

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Prop. 78 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om jakt, fangst og felling av vilt mv.
(viltressursloven)

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Prop. 78 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om jakt, fangst og felling av vilt mv.
(viltressursloven)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold..	7				
2	Bakgrunnen for lovforslaget	9	5.2		Kommunens og fylkes-	
2.1	Organiseringen av lovarbeidet	9	5.2.1		kommunens oppgaver	33
2.2	Behovet for endringer	9	5.2.2		Gjeldende rett	33
2.3	Høringen	10	5.2.3		Forslaget i høringsnotatet	34
2.4	Konsultasjoner med Sametinget ...	13	5.2.4		Høringsinstansenes syn	35
2.5	Konsultasjoner med Boarri og		5.3		Departementets vurderinger	35
	Sámi bivdo- ja meahcástansearvi ..	13	5.3.1		Jegerregisteret	36
			5.3.2		Gjeldende rett	36
			5.3.3		Forslaget i høringsnotatet	37
3	Rettsutvikling og rettslige		5.3.4		Høringsinstansenes syn	37
	rammer	14	5.4		Departementets vurderinger	37
3.1	Den rettslige utviklingen i reglene		5.4.1		Viltfond og fastsetting av jeger- og	
	om jakt og fangst	14	5.4.2		fellingsavgifter	38
3.2	Sentrale tilgrensende lover	14	5.4.3		Gjeldende rett	38
3.3	Internasjonale og folkerettslige		5.4.4		Forslaget i høringsnotatet	39
	forpliktelser	16			Høringsinstansenes syn	39
3.3.1	Bernkonvensjonen	16			Departementets vurderinger	40
3.3.2	Andre internasjonale		6		Adgangen til jakt og fangst,	
	forpliktelser	17	6.1		sanking av egg og dun mv.	42
3.4	Betydningen av jakt, fangst		6.2		Overordnet om forholdet til	
	og sanking for samisk kultur-		6.2.1		naturmangfoldloven	42
	utøvelse	19	6.2.2		Adgangen til jakt og fangst	43
3.5	Sentrale forskrifter på vilt-		6.2.3		Gjeldende rett	43
	området	21	6.2.4		Forslaget i høringsnotatet	43
4	Lovens formål, virkeområde		6.3		Høringsinstansenes syn	44
	mv.	22	6.3.1		Departementets vurderinger	45
4.1	Formål	22	6.3.2		Adgangen til sanking av fugleegg	
4.1.1	Gjeldende rett	22	6.3.3		og dun	49
4.1.2	Forslaget i høringsnotatet	22	6.3.4		Gjeldende rett	49
4.1.3	Høringsinstansenes syn	23	6.4		Forslaget i høringsnotatet	49
4.1.4	Departementets vurderinger	24	6.4.1		Høringsinstansenes syn	50
4.2	Virkeområde	25	6.4.2		Departementets vurderinger	50
4.2.1	Gjeldende rett	25	6.4.3		Lodden (jakt på ender) av hensyn	
4.2.2	Forslaget i høringsnotatet	25	6.4.4		til samisk kultur og sedvane	53
4.2.3	Høringsinstansenes syn	25	6.5		Gjeldende rett	53
4.2.4	Departementets vurderinger	26	6.5.1		Forslaget i høringsnotatet	55
4.3	Definisjoner	26	6.5.2		Høringsinstansenes syn	55
4.3.1	Gjeldende rett	26	6.5.3		Departementets vurderinger	56
4.3.2	Forslaget i høringsnotatet	27	6.5.4		Dager med jakt- og fangstforbud ..	57
4.3.3	Høringsinstansenes syn	28			Gjeldende rett	57
4.3.4	Departementets vurderinger	29			Forslaget i høringsnotatet	58
5	Viltforvaltning – vilt-				Høringsinstansenes syn	58
	myndigheter, Jegerregisteret				Departementets vurderinger	59
	og finansiering mv.	32	7		Krav som stilles til jegere	60
5.1	Statlige viltmyndigheter	32	7.1		Krav til jegerprøve og registrering	
5.1.1	Gjeldende rett	32	7.1.1		i Jegerregistret	60
5.1.2	Forslaget i høringsnotatet	32	7.1.2		Gjeldende rett	60
5.1.3	Høringsinstansenes syn	32	7.1.3		Forslaget i høringsnotatet	60
5.1.4	Departementets vurderinger	33	7.1.4		Høringsinstansenes syn	60
					Departementets vurderinger	61

7.2	Betaling av jegeravgift	62	8.6.3	Forslaget i høringsnotatet	88
7.2.1	Gjeldende rett	62	8.6.4	Høringsinstansenes syn	88
7.2.2	Forslaget i høringsnotatet	62	8.6.5	Departementets vurderinger	91
7.2.3	Høringsinstansenes syn	62	8.7	Jakthundtrening og bruk av hund under jakt	95
7.2.4	Departementets vurderinger	63	8.7.1	Gjeldende rett	95
7.3	Aldersgrenser for utøvelse av jakt og fangst	63	8.7.2	Forslaget i høringsnotatet	96
7.3.1	Gjeldende rett	63	8.7.3	Høringsinstansenes syn	97
7.3.2	Forslaget i høringsnotatet	63	8.7.4	Departementets vurderinger	98
7.3.3	Høringsinstansenes syn	63	8.8	Særskilte forbud mot å løsne skudd	100
7.3.4	Departementets vurderinger	63	8.8.1	Gjeldende rett	100
7.4	Krav om rapportering	64	8.8.2	Forslaget i høringsnotatet	101
7.4.1	Gjeldende rett	64	8.8.3	Høringsinstansenes syn	101
7.4.2	Forslaget i høringsnotatet	64	8.8.4	Departementets vurderinger	102
7.4.3	Høringsinstansenes syn	64	8.9	Forbud mot bruk av luftfartøy, motorkjøretøy og motorfartøy	102
7.4.4	Departementets vurderinger	65	8.9.1	Gjeldende rett	102
7.5	Kompetansekrav	65	8.9.2	Forslaget i høringsnotatet	102
7.5.1	Gjeldende rett	65	8.9.3	Høringsinstansenes syn	103
7.5.2	Forslaget i høringsnotatet	65	8.9.4	Departementets vurderinger	103
7.5.3	Høringsinstansenes syn	66	8.10	Forbud mot bruk av kjemikalier eller gift	105
7.5.4	Departementets vurderinger	66	8.10.1	Gjeldende rett	105
8	Krav til utøvelse av jakt og fangst	68	8.10.2	Forslaget i høringsnotatet	105
8.1	Forsvarlig jakt- og fangstutøvelse..	68	8.10.3	Høringsinstansenes syn	106
8.1.1	Gjeldende rett	68	8.10.4	Departementets vurderinger	106
8.1.2	Forslaget i høringsnotatet	69	8.11	Forbud mot bestemte jakt- og fangstmetoder	108
8.1.3	Høringsinstansenes syn	69	8.11.1	Gjeldende rett	108
8.1.4	Departementets vurderinger	71	8.11.2	Forslaget i høringsnotatet	109
8.2	Undersøkelles- og ettersøksplikt..	72	8.11.3	Høringsinstansenes syn	110
8.2.1	Gjeldende rett	72	8.11.4	Departementets vurderinger	111
8.2.2	Forslaget i høringsnotatet	73	9	Retten til jakt og fangst mv.	114
8.2.3	Høringsinstansenes syn	74	9.1	Grunneiers enerett til jakt og fangst	114
8.2.4	Departementets vurderinger	75	9.1.1	Gjeldende rett	114
8.3	Rett til å forfølge såret storvilt på andres grunn	77	9.1.2	Forslaget i høringsnotatet	115
8.3.1	Gjeldende rett	77	9.1.3	Høringsinstansenes syn	115
8.3.2	Forslaget i høringsnotatet	77	9.1.4	Departementets vurdering	115
8.3.3	Høringsinstansenes syn	78	9.2	Rekkevidden av grunneiers enerett til jakt og fangst	116
8.3.4	Departementets vurderinger	78	9.2.1	Gjeldende rett	116
8.4	Jaktvåpen og ammunisjon	79	9.2.2	Forslaget i høringsnotatet	117
8.4.1	Gjeldende rett	79	9.2.3	Høringsinstansenes syn	117
8.4.2	Forslaget i høringsnotatet	80	9.2.4	Departementets vurderinger	117
8.4.3	Høringsinstansenes syn	80	9.3	Grunneiers adgang til å overlate retten til jakt og fangst	118
8.4.4	Departementets vurderinger	81	9.3.1	Gjeldende rett	118
8.5	Fangst av vilt	82	9.3.2	Forslaget i høringsnotatet	118
8.5.1	Gjeldende rett	82	9.3.3	Høringsinstansenes syn	119
8.5.2	Forslaget i høringsnotatet	83	9.3.4	Departementets vurderinger	119
8.5.3	Høringsinstansenes syn	83	9.4	Jakt og fangst i sameie mellom eiendommer	120
8.5.4	Departementets vurderinger	84			
8.6	Bruk av synlig lys og særskilte siktmidler	86			
8.6.1	Gjeldende rett	86			
8.6.2	Bernkonvensjonens rammer for bruk av kunstig lys	87			

9.4.1	Gjeldende rett	120	11	Felling av vilt med hjemmel i naturmangfoldloven § 18	139
9.4.2	Forslaget i høringsnotatet	121	11.1	Overordnet om et kapittel om felling etter naturmangfoldloven § 18 mv.	139
9.4.3	Høringsinstansenes syn	121	11.1.1	Gjeldende rett	139
9.4.4	Departementets vurderinger	122	11.1.2	Forslaget i høringsnotatet	139
9.5	Rett til jakt og fangst på statens grunn som ikke omfattes av fjellova	123	11.1.3	Høringsinstansenes syn	139
9.5.1	Gjeldende rett	123	11.1.4	Departementets vurderinger	140
9.5.2	Forslaget i høringsnotatet	123	11.2	Lisensfelling	141
9.5.3	Høringsinstansenes syn	123	11.2.1	Gjeldende rett	141
9.5.4	Departementets vurderinger	124	11.2.2	Forslaget i høringsnotatet	142
9.6	Reindriftsamers rett til jakt og fangst	124	11.2.3	Høringsinstansenes syn	143
9.6.1	Gjeldende rett	124	11.2.4	Departementets vurderinger	144
9.6.2	Forslaget i høringsnotatet	124	11.3	Skadefelling	149
9.6.3	Høringsinstansenes syn	124	11.3.1	Gjeldende rett	149
9.6.4	Departementets vurderinger	125	11.3.2	Forslaget i høringsnotatet	151
9.7	Ferdseil med skytevåpen eller fellar på andres eiendom	125	11.3.3	Høringsinstansenes syn	151
9.7.1	Gjeldende rett	125	11.3.4	Departementets vurderinger	152
9.7.2	Forslaget i høringsnotatet	125	11.4	Felling iverksatt av myndighetene	156
9.7.3	Høringsinstansenes syn	125	11.4.1	Gjeldende rett	156
9.7.4	Departementets vurderinger	125	11.4.2	Forslaget i høringsnotatet	158
9.8	Forbud mot jaging av vilt fra andres jaktområder	126	11.4.3	Høringsinstansenes syn	158
9.8.1	Gjeldende rett	126	11.4.4	Departementets vurderinger	159
9.8.2	Forslaget i høringsnotatet	127	11.5	Vederlag for felling	163
9.8.3	Høringsinstansenes syn	127	11.5.1	Gjeldende rett	163
9.8.4	Departementets vurderinger	127	11.5.2	Forslaget i høringsnotatet	163
9.9	Grunneiers enerett til sanking av fugleegg og dun	128	11.5.3	Høringsinstansenes syn	163
9.9.1	Gjeldende rett	128	11.5.4	Departementets vurderinger	164
9.9.2	Forslaget i høringsnotatet	129	12	Diverse bestemmelser	166
9.9.3	Høringsinstansenes syn	129	12.1	Forbud mot hold av vilt i fangenskap mv.	166
9.9.4	Departementets vurderinger	129	12.1.1	Gjeldende rett	166
10	Særlig om hjortevilt og bever ..	131	12.1.2	Forslaget i høringsnotatet	167
10.1	Åpning for jakt på hjortevilt og krav om fellingstillatelse	131	12.1.3	Høringsinstansenes syn	167
10.1.1	Gjeldende rett	131	12.1.4	Departementets vurderinger	167
10.1.2	Forslaget i høringsnotatet	132	12.2	Oppbevaring, omsetning og annen håndtering av vilt og egg	168
10.1.3	Høringsinstansenes syn	133	12.2.1	Gjeldende rett	168
10.1.4	Departementets vurderinger	134	12.2.2	Forslaget i høringsnotatet	169
10.2	Svømmende hjortevilt	136	12.2.3	Høringsinstansenes syn	169
10.2.1	Gjeldende rett	136	12.2.4	Departementets vurderinger	170
10.2.2	Forslaget i høringsnotatet	136	12.3	Det statlige viltfondets eiendomsrett og inndragning av ulovlig felt vilt mv.	171
10.2.3	Høringsinstansenes syn	136	12.3.1	Gjeldende rett	171
10.2.4	Departementets vurderinger	136	12.3.2	Forslaget i høringsnotatet	172
10.3	Jakt på og fangst av bever	137	12.3.3	Høringsinstansenes syn	173
10.3.1	Gjeldende rett	137	12.3.4	Departementets vurderinger	173
10.3.2	Forslaget i høringsnotatet	137	12.4	Skuddpremier	176
10.3.3	Høringsinstansenes syn	137	12.4.1	Gjeldende rett	176
10.3.4	Departementets vurderinger	138	12.4.2	Forslaget i høringsnotatet	177
			12.4.3	Høringsinstansenes syn	177

12.4.4	Departementets vurderinger	178	13.1.1	Behovet for administrative sanksjoner	199
12.5	Bestandsregulering under særegne forhold	179	13.1.2	Forholdet mellom administrative sanksjoner og straff	199
12.5.1	Gjeldende rett	179	13.2	Overtredelsesgebyr	200
12.5.2	Forslaget i høringsnotatet	180	13.2.1	Gjeldende rett	200
12.5.3	Høringsinstansenes syn	180	13.2.2	Forslaget i høringsnotatet	200
12.5.4	Departementets vurderinger	182	13.2.3	Høringsinstansenes syn	200
12.6	Merking av levende vilt, innfangning, felling mv. for vitenskapelige eller andre særlige formål	184	13.2.4	Departementets vurderinger	201
12.6.1	Gjeldende rett	184	13.3	Administrativt rettighetstap	203
12.6.2	Forslaget i høringsnotatet	185	13.3.1	Gjeldende rett	203
12.6.3	Høringsinstansenes syn	185	13.3.2	Forslaget i høringsnotatet	203
12.6.4	Departementets vurderinger	186	13.3.3	Høringsinstansenes syn	203
12.7	Offentlig ettersøk av skadd eller sykt vilt utenom jaktutøvelse	187	13.3.4	Departementets vurderinger	204
12.7.1	Gjeldende rett	187	13.4	Straff	205
12.7.2	Forslaget i høringsnotatet	188	13.4.1	Gjeldende rett	205
12.7.3	Høringsinstansenes syn	188	13.4.2	Forslaget i høringsnotatet	206
12.7.4	Departementets vurderinger	191	13.4.3	Høringsinstansenes syn	206
12.8	Merke- og registreringsplikt	192	13.4.4	Departementets vurderinger	207
12.8.1	Gjeldende rett	192	13.5	Avsluttende bestemmelser	208
12.8.2	Forslaget i høringsnotatet	193	14	Bestemmelser i viltloven som ikke foreslås videreført	210
12.8.3	Høringsinstansenes syn	193	14.1	Gjeldende bestemmelser	210
12.8.4	Departementets vurderinger	193	14.1.1	Viltloven § 15 nr. 1	210
12.9	Autorisasjon og tilsyn med taksidermister	195	14.1.2	Viltloven § 26 nr. 9	210
12.9.1	Gjeldende rett	195	14.1.3	Viltloven § 30	211
12.9.2	Forslaget i høringsnotatet	195	14.1.4	Viltloven § 36	211
12.9.3	Høringsinstansenes syn	196	14.1.5	Viltloven §§ 37 og 38	211
12.9.4	Departementets vurderinger	196	14.1.6	Kort om sentrale regler i jordskiftelova	212
12.10	Bruk av åte til jakt, fangst og felling mv.	196	14.2	Forslaget i høringsnotatet	212
12.10.1	Gjeldende rett	196	14.3	Høringsinstansenes syn	213
12.10.2	Forslaget i høringsnotatet	197	14.4	Departementets vurderinger	213
12.10.3	Høringsinstansenes syn	197	15	Økonomiske og administrative konsekvenser	215
12.10.4	Departementets vurderinger	197	16	Merknader til lovforslaget	217
13	Håndheving og sanksjoner mv.	199	Forslag til lov om jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven)		249
13.1	Innledning	199			

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Prop. 78 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven)

*Tilråding fra Landbruks- og matdepartementet 4. april 2025,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Landbruks- og matdepartementet legger med dette frem forslag til ny lov om jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven). Loven skal erstatte lov 29. mai 1981 nr. 38 om jakt og fangst av vilt (viltloven).

Departementet foreslår også en endring i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven), samt endringer i andre lover av redaksjonell karakter.

Lovforslaget er utarbeidet i samarbeid med Klima- og miljødepartementet.

Departementets forslag til ny lov er resultatet av et arbeid med å gjennomgå og modernisere viltloven. Forslaget bygger på en videreføring av etablerte forvaltningsprinsipper på viltområdet. I tillegg er forslaget til ny lov utformet som en ressurs- og fullmaktslov, i likhet med gjeldende viltlov.

Ved valget mellom å endre viltloven eller å foreslå en ny lov har departementet tatt utgangspunkt i hvordan viltloven fremstår i dag. Omfanget av de nødvendige strukturendringene og den oppryddingen som departementet mener er hensiktsmessig, lar seg ikke gjøre uten å foreslå

omfattende endringer i viltloven. Departementet har derfor funnet det mest formålstjenlig å foreslå en ny lov. Dette innebærer at gjeldende viltlov oppheves.

Departementet foreslår at den nye loven får følgende tittel: lov om jakt, fangst og felling av vilt mv. I tillegg foreslås det at lovens korttittel er «viltressursloven». Korttittelen vil etter departementets vurdering gjenspeile innholdet i formålsbestemmelsen og hovedelementene i lovforslaget på en god måte.

Departementet foreslår endringer i lovstrukturen sammenlignet med gjeldende viltlov. I tillegg er det i lovforslaget gjort en rekke språklige endringer som blant annet innebærer en mer enhetlig begrepsbruk.

Departementets forslag legger til rette for en mer moderne og fremtidsrettet lov, samtidig som lovforslaget i stor grad innebærer en videreføring av gjeldende rett. Forslag til materielle endringer er i det vesentlige knyttet til reglene om utøvelse av jakt, fangst og felling.

Et overordnet prinsipp for viltforvaltningen er at viltet er fredet med mindre viltmyndighetene

har åpnet for høsting av viltarten gjennom jakt eller fangst, eller tillatt annet uttak av vilt i lov eller vedtak med hjemmel i lov. Vurderingen om en viltart kan høstes gjennom utøvelse av jakt og fangst tar utgangspunkt i kriteriene som følger av naturmangfoldloven §§ 15 og 16, jf. punkt 6. Tilsvarende gjelder for reglene i lovforslaget om sanking av fugleegg.

Formålet med loven er å sikre at forvaltning av viltressursene gjennom jakt, fangst, felling og annen håndtering av vilt skjer på en bærekraftig og forsvarlig måte, i samsvar med naturmangfoldloven og dyrevelferdsloven, jf. punkt 4.1.

Lovforslaget inneholder en rekke regler som er knyttet til utøvelsen av jakt og fangst. Reglene skal bygge opp under en forsvarlig jakt- og fangstutøvelse, jf. punkt 8.

Ett av målene med forslaget til ny lov er å tydeliggjøre kommunens ansvar og oppgaver i tråd med Kommunal- og distriktsdepartementets sektorlovjennomgang, jf. punkt 5.2.

Departementet foreslår også en tydeliggjøring av hvilke regler som gjelder ved gjennomføring av

felling av vilt etter naturmangfoldloven § 18, jf. punkt 11. Lovforslaget tar utgangspunkt i at reglene for jakt og fangst også gjelder ved slik felling.

I punkt 8.6 omtales forslaget til en bestemmelse om bruk av synlig lys og særskilte siktemidler. Forslaget er en oppfølging av Stortingets anmodningsvedtak nr. 1134 for 2020-2021 om bruk av såkalt kunstig lys i jaktøyemed.

Departementet foreslår også at enkelte bestemmelser i viltloven ikke videreføres i forslaget til ny lov, jf. punkt 14. Forslaget innebærer at kommunen blir avlastet for flere oppgaver.

Enkelte av de foreslåtte materielle endringene vil ha en innvirkning på gjeldende forskrifter. Departementet foreslår at enkelte bestemmelser i gjeldende viltlov skal tas inn i forskrift, mens enkelte bestemmelser i gjeldende forskrifter foreslås lovfestet. Det vil være behov for å sende et forslag om nødvendige forskriftsendringer på høring før den nye loven kan tre i kraft.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Organiseringen av lovarbeidet

Arbeidet med å gjennomgå og modernisere viltloven ble igangsatt våren 2020, og har vært organisert gjennom en prosjektgruppe bestående av representanter fra Landbruks- og matdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet. Fra mars 2023 har også Landbruksdirektoratet deltatt i prosjektgruppen. Lovarbeidet har vært ledet av Landbruks- og matdepartementet.

Departementene har arrangert to innspillmøter i forbindelse med lovarbeidet. Dette er nærmere omtalt i høringsnotatet punkt 2.2. I tillegg er det gjennomført en rekke møter med ulike interesseorganisasjoner, fagmiljøer og relevante forvaltningsmyndigheter. Det er også gjennomført konsultasjonsmøter med Sametinget og foreningene Boarri og Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi.

2.2 Behovet for endringer

Viltloven utgjør et rettslig grunnlag for bærekraftig forvaltning av viltressursene innenfor rammen av prinsipper og regler i naturmangfoldloven. For at loven skal fungere som det forvaltningsverktøyet den er ment å være, er det en forutsetning at regelverket er oppdatert.

Det er godt over 40 år siden viltloven ble fastsatt. Loven har vært gjenstand for endringer i flere omganger, men det har ikke vært foretatt noen helhetlig lovrevisjon. Som følge av innføringen av hundeloven i 2003 og naturmangfoldloven i 2009, ble en rekke bestemmelser endret eller opphevet. I dag er 14 paragrafer i viltloven opphevet, men de opptar fortsatt paragrafnumre. Dette bidrar til at viltloven fremstår som fragmentert og noe utdatert. Det er etter departementets vurdering behov for å oppdatere regelverket, slik at det kan sikres et bedre samspill mellom viltloven og øvrig regelverk som har grenseflater til viltloven.

Viltloven er i stor grad en fullmaktslov, ved at loven gir de overordnede rammene og at lovreglene utdypes i tilhørende forskrifter. Det er en rekke forskriftshjemler spredt i loven, samt en

egen forskriftsbestemmelse som samler 11 områder som kan reguleres nærmere gjennom forskrift. Forskriftskompetansen er i loven lagt til ulike forvaltningsorganer, men all forskriftskompetanse er delegert til Miljødirektoratet gjennom ulike delegeringsvedtak. Enkelte av forskriftshjemlene i loven har ikke blitt brukt.

Viltloven har en rekke grenseflater mot annet lov- og forskriftsverk. Disse grenseflatene finnes både i forbindelse med hvordan viltressursene skal forvaltes, og i forbindelse med selve utøvelsen av jakt, fangst og felling. I tillegg er rettsområdet berørt av folkerettslige prinsipper og regler nedfelt i konvensjoner som er ratifisert av Norge, hvor Konvensjonen om vern av ville europeiske planter og dyr og deres naturlige leveområder (Bernkonvensjonen) står sentralt.

Viltforvaltning er i utgangspunktet ikke en del av EØS-avtalen, men EU-rettsakter knyttet til produktkrav, som for eksempel bruk av blyammunisjon, er EØS-relevante og gjennomført i norsk rett. I tillegg er EUs tjenstedirektiv (direktiv 2006/123/EF) – som har betydning for regler om autorisasjon av taksidermister – EØS-relevant, og gjennomført i norsk rett.

Enkelte bestemmelser i viltloven viser seg å ikke ha vært i bruk, eller er kun blitt brukt i svært liten grad. Departementet har vurdert om det er behov for å videreføre disse reglene.

Før naturmangfoldloven trådte i kraft, var både jakt, fangst og felling av vilt regulert i viltloven. Lisensfelling, skadefelling og felling iverksatt av myndighetene er i dag hjemlet i naturmangfoldloven. Reglene i viltloven danner likevel utgangspunktet også for gjennomføring av slik felling, og dette kan med fordel gjøres tydeligere.

Samfunnet er i konstant utvikling. Det innebærer at relevante samfunnsendringer også bør gjenspeiles i regelverket. Hensynet til dyrevelferd, ulike holdninger i samfunnet til jakt, fangst og felling, samt det offentlige rolle både som tilrettelegger for jakt og fangst og som konfliktløser mellom private parter, er eksempler på forhold som det har vært behov for å vurdere i forbindelse med utformingen av nye regler.

Det har for øvrig skjedd mye på det teknologiske feltet siden viltloven trådte i kraft 2. april 1982, se nærmere omtale i høringsnotatet punkt 2.4.

Brudd på viltlovens regler kan sanksjoneres med straff. I henhold til legalitetsprinsippet, forutsettes det at lovens regler må være tydelige og forståelige for borgerne for at straffebestemmelsen skal kunne brukes. Departementet ser behov for å tydeliggjøre enkelte av viltlovens bestemmelser, slik at de rettslige rammene samsvarer med klarhetskravet som kan utledes av legalitetsprinsippet.

Departementet ser også behov for en modernisering av språk og enkelte begreper i viltloven, slik at lovens ordlyd kan oppfattes mer pedagogisk for brukerne av regelverket.

2.3 Høringen

Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet sendte 26. juni 2024 på høring et forslag til ny lov om utøvelse av jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven). Høringsfristen var 25. oktober 2024. Høringsforslaget ble også publisert elektronisk på regjeringen.no.

Høringsforslaget ble sendt til følgende høringsinstanser:

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet
Finansdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Nærings- og fiskeridepartementet
Samferdselsdepartementet
Utenriksdepartementet

Jordskifterettene

Datatilsynet
Kystverket
Luftfartstilsynet
Mattilsynet
Politidirektoratet
Riksadvokaten
Rovviltnemndene v/statsforvalteren
Rådet for dyreetikk
Statens vegvesen/Vegdirektoratet
Statsforvalterne
Tolletaten/Tolldirektoratet
Veterinærinstituttet
Villreinnemndene v/statsforvalteren
Økokrim

Høgskolen i Innlandet

Nord universitet
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
OsloMet – Storbyuniversitetet
Universitetet i Agder
Universitetet i Bergen
Universitetet i Oslo
Universitetet i Stavanger
Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet

Sametinget
Sivilombudet

Fylkeskommunene
Kommunene

Bane NOR
Finnmarkseiendommen
Opplysningsvesenets fond
Norsk institutt for bioøkonomi
Norsk institutt for naturforskning
Norsk polarinstitutt
Statskog SF
Vitenskapskomiteén for mat og miljø

Aktivt Rovdyrvern
Animalia
Artsdatabanken
BirdLife Norge
Bygdefolk for rovdyr
Den Norske Turistforening
Det frivillige Skyttervesen
Dynamisk sportsskyting Norge
Dyrevernalliansen
Faun Naturforvaltning AS
Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk
Foreningen Våre Rovdyr
Forum for natur og friluftsliv
Framtiden i våre hender
Friluftsrådernes Landsforbund
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
Greenpeace
Jegernes Interesseorganisasjon
KS – Kommunesektorens organisasjon
Miljøstiftelsen Bellona
Natur og Ungdom
Naturvernforbundet
Nasjonalforeningen for folkehelsen
NOAH – for dyrs rettigheter
Norges Bondelag
Norges Buejegerforbund
Norges Fjellstyresamband
Norges Handikapforbund
Norges Jeger- og Fiskerforbund
Norges Miljøvernforbund

Norges Skogeierforbund	Sametinget
Norges Sportsskytterforbund	Sivilombudet
Norsk Almenningsforbund	
Norsk Bonde- og Småbrukarlag	Agder fylkeskommune
Norsk forening mot støy	Akershus fylkeskommune
Norsk Friluftsliv	Buskerud fylkeskommune
Norsk Kennel Klub	Finnmark fylkeskommune
Norsk Landbruksrådgeving	Innlandet fylkeskommune
Norsk Sau og Geit	Innlandet fylkeskommune, Råd for personer med funksjonsnedsettelse
Norsk Taxidermist Forbund	Nordland fylkeskommune
Norsk Villreinsenter Nord	Rogaland fylkeskommune
Norsk Villreinsenter Sør	Telemark fylkeskommune
Norsk Zoologisk forening	Vestfold fylkeskommune
Norske Reindriftsamers Landsforbund	Vestland fylkeskommune
NORSKOG	
Næringslivets Hovedorganisasjon	
Rovdata	
Rovviltets Røst	Alvdal kommune
SABIMA – Samarbeidsrådet for biologisk mangfold	Aremark kommune
Skogkurs – Skogbrukets kursinstitutt	Asker kommune
Stiftelsen Norsk Hjortesenter	Aurskog-Høland kommune
Utmarksforvaltningen AS	Averøy kommune
Utmarkskommunenenes Sammenslutning	Bamble kommune
Villreinrådet i Norge	Bardu kommune
	Beiarn kommune
	Bergen kommune
	Bjerkreim kommune
	Dovre kommune
	Eidfjord kommune
	Eidsvoll kommune
	Eigersund kommune
	Elverum kommune
	Engerdal kommune
	Flå kommune
	Folldal kommune
	Fredrikstad kommune
	Gjemnes kommune
	Gloppen kommune
	Grenland landbrukskontor
	Halden kommune
	Haram kommune
	Holmestrand kommune
	Hustadvika kommune
	Høyanger kommune
	Indre Østfold kommune
	Kautokeino kommune
	Kongsberg kommune
	Kvinesdal kommune
	Kvinnherad kommune
	Larvik kommune
	Lesja kommune
	Lier kommune
	Lierne kommune
	Lillestrøm kommune
	Lom kommune
Totalt har departementet mottatt 210 høringsuttalelser fra andre enn privatpersoner.	
Departementet har mottatt realitetsmerknader til høringsnotatet fra følgende instanser:	
Statsforvalteren i Innlandet	
Statsforvalteren i Møre og Romsdal	
Statsforvalteren i Rogaland	
Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus	
Brønnøysundregistrene	
Jordskifterettene i Hålogaland	
Mattilsynet	
Norsk institutt for bioøkonomi	
Norsk institutt for naturforskning	
Politidirektoratet	
Riksadvokaten	
Rovviltnemnda i region 3/Oppland	
Rovviltnemnda i region 6	
Rådet for dyreetikk	
Sogn og Fjordane jordskifterett	
Villreinnemnda for Forollhogna	
Villreinnemnda for Reinheimen-Breheimen	
Villreinnemnda for Rondane og Sølknletten	
Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø villreinområder	
Økokrim	

Lund kommune	Engerdal Senterparti
Lørenskog kommune	Enkeltmannsforetak Mikael Onarheim
Meråker kommune	Fauske og Sørfold Jeger og Fiskerforening
Midt-Telemark kommune	Fjord Senterparti, Fjord Arbeiderparti, Fjord Høgre, Fjord Fremskrittsparti
Moss kommune	Flekkefjord og omegn Jeger og Fiskerforening
Målselv kommune	Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk
Nes kommune	Foreningen Våre Rovdyr
Nesbyen kommune	Fritzøe Skoger AS
Nome kommune	Frosta jeger- og fiskerforening
Nordre Follo kommune	FugleAdvokatene
Oslo kommune	Grong jakt- og fiskeforening
Oslo kommune Bymiljøetaten	Grue Finnskog Jeger- og Fiskeforening
Råde kommune	Gudbrandsdalstinget
Saltdal kommune	Hjellan Midtre
Sel kommune	Hygenringen
Skjåk kommune	Jegernes Interesseorganisasjon
Snåsa kommune	Kaupanger Hovedgård
Sokndal kommune	Knutshø villreinutvalg
Stad kommune	Leikanger jakt- og fiskelag
Stavanger kommune	Muldal hjortevald
Steinkjer kommune	Målselv Jeger og Fiskerforening
Stranda kommune	Naturvernforbundet
Stryn kommune	Naturvernforbundet i Lindesnes
Suldal kommune	Naturvernforbundet i Nordre Follo
Sunnfjord kommune	Nedstryn hjortevald
Sør-Varanger kommune	NOAH – for dyrs rettigheter
Tynset kommune	Nord-Senja reinbeitedistrikt
Ulvik herad	Nord-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag
Vennesla kommune	Norges Bondelag
Vindafjord kommune	Norges Buejegerforbund
Volda kommune	Norges Fjellstyresamband
Vågå kommune	Norges Jeger- og Fiskerforbund
Vågå kommune v/jerveprosjekt	Norges Miljøvernforbund
Ørsta kommune	Norges Skogeierforbund
Åsnes kommune v/råd for mennesker med ned-satt funksjonsevne	Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Statskog SF	Norsk Bonde- og Småbrukarlag v/ Rovviltutvalget
Akershus Grunneierlag SA	Norsk Falkejakt Forbund
Aktivt Rovdyrvern – ARV	Norsk Kennel Klub
Allskog Bjørkedal skogeigarlag	Norsk Kennel Klub, Jakthunddivisjonen
Austevoll Ettersøksring	Norsk Sau og Geit
Bergens Jeger- og Fiskerforening	Norsk Taxidermist Forbund
Birdlife Mandal	Norsk Wachtelhundklubb
BirdLife Norge	Norsk Zoologisk Forening
Bjørkeli Dyrefristad	Norske Reindrifsamers Landsforbund
Boarri loddensearvi	NORSKOG
Bodø Jeger- og Fiskerforening	Nærøy Jeger- og Fiskeforening
BueBua ENK Monrad	Orkdal Utmarksråd
Dyrebeskyttelsen Norge	Oslo Jeger- og Fiskerforening
Dyrenes Rett	Rindal Senterparti
Dyrevernalliansen	Ringsaker MDG
Eco Equality AS	Rovviltets Røst, Norge
Eikefjord Ettersøksring	S. D. Cappelen Skoger
	Skarelva Jaktlag
	Skogkurs – Skogbrukets kursinstitutt

Stiftelsen Norsk Hjortesenter
 Strands Viltberedskap
 Stryn Ettersøkslag
 Stryn Fremskrittsparti
 Stryn Skyttarlag
 Sveio Jakt Fiske og Naturvernforening
 Tverrlia Hjortelag
 Tysvær Jeger og Fiskerforening
 Utmarksavdelinga Vest AS
 Utmarksforvaltningen AS
 Verdal Bonde- og Småbrukarlag
 Verdal Bruksrettsforening
 Villreinrådet i Norge
 Villsvinprosjektet
 Våpenrådet
 WWF Verdens naturfond
 Ytre fjordane ettersøksring
 Ytre Sogn og Sunnfjord Bestandsplanområde
 Åkrafjorden Jakt AS
 Åsane Jeger- og Fiskerforening

I tillegg har departementene mottatt høringsinnspill fra 752 privatpersoner, hvor 290 av innspillene er fra personer som ikke har oppgitt navn. Av de private innspillene er 54 uten merknader. Mange av de private høringsinnspillene er avgrenset til ett bestemt tema i høringsnotatet, og departementene har registrert at mange av disse innspillene er likelydende. Det er også en rekke likelydende høringsinnspill som adresserer flere temaer i høringsnotatet.

Følgende høringsinstanser har gitt uttrykk for at de ikke har realitetsmerknader:

Justis- og beredskapsdepartementet

Kystverket

Vefsn kommune

Voss kommune

2.4 Konsultasjoner med Sametinget

Departementene har i lovarbeidet hatt et mål om å synliggjøre samisk kultur og betydningen av jakt, fangst og sanking for det samiske folket i større grad enn det som følger av viltloven. I departementenes høringsbrev av 26. juni 2024 ble det orientert om at det vil bli gjennomført konsultasjoner med Sametinget under høringsperioden og i etterkant av høringen, jf. lov 12. juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold (same-loven) kapittel 4. Sametinget har gitt uttrykk for at en synliggjøring og implementering av den

samiske kulturutøvelsen i regelverket er nødvendig for at de samiske tradisjonsaktivitetene skal kunne overleve inn i fremtiden.

Det er gjennomført tre konsultasjonsmøter mellom Sametinget og departementene. Sametinget har ønsket at hensynet til samisk kulturutøvelse kommer tydeligere frem i lovproposisjonen enn det som var tilfellet i høringsnotatet. Konsultasjonene med Sametinget har vært gjennomført i god tro og med formål om å oppnå enighet. Resultatet av konsultasjonene er at Sametinget og departementene er kommet til enighet. En omtale av betydningen av jakt, fangst og sanking for samisk kulturutøvelse følger av punkt 3.4. Videre er det i lovforslaget kapittel 1 tatt inn to nye lovbestemmelser; én bestemmelse som skal bygge opp under hensynet til samisk kultur i enkeltsaker, se § 4, samt én bestemmelse som beskriver forholdet mellom loven og de folkerettslige forpliktelsene Norge er bundet av, se § 5. Bestemmelsene er nærmere omtalt i punkt 16.

2.5 Konsultasjoner med Boarri og Sámi bivdo- ja meahcástansearvi

Klima- og miljødepartementet har gjennomført ett konsultasjonsmøte med foreningene Boarri og Sámi bivdo- ja meahcástansearvi om lovforslaget § 12 etter høring. Lovforslaget § 12 gir hjemmel til å gi forskrift om lodden (jakt på ender) av hensyn til samisk kultur og sedvane. Sametinget deltok som observatør. Bestemmelsen er nærmere omtalt i punkt 6.4. Konsultasjonene har vært gjennomført i god tro og med formål om å oppnå enighet.

Resultatet av konsultasjonene er at det er enighet mellom foreningene og Klima- og miljødepartementet om lovforslaget § 12, med noen unntak. Foreningene mener at lovbestemmelsen skal vise til lodden som blant annet en «sedvanerett». Sametinget har som observatør gitt innspill om at det kan vises til både «sedvane» og «sedvanerett» i lovforslaget § 12, på bakgrunn av begrepsbruken i ILO-169 konvensjon artikkel 8 nr. 1. Videre er ikke foreningene enige i beskrivelsen om at lodden foregår i fuglenes hekketid. Sámi bivdo- ja meahcástansearvi ønsker i tillegg at lodden omtales som «høsting av ender» på bokmål i bestemmelsen, og ikke som «jakt på ender». Foreningene og Klima- og miljødepartementet er enige om å være uenige på disse punktene. En fullstendig beskrivelse av innholdet i konsultasjonen er innlagt i protokollen fra konsultasjonen mellom Boarri, Sámi bivdo- ja meahcástansearvi og Klima- og miljødepartementet datert 13. februar 2025.

3 Rettsutvikling og rettslige rammer

3.1 Den rettslige utviklingen i reglene om jakt og fangst

Det finnes skrevne lovregler om jakt og fangst tilbake til Frostatingsloven for mer enn 900 år siden. De eldste norske lovregler om jakt inneholdt ingen regler om fredning, bare om grunneiers jaktrett og allmennhetens frie jakt. Disse reglene ble i hovedsak videreført i Gulatingsloven (ca. år 1200), Magnus Lagabøtes landslov av 1274, Christian IVs norske lov av 1604 og Christian Vs norske lov av 1687, som med enkelte endringer ble stående helt frem til fastsettelsen av lov 20. mai 1899 nr. 2 angaaende Jagt og Fangst (jaktloven av 1899). Med jaktloven av 1899 kom grunneiers enerett til jakt og fangst inn i loven i sin nåværende form. Allmennhetens frie rett til jakt uten hund i utmark på småvilt ble opphevet, men retten til jakt på rovvilt ble videreført.

Med lov 14. desember 1951 nr. 7 om viltstellet, jakt og fangst (jaktloven) ble nye bestemmelser introdusert i regelverket. Loven la blant annet til grunn at viltstellet skulle ha et eget forvaltningsapparat, at avgifter fra jakt og fangst skulle bidra til å dekke utgifter med viltstell, at beskatningen skulle reguleres ut fra hensyn til viltbestanden og annen næringsutøvelse, at grunneiers enerett til jakt og fangst må ta hensyn til allmennhetens behov for jakt- og fangstmuligheter, samt at jakt og fangst må utøves på en human måte, og med hensyn også til naturvern og sikkerhetsmessige sider ved utøvelsen.

Jaktloven av 1951 var en fullmaktslov som ga sentrale og lokale organer myndighet til å fastsette nærmere regler i forskrifter, for eksempel regler om jakttider, fredning, kvoter og om utøvelse. Loven bygget videre på at frittlevende vilt ikke tilhører noen som deres eiendom. Loven videreutviklet fredningsbestemmelsene. Det ble videre angitt jakttidsrammer for de fleste jaktbare arter av storvilt og småvilt, som jakttiden for den aktuelle art og området jakten måtte holde seg innenfor.

Mot slutten av 1960-tallet ble det vurdert at det var behov for en ny gjennomgang og revidering av jakt- og viltlovgivningen. Med denne bakgrunn,

oppnevnte Landbruksdepartementet et jaktlovsutvalg. Jaktlovsutvalget leverte 19. februar 1974 sin innstilling, jf. NOU 1974: 21 *Viltstellet, jakt og fangst*.

Lov 29. mai 1981 nr. 38 om jakt og fangst av vilt (viltloven) bygger for en stor del på jaktlovutvalgets forslag, NOU 1974: 21 *Viltstellet, jakt og fangst*, og viderefører sentrale prinsipper fra jaktloven av 1951. Det gjelder blant annet grunneiers enerett til jakt og fangst og krav om human jakt- og fangstutøvelse. Sentrale forarbeider til loven er Ot.prp. nr. 9 (1980–81) Om lov om viltet og Innst. O nr. 50 (1980–81).

Sentralt for utforming av viltloven var behovet for å bringe regelverket i samsvar med samfunnsutviklingen og kunnskapsgrunnlaget for natur og viltbestander. Viktige hensyn som lå til grunn for endring var økt vektlegging på naturvern og hensynet til human og sikker jakt- og fangstutøvelse, samt allmennhetens interesser i dyrelivet. I tillegg ble det såkalte speilvendingsprinsippet innført, slik at alt vilt var fredet med mindre noe annet ble bestemt i lov eller forskrift. Viltloven er blitt endret i flere omganger, men uten at det er foretatt en helhetlig gjennomgang av loven.

3.2 Sentrale tilgrensende lover

Viltloven har grenseflater mot en rekke lover. Enkelte lover er nevnt direkte gjennom henvisninger i viltloven. Det er også annet relevant regelverk som ikke nevnes i viltloven, men som legger premisser for forvaltningen av vilt og hvordan jakt, fangst og felling skal utøves. Nedenfor nevnes to av de mest sentrale tilgrensende lovene til viltloven, som er naturmangfoldloven og dyrevelferdsloven.

Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) er en sektorovergripende lov, som har som formål å sikre at naturen tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel.

Viltlovens bestemmelser må ses i sammenheng med de overordnede forvaltningsmålene, forvalt-

ningsprinsippene og reglene som følger av naturmangfoldloven. Grensesnittet mellom naturmangfoldloven og en særskilt ressurslov som viltloven, bygger blant annet på at naturmangfoldloven fastsetter de overordnede utgangspunktene for uttak av viltarter fra naturen. I denne sammenhengen er det særlig naturmangfoldloven kapittel III om artsforvaltning som står sentralt. De nærmere reglene om hvordan uttaket skal skje, uttakets omfang med videre, følger av viltloven.

Naturmangfoldloven oppstiller også overordnede forvaltningsmål om at naturtyper, økosystemer og arter i norsk natur skal ivaretas. Forvaltningsmålet for arter (§ 5) er at:

[A]rtene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Så langt det er nødvendig for å nå dette målet ivaretas også artenes økologiske funksjonsområder og de øvrige økologiske betingelsene som de er avhengige av.

Målene må ses i sammenheng med Grunnloven § 112 første ledd. Grunnlovsbestemmelsen sier at:

Enhver har rett til et miljø som sikrer helsen, og til en natur der produksjonsevne og mangfold bevares. Naturens ressurser skal disponeres ut fra en langsiktig og allsidig betraktning som ivaretar denne rett også for etterslekten.

I forbindelse med ikrafttreddelsen av naturmangfoldloven i 2009, ble flere bestemmelser i viltloven flyttet til naturmangfoldloven. Hovedregelen om vern av viltet, omtalt som «fredningsprinsippet», gikk tidligere frem av viltloven § 3. Bestemmelsen ble flyttet til naturmangfoldloven § 15 om «forvaltningsprinsipp» og § 16 om høsting av blant annet vilt. Bestemmelsene om vern av viltets leveområder i viltloven ble samlet i naturmangfoldloven kapittel V om områdevern, mens hjemler for felling av vilt som i ulike sammenhenger gjør skade ble flyttet og samlet i naturmangfoldloven § 18.

Naturmangfoldloven § 15 første ledd første punktum slår fast at høsting og annet uttak av naturlig viltlevende dyr skal følge av lov eller vedtak med hjemmel i lov. Høsting er definert som «jakt, fangst, fiske og innsamling av planter eller plantedeler (medregnet bær og frukter) og sopp, i friluftsliv og næring», jf. naturmangfoldloven § 3 bokstav g. Naturmangfoldloven § 16 første ledd slår fast at vedtak om å tillate høsting av vilt treffes med hjemmel i viltloven. Dette innebærer en kobling til viltloven § 9 om jaktbare arter og jakttider.

Naturmangfoldloven § 16 tredje og fjerde ledd inneholder vilkår som må være oppfylt, og hensyn som det skal legges vekt på, dersom det vurderes å åpne for høsting av en viltart. Høsting kan bare tillates når best tilgjengelig dokumentasjon tilsier at arten produserer et høstingsverdig overskudd, jf. § 16 tredje ledd. Ved avgjørelsen skal det videre legges vekt på artens funksjon i økosystemet, den virkning høstingen kan ha på det biologiske mangfold for øvrig, artens betydning for næring eller rekreasjon, høstingstradisjon i vedkommende område og på skade som arten gjør, jf. § 16 fjerde ledd.

Det følger av naturmangfoldloven § 15 første ledd andre og tredje punktum, at «[v]ed enhver aktivitet skal unødig skade og lidelse på viltlevende dyr og deres reir, bo eller hi unngås. Likeledes skal unødig jaging av viltlevende dyr unngås».

Lov 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd (dyrevelferdsloven) trådte i kraft 1. januar 2010. Formålet til dyrevelferdsloven er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr, jf. § 1. Dyrevelferdsloven § 3 inneholder generelle regler om behandling av dyr, og slår fast at «Dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.»

Det følger av forarbeidene, Ot.prp. nr. 15 (2008–2009) s. 94, at bestemmelsen er en generell aktsomhetsnorm. Videre fremgår det at bestemmelsen fastsetter at dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger. Bestemmelsen vil ha selvstendig betydning i tilfeller der lovens øvrige bestemmelser ikke dekker et konkret forhold, og er spesielt relevant for handlinger som foretas av andre enn dyreholder. I tillegg vil bestemmelsen være førende for tolkning og anvendelse av lovens øvrige bestemmelser. Hva som ligger i god behandling, beror på en konkret vurdering i det enkelte tilfellet.

Dyrevelferdsloven § 4 inneholder regler om hjelpeplikt. Hjelpeplikten omfatter også ville dyr. Det følger av første ledd at «Enhver som påtreffer et dyr som åpenbart er sykt, skadet eller hjelpeøst, skal så langt mulig hjelpe dyret. Dersom dyret er et dyr fra dyrehold eller storvilt, og det ikke er mulig å yte god nok hjelp, skal eieren eller politiet varsles umiddelbart.» Det følger av andre ledd at «Dersom det er åpenbart at dyret ikke kan leve eller bli friskt, kan den som påtreffer dyret avlive dette med det samme. Dyr fra dyrehold og storvilt skal ikke avlives i henhold til denne bestemmelsen dersom det lar seg gjøre å få tak i eieren, veterinær eller politiet innen rimelig tid.»

Dyrevelferdsloven § 12 første ledd slår fast at «Avliving av dyr og håndtering i forbindelse med avlivingen skal skje på dyrevelferdsmessig forsvarlig måte. Den som benytter bedøvings- eller avlivingsutstyr, skal påse at dette er egnet og vedlikeholdt.» Denne bestemmelsen har også relevans i forbindelse med jakt- og fangstutøvelse. I forarbeidene til dyrevelferdsloven, Ot.prp. nr. 15 (2008–2009) s. 100, følger det at «Avveining av hva som er dyrevelferdsmessig forsvarlig avliving vil være forskjellig ved avliving i eller fra dyrehold og avliving i forbindelse med jakt og fangst. Det kan for eksempel ikke stilles samme krav til presisjon og skånsomhet ved avliving i jakt-, fiske- eller fangstsituasjon som ved avliving av dyr i eller fra dyrehold. Det bør likevel benyttes metoder som så langt mulig ivaretar hensynet til dyrevelferd.» Videre følger det av forarbeidene at «Også ved jakt, fangst og fiske på viltlevende bestander, skal avlivingen være forsvarlig. Dette innebærer blant annet at utstyret som benyttes til jakt, fangst og fiske må være egnet og vedlikeholdt.»

Når det kommer til utøvelse av jakt og fangst, er dyrevelferdsloven § 20 første ledd en sentral bestemmelse. Bestemmelsen omhandler jakt, fangst og fiske, og det fremgår at «Jakt, fangst og fiske skal utøves på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte.» Denne bestemmelsen må ses i sammenheng med dyrevelferdsloven § 3, viltloven § 19 om human jakt, viltloven § 9 andre ledd siste punktum og naturmangfoldloven § 15 første ledd andre punktum. I forarbeidene, Ot.prp. nr. 15 (2008–2009) s. 106, fremgår det at «de jakt- og fangstmetoder som er lovlige etter viltlovgivningen som regel også vil være det etter dyrevelferdsloven.» Videre følger det av forarbeidene at «hva som er dyrevelferdsmessig forsvarlig, avhenger blant annet av hvilken art det jaktes, fangstes eller fiskes på. Generelt vil det ikke anses forsvarlig å jakte på dyr i yngletiden når avkommet er avhengig av foreldrene for å overleve.»

3.3 Internasjonale og folkerettslige forpliktelser

3.3.1 Bernkonvensjonen

Viltlovens regler må ses i lys av internasjonale forpliktelser som Norge er bundet av. I denne sammenhengen står Bernkonvensjonen sentralt.

Konvensjonen om vern av ville europeiske planter og dyr og deres naturlige leveområder (Bernkonvensjonen) ble vedtatt av Europarådet 19. september 1979. Konvensjonen ble ratifisert av Norge 27. mai 1986, jf. St.prp. nr. 12 (1985–86)

og Innst. S. nr. 92 (1985–86) om samtykke til ratifikasjon av en konvensjon av 19. september 1979 vedrørende vern av ville europeiske planter og dyr og deres naturlige leveområder (Bernkonvensjonen), med visse forbehold, og under avgivelse av erklæring. Konvensjonen trådte i kraft for Norge 1. september 1986.

Bernkonvensjonen er den viktigste internasjonale rammen for forvaltningen av vilt i Norge, og får blant annet betydning for bestemmelser om hvilke arter det er tillatt å åpne for jakt på, og hvilke metoder som er tillatt ved utøvelse av jakt og fangst. Konvensjonens formål er å verne vill flora og fauna og deres naturlige leveområder, med særlig vekt på truede og sårbare arter, og arter og leveområder som krever samarbeid mellom flere stater og å fremme slikt samarbeid.

Konvensjonen opererer med lister over henholdsvis planter som er totalfredet (vedlegg I), dyrearter som er totalfredet (vedlegg II) og andre dyrearter som omfattes av konvensjonen uten at disse er totalfredet (vedlegg III). Oppføringen i konvensjonens vedlegg har betydning for hvilken plikt konvensjonsstatene har til å bevare artene og deres leveområder, herunder hvilken adgang det er til å drive jakt og fangst av artene. Samlet omfatter vedlegg II og III de fleste europeiske ville pattedyr og fugler. Eksempler på arter som ikke er omfattet av vedlegg II eller III er villsvin og rødrev.

Bernkonvensjonen er folkerettslig bindende og har ikke direkte virkning internt i Norge. I tråd med presumsjonsprinsippet vil likevel nasjonale regler så langt som mulig bli tolket slik at det ikke oppstår motstrid med Norges folkerettslige forpliktelser. Konvensjonen oppstiller minimumsforpliktelser, som vil si at norske myndigheter står fritt til å vedta regler om en strengere beskyttelse av ville arter og deres leveområder enn det som følger av konvensjonen.

Konvensjonen artikkel 6 forplikter partene til å treffe nødvendige og egnede lovgivnings- og administrative tiltak for å sikre det spesielle vernet av arter av vill fauna som er angitt i vedlegg II. Følgende vil særlig være forbudt for arter angitt i vedlegg II: alle former for forsettlig fangst og fangenskap og forsettlig dreping, å forsettlig skade eller ødelegge ynglesteder eller hvilesteder, å forsettlig forstyrre vill fauna, særlig i yngletiden, oppveksttiden og dvaletiden i den grad forstyrrelsen er betydelig i forhold til konvensjonens målsettinger, å forsettlig ødelegge eller plukke egg i vill tilstand eller beholde disse eggene selv om de er tomme, og besittelse av og innenlandsk handel med disse dyrene, levende eller døde der dette vil

bidra til å effektivisere bestemmelsene i artikkel 6. Artikkel 6 innebærer blant annet at det ikke er tillatt å drive jakt på eller fangst av viltarter som er angitt i konvensjonens vedlegg II.

Konvensjonens artikkel 7 forplikter partene til å treffe nødvendige og egnede lovgivningstiltak og administrative tiltak for å sikre vern av artene av vill fauna som er angitt i vedlegg III. Videre skal enhver utnyttning av vill fauna som er angitt i vedlegg III reguleres for å holde bestanden utenfor fare. Tiltak som skal treffes omfatter fredningstider og andre tiltak for å regulere utnyttningen, midlertidige eller lokale forbud mot utnyttning, der dette er hensiktsmessig for å gjenoppbygge tilfredsstillende bestandsnivå og hensiktsmessig regulering av salg, oppbevaring for salg, transport for salg eller tilbud om salg av levende og døde ville dyr. Etter artikkel 7 er det ikke forbudt å drive jakt eller fangst av arter som er angitt i vedlegg III, men eventuell jakt og fangst av slike arter må reguleres i tråd med forpliktelsene som følger av artikkelen.

Konvensjonens artikkel 8 fastsetter at medlemsstatene, med hensyn til fangst eller dreping av arter av vill fauna som er angitt i vedlegg III og i de tilfeller der det i samsvar med artikkel 9 er gjort unntak for arter som er angitt i vedlegg II, skal forby bruken av alle ikke-selektive fangstmetoder og bruken av alle metoder som kan forårsake at den lokale bestand av en art forsvinner eller forstyrres alvorlig, og især de metoder som er angitt i vedlegg IV. Vedlegg IV angir en rekke konkrete metoder som er forbudt å benytte ved jakt og fangst av blant annet pattedyr og fugler, blant annet feller, snarer, halvautomatiske og automatiske våpen med magasin for mer enn to skudd, gift, kunstige lyskilder og motorkjøretøy i bevegelse. Se punkt 8.11 for full oversikt over metodene som er angitt i vedlegg IV.

Konvensjonens artikkel 9 nr. 1 åpner for at det kan gjøres unntak fra forpliktelsene etter artikkel 6, 7 og 8, under forutsetning av at unntak skjer for ett av formålene som er angitt i artikkelens nr. 1 første til femte strekpunkt, at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, og at unntaket ikke vil være skadelig for vedkommende bestands overlevelse.

Konvensjonens artikkel 9 nr. 2 krever at unntak som er gjort etter artikkel 9 nr. 1 rapporteres til konvensjonens permanente komité.

3.3.2 Andre internasjonale forpliktelser

Bonnkonvensjonen ble vedtatt 23. juni 1979, ratifisert av Norge 30. mai 1985 og trådte i kraft for

Norge 1. august 1985. Konvensjonen er en global miljøavtale som har som overordnet formål å verne trekkende arter av ville dyr som regelmessig krysser nasjonale landegrenser, samt deres leveområder.

CITES-konvensjonen ble vedtatt 3. mars 1973 i Washington, ratifisert av Norge 27. juli 1976 og trådte i kraft for Norge 25. oktober 1976. Konvensjonen har som formål å verne truede dyre- og plantearter mot utryddelse som følge av internasjonal handel. CITES-konvensjonen skal også sikre en bærekraftig utnyttelse av ville arter som er utsatt for internasjonal handel, og forhindre at bestandene reduseres kraftig eller forsvinner helt.

Konvensjonen om biologisk mangfold er en global avtale om bevaring, om bærekraftig bruk av biologisk mangfold og rettferdig fordeling av fordelene ved bruk av genetiske ressurser. Norge undertegnet konvensjonen 5. juni 1992 og den ble ratifisert 9. juli samme år. Den trådte i kraft for Norge 29. desember 1993. Formålet med konvensjonen er tredelt: 1) bevare det biologiske mangfoldet, 2) sikre bærekraftig bruk av biologisk ressurser og 3) sikre en rimelig og rettferdig fordeling av fordelene som følger av utnyttelsen av genetiske ressurser. En sentral bestemmelse er partslandenes forpliktelse til å utvikle nasjonale handlingsplaner for naturmangfold. I konvensjonen artikkel 8 (j) slås det fast en forpliktelse for staten til å bevare, beskytte og videreføre urfolks tradisjonelle kunnskaper, innovasjoner og praksis.

I desember 2022 vedtok det femtende partsmøtet (COP 15) til konvensjonen det globale Kunming-Montreal rammeverket for naturmangfold (Naturavtalen). Naturavtalen består av fire hovedmål frem til 2050, ett mål for hvert av konvensjonens formål og ett for finansiering. I tillegg består naturavtalen av 23 mål som skal nås innen 2030, som konkretiserer handling for å redusere trusler mot naturmangfoldet og for å oppfylle menneskers behov gjennom bærekraftig bruk og fordeling av fordeler, samt verktøy og løsninger for gjennomføring og integrering av naturmangfold. Både de fire hovedmålene og de 23 handlingsmålene er globale mål som skal nås gjennom nasjonale bidrag og internasjonale initiativ. COP 15 vedtok at alle partsland oppfordres til å oppdatere sine nasjonale strategier og handlingsplaner for naturmangfold i lys av naturavtalen innen oktober 2024.

Naturavtalen anerkjenner urfolks og lokalsamfunns roller og bidrag som forvaltere av naturmangfold og partnere når det gjelder bevaring, restaurering og bærekraftig bruk. Urfolks rettigheter og kunnskaper, herunder tradisjonell kunn-

skap, skal i henhold til naturavtalen respekteres, dokumenteres og bevares med deres frie og informerte forhåndssamtykke. Blant annet trekkes urfolks tradisjonelle bruk frem i mål nr. 5 om å sikre bærekraftig, sikker og lovlig høsting og handel med ville arter, og i mål nr. 9 om å forvalte ville arter bærekraftig til det beste for befolkningen.

Under COP 15 ble alle partsland oppfordret til å oppdatere sine nasjonale strategier og handlingsplaner for naturmangfold i lys av naturavtalen innen oktober 2024. I september 2024 la regjeringen frem Meld. St. 35 (2023–2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur – Norsk handlingsplan for naturmangfold*. Stortingsmeldingen er Norges nye handlingsplan for natur. Meldingen viser hvordan regjeringens politikk skal bidra til bærekraftig bruk og bevaring av naturmangfold. Politikken vil bidra til å nå nasjonale mål og de globale målene i naturavtalen. Meldingen beskriver status for norsk natur, og hvordan Norge jobber nasjonalt og internasjonalt for å ivareta naturen.

Europarådets konvensjon 4. november 1950 om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, med tilleggsprotokoller, er gjennomført i norsk rett gjennom lov 21. mai 1999 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven), jf. § 2 første ledd punkt 1. Etter menneskerettsloven § 3 skal bestemmelser i konvensjonen ved motstrid ha forrang foran bestemmelser i annen lovgivning.

Tilleggsprotokoll nr. 1 artikkel 1 (P1-1) gir et grunnleggende vern av eiendomsretten. Bestemmelsen omfatter både regler om vern av eiendom og regler om på hvilke vilkår inngrep i rettigheten er tillatt. I norsk versjon lyder bestemmelsen:

Enhver fysisk eller juridisk person har rett til å få nyte sin eiendom i fred. Ingen skal bli fratatt sin eiendom unntatt i det offentliges interesse og på de betingelser som er hjemlet ved lov og ved folkerettens alminnelige prinsipper.

Bestemmelsene ovenfor skal imidlertid ikke på noen måte svekke en stats rett til å håndheve slike lover som den anser nødvendige for å kontrollere at eiendom blir brukt i samsvar med allmennhetens interesse eller for å sikre betaling av skatter eller andre avgifter eller bøter.

Den Europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) har avsagt flere dommer som kan være relevante for forståelsen av innholdet i rettighetene etter konvensjonen i lys av nasjonale reguleringer av jakt- og fangstutøvelse. Hvorvidt en

regulering som griper inn i eiendomsretten er i overensstemmelse med konvensjonen, beror blant annet på om inngrepet er hjemlet i lov, følger et legitimt formål og om det ivaretar en rimelig balanse mellom hensynet til samfunnets interesser og kravet om beskyttelsen av individuelle rettigheter (proporsjonalitetskravet). Konvensjonspartene har en betydelig skjønnsmargin i vurderingen av om et inngrep er proporsjonalt.

Internasjonale forpliktelser for ivaretagelse av urfolks rettigheter kan få betydning for tolkningen og praktiseringen av viltlovens bestemmelser. FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) bygger på Verdenserklæringen om menneskerettighetene, og trådte i kraft i 1976. Norge ratifiserte konvensjonen i 1972. Konvensjonens artikkel 27 inneholder blant annet et vern av minoriteters rett til kulturutøvelse. Bestemmelsen må sees i sammenheng med Grunnloven § 108 som blant annet oppstiller en forpliktelse for statens myndigheter til å legge til rette for at det samiske folket, som urfolk, kan trygge og utvikle språket sitt, kulturen sin og samfunnslivet sitt. Konvensjonen er gjort til norsk lov gjennom lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) § 2, og har dermed forrang foran andre lover som er i strid med rettighetene i konvensjonene, jf. menneskerettsloven § 3.

ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater, ble ratifisert av Norge 20. juni 1990 og trådte i kraft 5. september 1991. Konvensjonen har bestemmelser om urfolks rett til selv å bestemme over sin kulturelle utvikling, til å lære å bruke eget språk og til å opprette egne institusjoner til å representere seg overfor myndighetene. Konvensjonen anerkjenner videre urfolks ønsker om og behov for kontroll over egne institusjoner, sin egen livsform og økonomiske utvikling. Dette innebærer en anerkjennelse av urfolks ønske om å opprettholde og videreutvikle sin egen identitet, språk og religion, innen rammen av de statene de lever i. Urfolks rett til å bli konsultert er nedfelt i konvensjonen artikkel 6. Bestemmelsen danner grunnlaget for konsultasjonsreglene i lov 12. juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold (same-loven) kapittel 4. Konvensjonen har videre bestemmelser om blant annet landrettigheter, selselsetting og arbeidsliv, opplæring, trygd og helse. Konvensjonen kan få betydning for tolkningen og praktiseringen av viltlovens bestemmelser. Blant annet skal det ved anvendelsen av nasjonale lover og forskrifter overfor urfolk tas tilbørlig hensyn til deres sedvaner og sedvanerrett, etter artik-

kel 8 nr. 1. Videre følger det av artikkel 23 nr. 1, at staten skal sikre at urfolks naturallushold og tradisjonell virksomhet, som jakt og fiske, blir styrket og fremmet.

I FN's erklæring om urfolks rettigheter artikkel 34 fremgår det at urfolk har rett til å fremme, utvikle og opprettholde sine sedvaner. Erklæringen er ikke rettslig bindende, men anses som et sentralt dokument innenfor urfolksretten.

Store deler av EUs miljøregelverk er tatt inn i norsk lovverk gjennom EØS-avtalen. Det gjelder blant annet rettsakter knyttet til kontroll med forurensing, klima, vann, luftforurensing, kjemikalier og avfall.

Regler om dyrehelse er også en del av EØS-avtalen. Videre er regelverk om dyrevelferd omfattet, men når det gjelder vilt, er det frem til nå kun oppdrettsvilt som er regulert.

En del miljøpolitiske områder er imidlertid ikke omfattet av EØS-avtalen. Det gjelder blant annet naturvern, forvaltning av naturressurser, landbruk og fiskeri. Viltforvaltning er unntatt fra EØS-avtalens saklige virkeområde.

EUs regler knyttet til viltforvaltning er i hovedsak forankret gjennom direktiv 92/43/EEC om bevaring av naturtyper samt ville dyr og planter (habitatdirektivet) og direktiv 79/409/EEC om beskyttelsen av ville fugler (fugledirektivet). Disse direktivene, samt verneområde-nettverket Natura 2000, er EUs oppfølging av Bernkonvensjonens bestemmelser. Direktivene er nærmere omtalt i forarbeidene til naturmangfoldloven, Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) s. 49-50. Direktivene er ikke omfattet av EØS-avtalen.

Det er andre EU-rettsakter, knyttet til produktkrav, som er tatt inn i EØS-avtalen og gjennomført i norsk rett, og som har en direkte innvirkning på viltforvaltningen. Dette gjelder blant annet forordning (EF) nr. 1907/2006 om registrering, vurdering og godkjenning av samt begrensninger for kjemikalier (REACH-forordningen). Forordningen er innlemmet i EØS-avtalen og gjennomført i norsk rett ved forskrift 30. mai 2008 nr. 516 om registrering, vurdering, godkjenning og begrensning av kjemikalier (REACH-forskriften).

EU-forordning 2021/57 om forbud mot bruk av blyhagl i og ved våtmark er tatt inn i EØS-avtalen. Rettsakten er gjennomført i norsk rett ved endring av REACH-forskriften og endringer i utøvelsesforskriften § 17 første ledd, hvor det fremgår at det er forbudt å skyte med og bære blyhagl i forbindelse med jakt i våtmark. Endringene trådte i kraft 15. februar 2023.

Etter anmodning fra EU-kommisjonen har EUs kjemikaliebyrå (ECHA) utarbeidet et forslag

om forbud mot blyammunisjon ved jakt og utendørs sportsskyting og i fiskeutstyr, jf. forslag til kommisjonsforordning (EU) om endring av vedlegg XVII i europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1907/2006 for bly i ammunisjon og fiskeutstyr. Forslaget ble oversendt EU-kommisjonen i mars 2023. Hovedinnholdet i forslaget går ut på å forby bly i ammunisjon (hagl og kuler) og i fiskeutstyr (sluker, søkker og blyliner). På bakgrunn av forslaget fra ECHA, la EU-kommisjonen frem sitt forslag i februar 2025, se COMMISSION REGULATION (EU) .../... of XXX amending Annex XVII to Regulation (EC) No 1907/2006 of the European Parliament and of the Council concerning the Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals (REACH) as regards lead in ammunition and fishing tackle. Forslaget innebærer endringer sammenlignet med forslaget fra ECHA, særlig når det gjelder krav til skyting på skytebaner.

3.4 Betydningen av jakt, fangst og sankning for samisk kulturutøvelse

Samisk kulturutøvelse og tradisjon bygger på bruken av utmarka gjennom høsting av viltressursene gjennom jakt, fangst og sankning. Bruken av utmarka har, og har hatt, stor betydning for det samiske folk og danner grunnlaget for livet i de samiske områdene. På nordsamisk er utmarka omtalt som en del av *meahcci*, og gjenspeiler det totale ressursområdet som kan utnyttes. Den samiske høstingen av naturressursene omtales som *meahcásteapmi*.

Betydningen av jakt, fangst og sankning for samisk kulturutøvelse er nærmere omtalt i rapporten fra Sannhets- og forsoningskommisjonen kapittel 23 om utmarksressurser, se Dokument 19 (2022–2023). I rapporten, s. 601, er det pekt på en rekke aktiviteter av betydning. Innenfor viltlovens virkeområde er det særlig sankning av egg, andejakt, dunsanking og snarefangst av rype som står sentralt. På s. 603 i rapporten er det pekt på at:

Det er aktiviteter – forstått som rettigheter – som er dypt forankret i en samisk bevissthet, og som bidrar til å definere en tilhørighet til et samisk fellesskap. Gjennom slik høsting knyttes fortiden til en mer utsatt nåtid.

Innstillingen fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport ble avgitt 5. november 2024, og behandlet i Stortinget 12. november 2024.

Viltloven gir grunnlag for utøvelse av samiske høstingstradisjoner. Av viltlovens formålsbestemmelse, § 1 første ledd, følger det at «Viltet og viltets leveområder skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares». Naturmangfoldloven er en sektorovergripende lov, som legger ramme for reglene i viltloven. Det følger av naturmangfoldlovens formålsbestemmelse at:

Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

Selv om samisk kultur ikke er nevnt direkte i viltlovens formålsbestemmelse, vil koblingen til naturmangfoldloven innebære at samisk kultur skal hensyntas også etter viltloven. Departementets lovforslag bygger videre på denne systematikken. Se punkt 4.1 for nærmere omtale av formålsbestemmelsen og departementets forslag, og punkt 16 for nærmere omtale av lovforslaget §§ 4 og 5.

Naturmangfoldloven § 14 er en regel om hva som skal avveies ved tiltak etter naturmangfoldloven. § 14 andre ledd slår fast at «Ved vedtak i medhold av denne loven som berører samiske interesser direkte, skal det innenfor rammen som gjelder for den enkelte bestemmelse legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur». Bestemmelsen sikrer at samiske interesser blir tatt i betraktning ved skjønnsmessige avgjørelser som berører dem direkte. Forpliktelsen til å legge tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur følger også av konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 27. Departementet mener at regelen i naturmangfoldloven § 14 andre ledd vil være relevant for vedtak om å tillate jakt, fangst og eggsanking, siden slike vedtak fattes med hjemmel i både viltloven § 9 og naturmangfoldloven § 16.

Naturmangfoldloven § 16 er en ramme for viltloven § 9 om jaktbare arter og jakttider og for den delen av viltloven § 44 som gjelder å tillate sankning av egg. Etter naturmangfoldloven § 16 fjerde ledd skal det blant annet legges vekt på høstingstradisjon i vedkommende område ved avgjørelser om å tillate høsting av en art. Dette kan for eksempel være samisk høstingstradisjon, jf. Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) s. 386.

Bernkonvensjonen oppstiller et forbud mot bruk av snarer i vedlegg IV, med unntak for bruk av snarer ved jakt og fangst av rype nord for 58 breddegrad. Det innebærer at folkerettslige regler ikke er til hinder for bruk av snarer på rype i Norge. Viltloven § 24 og utøvelsesforskriften kapittel 9 regulerer fangst, herunder rypefangst med snare. Forskrift 21. januar 2022 nr. 128 om jakt- og fangsttider samt sankning av egg og dun for jakt sesongene fra og med 1. april 2022 til og med 31. mars 2028 (jakttidforskriften) § 5 gjelder snarefangst etter ryper, og regulerer jakttiden og kommuner hvor det er tillatt med snarefangst. Sametinget har i sine innspill til lovarbeidet pekt på at snarefangst av ryper er en viktig fangstaktivitet i samiske områder som det er viktig å legge til rette for også i fremtiden. Sametinget har understreket at aktiviteten har en viktig kulturbærende funksjon. Departementets lovforslag bygger på en videreføring av adgangen til snarefangst av rype. Se for øvrig punkt 8.5 for nærmere omtale av fangstbestemmelsen og departementets forslag.

Sametinget har også trukket frem viktigheten av eggsanking for samisk kulturutøvelse. Viltloven § 44 åpner for at grunneieren eller bruker kan ta bort egg og dun fra fuglereir av slike fuglearter, til slike tider og i slike områder som departementet bestemmer. Adgangen til å sanke egg og dun er nærmere regulert gjennom jakttidforskriften § 6. I departementets lovforslag videreføres en adgang til å tillate sankning av egg og dun ved forskrift. Se for øvrig punkt 6.3 og 9.9 for nærmere omtale av bestemmelsen om sankning, og departementets forslag.

Reindriftssamenes rett til jakt og fangst er forankret i viltloven § 31 første ledd andre punktum. Bestemmelsen sier at reindriftssamenes jakt og fangst reguleres av reindriftsloven § 26. Se punkt 9.6 for nærmere omtale av bestemmelsen og departementets forslag til lovfesting.

Lodden (jakt på ender) er regulert gjennom en egen forskrift med hjemmel i viltloven § 15 nr. 2. Forskrift 4. april 2023 nr. 483 om lodden (vårjakt på ender) fra og med 1. mai 2023 – 6. juni 2028, Kautokeino kommune, Troms og Finnmark gir en kvoteregulert og tidsavgrenset adgang til vårjakt på artene kvinand, laksand, siland og toppand i et nærmere angitt område i Kautokeino kommune, og fastsetter nærmere vilkår for jakten. Jaktformen har hatt, og har fortsatt, sterk kulturell forankring i den samiske lokalbefolkningen, og det knytter seg egne tradisjoner, språkuttrykk og kunnskap til lodden. Lodden er omtalt på s. 607 i rapporten fra Sannhets- og forsoningskommisjonen. Departementene foreslår en særskilt bestem-

melse som gir hjemmel for å gi forskrift om lodden, se lovforslaget § 12 og nærmere omtale av bestemmelsen i punkt 6.4.

3.5 Sentrale forskrifter på viltområdet

Viltloven er i stor grad en fullmaktslov. Det innebærer at det er en rekke forskrifter som er fastsatt med hjemmel i viltloven. Nedenfor gis en kort oversikt over de mest sentrale forskriftene. De enkelte bestemmelsene i viltloven og relevante forskriftsbestemmelser omtales under «gjeldende rett» i punkt 4 til 14.

Forskrift 21. januar 2022 nr. 128 om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun for jakt-sesongene fra og med 1. april 2022 til og med 31. mars 2028 (omtalt videre som jakttidsforskriften) er en av de mest sentrale forskriftene på viltområdet. Forskriften oppdateres hvert sjette år og angir hvilke arter som kan høstes gjennom jakt og fangst og til hvilke tider det tillates å utøve jakt og fangst.

Forskrift 22. mars 2002 nr. 313 om utøvelse av jakt, felling og fangst (omtalt videre som utøvelsesforskriften) er en praktisk viktig forskrift på vil-

tområdet. Forskriften utdyper reglene i viltloven om utøvelse av jakt og fangst, og har bestemmelser om blant annet jegerprøve, våpen og ammunisjon, bruk av hund, ettersøk og fangst.

Forskrift 1. april 2020 nr. 565 om skadefelling, dødt vilt og bruk av vilt i oppdrett, forskning og dyrepark (viltforskriften) regulerer blant annet innfangning av vilt, skadefelling og annet uttak av vilt, hold av vilt i fangenskap, vilt som har rømt og ivaretagelse av dødt vilt.

Forskrift 8. januar 2016 nr. 12 om forvaltning av hjortevilt (omtalt videre som hjorteviltforskriften) har til formål at forvaltningen av hjortevilt skal ivareta bestandenes og leveområdenes produktivitet og mangfold. Forskriften regulerer blant annet kommunens myndighet til å åpne for jakt på elg, hjort og rådyr. Forskriften regulerer også jakt på villrein og villreinnemndenes oppgaver.

Forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (omtalt videre som rovviltforskriften) har til formål å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn ulv og kongeørn. Forskriften regulerer blant annet de regionale rovviltneemndenes oppgaver.

4 Lovens formål, virkeområde mv.

4.1 Formål

4.1.1 Gjeldende rett

Viltlovens formålsbestemmelse beskriver overordnede rammer for forvaltningen av viltet og viltets leveområder. Det følger av viltloven § 1 første ledd at viltet og viltets leveområder skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsriktighet bevarer. Etter første ledd er det hensynet til bevaring og vern som står sentralt. Det følger videre av viltloven § 1 andre ledd at innenfor denne ramme kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv.

Tidligere jaktlover fra 1899 og 1951 hadde ikke egne formålsbestemmelser. Det var først i forbindelse med vedtakelsen av gjeldende viltlov i 1981 at det ble introdusert en egen formålsbestemmelse, hvor det fremgikk at viltet og viltets leveområder skal forvaltes slik at naturens produktivitet og artsriktighet bevarer. I forarbeidene til viltloven, Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 45, ble det vist til at det «i viltforvaltningen, som i annen forvaltning av fornybare ressurser, er det overskuddet som kan fordeles, mens kapitalen, produksjonsevnen i naturen, skal bevarer». I forbindelse med Stortingets behandling, Innst. O. nr. 50 (1980–81) s. 1-2, uttalte flertallet i komitéen at de ønsket en bestemmelse som generelt la vekt på bevaring av naturens biologiske produksjon og viltets artsriktighet. Videre uttalte komitéen at eventuelle konflikter mellom de ulike interesser som knytter seg til viltet burde løses innenfor forsvarlige biologiske rammer.

Ved lovendring i 1983, lov 8. april 1983 nr. 17, ble formålsbestemmelsen utvidet med et nytt andre ledd. Lovendringen var ment å gjenspeile mindretallets merknader i forbindelse med vedtakelsen av viltloven i 1981. Mindretallet ønsket en understreking av landbruksnæringens interesser i formålsbestemmelsen. I forarbeidene til lovendringen, Ot.prp. nr. 28 (1982–83) s. 2, fremgår det at jakt og fangst som ledd i næring og fritid er helt sentrale elementer i dyrelivsforvaltningen.

Som en følge av vedtakelsen av naturmangfoldloven i 2009 ble flere bestemmelser flyttet fra viltloven til naturmangfoldloven. I tillegg ble viltlovens formålsbestemmelse endret ved at det ble lagt inn en kobling til naturmangfoldloven. Endringen er omtalt i Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) s. 123–125 og s. 477. Viltloven § 1 første ledd fikk følgende tillegg: «Viltet og viltets leveområder skal forvaltes *i samsvar med naturmangfoldloven* og slik at naturens produktivitet og artsriktighet bevarer.» I forarbeidene ble det lagt til grunn at endringen ikke skulle innebære noen innholdsmessig endring. Formålsbestemmelsene i de to lovene må derfor ses i sammenheng.

Det følger av naturmangfoldloven § 1 at «lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.» For viltet må formålsbestemmelsen i naturmangfoldloven også leses i sammenheng med forvaltningsmål for arter, jf. naturmangfoldloven § 5.

4.1.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementene i det vesentlige en videreføring av innholdet i viltloven § 1, men med visse justeringer.

Departementene foreslo i § 1 første ledd første punktum at «Loven har til formål å sikre en bærekraftig forvaltning av viltet, slik at naturens produktivitet og artsriktighet bevarer og at dyrevelferden ivaretas». Departementene foreslo i § 1 første ledd andre punktum å videreføre henvisningen til naturmangfoldloven, og at det i tillegg henvises til dyrevelferdsloven, slik at «Viltet skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og dyrevelferdsloven».

I § 1 andre ledd foreslo departementene at «Innenfor denne ramme kan viltressursene høstes gjennom utøvelse av jakt og fangst, og reguleres gjennom felling og annen håndtering av vilt». Departementene foreslo å videreføre ordlyden

«høstes», siden høstingsbegrepet er brukt over lang tid og anses godt innarbeidet, både i forvaltningen og av brukerne av regelverket.

Viltloven regulerer i dag også annen forvaltning av vilt enn gjennom jakt og fangst. Departementene foreslo derfor at det skulle tas inn i formålsbestemmelsen at det også er adgang til å regulere viltressursene innenfor rammene som følger av forslaget til § 1 første ledd. Tilføyelsen var ment å dekke de tilfellene hvor viltressursene reguleres gjennom lisensfelling, skadefelling og felling iverksatt av myndighetene med hjemmel i naturmangfoldloven § 18, og tar samtidig høyde for at loven også inneholder regler knyttet til annen håndtering av viltet.

Departementene foreslo å ikke videreføre ordlyden «viltets leveområder» i forslaget til formålsbestemmelse, siden reglene som gjelder vern av leveområder i dag følger av naturmangfoldloven. Departementene foreslo heller ikke å videreføre oppstillingen som følger av viltloven § 1 andre ledd, hvor det fremgår at viltproduksjonen kan høstes til gode for «landbruksnæring og friluftsliv». Departementene mente det ikke er hensiktsmessig å liste opp ulike formål som grunnlag for høsting av viltressursene, men at det er mer naturlig å vise til at høsting kan skje gjennom utøvelse av jakt og fangst.

4.1.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt nærmere 40 høringsinnspill til forslaget. Flere høringsinstanser, herunder *Bergen kommune*, *Bjerkreim kommune*, *Kvinnherad kommune*, *Lund kommune*, *Sokndal kommune* og *Utmarksavdelinga Vest AS*, gir uttrykk for at de støtter forslaget til formålsbestemmelse.

Forslag om å synliggjøre hensynet til dyrevelferd og å ta inn en henvisning til dyrevelferdsloven i formålsbestemmelsen støttes av *Fredrikstad kommune*, *Oslo kommune*, *Statsforvalteren i Østfold*, *Buskerud*, *Oslo og Akershus*, *Økokrim*, *NOAH – for dyrs rettigheter* og *Mattilsynet*.

Flere høringsinstanser, herunder *Aremark kommune*, *Bjerkreim kommune*, *Indre Østfold kommune*, *Kvinnherad kommune*, *Lund kommune*, *Sokndal kommune*, *Utmarksavdelinga Vest AS* og *Skogkurs*, mener formålsbestemmelsen bør utvides til også å nevne sanking. *Bjerkreim kommune*, *Lund kommune* og *Sokndal kommune* skriver:

Det er viktig at sanking behandles mer omfattende enn i forslaget, da det også har betydning

for bærekraftig forvaltning og dyrevelferd, ved at sanking utført på en feilaktig måte kan stressere dyr unødige.

En rekke høringsinstanser, blant disse *Agder fylkeskommune*, *Innlandet fylkeskommune*, *Norges Jeger- og Fiskerforbund*, *Norges Skogeierforbund*, *Norsk institutt for naturforskning*, *Statskog SF*, *Stiftelsen Norsk Hjortesenter*, *Villreinnemnda for Forollhogna* og *Villreinrådet*, mener begrepet «viltets leveområder» må videreføres i lovens formålsbestemmelse. *Norges Jeger- og Fiskerforbund* skriver følgende:

Bestandsforvaltning og forvaltning av leveområdene henger nøye sammen, og det vil være nyttig og riktig at en bærekraftig forvaltning av både viltet og viltets leveområder inngår i formålsparagrafen. Det er en sterk sammenheng mellom leveområder og et mål om å bevare naturens produktivitet og artsrikdom. Målet kan oppnås først og fremst gjennom tiltak rettet mot leveområdet, ikke viltbestandene.

Villreinrådet skriver:

Spesielt når det gjelder villrein så henger ivaretagelse av leveområdene uløselig sammen med ivaretagelse av bestandene. Å splitte dette i formålet gjennom å peke på at naturmangfoldloven er en vernelov mens viltloven skal være en ressurslov, vitner om manglende innsikt i både kunnskapsgrunnlaget rundt villrein og hvordan lovformålet vil kunne påvirke den forvaltningsmessige utøvelsen av lovverket.

Flere høringsinstanser mener formålsbestemmelsen bør inneholde konkrete hensyn eller formål som skal fremheves i lovens formålsbestemmelse. *Finnmark fylkeskommune* og *Sametinget* peker på at hensynet til samisk kulturutøvelse må ivaretas og gjennomføres i loven, i formålsbestemmelsen og i underliggende paragrafer. *Norges Bondelag* ønsker at det legges til at loven også skal fremme og videreutvikle jakt- og fangstkulturen i Norge, og at den gjeldende ordlyden om at viltproduksjonen kan høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv bør videreføres i den nye viltressursloven. *Norsk Bonde- og Småbrukarlag* foreslår en tilføyelse om at jakt ikke må fortrenge beitebruk og annen matproduksjon i utmarka. *Rådet for dyreetikk* peker også på at det å frarøve ville dyr livet trenger en etisk rettferdiggjørelse, og at et høringsnotat til ny lov burde reflektere grundi-

gere over hvorfor vi mennesker går på jakt, og hvilke formål som lar seg etisk forsvare.

Rådet for dyreetikk mener også at en «bærekraftig forvaltning av viltet» må forstås i lys av dagens økologiske situasjon som for mange viltarters del er sterkt preget av menneskeskapt miljøendringer og marginalisering av mange viltlevende dyrearter.

Stiftelsen Norsk Hjortesenter foreslår at grunneiers forvalteransvar bør synliggjøres og tas inn i formålsbestemmelsen eller i høringsforslaget § 29.

BirdLife Norge mener begrepet «viltressurser» bør erstattes med «viltet», og at begrepet «forvaltning» bør erstattes med «vern og bruk».

Naturvernforbundet mener formålsparagrafen må endres og skriver:

Den er i alt for stor grad basert på å omdefinere naturen til en ressurs og verdiskaper for særinteresser på bekostning av fellesskapets og samfunnets eierskap til arter, natur og andre naturgoder.

Naturvernforbundet støtter at «landbruksinteresser og friluftsliv» tas ut, men er kritisk til begrepet bærekraftig, og at fangst er tatt med som en del av formålet.

Norges Miljøvernforbund mener formålsbestemmelsen bør slå fast at ingen viltlevende dyr som er truet, sterkt truet eller kritisk truet skal kunne jaktes på.

NOAH – for dyrs rettigheter viser til det gjeldende fredningsprinsippet i Norge, og at prinsippet bør gjenspeiles i formålsbestemmelsen. NOAH – for dyrs rettigheter skriver:

Jakt og felling er unntak fra fredningsprinsippet, og kan følge av de enkelte paragrafer. Men det bør i en modernisert lov ikke fremheves som selve formålet med loven å tillate jakt m.m.

Mattilsynet mener formålet bør tilsvare formålet i dyrevelferdsloven, herunder «å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr». Videre peker Mattilsynet på at begrepet «forvaltes» ikke passer i forbindelse med dyrevelferd, og anbefaler at det heller står «forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og håndteres og avlives i samsvar med dyrevelferdsloven».

4.1.4 Departementets vurderinger

En lov vil som oftest inneholde regler av ulik viktighet sett i lys av den enkelte lovs formål. Alle ele-

menter i loven kan derfor ikke gjenspeiles i formålsbestemmelsen. Departementet mener formålsbestemmelsen skal være kortfattet og overordnet, slik at brukerne lettere kan få oversikt over hva loven regulerer. Departementet opprettholder i all hovedsak innholdet i forslaget som ble sendt på høring, se lovforslaget § 1.

Departementet har i etterkant av høringen valgt å gjøre endringer i bestemmelsen. Høringsforslaget som bestod av to ledd, foreslås nå samlet i ett ledd. Forslaget innebærer ingen materielle endringer fra det som ble sendt på høring. Departementets forslag til formålsbestemmelse speiler det sentrale i lovforslaget – som er å sikre at forvaltning av viltressursene gjennom jakt, fangst, felling og annen håndtering av vilt skjer på en bærekraftig og forsvarlig måte.

Flere høringsinstanser ønsker å videreføre at loven også omfatter «viltets leveområder». Departementet vil peke på at det er naturmangfoldloven som i dag inneholder regler knyttet til blant annet områdevern og utvalgte naturtyper som vil ha en innvirkning på viltets leveområder. Lovforslaget inneholder heller ingen regler som er knyttet til arealforvaltning. Departementet mener derfor det vil bli misvisende å ta inn «viltets leveområder» i formålsbestemmelsen.

Det er flere høringsinstanser som mener at sankning også bør fremgå eksplisitt av formålsbestemmelsen. Departementet viser til at det fremgår av lovforslaget at høsting av viltressursene kan skje gjennom utøvelse av jakt og fangst, og reguleres gjennom felling og annen håndtering av vilt. Departementet legger til grunn at «annen håndtering av vilt» blant annet omfatter sankning av egg og dun. Sanking skiller seg fra jakt og fangst ved at en ikke trenger jegerprøve eller at en må betale jegeravgift. Sanking av egg fra viltarter er omfattet av begrepet «uttak», jf. naturmangfoldloven § 3 bokstav o, mens jakt og fangst faller inn under begrepet «høsting», jf. naturmangfoldloven § 3 bokstav g. Forslaget til ny viltressurslov inneholder få bestemmelser om sankning. Departementet mener det er hensiktsmessig å gå videre med høringsforslaget som bygger på at sankning og andre særregler i lovforslaget, ut over jakt, fangst og felling, omfattes av begrepet «annen håndtering av vilt».

Enkelte høringsinstanser ønsker at ulike formål eller hensyn som grunnlag for utøvelse av jakt og fangst bør fremgå av formålsbestemmelsen. I høringsnotatet er det vist til at det ikke er hensiktsmessig å liste opp ulike formål som grunnlag for høsting av viltressursene, men at det er mer naturlig å vise til at høsting kan skje gjennom utø-

velse av jakt og fangst. Departementet mener en opplisting av ulike hensyn ikke er nødvendig å ha med, da det ikke er øvrige regler verken i viltloven eller i lovforslaget som stiller krav til grunnlaget for hvorfor en jeger ønsker å utøve jakt eller fangst. I tillegg vil en slik opplisting kunne medføre at formålsbestemmelsen blir svært detaljert. Departementet vil for øvrig peke på at høstingsbegrepet i naturmangfoldloven § 3 bokstav g er knyttet til friluftsliv og næring.

Departementet viser til innspillet fra Mattilsynet, der tilsynet foreslår justering av ordlyden i formålsbestemmelsen, slik at ordlyden knyttet til dyrevelferdsloven blir mer presis. Ordlyden i lovforslaget er noe endret sammenlignet med høringsforslaget, og gir en tydeligere kobling mellom høstings- og reguleringsformene og dyrevelferdsloven. Lovforslaget ivaretar etter departementets mening Mattilsynets høringsinnspill.

Departementet mener for øvrig at innspillene knyttet til bærekraftbegrepet og til hvilke viltarter som det kan drives jakt eller fangst på, er nært knyttet til de vurderingene som ligger til grunn for jakttidforskriften. Høstingsbegrepet er et sentralt premiss for vurderinger rundt hvilke viltarter myndighetene åpner for høsting av gjennom jakt, fangst og sanking gjennom lovforslaget §§ 10 og 11 og jakttidforskriften. Se nærmere omtale av høstingsbegrepet i punkt 6.2.1.

4.2 Virkeområde

4.2.1 Gjeldende rett

Viltloven § 2 andre ledd angir lovens geografiske virkeområde. Det følger av bestemmelsen at viltloven også gjelder i Norges økonomiske sone. Selv om det ikke uttrykkelig går frem av lovteksten, innebærer dette at viltloven gjelder på Norges fastland, inkludert vassdrag og innsjøer, og i norsk territorialfarvann, jf. Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 46. Norsk territorialfarvann strekker seg ut til territorialgrensen som ligger tolv nautiske mil ut fra grunnlinjene, jf. lov 27. juni 2003 nr. 57 om Norges territorialfarvann og tilstøtende sone (territorialfarvannsloven) § 2. Grunnlinjene er fastsatt ved forskrift 14. juni 2002 nr. 625 om grunnlinjene for sjøterritoriet rundt Fastlands-Norge.

Viltloven gjelder også i Norges økonomiske sone. Begrunnelsen var å hindre jakt på fredet sjøfugl også utenfor territorialgrensen, og for å øke effekten av fredningstiltak for blant annet alke, jf. Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 46. Den økonomiske sonen trekkes 200 nautiske mil fra de grunnlinjer som til enhver tid er fastsatt, men like-

vel ikke ut over midtlinjen i forhold til andre stater med mindre annet følger av overenskomst med vedkommende stat, jf. lov 17. desember 1976 nr. 91 om Norges økonomiske sone (økonomiske soneloven) § 1.

Utgangspunktet om at alt vilt er fredet følger i dag av naturmangfoldloven § 15. Bestemmelsen gjelder i Norges økonomiske sone så langt den passer, jf. naturmangfoldloven § 2. Adgangen til å tillate høsting av vilt etter naturmangfoldloven § 16 gjelder også i Norges økonomiske sone så langt den passer, jf. naturmangfoldloven § 2.

Viltloven gjelder ikke på Svalbard, Jan Mayen, Bouvetøya, Peter I's øy eller Dronning Mauds land. Lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard (Svalbardloven) § 2, lov 27. februar 1930 nr. 2 om Jan Mayen § 2, og lov 27. februar 1930 nr. 3 om Bouvet-øya, Peter I's øy og Dronning Maud Land m.m. (bilandsloven) § 2 fastsetter at det er norsk privatrekt, strafferett og den norske lovgivningen om rettspleien som gjelder for disse områdene, med mindre annet er bestemt. Dette omfatter ikke viltloven. For Svalbard er det gitt egne regler om blant annet jakt, fangst og felling av vilt i lov 15. juni 2001 nr. 79 om miljøvern på Svalbard (Svalbardmiljøloven) kapittel IV og i tilhørende forskrifter.

4.2.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsforslaget § 2 foreslo departementene å presisere at loven gjelder på norsk landterritorium, også innsjøer og vassdrag, i norsk territorialfarvann ved Fastlands-Norge og i Norges økonomiske sone ved Fastlands-Norge opprettet i medhold av lov 17. desember 1976 nr. 91 om Norges økonomiske sone.

Departementene foreslo å videreføre at loven, som i dag, ikke får anvendelse på Svalbard, Jan Mayen eller i bilandene, eller i farvannet utenfor disse områdene.

4.2.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt få høringsinnspill til forslaget om lovens virkeområde.

Mattilsynet trekker frem at loven ikke har en bestemmelse om saklig virkeområde. De skriver:

Lovutkastet mangler en bestemmelse om saklig virkeområde. Hva loven handler om, kommer fram av § 1, men det er ikke særlig tydelig. Vi anbefaler å utvide § 2 med en forklaring av dette. Det bør framgå klart hvilken del av det saklige virkeområdet som er særegent for loven.

Henvisningene til naturmangfoldloven og dyrevelferdsloven bør stå i bestemmelsen om saklig virkeområde.

4.2.4 Departementets vurderinger

Departementets forslag til bestemmelse om geografisk virkeområde fremgår av lovforslaget § 2. Departementet foreslår enkelte presiseringer sammenlignet med forslaget som ble sendt på høring.

I dag er viltlovens geografiske virkeområde ikke fullstendig angitt. Det er ikke nødvendig å angi at loven skal gjelde på norsk landterritorium eller i territorialfarvannet, fordi dette allerede følger av de rettslige utgangspunktene. Det må angis særskilt dersom loven skal gjelde i Norges økonomiske sone. Etter departementets vurdering er likevel den gjeldende angivelsen av det geografiske virkeområdet lite brukervennlig. Departementet mener derfor at det geografiske virkeområdet bør angis fullstendig i loven. Departementet foreslår i lovforslaget § 2 å presisere at loven gjelder på norsk landterritorium og i Norges territorialfarvann utenfor Fastlands-Norge. Forslaget er en tydeliggjøring av gjeldende rett, og medfører ingen materiell endring.

Hensynet til å hindre jakt på fredet sjøfugl ivaretas av naturmangfoldloven. Adgangen til å tillate høsting av vilt etter naturmangfoldloven § 16 gjelder også i Norges økonomiske sone så langt den passer. Etter departementets syn er det naturlig at lovforslaget også gjelder i den økonomiske sonen utenfor Fastlands-Norge, slik at eventuell jakt i dette området kan reguleres gjennom forslaget til ny lov. Det kan også være aktuelt å regulere annen håndtering av vilt i dette området gjennom forslaget til ny lov, som merking av sjøfugl. På denne bakgrunn foreslår departementet å videreføre innholdet i viltlovens virkeområde ved at lovforslaget gjelder i Norges økonomiske sone.

For Svalbard, Jan Mayen og bilandene er det enten gitt regler i lov om jakt, fangst og felling, eller forskriftshjemler om dette. Departementet kan ikke se behov for at bestemmelser i forslaget til lov skal gjelde i disse områdene, og det har heller ikke kommet høringsinnspill om behov for det. Departementet foreslår at loven, som i dag, ikke får anvendelse på Svalbard, Jan Mayen eller i bilandene, eller i farvannet utenfor disse områdene.

Departementet har merket seg Mattilsynets forslag om å innta et saklig virkeområde i bestemmelsen, samt begrunnelsen om at lovens formål ikke er tydelig nok på dette punkt. Etter lovforslaget § 1 har loven til formål å sikre en bærekraftig

og forsvarlig forvaltning av viltressursene, i samsvar med naturmangfoldloven og dyrevelferdsloven. Departementet viser til at loven gjelder forvaltning av viltressurser gjennom jakt, fangst, felling og annen håndtering av vilt. Etter departementets vurdering er dette tilstrekkelig for å tydeliggjøre hva loven gjelder. Departementet vil også påpeke at viltressursloven regulerer et vidt omfang av bestemmelser om jakt, fangst og felling av vilt. Loven inneholder også andre reguleringer, for eksempel knyttet til sanking av egg og dun. Ved å lovfeste et saklig virkeområde i en så omfangsrik lov, risikerer man å lovfeste et saklig virkeområde som ikke favner hele spekteret av bestemmelser. Etter departementets mening vil det være uheldig.

4.3 Definisjoner

4.3.1 Gjeldende rett

Viltloven har i dag ingen egen bestemmelse om definisjoner. Begrepet «vilt» er imidlertid definert i viltloven § 2 første ledd. Det fremgår av bestemmelsen at med vilt menes «alle viltlevende landpattedyr og fugler, amfibier og krypdyr».

Naturmangfoldloven § 3 har en definisjonsbestemmelse om relevante begreper i naturmangfoldloven. I § 3 første ledd bokstav p defineres begrepet «vilt» som «naturlig viltlevende landpattedyr, fugler, krypdyr og amfibier».

I naturmangfoldloven § 3 bokstav g defineres begrepet «høsting» som «jakt, fangst, fiske og innsamling av planter eller plantedeler (medregnet bær og frukter) og sopp, i friluftsliv og næring». Videre i naturmangfoldloven § 3 bokstav o er begrepet «uttak» definert som «enhver form for avlving eller fjerning av hele eller deler av organismer fra naturen uansett formål».

Forskriftsverket til viltloven og naturmangfoldloven inneholder flere eksempler der sentrale viltfaglige begreper er definert. Viltforskriften § 1-4 har blant annet definisjoner av fallvilt, innfangning, utsetting, uttak, vilt og Viltfondet. Rovviltforskriften § 2 har blant annet definisjoner av rovvilt, kvotejakt, lisensfelling og betinget skadefelling. Utøvelsesforskriften § 3 inneholder definisjoner av begrepene storvilt, kvotejakt og lisensfelling.

Viltlovens viltbegrep har frem til 2015 blitt tolket og praktisert av forvaltningen i samsvar med ordlyden. Det vil si at alle viltlevende landpattedyr og fugler, amfibier og krypdyr, er omfattet. Dette er uavhengig av om det er viltlevende arter som lever eller kan leve i Norge. Som følge av rettsspraksis er det i dag uklareheter knyttet til om vilt-

begrepet gjelder alle viltelevende arter eller om begrepet er avgrenset til å gjelde arter som lever eller kan leve i Norge.

I Borgarting lagmannsretts dom 20. januar 2015 (LB-2014-93257) var spørsmålet om papegøyer var å anse som vilt etter viltloven § 2 første ledd. Lagmannsretten mente at viltbegrepet ikke var klart definert, verken i loven eller i forarbeidene. Lagmannsretten uttalte:

Når bestemmelsene i viltloven også er straffesanksjonert, taler det for å tolke begrepet snevert og ikke lengre enn det lovens formål tilsier, når de hensyn som ligger bak forbud og regulering av denne type eksotiske arter til Norge ivaretas av andre regelsett. Lagmannsretten har kommet til at viltlovens definisjon av vilt omfatter alle dyr og fugler som lever eller kan leve vilt innenfor lovens virkeområde slik det er definert i viltloven § 2 annet ledd, men vil bemerke at regelverket ikke synes helt klart. Som nevnt innledningsvis er det på det rene at de papegøylene saken gjelder ikke kan overleve i vill tilstand her i landet.

Lagmannsretten la i den aktuelle straffesaken til grunn at viltbegrepet skulle tolkes innskrenkende, og begrenses til arter som lever eller kan leve vilt innenfor lovens virkeområde.

Ved fastsetting av viltforskriften 1. april 2020, ble Borgarting lagmannsretts innskrenkende tolkning av viltbegrepet lagt til grunn. I viltforskriften § 1-4 bokstav o er begrepet vilt definert som «naturlig viltelevende landpattedyr, fugler, krypdyr og amfibier, av arter som lever eller kan leve vilt innenfor forskriftens stedlige virkeområde».

Viltbegrepet i naturmangfoldloven § 3 bokstav p legger imidlertid ikke til grunn en innskrenkende tolkning av viltbegrepet. I forarbeidene til naturmangfoldloven, Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) s. 373, står det at definisjonen omfatter også ikke-norske arter når disse befinner seg innenfor lovens virkeområde.

Etter gjeldende rett omfatter naturmangfoldlovens viltbegrep også egg. Naturmangfoldloven § 15 første ledd første punktum sier at «høsting og annet uttak av naturlig viltelevende dyr skal følge av lov eller vedtak med hjemmel i lov». I forarbeidene til naturmangfoldloven § 15, Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) s. 385, er det lagt til grunn at «Første punktum innebærer også at uttak av egg og rogn må skje med hjemmel i lov». Forvaltningspraksis etter viltloven bygger også på denne forståelsen, selv om begrepet «egg» ikke er tatt med i viltdefinisjonen verken i viltloven eller i naturmangfoldlo-

ven. I forarbeidene til viltloven i Ot.prp. nr. 54 (1992–93) presiseres det for enkelte bestemmelser at begrepet «egg» er ment å omfatte både levende egg, råteegg (med dødt foster) og levende egg (uten foster).

4.3.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsforslaget § 3 foreslo departementene en egen bestemmelse om definisjoner. Departementene viste til at enkelte av begrepene allerede er definert i tilhørende forskriftsverk og i naturmangfoldloven og at hensynet til samordning gjør at det er behov for en egen definisjonsbestemmelse. Departementene mente det var hensiktsmessig å tydeliggjøre hvilke begreper som har samme betydning som annen lovgivning eller forskrifter, og der forslaget til definisjoner eventuelt avviker noe.

Departementene viste til at forslag til definisjonsbestemmelse tar utgangspunkt i hovedelementene i forslaget til ny lov, herunder at det er en lov om utøvelse av jakt, fangst og felling av vilt. Med felling mentes her lisensfelling og skadefelling med hjemmel i naturmangfoldloven § 18. Dette er sentrale begreper som departementene mente det var fordelaktig å definere i en egen bestemmelse. Departementenes forslag inneholdt definisjoner av «fangst», «jakt», «lisensfelling», «skadefelling» og «vilt».

Departementene foreslo at begrepet fangst skulle være «høsting av vilt ved bruk av felle som avliver viltet eller fanger viltet for avliving.»

Departementene foreslo at jakt skulle defineres som «høsting av vilt ved bruk av skytevåpen [*med ladning av krutt*] som avliver viltet, og den forutgående lokaliseringen av viltet og ettersøk og avliving av påskutt vilt.» Departementene viste til at definisjonen må ses i lys av høringsforslaget § 21 om jaktvåpen og ammunisjon som la opp til to alternativer.

Departementene foreslo at lisensfelling skulle defineres som «felling av et bestemt antall individer av en viltart med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b eller c, der kvoten er fastsatt av offentlig myndighet og det kreves at jegeren er registrert som lisensjeger i Jegerregisteret for å delta.» Forslaget bygget på definisjonen i rovviltforskriften § 2 bokstav g.

Departementene foreslo at skadefelling skulle defineres som «felling av ett eller flere bestemte individer av en viltart med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav a, b, c eller g, og fjerde ledd.» Departementene viste til at en definisjon av begrepet skadefelling er nødvendig som

grunnlag for forslaget om en ny bestemmelse om skadefelling, se høringsforslaget § 42.

I høringsnotatet viste departementene til at begrepet «vilt» er definert ulikt i viltloven, naturmangfoldloven og i viltforskriften. Departementene foreslo i høringsnotatet at begrepet vilt i viltressursloven skulle ta utgangspunkt i definisjonen i naturmangfoldloven § 3 p, men at det også skulle fremgå av definisjonen av viltbegrepet også omfatter krysningsarter av vilt med andre arter. Departementene viste til at forslaget innebar en endring av forståelsen av viltbegrepet som har vært lagt til grunn i rettspraksis og i viltforskriften, og at viltbegrepet i henhold til forslaget ikke lenger ville være begrenset til om arten lever eller kan bli naturlig viltlevende i Norge.

4.3.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt i overkant av 160 høringsinnspill til definisjonsbestemmelsen. Av disse var om lag 130 likelydende uttalelser fra privatpersoner.

Flere høringsinstanser har ment at det er behov for ytterligere definisjoner i bestemmelsen. *Kommunene Sokndal, Kvinnherad, Aremark og Indre Østfold, Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus og Skogkurs* ønsker at «sanking» tas inn i bestemmelsen. *Lesja kommune og Norges Skogeierforbund* foreslår å endre bestemmelsen slik at offentlig ettersøk skilles fra jaktlig ettersøk, og at begrepene defineres i bestemmelsen. *Utmarksavdelinga Vest AS* ønsker at jakthundtrening også defineres. *Bergen kommune* ønsker at begrepet «felling» defineres.

Rådet for dyreetikk mener generelt at det er problematisk at dyr omtales som ressurser, i lys av at dyr anses for å ha en egenverdi. De viser videre til at mange uttrykk i loven tilslører handlingen som foretas, eksempelvis «høsting», «felling» og «uttak».

Til høringsforslaget § 3 bokstav a om «Fangst»:

Norges Jeger- og Fiskerforbund, Statskog SF og Meråker kommune ønsker å utvide definisjonen av fangst til å omfatte bestandsregulering, slik at fellebruk under lisensfelling og villsvinjakt omfattes. *NOAH – for dyrs rettigheter* er i utgangspunktet mot fellefangst, og ønsker at begrepet ikke skal inngå i bestemmelsen. *Naturvernforbundet* er av samme oppfatning, med unntak av feller for mink.

Til høringsforslaget § 3 bokstav b om «Jakt»:

Norges Jeger- og Fiskerforbund og Statskog SF peker på at jaktdefinisjonen sett i sammenheng med forslaget til § 12 om jegerprøve må forstås slik at hundeførere og andre som deltar i jakten

uten å bære eller bruke våpen også må ha avlagt jegerprøve og betalt jegeravgift.

Til høringsforslagets § 3 bokstav c om «Lisensfelling» og bokstav d om «Skadefelling»:

NOAH – for dyrs rettigheter, Naturvernforbundet Nordre Follo, Utmarksavdelinga Vest AS og over 100 privatpersoner mener at «lisensfelling» og «skadefelling» ikke kan defineres i forslaget til ny lov, ettersom dette reguleres av naturmangfoldloven, og at disse begrepene derfor må fjernes fra bestemmelsen.

NOAH – for dyrs rettigheter og en rekke privatpersoner mener at lisensjakt kan være i strid med Bernkonvensjonen, og ønsker juridiske utredninger av dette før definisjonen kan lovfestes.

Mattilsynet vil at det ved lisens- og skadefelling presiseres at det involverer avliving av dyr, slik at dette kan knyttes til dyrevelferdsloven § 12 om avliving.

BirdLife Norge støtter skadefellingsdefinisjonen som konstaterer at skadefelling skal være individrettet. De er usikre på om fremmede arter er inkludert i viltbegrepet, og savner en definisjon av «skade».

Til høringsforslagets § 3 bokstav e om «Vilt»:

Økokrim støtter at viltdefinisjonen omfatter alle naturlig viltlevende arter som befinner seg innenfor lovens virkeområde, og foreslår en endring for å tilfredsstille klarhetskravet i strafferetten. *Økokrim* skriver:

Av hensyn til strafferettens klarhetskrav, bør det fremgå eksplisitt av bestemmelsens ordlyd at viltbegrepet også omfatter arter som ikke lever eller kan leve vilt i Norge, når disse befinner seg innenfor lovens virkeområde. Det er uheldig å foreta slike materielle endringer, uten at det reflekteres i ordlyden.

Økokrim ønsker også omtale om at regelverket vil få anvendelse når naturlig viltlevende dyr blir stanset i forbindelse med grensepassering til Norge. *Økokrim* mener det er viktig, slik departementene har lagt opp til, at viltbegrepet vil omfatte vilt i fangenskap, når arten etter sin natur er viltlevende.

Naturvernforbundet er uenig både med naturmangfoldlovens definisjon og forslaget, og mener vilt skal defineres som arter som kan høstes/jaktes når all faglig dokumentasjon tilsier at dette ikke er negativt for bestanden og etter solid faglig dokumentasjon.

Halden kommune, Mattilsynet og Oslo kommune foreslår mindre språklige justeringer. *Oslo*

kommune mener at det i oppramsingen av hva som er vilt bør stå at kryssninger med andre arter er «inkludert».

Kommunene Aremark og Indre Østfold mener viltdefinisjonen må endres, slik at det er kryssninger mellom de artsgruppene som nevnes, og ikke andre artsgrupper. NOAH – for dyrs rettigheter mener det ikke er behov for å ta med kryssninger med andre arter.

4.3.4 Departementets vurderinger

Departementet mener vurderingen av å definere begreper i loven beror på om det er et konkret behov for å avklare begrepets innhold. Dette kan for eksempel være fordi begrepet er sentralt for loven, fordi senere bestemmelser kan forenkles, eller fordi begrepets innhold kan tolkes på flere måter. Begrepene som er foreslått definert i lovforslaget § 3, er de som etter departementets syn er nødvendige å avklare for å sikre riktig forståelse.

Departementet mener det ikke er et konkret behov for å ta inn ytterligere begreper i lovforslaget, slik det er foreslått av blant annet Sokndal kommune, Kvinnherad kommune, Aremark kommune, Indre Østfold kommune og BirdLife Norge. Verken «sanking», «bestandsregulering», «skade» eller «ettersøk» er av en slik karakter at det er nødvendig med egne definisjoner, da innholdet etter departementets vurdering følger av de konkrete bestemmelsene i lovforslaget eller av naturmangfoldloven.

Departementet foreslår i all hovedsak å opprettholde forslaget som ble sendt på høring. Departementet har i etterkant av høringen kommet til at bestemmelsen bør struktureres noe annerledes. Departementet foreslår å starte med definisjonen av vilt, og deretter de ulike formene for uttak av vilt (jakt, fangst, lisensfelling og skadefelling), se lovforslaget § 3.

Begrepet «vilt» i forslaget til ny lov tar utgangspunkt i definisjonen av viltbegrepet i naturmangfoldloven, noe som sikrer bedre samordning mellom lovene. Departementet viser til at ordet «naturlig» er tatt inn i ordlyden til definisjon av vilt i naturmangfoldloven for å utelukke domestiserte arter som har rømt eller som er ute og beiter. Forslaget bygger på forarbeidene til naturmangfoldloven, Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) s. 373, om hva som menes med «naturlig viltlevende». Begrepet omfatter også individer som holdes i fangenskap av arter som finnes i viltlevende bestander. Departementet vil understreke at den samme forståelsen av begrepet «naturlig viltlevende» i

naturmangfoldloven legges til grunn i forslaget til definisjon av vilt i lovforslaget § 3 bokstav a.

Dette innebærer at forståelsen av viltbegrepet ikke lenger er begrenset til om arten lever eller kan bli naturlig viltlevende i Norge. Definisjonen vil omfatte også ikke-norske arter når disse befinner seg innenfor lovens virkeområde. En slik forståelse av viltbegrepet gir viltmyndighetene de nødvendige reguleringsmuligheter for å ivareta blant annet dyrevelferd ved hold, og håndtering av eksotiske dyr ved rømming. Det ivaretar også muligheten for at virkemidlene i forslaget til ny lov kan anvendes til regulering og uttak av fremmede viltarter som kan skade naturmangfoldet.

Departementet registrerer at Økokrim mener at det bør fremgå eksplisitt av bestemmelsens ordlyd at viltbegrepet også omfatter arter som ikke lever eller kan leve vilt i Norge, når disse befinner seg innenfor lovens virkeområde. Departementet viste i høringsnotatet til at det var tilstrekkelig å omtale dette i forarbeidene, slik det også fremgår av forarbeidene til naturmangfoldloven. I lys av innspillet fra Økokrim, har departementet kommet til at det er grunn til å presisere denne forståelsen i lovforslaget. Departementet foreslår en tilføyelse i bestemmelsen, slik at det fremgår tydelig at definisjonen av vilt gjelder «uavhengig av om viltet lever eller kan leve vilt i Norge». Denne presiseringen innebærer ingen materiell endring. Definisjonen av vilt i naturmangfoldloven og i lovforslaget § 3 bokstav a har det samme innholdet uavhengig av denne presiseringen.

Departementet mener det ikke vil være hensiktsmessig å presisere at vilt kun omfatter «levende dyr» slik Mattilsynet foreslår, da loven også regulerer former for håndtering av dødt vilt (taksidermi).

Departementet er enig i innspillet fra Oslo kommune om en språklig justering av ordlyden til definisjonen av vilt, og foreslår at «inkludert» tas inn i siste delen av setningen. Departementet ser i etterkant av høringen at opplistingen av vilt i høringsforslaget ikke samsvarer fullt ut med den rekkefølgen av vilt som følger av opplistingen i naturmangfoldloven § 3 p. Dette er endret i lovforslaget § 3 bokstav a.

Departementet presiserer at viltbegrepet omfatter egg. Med egg menes egg fra viltarter (fugler, krypdyr og amfibier), uavhengig av om de er med foster, ubefruktet (uten foster) eller dødt (råteegg) og egg som er tømt for innhold.

Jakt er omfattet av høstingsbegrepet som følger av naturmangfoldloven § 3 bokstav g. Begre-

pet «jakt» er ikke definert i viltloven eller tilhørende forskrifter.

Forståelsen av begrepet jakt bygger på at det er tale om høsting av arter med fastsatt jakttid, at disse felles i lovlig jakttid og at det skjer med skytevåpen med ladning av krutt. Høyesterett har i Rt. 2009 s. 792 uttalt at jakten må sees som «et hele», og at «også det å ettersøke og finne viltet etter at det er skutt mot det, er en del av jakten, og det som foretas i denne forbindelse skjer i jaktøyemed». Begrepet jakt kan karakteriseres både ut ifra hvordan aktiviteten utøves og med utgangspunkt i den tidsmessige avgrensningen. Departementet mener en definisjon av begrepet jakt bør ta høyde for begge deler.

I høringsforslaget foreslo departementene at jakt defineres som «høsting av vilt ved bruk av skytevåpen [*med ladning av krutt*] som avliver viltet, og den forutgående lokaliseringen av viltet og ettersøk og avliving av påskutt vilt.» I høringsnotatet ble det foreslått to alternativer for regulering av tillatte skytevåpen under jakt – ett med krav om skytevåpen med ladning av krutt og ett der det ikke stilles krav om ladning av krutt. I lys av at departementet foreslår en teknologinøytral våpenbestemmelse uten krav om ladning av krutt, jf. lovforslaget § 24, er lovforslaget § 3 bokstav b endret tilsvarende.

Lovforslaget innebærer blant annet en lovfesting av innholdet av begrepet som Høyesterett har lagt til grunn i Rt. 2009 s. 792.

Departementet er enig med Norges Jeger- og Fiskerforbund og Statskog SF i at jaktdefinisjonen i forslaget, sett i sammenheng med høringsforslaget § 12, kan tolkes slik at det blir krav om jegerprøve også for drivere, apportører og hundeførere. Dette vil være en innstramming som ikke var tiltenkt. Et unntak for hundeførere og andre deltakere under jakten som ikke bærer våpen foreslås i en egen bestemmelse i lovforslagets kapittel 4, heller enn å endre definisjonsbestemmelsen.

Fangst er omfattet av høstingsbegrepet som følger av naturmangfoldloven § 3 bokstav g. Begrepet «fangst» er ikke definert i viltloven, men forståelsen av begrepet fremgår av viltloven § 24. Departementet har i lovforslaget § 3 bokstav c definert fangst som «høsting av vilt ved bruk av felle som avliver viltet eller fanger viltet for avliving».

Departementet har merket seg innspillet fra Norges Jeger- og Fiskerforbund, Statskog SF og Meråker kommune om endring av fangstdefinisjonen. Departementet viser til at fangst er en del av begrepet «høsting», jf. naturmangfoldloven § 3 bokstav g. Utøvelse av jakt og fangst er utgangspunktet for regulering av de høstbare viltbestan-

dene. Tiltak knyttet til andre former for bestandsregulering som lisens- og skadefelling er ikke å anse som høsting. Departementet mener det vil bryte med det innarbeidede høstingsbegrepet og innretningen av lovforslaget dersom definisjonen av fangst utvides til å gjelde bestandsregulering som lisens- og skadefelling. Dette er ikke til hinder for at feller kan brukes som virkemiddel under lisensfelling og skadefelling, siden lovforslaget § 25 om fangst også gjelder for slik felling, jf. lovforslaget § 45 andre ledd og § 46 første ledd.

NOAH – for dyrs rettigheter med flere mener feller må forbys på generelt grunnlag, og at begrepet derfor ikke behøver å defineres. Departementet vil peke på at høringsforslaget tar utgangspunkt i en videreføring av viltloven § 24 om fangst, og at lovforslaget § 25 bygger på en videreføring av at bruk av feller i forbindelse med fangst er forbudt med mindre annet følger av lov eller forskrift. Som det fremgår innledningsvis, mener departementet at «fangst» er et sentralt begrep i loven som derfor bør defineres.

Departementet har i etterkant av høringen kommet til at fangstdefinisjonen bør presiseres noe, slik at det kommer klart frem at også etterfølgende avliving av levende fanget vilt omfattes av definisjonen. Definisjonen av fangst vil da få tillegget «og avliving av fanget vilt».

Lisensfelling er felling av en art som det ikke er åpnet for jakt på, for å begrense veksten og utbredelsen av bestanden av arten. Denne formen for felling benyttes i dag for bjørn, jerv og ulv. Se nærmere omtale av lisensfelling under punkt 11.2.

Lisensfelling er i rovviltforskriften § 2 bokstav g definert som «Felling av et bestemt antall individer av en viltart med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd b og c, der kvoten er fastsatt av offentlig myndighet og det kreves at jegeren er registrert som lisensjeger i Jegerregisteret for å kunne delta».

I utøvelsesforskriften § 3 er lisensfelling definert som «Skademotivert felling av et bestemt antall individer av en viltart med hjemmel i naturmangfoldloven § 18, der kvoten er fastsatt av offentlig myndighet og det kreves at jegeren er registrert som lisensjeger i Jegerregisteret for å kunne delta». Denne definisjonen er noe utdatert, da lisensfelling av ulv i forvaltningsområdet for ulv (ulvesonen) siden 2018 har blitt tillatt for å ivareta «offentlige interesser av vesentlig betydning», med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd c.

Departementet foreslår at lisensfelling defineres som «Felling av et bestemt antall individer av en viltart med hjemmel i naturmangfoldloven

§ 18, der kvoten er fastsatt av offentlig myndighet og det kreves at jegeren er registrert som lisensjeger i Jegerregisteret for å delta». Se lovforslaget § 3 bokstav d.

Forslaget ligner definisjonene i utøvelsesforskriften § 3 og i rovviltforskriften § 2 bokstav g. Forslaget viser til at fellingen er hjemlet i naturmangfoldloven § 18, uten å angi hvilke av alternativene i naturmangfoldloven § 18 første ledd fellingen er hjemlet i. Dette er ment å gjøre definisjonen mer overordnet og med det fleksibel.

Blant annet NOAH – for dyrs rettigheter og en rekke privatpersoner har ment at lisens- og skadefelling ikke kan defineres i loven, da dette springer ut av naturmangfoldloven. Departementet mener en definisjon av begrepet lisensfelling er nødvendig som grunnlag for forslaget om en ny bestemmelse om utøvelse av lisensfelling, se lovforslaget § 45. Dette vil bidra til å gjøre det klarere for brukerne av regelverket hva lovforslaget § 45 viser til og gjelder.

Begrepet lisensfelling kan omfatte både felling ved bruk av skytevåpen som avliver viltet, bruk av felle som avliver viltet eller fanger viltet for avliving og avlivingen. Tidsmessig omfatter lisensfelling selve avlivingen av viltet ved bruk av skytevåpen eller felle, men også den forutgående lokaliseringen av viltet og ettersøk og avliving av såret vilt.

Mattilsynet mener det bør presiseres at begrepet innebærer avliving, blant annet fordi begrepet lettere vil kunne knyttes til dyrevelferdsloven § 12 om avliving. Departementet mener det vil komplisere definisjonen dersom dette tas inn i ordlyden i lovbestemmelsen, og at en naturlig forståelse av begrepet «felling» innebærer at dette omfatter avliving. Departementets syn er derfor at det ikke er nødvendig at det presiseres i ordlyden at lisensfelling omfatter avliving.

NOAH – for dyrs rettigheter og en rekke privatpersoner mener lisensfelling kan være i strid med Bernkonvensjonen. Departementet vil understreke at det er reglene for gjennomføring av lisensfelling som reguleres i lovforslaget § 45. Hvorvidt lisensfelling faktisk kan finne sted, følger av naturmangfoldloven § 18 eller av forskrift i medhold av § 18. En vurdering av lovligheten av å tillate lisensfelling opp mot Norges folkerettslige forpliktelser etter Bernkonvensjonen faller derfor utenfor virkeområdet i forslaget til ny viltressurslov.

Skadefelling er et begrep som i stor grad benyttes om avliving av vilt for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk, vann eller annen eiendom, med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. Begrepet benyttes

også delvis på uttak av vilt som gjennomføres for å beskytte naturlig forekommende planter, dyr og økosystemer, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav a, for å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav c, og uttak av fremmede organismer jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav g. Skadefelling er nærmere omtalt under punkt 11.3.

For skadefelling av gaupe, bjørn, jerv og ulv brukes begrepet «betinget skadefelling». Dette begrepet er definert i rovviltforskriften § 2 bokstav a, som «Vedtak med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd b om felling av enkeltindivider av rovvilt for å stanse eller forhindre skader på husdyr, tamrein eller annen eiendom som nevnt i loven § 18 første ledd b, der det på forhånd er fastsatt kvote og vilkår av overordnet myndighet». Utover dette er ikke skadefelling definert verken i naturmangfoldloven, viltloven eller i tilhørende forskrifter.

Departementet foreslår at skadefelling defineres som «Felling av ett eller flere bestemte individer av en viltart med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav a, b, c eller g, og fjerde ledd.» Se lovforslaget § 3 bokstav e. En definisjon av begrepet skadefelling er nødvendig som grunnlag for forslaget om en ny bestemmelse om utøvelse av skadefelling, se lovforslaget § 46.

Definisjonen av skadefelling omfatter også felling av hjortevilt og bever for å avverge skade etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b, som kommunen har tillatt med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 fjerde ledd.

Vilt som avlives ved jakt, fangst eller ved lisensfelling, faller utenfor begrepet, selv om det å avverge eller begrense skade kan være en del av begrunnelsen for å tillate jakt, fangst eller lisensfelling av arten. Avliving av sykt og skadd vilt med hjemmel i dyrevelferdsloven, og felling i nødverge etter naturmangfoldloven § 17, faller også utenfor begrepet skadefelling.

Begrepet skadefelling kan omfatte både felling ved bruk av skytevåpen som avliver viltet, og bruk av felle som avliver viltet eller fanger viltet for avliving og avlivingen. Tidsmessig omfatter skadefelling selve avlivingen av viltet med skytevåpen eller felle, men også den forutgående lokaliseringen av viltet og ettersøk og avliving av såret vilt.

Når det gjelder innspillet fra Mattilsynet om at det bør presiseres at begrepet innebærer avliving av dyr, vises det til omtalen av dette i forbindelse med definisjonen av lisensfelling over.

5 Viltforvaltning – viltmyndigheter, Jegerregisteret og finansiering mv.

5.1 Statlige viltmyndigheter

5.1.1 Gjeldende rett

Viltloven § 4 har bestemmelser om organer i viltforvaltningen. Etter viltloven § 4 første ledd består viltforvaltningen av departementet, direktoratet, statsforvalteren, fylkeskommunen og kommunen.

Ved lov 14. juni 2024 nr. 37 om endringer i viltloven mv. (endret betegnelse på organ i viltforvaltningen og oppheving av lovvedtak om nydyrking og nedbygging av myr) ble viltloven § 4 første ledd nr. 2 endret. Lovendringen trådte i kraft fra 1. juli 2024, og innebar at ordlyden «Miljødirektoratet» ble endret til «direktoratet». Viltloven spesifiserer ikke lenger hvilket direktorat som er viltorgan. Det er den til enhver tid gjeldende ansvarsfordelingen på direktoratsnivå som gjelder.

Etter viltloven § 4 andre ledd kan Kongen gi nærmere regler om etablering av særlige samarbeidsorganer i viltforvaltningen. Det vises her til opprettelsen av blant annet villreinnemnder, jf. forskrift 8. januar 2016 nr. 12 om forvaltning av hjortevilt, og regionale rovviltneemnder, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt.

Viltloven § 4 tredje ledd har regler om klage. Det følger av bestemmelsen at kommunens vedtak kan påklages til statsforvalteren, og at reglene om klage i forvaltningsloven gjelder tilsvarende.

Etter viltloven § 6 første ledd skal viltorganene arbeide for å fremme formålet med loven og gi myndigheter og organisasjoner, bedrifter og personer bistand, råd og veiledning i saker om viltforvaltning. Etter viltloven § 6 andre ledd kan Kongen gi nærmere regler om viltorganenes organisasjon og virksomhet.

5.1.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementene at det skulle skilles mellom viltmyndigheter på statlig nivå og oppgaver innen viltforvaltningen som er lagt til fylkeskommunen og kommunen. Det ble foreslått en egen bestemmelse om statlige vilt-

myndigheter i høringsforslaget § 4. Fylkeskommunens og kommunens oppgaver omtales i punkt 5.2.

Departementene foreslo at de statlige viltmyndighetene er Kongen, departementet, direktoratet og statsforvalteren. At «Kongen» ble foreslått innført i listen over statlige viltmyndigheter var nytt. Det ble videre foreslått å videreføre innholdet i viltloven § 6 første ledd med språklige endringer. Forslaget innebar at statlige viltmyndigheter skal arbeide for å fremme formålet med loven, og gi råd og veiledning i saker om viltforvaltning.

Det ble i høringsforslaget § 4 andre ledd foreslått at villreinnemndene og de regionale rovviltneemndene ikke skulle være en del av opplistingen av de statlige viltmyndighetene, men at disse synliggjøres i forslag til forskriftshjemmel om adgang til å opprette særlige samarbeidsorganer i viltforvaltningen. Forslaget var en videreføring og tydeliggjøring av viltloven § 6 andre ledd.

5.1.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt i overkant av ti høringsinnspill til forslaget. Flere høringsinstanser har uttrykt støtte til forslaget. *Engerdal Senterparti* viser til at forslaget om en klarere ansvarsfordeling mellom ulike forvaltningsnivåer er et skritt i riktig retning.

NOAH – for dyrs rettigheter stiller seg kritisk til formuleringen om at viltmyndighetene skal «fremme formålet med loven», da de mener myndighetene ikke bør jobbe for jaktinteresser. I stedet foreslår *NOAH – for dyrs rettigheter* at de statlige viltmyndighetene skal arbeide for å fremme sameksistens med ville dyr og drive holdningsskapende arbeid som øker aksept, toleranse og kunnskap om ville dyr.

Flere høringsinstanser har kommentarer knyttet til villreinnemndene og de regionale rovviltneemndene. *Villreinnemnda for Reinheimen-Breheimen* mener villreinnemndene fortsatt skal bli regnet som statlig viltmyndighet, siden nemnda har forvaltningsoppgaver nedfelt i loven. *Villreinnem-*

nda for Rondane og Sølnekletten og Villreinnemnda for Forollhogna mener det er positivt at villreinnemndenes rolle tydeliggjøres i loven. Villreinnrådet mener at villreinnemndene fremdeles bør regnes som en statlig viltmyndighet. Det vises til at villreinnemndene fatter forvaltningsvedtak blant annet knyttet til kvoter, og det er da naturlig at de fremdeles listes opp som statlig viltmyndighet. Statsforvalteren i Innlandet viser til at de tidligere har meldt inn ønske om at villreinnemndene tas med i liste over viltorganer, og er tilfreds med hvordan dette er løst i høringsforslaget. *BirdLife Norge* mener det ikke er hensiktsmessig å nevne ulike typer nemnder i loven. *Norges Miljøvernforbund* foreslår å avskaffe de regionale rovviltnemndene i sin nåværende form, og ønsker at villrein og rovdyr i størst mulig utstrekning forvaltes sentralt.

5.1.4 Departementets vurderinger

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om en egen bestemmelse om statlige viltmyndigheter, jf. lovforslaget § 6. Opplistingen av myndigheter i lovforslaget § 6 første ledd tar utgangspunkt i de sentrale viltmyndighetene på statlig nivå.

Departementet registrerer at flere av høringsinstansene ønsker å tydeliggjøre villreinnemndene som statlig viltmyndighet. Departementet har vurdert om villreinnemndene og de regionale rovviltnemndene skal listes opp i lovforslaget § 6 første ledd sammen med Kongen, departementet, direktoratet og statsforvalteren. Villreinnemndene og de regionale rovviltnemndene er etter viltloven § 4 første ledd ikke listet opp som viltorgan, men opprettet i medhold av henholdsvis hjorteviltforskriften og rovviltforskriften. Etter departementets syn er det mer naturlig å synliggjøre villreinnemndenes og de regionale rovviltnemndenes rolle i forslaget til forskriftshjemmel i lovforslaget § 6 andre ledd. Flere av høringsinstansene er tilfreds med denne løsningen.

Departementet foreslår å videreføre innholdet i viltloven § 6 første ledd om at viltmyndighetene skal arbeide for å fremme formålet med loven, og gi råd og veiledning i saker om viltforvaltningen. Departementet registrer at NOAH – for dyrs rettigheter er kritisk til forslaget. Departementet mener likevel det er hensiktsmessig å videreføre bestemmelsen, blant annet for å synliggjøre at viltmyndighetene fortsatt skal ha en helhetlig kompetanse innen viltforvaltningen, og opprettholder derfor høringsforslaget.

5.2 Kommunens og fylkeskommunens oppgaver

5.2.1 Gjeldende rett

Den nye kommuneloven ble vedtatt i 2018, jf. lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven). Et overordnet mål med loven var å styrke det kommunale selvstyret. Det lokale selvstyret er også forankret i Grunnloven § 49 andre ledd.

Kommuneloven § 2-1 andre ledd lovfester hovedinnholdet i det kommunale selvstyret og rammene for det. Bestemmelsen fastsetter utgangspunktet om at hver kommune og fylkeskommune er et eget rettssubjekt, og kan ta avgjørelser på eget initiativ og ansvar. Videre følger det av tredje ledd at kommunene og fylkeskommunene utøver sitt selvstyre innenfor nasjonale rammer. Begrensninger i det kommunale selvstyret må ha hjemmel i lov. Generelt kan det sies at lovkravet i § 2-1 tredje ledd dreier seg om hvilke typer beslutninger som skal vedtas i lovs form, eventuelt ha grunnlag i lovvedtak. Lovkravet skal sikre at alle oppgavetildelinger som begrenser kommunenes frihet til å bestemme over seg selv, blir behandlet av Stortinget. Det skal også synliggjøre at departementene ikke kan styre kommunene som om de var en del av statsforvaltningen. Lovkravet innebærer ikke at alle regler som gjelder for kommunene og fylkeskommunene i sin helhet skal gis i lovs form. Som et alternativ til lovregulering kan departementene derfor velge å benytte seg av forskrifter.

Som en oppfølging av kommuneloven § 2-1 er det gjennomført endringer i en rekke lover for å sikre at kommuner og fylkeskommuner tildeles oppgaver i lover og forskrifter, jf. Prop. 107 L (2023–2024) *Endringer i sektorlovgivningen for å sikre at oppgaver til kommuner og fylkeskommuner tildeles i lover og forskrifter (tilpasning til kommuneloven)*. Disse endringene trådte i kraft 1. januar 2025.

Målet med sektorlovgiennomgangen var at oppgavene til kommunene og fylkeskommunene skal fremgå direkte av lover eller forskrifter, og ikke av delegeringsvedtak, tildelingsbrev, rundskriv eller lignende. Et annet mål for lovgjennomgangen var at oppgavene til kommunene skulle tildeles gjennom lov og forskrift, og ikke delegeres fra statsforvaltningen. Videre var det et mål at oppgavefordelingen mellom kommunale og statlige myndigheter ikke skal framstå som uklar eller vanskelig å finne fram i. Utgangspunktet var at tildeling av oppgaver til kommunene skal skje i lovs

form, og at eventuelle detaljregler som utfyller bestemmelsene i loven skal gis i forskrift.

Et sentralt element var å skille mellom *delegering* og *tildeling* av oppgaver til kommuner og fylkeskommuner. I Prop. 107 L (2023–2024) s. 10 er begrepene beskrevet:

Tildeling av oppgaver innebærer at et forvaltningsorgan i lov eller forskrift er gitt kompetanse eller plikt til å utøve en nærmere bestemt oppgave. I slike tilfeller gis oppgaven i lov fra Stortinget, eller i forskrift med hjemmel i lov.

Delegering sikter til tilfeller der et organ gir et annet organ (normalt et organ som er underordnet det delegerende organet) adgang til å utøve myndighet som er lagt til det delegerende organet. Mottakerorganet får normalt en plikt til å utøve den delegerte myndigheten. Det delegerende organet kan i utgangspunktet instruere mottakerorganet om hvordan myndigheten skal utøves, og trekke myndigheten tilbake til seg når det ønsker det. Det delegerende organet gir verken fra seg sin egen kompetanse eller ansvaret for utøvelsen av den kompetansen som er delegert.

Viltloven ble holdt utenfor endringene i sektorlov-givningen, jf. Prop. 107 L (2023–2024) s. 10. Det ble vist til at viltloven for tiden er under revisjon, og at prinsippene som legges til grunn i proposisjonen vil bli ivaretatt i forbindelse med revisjonsarbeidet.

Som omtalt i punkt 5.1 følger det av viltloven § 4 første ledd at fylkeskommunen og kommunen er viltorganer i viltforvaltningen. Etter viltloven § 4 tredje ledd kan vedtak truffet av kommunen påklages til statsforvalteren, og reglene om klage i forvaltningsloven gjelder tilsvarende. Det følger videre av viltloven § 6 første ledd at viltforvaltningsorganene, herunder fylkeskommunen og kommunen, skal arbeide for å fremme formålet med loven og gi bistand, råd og veiledning i saker om viltforvaltning.

I viltforvaltningen har det ikke vært et klart skille mellom tildeling og delegering av oppgaver til kommunen, og hvilke konsekvenser dette har. Etter ordlyden i viltloven er kommunene tildelt oppgaver, både som viltorgan, jf. viltloven §§ 4 og 6, og etter enkelte bestemmelser i viltloven. Kommunen er tildelt oppgaver etter viltloven § 20 tredje ledd, § 21 andre ledd, § 28 tredje ledd, § 29 andre ledd og tredje ledd, § 34 andre ledd, § 36 første og andre ledd, § 37, § 38, § 43 og § 48.

Viltloven kapittel V handler om hjortevilt og bever. Myndighet etter dette kapitlet er i hoved-

sak lagt til direktoratet. I hjorteviltforskriften og forskrift 26. april 2017 nr. 5019 om forvaltning av bever er i mange tilfeller tilsvarende myndighet lagt til kommunen. Se blant annet hjorteviltforskriften § 5 og forskrift om forvaltning av bever § 3. Det kan stilles spørsmål om myndighet er tildelt eller delegert til kommunen. Departementet mener det er mest nærliggende å tolke viltlovens bestemmelser om hjortevilt og bever som delegering av myndighet til kommunen.

Etter viltloven § 51 første ledd andre punktum fremgår det at fastsettelse av skuddpremie trenger godkjennelse av fylkeskommunen, eller den fylkeskommunen i samråd med direktoratet gir fullmakt. Miljødirektoratet ga i brev 13. januar 2014 fylkeskommunene myndighet til å delegere tillatelse til å fastsette skuddpremie til kommunene. Enkelte kommuner har en slik myndighet delegert til seg.

Kommunene er også tildelt myndighet etter forskrifter, se blant annet bestemmelser i viltforskriften, rovviltforskriften, jakttingsforskriften og forskrift om kommunale og fylkeskommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort. Det er imidlertid noen bestemmelser i forskriftene der oppgaver er delegert, eller der det er uklart om oppgavene er tildelt eller delegert. Se for eksempel jakttingsforskriften § 3 nr. 3, som delegerer myndighet til kommunen.

Fylkeskommunene er tildelt oppgaver etter viltloven, både som viltorgan, jf. §§ 4 og 6, og etter viltloven § 21 andre ledd og § 51. Fylkeskommunen er også tildelt oppgaver etter forskrifter, blant annet etter hjorteviltforskriften, jakttingsforskriften og forskrift om kommunale og fylkeskommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort. Det er også oppgaver som er delegert, og tilfeller der det er noe uklart om oppgaver til fylkeskommunen er tildelt eller delegert. Se for eksempel jakttingsforskriften § 3 nr. 2, som delegerer myndighet til fylkeskommunen.

5.2.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementene en egen bestemmelse om at fylkeskommunens og kommunens oppgaver skal følge av loven, eller forskrifter gitt med hjemmel i loven, jf. høringsforslaget § 5. Det ble videre foreslått å videreføre innholdet i viltloven § 6 første ledd med språklige endringer. Forslaget innebar at fylkeskommunen og kommunen skal arbeide for å fremme formålet med loven, og gi råd og veiledning i saker om viltforvaltning. Det ble også foreslått å videreføre innholdet i viltloven § 4 fjerde ledd om at statsforval-

teren er klageinstans for vedtak truffet av kommunen.

På bakgrunn av forslagene om å tydeliggjøre at oppgaver «tildeles» kommunen, fant departementene at det også var et behov for å avklare om statlig klageinstans eller overordnet myndighet skulle ha adgang til å omgjøre kommunens vedtak, jf. forvaltningsloven § 35. Departementene foreslo at Kongen gis omgjøringskompetanse etter forvaltningsloven § 35 på samme vilkår som klageinstans og overordnet myndighet. Behovet for omgjøringskompetanse ble foreslått begrenset til vedtak kommunen fatter i forbindelse med fellingstillatelse på hjortevilt etter høringsforslaget § 38 og godkjenning av skuddpremieordninger etter høringsforslaget § 48.

5.2.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt i overkant av 20 høringsinnspill til forslaget.

Flere høringsinstanser støtter forslaget om en egen bestemmelse om fylkeskommunens og kommunens oppgaver, blant annet *Akershus fylkeskommune*, *Buskerud fylkeskommune*, *Vestland fylkeskommune*, *Engerdal kommune*, *Larvik kommune*, *Skogkurs*, *Engerdal Senterparti* og *BirdLife Norge*. Flere av disse høringsinstansene støtter at oppgavene tildeles gjennom lov og forskrift, og ikke gjennom delegasjon. Larvik kommune peker på at forslaget gir klare rammer for kommunens administrative og rådgivende rolle i viltforvaltningen, og at det er fornuftig at dette ansvaret lovfestes.

Noen høringsinstanser foreslår presiseringer for å klargjøre oppgavefordelingen. *Sokndal kommune*, *Kvinnherad kommune*, *Indre Østfold kommune* og *Aremark kommune* ønsker en tydeligere inndeling av fylkeskommunens og kommunens roller i lovteksten, gjerne ved en egen paragraf som beskriver kommunens oppgaver, klagerett og omgjøring. *Halden kommune* foreslår at det i bestemmelsen om at kommunen skal arbeide for å fremme formålet med loven og gi råd og veiledning i saker om viltforvaltning presiseres at kommunen også skal fatte beslutninger. *Dyrebeskyttelsen Norge* peker på behovet for kompetanse i kommunene i sin høringsuttalelse.

Få høringsinstanser uttaler seg eksplisitt til forslaget om klageinstans og omgjøring. *BirdLife Norge* og *NOAH – for dyrs rettigheter* støtter at statsforvalteren fortsatt skal være klageinstans for kommunale vedtak. *Innlandet fylkeskommune* er enig i at Kongen bør ha omgjøringskompetanse for vedtak kommunen fatter i forbindelse med fellingstillatelse på hjortevilt og godkjenning av

skuddpremieordninger. *NOAH – for dyrs rettigheter* støtter også forslaget i høringsnotatet om omgjøringskompetanse, men foreslår at det også må være anledning til å klage og omgjøre vedtak etter høringsforslaget § 40 om jakt og fangst av bever.

5.2.4 Departementets vurderinger

Departementet viser til at forslaget om en egen bestemmelse om fylkeskommunens og kommunens oppgaver har fått støtte blant høringsinstansene. Lovforslaget § 7 første ledd er i tråd med kommuneloven § 2-1 og følger opp prinsippene i Kommunal- og distriktsdepartementets sektorlov-gjennomgang. Enkelte høringsinstanser ønsker en ytterligere tydeliggjøring ved at regler som omhandler kommunen får en egen bestemmelse. Departementet finner det imidlertid hensiktsmessig å behandle fylkeskommunen og kommunen i samme bestemmelse, selv om disse er egne rettssubjekter. Dette er også systematikken etter kommuneloven.

Forslaget om at fylkeskommunen og kommunen skal arbeide med å fremme formålet med loven, og gi råd og veiledning i saker om viltforvaltning, er en videreføring av innholdet i viltloven § 6 første ledd. Siden statlige viltmyndigheter ikke kan delegere oppgaver til fylkeskommunen eller kommunen, er det departementets oppfatning at det er sentralt at dette lovfestes i viltressursloven. Lovfesting vil blant annet bidra til at fylkeskommunen og kommunen fortsatt må sørge for å ha en helhetlig kompetanse innen viltforvaltningen. Departementet har vurdert innspillet fra Halden kommune om å inkludere i ordlyden at kommunen fatter beslutninger. Det skal imidlertid komme tydelig frem av den enkelte bestemmelse der kommunen er tildelt oppgaven med å fatte vedtak eller andre former av beslutninger, og departementet mener derfor det ikke er nødvendig å ha med dette i ordlyden i lovforslaget § 7.

Departementet registrerer at det er få høringsinstanser som har uttalt seg om forslagene i høringsnotatet som handler om klageinstans og omgjøringskompetanse. Det legges derfor til grunn at disse forslagene er ukontroversielle. *NOAH – for dyrs rettigheter* foreslår at klagerett og omgjøringskompetanse også må gjelde for jakt og fangst av bever. Departementet viser her til at statsforvalteren er klageinstans for alle vedtak kommunen fatter, både etter viltressursloven og etter vedtak i forskrift gitt i medhold av loven. Når det gjelder omgjøringskompetanse, er denne foreslått begrenset til to vedtakstyper. Dette er fel-

lingstillatelse på hjortevilt, se punkt 10.1, og godkjenning av skuddpremieordninger, se punkt 12.4.

Forvaltning av hjortevilt står i en særstilling når det gjelder antall felte individ, økonomisk betydning og jaktlig interesse. Det er også andre forhold som trafikkpåkjørslar og skade på landbrukseiendommer, særlig ved foryngelse av skog, som trekker i retning av at det bør være en sikkerhetsventil for statlig myndighet til å overprøve kommunens vedtak. Bruk av skuddpremie er et tema med sterkt kryssende interesser. Hensynet til dyrevelferd og dyrs egenverdi står ofte mot hensynet til effektivt uttak av vilt som gjør skade. Selv om kommunen får tildelt ansvar for godkjenning av skuddpremieordninger etter lovforslaget § 52, er det likevel hensyn som taler for at statlige viltmyndigheter ønsker å følge med på utviklingen av bruken av skuddpremieordninger. På bakgrunn av den uklare praktiseringen av skuddpremiebestemmelsen hittil, har direktoratet og departementet et særskilt behov for å følge utviklingen og for å kunne gjøre nødvendige justeringer. Etter departementets syn er det ikke et like stort behov for omgjøringskompetanse i saker som gjelder bever. De nasjonale hensynene er mindre fremtredende, og departementet mener derfor at det er tilstrekkelig at Kongen har omgjøringskompetanse i saker om fellingstillatelse på hjortevilt og godkjenning av skuddpremieordninger.

5.3 Jegerregisteret

5.3.1 Gjeldende rett

Etter viltloven § 26 nr. 7 kan Kongen gi nærmere regler om opprettelse av et sentralt jegerregister. Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk fikk 30. mars 1982 konsesjon til å opprette personregisteret «Norsk jegerregister» i medhold av dagjeldende lov 9. juni 1978 nr. 48 om personregistre m.m. Jegerregisteret ble opprettet ved kongelig resolusjon 25. februar 1983. Da Jegerregisteret ble opprettet, var formålet å få en rasjonell behandling av innbetalingskort for jegeravgift og forenkle rutineene ved utarbeidelse av statistikk. Jegerregisteret var også en forutsetning for å kunne innføre jegerprøven.

Landbruksdirektoratet har i dag ansvaret for Jegerregisteret, mens Brønnøysundregistrene drifter det gjennom en drifts- og databehandleravtale. I dag registreres følgende opplysninger i registeret:

- Navn, adresse, personnummer og jegernummer

- Registreringsdato og dato for bestått jegerprøve
- Innbetalt jegeravgift dato, jaktår og beløp
- Status over rapportering av jakt- og fangstutbytte til SSB og eventuell tilleggsavgift for manglende rapportering og betaling av denne
- Om en jeger er fradømt retten til å utøve jakt og fangst
- Autorisasjon som jegerprøveinstruktør
- Registrering som lisensjeger, hvilket jaktår og for hvilke arter
- Våpenopplysninger til bruk i forbindelse med skyteprøve for jakt på storvilt (våpennavn, kaliber og våpennummer)

I 2023-2024 er det registrert om lag 544 000 jegere i registeret. Alle jegere som er registrert i Jegerregisteret har tilgang til å se hvilke opplysninger som er registrert om seg selv ved å logge seg inn på «Min jegerside»

Lov 15. juni 2018 nr. 38 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) § 1 gjennomfører Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2016/679 av 27. april 2016 (personvernforordningen) ved inkorporasjon. Formålet til forordningen er blant annet å sikre vern av fysiske personers grunnleggende rettigheter og friheter, særlig deres rett til vern av personopplysninger, jf. artikkel 1 nr. 2.

Personvernforordningen artikkel 5 oppstiller grunnleggende prinsipper for behandling av personopplysninger. Personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav a angir at personopplysninger skal behandles på en «lovlig, rettferdig og åpen måte med hensyn til den registrerte («lovlighet, rettferdighet og åpenhet»)). Kravet til at behandlingen må være lovlig innebærer at behandlingen må ha et gyldig behandlingsgrunnlag. Etter artikkel 5 nr. 1 bokstav b skal personopplysninger samles inn for «spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål og ikke viderebehandles på en måte som er uforenelig med disse formålene [...] («formålsbegrensning»)). Etter artikkel 5 nr. 1 bokstav c skal behandling av personopplysninger være «adekvate, relevante og begrenset til det som er nødvendig for formålene de behandles for («dataminimering»)). Det er også prinsipper om «riktighet», jf. artikkel 5 nr. 1 bokstav d, «lagringsbegrensning», jf. artikkel 5 nr. 1 bokstav e og om «integritet og konfidensialitet», jf. bokstav f.

Etter personvernforordningen artikkel 5 nr. 2 er den behandlingsansvarlige ansvarlig for og skal kunne påvise at prinsippene i artikkel 5 nr. 1 overholdes. I artikkel 4 nr. 7 er den «behandlingsansvarlige» definert som en «en fysisk eller juridisk

person, en offentlig myndighet, en institusjon eller ethvert annet organ som alene eller sammen med andre bestemmer formålet med behandlingen av personopplysninger og hvilke midler som skal benyttes [...]».

Hvilke krav som stilles til et behandlingsgrunnlag følger av personvernforordningen artikkel 6. Behandlingen av personopplysningene er lovlig dersom ett av vilkårene i artikkel 6 nr. 1 bokstav a til f er oppfylt. De mest aktuelle behandlingsgrunnlagene i forbindelse med Jegerregisteret er bokstav c og e. Etter artikkel 6 nr. 1 bokstav c er behandlingen lovlig dersom det er nødvendig for å oppfylle en rettslig forpliktelse som påhviler den behandlingsansvarlige. Etter artikkel 6 nr. 1 bokstav e er behandlingen lovlig dersom den er nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt.

Etter forordningen artikkel 6 nr. 3 krever behandling av personopplysninger med grunnlag i artikkel 6 nr. 1 bokstav c og e, et supplerende rettsgrunnlag fastsatt i unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett. I forarbeidene til personopplysningsloven, Prop. 56 LS (2017–2018) s. 33, er det lagt til grunn at i alle fall lov- eller forskriftsbestemmelser kan utgjøre et supplerende rettsgrunnlag. På s. 33 til 35 fremgår det videre at kravene til det supplerende rettsgrunnlaget må tolkes i lys av Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8. Dette innebærer blant annet at inngrep i retten til privatliv eller familieliv med videre må ha tilstrekkelig hjemmel, forfølge et legitimt formål og være forholdsmessig.

I tråd med personvernforordningen artikkel 15 har en person som er registrert i Jegerregisteret krav på innsyn i egne personopplysninger. Innsyn i Jegerregisteret fra andre, reguleres av lov 19. mai 2006 nr. 16 om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova) og lov 9. mai 2003 nr. 31 om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet (miljøinformasjonsloven). Jegerregisteret inneholder blant annet opplysninger om personer som ved dom er fradømt retten til å utøve jakt og fangst og opplysninger om våpen brukt til skyteprøve for jakt på storvilt. Relevante unntakshjemler etter offentliglova for slike opplysninger er blant annet offentliglova § 13 første ledd jf. forvaltningsloven § 13 om opplysninger som er underlagt taushetsplikt og offentliglova § 24 tredje ledd som gjelder unntak for opplysninger når det er påkrevd fordi innsyn vil lette gjennomføringen av straffbare handlinger.

5.3.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet viste departementene til at det var behov for å tilpasse regler om Jegerregisteret til gjeldende regler om behandling av personopplysninger. I hovedsak gjaldt dette et tydeligere rettslig grunnlag for behandling av personopplysninger i Jegerregisteret. Departementene foreslo derfor i høringsforslaget § 6 at Kongen skal føre et sentralt jegerregister over nødvendige opplysninger for at jakt, fangst og felling kan utøves og viltet forvaltes i samsvar med loven.

I høringsnotatet foreslo departementene også en forskriftshjemmel om at Kongen kan gi forskrift om behandling av personopplysninger i Jegerregisteret. Departementene viste til at det i etterkant av høringen kunne være et behov for å utrede nærmere forskriftsbestemmelser.

5.3.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt få høringsinnspill som gjelder utformingen eller innholdet i forslaget til bestemmelse om Jegerregisteret. *Brønnøysundregistrene* støtter departementenes vurdering om at det er behov for å tilpasse bestemmelser om Jegerregisteret til gjeldende regler om behandling av personopplysninger. *Brønnøysundregistrene* støtter også at det er behov for å utdype det supplerende rettsgrunnlaget for behandling av personopplysninger i forskrift.

Aurskog-Høland kommune og *Steinkjer kommune* har tatt opp tematikken om innsyn i Jegerregisteret og uttrykt bekymring for sikkerheten til lisens- og skadefellingsjegere. *Aurskog-Høland kommune* understreker viktigheten av å utrede forskriftsbestemmelser for å adressere forfølgelse og trusler mot lisensjegere ved offentliggjøring av deres informasjon. *Steinkjer kommune* ønsker unntak fra innsyn etter offentliglova for lisens- og skadefellingsjegere. Dette begrunnes ut fra et ønske om å skjerme skadefellingsjegerne som gjør en jobb i det offentliges regi, beskytte deres familier mot hets og trusler, skjerme skadefellingslaget fra media og av sikkerhetsmessige hensyn. *Brønnøysundregistrene* mener det er behov for en særskilt regulering om innsyn, i tillegg til offentliglova.

5.3.4 Departementets vurderinger

Departementet registrerer at det er kommet få høringsinnspill som gjelder forslaget om en egen bestemmelse om Jegerregisteret og behandling av personopplysninger. Departementet oppfatter

at forslaget fremstår som ukontroversielt, særlig fordi det først og fremst har som formål å sikre at Jegerregisteret er i tråd med personopplysningsloven og personvernforordningen. Departementet opprettholder derfor forslaget fra høringsnotatet i lovforslaget § 8 med mindre endringer.

Departementet viser til at det har vært en betydelig utvikling innenfor rettsområdet for behandling av personopplysninger siden Jegerregisteret ble opprettet i 1983. Selv om behandlingen av personopplysninger i Jegerregisteret i praksis har vært håndtert i samsvar med personopplysningslovgivningen, har dette ikke vært fullt ut reflektert i viltloven eller forskrifter i medhold av loven. Departementet mener derfor det er behov for å tilpasse bestemmelsene om Jegerregisteret til gjeldende regler om behandling av personopplysninger. Lovforslaget § 8 første ledd vil fungere som et supplerende rettsgrunnlag, og være i tråd med personvernforordningen art. 6.

Departementet opprettholder også forslaget om forskriftshjemmel i lovforslaget § 8 andre ledd, men har lagt til at det også kan gis regler i forskrift om hvilke opplysninger, i tillegg til opplysningskategorier, som kan registreres. Det kan blant annet være behov for å utdype det supplerende rettsgrunnlaget for behandling av personopplysninger i forskrift. Departementet vil vurdere behovet for ytterligere regulering i forskrift om behandling av personopplysninger i Jegerregisteret samtidig eller i etterkant av ikrafttredelse av loven.

Når det gjelder behandling av krav om innsyn i Jegerregisteret fra andre, mener departementet at det i utgangspunktet ikke er behov for andre hjemler for unntak fra innsyn enn det som følger av offentleglova og miljøinformasjonsloven. Departementet mener det heller ikke er behov for en egen hjemmel i viltressursloven for å unnta opplysninger om lisensjegere, eller jegere som deltar i skadefelling, fra offentlig innsyn. Departementets syn er at offentleglova ivaretar de hensynene som eventuelt kan gi grunnlag for å unnta opplysninger om lisensjegere eller jegere som deltar i skadefelling fra innsyn. Offentleglova § 24 gir hjemmel til å nekte innsyn i opplysninger der det er påkrevd fordi innsyn vil lette gjennomføring av straffbare handlinger eller utsette enkeltpersoner for fare. I tillegg mener departementet at åpenhet er viktig for å oppnå alminneliggjøring av ordningen med lisensfelling. Departementets vurdering er derfor at det ikke er hensiktsmessig å etablere særreguleringer etter viltressursloven for å unnta opplysninger om registrerte lisensjegere fra offentlig innsyn.

Departementet har videre vurdert om det er behov for en egen unntakshjemmel om våpenopplysninger som registreres i Jegerregisteret. Våpenlova § 36 tredje ledd har for eksempel en egen unntakshjemmel som kan benyttes når det er grunn til å tro at opplysningene vil kunne brukes til straffbare handlinger. Etter departementets syn er unntaksreglene i offentleglova tilstrekkelige for å unnta våpenopplysninger knyttet til for eksempel person og bosted, og det foreslås derfor ikke en egen unntakshjemmel om dette.

5.4 Viltfond og fastsetting av jeger- og fellingsavgifter

5.4.1 Gjeldende rett

Etter viltloven § 43 første punktum går jegeravgiften og fellingsavgiften inn i et viltfond til fremme av viltforvaltningen. Det følger av retningslinjene til det statlige viltfondet fastsatt av Stortinget i 1989, jf. Budsjett-innst. S nr. 5 – 1988–89 s. 67, at «Viltfondet skal nyttast til forvaltningstiltak som kjem viltet og allmenta til gode, under dette viltforvaltning i kommunane, lokale, regionale og sentrale vilttiltak, viltforskning, førebyggjande tiltak mot og vederlag for skadar valda av hjortevilt, jegerregister og jegersørvis.» Landbruks- og matdepartementet har fastsatt en egen instruks for det statlige viltfondet, 26. september 2024. Departementet gir også føringer for fondet gjennom tildelingsbrev til Landbruksdirektoratet.

Det følger av viltloven § 43 andre punktum at fellingsavgifter som fastsettes av kommunen, går inn i kommunale viltfond. Av tredje punktum følger det at direktoratet kan gi regler om anvendelse av midlene i kommunale viltfond.

De kommunale og fylkeskommunale viltfondene er nærmere regulert gjennom forskrift 15. mai 2011 nr. 537 om kommunale og fylkeskommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort. I forskriften § 1 første ledd går det frem at formålet med kommunale viltfond er å skape økonomisk bakgrunn for å fremme viltforvaltningen i kommunen og fylkeskommunen. Fondene er etablert som bundne driftsfond og blir regnskapsført og revidert separat fra øvrig kommunal og fylkeskommunal virksomhet.

I tillegg til å være et finansielt virkemiddel i viltforvaltningen, har det statlige viltfondet og kommunen en eiendomsrett til vilt i medhold av viltloven § 48. Det statlige viltfondets eiendomsrett er nærmere omtalt under punkt 12.3.

Etter viltloven § 40 første ledd skal den som vil drive jakt og fangst betale jegeravgift etter satser

og regler som Kongen fastsetter, herunder gebyr for ekstra utsending av jegeravgiftskort. Avgiften gjelder for hele landet og for jaktåret, regnet fra og med 1. april til og med 31. mars.

Jegeravgiften fastsettes hvert år i forbindelse med statsbudsjettet, se Prop. 1 S (2024–2025) under Landbruks- og matdepartementet. I 2024 var jegeravgiften på kr 420, med et jegeravgiftstillegg for jakt på hjortevilt på kr 120. Det følger av viltloven § 43 at jegeravgiften går inn i et viltfond til å fremme viltforvaltningen.

Viltloven § 50 første punktum åpner for at det kan ilegges en tilleggsavgift på jegeravgiften det påfølgende jaktåret etter satser som Kongen fastsetter. Dette gjelder i de tilfellene hvor jegerens plikt til å opplyse om jaktutbytte ikke er etterkommet.

Kravet om betaling av en fellingsavgift følger av viltloven § 40 andre ledd. Viltloven § 40 andre ledd første punktum slår fast at for hvert dyr som tillates felt eller felles av elg, hjort og villrein, skal det betales en fellingsavgift etter satser og regler som Kongen fastsetter. Det følger av andre punktum at Kongen kan bestemme at kommunen innenfor nærmere rammer kan fastsette fellingsavgiften for elg og hjort. Rammene for fellingsavgifter for elg, hjort og villrein fastsettes i forbindelse med statsbudsjettet, jf. Prop. 1 S (2024–2025) under Landbruks- og matdepartementet.

Formålet med fellingsavgiften er å sikre finansiering av forvaltning av elg, hjort og villrein, siden denne forvaltningen innebærer betydelig større administrative kostnader på både kommunalt og regionalt nivå enn forvaltningen av småvilt. Blant annet omfatter dette fastsetting av kommunale mål, behandling av søknader om vald og bestandsplanområder, samt systemer for håndtering av offentlig statistikk.

Fellingsavgiften for elg og hjort kreves inn etterskuddsvis. Kommunen fastsetter fellingsavgiftene for elg og hjort innenfor et øvre tak fastsatt gjennom den årlige statsbudsjettprosessen for Landbruks- og matdepartementet og etter nærmere regler i forskrift om kommunale og fylkeskommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort § 6. Fellingsavgiftene som er knyttet til villrein, administreres av direktoratet og skal brukes i villreinforvaltningen.

Når det gjelder fordelingen av de ulike fellingsavgiftene etter viltloven § 40 andre ledd, følger det av viltloven § 43 første punktum at fellingsavgiften går inn i et viltfond til fremme av viltforvaltningen. Denne bestemmelsen viser til det statlige viltfondet. Av andre punktum fremgår det at fellingsavgifter som fastsettes av kommunen, går

inn i tilsvarende kommunale viltfond. Etter viltloven § 43 tredje punktum kan direktoratet gi regler om anvendelse av midlene i kommunale viltfond. Nærmere regler for innkreving og disponering av kommunale viltfond er fastsatt i forskrift om kommunale og fylkeskommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort §§ 3 til 5.

5.4.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementene å samle reglene om forvaltning av det statlige viltfondet, adgangen til å opprette kommunale og fylkeskommunale viltfond og rammer for hvordan fondene kan finansieres i én bestemmelse.

Bestemmelser knyttet til det statlige viltfondet ble foreslått samlet i høringsforslaget § 7 første ledd. Dette er blant annet regler om at Kongen forvalter et statlig viltfond som har til formål å fremme viltforvaltningen, og at Kongen kan fastsette satser og regler om jegeravgift. I tillegg ble det foreslått å videreføre og tydeliggjøre regler knyttet til fellingsavgift for villrein.

I høringsforslaget § 7 andre ledd ble det foreslått å lovfeste at fylkeskommuner som mottar overføring fra det statlige viltfondet skal opprette fylkeskommunale viltfond. Dette fremgår i dag av forskrift.

Regler om det kommunale viltfondet og fellingsavgift for elg, hjort og rådyr ble foreslått samlet i høringsforslaget § 7 tredje ledd. At kommunen kan fastsette og kreve inn fellingsavgift for jakt på rådyr var et nytt forslag. Inntektene fra fellingsavgiftene ble foreslått å tilfalle det kommunale viltfondet.

Departementene foreslo også en forskriftshjemmel hvor Kongen kan gi forskrift om kommunale og fylkeskommunale viltfond, blant annet om hvilke inntekter som skal eller kan tilfalle viltfondene og hvordan midlene kan disponeres.

5.4.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt nærmere 170 høringsinnspill til forslaget. Av disse er over 90 innspill fra privatpersoner.

Hovedinntrykket er at det er et bredt ønske om å videreføre og styrke viltfondene. Blant annet *Sokndal kommune* mener begrunnelsen for å samle reglene om forvaltningen av viltfondene i én bestemmelse er god, og at dette vil gjøre innholdet oversiktlig og tydelig. *NOAH – for dyrs rettigheter* foreslår en endring av formålet til viltfondene, slik at det vektlegger vern og bevaring av ville dyr og deres leveområder.

Det er svært mange høringsinnspill, særlig fra privatpersoner, som gjelder forslaget om at kommunen kan fastsette og kreve inn fellingsavgift for jakt på rådyr.

Flere kommuner er positive til forslaget om å innføre fellingsavgift for rådyr. Blant disse er *Fredrikstad kommune*, *Haram kommune*, *Alvdal kommune*, *Oslo kommune*, *Kongsberg kommune* og *Eidfjord kommune*. *Tynset kommune*, *Moss kommune* og *Råde kommune* støtter avgiften, men foreslår justeringer i forslaget. Det foreslås blant annet kvoteavgift fremfor avgift per felte dyr, for å unngå underrapportering og fremme bedre forvaltning. *Kongsberg kommune* viser til at innføring av fellingsavgift vil styrke viltfondet i kommunen. Det pekes videre på at hvis fellingsavgift innføres, må det sikres at kommunen får innlevert fellingsrapporter. *Tynset kommune* viser til at innføring av fellingsavgift for rådyr kan tilføre økonomiske midler som er med på å dekke opp kommunens utgifter til drift av en lovpålagt fallviltordning.

Også andre høringsinstanser er positive til forslaget om fellingsavgift for rådyr, blant annet *Skogkurs* og *Buskerud fylkeskommune*. *Stiftelsen Norsk Hjortesenter* støtter forslaget om å innføre fellingsavgift for rådyr, og viser til at det vil kunne øke statusen til rådyret som vilt. *Stiftelsen Norsk Hjortesenter* er likevel uenig i at fellingsavgiften skal kunne brukes til ettersøk av trafikkskadd vilt.

Motstanden til forslaget om fellingsavgift for rådyr er betydelig, særlig blant privatpersoner. Det er også flere kommuner som er imot forslaget, blant disse er *Elverum kommune*, *Snåsa kommune* og *Nome kommune*. *Sel kommune* mener det bør ses på andre muligheter for å finansiere ettersøk enn å innføre fellingsavgift for rådyr, og ønsker derfor å fortsette med fellingsavgift for elg og hjort som i dag. *Larvik kommune* og *Holmestrand kommune* er også kritiske eller skeptiske til forslaget. Hovedargumentene som går igjen blant høringsinstansene er knyttet til økonomi og behov for å dekke utgifter ved fallvilthåndtering. Negative konsekvenser for jakt deltakelse trekkes også frem som argumenter mot fellingsavgift for rådyr.

Mange privatpersoner mener rådyrjakt bør være tilgjengelig for alle, spesielt for unge og nye jegere. Det påpekes at jegere allerede tar ansvar for fallvilt og trafikkskadd vilt, ofte på dugnad, og at forslaget om fellingsavgift for rådyr kan redusere jaktdeltakelsen og svekke rekrutteringen. Også andre høringsinstanser er imot forslaget, blant annet *Telemark fylkeskommune*, *Norges Jeger- og Fiskerforbund* og *Fritzøe Skoger AS*. *Norges*

Fjellstyresamband mener også forslaget om innføring av fellingsavgift for rådyr ikke er hensiktsmessig. *Norges Fjellstyresamband* skriver videre:

I tillegg til å skape mye merarbeid for kommunene gir det også mye ekstraarbeid for rettighetshavere. Man kan ikke forvente at alle kommunens oppgaver innen viltforvaltning skal finansieres med avgifter som pålegges jegerne. Ettersøk ved påkjørsler på vei og bane er eksempler på kommunale utgifter som må dekkes gjennom ordinære budsjetter.

Flere høringsinstanser knytter forslaget om fellingsavgift for rådyr til forslaget om en ny bestemmelse om offentlig ettersøk av sykt eller skadd vilt utenom jaktutøvelse, jf. høringsforslaget § 51. Høringsuttalelser om dette behandles i punkt 12.7.

5.4.4 Departementets vurderinger

Departementet registrerer at forslaget om å samle reglene om det statlige viltfondet, adgangen til å opprette kommunale og fylkeskommunale viltfond og rammer for hvordan fondene kan finansieres i én bestemmelse, har fått støtte fra de høringsinstansene som har uttalt seg om dette. Departementet viser til at gjeldende rammer for forvaltningen av det statlige fondet har fungert godt, og oppfatter at det er bred støtte for å videreføre og tydeliggjøre ordningen om det statlige viltfondet og jegeravgiften, jf. lovforslaget § 9 første og andre ledd. Det samme gjelder for de fylkeskommunale og kommunale viltfondene, jf. lovforslaget § 9 tredje, fjerde og femte ledd. Departementet viser også til at regler for fellingstillatelse på hjort, elg og villrein ikke har fått særlig omtale av høringsinstansene, og legger til grunn at dette er ordninger som fungerer godt.

Det som har fått mest oppmerksomhet er høringsforslaget § 7 tredje ledd andre punktum om at kommunen kan fastsette og kreve inn fellingsavgift for rådyr. Her har mange høringsinstanser uttalt seg. Flere høringsinstanser er positive, men det er en klar overvekt av høringsinstanser som er imot forslaget. Departementet merker seg argumentene mot å innføre regler om fellingsavgift for rådyr, og registrer at mange høringsinstanser ser dette i sammenheng med lovforslaget § 55 om offentlig ettersøk av sykt eller skadd vilt utenom jaktutøvelse, jf. punkt 12.7. Mange høringsinstanser peker på at fellingsavgift for jakt på hjortevilt ikke bør brukes til å dekke kommunens utgifter til arbeid med blant annet fallvilt.

Departementet erkjenner at kommunens oppgaver knyttet til fallviltbehandling er kostnadskravende, og at utgifter ofte overskrider inntektene fra fellingsavgifter fra elg og hjort. Tall fra Hjørteviltregisteret viser at rådyr står for om lag 11 000 – 14 000 registreringer i fallviltbasen årlig, noe som er vesentlig høyere enn for elg og hjort. Dette kan, etter departementets vurdering, i utgangspunktet være et argument for å styrke finansieringen av de kommunale viltfondene gjennom en fellingsavgift for rådyr.

Det følger av forskrift om kommunale og fylkeskommunale viltfond at kommunale viltfond blant annet kan benyttes til å dekke kommunens utgifter til ettersøk og håndtering av skadd vilt og fallvilt. Dette er forhold som ikke nødvendigvis er knyttet til jaktutøvelse, men som jegerne gjennom innbetaling av fellingsavgifter er med på å finansiere. Mange av høringsinstansene mener det er urimelig å legge økt finansieringsansvar på jegerne.

Departementet viser til at kommunale viltfond også kan brukes til tiltak for å fremme viltforvaltning, styrke kunnskapen om viltet, jaktorganisering med mer i kommunen og nabokommuner gjennom samarbeid i regi av organisasjoner, enkeltpersoner eller kommunen selv. Slike tiltak har en nær kobling til jegeren og jaktutøvelsen. Departementet ser at forslaget om å innføre fellingsavgift for rådyr kan forsterke inntrykket av at jegerne gis ansvar for å dekke utgifter som skyldes andre forhold enn jaktutøvelse.

Kommunens oppgaver knyttet til offentlig ettersøk av sykt og skadd vilt er foreslått tydelig-

gjort i lovforslaget § 55. Det foreslås blant annet å videreføre at kommunen kan benytte kommunale viltfond til å dekke kommunens kostnader ved offentlig ettersøk med videre. Departementet viser til begrunnelse for dette i punkt 12.7.

Departementet viser også til at regjeringen nylig har lagt frem en ny dyrevelferdsmelding, Meld. St. 8 (2024–2025) *Dyrevelferd*. I meldingen s. 184 fremgår det at regjeringen blant annet vil utrede alternative løsninger for finansiering av kommunalt arbeid med ettersøk og håndtering av skadde og døde dyr etter påkjørsler.

Gitt at det er varslet et arbeid med å utrede alternative løsninger for finansiering av kommunens utgifter i forbindelse med ettersøk og håndtering av skadde og døde dyr etter påkjørsler, og at det er betydelig motstand blant høringsinstansene om å innføre fellingsavgift for rådyr, har departementet kommet til at fellingsavgift for rådyr ikke foreslås innført.

Fastsetting og innkreving av avgift gjelder rettigheter eller plikter til et ubestemt antall eller en ubestemt krets av personer. Dette innebærer at kommuner som ønsker å fastsette fellingsavgift, må gjøre dette gjennom forskrift. I lovforslaget § 9 fjerde ledd andre punktum følger det derfor at kommunen kan gi forskrift om fastsetting og innkreving av fellingsavgift for hvert dyr som felles av elg og hjort, innenfor rammer fastsatt av Stortinget. Forslaget er en tydeliggjøring av gjeldende rett, og inneholder enkelte språklige endringer sammenlignet med høringsforslaget.

6 Adgangen til jakt og fangst, sankning av egg og dun mv.

6.1 Overordnet om forholdet til naturmangfoldloven

Adgangen til jakt og fangst av vilt og sankning av fugleegg er i dag hjemlet i både naturmangfoldloven og viltloven. Disse lovene må derfor leses i sammenheng for å forstå rammene og vilkårene som gjelder.

Naturmangfoldloven § 15 første ledd første punktum fastsetter et overordnet forvaltningsprinsipp for viltartene. Bestemmelsen gir uttrykk for et fredningsprinsipp, som innebærer at viltet er fredet, med mindre myndighetene har åpnet for høsting eller tillatt annet uttak av vilt i lov eller vedtak med hjemmel i lov.

Høsting er i naturmangfoldloven § 3 bokstav g definert som «jakt, fangst, fiske og innsamling av planter eller plantedeler (medregnet bær og frukter) og sopp, i friluftsliv og næring». Jakt og fangst omfattes av naturmangfoldlovens begrep «høsting». Naturmangfoldloven § 16 tredje og fjerde ledd angir vilkår for å åpne for høsting av en viltart, og hensyn som skal legges vekt på i en slik vurdering. Høsting kan bare tillates dersom best tilgjengelig dokumentasjon tilsier at arten produserer et høstingsverdig overskudd. Ved avgjørelsen om det skal tillates høsting skal det videre legges vekt på artens funksjon i økosystemet og virkningen høstingen kan ha på biologisk mangfold for øvrig, artens betydning for næring eller rekreasjon, høstingstradisjoner og skade som arten gjør.

Sankning av egg omfattes ikke klart av definisjonen av «høsting» i naturmangfoldloven § 3 bokstav g. I forarbeidene til naturmangfoldloven, Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) s. 372, er høsting beskrevet i noe bredere ordelag, som «en særskilt form for uttak, nemlig uttak der formålet er friluftsliv og næring». Sankning av fugleegg skjer i praksis primært for to hovedformål; til matformål og for å forebygge skade eller ulemper forårsaket av fugler. Eggsanking kan dermed være et uttak for friluftsliv og næring. Lest i sammenheng med forarbeidene, kan eggsanking til matformål anses som en form for høsting etter naturmangfoldloven som skal følge reglene i naturmangfoldloven § 16.

Eggsanking som skjer for skadeforebyggende formål er ikke høsting, men et uttak som skal følge reglene i naturmangfoldloven § 18.

Sankning av dun fra et fuglereir eller lignende er ikke et uttak av vilt, og omfattes ikke av prinsippet i naturmangfoldloven § 15 første ledd første punktum. Dun har likevel et visst vern i fuglenes hekketid, gjennom forbudet mot unødig skade på reir og unødig jaging av vilt i naturmangfoldloven § 15 første ledd andre og tredje punktum. Se også viltloven § 44, jf. omtale under.

Det nærmere vedtaket om å tillate høsting av en viltart fattes med hjemmel i viltloven. Dette følger av naturmangfoldloven § 16 første ledd, som viser til viltloven. Bestemmelsen lyder: «Vedtaket om å tillate høsting av vilt treffes med hjemmel i lov 29. mai 1981 nr. 38 om jakt og fangst av vilt (viltloven).» Tilsvarende system er etablert for vedtak om høsting av lakse- og innlandsfisk, som treffes med hjemmel i lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v. (lakse- og innlandsfiskloven).

Det følger av forarbeidene til naturmangfoldloven, Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) s. 386, at vedtak om å tillate høsting skal bygge på målene og vilkårene som er nedfelt i naturmangfoldloven. Dette gjelder særlig forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 første og andre ledd og vilkårene og hensynene som følger av naturmangfoldloven § 16 tredje og fjerde ledd.

Lovforslaget følger opp systemet som er etablert i naturmangfoldloven § 16, ved at overordnede vilkår for å tillate høsting av vilt følger av naturmangfoldloven § 16, mens vedtak om å tillate høsting fattes med hjemmel i viltressursloven. Lovforslaget inneholder hjemler for å tillate høsting i §§ 10, 11 og 12. Samtidig har lovforslaget til hensikt å tydeliggjøre dette systemet, sammenlignet med gjeldende rett etter viltloven. Dette er gjort ved å ta inn henvisninger til naturmangfoldloven § 16 i lovforslaget §§ 10, 11 og 12, som tydeliggjør at naturmangfoldloven setter rammer for de reglene som kan gis med hjemmel i disse bestemmelsene. I tillegg er fredningsprinsippet i naturmangfoldloven § 15 gjenspeilet i lovforslaget §§ 10 og 11.

6.2 Adgangen til jakt og fangst

6.2.1 Gjeldende rett

Viltloven § 9 gir myndighetene hjemmel til å treffe vedtak om jakt og fangst av viltarter. Bestemmelsen må ses i sammenheng med naturmangfoldloven §§ 15 og 16 som setter rammer for når det kan åpnes for jakt og fangst etter viltloven § 9.

Det følger av § 9 første ledd at «Kongen fastsetter hvilke arter som kan være gjenstand for jakt og innen hvilke tidsrammer jakten kan foregå», mens etter andre ledd er direktoratet gitt myndighet til å fastsette «jakttiden for den enkelte art og innen hvilke områder jakten kan foregå». Myndigheten etter § 9 første ledd ble i 1982 delegert til Klima- og miljødepartementet, jf. forskrift 2. april 1982 nr. 592.

Viltloven § 9 første og andre ledd er sammenhengende å etablere et system, der Kongen fastsetter overordnede rammer for hvilke arter det kan tillates jakt og fangst av, mens direktoratet fastsetter jakt- og fangsttider for viltarter innenfor disse rammene. Ordningen med at departementet fastsetter overordnede rammer for jakt og fangst av viltarter opphørte imidlertid i 2001, da Miljødirektoratet fikk delegert myndighet etter hele viltloven § 9, jf. forskrift 30. april 2001 nr. 1670.

Miljødirektoratet fastsetter i forskrift hvilke viltarter det kan utøves jakt og fangst av, innenfor hvilken tidsperiode og i hvilke områder. Jaktidsforskriften gjelder for perioden fra og med 1. april 2022 til og med 31. mars 2028. Forskriften ble frem til 2022 oppdatert hvert femte år. Fra 2028 vil forskriften bli revidert hvert sjetten år, for å harmonere med intervallene for revisjon av Norsk rødliste for arter.

Det følger av § 9 andre ledd andre til fjerde punktum at det kan fastsettes ulike jakttider for de enkelte deler av landet, at jakttiden kan gjelde en bestemt tid av døgnet eller uken, og at jakttiden kan settes forskjellig for jakt etter hann og hunn og etter eldre og yngre individer av vedkommende art. Direktoratet kan også fastsette kvoter for felling av vilt. Bestemmelsen slår fast at reglene om fellingstillatelse i og med hjemmel i viltloven kapittel V, «gjelder tilsvarende». Viltloven kapittel V gjelder jakt på hjortevilt og bever, og det forutsettes fellingstillatelse fra kommunen for jakt på slike arter.

Det følger av § 9 andre ledd siste punktum at det ikke bør fastsettes jakttid i hekke- og yngletiden for vedkommende art. Det er et grunnleggende prinsipp at viltet skal være fredet i hekke-

og yngletiden. Bakgrunnen for bestemmelsen er beskrevet i Ot.prp. nr. 9 (1980–81) på s. 50:

[...] felling i denne tid kan innebære unødig lidelse for viltet, ved at ungene mister foreldrene i en tid de er fullstendig avhengige av dem for å overleve. Videre er det i dag et anerkjent prinsipp at viltet skal ha fred i reproduksjonsfasen, og at høsting ved jakt bør finne sted etter den viktigste veksts sesongen.

Formuleringen «bør» innebærer at det ikke er et forbud mot å tillate jakt eller fangst i hekke- eller yngletiden for vedkommende art. Formuleringen er valgt fordi hensynet til å unngå skade i noen tilfeller kan tilsa at det likevel tillates jakt eller fangst av en art i artens hekke- eller yngletid. Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 51 viser til at det kan være aktuelt å ha jakttid hele året «ved felling av vilt for å redusere skader og ved jakt på arter som kråkefugl og rev». I praksis er det i hovedsak for fremmede viltarter det er tillatt jakt og fangst i artens hekke- og yngletid. I jaktidsforskriften er det fastsatt jakttider hele året for viltartene bisam, mårhund, vaskebjørn, villmink og med noen unntak villsvin, jf. jaktidsforskriften § 2. Disse artene er alle ansett som fremmede arter i Norge.

Bernkonvensjonen forbyr som en hovedregel jakt og fangst av viltarter som er listet i konvensjonens vedlegg II, jf. konvensjonens artikkel 6. Disse artene kan bare avlives i tråd med unntaksvilkårene i konvensjonens artikkel 9. Øvrige viltarter er det adgang til å tillate jakt og fangst av, i samsvar med kravene som stilles i konvensjonens artikkel 7. For viltarter som er listet i vedlegg III stiller artikkel 7 blant annet krav om at utnyttelsen skal reguleres slik at bestandene holdes utenfor fare, og at det treffes enkelte tiltak, som blant annet omfatter fredningstider og andre tiltak for å regulere utnyttingen. Konvensjonens vedlegg II og III omfatter de fleste viltarter som lever i Norge. Bernkonvensjonen er nærmere beskrevet under punkt 3.3.1.

6.2.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det foreslått at viltloven § 9 første ledd ikke skulle videreføres. Departementene foreslo å videreføre innholdet i viltloven § 9 andre ledd, men med enkelte presiseringer og justeringer, jf. høringsforslaget § 8.

Departementene foreslo at prinsippet i naturmangfoldloven § 15 første ledd første punktum, som innebærer at jakt og fangst av vilt bare er tillatt når det er åpnet for det i lov eller vedtak

med hjemmel i lov, skulle angis i høringsforslaget § 8 første ledd.

Departementene foreslo i andre ledd en forskriftshjemmel om å tillate jakt og fangst av vilt, blant annet om hvilke viltarter det er tillatt å jakte på eller drive fangst av, og om til hvilke tider og i hvilke områder det er tillatt med jakt og fangst. Departementene foreslo at det skulle videreføres at det kan fastsettes ulike tider for jakt og fangst for de enkelte deler av landet, at tidsrammen kan gjelde en bestemt tid av døgnet eller uken, og at tidsrammen kan settes forskjellig avhengig av viltets kjønn og alder. Det ble også foreslått å videreføre at det kan fastsettes kvoter for jakt og fangst av vilt i forskriften. Departementene foreslo at det skulle vises til at naturmangfoldloven § 16 er en ramme for forskriftshjemmelen.

Departementene foreslo at viltloven § 9 andre ledd fjerde punktum ikke skulle videreføres i ny bestemmelse. Departementenes vurdering var at en slik henvisning ikke var nødvendig.

Departementene foreslo at myndigheten til å tillate jakt og fangst skulle legges til Kongen, på samme måte som andre forskriftshjemler i høringsforslaget.

I høringsforslaget § 8 tredje ledd foreslo departementene å videreføre regelen om at det ikke bør tillates jakt og fangst i hekke- eller yngletiden for vedkommende art.

Departementene foreslo å presisere i bestemmelsens fjerde ledd at Kongen kan gi forskrift om å tildele fylkeskommunen og kommunen oppgaver etter andre ledd. Forslaget var ment å følge opp kommuneloven § 2-1.

6.2.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt nærmere 40 høringsinnspill til forslaget. Høringsinstansene fremstår delt i synet på forslaget. På den ene siden er det høringsinstanser som i stor grad fremstår positive til videreføring av bestemmelsen i viltloven § 9 andre ledd med enkelte justeringer. På den andre siden er det høringsinstanser som har prinsipielle innvendinger til en bestemmelse om å tillate jakt og fangst. En rekke av høringsinstansene har også synspunkter på de gjeldende reglene for hvilke arter det er tillatt å jakte på, og hvor og når, som er fastsatt i jakttidforskriften.

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus og *Vestland fylkeskommune* støtter forslaget. *BirdLife Norge* støtter at det tas inn henvisninger til naturmangfoldloven §§ 15 og 16 i bestemmelsen.

Flere høringsinstanser har synspunkter på kunnskapsgrunnlaget for vurderinger av å tillate jakt og fangst av viltarter. *BirdLife Norge* mener det må sikres at vurdering av «høstbart overskudd» på jaktbare arter blir vitenskapelig begrunnet i et økosystemperspektiv, der også langsiktige bestandsvariasjoner inngår. *Foreningen Våre Rovdyr* mener man må legge til grunn forskningsbaserte vurderinger av en arts bestand før det åpnes for jakt, og at jakttider i større grad må tilpasses den enkelte art. *Naturvernforbundet* mener solid faglig dokumentasjon om bestand og bestandsutvikling basert på økologisk forskningskunnskap, må ligge til grunn for at det skal kunne åpnes for jakt, og at det bare bør åpnes for jakt på arter der det finnes solid bestandkunnskap. *Naturvernforbundet* mener at dette ikke er tilfelle i dag, og anser at forslaget ikke inneholder forbedringer på dette punktet. *NOAH – for dyrs rettigheter* foreslår årlige vurderinger av hvilke arter som kan jaktes på, og mener bestemmelsen bør inneholde et forbud mot jakt på arter som har nedadgående bestandsutvikling.

Jegernes Interesseorganisasjon ønsker krav om begrunnelse fra den som utarbeider forskrift om fastsettelse av jakt- og fangsttider, og krav om plikt til utredning av mottatte forslag til endringer i forskriftshøringer.

BirdLife Norge, *Dyrebeskyttelsen Norge*, *Foreningen Våre Rovdyr*, *FugleAdvokatene* og *NOAH – for dyrs rettigheter* er blant de som mener jakt på rødlistede arter bør forbys.

Naturvernforbundet er blant dem som mener at fangst av vilt med feller ikke burde være tillatt, og ønsker at bestemmelsen kun gir adgang til å tillate «jakt» og ikke «fangst».

Foreningen Våre Rovdyr mener at jakttider bør gjenspeile at det store flertallet av befolkningen bruker naturen på annet vis enn til jakt, alternativt at det bør etableres retningslinjer for å redusere konflikter mellom brukere. *NOAH – for dyrs rettigheter* er mot jakt for rekreasjon og hobby, og foreslår følgende tillegg i bestemmelsens første ledd: «Jakt skal ikke utføres primært for rekreasjon eller hobbyformål». *Foreningen* foreslår også en egen bestemmelse om jaktfrie områder og forbud mot bestemte jaktmetoder, som oppsummert innebærer at *Miljødirektoratet* eller kommunen kan vedta forbud mot jakt og fangst hvis det er nødvendig for beskyttelse av dyr og leveområder, herunder forby jaktmetoder. *Naturvernforbundet* mener at forslaget som helhet tar lite hensyn til andre samfunnsaktørers interesser og andres syn på jakt som hobby.

Flere høringsinstanser, herunder *Aremark, Bjerkreim, Fredrikstad, Indre Østfold, Lund og Sokndal kommuner*, ønsker mer regional og lokal styring, og at det gis mulighet til å i større grad differensiere mellom ulike områder når det gjelder blant annet jakttider, jaktområder og type individ ut fra lokale og regionale forhold. Indre Østfold kommune foreslår en eventuell forankring hos fylkeskommunen. *Sel og Vågå kommuner* mener det bør være adgang til å utvide jakttiden for arter lokalt, der det er nødvendig for å unngå skade som angitt i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b og c, med henvisning til utfordringer med trekkende elg.

En rekke høringsinstanser har synspunkter på forslaget om videreføring av prinsippet om hekke- og yngletidsfredning. Blant disse er *Aktivt Rovdyrvern, Dyrenes Rett*, Foreningen Våre Rovdyr, *Norges Miljøvernforbund* og NOAH – for dyrs rettigheter, som mener det bør være forbud mot jakt og fangst i hekke- og yngletiden. Flere mener at parringstiden også bør omfattes av prinsippet. *Dyrenes Rett* mener jakt i yngletiden strider mot dyrevelferdsloven § 14 om å ikke hensette dyr i hjelpeløs tilstand. NOAH – for dyrs rettigheter mener at et forbud mot jakt i hekke- og yngletiden bør gjelde fra og med starten av ynglesesongen og ut hele perioden hvor ungene er avhengig av foreldrene. *WWF Verdens naturfond* og *BirdLife Norge* ønsker også et forbud mot jakt og fangst i hekke- og yngletiden, men mener samtidig at det kan være situasjoner hvor det er behov for å gjøre unntak fra prinsippet, for eksempel for å unngå spredning av fremmede arter. *BirdLife Norge* foreslår et tillegg om at det kan settes andre bestemmelser for arter oppført med høy risiko og svært høy risiko på Artsdatabankens Fremmedartsliste. *Dyrenes Rett* mener nye arter er en del av en naturlig prosess og ønsker å forby helårsjakt på invaderende arter. Flere høringsinstanser, herunder *Dyrebeskyttelsen Norge* og *Foreningen Våre Rovdyr*, er kritiske til jakttidene på arter som bever, kråke og rev, med henvisning til at jakttiden omfatter yngletiden. NOAH – for dyrs rettigheter mener departementet skriver feil når det vises til at det primært er fremmede arter som tillates jaktet på i yngletiden, og trekker frem risikoen for sammenfall med yngletiden for andre arter. *Dyrenes rett* mener at hekke- og yngletidsfredningen må gjelde for andre fellingsformer enn ordinær jakt og fangst, som skadefelling. *Dyrenes rett* anser også jakt på dyreunger og foreldredyr om sommeren som uetisk.

Ringsaker MDG ønsker kortere jaktperioder, ber om at all jakt starter senere på året og at det

blir gitt mindre kvoter for elgjakt. Tre privatpersoner mener at det ikke bør tillates jakt på enkelte arter eller artsgrupper, som småfugl, ekorn, kråker og skjærer. Blant annet NOAH – for dyrs rettigheter ønsker forbud mot jakt i verneområder som nasjonalparker, naturreservater og landskapsvernområder.

Nord-Senja reinbeitedistrikt og *Norske Reindriftsamers Landsforbund* peker på at det er problematisk for reindriften at rype- og elgjakt pågår i reinens høstbeiteområder helt frem mot jul. *Norske Reindriftsamers Landsforbund* ber om at høstvinterområdene for reindriften skjermes ved at jakt ikke starter før 20. september, og at elgjakt ikke varer lengre enn til 1. november. Forbundet viser til at det kan være behov for å tilpasse jakttider til lokale variasjoner i reindriften, og viser til Karasjok kommune og Kautokeino kommune hvor elgjakt starter 1. september for å unngå konflikt med reindriften. *Nord-Senja reinbeitedistrikt* mener rypejakten ikke bør starte før 25. september, og at elgjakt bør avsluttes 1. november.

Norges Jeger- og Fiskerforbund og *Statskog SF* mener at § 8 (adgangen til jakt og fangst) og § 22 (fangst) i høringsforslaget bør slås sammen, slik at alle forhold rundt adgangen til jakt og fangst blir samlet i én bestemmelse.

6.2.4 Departementets vurderinger

Som i høringsforslaget, mener departementet at bestemmelsen i viltloven § 9 første ledd ikke skal videreføres. Bestemmelsen er ikke lenger aktuell, etter at ordningen med at departementet fastsetter hvilke arter som kan være gjenstand for jakt og fangst og rammene for jakttidene, opphørte i 2001. Gjeldende ordning, der Miljødirektoratet har myndighet til å fastsette jakttider for viltarter i forskrift, er en hensiktsmessig ordning som etter departementets syn har fungert godt. Departementet mener, som i høringsforslaget, at bestemmelsen i viltloven § 9 andre ledd i all hovedsak skal videreføres, men med enkelte presiseringer og justeringer. Se lovforslaget § 10.

Departementet opprettholder forslaget om at det presiseres i bestemmelsen at jakt og fangst av vilt bare er tillatt når det er åpnet for det i eller i medhold av lov. Dette samsvarer med forvaltningsprinsippet i naturmangfoldloven § 15 første ledd første punktum, men er avgrenset til jakt og fangst. Se lovforslaget § 10 første ledd. Prinsippet er grunnleggende i viltforvaltningen, og opplysningshensyn tilsier at prinsippet også går frem av viltressursloven.

I lovforslaget § 10 andre ledd første punktum foreslås det videreført at det kan gis forskrift om å tillate jakt og fangst. Som i høringsforslaget, mener departementet at det skal videreføres at forskriften kan angi tidsrammen for jakten og innenfor hvilke områder jakt og fangst kan foregå, at det kan gis regler om kvoter for jakt og fangst, at det kan fastsettes ulike tider for jakt og fangst for de enkelte deler av landet, at tidsrammen kan gjelde en bestemt tid av døgnet eller uken, og at tidsrammen kan settes forskjellig avhengig av viltets kjønn og alder, se lovforslaget § 10 andre ledd. Dette innebærer en videreføring av innholdet i hjemmelen i viltloven § 9 andre ledd første til og med fjerde punktum.

Departementet mener, som i høringsforslaget, at det bør gå frem av lovbestemmelsen at avgjørelsen om å tillate jakt eller fangst av en viltart skal skje ved forskrift. Dette er en endring sammenlignet med viltloven § 9 andre ledd, der det heter at direktoratet «fastsetter jakttiden for den enkelte art [...]». Se lovforslaget § 10 andre punktum. Dette er i samsvar med praksis, da Miljødirektoratet blant annet fastsetter hvilke arter det er tillatt å utøve jakt og fangst av, og jakttidene i jakttidforskriften. Å tillate jakt og fangst av en viltart krever grundige vurderinger av blant annet vilkår og hensyn etter naturmangfoldloven § 16, og bør skje gjennom en forskriftsprosess. Departementet legger til grunn at også slike avgjørelser vil være å anse som forskrift, jf. forvaltningsloven § 2.

I viltloven § 9 andre ledd femte punktum slås det fast at reglene om fellingstillatelse i og med hjemmel i viltloven kapittel V gjelder tilsvarende. Siden systemet med fellingstillatelser for jakt på hjortevilt foreslås videreført, se lovforslaget § 42 og punkt 10.1, mener departementet at det ikke er nødvendig å slå fast at reglene om fellingstillatelse for jakt på hjortevilt gjelder i lovforslaget § 10.

Naturmangfoldloven § 16 angir vilkår og pliktige hensyn for vurderingen av om det skal tillates jakt og fangst av en viltart. Som i høringsforslaget, mener departementet at opplysningshensyn, og hensyn til å tydeliggjøre forholdet mellom lovforslaget § 10 og naturmangfoldloven § 16, tilsier at det bør gå frem at forskrift om å tillate jakt og fangst av en viltart etter lovforslaget § 10 kan fastsettes innenfor rammene av naturmangfoldloven § 16. Se lovforslaget § 10 andre ledd første punktum. Departementet understreker at det også er andre bestemmelser i naturmangfoldloven som er relevante for avgjørelsen om å tillate jakt eller fangst. Det gjelder særlig forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 og reglene om bærekraftig bruk i naturmangfoldloven kapittel II.

Henvisningen til naturmangfoldloven § 16 er ikke ment å avgrense mot øvrige, relevante bestemmelser i naturmangfoldloven. Det at viltet skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven følger av forslaget til formålsbestemmelse, se punkt 4.1.

Enkelte høringsinstanser, som NOAH – for dyrs rettigheter, ønsker begrensninger i adgangen til å åpne for jakt og fangst som hobby og rekreasjon. I naturmangfoldloven § 3 bokstav g er høsting definert som «jakt, fangst, fiske og innsamling av planter eller plantedeler (medregnet bær og frukter) og sopp, i friluftsliv og næring». Det følger av naturmangfoldloven § 16 fjerde ledd at det ved avgjørelsen om å tillate høsting og om fremgangsmåten ved høsting skal:

[...] legges vekt på artens funksjon i økosystemet og den virkning høstingen kan ha på det biologiske mangfold for øvrig. Det skal også legges vekt på artens betydning for næring eller rekreasjon, høstingstradisjon i vedkommende område og på skade som arten gjør.

Rekreasjon er følgelig ansett som et sentralt formål ved jakt og fangst, og er et viktig hensyn i vurderingen av å tillate jakt og fangst etter gjeldende regelverk. Naturmangfoldloven § 3 bokstav g og § 16 er ikke foreslått endret i forbindelse med forslaget til ny viltressurslov.

En rekke høringsinstanser har synspunkter på gjeldende jakt- og fangsttider på nærmere angitte arter. Departementet understreker at forslaget til § 10 gir hjemmel for å fastsette forskrift om å tillate jakt og fangst, tidsrammer for jakt og fangst med videre. Om det skal være tillatt å drive jakt eller fangst av konkrete arter, og hva som skal være tidsrammene, er vurderinger som gjøres i forbindelse med fastsetting av jakttidforskriften.

Flere høringsinstanser, blant annet Naturvernforbundet, ønsker ikke at viltressursloven skal gi adgang til å tillate fangst av viltarter. Departementet vil vise til at fangst er en tradisjonsrik form for høsting av vilt, og naturmangfoldloven åpner for at høsting i form av fangst kan tillates, se naturmangfoldloven § 3 bokstav g og § 16. Disse bestemmelsene er som nevnt ikke foreslått endret i forbindelse med forslaget om ny viltressurslov. Departementet viser også til at bruk av feller til fangst er strengt regulert, se lovforslaget § 25 om bruk av feller ved fangst av vilt og omtale av bestemmelsen i punkt 8.5. Når det gjelder hensynet til dyrevelferd ved bruk av feller til fangst, viser departementet også til omtalen i punkt 8.5. Det er foreslått forbud mot enkelte andre fangstmetoder i lovforslaget § 32, se punkt 8.11.

Departementet mener derfor at lovforslaget § 10 ikke skal avgrenses til bare å gjelde jakt.

Departementet registrerer at enkelte høringsinstanser, blant annet Norges Jeger- og Fiskerforbund, foreslår å slå sammen bestemmelsen om adgangen til jakt og fangst og bestemmelsen om fangst. Lovforslaget § 10 er en hjemmel for å tillate jakt og fangst av viltarter, og har en overordnet rolle i loven. Lovforslaget § 25 regulerer bruken av feller som et virkemiddel der fangst er tillatt, på samme måte som de fleste andre bestemmelsene i kapittel 5 regulerer hvilke virkemidler som kan benyttes der jakt og fangst er tillatt. Departementet mener bestemmelsen som regulerer bruken av feller hører mest naturlig hjemme i lovforslaget kapittel 5. Etter departementets syn er det ikke hensiktsmessig å slå sammen bestemmelsene om adgangen til jakt og fangst (§ 10) og om fangst (§ 25).

Noen høringsinstanser, blant annet NOAH – for dyrs rettigheter, mener det ikke skal være adgang til å tillate jakt og fangst i verneområder, og foreslår en ny bestemmelse om blant annet jaktfrie områder. Vurderingen av i hvilke områder det skal åpnes for jakt eller fangst av en art, inngår i vurderingene som gjøres med hjemmel i lovforslaget § 10. De overordnede reglene for verneområder følger av naturmangfoldloven kapittel V. Spørsmålet om adgangen til jakt og fangst i et verneområde kan vurderes i forbindelse med den enkelte verneforskrift, jf. naturmangfoldloven § 34 fjerde ledd som sier at «Innenfor den rammen som gjelder for den enkelte vernekategori, kan Kongen i forskriften forby eller regulere virksomhet eller ferdsel som i seg selv eller sammen med annen bruk kan motvirke formålet med vernet». Departementet mener det ikke er behov for en regel om jaktfrie områder, eller et forbud mot jakt i verneområder i forslaget til ny lov.

Naturmangfoldloven § 16 angir de overordnede rammene for å tillate jakt og fangst, inkludert konkrete krav til kunnskapsgrunnlaget ved avgjørelser om å tillate jakt og fangst. Naturmangfoldloven § 16 stiller krav til kunnskapen som skal ligge til grunn ved avgjørelser om å tillate jakt og fangst av viltarter, gjennom kravet om at høsting bare kan tillates dersom «best tilgjengelig kunnskap» tilsier at arten produserer et høstingsverdig overskudd, se § 16 tredje ledd. I tillegg stiller naturmangfoldloven kapittel II, se særlig § 8 om kunnskapsgrunnlaget og § 9 om føre-var-prinsippet, krav til beslutningsgrunnlaget ved avgjørelser som kan berøre naturmangfold. På et mer generelt plan setter forvaltningsloven § 37 krav til blant annet utredningen ved fastsetting av forskrift. Inn-

holdet i kravet etter naturmangfoldloven § 16 om «best tilgjengelig informasjon», samt forholdet mellom bestemmelsen og naturmangfoldloven § 8 og forvaltningsloven, er nærmere beskrevet i Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) s. 386.

Departementets vurdering er at de nevnte reglene, med vekt på kravet om «best tilgjengelig kunnskap» i naturmangfoldloven § 16 tredje ledd, er tilstrekkelig for å vurdere konsekvensene av eventuell jakt og fangst for bestandene av de aktuelle artene. Departementet kan derfor ikke se at det er behov for å stille ytterligere krav til kunnskapsgrunnlaget, eller til saksforberedelsen mer generelt, ved fastsetting av forskrift etter lovforslaget § 10 andre ledd, enn det som følger av de nevnte reglene. Departementet viser til at revisjon av jakttidforskriften i praksis innebærer innhenting av oppdaterte oversikter over bestandsutviklingen for arter, herunder i hvilken grad beskatning ved jakt påvirker bestandene.

Departementets vurdering er at det ikke er behov for å innføre et forbud mot jakt på rødlistede arter eller arter med nedadgående bestandssituasjon. Norsk rødliste for arter er en oversikt over arter som har risiko for å dø ut i Norge. Rødlista er utarbeidet av Artsdatabanken i samarbeid med fagekspertene. Gjeldende rødliste ble publisert i 2021, og listene revideres hvert sjette år. Miljødirektoratet gjør konkrete vurderinger for hver art som føres opp på rødlista i forbindelse med revisjon av jakttidforskriften. Samtidig er det ikke en automatikk i at all jakt og fangst av en art må forbys selv om den er rødlistet, av hensyn til bestandssituasjonen for arten. Det er ulike bakenforliggende faktorer som fører til at en art kommer på rødlista. Det varierer hvor reverserbare disse faktorene er, og det varierer om det er jakttiden eller andre deler av jakten som er relevant for nedgangen i bestandsstørrelse. Videre kan for eksempel arter med store bestander og potensial for rask bestandsvekst over store arealer forvaltes på en annen måte enn arter som er mer fåtallige og som er avgrenset til små arealer eller som opplever reduksjon i leveområder. Departementet viser også til kravet i naturmangfoldloven § 16 om at høsting bare kan tillates dersom best tilgjengelig kunnskap tilsier at arten produserer et høstingsverdig overskudd. Dette kravet skal ivareta hensynet til viltartenes bestandssituasjoner i forbindelse med avgjørelser om å tillate jakt og fangst.

Mange høringsinstanser har synspunkter på forslaget om å videreføre bestemmelsen i viltloven § 9 andre ledd siste punktum, om at det «bør ikke fastsettes jakttid i hekke- eller yngletiden for ved-

kommende art». De fleste som har uttalt seg, ønsker et forbud mot jakt og fangst i hekke- og yngletiden, ved at formuleringen endres fra «bør» til «skal», eller at prinsippet på annen måte praktiseres strengere.

Departementet viser til at prinsippet om hekke- og yngletidsfredning er grunnleggende i viltforvaltningen. Prinsippet skal sikre at man unngår unødige belastninger i en sårbar periode for viltet, og vil dermed ivareta dyrevelferdshensyn. Tilsvarende vil prinsippet omfatte bestands-hensyn, ved at man reduserer dødelighet og sikrer god rekruttering til viltbestandene. Departementet mener at prinsippet fortsatt skal gjelde for alle viltarter.

Hensynet til å ivareta rekrutteringen til bestander gjør seg i mindre grad gjeldende for de uønskede fremmede viltartene, men hensynet til god dyrevelferd gjør seg gjeldende for alle viltarter, både stede egne og fremmede. Etter departementets syn er det likevel hensiktsmessig å beholde ordlyden «bør», slik at bestemmelsen ikke er en absolutt skranke mot at det tillates jakt i hekke- eller yngletiden til en viltart. Det er primært i situasjoner hvor det er behov for å unngå spredning av fremmede viltarter at det vil være aktuelt å gjøre unntak fra prinsippet. Samtidig er det behov for å ha en fleksibilitet til å kunne vurdere i hvilke tilfeller det kan være nødvendig å fravike prinsippet. Departementet mener derfor at det ikke er hensiktsmessig å konkretisere nærmere i bestemmelsen i hvilke tilfeller prinsippet skal kunne fravikes. Etter departementets vurdering tilsier hensynet til dyrevelferd at det i utgangspunktet ikke skal utøves jakt og fangst i den perioden hvor avkommet er avhengig av moren og dermed ikke kan leve videre uten moren. Det er slik prinsippet er forstått og anvendt i forvaltningspraksis. Departementet mener det ikke er grunnlag for å legge til presiseringer som utvider prinsippet til å for eksempel også å gjelde parringstiden, som enkelte høringsinstanser ønsker.

Når det gjelder høringsinnspill som dreier seg om gjeldende jakttider for arter som bever, rev og kråke, og spørsmålet om hvorvidt jakttidene omfatter de aktuelle artenes hekke- og yngletid, viser departementet til at tidsrammene for jakt på konkrete arter vurderes ved fastsettelse av jakt-tidsforskriften.

På bakgrunn av dette opprettholder departementet forslaget om å videreføre innholdet i viltloven § 9 andre ledd siste punktum, om at det ikke bør fastsettes jakttid i hekke- eller yngletiden for vedkommende art. Se lovforslaget § 10 tredje ledd.

Når det gjelder betydningen av prinsippet ved annet uttak av vilt enn ved jakt og fangst, som ved lisensfelling og skadefelling, vises det til omtale i punkt 11.

Departementet mener at myndigheten til å tillate jakt og fangst skal legges til Kongen. Hvorvidt det skal tillates jakt eller fangst av en art, og nærmere avgrensninger av tid og område, krever grundige faglige vurderinger, som bør gjøres på nasjonalt nivå der man kan se lokale bestander i sammenheng og opp mot naturmangfoldlovens og Bernkonvensjonens krav. Som nevnt mener departementet at gjeldende ordning, der Miljødirektoratet fastsetter hvilke arter det kan utøves jakt og fangst av, og tidsrammer for jakt og fangst med videre, har fungert godt. Departementet mener derfor det er naturlig at myndigheten bør ligge på nasjonalt nivå også i det videre.

Flere kommuner ønsker mer regional og lokal styring, og at kommunene gis en større mulighet til å utvide, innskrenke eller differensiere mellom ulike deler av landet på alder, kjønn, sesong og jakt- og fangstformer. Gjeldende system med fastsetting av hvilke arter som det kan utøves jakt på og fangst av, samt tidsrammene for jakt og fangst, tar utgangspunkt i et prinsipp om enhetlig forvaltning på nasjonalt nivå. Systemet gir også adgang til en differensiert forvaltning, for å kunne ta hensyn til forhold på regionalt og lokalt nivå der det er påkrevd. Departementet viser til at etter gjeldende jakt-tidsforskrift har statsforvalteren fått delegert myndighet til å utvide jakttiden på grågås i enkelte områder, og til å innskrenke jakttiden på kortnebbgås i et nærmere angitt område. Fylkeskommunen har fått delegert myndighet til å innskrenke jakttiden på elg og hjort, og til å utvide jakttiden på kanadagås og stripegås, mens kommunen har fått delegert myndighet til å utvide jakttiden for bever.

Adgangen til å tildele statsforvalteren, fylkeskommunen og kommunen myndighet til å blant annet utvide og innskrenke fastsatte jakttider på enkelte arter ut fra regionale eller lokale forhold, foreslås videreført. Hvorvidt og hvordan denne adgangen håndteres i praksis, bør etter departementets syn være en del av vurderingene som gjøres i forbindelse med fastsetting av jakt-tidsforskriften. Departementet understreker samtidig at det er viktig å opprettholde et nasjonalt perspektiv ved fastsettelse av jakttider, og anser som et utgangspunkt at det ikke er hensiktsmessig med stor grad av variasjon innenfor jakttidene for en art ut fra regionale eller lokale forhold.

For å følge opp kommuneloven § 2-1, jf. omtale i punkt 5.2, foreslås det at Kongen kan gi forskrift

om tildeling av oppgaver etter andre ledd til fylkeskommunen og kommunen. Departementet vil også peke på at grunneier har anledning til å regulere omfanget av jakt og til hvilke tider det kan utøves jakt på egen eiendom.

6.3 Adgangen til sankning av fugleegg og dun

6.3.1 Gjeldende rett

Viltloven § 44 regulerer fjerning av egg og dun fra fuglereir. Bestemmelsen slår fast at grunneieren eller bruker bare kan ta bort egg og dun fra fuglereir av slike fuglearter, til slike tider og i slike områder som departementet bestemmer. Hvem som skal anses som «bruker» er ikke nærmere omtalt i forarbeidene. I juridisk teori er det lagt til grunn at dersom grunneieren overlater sin eiendom til en annen for total bruk, har brukeren rett til sankning av egg og dun. Et festeforhold vil være et eksempel på dette.

Viltloven § 44 regulerer to ulike forhold. For det første følger det av bestemmelsen at egg og dun bare kan tas bort fra fuglereir av slike fuglearter, til slike tider og i slike områder som departementet bestemmer. Myndigheten til å bestemme i hvilken utstrekning egg og dun kan fjernes fra fuglereir ligger etter loven til departementet. Myndigheten er delegert til Miljødirektoratet, jf. forskrift 2. april 1982 nr. 592 og forskrift 15. mars 2013 nr. 283. Miljødirektoratet fastsetter tider for sankning av egg og dun i jakttidsforskriften. For det andre sier bestemmelsen noe om hvem som har retten til å fjerne egg og dun, innenfor de rammene som myndighetene har satt, herunder grunneier eller bruker. Se punkt 9.9 for nærmere omtale av retten til å sanke egg og dun.

I viltloven § 26 nr. 4 er Kongen gitt hjemmel til å gi forskrifter om innsamling av blant annet «egg og deler av vilt» for vitenskapelige eller andre særlige formål. Se punkt 12.6 for nærmere omtale av bestemmelsen.

Viltforskriften § 7-2 regulerer adgangen til å tilegne seg egg fra naturen. Bestemmelsen lyder som følger:

Det er ikke tillatt å tilegne seg egg som man finner i naturen uten på forhånd å ha fått tillatelse etter kapittel 2 eller 3, eller ha hjemmel i bestemmelsene om å sanke egg i den til enhver tid gjeldende forskrift om jakt og fangsttider. Dette gjelder uavhengig av om egget er levende, ubefruktet eller dødt (råteegg).

Viltforskriften kapittel 2 og 3 omhandler innfangning av vilt og skadefelling og annet uttak av vilt. Etter jakttidsforskriften § 6 første til tredje ledd er det i dag tillatt å sanke egg fra ni fuglearter (gråmåke, svartbak, sildemåke, kvinand, ærfugl, grågås, stripegås, kanadagås og snøgås) innenfor nærmere tids- og områdeavgrensninger og antallsbegrensninger. Jakttidsforskriften tillater kun sankning av dun fra ærfugl, jf. forskriften § 6 fjerde ledd.

For viltarter listet i konvensjonens vedlegg II, forbyr Bernkonvensjonen som en hovedregel «the deliberate destruction or taking of eggs from the wild or keeping these eggs even if empty» og «the deliberate disturbance of wild fauna, particularly during the period of breeding, rearing [...], insofar as disturbance would be significant in relation to the objectives of this Convention», jf. konvensjonens artikkel 6. Forbudene innebærer at uttak av egg fra viltarter listet i konvensjonens vedlegg II, og forstyrrelser som nevnt, må følge unntaksvilkårene i konvensjonens artikkel 9.

6.3.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsforslaget § 9 og § 37 foreslo departementene i stor grad å videreføre innholdet i viltloven § 44, men med enkelte materielle, strukturelle og språklige endringer. Departementene foreslo at innholdet i viltloven § 44 skulle deles i to bestemmelser. Regler for hvilke fuglearter det skulle være tillatt å sanke egg og dun fra, og de nærmere rammene for sankning, ble foreslått plassert i høringsforslaget § 9, mens retten til sankning av egg og dun ble foreslått regulert i høringsforslaget § 37.

I høringsforslaget § 9 foreslo departementene at det i første ledd slås fast at «sankning av egg fra fuglearter og sankning av dun fra fuglereir bare er tillatt dersom det er åpnet for det i lov eller i vedtak med hjemmel i lov». Forslaget innebar at ordlyden i viltloven § 44 som var å «ta bort», erstattes med «sankning» i høringsforslaget § 9. Det ble også foreslått at bestemmelsen skulle gjelde egg «fra fuglearter», og ikke egg «fra fuglereir», jf. viltloven § 44. For sankning av dun innebar forslaget at begrensningen knyttet til fuglereir skulle videreføres.

I høringsforslaget § 9 andre ledd foreslo departementene en hjemmel til å gi nærmere regler i forskrift om å tillate sankning av egg fra fuglearter, blant annet om hvilke fuglearter det kan sankes egg fra, til hvilke tider og i hvilke områder det kan sankes. Siden sankning av egg etter bestemmelsen er en form for høsting som skal følge reglene i

naturmangfoldloven § 16, foreslo departementene at det skulle gå frem av bestemmelsen at forskrift om å tillate sanking av egg fastsettes innenfor rammene av naturmangfoldloven § 16. Departementene foreslo i tillegg at det skulle gå frem av lovbestemmelsen at Kongen kan gi forskrift om rapportering til statistiske eller vitenskapelige formål i forbindelse med sanking av egg.

I bestemmelsens tredje ledd foreslo departementene en hjemmel for å gi nærmere regler i forskrift om å tillate sanking av dun fra fuglereir, blant annet om hvilke fuglearter det kan sankes dun fra, til hvilke tider og i hvilke områder det kan sankes.

Retten til sanking av egg og dun omtales i punkt 9.9.

6.3.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt om lag 15 høringsinnspill til forslaget.

Det er flere høringsinstanser, herunder *BirdLife Norge*, *Dyrebeskyttelsen Norge*, *Foreningen Våre Rovdyr*, *Naturvernforbundet*, *NOAH – for dyrs rettigheter* og *WWF Verdens naturfond*, som er kritiske til at det videreføres en bestemmelse om å tillate sanking av egg fra fugl, med henvisning til at dette er i strid med prinsippet om hekke- og yngletidsfredning og at mange fuglearter har en nedadgående bestandssituasjon. NOAH – for dyrs rettigheter og WWF Verdens naturfond peker også på manglende kontroll med sanking av egg. Foreningen Våre Rovdyr mener det er stor fare for å ta egg fra feil art.

Enkelte av høringsinstansene som er kritiske til en hjemmel for å tillate sanking av egg, mener imidlertid at sanking av dun fra fuglereir kan tillates under visse begrensninger. NOAH – for dyrs rettigheter og WWF Verdens naturfond mener det må være en forutsetning at fuglene/ungene har forlatt reiret. BirdLife Norge mener at sanking av dun kan tillates i forbindelse med tradisjonell ærfugldrifft eller lignende. BirdLife Norge støtter sekundært tydeliggjøring av forholdet til naturmangfoldloven §§ 15 og 16.

Kvinnherad kommune, *Indre Østfold kommune* og *Utmarksavdelinga Vest AS* støtter en egen bestemmelse om sanking av egg og dun, på lik linje med jakt og fangst. Kvinnherad kommune og Indre Østfold kommune ønsker at sanking av egg og dun behandles som jakt og fangst i større grad, for å sikre forsvarlig sanking. Disse mener også det bør tydeliggjøres at man ikke trenger jegerprøve eller registrering i Jegerregisteret for å

utøve sanking av egg, og at sanking som grunneierrettighet kan tydeliggjøres.

Statsforvalteren i Østfold, *Buskerud*, *Oslo og Akershus* støtter forslaget til lovbestemmelse, men peker på at siden det ikke er krav om jegerprøve og registrering i Jegerregisteret for sanking av egg og dun, kan en eventuell forskrift om rapportering til statistiske eller vitenskapelige formål i forbindelse med sanking by på utfordringer. Dette vil kreve betydelig innsats med informasjon for å nå ut til de som driver med slik sanking.

Indre Østfold kommune savner et bedre hjemmelsgrunnlag for regulering av sanking, inkludert sanking som ledd i vitenskapelig innsamling og forvaltning. Kommunen savner også krav om rapportering.

Sametinget ønsker å løfte hensynet til sanking av egg som en del av samisk kultur og tradisjon inn i lovbestemmelsen.

6.3.4 Departementets vurderinger

Sanking av egg fra fuglearter og dun fra fuglereir er en tradisjonsrik form for høsting. Sanking av egg kan anses å være i strid med hekke- og yngletidsfredningen, men er i mindre grad en utfordring for dyrevelferden sammenlignet med utøvelse av jakt og fangst i hekke- og yngletiden. Utfordringen vil være avgrenset til eventuell forstyrrelse av foreldrefugler. Etter departementets syn er det primært hensynet til bestandene som eventuelt tilsier at det ikke skal være adgang til å sanke egg fra fuglearter. Mange fuglearter opplever en negativ trend i bestandsstørrelser, og det er derfor viktig at sanking av fugleegg fra viltarter er en aktivitet som er regulert.

Naturmangfoldloven §§ 15 og 16 setter rammer for adgangen til å sanke egg fra fuglearter. Etter naturmangfoldloven § 15 er utgangspunktet at slik sanking ikke er tillatt med mindre det er uttrykkelig åpnet for det. Det er bare aktuelt å tillate sanking av egg «når best tilgjengelig dokumentasjon tilsier at arten produserer et høstingsverdig overskudd» jf. naturmangfoldloven § 16. Etter gjeldende system revideres jaktidsforskriften hvert sjette år, for å kunne fange opp oppdateringer av Norsk rødliste for arter. Etter departementets mening ivaretar dette systemet behovet for å sikre at sanking av fugleegg fra viltarter ikke skal medføre uheldige virkninger for bestandene til de aktuelle fugleartene.

I høringsforslaget ble retten til sanking av egg og dun foreslått skilt ut i en egen lovbestemmelse, jf. høringsforslaget § 37. Enkelte høringsinstanser ønsker at det går tydeligere frem av bestemmel-

sen at sankning av egg er omfattet av grunneierretten. Departementet mener imidlertid at det er en bedre lovteknisk løsning at reguleringen av sankning av egg og dun følger det samme systemet som jakt og fangst, som innebærer at adgangen til sankning reguleres i lovens kapittel 3, mens retten til sankning av egg og dun reguleres i lovens kapittel 6. Departementet foreslår følgelig at adgangen til sankning av egg og dun og grunneiers enerett til sankning av egg og dun reguleres i to forskjellige bestemmelser.

Reglene om hvilke fuglearter det er tillatt å sanke egg og dun fra, og de nærmere rammene for sankning, fremgår av lovforslaget § 11 og omtales videre i dette kapitlet. Reglene om hvem som har rett til sankning av egg og dun innenfor disse rammene fremgår av lovforslaget § 41, se punkt 9.9.

Bakgrunnen for lovforslaget § 11 er å regulere høsting av fugleegg og innsamling av dun i friluftsliv og næring. Forslaget skiller seg fra viltloven § 44 ved at ordlyden endres fra å «ta bort» egg og dun fra fuglereir til «sanking» av egg fra fuglearter og «sanking» av dun fra fuglereir. Se lovforslaget § 11 første, andre og tredje ledd. «Sanking» er et mer beskrivende uttrykk for denne aktiviteten. Det vil gi en tydeligere avgrensning mot fjerning av egg som utelukkende skjer for å avverge skade, som følger reglene i naturmangfoldloven § 18.

Departementet foreslår også at det går frem av bestemmelsen at sankning av egg fra fuglearter og sankning av dun fra fuglereir «bare er tillatt dersom det er åpnet for det i eller i medhold av lov», se lovforslaget § 11 første ledd. Dette er en tydeliggjøring av prinsippet i viltloven § 44 om at egg og dun bare kan tas bort fra fuglereir dersom departementet har tillatt det. For sankning av egg er dette også i samsvar med fredningsprinsippet i naturmangfoldloven § 15.

Departementet foreslår at lovforslaget § 11 andre ledd skal gi hjemmel til å gi nærmere regler i forskrift om «å tillate sankning av fugleegg fra viltarter, blant annet om hvilke arter det kan sankes egg fra, og til hvilke tider og i hvilke områder det kan sankes». Etter viltloven § 44 er reguleringen av sankning av egg begrenset til egg «fra fuglereir». Sanking av fugleegg er klart mest praktisk fra fuglereir. Departementet mener likevel at behovet for å regulere sankning gjelder for fugleegg i naturen generelt, for å unngå eventuelle tvilstilfeller. Departementet foreslår at lovforslaget § 11 andre ledd regulerer adgangen til å tillate sankning av fugleegg fra viltarter, og ikke begrenses til egg fra fuglereir. Sammenlignet med

høringsforslaget § 9 er ordlyden dermed endret fra «egg fra fuglearter» til «fugleegg fra viltarter». Dette avgrenser bestemmelsen mot egg fra domestiserte fuglearter, jf. definisjonen av «vilt» i lovforslaget § 3 bokstav a og omtale i punkt 4.3.4, og er også ment å være avgrenset mot sankning av egg fra fuglearter som opprinnelig er viltlevende, men som holdes eller oppdrettes.

Begrepet «egg» omfatter egg som er med foster, ubefruktet egg (uten foster) eller dødt egg (råteegg), og egg som er tømt for innhold, se omtale i forbindelse med definisjonen av «vilt» i punkt 4.3.4.

Sanking av egg etter bestemmelsen er som nevnt en form for høsting som skal følge reglene i naturmangfoldloven § 16, som angir vilkår og hensyn for vurderingen om å tillate sankning av egg. For å tydeliggjøre sammenhengen mellom sankning av egg og naturmangfoldloven § 16, foreslår departementet at det tas inn en henvisning til naturmangfoldloven § 16 i lovforslaget § 11 andre ledd. Henvisningen til naturmangfoldloven § 16 er ikke ment å innebære en avgrensning mot andre relevante bestemmelser i naturmangfoldloven. Departementet viser til at også andre bestemmelser i naturmangfoldloven vil være relevante i vurderingen av å åpne for sankning av fugleegg fra viltarter. Det gjelder særlig forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 og prinsippene for offentlig beslutningstaking i naturmangfoldloven §§ 8 til 12. Lovforslaget § 11 andre ledd må også ses i sammenheng med naturmangfoldloven § 15 første ledd andre og tredje punktum, som blant annet forbyr unødig skade på reir og unødig jaging av vilt. At viltet skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven følger også av forslaget til formålsbestemmelse, se punkt 4.1.

Forskriftshjemmelen i lovforslaget § 11 andre ledd må også ses i sammenheng med folkerettslige forpliktelser om å ivareta eller forvalte en art på en særskilt måte. Departementet peker særlig på forpliktelser etter Bernkonvensjonen. For viltarter som er oppført på konvensjonens vedlegg II, forbyr Bernkonvensjonen som en hovedregel forsettlig fjerning av egg, og slik aktivitet kan kun tillates i samsvar med konvensjonens artikkel 9.

Formuleringen «blant annet» i forskriftshjemmelen i § 11 andre ledd viser at opplistingen ikke er uttømmende. Forskriftshjemmelen vil for eksempel også gi adgang til å gi regler som setter nærmere rammer og begrensninger for sankning av egg, som begrensninger på antall egg som kan sankes per fuglereir.

Jakttidsforskriften legger ikke oppgaver til kommunen eller fylkeskommunen knyttet til

sanking av fugleegg. Departementet mener det er lite aktuelt at kommunen eller fylkeskommunen får oppgaver eller myndighet på dette feltet, og foreslår derfor ikke at bestemmelsen gir hjemmel til å gi kommunen oppgaver i forskrift, til forskjell fra lovforslaget §§ 10 og 12.

I høringen har Sametinget uttrykt ønske om å løfte hensynet til sanking av egg som en del av samisk kultur og tradisjon inn i lovbestemmelsen. Departementets vurdering er at det ikke er naturlig eller nødvendig å trekke frem sanking av egg som del av samisk kultur i bestemmelsen. Som nevnt skal avgjørelser om å tillate sanking av egg følge naturmangfoldloven § 16. Det følger av naturmangfoldloven § 16 at ved slike avgjørelser skal det legges vekt på blant annet «høstingstradisjon i vedkommende område». Dette gir et tydelig grunnlag for å vektlegge samisk tradisjon for eggsanking i vurderinger etter lovforslaget § 11 andre ledd. Departementet viser også til lovforslaget § 4 om samiske interesser. Det følger av lovforslaget § 4 at ved vedtak i medhold av loven som berører samiske interesser direkte, skal det innenfor rammen som gjelder for den enkelte bestemmelse legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur.

Departementet foreslår at lovforslaget § 11 andre ledd også gir hjemmel til å gi nærmere regler i forskrift om rapportering til statistiske eller vitenskapelige formål i forbindelse med sanking av fugleegg fra viltarter. Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus har pekt på at siden det ikke er krav om jegerprøve eller registrering i Jegerregisteret for sanking av egg og dun, kan en eventuell forskrift om rapportering til statistiske eller vitenskapelige formål i forbindelse med sanking by på utfordringer. Departementet er enig i dette, men vil peke på at det er andre muligheter for å fange opp om en person driver med eggsanking, for eksempel gjennom omsetning av egg. Krav om rapportering kan gi mulighet for å få kunnskap om omfanget av eggsanking, og for å vurdere effekter av eggsanking. Departementets syn er at det er hensiktsmessig at myndighetene har hjemmel til å sette et slikt krav. Hvordan et eventuelt rapporteringskrav kan rammes inn og gjennomføres, må vurderes nærmere ved et eventuelt forskriftsarbeid. Lovforslaget § 19 om rapportering til statistiske eller vitenskapelige formål gjelder bare i forbindelse med «jakt og fangst», og ikke ved sanking av egg eller dun.

I høringen er det trukket frem behov for bedre hjemmelsgrunnlag for regulering av sanking, inkludert sanking som ledd i vitenskapelig innsamling og forvaltning. Lovforslaget § 11 gir,

sammen med naturmangfoldloven § 16, et hjemmelsgrunnlag for å regulere sanking (høsting) av fugleegg fra viltarter og sanking av dun i friluftsliv og næring. Ved behov for å fjerne egg for å avverge skade, for eksempel fra fremmede organismer, gir naturmangfoldloven § 18 hjemmel for å tillate slik fjerning. Departementet viser også til at lovforslaget § 54 gir hjemmel for Kongen til å gi forskrift om innsamling av egg og av deler av vilt for vitenskapelig eller annet særlig formål. Departementet mener dette gir tilstrekkelige hjemler for å regulere sanking av egg og dun i friluftsliv og næring, og innsamling av egg og dun for andre formål.

I høringen er det kommet innspill om at det bør tydeliggjøres at man ikke trenger jegerprøve eller registrering i Jegerregisteret for å utøve sanking av egg. Departementet viser til at lovforslaget § 14 om jegerprøve og § 15 om registrering i Jegerregisteret gjelder «den som skal utøve jakt og fangst». Begrepene «jakt» og «fangst» er definert i lovforslaget § 3. Departementet anser imidlertid at det kan presiseres i merknaden til lovforslaget § 11 at disse kravene ikke gjelder sanking av egg og dun.

Sanking av dun skjer i all hovedsak fra fuglereir. Behovet for å regulere adgangen til å sanke dun er begrunnet i hensynet til å hindre forstyrrelser av fugl, jf. også naturmangfoldloven § 15 første ledd andre punktum. For sanking av dun mener departementet derfor at det er naturlig å videreføre begrensningen etter viltloven § 44, som regulerer sanking av dun «fra fuglereir».

I lovforslaget § 11 tredje ledd foreslås det en hjemmel for Kongen til å gi nærmere regler i forskrift om «å tillate sanking av dun fra fuglereir, blant annet om hvilke fuglearter det kan sanke dun fra, og til hvilke tider og i hvilke områder det kan sanke». Formuleringen «blant annet» viser at opplistingen ikke er uttømmende.

Tilsvarende som for egg, er ikke kommunen eller fylkeskommunen gitt oppgaver knyttet til sanking av dun etter jaktidsforskriften. Departementet anser det som lite aktuelt at oppgaver eller myndighet tildeles kommunen eller fylkeskommunen på dette området, og foreslår derfor ikke at bestemmelsen gir hjemmel til å tildele kommunen slike oppgaver i forskrift, til forskjell fra lovforslaget §§ 10 og 12.

Noen høringsinstanser mener at sanking av dun kun skal være tillatt når fuglene eller ungene har forlatt reiret. Lovforslaget § 11 tredje ledd gir hjemmel til å bestemme når det skal være adgang til å sanke dun. Når det eventuelt skal være adgang til å sanke dun fra fuglereir vurderes i forbindelse med at jaktidsforskriften fastsettes.

Departementet viser for øvrig til at det etter jakt-tidsforskriften kun er tillatt å sanke dun fra ærfugl. Forskriften angir at dun fra ærfugl kan sankes «hele sommeren etter at klekking har funnet sted». Ærfugler, inkludert klekkede unger, forlater reiret etter at klekking har funnet sted.

Det er enkelte høringsinstanser som ønsker at sanking skal behandles som jakt og fangst. Departementet vil peke på at lovforslaget § 11 innebærer at adgangen til å sanke egg og dun i stor grad er regulert på samme måte som adgangen til jakt og fangst, jf. lovforslaget § 10. Lovforslaget § 41 innebærer at retten til sanking av egg og dun innenfor disse rammene ligger hos grunneieren, som ved jakt og fangst, se lovforslaget § 33.

Departementet har ikke foreslått at kravene om jegerprøve, registrering i Jegerregisteret, betaling av jegeravgift, aldergrenser og rapportering skal gjelde for sanking av fugleegg og dun. Etter departementets syn er det ikke praktisk å stille slike krav. Sanking av egg og dun innebærer ikke avliving av dyr, og eventuelle krav til kompetanse skiller seg fra utøvelse av jakt og fangst. Ved sanking av egg og dun, kan imidlertid kompetanse om artsbestemmelse og utøvelse av sanking på en slik måte at det forstyrrer fuglene minst mulig, være nødvendig. Departementet har, som følge av høringen, kommet til at det kan være hensiktsmessig at myndighetene har adgang til å stille kompetansekrav for sanking av fugleegg og dun. Det kan for eksempel være krav om gjennomføring av kunnskaps-/opplæringskurs eller -prøver for å utøve sanking av egg og dun. Departementet foreslår en slik hjemmel om kompetansekrav i lovforslaget § 20. Se nærmere omtale i punkt 7.5.

6.4 Lodden (jakt på ender) av hensyn til samisk kultur og sedvane

6.4.1 Gjeldende rett

Etter viltloven § 15 nr. 2 kan direktoratet, der dette er vanlig, gi tillatelse til felling av «sjøfugl og and til bruk til menneskeføde der dette er vanlig». Fellingstillatelse kan gis uten hensyn til regler om fredning og jakttider. Bestemmelsen har bakgrunn i et forslag fra Jaktlovutvalget, som skrev (NOU 1974: 21 s. 86 spalte 2) følgende:

Utvalget kjenner til at det i strøk av landet gjennom lange tider har vært alminnelig med utnytting av and som menneskeføde, og at jakten sedvanlig utøves på en tid som ikke er innenfor

den foreslåtte jakttid. Utvalget antar at det bør være hjemmel i loven for slik jakt.

Viltloven § 15 nr. 2 er hjemmel for forskrift 4. april 2023 nr. 483 om lodden (vårjakt på ender) fra og med 1. mai 2023 – 6. juni 2028, Kautokeino kommune, Troms og Finnmark. Forskriften gir en kvoteregulert og tidsavgrenset adgang til vårjakt på artene kvinand, laksand, siland og toppand i et nærmere angitt område i Kautokeino kommune, og fastsetter nærmere vilkår for jakten. Lodden var tidligere ernæringsmessig viktig, da den ga et viktig næringstilskudd i en kritisk fase om våren. Jaktformen har hatt, og har fortsatt, sterk kulturell forankring i den samiske lokalbefolkningen, og det knytter seg egne tradisjoner, språkuttrykk og kunnskap til lodden.

I forbindelse med fastsettelsen av gjeldende forskrift om lodden utarbeidet Kautokeino kommune rapporten «Lodden – en kulturbærende sedvane i Guovdageaidnu, en utredning om lodden i Guovdageaidnu» (april 2021), og Vitenskapskomiteen for mat og miljø utarbeidet rapporten «Assessment of risks to wildlife and animal welfare associated with Lodden, Sami traditional hunting of ducks in spring» (VKM report 2022:29). Blant annet på bakgrunn av dette grunnlagsmaterialet gjorde Klima- og miljødepartementet følgende vurderinger i høringsnotat om forslag til forskrift om lodden (vårjakt på ender) i Kautokeino kommune, Finnmark (30. januar 2023):

Virkeperioden for siste forskrift om kvoteregulert vårjakt på ender var fra og med 2013 til og med 2022. Denne forskriften er nå opphevet. Departementet har derfor utarbeidet et forslag til en ny forskrift som skal gi muligheter og rammer for en videreføring av lodden som en samisk tradisjon.

Jakt på våren strider mot viltlovens hovedprinsipp om at det ikke bør fastsettes jakttid for en art i hekke- og yngletiden. Dette er et prinsipp som er anerkjent internasjonalt, og som bl.a. kommer til uttrykk i Bernkonvensjonen og EUs fugledirektiv. I tillegg skal Norge som del av Bonnkonvensjonen sikre at enhver bruk (her jakt) av trekkende vannfugl er basert på den best tilgjengelige kunnskapen om deres økologi, og at bruken er bærekraftig.

Lodden betyr en ekstra dødelighetsfaktor for fuglene det jaktes på. Under ordinær høstjakt legges det til grunn at en god del av de fuglene som felles, er ungfugler av årets produksjon, og at de trolig ikke ville overlevd vinteren. Disse ungfuglene utgjør kun en liten del

av bestanden på våren, da dødeligheten etter klekking og gjennom høst og vinter er størst. De individene som overlever vinteren er de mest tilpasningsdyktige, og på våren skal de gå til hekking for å produsere nye individer som det kan høstes bærekraftig av. Lodden påvirker dermed det høstbare overskuddet i større grad enn ordinær høstjakt og er etter miljøforvaltningens vurdering derfor en mindre bærekraftig høstingsform enn høstjakt.

På den annen side taler hensynet til ivaretagelse av samisk kultur for å tillate at lodden videreføres. Begrunnelsen for dette er at lodden er en gammel jaktform i Kautokeino, og det knytter seg egne samiske tradisjoner, begreper og kunnskap til denne jaktformen. Disse er det viktig å bevare. For å kunne åpne for lodden er det vedtatt en unntaksbestemmelse i viltloven § 15 som sier følgende:

«Direktoratet kan uten hensyn til regler om fredning og jakttider gi fellingstillatelse på: 2. Sjøfugl og and til bruk til menneskeføde der dette er vanlig.»

I denne saken er det, på en del områder, motstrid mellom de faglige rådene som baserer seg på vitenskapelig kunnskap og den tradisjonelle, erfaringsbaserte kunnskapen.

Ifølge lokal erfarings- og tradisjonsbasert kunnskap er lodden en bærekraftig høstingstradisjon. Kautokeino kommune, Boarri og Sámi bivdo- ja meahcástansearvi mener at bestandene av de artene som det lokalt ønskes å høste på er tallrike og at lodden ikke utgjør noen trussel for bestandene. Videre tilsier den lokale erfarings- og tradisjonsbaserte kunnskapen at lodden utøves i god tid før hekketiden starter. Sametinget støtter den lokale, erfarings- og tradisjonsbaserte kunnskapen.

Miljødirektoratet viser på sin side til VKM sine konklusjoner om moderat til høy risiko for dårligere livskraftighet ved uttak tilsier at ordningen må avvikles. Miljødirektoratet viser til at den best tilgjengelige kunnskapen må benyttes. Ved mangelfullt kunnskapsgrunnlag må føre-var-prinsippet legges til grunn. Videre sier Miljødirektoratet at det ikke er grunnlag for å si at lodden utøves i god tid før hekketiden. Etter deres vurdering medfører lodden jakt under hekketiden. Miljødirektoratets klare anbefaling er at ordningen med kvoteregulert lodden i Kautokeino avvikles.

KLD mener at Loddenrapporten gir en meget god oversikt over den tradisjonelle erfaringsbaserte kunnskapen som finnes om lodden og har tillagt denne stor vekt. En viktig for-

utsetning for en eventuell utvidelse av dagens ordning er imidlertid at det i tillegg settes i gang en systematisk, vitenskapelig kunnskapssinnhenting om de aktuelle artenes bestandssituasjon lokalt og regionalt og loddens betydning for dette. Den mest oppdaterte vitenskapelige kunnskapen om bestandene og jaktas påvirkning er fra NINAs rapporter fra 90-tallet og det er behov for oppdatert kunnskap. Kunnskapsinnhenting vil gi viktig informasjon om tilstanden i bestandene i dag, og påvirkningen jakta har på artene som lever i områdene det jaktet i sammenlignet med på nitti-tallet. Dette vil bidra til å sikre at vi i utøvelsen av lodden kan ivareta bestandenes og leveområdenes produktivitet og mangfold.

Dersom ny kunnskap, vitenskapelig eller tradisjonell og erfaringsbasert, tilsier at ordningen ikke er bærekraftig og dyrevelferdsmessig forsvarlig skal nødvendige endringer foretas. I henhold til ILO-konvensjon nr. 169 artikkel 8, har staten ved anvendelse av nasjonale lover og forskrifter plikt til å ta tilbørlig hensyn til urfolks sedvaner og sedvanerett. Artikkel 23 slår fast at staten skal sikre at urfolks naturalhushold og tradisjonell virksomhet som jakt og fiske blir styrket og fremmet.

Det er KLDs oppfatning at Sametinget, Kautokeino kommune og foreningene Boarri og Sámi bivdo- ja meahcástansearvi mener at forskriften som gjaldt fram til 2022 ikke ivaretok den samiske tradisjonen tilstrekkelig. Det gjaldt områdene som det har vært tillatt å utøve lodden i, kvotene for jakta, tillatte arter, kjønn og jakttid.

KLD foreslår av hensyn til ivaretagelse av den samiske kulturen og tradisjonen at ordningen videreføres gjennom en forskrift som i større grad kan ivareta den samiske tradisjonen enn i dag. Dette innebærer at rammene for jakta må utvides på noen punkter. KLD understreker imidlertid at rammene for lodden ikke kan gå på bekostning av hensyn til ressursen. KLD mener derfor at det er en forutsetning at lodden må utøves på en måte og i et omfang som er dyrevelferdsmessig forsvarlig og bærekraftig.

KLD er klar over at departementet med et forslag om å videreføre og utvide av lodden ikke følger den faglige hovedkonklusjonen i anbefalingen fra Miljødirektoratet. KLD vil imidlertid understreke at Miljødirektoratets faglige anbefaling er basert på den vitenskapelige kunnskapen, og ikke på tradisjonell og erfaringsbasert kunnskap. Anbefalingen inne-

holder ikke vurderinger av samisk kultur og tradisjon. Dette er i tråd med KLD sin bestilling til Miljødirektoratet.

KLD har avveid hensynene mellom naturmangfold, tradisjonell og erfaringsbasert kunnskap og urfolkstradisjon i sine vurderinger i høringsforslaget.

Viltloven § 15 nr. 2 må ses i sammenheng med Norges forpliktelser etter ILO-konvensjon nr. 169 om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter og konvensjonen om biologisk mangfold, samt FNs erklæring om urfolks rettigheter. I henhold til ILO-konvensjon nr. 169 artikkel 8, har staten ved anvendelse av nasjonale lover og forskrifter plikt til å ta tilbørlig hensyn til urfolks sedvaner og sedvanerett. ILO-konvensjonen artikkel 23 slår videre fast at staten skal sikre at urfolks naturhushold og tradisjonell virksomhet som jakt og fiske blir styrket og fremmet. FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 inneholder regler om at etniske, religiøse eller språklige minoriteter ikke skal nektes retten til å dyrke sin egen kultur. Etter artikkel 34 i FNs erklæring om urfolks rettigheter, har urfolk rett til å fremme, utvikle og opprettholde blant annet sine særegne skikker, sine tradisjoner, praksiser og, dersom slike finnes, sedvaner, i samsvar med internasjonale menneskerettsstandarder. Etter artikkel 8 bokstav j i konvensjonen om biologisk mangfold, er staten forpliktet til å bevare, beskytte og videreføre urfolks tradisjonelle kunnskaper og handlemåter. Departementet viser til utdypende omtale av internasjonale forpliktelser som er relevante for viltforvaltningen, herunder forpliktelser overfor samer som urfolk, i punkt 3.3.2.

6.4.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet la departementene frem to alternative forslag. Det første alternativet var å ikke videreføre innholdet i viltloven § 15 nr. 2. Departementene viste til at forskrift om lodden i stedet kunne hjemles i høringsforslaget § 8 og naturmangfoldloven § 16, på samme måte som jakttidene for andre viltarter. Det andre alternativet var at deler av innholdet i viltloven § 15 nr. 2 skulle videreføres, som en særskilt forskriftshjemmel for lodden.

6.4.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt om lag 160 høringsinnspill til forslaget. Av disse er rundt 140 fra privatpersoner.

Høringsinstanser som *Aremark, Bjerkreim, Indre Østfold, Lund og Sokndal kommuner* mener det er spesielt at en særbestemmelse som dette behandles som egen bestemmelse i loven, og mener at dette prinsipielt hører hjemme i forskrift. Også *Skogkurs* mener dette hører hjemme i forskrift.

BirdLife Norge, Dyrenes Rett, Foreningen Våre Rovdyr, FugleAdvokatene, Naturvernforbundet i Nordre Follo, NOAH – for dyrs rettigheter, Norsk Zoologisk Forening og om lag 140 privatpersoner, mener at ordningen med lodden i sin helhet bør avvikles. Disse høringsinstansene viser til at lodden strider mot prinsippet om vern i hekke- og yngletiden og at denne ordningen derfor ikke bør videreføres. Flere av høringsinstansene peker på at faginstanser mener brudd på yngletidsfredningen er kritikkverdig, og mener at slike hensyn ikke bør settes til side for tradisjon. *Dyrenes Rett* mener lave bestandstall for ender er et argument som taler mot jakten. *BirdLife Norge* mener at departementenes forslag til videreføring av hjemmel for vårjakt på ender er svært skuffende, og mener at dette svekker lovens legitimitet. *Norsk Zoologisk Forening* støtter uttalelsen fra *BirdLife Norge*, og viser i denne sammenheng til *Bernkonvensjonen* og *EUs fugledirektiv*. *FugleAdvokatene* viser til at FNs erklæring om urfolks rettigheter forutsetter at skikker, tradisjoner og praksiser utføres i samsvar med internasjonale menneskerettsstandarder, og mener at dette også må gjelde for dyrevelferdsmessige prinsipper.

Rådet for dyreetikk mener at lodden strider mot tankegangen om at jakt er å høste av naturens overskudd, siden man jakter på ender før yngleperioden og dermed reduserer årets ungeproduksjon. Rådet mener at vårjakt i seg selv ikke er mer negativt for endenes velferd enn høstjakt, men mener jakt må foregå under den uttrykkelige forutsetningen at annet vilt som er inne i forplantningstiden ikke forstyrres.

Boarri, Finnmark fylkeskommune, Kautokeino kommune og Sametinget støtter en egen bestemmelse for å hjemle forskrift om lodden (alternativ 2). *Boarri* uttaler at foreningen er positiv til å lovfeste lodden. *Kautokeino kommune* mener at lodden må anses som utgangspunktet for jakt på de aktuelle andeartene, ettersom dette er det opprinnelige uttaket, og at et eventuelt uttak om høsten bare bør åpnes for dersom dette skulle være for-

svarlig. *Engerdal Senterparti* er positive til at samiske interesser og jakttradisjoner er hensyntatt og ivaretatt i den nye loven.

Enkelte av høringsinstansene har synspunkter på oversettelsen av lodden til bokmål. Kautokeino kommune foreslår at lodden omtales som «vårtrekkjakt på ender» på bokmål, mens Sametinget mener at lodden bør omtales som «vårvinterjakt».

Kautokeino kommune mener at lodden bør unntas fra krav om betaling av jegeravgift, med henvisning til viltloven § 42 om annen felling som ikke er ledd i vanlig jakt og fangst. Kommunen mener det er urimelig at utøvere av lodden etter gjeldende regelverk må rapportere jaktstatistikk to ganger. Dersom det ikke gis fritak fra kravet om betaling av jegeravgift ved utøvelse av lodden, mener kommunen at det er naturlig at jakttidsbestemmelsene for jaktbare ender i Kautokeino kommune innlemmes som et ledd i rapporteringskravet til Statistisk sentralbyrå (SSB). Kommunen mener at krav om forvaltningsplan må gjenspeile aktivitetens vilkår og må innebære at jaktområdene kan utvides etter lokale forhold for best mulig innsamling av data på ressursen som uttaket skjer på. Boarri støtter kommunens innspill.

Boarri og Kautokeino kommune ønsker at forvaltningsansvaret for lodden flyttes fra Klima- og miljødepartementet til Landbruks- og matdepartementet.

6.4.4 Departementets vurderinger

En særskilt forskriftshjemmel for lodden fremgår av lovforslaget § 12. Se punkt 2.5 for omtale av konsultasjoner med foreningene Boarri og Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi om bestemmelsen.

Som beskrevet i høringen, mener departementet at det i utgangspunktet ikke er nødvendig med en særskilt bestemmelse for å kunne gi forskrift om lodden. Slik forskrift kan hjemles i lovforslaget § 10, som annen jakt og fangst. Det at lodden kan hjemles i en mer overordnet forskriftshjemmel i lovforslaget, kan tale mot å ha en særskilt forskriftshjemmel om lodden. Samtidig mener departementet at en egen forskriftshjemmel vil synliggjøre at det kan gis forskrift om lodden av hensyn til samisk kultur. Boarri, Finnmark fylkeskommune, Kautokeino kommune, Sametinget og Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi mener at en slik bestemmelse er viktig, og departementet har lagt stor vekt på disse innspillene.

Departementet mener det bør gå frem av bestemmelsen at det kan gis forskrift om å tillate og regulere lodden (jakt på ender) i Kautokeino

kommune, blant annet om hvilke arter det er tillatt å jakte på, i hvilke områder og til hvilke tider det kan jaktes og kvoter for jakten. Det vises til at forskrift om lodden inneholder slike regler, inkludert en kvote for antall ender som kan felles per år. Det foreslås også at det kan gis regler i forskrift om vilkår for deltakelse i jakten og plikter ved deltakelse i jakten. Det vises til at forskrift om lodden har nærmere regler om hvem som kan tildeles jaktkort og at forskriften oppstiller plikter for jegeren til å føre og sende inn jakt- eller fangst-rapport og til å medbringe og fremvise nærmere angitt dokumentasjon under jakten. Forskriftshjemmelen er ment å gi grunnlag for å videreføre disse reglene. Se lovforslaget § 12 første ledd.

Forholdet til naturmangfoldloven § 16 går som nevnt ikke klart frem av viltloven § 15 nr. 2 i dag. Departementet mener at det i en særskilt hjemmel for å gi forskrift om lodden bør gå klart frem at kravene i naturmangfoldloven § 16 må være oppfylt for at det skal være adgang til å gi forskrift. Se lovforslaget § 12 første ledd.

Lovforslaget § 12 er ikke i seg selv en åpning for lodden, men vil bidra til at det går tydeligere frem av loven at det kan gis forskrift om lodden av hensyn til samisk kultur. Hvorvidt det skal åpnes for lodden, innenfor hvilke rammer og på hvilke vilkår, er vurderinger som gjøres i vurderingen av om det skal gis forskrift.

Mange høringsinstanser er kritiske til en adgang til å utøve lodden, fordi jakten anes å være i strid med prinsippet om hekke- og yngletidsfredning. Departementet vil vise til at hekke- og yngletidsfredning er et grunnleggende prinsipp i viltforvaltningen. Prinsippet kommer blant annet til uttrykk i Bernkonvensjonen. Bonnkonvensjonen pålegger å sikre at all bruk av trekkende vannfugl bygger på den best tilgjengelige kunnskapen om deres økologi, og at bruken er bærekraftig. I lovforslaget § 10 tredje ledd står det at «det bør ikke fastsettes jakttid i hekke- og yngletiden for vedkommende art». Det innebærer at hekke- og yngletidsfredning er lovens klare utgangspunkt. Det er imidlertid adgang til å gjøre unntak fra prinsippet. Departementets vurdering er at forskriften om lodden er et slikt unntak.

Flere høringsinstanser er også kritiske til at det er adgang til å utøve lodden med henvisning til at jakten ikke anses bærekraftig. Departementet understreker at rammene for lodden ikke kan gå på bekostning av hensyn til ressursen, og at det er en forutsetning at lodden utøves på en måte og i et omfang som er dyrevelferdsmessig forsvarlig og bærekraftig.

Departementet vil også vise til at høringsinnspillene referert over vil være gjenstand for behandling ved revidering av forskrift om lodden.

Etter departementets syn bør koblingen til samisk kultur synliggjøres, og det foreslås derfor at lovbestemmelsens tittel gjenspeiler dette. Det er utfordrende å fastslå om det er mest riktig å betegne lodden som en «tradisjon», «kultur» eller «sedvane». Dette er beslektede begreper, og meningsinnholdet og definisjonen av begrepene er verken enkle å fastslå presist, eller enkle å skille klart fra hverandre. Ulike folkerettslige konvensjoner om vern av urfolks rettigheter benytter også til dels forskjellige begreper. I høringsforslaget lød overskriften til bestemmelsen «Lodden (vårjakt på ender) av hensyn til samisk tradisjon og sedvane». Dette samsvarer med begrepsbruken i forskrift om lodden § 1 bokstav a, som viser til at et av formålene med forskriften er å «legge til rette for at lodden (vårjakt på ender), med basis i samisk tradisjon og sedvane, kan bevares og videreføres». Etter departementets syn er «kultur» et aktuelt alternativ til begrepene «tradisjon» og «sedvane». Begrepet «kultur» eller «kulturutøvelse» brukes i naturmangfoldloven § 1, grunnloven § 108 og i FN's konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) art. 27. Boarri og Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi mener at lodden skal omtales som «sedvane» og «sedvanerett», samt at «kultur» bør benyttes fremfor «tradisjon». Departementet mener det ikke er riktig å beskrive lodden som «sedvanerett» i bestemmelsen, men legger utover dette stor vekt på foreningenes syn på begrepsbruken. På bakgrunn av dette justeres lovforslaget § 12, slik at overskriften viser til «samisk kultur og sedvane».

Departementet mener at det nordsamiske begrepet for jakten, «lodden», er begrepet som hovedsakelig bør benyttes i bestemmelsen. For å sikre at bestemmelsen kan forstås av de som ikke kjenner det nordsamiske begrepet, bør begrepet også forklares på bokmål i bestemmelsen. I høringsforslaget foreslo departementet å vise til «vårjakt på ender» i parentes, i tråd med at dette begrepet blant annet brukes i forskriften om lodden. Sametinget mener imidlertid at lodden bør omtales som «vårvinterjakt» på bokmål, mens Kautokeino kommune foreslår at det i stedet vises til «vårtrekkjakt på ender». Boarri foretrekker primært «vårvinterjakt», mens Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi mener «vårtrekkjakt på ender» er riktig beskrivelse. Etter konsultasjoner med Boarri og Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi har departementet kommet til at lodden skal forklares som «jakt på ender», slik at overskriften til lovfor-

slaget lyder: «Lodden (jakt på ender) av hensyn til samisk kultur og sedvane».

Når det gjelder høringsinnspill knyttet til betaling av jegeravgift, vil departementet peke på at det er et krav om betaling av jegeravgift ved all jakt og fangst i Norge. Kun i spesielle tilfeller, som omfatter felling av vilt som ikke er en del av vanlig jakt og fangst, er det av praktiske årsaker vurdert som aktuelt å gjøre unntak fra kravet, som ved skadefelling. Jegeravgiften går inn i det statlige viltfondet, og bidrar til å finansiere tiltak som gir kunnskap om viltressursene og bærekraftig forvaltning av dem. Departementet mener det ikke er grunn til at lodden bør behandles annerledes enn utøvelse av annen jakt og fangst på dette punktet.

Departementet understreker at lovforslaget ikke innebærer endringer i den gjeldende forskriften om lodden. Krav etter forskriften om rapportering, forvaltningsplan med videre, som er trukket frem i høringen, vil ikke endres som følge av lovforslaget. Forslaget er imidlertid ment å gi grunnlag for å videreføre slike regler.

I tråd med det gjennomgående grepet i viltressursloven, foreslår departementet at forskriftsmyndigheten etter lovforslaget § 12 legges til Kongen.

Om det skal tillates jakt og fangst av de aktuelle andeartene utover lodden, er en vurdering som må skje på grunnlag av lovforslaget § 10.

Etter gjeldende forskrift om lodden er kommunen pålagt å utarbeide en forvaltningsplan for lodden, å arrangere et årlig åpent møte om lodden for jegere, oppsyn, forvaltning og andre interesserte, og å utarbeide rapport til statsforvalteren årlig med informasjon om gjennomført jakt. Departementet mener derfor at det bør tydeliggjøres at kommunen kan tildeles oppgaver i forskrift etter første ledd, jf. kommuneloven § 2-1 tredje ledd. Se lovforslaget § 12 andre ledd.

6.5 Dager med jakt- og fangstforbud

6.5.1 Gjeldende rett

Viltloven § 10 angir dager det er forbudt med jakt- og fangstutøvelse. Det fremgår av bestemmelsen at jakt og fangst ikke er tillatt i tiden fra og med 24. desember til og med 31. desember og ikke på langfredag, påskeaften og første påskedag.

Etter jaktloven av 1951 § 43 andre ledd gjaldt et forbud mot jakt og fangst i tiden fra og med 24. desember til og med 31. desember, men ikke for påsken. I forbindelse med arbeidet med gjeldende viltlov foreslo jaktlovutvalget i NOU 1974: 21 *Vilt-*

stellet, jakt og fangst s. 84 at forbudet skulle gjelde julaften, første juledag, langfredag og første påskedag. Utvalget viste til regler som gjaldt andre forhold, for eksempel for idrettsstevner. I Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 51 ble det vist til at en slik sammenligning kunne ha en viss vekt, men det ble lagt til grunn at romjulsfredningen hadde tradisjon og burde opprettholdes.

Bestemmelsen gjelder etter sin ordlyd kun ved «jakt og fangst». Forbudet gjelder også for lisensfelling i medhold av naturmangfoldloven § 18 og rovviltforskriften. Det følger av rovviltforskriften § 10 sjette ledd andre punktum at det «kan ikke utøves lisensfelling i de fredningsperioder som viltloven § 10 fastsetter».

I praksis har bestemmelsen kun betydning for jakt og fangst på de viltartene som har jakttid i jul og påske, jf. jakttidforskriften. Mange arter har for eksempel jakttid fra august/september og frem til 23. desember. I påsken er det færre arter som har jakttid på grunn av hekke- og yngletidsfredningen. Selv om arten har jakttid etter jakttidforskriften, gjelder forbudet i viltloven § 10.

Den alminnelige helligdagsfreden etter lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred begrenser adgangen til å arrangere offentlige arrangementer på helligdager. Loven setter ikke forbud mot jaktutøvelse, med mindre jakten utøves i strid med forbudet mot å forstyrre med «utilbørlig larm», jf. lovens § 3 første ledd. Dager med jaktforbud etter viltloven § 10 samsvarer ikke med helligdagene opplistet i lov om helligdager og helligdagsfred § 2.

6.5.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet viste departementene til at det ikke er biologiske eller bestandsmessige grunner som ligger til grunn for om bestemmelsen skal videreføres eller endres.

Departementene la til grunn at dagens ordning med dager med jakt- og fangstforbud er en etablert praksis som mange kjenner til, og at dette er godt innarbeidet i samfunnet. Departementene foreslo i høringsnotatet § 11 å videreføre innholdet i viltloven § 10, med noen språklige endringer.

6.5.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt over 200 høringsuttalelser til høringsforslaget § 11 om dager med jakt- og fangstforbud. Av disse var over 150 høringsinnspill fra privatpersoner.

En rekke høringsinstanser støtter videreføring av gjeldende regel om dager med jakt- og fangst-

forbud. Blant høringsinstansene som har tatt til orde for dette er *Statsforvalteren i Innlandet*, *Statsforvalteren i Østfold*, *Buskerud*, *Oslo og Akershus*, *Høyanger kommune*, *Haram kommune* og *Vestre Slidre fjellstyre*. Også høringsinstanser som *Rådet for dyreetikk*, *Naturvernforbundet*, *WWF Verdens naturfond*, *Dyrebeskyttelsen Norge*, *Dyrenes Rett*, *BirdLife Norge*, *Aktivt Rovdyrvern*, *Foreningen Våre Rovdyr* og *Norsk Kennel Klub Jaktunddivisjonen* støtter en videreføring av gjeldende rett.

På den annen side er det flere høringsinstanser som uttaler at det ikke skal være dager med jakt- og fangstforbud i det hele tatt. Dette gjelder *Norges Skogeierforbund*, *Skogkurs*, *Fritzøe Skoger AS*, *Målselv Jeger og Fiskerforening*, *Jegernes Interesseorganisasjon*, *Sokndal kommune*, *Bjerkreim kommune*, *Lund kommune*, *Skarelvva jaktlag*, *Are-mark kommune*, *Aurskog-Høland kommune*, *Utmarksforvaltningen AS*, samt en rekke privatpersoner. Disse høringsinstansene har primært argumentert med at man ikke kan basere en regel på tradisjon, at regelen er religiøst begrunnet og ikke hører hjemme i et mer sekularisert samfunn, og at dagene med jakt- og fangstforbud er dager hvor mange har tatt seg fri og har et ønske om å utøve jakt og fangst.

Norges Jeger- og Fiskerforbund, *Norges Bonde-lag*, *Oslo Jeger- og Fiskerforening* og *Innlandet fylkeskommune* tilrår på sin side at antallet dager med jakt- og fangstforbud reduseres, og at det åpnes for jakt og fangst i virkedagene i romjulen. Også andre høringsinstanser som *Grue Finnskog Jeger- og Fiskerforening*, *Norges Fjellstyresamband (unntatt Vestre Slidre fjellstyre)*, *Snåsa kommune*, *Frosta jeger- og fiskerforening*, *Bodø Jeger- og Fiskerforening*, *Utmarksavdelinga Vest AS*, *Engerdal Senterparti*, *Tysvær Jeger og Fiskerforening*, *Fauske og Sørfold Jeger- og Fiskerforening*, *Grong kommune*, *Engerdal kommune*, *S.D. Cappelen Skoger*, *Meråker kommune* samt en rekke privatpersoner mener at antallet dager med jakt- og fangstforbud bør reduseres. Disse høringsinstansene har primært vist til at dager med jakt- og fangstforbud bør være mer i tråd med hvordan samfunnet forholder seg til helligdager. De har også vist til at mange ønsker å utnytte fridager til å utøve jakt og fangst. Enkelte av disse høringsinstansene har også foreslått at jakttidene etter jakttidforskriften må endres tilsvarende.

Høringsinstanser, som *NOAH – for dyrs rettigheter* og i stor grad *Norges Miljøvernforbund*, har foreslått en utvidelse av antall dager med jakt- og fangstforbud, slik at disse også inkluderer 1. januar, skjærtorsdag, Kristi himmelfartsdag, 17. mai samt første og andre pinsedag. Dyrebeskyttel-

sen Norge mener dyrenes dag 4. oktober også bør omfattes av bestemmelsen, mens enkelte høringsinstanser mener det skal være jakt- og fangstforbud alle helligdager, samt alle søndager. Det blir pekt på at mange dyr har en utfordrende situasjon midtvinters, og videre at jakt hindrer menneskers ferdsel i naturen.

Norsk Sau og Geit foreslår at skadefelling unntas fra bestemmelsen om dager med jakt- og fangstforbud.

6.5.4 Departementets vurderinger

Departementet registrerer at høringsinstansene er delt i synet på departementets forslag til bestemmelse om dager med jakt- og fangstforbud.

Departementet erkjenner at det er argumenter på begge sider. Departementet viser til at dagens ordning er godt innarbeidet i samfunnet, at det

ikke er noe entydig syn blant høringsinstansene i om, når og hvor mange dager det bør være jakt- og fangstforbud. Departementet foreslår at dager med jakt- og fangstforbud, som i dag er 24.–31. desember og langfredag, påskeaften og første påskedag, videreføres som foreslått i høringsnotatet, se lovforslaget § 13. Departementet har i etterkant av høringen gjort mindre språklige justeringer i bestemmelsen.

Departementet viser for øvrig til at forbudet er avgrenset til å gjelde jakt og fangst, samt lisensfelling, jf. lovforslaget § 45 andre ledd. Sanking av fugleegg fra viltarter og dun fra fuglereir vil ikke være omfattet av bestemmelsen, da dette ikke er «jakt» eller «fangst», jf. lovforslaget § 3 bokstav b og c. Skadefelling, felling iverksatt av myndighetene, og offentlige ettersøk vil ikke være omfattet av bestemmelsen, jf. lovforslaget § 46 første ledd, § 47 første ledd og § 55 fjerde ledd.

7 Krav som stilles til jegere

7.1 Krav til jegerprøve og registrering i Jegerregistret

7.1.1 Gjeldende rett

Etter viltloven § 39 kan Kongen gi «regler om en prøve som må bestås for å kunne drive jakt og fangst etter denne lov, herunder om eksamensgebyr, obligatorisk kurs og kursavgift». Bestemmelsen har overskriften «(obligatorisk jegerprøve)». Nærmere regler om jegerprøven er fastsatt i utøvelsesforskriften kapittel 3.

I utøvelsesforskriften § 8 første ledd fremgår det at «personer som har fylt 16 år og som ikke er registrert i Jegerregisteret, skal før jakt, felling eller fangst utøves ha bestått en jegerprøve i henhold til denne forskrift, studieplan og instruks om innhold og gjennomføring av jegerprøven fastsatt av Miljødirektoratet».

Jegerprøven består, etter utøvelsesforskriften § 8 andre ledd, av et obligatorisk kurs og en elektronisk eksamen. Unntak fra kravet gjelder for personer fast bosatt i utlandet, forutsatt at de kan dokumentere at de oppfyller vilkårene for å drive tilsvarende jakt i sitt bopelsland, jf. utøvelsesforskriften § 8 fjerde ledd.

Det er nærmere bestemmelser om obligatoriske kurs i utøvelsesforskriften § 9, og reglene om jegerprøveeksamen, eksamensgebyr og kursavgift er fastsatt i §§ 10 og 11. Videre fremgår det av utøvelsesforskriften § 12 at personer som etter rettskraftig dom er fradømt retten til å drive jakt og fangst, jf. straffeloven § 56, må avlegge ny jegerprøve for å bli registrert som jeger. I § 12a er det regler om autorisasjon av jegerprøveinstruktører.

Miljødirektoratet har, i tillegg til utøvelsesforskriften, utarbeidet en studieplan og instruks for innhold og gjennomføring av jegerprøven (fastsatt 1. april 2017).

Regler om generell aldersgrense for jakt, felling og fangst er fastsatt i utøvelsesforskriften § 5. Forskriften § 6 inneholder bestemmelser om aldersgrenser knyttet til opplæring i jakt og fangst.

7.1.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet § 12 foreslo departementene å lovfeste en hovedregel om at personer som skal utøve jakt og fangst, skal ha bestått jegerprøven. Det ble også foreslått å videreføre en hjemmel som gir Kongen myndighet til å gi forskrift om jegerprøven, blant annet om krav til alder, obligatorisk kurs og eksamen, kursavgift, eksamensgebyr, autorisasjon som jegerprøveinstruktør og unntak fra kravet om å ha bestått jegerprøven. Videre ble det foreslått at Kongen kan gi forskrift om at oppgaver om gjennomføring av jegerprøven legges til kommunen, jf. omtale i punkt 6.2.1.

Departementene foreslo videre en bestemmelse om at personer som skal utøve jakt og fangst i Norge må være registrert i Jegerregisteret, jf. høringsforslaget § 13.

7.1.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt om lag 20 høringsinnspill til høringsforslaget § 12 om jegerprøve, og nærmere ti høringsinnspill til høringsforslaget § 13 om krav til registrering i Jegerregistret.

Flere høringsinstanser, blant annet *Statsforvalteren i Østfold*, *Buskerud*, *Oslo* og *Akershus* og *Steinkjer kommune*, støtter forslaget om å lovfeste kravet om jegerprøve.

Norges Jeger- og Fiskerforbund etterspør avklaring på om kravet om jegerprøve og registrering i Jegerregistret også gjelder personer som deltar i jakt uten våpen, slik som drivere, apportører eller hundeførere. *Statskog SF*, *Skogkurs*, *Meråker kommune* og *Indre Østfold kommune*, mener også at slike roller bør unntas fra kravet.

Aremark kommune og *Sokndal kommune* peker på at et krav om jegerprøve for hundeførere og ettersøksarbeid kan skape unødvendige hindringer for kompetente aktører, særlig innen retriever- og sporhundmiljøer. Sokndal kommune mener videre at det bør gjøres et unntak for registrering i Jegerregisteret for utenlandske jegere, da prosessen per i dag oppleves som tungvint og byråkratisk.

Mattilsynet etterlyser mer omfattende krav til kompetanse ved jakt og fangst, med særlig vekt på skyting, avlaving og bruk av fangstmetoder. *Aktivt Rovdyrvern* og *NOAH – for dyrs rettigheter* ønsker også skjerpede krav, blant annet skyteprøve for småvilt. *NOAH – for dyrs rettigheter* mener at informasjon om at en jeger er fratatt retten til å jakte etter straffeloven § 56 må innføres i Jegerregisteret, slik at myndighetene kan overvåke og håndheve jaktforbud. *NOAH – for dyrs rettigheter* foreslår også at dette skal inkludere opplysninger om når en jeger er siktet, tiltalt eller befinner seg i andre stadier av straffeforfølgelse.

Statsforvalteren i Møre og Romsdal og *BirdLife Mandal* foreslår unntak fra kravet om jegerprøve for fangst av amerikansk villmink. Dette begrunnes med behovet for å forenkle bekjempelsen av denne invasive arten for å beskytte fuglebestander og hekkeområder.

Bergen kommune uttrykker bekymring for at paragrafen kan innebære et utvidet kommunalt ansvar for praktisk opplæring i tillegg til den elektroniske jegerprøveeksamen. Kommunen påpeker at dette er en omfattende oppgave de ikke har kapasitet til å ivareta.

7.1.4 Departementets vurderinger

Krav om jegerprøve er viktig for å redusere antallet jaktulykker, samtidig som det fremmer bevissthet om jaktetikk og bærekraftig forvaltning, mens krav om registrering i Jegerregisteret bidrar til oversikt og kontroll. Departementets forslag til regler om krav til jegerprøve og registrering i Jegerregisteret, følger av lovforslaget §§ 14 og 15.

Departementet har merket seg at det ikke har vært innvendinger knyttet til selve kravet om jegerprøve eller registrering i Jegerregisteret i høringsrunden.

Norges Jeger- og Fiskerforbund, Statskog SF, Meråker kommune og Indre Østfold kommune har reist spørsmål om hvorvidt det er nødvendig at personer som deltar i jakt uten våpen, som drivere, apportører og hundeførere, må ha bestått jegerprøven og være registrert i Jegerregisteret. Per i dag stilles det ikke krav om jegerprøve for drivere og hundeførere, med unntak av hundeførere som deltar i lisensfelling, jf. rovviltforskriften. Departementet er enig med blant annet Statskog SF i at visse aktører som deltar under jakt uten våpen ikke trenger å være registrert i Jegerregisteret, og mener disse innspillene gir grunnlag for justering av lovforslaget. Det foreslås derfor en bestemmelse som slår fast at kravene til den som utøver jakt og fangst, jf. lovforslaget §§ 14 til 17,

ikke gjelder for deltakere under jakt og fangst som ikke bruker jaktvåpen eller som er ansvarlige for feller, se lovforslaget § 18.

Når det gjelder innspillene fra *Mattilsynet* og *NOAH – for dyrs rettigheter* om å skjerpe kravene til jegerprøven, mener departementet at det er mest hensiktsmessig å regulere innholdet i jegerprøven på forskriftsnivå. Ved en fremtidig revisjon av forskriften kan det vurderes om det er behov for justeringer i kravene til bestått jegerprøve.

Statsforvalteren i Møre og Romsdal og *BirdLife Mandal* foreslår unntak fra kravet om jegerprøve for fangst av amerikansk villmink. Departementet vil peke på at de samme hensynene som begrunner jakt og fangst generelt sett i like stor grad gjør seg gjeldende ved jakt på og fangst av fremmede arter. Departementet mener derfor det er nødvendig med jegerprøve for jakt på villmink på lik linje med andre arter.

Departementet registrerer at *Bergen kommune* er bekymret for at lovforslaget kan innebære et utvidet kommunalt ansvar for praktisk opplæring i tillegg til den elektroniske jegerprøveeksamen. Departementet har i etterkant av høringsrunden kommet til at forskriftshjemmelen om at kommunen kan tillegges oppgaver om gjennomføring av jegerprøven ikke videreføres. Dersom det skulle bli aktuelt å tildele kommunen oppgaver knyttet til jegerprøven, vil det skje gjennom en ordinær høringsprosess i et senere forskriftsarbeid og da med hjemmel i lovforslaget § 7 fjerde ledd. I den forbindelse vil også eventuelle økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget bli vurdert nærmere.

Departementet merker seg også innspillene fra *Aktivt Rovdyrvern* og *NOAH – for dyrs rettigheter* om registrering i Jegerregisteret. *Aktivt Rovdyrvern* mener at alle opplysninger i Jegerregisteret bør være offentlig tilgjengelige. Departementet viser her til vurderingen av lovforslaget § 8, hvor det legges opp til at opplysningene som utgangspunkt vil være offentlig tilgjengelige. Når det gjelder forslaget fra *NOAH – for dyrs rettigheter* om å innføre informasjon om at en jeger er fratatt retten til å jakte etter straffeloven § 56, viser departementet til at en rekke opplysninger allerede skal registreres i Jegerregisteret, inkludert informasjon om fradømt jaktrett. Departementet mener dette er tilstrekkelig. Videre har departementet registrert *NOAH – for dyrs rettigheter* sitt forslag om at forhold som tiltale og siktelse også bør registreres i Jegerregisteret. Til det vil departementet vise til at uskyldspresumsjonen i straffetretten og folkerettslige forpliktelser tilsier at det

ikke er ønskelig å registrere slik informasjon i Jegerregisteret.

Sokndal kommune mener det bør gjøres et unntak for registrering i Jegerregisteret for utenlandske jegere, da prosessen per i dag oppleves som tungvint og byråkratisk. Departementet viser til at utenlandske jegere allerede blir registrert i et eget register under Jegerregisteret. De samme hensynene for registrering, slik som behovet for oversikt og kontroll, gjør seg gjeldende også for utenlandske jegere. Departementet mener derfor at et eget unntak for utenlandske jegere ikke bør innføres.

På denne bakgrunn opprettholder departementet forslagene som ble sendt på høring, se lovforslaget §§ 14 og 15, med unntak av endringen i § 14 som beskrevet over. Se også lovforslaget § 18 om unntak fra kravet om jegerprøve med videre, for deltakere under jakt og fangst.

7.2 Betaling av jegeravgift

7.2.1 Gjeldende rett

Etter viltloven § 40 første ledd skal den som vil drive jakt og fangst betale jegeravgift etter satser og regler som Kongen fastsetter, herunder gebyr for ekstra utsending av jegeravgiftskort. Avgiften gjelder for hele landet og for jaktåret, regnet fra og med 1. april til og med 31. mars. Jegeravgiften fastsettes hvert år i forbindelse med statsbudsjettet, jf. omtale i punkt 5.4.1.

Den som stiller rett til jakt og fangst til rådighet for en annen, plikter å forvise seg om, og er selv ansvarlig for, at vedkommende har betalt jegeravgift, jf. viltloven § 41 første ledd. I praksis oppfylles kontrollplikten ved at en jeger viser frem gyldig jegeravgiftskort ved kjøp av jaktkort eller når jakten stilles til rådighet. Jegeravgiftskortet inneholder i dag en QR-kode som rettighetshaver kan lese av for å verifisere opplysningene i Jegerregisteret, inkludert at jegeravgiften er betalt. Når jaktkort selges digitalt, kan det gjøres et oppslag hos Jegerregisteret for å verifisere at en jeger har betalt jegeravgift før jaktkortsalget gjennomføres.

Det følger av viltloven § 41 andre ledd at bevis for betalt jegeravgift, jegerkortet, skal medbringes under jakt og fangst og fremvises på forlangende av grunneier, noen som opptrer på hans vegne eller av jakttoppsynet. Regler for nødvendig dokumentasjon under jakt og fangst følger også av utøvelsesforskriften § 4. Utøvelsesforskriften § 37 har bestemmelser om plikt til å la seg kontrollere.

Etter viltloven § 42 kan departementet ved forskrift fritak for betaling av jegeravgift etter § 40 når

det gjelder felling og fangst til vitenskapelige formål og annen felling som ikke er ledd i vanlig jakt og fangst. Utøvelsesforskriften § 7 gir fritak for betaling av jegeravgift for den som med hjemmel i utøvelsesforskriften § 6 er under opplæring i jakt eller fangst. Miljødirektoratet kan etter søknad fritak for betaling av jegeravgift i enkelte særlige tilfeller for å ivareta et allmenntilgitt formål, jf. utøvelsesforskriften § 7 andre ledd. Med allmenntilgitt formål har Miljødirektoratet praktisert blant annet kursvirksomhet i regi av en utdanningsinstitusjon eller organisasjon. Det kan også gis fritak for betaling av jegeravgift etter viltforskriften § 13-3 tredje ledd i forbindelse med skadefelling og annet uttak.

7.2.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo å tydeliggjøre jegerens plikt til å betale jegeravgift i høringsforslaget § 14 første ledd. Det ble foreslått en hovedregel om at den som utøver jakt og fangst, skal ha betalt jegeravgift for det aktuelle jaktåret.

Departementene foreslo å videreføre innholdet i viltloven § 41 andre ledd i høringsforslaget § 14 andre ledd, med noen språklige forenklinger. Departementene foreslo at ordlyden «jegeravgiftskortet» ikke skulle omtales konkret i lovteksten. Departementene foreslo videre at begrepet «på forlangende» i viltloven § 41 andre ledd skulle endres til «på forespørsel». Når det gjelder jakttoppsynets rolle viste departementene for øvrig til utøvelsesforskriften § 37.

I høringsforslaget § 14 tredje ledd foreslo departementene en forskriftshjemmel om at Kongen kan gi forskrift om jegeravgiften, blant annet om fritak fra betaling av jegeravgift og krav til gyldig dokumentasjon for betalt jegeravgift.

Departementene foreslo å videreføre innholdet i viltloven § 41 første ledd om grunneiers ansvar for å kontrollere at jegeravgiften er betalt i høringsforslaget § 31 femte ledd. Etter departementenes syn var det en fordel å se bestemmelsen i lys av de øvrige reglene i høringsforslaget § 31 om grunneiers adgang til å overlate retten til jakt og fangst til andre.

7.2.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt få høringsinnspill til forslaget. *Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus, Aremark kommune og Indre Østfold kommune* støtter forslaget.

Statskog SF og Norges Jeger- og Fiskerforbund mener det ville vært tilstrekkelig å skrive «grunn-

eier eller noen som opptrer på grunneiers vegne», fordi jaktoppsynet som er nevnt i bestemmelsen vil falle inn under ordlyden «på grunneiers vegne».

Statsforvalteren i Møre og Romsdal mener det bør vurderes å gjøre unntak for fangst av villmink.

7.2.4 Departementets vurderinger

Departementet noterer at det er bred støtte blant de høringsinstansene som har uttalt seg til høringsforslaget.

Departementet viser til forenklingen i ordlyden foreslått av Statskog SF, om at «jaktoppsyn» bør tas ut av bestemmelsen. Departementet mener at «jaktoppsyn» fortsatt skal være en del av bestemmelsen, da dette også vil favne om offentlige tilsyn hvor dette forekommer uten andre særskilte hjemmelsgrunnlag.

Departementet mener at konkrete unntak fra kravet om å betale jegeravgift, slik som unntak knyttet til villmink som foreslått av Statsforvalteren i Møre og Romsdal, er noe man må vurdere under et eventuelt forskriftsarbeid.

Departementet viser for øvrig til høringsinnspill knyttet til definisjonen av jakt i lovforslaget § 3 bokstav b, om at den foreslåtte definisjonen vil innebære et krav om betalt jegeravgift også for de som deltar i jakten som hundeførere og andre som deltar i jakten uten å bære våpen. Et unntak for denne gruppen vil bli foreslått inntatt i en egen bestemmelse, se lovforslaget § 18 og omtale i punkt 7.1.4.

På denne bakgrunn opprettholder departementet forslaget som ble sendt på høring, se lovforslaget § 16.

7.3 Aldersgrenser for utøvelse av jakt og fangst

7.3.1 Gjeldende rett

Viltloven § 26 nr. 1 gir hjemmel til å fastsette forskrift om aldersgrense for å drive jakt. Nærmere regler om aldersgrense er gitt i utøvelsesforskriften §§ 5 og 6. Av utøvelsesforskriften § 5 følger det at man må være fylt 16 år for å utøve jakt på småvilt, og 18 år for å utøve jakt på storvilt. Videre følger det av bestemmelsen at for fangst av villsvin, gaupe og jerv er aldersgrensen 18 år, og at øvrig fangst kan utøves av personer som har fylt 16 år.

7.3.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsforslaget § 15 foreslo departementene en hjemmel om at Kongen kan gi forskrift om aldersgrenser i forbindelse med utøvelse av jakt og fangst. Departementene viste i høringsnotatet til de gjeldende reglene i utøvelsesforskriften §§ 5 og 6.

7.3.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt få høringsinnspill til forslaget.

Kvinnherad kommune, Aremark kommune, Indre Østfold kommune og Utmarksavdelinga Vest AS foreslår at regler om aldersgrenser for utøvelse av jakt og fangst også skal gjelde for sanking.

NOAH – for dyrs rettigheter skriver i sin høringsuttalelse at aldersgrensen for all jakt bør være 18 år, uten et skille mellom små- og storvilt. De viser blant annet til manglende utviklet sans for risikovurdering og dømmekraft før man er oppe i tyveårene. De viser også til at barn under 16 år ikke kan ha selvstendig ansvar for dyr etter dyrevelferdsloven § 6. De skriver videre at aldersgrensen bør fastsettes i lov.

Mattilsynet viser til at bestemmelsen overlapper med dyrevelferdsloven § 6 første ledd andre punktum.

7.3.4 Departementets vurderinger

Lovforslaget § 17 er en videreføring av gjeldende rett. Departementet mener det er hensiktsmessig med en klar forskriftshjemmel for aldersgrenser ved utøvelse av jakt og fangst, da dette vil gjøre regelverket tydeligere for brukerne.

Enkelte kommuner foreslo at det skulle være en aldersgrense for sanking. Lovforslaget § 17 er, som gjeldende rett, avgrenset til jakt og fangst. Sanking innebærer ikke bruk av våpen eller feller, og det er betraktelig mindre risiko for skader for både den som utøver sanking og omgivelsene. Departementet kan derfor ikke se at det er et behov for en særskilt aldersgrense for sanking.

NOAH – for dyrs rettigheter mente at aldersgrenser for jakt og fangst bør fastsettes på lovs nivå, ikke i forskrift. Departementet viser til at forslaget til ny lov er bygd opp som en fullmaktslov. En endring, slik *NOAH – for dyrs rettigheter* foreslår, vil derfor ikke være i tråd med lovens systematikk. En hjemmel som åpner for å fastsette nærmere alderskrav i forskrift, gjør at regelverket raske kan tilpasses eventuelle endringer i samfunnet ved behov. Departementet mener at nærmere

bestemmelser om aldersgrense, som i dag, bør følge av forskrift.

NOAH – for dyrs rettigheter skriver i sin høringsuttalelse at aldersgrensen for all jakt bør være 18 år. Departementet foreslår ingen slik løsning. En eventuell endring av aldersgrensene for jakt og fangst vil kunne vurderes gjennom et senere forskriftsarbeid.

Departementet har merket seg at Mattilsynet i sin høringsuttalelse viser til at bestemmelsen overlapper med dyrevelferdsloven § 6 første ledd andre punktum. Departementet vurderer det ikke som juridisk problematisk at aldersmessige kompetansekrav også kan utledes av dyrevelferdsloven, all den tid viltressursloven vil være en særlov.

På denne bakgrunn opprettholder departementet forslaget som ble sendt på høring, se lovforslaget § 17.

7.4 Krav om rapportering

7.4.1 Gjeldende rett

Etter viltloven § 50 første punktum kan departementet bestemme «at den som har drevet med jakt og fangst og den som har leiet ut jakt- og fangstrettigheter eller solgt jaktkort, kan pålegges å gi viltorganene opplysninger, herunder innlevere hele eller deler av viltet, til statistiske eller vitenskapelige formål». Det følger videre av bestemmelsen at dersom et slikt pålegg ikke er etterkommet, kan det ilegges en tilleggsavgift på jegeravgiften det påfølgende jaktåret. I Ot.prp. nr. 37 (1999–2000) s. 39 omtales plikten til å gi opplysninger å kunne omfatte informasjon om jaktutbytte av ulike arter, viltets kjønn, alder, slaktevekt og geografisk område det ble felt, med videre.

Nærmere regler om rapportering og sanksjoner ved brudd på rapportering er gitt i flere forskrifter. Etter rovviltforskriften § 16 første ledd og utøvelsesforskriften § 14 første ledd er det rapporteringsplikt ved felling eller forsøk på felling under skadefelling, lisensfelling eller kvotejakt. Den som feller gaupe, jerv, bjørn eller ulv plikter vederlagsfritt å innlevere dyret til vitenskapelige formål, jf. rovviltforskriften § 16 andre ledd og utøvelsesforskriften § 14 andre ledd.

Etter hjorteviltforskriften § 32 skal årlige felingsresultat av felt elg, hjort, rådyr og villrein rapporteres til kommunen eller villreinnemnda. Det følger av hjorteviltforskriften § 33 at Hjorteviltregisteret skal benyttes ved rapportering. Ved brudd på rapporteringsplikten kan kommunen etter hjorteviltforskriften § 34 nekte, eller trekke tilbake, godkjenning av kvotefri jakt på rådyr eller

bestandsplan for elg eller hjort, og villreinnemnda kan nekte tildeling av frie fellingstillatelser.

7.4.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo i høringsforslaget § 16 en forskriftshjemmel om at Kongen kan gi forskrift om rapportering til statistiske eller vitenskapelige formål i forbindelse med jakt og fangst. Som eksempler på hva det kan gis forskrift om ble det i høringsforslaget vist til regler om registrering av opplysninger, innlevering av hele eller deler av viltet og om betaling av tilleggsavgift til jegeravgiften ved manglende rapportering.

Forslaget var en videreføring av elementene i viltloven § 50, som ble tatt inn i lovbestemmelsen ved lov 30. juni 2000 nr. 65 om endringer i viltloven, jf. Ot.prp. nr. 37 (1999–2000).

7.4.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt i overkant av ti høringsinnspill til forslaget. Høringsinstansene som har kommentert forslaget er alle positive til at det innføres en forskriftshjemmel som kan danne grunnlag for rapporteringskrav i forbindelse med jakt og fangst.

Sokndal kommune, Bjerkreim kommune, Lund kommune, Fredrikstad kommune, Aremark kommune og Statskog SF støtter forslaget om en tydeliggjøring av rapporteringsforpliktelsene gjennom forskrift. Statskog SF skriver:

Statskog støtter dette forslaget. Vi er enige i behovet for å tydeliggjøre kravene til rapportering, da dette er en sentral del av kunnskapsgrunnlaget for en bærekraftig forvaltning av vilt.

Flere av høringsinstansene, som *Sokndal kommune, Bjerkreim kommune, Lund kommune, Kvinnherad kommune, Fredrikstad kommune, Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus, Skogkurs, Aremark kommune og Indre Østfold kommune*, ønsker å utvide bestemmelsen til også å omfatte «forvaltningsmessige formål».

Halden kommune og Steinkjer kommune peker på at forskriftsbestemmelser bør inneholde sanksjonsmuligheter ved manglende rapportering. Halden kommune skriver:

Kommunen trenger forholdsmessige sanksjonsmuligheter ved manglende rapportering og manglende innsamling av kjever, tenner osv. Dette må gjelde ut over forslag til kapittel 10

om overtredelsesgebyr, administrative rettighetstap og straff, og kan handle om å trekke tilbake fellingstillatelse/bestandsplan, gi fra trekk i neste års fellingstillatelse eller oppheve valdgodkjenning.

7.4.4 Departementets vurderinger

Departementet registrerer at høringsinstansene er positive til forslaget om en særskilt forskriftshjemmel for regulering av rapporteringskrav i forbindelse med jakt og fangst. Se lovforslaget § 19.

Informasjon som jegerne innrapporterer gir viktig kunnskap om viltbestandenes sammensetning og utvikling, og bidrar til å gi oversikt blant annet over hvor mange dyr som høstes. I Norge publiseres det årlige statistikker som utarbeides av Statistisk sentralbyrå (SSB). Plikter som jegere, grunneiere, tilbydere av jakt og fangst med videre pålegges om rapportering, må ha en tydelig forankring i lov eller i forskrift. Dette vil være særlig viktig dersom det skal vurderes tilleggsavgift etter lovforslaget § 19 første ledd bokstav c, eller overtredelsesgebyr etter lovforslaget § 58, som følge av manglende overholdelse av reglene.

Når det gjelder rapporteringskrav ved jakt på hjortevilt, må lovforslaget § 19 ses i sammenheng med forskriftshjemmelen i lovforslaget § 42 fjerde ledd som åpner for å gi regler i forskrift om rapportering i forbindelse med forvaltningen av hjortevilt. I motsetning til lovforslaget § 19, åpner lovforslaget § 42 fjerde ledd også for at både kommunen og villreinnemndene kan tildeles oppgaver blant annet om rapportering.

Flere høringsinstanser ønsker å utvide ordlyden til også å omfatte «forvaltningsmessige formål». Ingen av høringsinstansene har i særlig grad utdypet hva de legger i dette, og departementet har derfor ikke tilstrekkelig grunnlag for å vurdere eventuelle endringer i lovforslaget. Departementet mener likevel at forvaltningsmessige formål vil være en naturlig del av et statistikkgrunnlag, og at ordlyden i lovforslaget kan tolkes slik at forvaltningsmessige formål er ivaretatt.

Departementet har i høringsnotatet varslet at det er behov for å vurdere forskriftsregler som gir tydelige rammer for rapportering i forbindelse med jakt og fangst før forslaget til ny lov kan tre i kraft. I den forbindelse vil også eventuelle reaksjoner ved manglende overholdelse av rapporteringskrav bli vurdert, herunder adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr etter lovforslaget § 58.

På denne bakgrunn opprettholder departementet i all hovedsak forslaget som ble sendt på høring, se lovforslaget § 19 første ledd.

Ileggelse av tilleggsgebyr bygger ikke på individuelle vurderinger. Gebyret ilegges automatisk ved manglende rapportering, og beløpet er likt for alle som ikke rapporterer. Statistikk for de siste årene viser at det er over 13 000 som ilegges slikt gebyr hvert år. Etter departementets vurdering er det derfor hensiktsmessig at ileggelse av tilleggsgebyr ikke skal anses som enkeltvedtak etter forvaltningsloven, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Departementet foreslår et nytt andre ledd i bestemmelsen som presiserer at fastsetting av tilleggsavgift etter første ledd bokstav c ikke er et enkeltvedtak. Departementet foreslår også å avgrense hva det kan ilegges tilleggsavgift om til kun å gjelde ved manglende rapportering av jaktstatistikk.

7.5 Kompetansekrav

7.5.1 Gjeldende rett

Etter viltloven § 26 nr. 3 kan Kongen gi nærmere regler om storviltjakten, «herunder om skyteprøve [...]». Forskriftsbestemmelser om skyteprøve ved jakt på storvilt følger av utøvelsesforskriften kapittel 6.

Det følger av utøvelsesforskriften § 18 første ledd første punktum at ingen har adgang til å drive jakt og felling av storvilt med rifle uten at vedkommende har avlagt skyteprøve samme jaktår. I utøvelsesforskriften § 18 andre til syvende ledd er det bestemmelser om gjennomføring av skyteprøven. I forskriften §§ 19 og 20 er det bestemmelser om arrangør av skyteprøve og vitnemål for bestått skyteprøve. Etter utøvelsesforskriften § 21 trenger ikke personer som er fast bosatt i utlandet å avlegge skyteprøve dersom de fyller kravene til å kunne jakte storvilt i sitt bopeland.

Det er i dag ikke gitt regler om kompetansekrav for å utøve sanking av fuglelegg og dun.

7.5.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo å videreføre og tydeliggjøre den delen av forskriftshjemmelen i viltloven § 26 nr. 3 som handler om krav til skyteprøve ved jakt på storvilt, jf. høringsforslaget § 17. Øvrige forskriftshjemler i viltloven § 26 nr. 3 omtales under punkt 8.7 og punkt 10.

Departementene foreslo videre at det i forskrift kan gis bestemmelser om at også andre særskilte kompetansekrav må være oppfylt før utøvelse av jakt og fangst. Bakgrunnen for tilføyelsen var å ta høyde for at det i fremtiden kan bli

aktuelt å tillate andre typer skytevåpen enn skytevåpen med krutt. I så fall kan det bli behov for å stille andre typer kompetansekrav til utøver av jakt og fangst. Departementene presiserte at det per nå ikke er aktuelt å foreslå slike kompetansekrav som forslaget til forskriftshjemmel vil åpne for.

7.5.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt om lag 20 høringsinnspill til høringsforslaget § 17. Alle høringsinstansene er positive til å innføre en forskriftshjemmel om kompetansekrav. Både *Statskog SF* og *Norges Jeger- og Fiskerforbund* støtter forslaget som fremlagt.

Statsforvalteren i Innlandet tilrår at det skal presiseres i ordlyden i bestemmelsen at felling omfattes, selv om dette fremgår av §§ 41 og 42 i høringsforslaget.

NOAH – for dyrs rettigheter foreslår å stryke paragrafen og heller stille strengere krav til skyteprøve i bestemmelsen om jegerprøven. Foreningen foreslår subsidiært at det blir stilt krav til skyteprøve for småvilt. *Rådet for dyreetikk* anbefaler at det også innføres krav om praktisk opplæring og skyteprøve for småviltjakt. *Akershus fylkeskommune* mener også det er behov for å vurdere om det skal være krav om skyteprøve for småvilt, av sikkerhetsmessige- og dyrevelferdsmessige hensyn. *Indre Østfold kommune* støtter forslaget, men foreslår endringer slik at skyteprøven utvides til å gjelde småviltjakt, og ulike fellingsregimer, og viser da til blant annet fellefangst, lisensfelling, nattjakt og ettersøk.

Mattilsynet viser til at forslaget kan overlape med dyrevelferdsloven § 6. Tilsynet mener skyteprøven ikke bør begrenses til storvilt. Tilsynet mener videre at forskriftsbestemmelser om jegeres kompetanse bør hjemles i dyrevelferdsloven § 6.

En rekke høringsinstanser har innspill til krav som bør fremkomme i en eventuell forskrift om kompetansekrav. *Norges Skogeierforbund* er positive til at det stilles krav til kompetanse, men er opptatt av at terskelen for å delta på jakt ikke skal bli for høy. *Sokndal kommune*, *Bjerkreim kommune* og *Lund kommune* mener det er positivt at kravet til skyteprøve videreføres, og trekker frem ønske om skjerpede krav i forskrifts form. *Statsforvalteren i Østfold*, *Buskerud*, *Oslo* og *Akershus* på sin side støtter forslaget om kompetansekrav, og viser til at mulige krav kan være eget kurs i sikker håndtering av skytevåpen og jakt i nærhet av tettbebygde område, som jakt på sjø i Oslofjorden. *Naturvernforbundet* mener det bør være en årlig

skyteprøve for alle som skal jakte, mens *Skogkurs* mener det bør være skyteprøve for alle våpentyper og for alle viltpyper. *Foreningen Våre Rovdyr* mener blant annet at skyteprøver bør inneholde flere skudd, og silhuetter tilpasset viltarten jegeren skal jakte på. Foreningen mener det også må være skyteprøve for hagle.

I innspill til høringsforslaget § 9 om adgangen til sankning av egg og dun, har *Kvinnherad kommune* og *Indre Østfold kommune* uttalt at kommunene ønsker at sankning av egg og dun i større grad behandles som jakt og fangst, for å sikre forsvarlig sankning.

7.5.4 Departementets vurderinger

Departementet registrerer at de fleste høringsinstansene er positive til å videreføre kompetansekrav for utøvelse av jakt og fangst. Departementet foreslår i tråd med dette en slik løsning, se lovforslaget § 20.

Innspillet fra *NOAH – for dyrs rettigheter* er at bestemmelsen strykes og at kravene til jegerprøven skjerpes. Departementet mener dette vil føre til at det ikke vil være mulighet til å følge opp om jegerne har nødvendig kompetanse eller ferdigheter for deltakelse i jakt og fangst etter avlagt jegerprøve, slik som eksempelvis skyteprøven. En forskriftshjemmel vil uansett ikke være til hinder for at man kan vurdere å endre kravene til jegerprøven.

Flere av høringsinstansene, som *Rådet for dyreetikk*, *Akershus fylkeskommune* og *Indre Østfold kommune*, har tatt til orde for krav om skyteprøve også for småviltjakt. Forskriftshjemmelen i lovforslaget § 20 er utformet slik at det kan stilles krav om eksempelvis skyteprøve for småviltjakt dersom det skulle være behov for det. Det er dermed ikke nødvendig å ta stilling til spørsmålet i denne omgang.

De fleste andre innspillene fra høringsinstansene har også dreid seg om konkrete kompetansekrav. Denne type krav vil, på samme måte som skyteprøve for småvilt, måtte vurderes ved et senere forskriftsarbeid.

Høringsinnspillene har etter departementets syn i all hovedsak ikke gitt grunnlag for å foreslå innholdsmessige endringer i forskriftshjemmelen.

Departementet foreslår imidlertid at det gjøres noen justeringer i bestemmelsen, slik at regelen bygger på en generell adgang til å fastsette kompetansekrav, eksemplifisert med krav om bestått skyteprøve ved storviltjakt og organiseringen av en slik prøve. Begrepet «særskilt» er derfor tatt ut fra bestemmelsen. Tydeliggjøringen av adgangen til å fastsette kompetansekrav i for-

skrift, vil i større grad harmonere både med lovens oppbygging, og også bestemmelsen om et teknologinøytralt våpenbegrep, se lovforslaget § 24. Departementet foreslår å endre tittelen på bestemmelsen tilsvarende.

Departementet foreslår også at bestemmelsen justeres sammenlignet med høringsforslaget, slik at det følger av bestemmelsen at Kongen kan gi forskrift om kompetansekrav som skal være oppfylt også for utøvelse av sanking av fugleegg og dun. Departementet viser til at Kvinnherad kommune og Indre Østfold kommune ønsker at sanking av egg og dun skal kunne reguleres mer som jakt og fangst. Departementet kan ikke se at

det som ved jakt og fangst, er behov for eller hensiktsmessig å stille krav om registrering, betaling av avgift eller lignende for å sanke egg og dun. Det kan imidlertid være behov for å stille kompetansekrav til de som skal sanke fugleegg og dun. Departementet viser til at det er avdekket flere saker med ulovlige eggsamlinger de senere årene. Departementet mener at myndighetene bør ha en hjemmel for å stille kompetansekrav også for å utøve sanking av fugleegg fra viltarter og dun. Dette kan for eksempel dreie seg om å stille krav om at det gjennomføres en kunnskapsprøve. Lovforslaget § 20 er endret i tråd med dette.

8 Krav til utøvelse av jakt og fangst

8.1 Forsvarlig jakt- og fangstutøvelse

8.1.1 Gjeldende rett

Viltloven § 19 om «human jakt» stiller generelle krav til hvordan jakt og fangst skal utøves. Det følger av bestemmelsen at jakt og fangst skal utøves på slik måte at viltet ikke utsettes for unødige lidelser og slik at det ikke oppstår fare for mennesker eller husdyr eller skade på eiendom. Bestemmelsen gir uttrykk for en aktsomhetsnorm og en rettslig standard, der innholdet kan utvikle seg over tid som følge av samfunnsendringer. Innholdet i bestemmelsen er utdypet gjennom forarbeider og rettspraksis.

Viltloven § 19 er en videreføring av § 43 i lov om viltstellet, jakt og fangst fra 1951. I NOU 1974: 21 *Viltstellet, jakt og fangst* s. 89, presiseres det at det ikke er mulig å beskrive nærmere eller utdype i lovteksten hvordan en ansvarsbevisst jeger skal oppføre seg i de situasjoner han kommer i under utøvelsen av sin jakt. Det vises til at jegeren bør kjenne de uskrevne regler og lover for god jeger-skikk. I Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 54, fremgår det at forslaget til viltloven § 19 tilsvarer Jaktloven § 43 første ledd og Jaktlovutvalgets utkast § 29. Det fremgår også at bestemmelsen er i samsvar med lov om dyrevern av 20. desember 1974.

Innholdet i viltloven § 19 er nærmere omtalt i Prop. 161 L (2012–2013) s. 5 til 7. Det fremgår at § 19 i viltloven er en rettslig standard for hva som til enhver tid er god jegermoral. Videre fremgår det en omtale av grunnleggende regler som er viktige elementer i den rettslige standarden viltloven § 19 legger til grunn. Om generelle krav til jakt står det på s. 5:

Dagens jegere må inneha den kunnskap og de ferdigheter samfunnet etterspør for å drive en human og sikker jaktutøvelse. Gjennom obligatorisk jegerprøve, årlig skyteprøve og tilgang til godkjent ettersøkshund legges et godt grunnlag for at jakt, felling og fangst utøves i tråd med bestemmelsene og en høy jegermoral.

Om felling (avliving av viltet) står det på s. 6:

En jeger må være i stand til med sikkerhet å identifisere det viltet han ønsker å felle. Jegeren må kunne fastslå at viltet er av rett art, rett alder og har rett kjønn. Dernest må jegeren plassere skuddet forsvarlig, d.v.s. i hjerte-/lungerregionen, og om nødvendig gjennomføre et oppfølgingsskudd. Tilstrekkelig lys er en forutsetning for å kunne oppfylle disse kravene.

Om sikker bakgrunn og ettersøk står det videre på s. 7:

Jegeren må konstatere at bakgrunnen er sikker. Dette gjelder både mht. mennesker, andre dyr og formuesgjenstander. En jeger må alltid vurdere muligheten for at andre jegere kan ha postert i åkerkant, åkerholmer og lignende før det blir mørkt. Andre dyr enn det jegeren har ment å felle, må ikke bli felt/såret, noe som kan skje ved gjennomskyting eller rent bomskudd. Videre må jegeren, før han skyter, alltid vurdere muligheten for å gjennomføre et forsvarlig ettersøk.

Viltloven § 19 må ses i sammenheng med dyrevelferdsloven § 20 første ledd. Det følger av bestemmelsen at jakt, fangst og fiske skal utøves på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte. Viltloven § 19 henger også sammen med dyrevelferdsloven § 3 som sier at dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger. Hva som er en unødig påkjenning eller belastning, vil avhenge av graden av påkjenning eller belastning veid opp mot nytteverdien av handlingen. Det følger av forarbeidene til dyrevelferdsloven § 20, Ot.prp. nr. 15 (2008–2009) s. 58, at det er viktig å ivareta de dyrevelferdsmessige aspektene ved jakt, fangst og fiske, og at dette best gjøres ved å ha et generelt prinsipp i loven om at slik aktivitet skal utøves på dyrevelferdsmessig forsvarlig måte. Videre følger det av forarbeidene at:

I tillegg er hovedformålene i viltlovgivningen og dyrevelferdsloven ulike, henholdsvis arts-

forvaltning og velferd for enkeltindivider. Departementet mener det er riktig å ha et overordnet prinsipp og muligheter for å kunne gi regler om jakt, fangst og fiske ut fra dyrevelferdshensyn i dyrevelferdsloven. Selv om det kan hevdes at dette innebærer en viss grad av overlapp mellom ulik lovgivning, anser departementet det ikke som hensiktsmessig eller riktig å unnta en del arter fra bestemmelsen.

I forarbeidene til dyrevelferdsloven, Ot.prp. nr. 15 (2008–2009) s. 106, står det videre at hva som er dyrevelferdsmessig forsvarlig blant annet avhenger av hvilken art det jaktes eller fangstes på. Det vises til at kravet til human jakt er nedfelt i viltlovgivningen, og at de jakt- og fangstmetoder som er lovlige etter viltlovgivningen, som regel også vil være forsvarlige etter dyrevelferdsloven.

Viltloven § 19 må videre ses i sammenheng med naturmangfoldlovens generelle aktsomhetskrav som følger av § 6 og reglene i naturmangfoldloven § 15 første ledd om at unødig skade og unødig jaging av viltlevende dyr skal unngås.

Ordlyden i viltloven § 19 retter seg mot at viltet ikke skal utsettes for unødige lidelser. Ved Høyesteretts praksis, Rt. 2003 s. 104 og Rt. 2009 s. 792, er det også lagt til grunn at bestemmelsen kommer til anvendelse selv om viltet ikke faktisk er kommet til skade. Det er tilstrekkelig at situasjonen medfører fare for unødige lidelser.

I Ot.prp. nr. 54 (1992–93) s. 15, ble begrepet «fare for unødige lidelser» vurdert. Det ble i proposisjonen reist spørsmål om § 19 kan anses å være overtrådt når jakt eller fangst har foregått på en hensynsløs måte, men der viltet likevel på grunn av tilfeldigheter ikke har blitt skadet. Som eksempel ble det vist til reinsdyrjakt hvor det var skutt mange skudd fra langt hold slik at sjansen for å skadeskyte viltet i stedet for å drepe det har vært stor. Det ble i proposisjonen foreslått en presisering i viltloven § 19 om at jakt og fangst skal utøves på slik måte at viltet ikke utsettes for unødige lidelser eller «fare for unødige lidelser».

Ved behandling i Stortinget var Kommunal- og miljøvernkomiteen ikke enig i at viltloven § 19 måtte endres, jf. Innst. O. nr. 111 (1992–93). På s. 4 uttalte komiteen at de sluttet seg til intensjonene i lovforslaget, men var av den oppfatning at gjeldende lov var i overensstemmelse med de intensjoner departementet foreslo presisert. Komiteen forutsatte at denne forståelsen ble lagt til grunn ved fremtidig praktisering av loven.

8.1.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementene å videreføre det materielle innholdet i gjeldende bestemmelse om human jakt. Dette innebar at innholdet i viltloven § 19, som er utdypet gjennom forarbeider og rettspraksis, videreføres. Departementene mente at høringsforslaget § 18 fortsatt bør være en rettslig standard for forsvarlig jakt- og fangstutøvelse.

Med utgangspunkt i viltlovens forarbeider og etterfølgende rettspraksis, mente departementene at det burde fremgå av ordlyden at viltet ikke skal utsettes for unødige lidelser eller «fare for unødige lidelser», og foreslo denne ordlyden i høringsforslaget § 18.

Departementene foreslo videre å gå bort fra begrepet «human jakt», slik at overskriften til bestemmelsen ble «Forsvarlig jakt- og fangstutøvelse».

I tillegg foreslo departementene også en mindre språklig endring ved at «Jakt og fangst skal utøves på slik måte at [...]» endres til «Jakt og fangst skal utøves på en slik måte at [...]».

8.1.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt om lag 70 høringsinnspill til forslaget. Av disse er rundt halvparten fra privatpersoner. Flere høringsinstanser, som *Kvinnherad kommune*, *Fredrikstad kommune*, *Skogkurs*, *Økokrim*, *FugleAdvokatene* og *Utmarksavdelinga Vest AS*, uttaler at de er positive til forslaget.

Forslaget om å endre begrepet «human jakt» til «forsvarlig jakt- og fangstutøvelse» støttes av *Sokndal kommune*, *Bjerkreim kommune*, *Lund kommune*, *Fredrikstad kommune*, *Utmarksavdelinga Vest AS*, *Norges Jeger- og Fiskerforbund*, *Økokrim* og *Aremark kommune*. Norges Jeger- og Fiskerforbund skriver:

NJFF støtter opp om å forslaget om å benytte «forsvarlig jakt- og fangstutøvelse» som en erstatning for «human jakt». Dette er nok et begrep som er langt mer forståelig og konkret for folk flest.

Villreinnemnda for Reinheimen-Breheimen, *Villreinrådet* og *Jegernes Interesseorganisasjon* mener begrepet «human jakt» bør videreføres.

Når det gjelder forslaget om å tydeliggjøre at viltet ikke skal utsettes for unødige lidelser eller «fare for unødige lidelser», støtter *Økokrim* at denne presiseringen fremkommer av ordlyden,

og viser til dyrevelferdsloven § 3. *Skogkurs* mener at ordlyden i høringsforslaget kan skape uklarheter. *Statskog SF* skriver:

Slik Statskog ser det vil et slikt krav om at viltet ikke skal utsettelse for fare for unødig lidelse, kunne bli vanskelig å etterkomme, særlig for en del jaktformer. Etter foretakets oppfatning vil en slik formulering kunne skape uklarhet om hvor grensen går for forsvarlig jaktutøvelse, da all utøvelse av jakt i ytterste konsekvens vil kunne medføre en viss fare for unødig lidelse. Herunder vil det kunne være store ulikheter i skjønnsmessige fortolkninger av begrepet human jakt og hva som er fare for unødig lidelse. Dersom dette likevel tas inn i loven, bør innholdet derfor presiseres tydelig i lovproposisjonen, herunder at det legges til grunn at utøvelse av kjente jaktformer anses å være innenfor de krav loven oppstiller.

Flere høringsinstanser er negative til å ta inn begrepet «fare for unødige lidelser». Det gjelder Jegernes Interesseorganisasjon, *Sokndal kommune*, *Bjerkreim kommune*, *Lund kommune*, *Vågå kommune*, *Sel kommune*, *Engerdal kommune*, *Bodø Jeger- og Fiskerforening*, *Fritzøe Skoger AS*, *Engerdal Senterparti*, *Tysvær Jeger og Fiskerforening*, *NORSKOG*, *Grong jakt- og fiskeforening*, *S. D. Cappelen Skoger*, *Norges Skogeierforbund* og flere privatpersoner. *Bodø Jeger- og Fiskerforening* skriver:

Ved å legge til fare for unødig lidelse mener vi som nevnt at skadeskyting blir straffbart og det vil bli umulig å jakte da man aldri kan gardere seg 100% mot skadeskyting som følge av uhell eller faktorer utenfor jegernes kontroll.

Norges Skogeierforbund er usikre på hvordan begrepet «fare for» vil forstås av jegere, og hvor dette krysningpunktet befinner seg, og skriver:

Jaktutøvelsen er forbundet med vurderinger, og erfaring spiller en viktig rolle. At feil begås er menneskelig, selv om jegere gjør det de kan for å unngå det. Vil en slik formulering føre til at eksempelvis unge jegere med mindre erfaring i større grad kvier seg for å delta, i frykt for å gjøre feil?

Norges Jeger- og Fiskerforbund mener forslaget om å ta inn begrepet «fare for unødige lidelser», kan oppfattes som en skjerpelse, og skriver:

Selv om det følger både av rettspraksis og forarbeider til tidligere lovforslag at dyrevelferdslovens bestemmelser gjelder, og at dette også da omfatter at viltet ikke skal utsettes for fare for unødig lidelse, så vil nok mange oppleve det som en skjerpelse for all jakt dersom det tas inn i lovteksten slik som foreslått.

Innlandet fylkeskommune, *Rådet for dyreetikk og NOAH – for dyrs rettigheter* stiller spørsmål ved hva som ligger begrepet «forsvarlig». *Innlandet fylkeskommune* skriver:

I forhold til human jaktutøvelse ser vi behovet for at straffebudet er utformet som et faredelikt i § 18, men samtidig vil det kunne medføre utydelighet, da lovteksten gir ingen nærmere anvisning på hva som vil være brudd på plikten om human jakt. Begrepet unødig bør fjernes eller eventuelt tydeliggjøres i forskrift. Vi har merket oss at det blant jegerstanden og i anmeldte saker kan være store skjønnsmessige uenigheter om begrepet human jakt og hva som er fare for unødig lidelse. Vesentlige momenter er eksempelvis skuddavstand, skuddplassering, erfaring og lysforhold.

Rådet for dyreetikk skriver:

Hva forsvarlig utøvelse av jakt og fangst består i, er ikke selvforklarende, og det er åpent i hvilken grad hensynet til dyrets ve og vel vil spille inn i den forsvarlighetsvurderingen som skal gjøres. Rådet for dyreetikk anser derfor at den foreslåtte endringen innebærer en klar svekkelse av dyrs beskyttelse i lovverket. Rådet mener at «etisk og dyrevelferdsmessig forsvarlig» kan være en alternativ formulering.

NOAH – for dyrs rettigheter ønsker at begrepet «forsvarlig» utdypes, og mener også at «unødig» bør erstattes. Foreningen foreslår at andre ord som «unngåelig» eller «forutsigbar» bør brukes istedenfor.

Enkelte høringsinstanser viser til at sankning og jakthundtrening bør tas med i bestemmelsen. Det gjelder *Indre Østfold kommune*, *Aremark kommune*, *Kvinnherad kommune* og *Statsforvalteren i Østfold*, *Buskerud*, *Oslo* og *Akershus*. *Statsforvalteren i Østfold*, *Buskerud*, *Oslo* og *Akershus* skriver:

I § 18 bør også både sankning og trening av hund tas med for å tydeliggjøre ansvaret for dyrevelferd for de som utøver dette.

Mattilsynet mener bestemmelsen overlapper med dyrevelferdsloven §§ 3, 12 og 20, og at bestemmelsen bør formuleres som dyrevelferdsloven § 3. *Mattilsynet* mener også det bør stilles prinsipielle vilkår om formålet med jakten og fangsten, og at dyr ikke kan utsettes for store belastninger uten gode grunner.

Norske reindriftsamers landsforbund ønsker at «tamrein» tas inn i bestemmelsen på linje med «husdyr».

Dyrebeskyttelsen Norge og NOAH – for dyrs rettigheter mener at nattjakt må forbys. NOAH – for dyrs rettigheter ønsker at et slikt forbud omfatter jakt i mørket og jakt mellom kl. 21 og kl. 7. *Dyrebeskyttelsen Norge* mener at jakt på dyr i flokk og dyr på flukt må forbys.

En rekke likelydende innspill fra private og fra *Dyrebeskyttelsen Norge* og NOAH – for dyrs rettigheter peker på at det er behov for strengere reguleringer som forbyr jakt på dyr i flukt, i flokk, samt nattjakt, da dette øker risikoen for skadeskutting og unødig lidelse for dyrene. *Dyrebeskyttelsen Norge*, *Dyrenes Rett* og flere privatpersoner mener videre at hijakt bør forbys, og *Norges Miljøvernforbund* peker konkret på at hijakt på rev ikke burde tillates. De foreslår at slike forbud kan legges inn i høringsforslaget § 8 og/eller § 18.

8.1.4 Departementets vurderinger

Departementet foreslår å videreføre innholdet i viltloven § 19, med enkelte språklige endringer, blant annet for å følge opp rettspraksis, se lovforslaget § 21. Departementets lovforslag tilsvarende forslaget som ble sendt på høring.

Departementet registrerer at det er bred støtte blant høringsinstansene til forslaget om å endre begrepet «human jakt» til «forsvarlig jakt- og fangstutøvelse». Departementet viser til uttalen fra Norges Jeger- og Fiskerforbund om at forslaget er langt mer forståelig og konkret for folk flest.

Når det gjelder forslaget om å ta inn i ordlyden at viltet ikke skal utsettes for «fare for unødige lidelser», registrerer departementet at mange høringsinstanser er kritiske. Departementet vil understreke at forslaget er ment å tydeliggjøre gjeldende rett. Gitt at forarbeidene til viltloven § 19 og etterfølgende rettspraksis bygger på at bestemmelsen skal tolkes slik at «fare for unødige lidelser» er omfattet, vil ikke forslaget medføre materielle endringer. Forslaget vil etter departementets syn bidra til en mer presis ordlyd som også vil bidra til å gjøre innholdet tydeligere for brukerne.

Regelen inneholder fortsatt en terskel for hva som til enhver tid vil anses som forsvarlig jakt- og fangstutøvelse, og når det ikke er det. Terskelen tar utgangspunkt i at viltet ikke skal utsettes for *unødige* lidelser eller fare for *unødige* lidelser. Bestemmelsen må ses i sammenheng med øvrige bestemmelser som regulerer selve utøvelsen av jakt og fangst. Disse reglene vil supplere innholdet og gi rammer for hva som anses forsvarlig.

Utøvelse av jakt og fangst tar utgangspunkt i en langvarig høstingstradisjon som har bred aksept i samfunnet. Denne aktiviteten innebærer en aksept for at viltet utsettes for lidelse innen gitte rammer. Departementet vil derfor understreke at en jeger som utøver jakt og fangst i tråd med regelverket og anbefalinger som følger av jegeropplæringen vil være innenfor aktsomhetsnormen som følger av bestemmelsen. Det er den *unødige* lidelsen eller fare for *unødig* lidelse som skal unngås. I en slik vurdering vil det også være naturlig å legge vekt på hva som anses å være etisk og dyrevelferdsmessig forsvarlig, slik Rådet for dyreetikk peker på i sin høringsuttalelse, men uten at det etter departementets vurdering er nødvendig å presisere i ordlyden.

Ingen jakt- og fangstsituasjoner er like, og det vil kunne oppstå tilfeller hvor det kan være vanskelig å vite eksakt om jegeren har opptrådt i tråd med kravet til forsvarlig jakt- og fangstutøvelse eller ikke. Det vil ikke være rom for å regulere alle typetilfeller, siden det i praksis vil foreligge en rekke skjønnsmessige vurderinger. I slike tilfeller mener departementet at forsvarlighetsvurderingen må tas ut ifra en helhetsvurdering av den konkrete situasjonen. Det vil her være naturlig å ta utgangspunkt i de betraktningene som følger av forarbeidene til viltloven § 19 som nevnt under punkt 8.1.1.

Bestemmelsen er fortsatt ment å gi uttrykk for en aktsomhetsnorm. Departementet mener det ikke er hensiktsmessig med en egen forskriftshjemmel, siden bestemmelsen må kunne tolkes i lys av samfunnsutviklingen og de til enhver tid lovlige hjelpemidlene, og ses i sammenheng med de øvrige utøvelsesreglene i lovforslaget kapittel 5.

Enkelte høringsinstanser mener at sanking og jakthundtrening bør tas med i bestemmelsen. Departementet viser til at lovforslaget kapittel 5 er knyttet til jakt og fangst. Regler om sanking av egg og dun er plassert i andre deler av lovforslaget, og departementet mener det ikke er et praktisk behov for å utvide aktsomhetsnormen til å gjelde sanking. Når det gjelder jakthundtrening, inneholder både naturmangfoldloven § 15 og hundeloven regler som gir rammer for jakthundtre-

ning. I tillegg vil det kunne gis regler om jakt-hundtrening i forskrift etter lovforslaget § 27. Departementet mener derfor at det ikke er behov for å regulere jakthundtrening i lovforslaget § 21.

Departementet viser til innspillet fra Norske reindriftsamers landsforbund om at «tamrein» bør tas inn i bestemmelsen på linje med «husdyr». Departementet ser at det har en viss relevans å inkludere tamrein i bestemmelsen, siden tamrein er i en annen kategori enn både husdyr og eien-dom. Tamrein følger dessuten av skadeobjektene som fremgår av naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b, og som også er lagt til grunn i lovforslaget § 40. Det er likevel slik at tamrein-indivi-der kan opptre i villreinbestander. I tillegg er det arealer hvor det gjennom forskrift 31. januar 2020 nr. 100 om jakt på reinsdyr som eies, er åpnet for jakt på reinsdyr som er eiet av virksomheter som driver i tråd med konsesjon gitt av Landbruks- og matdepartementet, og som i konsesjonen er gitt fritak fra merkeplikten etter lov 15. juni 2007 nr. 40 om reindrift (reindriftsloven). Departementet mener det kan føre til uklarhet dersom tamrein omfattes av ordlyden, siden tamrein kan forveks-les med villrein der de opptrer sammen. Departementet mener derfor det ikke er grunn til å endre lovforslaget § 21 på dette punktet.

8.2 Undersøkelles- og ettersøksplikt

8.2.1 Gjeldende rett

Regler om ettersøk av såret vilt i forbindelse med jaktutøvelse finnes spredt i gjeldende regelverk. Noen regler fremgår av viltloven, mens andre regler fremgår av forskrifter.

Viltloven § 19 om human jakt gir uttrykk for en aktsomhetsnorm og en rettslig standard for god jegerskikk. Innholdet i bestemmelsen er utdypet gjennom forarbeider og rettspraksis. Ettersøk er en del av jaktbegrepet, og er omfattet av viltloven § 19 om human jakt.

Ettersøk i forbindelse med jaktutøvelse er blant annet omtalt i Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 62 i tilknytning til viltloven § 34 om forfølgingsretten og i Prop. 161 L (2012–2013) s. 7. I Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 62 er det lagt til grunn at viltloven § 19 innebærer en plikt for jegeren om å gjennomføre ettersøk. På s. 62 står det:

Dersom en jeger sårer et dyr under jakt, gjelderplikten til å ettersøke og avlive dyret så effektivt som mulig. Dette følger både av dyrevernløvens prinsipper og av regelen i departementets forslag § 19 om human jakt.

I Prop. 161 L (2012–2013) s. 7 står det at «Videre må jegeren, før han skyter, alltid vurdere mulighe-ten for å gjennomføre et forsvarlig ettersøk.» Av proposisjonen s. 24 går det også frem at «Med «ettersøk» menes søket som finner sted dersom man ikke finner det påskutte dyret gjennom den umiddelbare undersøkelsen av og rundt skudd-stedet». Denne definisjonen er også lagt til grunn i ved senere lovendringer, jf. Prop. 149 L (2020–2021) s. 6.

Forarbeidene peker på at denne plikten også kan utledes av de prinsippene som den gang fulgte av dyrevernloven. I dag er dette prinsippet å finne i dyrevelferdsloven § 20 første ledd om at jakt, fangst og fiske skal utøves på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte.

Ut over viltloven § 19 om human jakt, inneholder viltloven flere bestemmelser som omhand-ler ulike ettersøkssituasjoner.

Viltloven § 20 tredje ledd bokstav b åpner for bruk av kunstig lys ved ettersøk av påskutt hjorte-vilt og villsvin. Viltloven § 20 fjerde ledd gir nær-mere regler om jegerens bevisbyrde for lovlig påskyting og plikten til å varsle om bruk av kunstig lys ved ettersøk som nevnt i tredje ledd bokstav b.

Viltloven § 21 andre ledd åpner for bruk av motorbåt eller annet flytende eller svevende far-tøy drevet med motor ved ettersøk av påskutt sjøfugl i sjø når fartøyets hastighet ikke overstiger 5 knop. Jegeren har bevisbyrden for lovlig påsky-ting, og skal snarest mulig varsle politi og kommunen om bruk av fartøy med motor under ettersø-ket.

Viltloven § 22 oppstiller et forbud mot jaging eller avliving av svømmende hjortevilt med min-dre det forfølges som såret. Denne bestemmelsen er aktuell i forbindelse med et ettersøk.

I viltloven § 26 nr. 3 og nr. 6 er det to forskrifts-hjemler som enten omhandler eller kan relateres til ettersøk. Viltloven § 26 første ledd nr. 3 åpner for at Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om blant annet bruk av ettersøkshund. Etter viltloven § 26 nr. 6 kan Kongen gi nærmere bestemmelser om plikt til å melde fra om såret og skadet vilt og om avliving av vilt av humanitære grunner uten hensyn til hvem som har jaktrett til grunnen.

Viltloven § 34 om forfølgingsretten må ses i sammenheng med reglene om ettersøk, siden adgangen til å forfølge et såret vilt utløses i forbin-delse med ettersøk i forbindelse med jaktutøvelse. Se nærmere omtale under punkt 8.3.

Både utøvelsesforskriften og roviltforskriften har bestemmelser om ettersøk. Det følger av utøvelsesforskriften § 27 første ledd første og andre

punktum at den som under jakt eller forsøk på felling skadeskyter storvilt eller kongeørn, plikter å gjøre det en kan for å avlive dyret snarest mulig. Vedkommende plikter å forvise seg om påskutt dyr er truffet eller ikke. Videre følger det av utøvelsesforskriften § 27 første ledd tredje punktum at jegeren og jaktlaget som har skadeskutt storvilt, ikke skal oppta jakt eller påskyte nye dyrs ettersøk pågår. I avgjørelse fra Høyesterett, Rt. 2012 s. 1374, har førstvoterende uttalt at bestemmelsen må forstås slik at jaktforbudet gjelder så lenge ettersøket pågår. Etter utøvelsesforskriften § 27 første ledd fjerde punktum fremgår det at innen valdets grenser skal ettersøk om nødvendig pågå ut dagen etter skadeskytingen. Av utøvelsesforskriften § 27 første ledd femte punktum fremgår det at på annet vald opphører retten til ettersøk og felling ved utgangen av den dag skadeskutt storvilt kom inn på valdet, jf. viltloven § 34. Begrepet «ettersøk» må her forstås som forfølgingsretten, siden bestemmelsen regulerer forfølgingsretten, jf. henvisningen til viltloven § 34. Selve ettersøket pågår inntil det avsluttes av kommunen eller dyret er gjenfunnet og avlivet.

Etter utøvelsesforskriften § 27 andre ledd skal den som under jakt og felling skadeskyter gaupe, jerv, bjørn, ulv eller kongeørn uten opphold underrette statsforvalteren og nærmeste politimyndighet. Statsforvalteren avgjør videre gjennomføring og avslutning av ettersøket.

Utøvelsesforskriften § 27 tredje ledd inneholder nærmere regler for varsling og deltakelse fra jeger og jaktlag dersom pliktig ettersøk etter første dag er uten resultat.

Utøvelsesforskriften § 29 første ledd inneholder en varslingsplikt for den som utenom ordinær jakttid eller fellingsperiode kommer over skadet storvilt eller kongeørn som er påført store lidelser og ikke kan leve eller bli friskt. Vedkommende skal umiddelbart melde dette til kommunen, og kommunen skal sørge for avliving dersom dyret ikke kan bli friskt. I forbindelse med kommunens ansvar for å følge opp varselet og avlive storviltet, vil det i mange tilfeller være nødvendig med undersøkelser knyttet til skadetilfellet og et påfølgende ettersøk. Det følger av utøvelsesforskriften § 29 andre ledd at kommunen skal varsle statsforvalteren og politiet dersom skadet vilt etter første ledd er gaupe, jerv, bjørn, ulv eller kongeørn. Etter utøvelsesforskriften § 29 andre ledd andre punktum kan statsforvalteren og politiet beslutte at ettersøk skal gjennomføres med særlig kvalifisert personell. Tilsvarende ansvarsfordeling er lagt til grunn i rovviltforskriften § 17 tredje ledd.

Øvrige regler knyttet til ettersøk i utøvelsesforskriften følger av kapittel 7, og inneholder regler om bruk av hund under jakt og felling. Kapittelet inneholder regler som gjelder krav om godkjent ettersøkshund, godkjenningssprøver for ettersøksekvipasjer, ID-merking, samt godkjenning og registrering av ettersøkshund.

Rovviltforskriften § 17 inneholder regler om ettersøk av såret og skadet rovvilt. Det følger av første ledd at den som skadeskyter gaupe, jerv, bjørn, ulv eller kongeørn, plikter å gjennomføre ettersøk. Rovviltforskriften § 17 andre ledd inneholder en varslingsregel for den som skadeskyter vilt som nevnt i første ledd. Statsforvalteren og nærmeste politimyndighet skal underrettes uten opphold. Rovviltforskriften § 17 tredje ledd inneholder en varslingsplikt for kommunen tilsvarende regelen i utøvelsesforskriften § 29 andre ledd. Det følger av bestemmelsen at ved ettersøk av rovvilt som påtreffes skadet eller skades utenom lovlig jakt eller fellingsforsøk, skal kommunen straks varsle statsforvalteren og nærmeste politimyndighet. Videre følger det at statsforvalteren og politiet kan beslutte at ettersøk skal gjennomføres med særlig kvalifisert personell.

8.2.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo i høringsnotatet at reglene om ettersøk systematiseres og tydeliggjøres. Høringsforslaget § 19 etablerte et tydeligere hjemmelsgrunnlag for reglene om ettersøk i forbindelse med jaktutøvelse, og rammet inn pliktene og oppgavene som er lagt til jegere, jaktlag og offentlige myndigheter i forbindelse med ettersøk av påskutt og såret vilt.

Departementene foreslo å lovfeste en generell undersøkelsesplikt når en jeger skyter mot vilt under jakt, og en generell ettersøkspplikt i tilfeller hvor jegeren ikke finner det påskutte dyret ved umiddelbar undersøkelse av og rundt skuddstedet. Departementene foreslo at undersøkelsesplikten skulle gjelde ved jakt på alle viltarter med fastsatt jakttid.

I tillegg foreslo departementene å lovfeste varslingsregler ved ettersøk av storvilt med jakttid, herunder hjortevilt, villsvin og muflon. Departementene foreslo en tydeliggjøring av kommunens oppgaver, ved at kommunen kan beslutte å ta ledelsen av, eller yte bistand ved slikt ettersøk, og beslutte å avslutte ettersøket. Kommunen avslutter ettersøket når det ikke lenger ansees mulig å gjenfinne dyret. Ved ny informasjon kan kommunen i etterkant beslutte å igangsette et offentlig ettersøk. Departementene foreslo at offentlig

ettersøk skulle reguleres i en egen bestemmelse, jf. høringsforslaget § 51.

Departementene foreslo egne varslingsregler ved ettersøk av gaupe, der statsforvalteren avgjør den videre gjennomføringen og avslutningen av ettersøk i slike tilfeller.

Departementene foreslo også en egen forskriftshjemmel som kan åpne for å gi nærmere regler om ettersøk i forskrift, blant annet om jege-rens og jaktlagets plikter ved ettersøk, om ettersøkets varighet og krav om ettersøkshund.

I høringsnotatet pekte departementene på at dyrevelferdshensyn står sentralt når det gjelder reglene om ettersøk. Departementenes forslag bygger på en avgrensning opp mot dyrevelferdslovens regler om hjelpeplikt og avliving, jf. dyrevelferdsloven §§ 4 og 12, for å unngå en dobbeltregulering av regler som naturlig hører under dyrevelferdsloven.

Viltloven § 26 nr. 6 inneholder en forskriftshjemmel som åpner for at Kongen kan gi nærmere regler om plikt til å melde fra om såret og skadet vilt og om avliving av vilt av humanitære grunner uten hensyn til hvem som har jaktrett. Departementene så ikke grunn til å videreføre denne forskriftshjemmelen. Departementene viste til at innholdet i forskriftshjemmelen ivaretas tilstrekkelig av dyrevelferdslovens regler, og at regler i forskrifter med hjemmel i viltloven som er tett koblet til hjelpeplikt og avliving av dyrevelferdsmessige hensyn, ble foreslått videreført, jf. høringsforslaget § 59 om overgangsbestemmelse. Dette gjelder blant annet utøvelsesforskriften §§ 28 og 29 som inneholder regler om avliving av skadet storvilt og viltforskriften § 2-10 om ivaretagelse av vilt for rehabilitering.

8.2.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt om lag 40 høringsinnspill til forslaget.

En rekke høringsinstanser uttaler at de støtter hele eller deler av forslaget. Det gjelder blant annet *Kvinnherad kommune*, *Sel kommune*, *Utmarksavdelinga Vest AS*, *Norges Jeger- og Fiskerforbund*, *Lillestrøm kommune*, *Steinkjer kommune*, *Foreningen Våre Rovdyr*, *Statskog SF*, *NOAH – for dyrs rettigheter*, *Aremark kommune*, *Utmarksforvaltningen AS*, *Akershus grunneierlag SA*, *Indre Østfold kommune* og *Norges Skogeierforbund*. Sel kommune skriver:

Reglene oppfattes med dette mere oversiktlig, og gjør det tydeligere ovenfor jegeren sine plikter og oppgaver og hva som forventes av de

offentlige, her kommunen. Kommunen får en tydelig hjemmel til å avgjøre når et jaktettersøk skal avsluttes, og kommunen kan også ta over ettersøket som et offentlig ettersøk.

Eidsvoll kommune, *Innlandet fylkeskommune* og *Statskog SF* mener det bør tas inn et punkt om hvilken kommune som har myndighet til å avslutte ettersøket dersom ettersøket krysser en kommunegrense.

Sokndal kommune, *Bjerkreim kommune* og *Lund kommune* mener setningen «Jegeren skal ikke jakte på nye dyr mens ettersøket pågår» i andre ledd bør fjernes. *Fredrikstad kommune* viser til at forslaget kan innebære utfordringer for enkelte jaktformer, og skriver:

Ettersøksplikten slik den beskrives i lovforslaget, er en utfordring for enkelte jaktformer. Dette gjelder blant annet gåsejakt, hvor en feller et stort antall individer på kort tid. Da er det utfordrende å avbryte jakten og iverksette et ettersøk om det er en gås som ikke kan forvises som truffet eller ei. En bestemmelse om at jeger ikke kan jakte på nye dyr mens ettersøket pågår kan derfor være lite hensiktsmessig for enkelte arter.

Skogkurs mener det bør være anledning til å fortsette jakten i enkelte tilfeller, selv om det pågår et ettersøk, og skriver:

Skogkurs vet at mange ettersøk blir tatt lett på fordi det påvirker jaktutøvelsen. Skogkurs mener at det i mange tilfeller vil være hensiktsmessig at jaktutøvelsen kan gå parallelt med ettersøket, så lenge det er avklart med ettersøksekipasjen, og det ikke har negativ påvirkning for ettersøket.

Norges Jeger- og Fiskerforbund mener konsekvensen av at kommunen beslutter at ettersøket avsluttes må tydeliggjøres, og skriver:

Det framgår ikke av lovforslaget om jeger/jaktlag da kan gjenoppta jakta eller om de må vente til det offentlige ettersøket også avsluttes. Det kan derfor synes noe uklart hva som ligger i at kommunen avslutter ettersøket.

Enkelte høringsinstanser mener det bør åpnes for bruk av hjelpemidler som ikke tillates ved jakt når det kommer en ettersøkssituasjon i regi av jeger eller jaktlag. *Jegernes Interesseorganisasjon* mener at jaktlag som ønsker å benytte drone i forbin-

delse med ettersøk i jaktsituasjon, gjennom forskrift bør få tillatelse til dette ved å kontakte kommunens viltansvarlige når en situasjon har oppstått. Sokndal kommune, Bjerkreim kommune og Lund kommune mener bruk av lys for skuddplussundersøkelse er en selvfølge dersom det er behov for det, og mener det bør komme frem i forskriften eller i loven. Innlandet fylkeskommune mener utøvelsesreglene delvis bør kunne fravikes ved ettersøk som følge av jaktutøvelse, og uavhengig av art, og trekker frem forflytning med bil langs veg som eksempel. Foreningen Våre Rovdyr ønsker bruk av hjelpemidler som gjør at viltet blir gjenfunnet raskest mulig.

Flere høringsinstanser mener det bør vurderes å endre «jeger» til «jeger/jaktlag» i de tilfellene begrepet blir brukt, og at lovforslaget femte ledd kan tas ut. Dette gjelder Kvinnherad kommune, *Statsforvalteren i Østfold*, *Buskerud*, *Oslo og Akershus*, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Skogkurs og Indre Østfold kommune.

Særlige utfordringer rundt ettersøk av villrein er trukket frem av Norges Jeger- og Fiskerforbund, *Fritzøe Skoger AS* og Statskog SF. *Fritzøe Skoger AS* skriver:

Ettersøksplikten omfatter også villrein. Da denne jakten skiller seg fra annen hjorteviltjakt, er kravet vanskelig å innfri og bør tilpasses spesifikt.

Norges Jeger- og Fiskerforbund skriver:

NJFF vurderer det som rimelig at ettersøksplikten også omfatter villrein. Imidlertid skiller villreinjakt seg fra jakt på annet hjortevilt på flere måter, noe som taler for at ettersøk av villrein bør omtales særskilt i loven. NJFF fremmer derfor forslag egen bestemmelse om ettersøk for villrein.

Flere høringsinstanser peker på behovet for nærmere utdyping av lovbestemmelsen gjennom veiledere eller regler i forskrift. *Norsk Kennel Klub* mener det er viktig at det utarbeides gode retningslinjer for de aktuelle aktørene ved begge typer ettersøk, og at de relevante involveres i arbeidet. *Statsforvalteren i Møre og Romsdal* mener at hva som ligger i ettersøksplikten for de ulike dyrekategoriene må komme klart frem av forskrift. *NORSKOG*, Indre Østfold kommune og Utmarksforvaltningen AS mener det bør defineres hva som kreves av en jeger ved ettersøk på småvilt, og hva som er lovlig avlivningsmetode ved ettersøk.

NOAH – for dyrs rettigheter og *Rådet for dyreetikk* mener begrepet «dyrevelferdsmessig forsvarlig» bør tas inn i bestemmelsen. NOAH – for dyrs rettigheter foreslår å legge til i lovforslaget femte ledd at «Ettersøk og avliving i regi av kommunen skal skje på en sikker og dyrevernmessig forsvarlig måte». Rådet for dyreetikk foreslår en endring i første ledd andre punktum, slik at bestemmelsen lyder: «Et påskutt og såret vilt skal avlives på *dyrevelferdsmessig forsvarlig og sikker* måte og så snart som mulig».

Norges Jeger- og Fiskerforbund er kritiske til høringsforslaget § 19 fjerde ledd, og mener at regelen burde være samlet med regler om ettersøk ved jakt eller felling av andre store rovdyr. Forbundet foreslår for øvrig at reglene om ettersøk samles i et eget kapittel i loven.

8.2.4 Departementets vurderinger

Høringsinstansene er i det vesentlige positive til forslaget, herunder at undersøkelses- og ettersøksplikten lovfestes. Høringsforslaget blir derfor for en stor del videreført, men departementet har justert forslaget noe som følge av høringsrunden. Se lovforslaget § 22.

I de tilfellene hvor et ettersøk krysser en kommunegrense, vil den ansvarlige kommunen fortsatt være den kommunen hvor viltet ble såret. Denne forståelsen er også lagt til grunn i praksis. Departementet mener det er tilstrekkelig at dette fremgår av forarbeidene og merknadene til bestemmelsen.

Departementet registrerer at enkelte høringsinstanser ønsker at regelen om at jegeren ikke skal jakte på nye dyr mens ettersøket pågår, fjernes. Enkelte høringsinstanser uttaler at regelen kan innebære utfordringer. Departementet har i høringsnotatet skrevet at denne bestemmelsen er en lovfesting av innholdet i utøvelsesforskriften § 27 første ledd tredje punktum, men at forslaget ikke er avgrenset til å gjelde ettersøkssituasjoner av såret storvilt. Departementet mener regelen lovfester et bærende prinsipp for all jaktutøvelse, og at prinsippet ivaretar både dyrevelferdsmessige hensyn og sikkerhetshensyn. Dersom et dyr er såret, skal det gjenfinnes og avlives så snart som mulig. Dersom det tillates å jakte parallelt med et pågående ettersøk, eller at det skal være aksept for å utsette ettersøket i påvente av ytterligere skuddmuligheter, kan det etter departementets vurdering innebære at det skadde dyret blir påført unødig lidelse. I tillegg mener departementet at hensynet til sikkerhet for øvrige deltakere i

jakten tilsier at det ikke skal åpnes for videre jakt når det pågår et ettersøk.

Norges Jeger- og Fiskerforbund mener det er uklart hva som ligger i at kommunen avslutter ettersøket, jf. lovforslaget tredje ledd andre punktum. Departementet vil understreke at et ettersøk etter tredje ledd (ettersøk av hjortevilt, villsvin og muflon) varer helt til det ikke anses å være noe hensikt i å fortsette. Ettersøksplikten er verken avgrenset av den tidsrammen som følger av varslingsreglene eller av forfølgingsretten. Det er kommunen som tar stilling til dette. Kommunen kan beslutte at jeger eller jaktlag skal videreføre ettersøket, eller beslutte at ettersøket avsluttes. Jeger eller jaktlag kan ikke jakte på nye dyr før kommunen har besluttet å avslutte ettersøket.

Flere høringsinstanser, herunder Jegernes Interesseorganisasjon, Foreningen Våre Rovdyr og flere kommuner, peker på at det bør åpnes for flere hjelpemidler under ettersøk enn det som er tillatt under det forutgående jaktforløpet. Departementet viser til at ettersøk er en del av jaktbegrepet, jf. lovforslaget § 3 bokstav b. Det innebærer at bestemmelsene i lovforslaget kapittel 5 om utøvelse av jakt og fangst gjelder for jakten som sådan. Eventuelle unntak fra bruk av forbudte hjelpemidler i en ettersøkssituasjon vil følge av regler i forskrift. Departementet viser her til lovforslaget § 26 om bruk av synlig lys og særskilte siktemidler, jf. punkt 8.6. Departementet mener unntak fra utøvelsesreglene i loven for ettersøks-situasjoner generelt, vil kunne bidra til utfordringer når det kommer til kontroll med etterlevelse av regelverket.

Departementet vil trekke frem at offentlig ettersøk ikke er omfattet av jaktbegrepet, og at det kan besluttes å fravike enkelte av utøvelsesreglene ved offentlige ettersøk, jf. lovforslaget § 55. Se nærmere omtale av offentlige ettersøk under punkt 12.7.

Departementet registrerer at enkelte høringsinstanser ønsker å endre «jeger» til «jeger/jaktlag» i de tilfellene begrepet blir brukt, og at lovforslaget femte ledd dermed kan tas ut. Departementet mener en slik endring vil innebære en mindre presis bestemmelse som også vil være mer ordrik enn nødvendig. Departementet mener det er en bedre lovteknisk løsning å videreføre ordlyden slik det fremgår av høringsforslaget. Når det gjelder innspillet fra Norges Jeger- og Fiskerforbund om å samle ettersøksreglene i et eget kapittel i loven, er departementet av den oppfatning at det er en bedre pedagogisk og lovteknisk løsning å etablere et tydelig skille i loven mellom ettersøk i forbindelse med jakt som skjer i regi av jeger eller

jaktlag, og reglene for ettersøk i regi av det offentlige. Det taler for ikke å samle bestemmelsene i et eget kapittel.

Når det gjelder innspillet fra Norges Jeger- og Fiskerforbund om særregelen for gaupe i lovforslaget § 22 fjerde ledd, viser departementet til at det i dag er egne regler for ettersøk av rovviltartene gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn, se rovviltforskriften § 17. Når reglene om ettersøk flyttes fra forskrift til lov, mener departementet at særreglene for de nevnte rovviltartene bør stå i loven. Det er valgt en struktur for viltressursloven som innebærer at det er egne regler som tydeliggjør reglene for felling som er vedtatt etter naturmangfoldloven § 18, se lovforslaget kapittel 8 og omtale av dette i punkt 11. I motsetning til de andre store rovviltartene er gaupe en høstbar art, jf. jakttidforskriften, og følger derfor reglene om jakt og fangst. Lovforslaget § 22 inneholder derfor et eget ledd med særreglene som gjelder for gaupe. Det følger av lovforslaget §§ 45, 46 og 47 at denne regelen også gjelder ved lisensfelling av bjørn, jerv og ulv, og ved skadefelling eller uttak som myndighetene iverksetter av alle de nevnte rovviltartene. Departementet er enig i at det kunne være pedagogisk å samle særreglene for ettersøk av rovvilt i én bestemmelse, som i rovviltforskriften § 17. Dette vil imidlertid ikke følge den nevnte strukturen som er valgt ellers i loven.

Når det gjelder innspillene knyttet til ettersøk av villrein fra Norges Jeger- og Fiskerforbund, Fritzøe Skoger AS og Statskog SF, slutter departementet seg til at slike ettersøkssituasjoner kan innebære utfordringer når det gjelder varslingsreglene og det praktiske samarbeidet mellom jeger og kommunen. Departementet mener det er naturlig å vurdere behovet for eventuelle tilpasninger i forskrift, jf. lovforslaget § 22 syvende ledd.

Det er flere høringsinstanser, herunder Statsforvalteren i Møre og Romsdal, NORSKOG, Indre Østfold kommune og Utmarksforvaltningen AS, som peker på behovet for nærmere utdyping av lovbestemmelsen gjennom veiledere eller regler i forskrift. Departementet vil vise til at den foreslåtte forskriftshjemmelen åpner for at det kan gis nærmere regler om ettersøk i forskrift. Det gjelder både for ettersøk av småvilt og storvilt, blant annet om jegerens og jaktlagets plikter ved ettersøk, om ettersøkets varighet og krav om ettersøkshund.

Departementet viser til innspill fra NORSKOG, Indre Østfold kommune og Utmarksforvaltningen AS som mener det bør defineres hva som er lovlig avlivningsmetode ved ettersøk. Departementet mener det er grunn til å justere lovforslaget som følge av innspillene, slik at det

presiseres i første ledd andre punktum at avlaving skal skje med «lovlig jaktvåpen». Dette vil presisere at hovedregelen er at avlaving av såret vilt må skje med de til enhver tid tillatte jaktvåpen, jf. lovforslaget § 24. Departementet ser imidlertid behov for å kunne fravike denne hovedregelen ved avlaving av enkelte småviltarter der det anses lite hensiktsmessig å avlive det sårete viltet med et nytt hagle- eller rifleskudd. Departementet vil understreke at slik avlaving i alle tilfeller vil falle inn under dyrevelferdslovens krav til at avlaving skal skje på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte, jf. dyrevelferdsloven § 12. Departementet foreslår at første ledd endres slik at det legges til et nytt tredje punktum som lyder: «Kongen kan gi forskrift om avlaving av såret småvilt som fraviker kravet om lovlig jaktvåpen.» Departementet legger til grunn at fremtidige forskriftsregler knyttet til avlaving av vilt bør ha hjemmel i viltressursloven og dyrevelferdsloven.

Departementet foreslår også at høringsforslaget første ledd andre punktum justeres, slik Rådet for dyreetikk har foreslått. Endringen går ut på å legge til «dyrevelferdsmessig forsvarlig», slik at bestemmelsen vil lyde: «Et såret vilt skal så snart som mulig avlives med et lovlig jaktvåpen på en *dyrevelferdsmessig forsvarlig og sikker* måte». Endringen vil tydeliggjøre den koblingen som avlivings-situasjoner har til dyrevelferdsloven § 12.

Når det gjelder forslaget fra NOAH – for dyrs rettigheter om å legge til i høringsforslaget sjettedde ledd at «Ettersøk og avlaving i regi av kommunen skal skje på en sikker og dyrevernmessig forsvarlig måte», mener departementet at dette er mer nærliggende å vurdere under § 55 i lovforslaget om offentlig ettersøk, siden sjettedde ledd er en henvisning til denne bestemmelsen.

8.3 Rett til å forfølge såret storvilt på andres grunn

8.3.1 Gjeldende rett

Viltloven § 34 om forfølgingsretten må ses i sammenheng med reglene om ettersøk, siden adgangen til å forfølge et såret vilt utløses ved ettersøk i forbindelse med jaktutøvelse. Bakgrunnen for dagens regel er omtalt i NOU 1974: 21 *Viltstellet, jakt og fangst* s. 101-102 og Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 61.

Det følger av viltloven § 34 første ledd at den som på lovlig grunn sårer storvilt, har rett til å forfølge og tilegne seg dyret også på grunn der en annen enn jegeren har jaktretten. Det følger videre at forfølgingsretten opphører ved utgan-

gen av den dag da viltet kom inn på en annens grunn. Jegeren har bevisbyrden for lovlig forfølgning. Etter viltloven § 34 første ledd siste punktum kan Kongen i forskrift fastsette hvilke viltarter som skal regnes som storvilt.

Viltloven § 34 andre ledd inneholder regler om varsling, herunder at jegeren snarest mulig skal gi grunneieren og kommunen melding om forfølgning etter første ledd og om utfallet.

I viltloven § 34 tredje ledd avgrenses grunneierretten ved at grunneier ikke har rett til å jage eller fange vilt som forfølges på hans grunn etter reglene i første ledd. Grunneier har, etter andre punktum, likevel rett til å avlive dyret på forfølgerens vegne når hensynet til dyret tilsier det.

Viltloven § 34 fjerde ledd slår fast at den som utøver forfølgingsrett etter første ledd ikke må løsne skudd i andres hage eller gårdstun. Det følger videre at jegeren plikter å erstatte skade som forfølgning påfører andres eiendom.

Det følger av utøvelsesforskriften § 27 første ledd femte punktum at på annet vald opphører retten til ettersøk og felling ved utgangen av den dag skadeskutt storvilt kom inn på valdet, jf. viltloven § 34. Begrepet «ettersøk» må her forstås som forfølgingsretten, siden bestemmelsen regulerer forfølgingsretten, jf. henvisningen til viltloven § 34.

8.3.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet § 20 foreslo departementene regler om retten jegeren har til å forfølge påskutt og såret storvilt på andres grunn ved ettersøk. Departementene foreslo en videreføring av innholdet i viltloven § 34 om forfølgingsretten, men med enkelte mindre endringer.

Departementene foreslo at overskriften i høringsforslaget § 20 burde gjenspeile innholdet i bestemmelsen på en bedre måte, og foreslo at overskriften skulle være «Rett til å forfølge såret storvilt på annens grunn ved ettersøk». Dette ville gjøre det tydeligere for brukerne at forfølgingsretten gjelder storvilt, og at retten er betinget av en ettersøks-situasjon.

Forslaget innebar at forfølgingsretten jegeren har, fortsatt skulle være avgrenset til å gjelde ved ettersøk av storvilt. Videre foreslo departementene at forfølgingsretten avgrenses i tid, slik den er etter viltloven § 34. Forfølgingsretten skulle opphøre ved utgangen av den dag da viltet kom inn på andres grunn.

Departementene foreslo en tilføyelse i bestemmelsen, slik at det skulle fremgå at kommunen ved ettersøk etter § 19 tredje ledd kan beslutte å forlenge adgangen til å forfølge viltet på andres

grunn. Tilføyelsen var ment å tydeliggjøre sammenhengen mellom ettersøksplikten og forfølgingsretten jegeren har ved jakt på storvilt.

I tredje ledd andre punktum ble «hans» erstattet med «grunneieren», slik at bestemmelsen ble kjønnsnøytral. I tillegg ble det foreslått mindre språklige justeringer. Forskriftshjemmelen som følger av viltloven § 34 første ledd siste punktum ble ikke foreslått videreført, da definisjonen av storvilt følger av utøvelsesforskriften § 3 første ledd.

8.3.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt i overkant av 20 høringsinnspill til forslaget. Departementet registrerer at høringsinstansene er positive til forslaget, som er en videreføring av innholdet i viltloven § 34. *Statskog SF* og *Norges Jeger- og Fiskerforbund* støtter forslaget, men mener bestemmelsen bør flyttes under et eget kapittel om ettersøk, siden forfølgingsretten er knyttet til ettersøkssituasjoner.

Sokndal kommune, Bjerkreim kommune, Lund kommune, Kvinnherad kommune, Innlandet fylkeskommune, Utmarksavdelinga Vest AS, Skogkurs, Aremark kommune, Indre Østfold kommune og Akershus fylkeskommune ønsker en utvidelse av forfølgingsretten til også å gjelde for småvilt. Innlandet fylkeskommune skriver:

Forfølgingsretten for ettersøk som følge av jaktutøvelse, blir i forslaget fortsatt avgrenset til storvilt. Forfølgelsesretten bør etter vårt synspunkt også inkludere småvilt. Dette fordi dyrevelferdsmessige hensyn og hjelpeplikt må vektlegges tyngre enn grunneiers enerett til jakt og fangst, og fare for misbruk av en slik ordning. Sistnevnte kan ivaretas ved at det oppstilles en plikt for jegeren å varsle grunneier eller kommunen.

Oslo kommune mener det bør vurderes om det skal åpnes for å forfølge skadeskutt småvilt et stykke inn på annens grunn (for eksempel 500 meter).

Nordre Follo kommune mener forslaget viderefører uklarhetene rundt forfølgingsretten av småvilt på annen persons grunn, og det bør vurderes om viltressursloven også skal inneholde klare plikter for småviltjeger i slike ettersøkssituasjoner.

Enkelte kommuner, som *Fredrikstad kommune* og *Indre Østfold kommune*, peker på at et forbud mot å løsne skudd i hage eller gårdstun, kan være

en utfordring dersom et skadet vilt ligger i hage og ikke kan flyttes før avlaving.

Aremark kommune, Fredrikstad kommune og Indre Østfold kommune støtter forslaget om at kommunen kan forlenge forfølgingsretten utover beskrevet tid. *Skogkurs* mener det burde være lik tidsavgrensning for ettersøksplikten og forfølgelsesretten, og viser til at det ikke er noen juridisk mulighet til å gå et ettersøk på dyr dagen etter uten at kommunen formelt tar over ettersøket. *Skogkurs* mener det er negativt for dyrevelferden at forfølgelsesretten ikke varer like lenge som ettersøksplikten.

Måselv Jeger og Fiskerforening mener ordlyden bør presisere at ettersøksplikten har forrang og gjelder så lenge ettersøket pågår, selv om det må gjennomføres der andre har jaktrett.

8.3.4 Departementets vurderinger

Retten en jeger har til å forfølge såret storvilt på andres grunn er godt innarbeidet i praksis over tid, og er foreslått regulert i lovforslaget § 23. Departementet legger til grunn at den ansvarsbevisste jeger eller jaktlag vil bruke forfølgingsretten for å gjenfinne det sårete storviltet i lys av reglene som følger av viltloven § 19 om human jakt, jf. lovforslaget § 22, og dyrevelferdshensyn.

Forfølgingsretten er i realiteten en innskrenkning i grunneierretten. En utvidelse av forfølgingsretten vil derfor gå på bekostning av grunneierretten. Departementet registrerer at flere høringsinstanser ønsker å utvide forfølgingsretten til også å gjelde for ettersøkssituasjoner av såret småvilt, og at en utvidelse er en naturlig følge av at ettersøksplikten omfatter alt vilt.

Departementet vil peke på at ettersøksplikten etter gjeldende rett omfatter alt vilt, og departementet foreslår å tydeliggjøre ettersøksplikten ved å lovfeste denne plikten, jf. lovforslaget § 22. Departementet har i lovforslaget § 23 videreført et mer avgrenset virkeområde for forfølgingsretten enn det som gjelder for ettersøksplikten.

Departementet er enig i innspillet fra blant annet Innlandet fylkeskommune om at dyrevelferdshensyn trekker i retning av en utvidelse av forfølgingsretten, slik at jegeren skal ha en rett til også å forfølge småvilt på andres grunn. Likevel mener departementet det er grunn til å holde fast ved en avgrensning av forfølgingsretten til å gjelde storvilt. Departementet vurderer at hensynet til grunneierretten veier tungt, og at det er en relativt høy terskel for å innskrenke grunneierretten. Departementet mener at en utvidelse, til også å omfatte småvilt, kan føre til jaktsituasjoner som

kan gi praktiske utfordringer og som kan medføre konflikter mellom jegere og grunneiere av tilstøtende eiendommer. Departementets forslag viderefører avgrensningen etter gjeldende rett som innebærer at en jeger ikke har en forfølgingsrett på andres grunn ved ettersøk av småvilt. Forslaget er likevel ikke til hinder for at jegeren kan inngå en avtale med tilstøtende grunneiere på privatrettslig grunnlag som kan åpne for at jegeren gis adgang til å forfølge påskutt og skadd småvilt.

Skogkurs og Måselv Jeger og Fiskerforening har kommentarer knyttet til forholdet mellom varigheten av ettersøksplikten og forfølgingsretten. Departementet vil understreke at lovforslaget første ledd siste punktum åpner for at kommunen ved ettersøk etter § 22 tredje ledd kan beslutte å forlenge adgangen til å forfølge viltet på andres grunn. Regelen retter seg mot situasjoner der kommunen involveres i et jaktlig ettersøk og dermed kan beslutte å forlenge adgangen til å forfølge viltet. Det er først når kommunen har besluttet å avslutte ettersøket, at kommunen senere kan beslutte å starte søket etter dyret som et offentlig ettersøk, jf. § 22 sjettede ledd. Departementet vil understreke at det ikke er en forutsetning for kommunens beslutning om å utvide forfølgingsretten at kommunen først må avslutte jegerens eller jaktlagets ettersøk, slik Skogkurs peker på.

Forbudet mot å løsne skudd i andres hage eller gårdstun er trukket frem av Fredrikstad kommune og Indre Østfold kommune. Departementet tolker uttalelsene dithen at høringsinstansene mener forbudet bør kunne lempes på i visse situasjoner. Departementet mener hensynet til sikkerhet for person og eiendom tilsier at forbudet mot å løsne skudd i andres hage eller gårdstun må opprettholdes som en klar regel. Regelen vil også bygge opp under kravet til forsvarlig jaktutøvelse, jf. lovforslaget § 21.

På denne bakgrunn opprettholder departementet forslaget som ble sendt på høring med mindre språklige endringer, se lovforslaget § 23.

8.4 Jaktvåpen og ammunisjon

8.4.1 Gjeldende rett

Det følger av viltloven § 20 første ledd at det til felling av vilt under jakt bare kan brukes «skytevåpen med ladning av krutt». Det følger av forarbeidene til loven, Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 54, at begrepet er hentet fra daværende våpenlov (lov 9. juni 1961 nr. 1 om skytevåpen og ammunisjon m.v.), og at dette innebærer at luft-, fjær- og gass-

drevne våpen, pil og bue, armbrøst og pusterør, sprettert og slynger er forbudt til jaktformål.

Viltloven § 20 andre ledd oppstiller et forbud mot bruk av hagle for mer enn to skudd og for helautomatisk rifle. Forbudet er i forarbeidene til viltloven, Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 54, begrunnet med at slike våpen kan føre til en mer sjansepreget skyting. Forbudet må også ses i sammenheng med Bernkonvensjonens regler, se omtale under.

Etter viltloven § 20 tredje ledd første punktum er bruk av selvskudd til felling av vilt forbudt. I viltloven § 20 femte ledd første punktum er det en forskriftshjemmel om at departementet kan gi nærmere forskrifter om de skytevåpen og den ammunisjon som det skal være tillatt å bruke under jakt, og om hvordan våpen og ammunisjon skal oppbevares og medbringes under jakt. Reglene i viltloven § 20 som gjelder bruk av kunstig lys, er omtalt i punkt 8.6.

I utøvelsesforskriften kapittel 5 er det gitt bestemmelser om våpen og ammunisjon. Utøvelsesforskriften § 15 har bestemmelser om bruk av våpen under jakt og felling, § 16 har bestemmelser om krav til rifleammunisjon og § 17 har bestemmelser om krav til hagleammunisjon, herunder et forbud mot å skyte med og bære blyhagl i forbindelse med jakt i våtmark, jf. REACH-forordningen vedlegg XVII post 63 nr. 11.

Det er ikke gitt regler i utøvelsesforskriften om oppbevaring og transport av våpen under jakt.

Det vises til omtale av Bernkonvensjonen i punkt 3.3.1. Viltlovens regler om krav til skytevåpen må ses i sammenheng med Bernkonvensjonen artikkel 8 og vedlegg IV. Bernkonvensjonen artikkel 8 oppstiller et forbud mot bruk av ikke-selektive fangstmetoder og bruk av alle metoder som kan forårsake at den lokale bestand av en art forsvinner eller forstyrres alvorlig, og især metoder i vedlegg IV. Forbudet gjelder for arter opplistet i konvensjonens vedlegg II og III. I vedlegg IV er blant annet bruk av halvautomatiske eller automatiske våpen med magasin for mer enn to skudd opplistet som en av flere forbudte metoder.

Viltloven § 20 andre ledd inneholder, som nevnt, forbud mot hagle for mer enn to skudd og bruk av helautomatisk rifle. Utøvelsesforskriften § 15 tredje ledd regulerer bruk av halvautomatisk rifle ved jakt på ulike viltarter.

Da Norge ratifiserte Bernkonvensjonen, St.prp. nr. 12 (1985–86), ble det inntatt en reservasjon til vedlegg IV om bruk av halvautomatiske våpen med magasin for mer enn to skudd under jakt på artene elg, hjort og rådyr. Dette er viltarter som er opplistet i Bernkonvensjonen vedlegg III. Denne reservasjonen er gjenspeilet i utøvelsesfor-

skriften § 15 tredje ledd, der det fremkommer at det under jakt på elg, hjort og rådyr ikke er tillatt å bruke halvautomatisk rifle med mer enn tre skudd i magasinet og ett skudd i kammeret.

Ny våpenlov, lov 20. april 2018 nr. 7 om våpen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon (våpenlova), trådte i kraft 1. juni 2021. Loven gjelder for våpen, skytevåpen, våpendeler og ammunisjon, med enkelte unntak for Forsvaret og politiet sin virksomhet, jf. våpenlova § 3 første og andre ledd. Det innebærer at våpenlovas regler også gjelder i forbindelse med jakt, avliving av vilt i felle, felling etter naturmangfoldloven § 18 og ved offentlig ettersøk.

I våpenlova § 2 nr. 1 er våpen definert som «reiskap eller innretning som er laga for bruk i kamp eller jakt, eller som er laga for å likne på slike gjenstandar.» I våpenlova § 2 nr. 2 er skytevåpen definert som «våpen eller andre innretningar som kan skyte ut, eller på annan måte sende ut prosjektil, gass, signallys, stråling, rakettar, eld eller liknande, samt våpen som kan skyte ammunisjon utan prosjektil [...]».

I forarbeidene til våpenlova, Prop. 165 L (2016–2017) s. 80, står det at definisjonen av skytevåpen er gjort videre enn i den gamle våpenloven, og at definisjonen ikke setter krav om at prosjektilet eller substansen må kunne skytes eller sendes ut med et nærmere bestemt drivmiddel. Dette er for å gjøre definisjonen mest mulig teknologinøytral, og på den måten fange opp eventuelle nye skytevåpenkonstruksjoner. I forarbeidene vises det videre til at også buer og armbrøst er regnet som et skytevåpen etter definisjonen i våpenlova.

I forskrift 7. mai 2021 nr. 1452 om våpen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon (våpenforskriften) § 1-5 er det gjort nærmere unntak fra lovens virkeområde for nærmere opplistede gjenstander som faller under lovens definisjon av skytevåpen. Dette gjelder blant annet for buer, jf. våpenforskriften § 1-5 nr. 1.

Våpenlova har ellers bestemmelser om krav til tillatelse (løyve) for erverv eller å ha skytevåpen, jf. § 5, og om erverv av skytevåpen, våpendeler og ammunisjon til jakt, jf. § 11. I våpenlova §§ 19 og 20 er det bestemmelser om krav til oppbevaring og midlertidig oppbevaring under transport. Våpenlova § 36 har bestemmelser om registrering av skytevåpen med videre i et våpenregister.

8.4.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementene at innholdet i viltloven § 20 skulle splittes opp. Regler

som gjaldt jaktvåpen og ammunisjon skulle reguleres i en egen bestemmelse, og reglene om bruk av synlig lys og særskilte siktemidler skulle reguleres i en annen. Se punkt 8.6. Departementene foreslo to alternative måter å føre videre en regel om jaktvåpen og ammunisjon på, se høringsforslaget § 21.

Alternativ 1 innebar at reglene om jaktvåpen i viltloven § 20 skulle videreføres. I første ledd ble det foreslått at det til jakt bare kan brukes skytevåpen med ladning av krutt. Departementene foreslo også å ta inn en henvisning til våpenlova § 11.

Alternativ 2 inneholdt et forslag i første ledd om en teknologinøytral bestemmelse som harmoniserte bedre med innholdet i definisjonen av skytevåpen etter våpenlova. Forslaget var at det til jakt bare kan brukes skytevåpen, våpendeler og ammunisjon som er egnet til å avlive viltet på en sikker og dyrevelferdsmessig forsvarlig måte. Departementene foreslo også i alternativ 2 å ta inn en henvisning til våpenlova § 11.

Uavhengig av hvilket alternativ som ble valgt, foreslo departementene å oppheve regelen i viltloven § 20 andre ledd som gjelder bruk av hagle og helautomatisk rifle. Forslaget bygget på at slike regler burde følge av forskrift, og at det allerede i dag er regulert av utøvelsesforskriften. Forbudet mot bruk av selvskudd under jakt, jf. viltloven § 20 tredje ledd første punktum ble foreslått videreført i høringsutkastet § 21 andre ledd. Med enkelte justeringer ble også forskriftshjemmelen i viltloven § 20 femte ledd første punktum foreslått videreført i høringsforslaget § 21 tredje ledd.

I tillegg til å kunne gi regler i forskrift om skytevåpen og ammunisjon, foreslo departementene at også våpendeler skulle tas med. Departementene foreslo også mindre endringer av språklig karakter sammenlignet med gjeldende bestemmelse. Forskriftshjemmelen ble foreslått innskrenket slik at det ikke lenger skulle være hjemmel for å stille krav til midlertidig oppbevaring og transport av skytevåpen, våpendeler og ammunisjon, fordi slike regler uansett følger av våpenlov-givningen.

8.4.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt over 300 høringsinnspill til forslaget til våpenbestemmelse, og de fleste av disse er fra privatpersoner.

En rekke høringsinstanser støtter forslaget i alternativ 1. Blant dem er *Statsforvalteren i Innlandet* som støtter fortsatt krav om kruttvåpen, fordi et teknologinøytralt alternativ fører jakt bort fra

høstingsprinsippet og nærmere sport og underholdning. Tilsvarende støtte gis av blant annet *Naturvernforbundet*, *Norsk zoologisk forening*, *Dyrebeskyttelsen Norge*, *NOAH – for dyrs rettigheter*, *Ringsaker MDG*, *Dyrenes Rett*, *FugleAdvokaten*, *Flå kommune*, *Stavanger kommune*, *Engerdal kommune*, *Lier kommune*, *Buskerud fylkeskommune* og *Rådet for dyreetikk*. Flere viser til at det å åpne for nye jaktformer kan undergrave tilliten til jakt i samfunnet. I tillegg uttrykkes bekymring for dyrevelferden ved bruk av andre jaktvåpen, særlig eventuell fremtidig åpning for buejakt. Mange av høringsinstansene er eksplisitt mot at buejakt skal bli tillatt. Det gjelder blant annet *Dyrevernalliansen*, *Rovviltets Røst*, *Aktivt Rovdyrvern*, *Naturvernforbundet i Nordre Follo*, *Foreningen Våre Rovdyr*, *Ringsaker MDG*, *Målselv kommune*, samt flesteparten av de privatpersonene som har gitt innspill.

Det er også mange høringsinstanser som støtter forslaget i alternativ 2. Dette gjelder blant annet *Statsforvalteren i Østfold*, *Buskerud*, *Oslo og Akershus*, *Statsforvalteren i Møre og Romsdal*, *Norsk institutt for naturforskning*, *Statskog SF*, *Norges Fjellstyresamband*, *Skogkurs*, *NORSKOG*, *Norges Buejegerforbund*, *Norges Bondelag*, *Kvinesdal kommune*, *Ulvik herad*, *Haram kommune*, *Innlandet fylkeskommune*, *Vestland fylkeskommune*, *Eidfjord kommune*, *Indre Østfold kommune*, *Sør-Varanger kommune*, *Saltdal kommune*, *Meråker kommune*, *Rendalen kommune*, *Asker kommune*, *Hustadvika kommune*, *Eidsvoll kommune*, *Snåsa kommune*, *Fritzøe Skoger AS*, *Utmarksforvaltningen AS*, *Målselv Jeger og Fiskerforening*, *Jegernes Interesseorganisasjon*, *Oslo Jeger- og Fiskerforening*, *Tysvær Jeger og Fiskerforening* og *Skarelva jaktlag*. De høringsinstansene som begrunner sitt syn, trekker primært frem at løsningen vil føre til en harmonisering med våpenlovgivningen og innebærer en modernisering av lovverket.

Mattilsynet er generelt opptatt av at viltressursloven og dyrevelferdsloven må harmoniseres for å unngå motstrid mellom reglene. Tilsynet viser til at bestemmelsen om jaktvåpen og ammunisjon overlapper dyrevelferdsloven §§ 3, 8, 12 og 20. Tilsynet tar ikke stilling til valget mellom alternativ 1 eller 2 i høringsforslaget, men mener at henvisningen i alternativ 1 om at avlivningen må skje på en sikker og dyrevelferdsmessig forsvarlig måte må gjelde for begge alternativ.

Politidirektoratet gir uttrykk for at både alternativ 1 og 2 lar seg håndheve, men tar ikke stilling til hvilket alternativ som er best. Direktoratet støtter forslaget om at det i loven henvises til at vilkårene for erverv av søknadspiktig skytevåpen, våpendeler og ammunisjon til jakt følger av våpen-

lova § 11. Direktoratet mener også at det bør gå tydelig frem av loven at viltlovgivningen og våpenlovgivningen er harmonisert.

Oslo Jeger- og Fiskerforening mener at dagens forbud mot hagle med mer enn to skudd, som foreslås videreført i ny lov, synes å være basert på en misforståelse av Bernkonvensjonen.

8.4.4 Departementets vurderinger

Departementet har merket seg at ingen av høringsinstansene har kommet med innvendinger mot å fordele innholdet i gjeldende viltlov § 20 i to bestemmelser. Departementet foreslår derfor, i tråd med høringsforslaget, at det i forslaget til ny lov skal være én bestemmelse som regulerer jaktvåpen og ammunisjon og én bestemmelse som regulerer bruk av synlig lys og særskilte siktemidler, se lovforslaget §§ 24 og 26. Departementets forslag om regler for bruk av synlig lys og særskilte siktemidler er omtalt under punkt 8.6.

Innspillene i høringsrunden viser at høringsinstansene har ulikt syn på hvorvidt kravet til skytevåpen med ladning av krutt for felling av vilt under jakt bør videreføres (høringsnotatet alternativ 1), eller om det bør innføres en teknologinøytral regel om jaktvåpen (høringsnotatet alternativ 2). Begge alternativene bygger på krav om at et jaktvåpen skal være et skytevåpen, at skytevåpenet skal ha visse funksjonskrav, og at den nærmere detaljreguleringen fremgår av forskrift. Forskjellen på alternativene er om det skal videreføres et krav om at skytevåpenet må ha ladning av krutt eller ikke. Departementet vil understreke at ingen av alternativene åpner for jakt med for eksempel bue, luftgevær eller armbrøst. Hvis det på et senere tidspunkt blir aktuelt å tillate andre typer av skytevåpen til jakt, må det gjøres gjennom en egen høringsprosess.

Uavhengig av hvilket alternativ som velges, må det etter departementets syn legges til grunn at jaktvåpen som tillates skal være egnet til effektiv, sikker og dyrevelferdsmessig forsvarlig avlivning.

Departementet har utformet forslaget til ny lov med tanke på at reglene skal kunne stå seg over tid. Det kan i fremtiden tenkes andre våpen som vil være like godt egnet som skytevåpen med krutt. Det trekkes i retning av at bestemmelsen, som et utgangspunkt, bør være teknologinøytral. Også koblingen til internasjonale regler tilsier at bestemmelsen i viltressursloven bør åpne for at det kan skje endringer. I tillegg viser uttalelsen fra *Mattilsynet* og *Politidirektoratet* at reglene også må harmoniseres med annet regelverk, i dette til-

fellet dyrevelferdsloven og våpenlova. Departementet legger til grunn at også dette er forhold som tilsier at bestemmelsen bør være teknologinøytral.

Departementet foreslår etter dette at bestemmelsen i ny viltressurslov skal være teknologinøytral, se lovforslaget § 24 første ledd første punktum. Forslaget innebærer ikke at nye jaktvåpen tiltales som følge av lovbestemmelsen. Hvis det skal innføres adgang til bruk av andre typer våpen, for eksempel bue som flere av høringsinstansene har vært inne på, må dette fastsettes uttrykkelig i forskrifts form.

Departementet har merket seg uttalelsen fra Politidirektoratet om at det er ønskelig at loven inneholder en henvisning til våpenlova. Departementet har i etterkant av høringsrunden kommet til at det er en bedre lovteknisk løsning at koblingen til våpenlova fremgår av merknaden til bestemmelsen, og ikke i selve lovbestemmelsen.

Forslaget i høringsnotatet om å flytte forbudet mot å bruke hagle med mer enn to skudd og helautomatisk rifle, jf. viltloven § 20 andre ledd, fra loven til forskrift, er en forenkling og en regelteknisk endring.

Departementet registrerer at Oslo Jeger- og Fiskerforening mener at forbudet mot hagle med mer enn to skudd synes å være basert på en misforståelse av Bernkonvensjonen. Nærmere regler om tillatte jaktvåpen foreslås regulert i forskrift, og innspill knyttet til disse reglene vil bli vurdert ved en kommende forskriftgjennomgang.

I høringsnotatet foreslo departementet å videreføre forbudet i viltloven § 20 tredje ledd første punktum mot å bruke selvsjudd til felling av vilt. Dette er en regel som har hatt likelydende innhold i viltregelverket siden 1899, og er viktig for å ivareta sikkerhets- og dyrevelferdsmessige hensyn og bygge opp under en forsvarlig jakt- og fangstutøvelse. Departementet har merket seg at ingen av høringsinstansene har hatt merknader til dette forslaget. Departementet foreslår etter dette at forbudet føres videre, se lovforslaget § 24 andre ledd.

Samlet innebærer lovforslaget § 24 at hvilke konkrete skytevåpen, våpendeler og ammunisjon som tillates, vil følge av forskrift. Løsningen bidrar til bedre samordning med våpenlova og våpenforskriftens systematikk. Dersom det på et senere tidspunkt er aktuelt å vurdere andre skytevåpen, våpendeler eller ammunisjon enn det som i dag fremgår av utøvelsesforskriften, må dette utredes nærmere. Det må blant annet vurderes om skytevåpenet er egnet til å avlive viltet på en sikker og dyrevelferdsmessig forsvarlig måte, og hvorvidt

forskriftsendringen er i tråd med det som er tillatte metoder ved jakt og fangst som følger av Bernkonvensjonen. Ved en eventuell forskriftsendring som tillater nye våpen, vil det også være naturlig å vurdere behovet for nye kompetansekrav. Adgang til å gi forskrift om kompetansekrav følger av lovforslaget § 20.

8.5 Fangst av vilt

8.5.1 Gjeldende rett

Det følger av viltloven § 24 første ledd at bruk av fangstredskaper er forbudt med mindre annet følger av lov eller vedtak med hjemmel i lov. Det står videre at bruk av fangstredskaper er forbudt mot annet vilt enn smånagere og krypdyr, om ikke annet følger av lov eller vedtak med hjemmel i lov. I viltloven § 24 andre ledd er det en hjemmel som gir departementet myndighet til å gi forskrift om fangst der dette kan være av betydning for næringsgrunnlaget og ellers der det er nødvendig for å begrense skader som viltet gjør. Det fremgår videre at det kan fastsettes forskrift om krav om typegodkjenning av fangstredskaper og om betaling av gebyr for å få et redskap typegodkjent.

I forarbeidene til viltloven, Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 56, er det vist til at fangst tidligere var den dominerende høstingsmetoden, og fremdeles er en viktig høstingsform for en del viltarter. Det står videre at fangst av vilt i mange tilfeller er mer effektivt og mer humant enn jakt med våpen, hvis det er riktig drevet.

Utøvelsesforskriften kapittel 9 har nærmere bestemmelser om fangst. Det er i dag tillatt med fangst av tolv pattedyrarter og fem fuglearter (smånagere, bortsett fra bisam, og krypdyr omfattes ikke). I utøvelsesforskriften § 31 er det bestemmelser om tillatte feller, med henvisning til vedlegg 1 i forskriften som inneholder en oversikt over hvilke feller som er tillatt å bruke til fangst av de ulike viltartene og de krav som stilles til bruk av disse fellene. Det er videre bestemmelser om merking, jf. utøvelsesforskriften § 32 og krav om tilsyn, jf. forskriften § 33. Utøvelsesforskriften § 34 har bestemmelser om håndtering av fanget vilt, og i forskriften § 35 er det bestemmelser om fjerning av ulovlige feller.

Dyrevelferdsloven § 20 første ledd stiller krav om at jakt, fangst og fiske skal utøves på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte. Det følger av andre ledd at Kongen kan gi «nærmere forskrifter om jakt, fangst og fiske på viltlevende dyr». Denne forskriftshjemmelen er ikke brukt når det kommer til regulering av fangst.

Departementet viser til omtale av Bernkonvensjonen i punkt 3.3.1. Viltlovens bestemmelser om fangst må ses i sammenheng med Bernkonvensjonen artikkel 8 og vedlegg IV. Bernkonvensjonen artikkel 8 oppstiller et forbud mot bruk av ikke-selektive fangstmetoder og bruk av alle metoder som kan forårsake at den lokale bestanden av en art forsvinner eller forstyrres alvorlig, og især metoder angitt i vedlegg IV. Forbudet gjelder for arter opplistet i konvensjonens vedlegg III og der det etter artikkel 9 er åpnet for uttak av arter opplistet i vedlegg II. I vedlegg IV forbys bruk av feller ved fangst av fugler, og ved fangst av pattedyr, ved anvendelse for fangst i stor skala og/eller for ikke-selektiv fangst. I vedlegg IV forbys også bruk av snarer, men med unntak for fangst av rype (*Lagopus*) nord for 58. breddegrad. Jakttidforskriften § 5 om snarefangst av rype er i tråd med dette utgangspunktet.

Bernkonvensjonen artikkel 9 åpner for unntak fra forbudet mot bruk av feller, ut fra nærmere bestemte formål, dersom formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte og uttaket ikke truer bestandens overlevelse. Adgangen etter viltloven § 24 første ledd andre punktum til bruk av fangstredskaper mot smågnagere og krypdyr, må sees i lys av denne bestemmelsen.

Smågnagere kan etter departementets vurdering ikke effektivt avlives i særlig omfang på andre måter enn ved bruk av feller eller gift.

Krypdyr kan derimot fanges inn ved bruk av limfelle eller ved bruk av metoder som for eksempel håv, teleskopisk gripetang eller tilsvarende. Disse metodene kan anvendes uten å redusere bestanden, fordi de ikke dreper dyret, men gjør det mulig å flytte dyret i live til et annet område.

Det følger av naturmangfoldloven § 15 første ledd første punktum at høsting og annet uttak av naturlig villlevende dyr skal følge av lov eller vedtak med hjemmel i lov. En slik hjemmel finnes i naturmangfoldloven § 17 første ledd. Denne bestemmelsen slår fast at blant annet smågnagere og krypdyr kan avlives dersom det er nødvendig for å hindre skade på person eller eiendom. Bestemmelsen gir adgang til forebyggende avlivering. Nødvendighetskriteriet innebærer at andre løsninger må være vurdert eller prøvd først. Bestemmelsen stod tidligere i viltloven § 3. Den er nærmere omtalt blant annet i Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) s. 387.

8.5.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo å videreføre et generelt forbud mot bruk av fangstredskaper, med enkelte

språklige og materielle endringer, jf. høringsforslaget § 22. I høringsforslaget § 22 første ledd ble det foreslått at «bruk av feller til fangst av vilt er forbudt, med mindre annet følger av lov eller forskrift i medhold av lov.» Departementene foreslo å endre begrepet «fangstredskaper» til «feller».

I høringsnotatet § 22 andre ledd foreslo departementene å tillate bruk av feller til avlivering av smågnagere og til innfangning eller avlivering av krypdyr i medhold av naturmangfoldloven § 17 første ledd. Forslaget om at feller kan brukes til både innfangning og avlivering av krypdyr samsvarte med forslaget til endringer i naturmangfoldloven § 17 første ledd.

Departementene foreslo i høringsnotatet § 22 tredje ledd første punktum en hjemmel til å gi forskrift om «bruk av feller, hvilke arter som det tillates fangst av ved bruk av feller, hvilke feller som er tillatt, krav om merking av feller, krav om tilsyn, håndtering av fanget vilt og fjerning av ulovlige feller». Myndigheten til å gi forskrift ble foreslått lagt til Kongen. I bestemmelsens tredje ledd andre punktum ble det foreslått en hjemmel til å gi regler i forskrift om typegodkjenning av feller og om organisering av en godkjenningsordning, inkludert fastsetting av gebyr for godkjenning.

I høringsnotatet § 22 fjerde ledd ble det foreslått å gi Kongen hjemmel til å gi forskrift om skytevåpen og ammunisjon eller andre metoder som kan brukes ved avlivering av levende fanget vilt.

Hjemmelen i naturmangfoldloven § 17 første ledd til å avlive krypdyr ble foreslått noe innsnevret. Det ble foreslått at krypdyr kan innfanges dersom det er «nødvendig» for å hindre skade på person eller eiendom, og kan avlives dersom det er «strengt nødvendig».

8.5.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt nærmere 180 høringsinnspill til forslaget, hvorav om lag 140 er fra privatpersoner.

Mange høringsinstanser foreslår at fangstforbudet bør være totalt, andre foreslår at loven bør åpne for unntak som i dag. Noen mener også at forbudet i gjeldende lov bør «snus» slik at fangst som et utgangspunkt er tillatt.

NOAH – for dyrs rettigheter, Dyrebeskyttelsen Norge, WWF Verdens naturfond, Aktivt Rovdyrvern, Dyrenes Rett, Foreningen Våre Rovdyr og Ringsaker MDG er blant de høringsinstansene som mener fellefangst bør forbys. De viser blant annet til at fellefangst medfører stor risiko for utilsiktet bifangst inkludert husdyr og kjæledyr. Videre anføres det at dyr ofte ikke drepes umid-

delbart ved eksempelvis feilslag og drukningsfeller for bever og at levendefeller medfører store påkjenninger for dyr, selv om fellene sjekkes ofte. Flere har også vist til at fangst er i strid med dyrevelferdsloven. Andre viser til at det er manglende fokus på fellefangst ved jegerprøveopplæringen.

Naturvernforbundet er blant dem som foreslår at fangst avskaffes. Forbundet foreslår likevel at det bør kunne gjøres unntak for fremmede arter, for eksempel mink. Høringsinnspillene fra privatpersoner er i det vesentlige for et generelt forbud mot fellefangst. Noen av disse foreslår subsidiært strenge krav til merking av feller.

Av dem som støtter en hovedregel om forbud, men med bestemte unntak, er *Mattilsynet*, *Indre Østfold kommune* og *Sel kommune*. *Rådet for dyreetikk* mener at behovet for fellefangst av ulike arter bør gjennomgå.

Flere høringsinstanser har vært opptatt av at tradisjonelle fangsttradisjoner bør ivaretas. Blant dem er *Norges Fjellstyresamband*. *Sametinget* ønsker at snarefangst på rype som samisk kultur og tradisjon belyses i loven. Også *Snåsa kommune* ønsker at dagens ordning med snarefangst av ryper videreføres. *Mattilsynet* uttaler at snarefangst bør totalforbys, eller reguleres strengt, på grunn av fare for lidelse. *Tilsynet* foreslår dessuten at tillatt avlaving med felle begrenses til å hindre slik skade som er nevnt i naturmangfoldloven § 17.

Andre høringsinstanser har vært opptatt av hvilke krav som skal stilles til feller. *Norges Fjellstyresamband* støtter arbeidet med typegodkjenning av feller. Også *Sør-Varanger kommune* mener godkjente feller må være tillatt under jaktperioden for jaktbare arter, både for feller og snarer. *Jegerenes Interesseorganisasjon* mener det bør inntas i loven at fangstinnretninger skal merkes med jegernummer, slik at oppsyn kan avdekke eier uten at eiers navn uten videre blir offentlig kjent.

Enkelte høringsinstanser har vært opptatt av den lovtekniske løsningen for forbudet. Det gjelder blant annet *Norges Jeger- og Fiskerforbund* og *Statskog SF* som mener bestemmelsen kan slås sammen med høringsforslaget § 8. *Grue Finnskog Jeger og Fiskeforening* mener på sin side at bestemmelsen bør utformes likere høringsforslaget § 8 første ledd. *Kvinnherad kommune*, *Sokndal kommune*, *Bjerkreim kommune*, *Lund kommune* og *Utmarksavdelinga Vest AS* mener paragrafen bør snus, slik at feller blir tillatt med mindre det er forbudt i forskrift.

NOAH – for dyrs rettigheter støtter vurderingen rundt feller for krypdyr og den foreslåtte endringen i naturmangfoldloven, men ønsker det skal

være forbudt å bruke limfeller. NOAH – for dyrs rettigheter foreslår videre at feller skal godkjennes av *Mattilsynet*, og ikke tillates for rekreasjon eller næring, samt være registreringspliktige. De mener at konkrete felletyper bør forbys, herunder limfeller, kvelningsfeller, drukningsfeller, og feller som handler om fastklemming i påvente av avlaving.

Aremark kommune og *Indre Østfold kommune* foreslår at utilsiktet bifangst bør adresseres nærmere i forskrift.

8.5.4 Departementets vurderinger

Høringsinnspillene viser at det er ulike meninger om fangst i det hele tatt bør tillates. Departementet vil peke på at utøvelse av fangst har lange tradisjoner og er en viktig del av norsk høstingskultur. Et eksempel på det er snarefangst av rype som *Sametinget* har løftet frem i sin høringsuttalelse, se også omtale av snarefangstens betydning for samisk kulturutøvelse i punkt 3.4. For en del viltlevende arter, for eksempel villmink, er fangst også i dag en effektiv høstingsform. Departementet foreslår etter dette, som i høringsforslaget, å videreføre utgangspunktet om et forbud med adgang til å gi unntak, slik det følger av viltloven § 24 første ledd første punktum, se lovforslaget § 25 første ledd. Departementet foreslår også å videreføre innholdet i viltloven § 24 om at det kan åpnes for å tillate bruk av feller i forskrift, se lovforslaget § 25 andre ledd.

Departementet registrerer at blant annet *Norges Jeger- og Fiskerforbund* og *Statskog SF* foreslår å slå bestemmelsen sammen med høringsforslaget § 8. Høringsforslaget § 8, nå lovforslaget § 10, regulerer adgangen til jakt og fangst, mens lovforslaget § 24 gir rammer for bruk av feller i forbindelse med fangst og avlaving av levende fangst. En sammenslåing ville gjort § 10 svært vid og gjort det nødvendig å flytte blant annet våpenbestemmelsen til samme bestemmelse. Departementet mener en slik løsning ville gjort bestemmelsen lite brukervennlig, og at bestemmelsen derfor bør være selvstendig, slik forslaget var i høringsnotatet.

Departementet har også merket seg forslaget om å «snu» lovtteksten, men ser heller ikke at dette er en egnet løsning. Det finnes mange ulike typer feller, og det kan også utvikles nye. Det vil by på store utfordringer om feller generelt skal være tillatt, og at forbudte feller skal fremgå av forskrift. Slik bestemmelsen er foreslått, sikrer det mulighet for en kvalitetskontroll av hvilke feller som tillates brukt for fangst. Departementet

mener bestemmelsen fortsatt bør fastsette et forbud, og at det i forskrift kan gjøres unntak fra forbudet. Dette er også i tråd med Bernkonvensjonens ordlyd, jf. konvensjonen vedlegg IV.

Lovforslaget § 25 første ledd inneholder en endring slik at uttrykket «fangstredskap» foreslås endret til «felle». Det inkluderer også snarer brukt til rypefangst, jf. utøvelsesforskriften vedlegg 1. Forslaget er en harmonisering med den terminologien som er brukt i utøvelsesforskriften, og ingen av høringsinstansene har motsatt seg forslaget. Det innebærer at bestemmelsen vil gjelde færre typer redskaper enn i gjeldende lov, siden uttrykket fangstredskap også omfatter nett og kroker. Nett og kroker er omfattet av forbudet i lovforslaget § 32, og departementet ser følgelig ikke behov for et dobbelt forbud.

Departementet er samtidig enig med høringsinstansene som peker på at fellefangst kan ha uheldige sider. Det er blant annet risiko for at dyr lider unødige. Videre kan andre dyr enn de fellen er ment for fanges, såkalt bifangst, som Aremark kommune og Indre Østfold kommune har vært opptatt av. Etter departementets vurdering er dette forhold som er relevante ved vurderingen av hvilke feller som bør kunne godkjennes, hvilke kompetansekrav som bør stilles til utøveren og hvilket kontrollregime det er aktuelt å gjennomføre. I dag går reglene om dette frem av utøvelsesforskriften kapittel 9. Departementet foreslår å videreføre en tilsvarende hjemmel for forskrift, se lovforslaget § 25 andre ledd.

I høringsnotatet la departementene til grunn at forslaget til forskriftshjemmel burde endres slik at den på en tydeligere måte enn i gjeldende lov synliggjør rammen for forskriften. Høringsinstansene har ikke hatt merknader til dette. Departementet foreslår å tydeliggjøre i loven at forskriften kan gjelde bruk av feller, hvilke arter det tillates fangst av ved bruk av feller, hvilke feller som er tillatt, krav om merking av feller, krav om tilsyn, håndtering av fanget vilt og fjerning av ulovlige feller. Hjemmelen for forskrift i gjeldende viltlov § 24 andre ledd andre punktum, som åpner for typegodkjenning av feller og fastsetting av gebyr for godkjenning, bør etter departementets mening også videreføres. I høringsnotatet foreslo departementene at forskriften også kunne hjemle regler om organisering av en godkjenningsordning. Det har ikke kommet merknader til dette i høringen, og departementet foreslår en slik justering av bestemmelsen. Departementets forslag går frem av lovforslaget § 25 andre ledd.

Departementet har merket seg at flere høringsinstanser, i tilknytning til forskriftshjem-

melen, har hatt meninger om hvilke feller som bør godkjennes, når de skal brukes, hvordan de skal merkes med videre. Dette er spørsmål som kan bli nærmere behandlet i forskrift fastsatt med hjemmel i loven. Det tas ikke stilling til dette nå.

I høringsnotatet § 22 foreslo departementene å tydeliggjøre at Kongen i forskrift kan fastsette hvilke skytevåpen og ammunisjon eller andre metoder som kan brukes ved avliving av levende fanget vilt. Det har ikke kommet merknader til forslaget i høringen, og departementet foreslår en slik hjemmel for forskrift. Forslaget til bestemmelse gir et tydeligere hjemmelsgrunnlag for regler om bruk av skytevåpen ved avlivning av fanget vilt. Det er gitt nærmere regler om bruk av skytevåpen ved avliving av fanget vilt i utøvelsesforskriften § 34.

Når det gjelder dagens unntak fra forbudet for smånagere og krypdyr, har flere høringsinnspill pekt på at unntaket ikke hører naturlig hjemme der den er plassert i viltloven dag, og heller ikke slik den ble foreslått plassert i høringsforslaget. Departementet viser til at naturmangfoldloven § 17 første ledd stadfester at «[s]månagere, krypdyr og lakse- og innlandsfisk kan avlives dersom det er nødvendig for å hindre skade på person eller eiendom». Departementet er enig i at det ikke er naturlig å regulere avlivning av smånagere og krypdyr etter naturmangfoldloven § 17 i en bestemmelse som omhandler jakt og fangst. Hensynet til lovens systematikk, der lovforslaget kapittel 5 regulerer utøvelse av jakt og fangst, tilsier at unntaket i høringsforslaget § 22 andre ledd tas ut. Det tilsvarende er foreslått for bestemmelsen om bruk av kjemikalier og gift til avliving smånagere og krypdyr, se punkt 8.10. Departementet vurderer at det heller ikke er naturlig å ta bestemmelsen om adgang til bruk av feller på smånagere og krypdyr inn i naturmangfoldloven § 17 første ledd. Departementet viser til at naturmangfoldloven kapittel III i all hovedsak regulerer vilkårene for uttak av vilt, og ikke hvilke metoder det er adgang til å bruke der uttak er tillatt. Adgangen til å benytte feller på smånagere og krypdyr vil derfor måtte vurderes etter annet regelverk, som dyrevelferdsloven, jf. HR-2024-1186-A. Se særlig dyrevelferdsloven § 12, og forskrift av 21. desember 2000 nr. 1406 om skadedyrbekjempelse. Departementets vurdering er at dette i praksis verken vil medføre en endring i adgangen til å bruke feller for å avlive smånagere og krypdyr, eller i adgangen til bruk av virkemidler for avliving av smånagere og krypdyr mer generelt. Dette innebærer at unntaket etter vilt-

loven § 25 for bruk av feller ved avliving av smågnagere og krypdyr oppheves.

Etter en nærmere vurdering etter høringen har departementet valgt å ikke gå videre med forslaget om å endre naturmangfoldloven § 17 første ledd. Forslaget innebar å heve terskelen for å avlive krypdyr fra «nødvendig» til «strengt nødvendig», og å ta inn en regel om at krypdyr kan innfanges dersom det er nødvendig for å hindre skade på person eller eiendom.

Departementet har ikke registrert noen særlig motstand i høringen mot de foreslåtte endringene naturmangfoldloven § 17 første ledd. Departementets syn er likevel at de foreslåtte endringene ikke er nødvendige. Forslaget har heller ingen tydelig kobling til forslaget om en ny viltressurslov.

I høringsnotatet skrev departementet at Bernkonvensjonen kan tale for å skille mellom adgangen til å avlive smågnagere og krypdyr for å hindre skade på person eller eiendom. Vedlegg II til konvensjonen lister viltartene som skal gis strengest vern etter konvensjonen. Listen omfatter to krypdyrarter som finnes i Norge; firfisle og slettsnok. Den omfatter imidlertid ingen smågnagerarter som finnes i Norge. Konvensjonen stiller dermed strengere krav for å avlive de nevnte krypdyrartene enn smågnagere. Departementet kan imidlertid ikke se at det er nødvendig å heve terskelen for å avlive krypdyr som foreslått, for å ivareta forpliktelsene etter Bernkonvensjonen. Konvensjonen åpner for å avlive arter som er oppført på konvensjonens vedlegg II, blant annet dersom formålet er å avverge skade på eiendom eller for å ivareta offentlige helse- eller sikkerhetshensyn, dersom det ikke finnes andre løsninger. Departementet mener at disse kravene er ivare tatt slik naturmangfoldloven § 17 første ledd er utformet i dag.

Det er forskjeller mellom krypdyr og smågnagere når det gjelder skaden slike dyr kan tenkes å forårsake. Krypdyr kan representere fare for skade på person. Det gjelder primært hoggorm som er det eneste giftige krypdyret i Norge. Samtidig representerer krypdyr i mindre grad en fare for skade på eiendom, særlig sammenlignet med smågnagere. Denne forskjellen mellom krypdyr og smågnagere vil komme inn som en del av vurderingen av når det vil være nødvendig å avlive dyret for å hindre skade på person eller eiendom.

Departementet mener, etter en nærmere vurdering, at det ikke er naturlig eller behov for å regulere adgangen til innfangning av krypdyr i bestemmelsen. Nødvendighetskriteriet i naturmangfoldloven § 17 første ledd innebærer at andre

mindre inngripende løsninger må være vurdert eller prøvd før man eventuelt avliver individet. Å forsøke å flytte individet er et slikt mulig alternativ. At krypdyr kan flyttes for å hindre skade på person eller eiendom, må anses å følge av nødvendighetskriteriet. Departementet mener også at regelendringen som ble foreslått i høringsnotatet kunne skape tvil om adgangen til å flytte smågnagere som et alternativ til avliving.

Departementet viser også til at det fremstår å være en utbredt oppfatning at krypdyr normalt ikke skal bekjempes, men at det i enkelte situasjoner kan være nødvendig å gjennomføre tiltak, som avliving. Også markedet virker å ha tilpasset seg dette i noen grad, ved at feller for krypdyr som ser ut til å være i salg i dag er feller som ikke dreper dyret. Departementets syn er derfor at det ikke fremstår å være utfordringer med anvendelsen av naturmangfoldloven § 17 første ledd for krypdyr som tilsier at det er et behov for å endre regelen som foreslått i høringsnotatet.

8.6 Bruk av synlig lys og særskilte siktemidler

8.6.1 Gjeldende rett

Viltloven § 20 tredje ledd andre punktum oppstiller et forbud mot bruk av kunstig lys i jaktøyemed. Unntak fra forbudet følger av tredje ledd andre punktum bokstav a til d. Unntakene åpner for at kunstig lys kan benyttes ved åtejakt på rødrev når lyskilden er fast montert (bokstav a), ved ettersøk av påskutt hjortevilt og villsvin (bokstav b), ved avliving av vilt som er fanget levende i felle (bokstav c) og ved jakt på villsvin når jakten foregår i åpent terreng eller ved åteplass (bokstav d).

Det følger av viltloven § 20 fjerde ledd at ved ettersøk som nevnt i tredje ledd bokstav b, har jegeren bevisbyrden for at påskytingen er lovlig. I tillegg skal jegeren varsle politi, jaktrettshaver og kommunen om bruken av kunstig lys før ettersøket tar til. Dersom varsling i vesentlig grad vil forsinke ettersøket, kan begrunnet melding om slik bruk av kunstig lys sendes samme instanser umiddelbart etter avsluttet søk.

I viltloven § 20 femte ledd andre punktum gis det hjemmel for departementet til å fastsette nærmere bestemmelser om bruk av kunstig lys i tilfeller nevnt i tredje ledd. Etter viltloven § 20 femte ledd tredje punktum kan departementet ved forskrift også tillate at kunstig lys benyttes ved åtejakt på andre arter enn rødrev, ved ettersøk av andre arter enn hjortevilt og ved avliving av vilt i

andre tilfeller enn nevnt i tredje ledd. I utøvelsesforskriften § 29a er det fastsatt unntak for bruk av fast montert kunstig lys ved åtejakt på jerv som gjennomføres som ledd i lisensfelling. Bruk av kunstig lys i slike tilfeller skal rapporteres til statsforvalteren, jf. utøvelsesforskriften § 29a andre ledd.

Viltloven § 20 ble sist endret ved lov 11. juni 2021 nr. 83 om endringer i viltloven, der det ble åpnet for bruk av kunstig lys ved jakt på villsvin. I forarbeidene til lovendringen, se Prop. 149 L (2020–2021) s. 15, knyttet departementet noen kommentarer til begrepet kunstig lys i jaktøyemed:

Departementet mener at begrepet kunstig lys må tolkes i lys av samfunnsutviklingen. Departementet legger til grunn at kunstig lys er lys som ikke stammer fra naturen i form av direkte og indirekte lys fra solen eller månen.

Kunstig lys kan være synlig lys i form av ildslys, for eksempel lys fra fakler og bål. Det kan være elektrisk lys, for eksempel lys fra lommelykt, hodelykt eller en lommelyktlignende lyskaster som monteres på våpenet. Det omfatter også lys som stammer fra en kjemisk reaksjon, for eksempel lysstaver eller lignende.

Kunstig lys omfatter også all form for nattoptikk. Med nattoptikk menes fosforbaserte eller elektroniske restlysförsterkere med eller uten infrarød lyskilde og enheter som omformer varmestraler til synlige bilder i såkalte termiske kikkerter eller siktemidler. Bruk av nattoptikk som håndholdte kikkerter likestilles med siktemidler på våpenet, så lenge bruken er «i jaktøyemed».

Ulike typer «rødpunktsikter», elektroniske avstandsmålere og rene optiske hjelpemidler omfattes ikke av forbudet. Med rødpunktsikter menes her sikter som har et opplyst retikkel i form av et kors eller punkt (vanligvis rødt eller grønt) i sentrum av siktet. Slike opplyste retikler bidrar til økt synlighet for siktepunktet mot viltet generelt, og i dårlig lys spesielt. Lys fra bebyggelse, lys fra gatelykter ved veier eller lignende omfattes heller ikke av forbudet mot bruk av kunstig lys. Dette er forhold som jegeren ikke kan påvirke, og slikt lys er heller ikke satt opp i forbindelse med jakten eller med jakt som formål.

Ved Stortingets behandling av lovproposisjonen, jf. Innst. 604 L (2020–2021), ble lovforslaget vedtatt, se endringslov 11. juni 2021 nr. 83. Stortingets

næringskomité kom samtidig med et anmodningsvedtak (nr. 1134) til regjeringen:

Stortinget ber regjeringen gjøre en utredning med sikte på å avklare definisjonen av begrepet 'kunstig lys' i viltloven, og hvilke prinsipper som bør legges til grunn for en ny bestemmelse om dette i viltloven, i forbindelse med det pågående arbeidet med modernisering av viltloven.

Departementene vil peke på at det ikke er et generelt forbud mot nattjakt i dag. I rapporten «Sikker og human jakt» (2011), fra en arbeidsgruppe ledet av Direktoratet for naturforvaltning, ble det blant annet sett nærmere på jakt i den mørke delen av døgnet, primært i tilknytning til hjortevilt. Flertallet i arbeidsgruppen uttaler følgende på s. 8:

Ut fra dette tilrår derfor ikke flertallet i arbeidsgruppen å endre loven slik at jakt i den mørke delen av døgnet undergis nye begrensninger, for eksempel ved regulering ut fra klokkeslett, månefaser eller lignende. En slik regulering vil ikke kunne ta hensyn til de faktiske lysforholdene, siden disse varierer både geografisk og i forhold til vær, skydekke, måne og om det er snø på bakken. Alt etter slike variasjoner, vil det eksempelvis kunne være for mørkt for jakt om kvelden, mens det samme natt kan være tilstrekkelig lyst til fullt forsvarlig jakt. Kravet til jegeren må uansett være at lyset er tilstrekkelig til sikker og human felling, enten det er kveld, natt eller morgen.

Departementene viser til at utgangspunktet om at det ikke er forbudt å jakte i den mørke delen av døgnet har blitt lagt til grunn i de senere endringer av viltloven §§ 20 og 21, jf. Prop. 161 L (2012–2013) og Prop. 149 L (2020–2021).

Jakt i den mørke delen av døgnet er omfattet av viltloven § 19, hvor det slås fast at all jakt- og fangstutøvelse skal utøves på en slik måte at viltet ikke utsettes for unødige lidelser, og slik at det ikke oppstår fare for mennesker eller husdyr eller skade på eiendom. Jakt i den mørke delen av døgnet stiller andre, og på noen områder høyere, krav til jegeren enn jakt på dagtid.

8.6.2 Bernkonvensjonens rammer for bruk av kunstig lys

Viltlovens bestemmelser om bruk av kunstig lys må ses i sammenheng med Bernkonvensjonen artikkel 8 og vedlegg IV. Bernkonvensjonen artik-

Tabell 8.1 Forbudte metoder knyttet til kunstig lys i Bernkonvensjonen vedlegg IV

artificial light sources	kunstige lyskilder ¹
devices for illuminating targets	innretninger for å belyse byttet ¹
sighting devices for night shooting comprising an electronic image magnifier or image converter	sikter for nattjakt bestående av innretninger for elektronisk forstørrelse eller overføring ¹

¹ Norsk offisiell oversettelse, jf. St.prp. nr. 12 (1985–86)

kel 8 oppstiller et forbud mot bruk av alle metoder som er ikke-selektive for fangst og avliving av arter av vill fauna og bruk av alle metoder som kan forårsake at den lokale bestand av en art forsvinner eller forstyrres alvorlig, og især metoder i vedlegg IV. Forbudet gjelder for arter opplistet i konvensjonens vedlegg II og III. De forbudte metodene i vedlegg IV som er relevante for regulering av kunstig lys følger av tabell 8.1.

De tre nevnte kategoriene inngår i begrepet «kunstig lys», slik det er fremstilt i Prop. 149 L (2020–2021) s. 15. Eventuelle unntak fra forbudet mot bruk av kunstig lys må oppfylle vilkårene som følger av Bernkonvensjonen artikkel 9. Unntakene som følger av viltloven § 20 tredje ledd og utøvelsesforskriften § 29a er fastsatt innenfor rammene av Bernkonvensjonen artikkel 9. Se nærmere omtale av Bernkonvensjonen under punkt 3.3.1.

8.6.3 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo i høringsnotatet § 23 i stor grad å videreføre forvaltningens forståelse av hva som i dag anses som kunstig lys, men foreslo å gå bort fra begrepet «kunstig lys». Den teknologiske utviklingen har ført til at den språklige forståelsen av begrepet, slik det fremgår av viltloven, ikke er tilstrekkelig klar. Departementene viste til at forslaget vil bidra til en tydeliggjøring sammenlignet med dagens begrep. Departementet mente også at forslaget ville samsvare bedre med inndelingen som følger av Bernkonvensjonen vedlegg IV.

Forslaget i høringsnotatet oppstilte et forbud mot bruk av lyskilder som gir synlig lys under jakt og fangst. I tillegg gjelder forbudet også bruk av restlysførsterkende og termiske siktemidler, og andre siktemidler med teknologi som har til formål å lyse opp eller forbedre synligheten av omgivelsene eller viltet for jegeren. Departementene mente videre at det ikke var behov for å forby bruk av rene håndholdte observasjonsmidler med restlysførsterkende eller termisk teknologi under jakt og fangst. Departementene foreslo en for-

skriftshjemmel for å gi unntak fra forbudet, og gi nærmere regler om bruk av synlig lys og særskilte siktemidler, blant annet krav om varsling og rapportering.

De gjeldende unntakene i viltloven om bruk av kunstig lys ble foreslått videreført, men at de skulle tas ut av loven og samles i forskrift.

8.6.4 Høringsinstansenes syn

Forslaget om regulering av synlig lys og særskilte siktemidler er omtalt i om lag 560 høringsinnspill. Av disse er det rundt 340 innspill fra privatpersoner. De fleste innspillene fra privatpersoner er knyttet til bruken av termiske siktemidler, og særlig ved hjortejakt.

En klar overvekt av de private innspillene argumenterer for økt bruk av termiske siktemidler. De peker blant annet på at jakt med termiske siktemidler på hjort på innmark er mindre stressende for dyrene, fører til mindre skadeskyting, sikrer en mer effektiv jakt og at bruken av termiske siktemidler er en forutsetning for at fellingskvotene på hjort kan nås. Flere private høringsinnspill peker også på at de mener termisk teknologi ikke faller inn under begrepet «kunstig lys» og at det er lovlig å bruke under jakt og fangst. De mener derfor at departementenes forslag innebærer en utvidelse av forbudet etter gjeldende rett. Flere private høringsinnspill peker på at Bernkonvensjonen ikke kan tolkes slik at den omfatter termisk teknologi.

En rekke likelydende innspill fra privatpersoner fremhever et ønske om å beholde et forbud mot bruk av kunstig lys under jakt. Flere private høringsinnspill støtter departementenes forslag, og viser blant annet til at bruk av termisk siktemiddel medfører flere ettersøk på nattestid, at det ikke lenger kan kalles jakt når en benytter slike hjelpemidler og at det svekker jaktens omdømme. Flere av dem som er positive til forslaget, peker på at det er behov for at det åpnes for unntak fra forbudet ved jakt på enkelte viltarter og ved ettersøk.

Flere offentlige instanser, foreninger og organisasjoner stiller seg positive til forslaget. Det gjelder blant annet *Bergen kommune, Haram kommune, Høyanger kommune, Sel kommune, Stavanger kommune, Vindafjord kommune, Vågå kommune, Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus, BirdLife Norge, Dyrebeskyttelsen Norge, Foreningen Våre Rovdyr, FugleAdvokatene, Kaupanger Hovedgård, Naturvernforbundet, NOAH – for dyrs rettigheter, Norges Bondelag, Norges Skogeierforbund og Stiftelsen Norsk Hjortesenter*. Bergen kommune skriver:

Bymiljøetaten støtter lovforslaget om videreføring av tidligere intensjon med loven, og klargjøring av forbudet mot å bruke restlysfosterkende og termiske siktemidler, og andre siktemidler med liknende teknologi, til vanlig jakt. Videre støtter Bymiljøetaten at hovedregel ligger i loven, mens unntak plasseres i forskrifter.

En rekke høringsinstanser, herunder *Statskog SF, Statsforvalteren i Møre og Romsdal, Aremark kommune, Lom kommune, Midt-Telemark kommune, Sokndal kommune, Suldal kommune, Ulvik herad, Innlandet fylkeskommune, Frosta jeger- og fiskerforening, Norges Bondelag, Norges Skogeierforbund, Skogkurs og Utmarksforvaltningen AS* er positive til bruk av termiske hjelpemidler, og at bruken kan reguleres gjennom unntak i forskrift.

Politidirektoratet og Målselv kommune støtter utformingen av forslaget. Politidirektoratet skriver:

Vi støtter utformingen av departementenes forslag til § 23 i ny lov, da den etter vår vurdering gir tydelige materielle regler på området og ikke bør gi noen utfordringer å håndheve.

Statsforvalteren i Rogaland peker på at jakten kan bli for effektiv ved bruk av særskilte siktemidler, og at man da må vurdere å legge inn kvoter for å hindre en ikke-bærekraftig jakt. *Eigersund kommune* og *Foreningen Våre Rovdyr* frykter ulovlig jakt ved bruk av termiske siktemidler.

Både *Austevoll Ettersøksring* og *Ytre Fjordane ettersøksring* er skeptiske til bruk av termiske siktemidler ved hjortejakt. *Ytre Fjordane ettersøksring* skriver:

Selv om enkelte ettersøksringer mener at antallet ettersøk har blitt redusert som følge av termiske siktemidler, er vår erfaring det motsatte. Vi har sett en økning i antallet ettersøk og uheldige situasjoner, noe som understreker beho-

vet for en grundig vurdering av denne teknologien.

Austevoll Ettersøksring peker på at bruk av termisk siktemiddel medfører flere ettersøk på nat-testid for ettersøksringene, og foreslår at termisk sikte til bruk ved jakt på hjortevilt ikke blir tillatt.

Flere høringsinstanser er negative til et forbud mot termiske siktemidler, herunder *Eidfjord kommune, Hustadvika kommune, Bergens Jeger- og Fiskerforening, Bodø Jeger- og Fiskerforening, Engerdal Senterparti* og *Våpenrådet*. *Hustadvika kommune* skriver:

Selv om *Hustadvika kommune* i utgangspunktet er enig i at vi ikke er avhengige av termiske kikkertsikter for å forvalte viltet og at siktene har sine begrensninger, ser vi et stort problem med et forbud. Hvordan skal dette håndheves og kontrolleres?

Våpenrådet konkluderer i sin høringsuttalelse med at det ikke er noen grunn til å forby termiske enheter. De mener både håndholdte, binokulare og kikkertsikter, derfor må tillates til norsk jakt.

Rendalen kommune, Flekkefjord og omegn Jeger og Fiskerforening, Åsane Jeger- og Fiskerforening og *Norsk Sau og Geit* mener det bør være en generell åpning for bruk av termiske siktemidler. *Norsk Sau og Geit* skriver:

Det påpekes at de er et viktig supplement til god dyrevelferd og at det tilligger skytter ansvaret for at det brukes i områder skytter vet at det ikke forekommer kvister eller annet som er vanskelig å observere gjennom disse siktemidlene.

En rekke høringsinstanser, herunder *Alvdal kommune, Asker kommune, Engerdal kommune, Foll-dal kommune, Lesja kommune, Sel kommune, Tynset kommune, Sør-Varanger kommune* og *Fritzøe Skoger AS*, mener det er behov for å åpne for bruk av termiske hjelpemidler ved offentlig ettersøk. Flere høringsinstanser, som *Alvdal kommune, Follidal kommune, Tynset kommune, Sør-Varanger kommune, Rovviltnemnda i region 3/Oppland* og *Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk*, peker på at det bør være adgang til å benytte termiske hjelpemidler ved skadefelling. *Rovviltnemnda i region 3/Oppland* og *Norske Reindriftssamers landsforbund* ønsker også en adgang til bruk av termiske hjelpemidler ved lisensfelling.

Mange høringsinstanser mener det bør være tillatt å bruke termiske siktemidler ved jakt på

hjort. Det gjelder blant annet Asker kommune, *Aurskog-Høland kommune*, *Gjemnes kommune*, Lom kommune, *Meråker kommune*, *Nord-Fron kommune*, Sel kommune, *Skjåk kommune*, *Stranda kommune*, *Stryn kommune*, Suldal kommune, *Sunnfjord kommune*, *Volda kommune*, Vågå kommune, *Ørsta kommune*, *Vestland fylkeskommune*, *Fjord Senterparti*, *Fjord Arbeiderparti*, *Fjord Høgre*, *Fjord Fremskrittsparti*, Fritzøe Skoger AS, *Muldal hjortevald*, Norges Bondelag, *Norges Jeger- og Fiskerforbund*, *NORSKOG*, *Oslo Jeger- og Fiskerforening*, *Rindal Senterparti*, *S. D. Cappelen Skoger*, *Ytre Sogn og Sunnfjord bestandsplanområde* og Våpenrådet. Norges Jeger- og Fiskerforbund skriver:

En art som etter NJFFs vurdering fyller alle vilkår for unntak fra bestemmelsene om siktemidler i Bernkonvensjonen er hjort, samt at rådyr og enkelte andre arter bør være aktuelle å vurdere. NJFF foreslår derfor å ta inn et unntak for bruk av kunstig lys og siktemidler jfr. § 23, 1. ledd ved jakt på hjort på innmark.

Våpenrådet viser til at den største delen av termiske kikkertsikter i dag brukes på hjortejakt og at det er utfordringer mange plasser til å få tatt ned bestanden. Våpenrådet mener at dersom det innføres et forbud mot bruk av termiske siktemidler, må hjortejakt unntas.

Enkelte høringsinstanser, som Aremark kommune, *Indre Østfold kommune*, *Kvinnherad kommune*, *Muldal hjortevald* og *Åsane Jeger- og Fiskerforening*, peker på at hjortejakt tar utgangspunkt i fellingskvoter, og at det er et argument for at termiske siktemidler bør kunne tillates.

Flere høringsinstanser, herunder *Aurskog-Høland kommune*, *Meråker kommune*, *Nord-Fron kommune*, *Fauske og Sørfold Jeger og Fiskerforening*, *Oslo Jeger- og Fiskerforening*, *Norsk Bonde- og Småbrukarlag*, *NORSKOG* og *S. D. Cappelen Skoger*, mener det også bør være tillatt å bruke termiske siktemidler ved jakt eller felling av andre viltarter som bever, rev, jerv eller villsvin.

Norges Jeger- og Fiskerforbund mener det bør åpnes for bruk av kunstig lys av og rundt skuddstedet, og skriver:

For å unngå at jegeren/jaktlaget bidrar til at det kan bli vanskelig for ettersøksekvipasjen å få til en god undersøkelse av skuddplassen, foreslår NJFF at jeger/jaktlag skal kunne benytte kunstig lys til umiddelbar undersøkelse av og rundt skuddstedet for å få oversikt over situasjonen. Det må sendes melding til

kommunen og rettighetshaver ved bruk av kunstig lys også i slike situasjoner.

Enkelte høringsinstanser, herunder *Indre Østfold kommune*, *Sunnfjord kommune*, *Fritzøe Skoger AS*, *Skogkurs og Utmarksforvaltningen AS* tar til orde for at det bør innføres kompetanse- eller kvalifikasjonskrav for bruk av termiske siktemidler.

Høringsinstansene *Fjord Senterparti*, *Fjord Arbeiderparti*, *Fjord Høgre*, *Fjord Fremskrittsparti*, *Bergens Jæger- og Fiskerforening*, *Jegernes Interesseorganisasjon* og Våpenrådet er uenige i eller kritiske til departementenes tolkning av Bernkonvensjonen. Våpenrådet skriver:

Lovforslaget her virker som om det er laget med tanke på å søke forbud mot noe som man ikke lyktes med for noen år siden. Det virker videre som om man søker å finne hjemmel i eksisterende, gamle avtaler til å forby termiske sikter. De som satt og utformet teksten i Bernkonvensjonen på slutten av 1970 tallet kunne ikke ha noen formening om hva et termisk sikte var for noe. Allikevel skal denne konvensjonen nå skyves foran når man nå prøver å få termisk forbudt. Noen reell begrunnelse for hvorfor et slikt forbud skulle være fornuftig er ikke engang forsøkt gitt i høringsnotatet.

Aremark kommune mener det er en mangel ved høringsnotatet at det ikke drøfter fordelene ved bruk av termiske siktemidler, og skriver:

Lovforslaget mangler, etter vårt syn, en tilstrekkelig bred faglig vurdering av hvordan synlig lys og særskilte siktemidler kan føre til økt sikkerhet, mer forvaltningsrettet uttak og dyrevelferdsmessig utøvelse.

Flere høringsinstanser, herunder *Statsforvalteren i Møre og Romsdal*, *Akershus Grunneierlag SA*, *Fauske og Sørfold Jeger og Fiskerforening*, *Målselv Jeger og Fiskerforening* og *Norges Bondelag*, er positive til departementenes forslag om å åpne for bruk av rene håndholdte observasjonsmidler. Stiftelsen *Norsk Hjortesenter* støtter forslaget, men mener det bør konsekvensutredes nærmere før en åpner for fri bruk av håndholdte observasjonsmidler. *Oslo kommune*, *Stavanger kommune* og *NOAH* – for dyrs rettigheter er imot å tillate slike hjelpemidler. *Oslo kommune* skriver:

Ved å tillate bruk av termiske kikkerter introduserer man et helt nytt og effektivt hjelpemiddel i den norske jaktkulturen. Vi vil advare mot

at dette kan bidra til å svekke aksepten for jakt i den øvrige befolkningen.

8.6.5 Departementets vurderinger

Lovforslaget § 26 inneholder regler om bruk av synlig lys og særskilte siktemidler under jakt og fangst. Departementets lovforslag opprettholder forslaget som ble sendt på høring.

Departementet registrerer at det er stor oppmerksomhet knyttet til forslaget om regulering av synlig lys og særskilte siktemidler. Høringsinstansene er delt i synet på bruk av slike hjelpemidler ved jakt.

Utgangspunktet for forslaget i høringsnotatet var en videreføring av forvaltningens forståelse av innholdet i begrepet «kunstig lys», og en videreføring av unntakene som er gitt i lov og forskrift. Departementet registrerer at mange høringsinstanser likevel oppfatter forslaget som en utvidelse til også å omfatte termiske siktemidler med videre.

Departementet vil peke på at høringsforslaget § 23 tar stilling til forståelsen av gjeldende rett, herunder hva som omfattes av begrepene synlig lys og særskilte siktemidler. Departementet har i høringsnotatet ikke tatt stilling til fordeler og ulemper ved bruk av ulike hjelpemidler og teknologier, herunder termiske siktemidler. Dette er forhold som må vurderes konkret dersom det skal åpnes for unntak fra forbudet, se omtale under.

Departementet viser til at høringsinstansene i det alt vesentlige er positive til en tydeliggjøring av gjeldende rett og at begrepet «kunstig lys» ikke videreføres. Begrepet «kunstig lys» er i høringsnotatet omtalt på følgende måte:

Landbruks- og matdepartementet har i Prop. 149 L (2020–2021) lagt til grunn at begrepet «kunstig lys» omfatter både bruk av synlig lys og bruk av all form for nattoptikk. Videre innebærer denne forståelsen at bruk av nattoptikk som håndholdte kikkerter – for eksempel termiske kikkerter – likestilles med siktemidler med tilsvarende teknologi på våpenet, så lenge bruken er «i jaktøyemed».

Begrepet kunstig lys består av både lyskilder som gir synlig lys og ulike teknologiske innretninger som ikke gir synlig lys, men som lyser opp eller forbedrer synligheten av omgivelsene og viltet for jegeren også i den mørke delen av døgnet. Som en hovedregel skal jakt utøves i situasjoner hvor risiko for dyrelidelser og forstyrrelse av annet naturmangfold er så begrenset som mulig, jf. viltloven § 19, se lov-

forslaget § 18, og dyrevelferdsloven § 20. Departementene mener at jakt i den mørke delen av døgnet fortsatt bør begrenses til et fåtall nattaktive arter der viltmyndighetene har et mål om økt uttak, som for eksempel villsvin.

Lovbestemmelser som inneholder forbud og som kan sanksjoneres med straff må utformes på en tilstrekkelig klar måte. Dette følger av legalitetsprinsippet. Departementene viser til at det over tid har vært ulike oppfatninger av innholdet i begrepet kunstig lys. Det er derfor behov for å gjøre endringer, slik at regelverket blir tydeligere.

I forbindelse med departementenes oppfølging av Stortingets anmodningsvedtak (nr. 1134), har departementene vurdert gjeldende regler blant annet opp mot handlingsrommet som følger av de folkerettslige forpliktelsene etter Bernkonvensjonen og hvordan kunstig lys er regulert i våre naboland. Som følge av Stortingets merknader i Innst. 604 L (2020–2021), har departementene sett nærmere på om det er grunnlag for å endre definisjonen av begrepet kunstig lys.

Påtalemyndighetene har i tidligere saker vist til at det er en svakhet ved gjeldende rett at begrepet «kunstig lys» ikke er tilstrekkelig klart. For å ivareta hensynene bak legalitetsprinsippet har derfor ikke brudd på bestemmelsen blitt sanksjonert med straff. Politidirektoratet har i sin høringsuttalelse pekt på at forslaget til ny lovbestemmelse gir tydelige materielle regler på området og at det ikke bør gi noen utfordringer å håndheve.

Departementet mener videre at Stortingets anmodningsvedtak (nr. 1134) og Stortingets merknader i Innst. 604 L (2020–2021) er fulgt opp gjennom den tydeliggjøringen og avgrensningen som følger av lovforslaget.

Flere private høringsinnspill, samt enkelte innspill fra offentlige instanser og foreninger, er kritiske til departementenes tolkning av Bernkonvensjonen.

Departementet vil vise til at et sentralt spørsmål for reguleringen i nasjonal rett er hvilke folkerettslige krav som følger av Bernkonvensjonen artikkel 8 og konvensjonens vedlegg IV om forbudte metoder for jakt og fangst. Konvensjonen oppstiller minimumskrav som partene skal følge opp med mindre det eksplisitt er tatt forbehold ved ratifiseringen. Konvensjonen er ikke til hinder for at det nasjonalt kan fastsettes strengere regler enn det som følger av konvensjonen.

For å kunne vurdere hva som følger av de folkerettslige kravene og hva som anses å tilligge det

nasjonale handlingsrommet, er det naturlig å se nærmere på hva som kan utledes av Bernkonvensjonens vedlegg IV gjennom en fortolkning. Etter Wienkonvensjonen om traktatretten artikkel 31 skal en traktat tolkes i god tro, med utgangspunkt i ordlyden etter alminnelig språkbruk, i sin kontekst, og i lys av traktatens gjenstand og formål.

Et særskilt spørsmål er hvorvidt konvensjonsteksten kun skal tolkes i lys av det som var relevant på tidspunktet for vedtagelse av konvensjonen, eller om konvensjonen også skal tolkes i lys av samfunnsutviklingen, slik Våpenrådet er inne på i sin høringsuttalelse. Konvensjonens vedlegg IV lister opp en rekke konkrete metoder som er forbudt, noe som kan tale mot en vektlegging av formålsbetraktninger som medfører en utvidende tolkning av disse. Samtidig er de angitte metodene generelt formulert, noe som kan tyde på at angivelsen i vedlegg IV er utformet for også å ta høyde for samfunnsutvikling og stå seg over tid, og at formålsbetraktninger bør tillegges vekt. Departementets vurdering er at konvensjonens forbud bør tolkes dynamisk i lys av samfunnsutviklingen, og at moderne teknologi også omfattes. Det vises også til Prop. 149 L (2020–2021) s. 16 der det står at «Begrepet må tolkes i lys av samfunnsutviklingen, noe som også er i tråd med forvaltningspraksis».

Metodene opplistet i vedlegg IV ble vedtatt av konvensjonspartene i 1979, og er ikke senere revurdert eller justert, med unntak av tilføyelsen av forbudte metoder for ferskvannsfisk og krepsefisk i 1995. Det er så vidt departementet kjenner til ikke andre dokumenter vedtatt under Bernkonvensjonen (resolusjoner, rekommandasjoner eller lignende) som gir føringer om hva som ligger i kategoriene «kunstige lyskilder», «innretninger for å belyse byttet» og «sikter for nattjakt bestående av innretninger for elektronisk forstørrelse eller overføring».

Departementet har vurdert nærmere hva som kan utledes av ordlyden i de relevante kategoriene i vedlegg IV.

Forbudet mot bruk av kategorien «kunstige lyskilder» i vedlegg IV er generelt utformet, og omfatter etter ordlyden all bruk av lyskilder som er kunstige ved jakt og fangst. Hva som regnes som «kunstig» er ikke definert i vedlegg IV, men en nærliggende tolkning er at det omfatter alle lyskilder som ikke er naturlige. Det vil si lys som ikke stammer fra naturen i form av direkte eller indirekte lys fra solen eller månen. Synlig lys som ikke er naturlig, for eksempel i form av lommelykter eller lignende, er klart omfattet. Ordlyden sier ikke eksplisitt at forbudet kun gjelder synlige kun-

stige lyskilder. Sentralt for forståelsen av forbudet blir dermed hva som menes med lyskilder. «Lyskilde» kan normalt defineres som «objekt som sender ut synlig lys» (se Det Norske Akademi ordbok) eller som «objekter som selv sender ut synlig lys, slik som sola, elektriske lyspærer eller flammen fra et stearinlys» (se Store norske leksikon). Med en slik forståelse av begrepet, mener departementet det er nærliggende å avgrense forbudet til kunstige lyskilder som sender ut synlig lys.

Kategorien «Innretninger for å belyse byttet» omfatter etter ordlyden midler som er egnet til å belyse byttet. Etter ordlyden vil dette typisk være synlig lys som kan rettes mot dyr som det utøves jakt på eller fangst av. En «innretning» kan defineres som «noe som er laget til en bestemt bruk» (se Det Norske Akademi ordbok) eller som «noe som er laget for et bestemt formål, apparat eller instrument» (se Språkrådets bokmålsordbok). I denne sammenheng er innretningen ment å belyse byttet – noe som vil ha en klar kobling med en lyskilde. Verken kategorien «kunstige lyskilder» eller kategorien «innretninger for å belyse byttet» skiller etter ordlyden mellom fastmonterte eller håndholdte innretninger eller enheter.

Departementet mener ordlyden åpner for at en lyskilde, som for eksempel en lommelykt, vil kunne falle inn under både alternativet «kunstig lyskilde» og alternativet «innretning som belyser byttet». Dette kan etter departementets vurdering tale for at det er en viss overlapp mellom de nevnte kategoriene.

Når det gjelder kategorien «sikter for nattjakt bestående av innretninger for elektronisk forstørrelse eller overføring» mener departementet at det, ut fra en naturlig forståelse av ordlyden, omfatter forbud mot bruk av siktemidler på våpen som enten inneholder eller omfatter elektronisk bildeforstørrelse eller bildeoverføring. Det må også anses å omfatte innretninger med slik teknologi som kan kobles til et våpen og brukes som et siktemiddel, eller som på annen måte kan brukes som siktemiddel i en skuddsituasjon. Fosforbasert nattoptikk forsterker restlys slik at omgivelser i mørke kan sees av det menneskelige øyet. Digitale siktemidler fungerer tilnærmet som en optisk enhet på dagtid, men kan ved hjelp av lysfølsomme sensorer forsterke restlys i mørket til digitale bilder. Digitale termiske enheter benytter sensorer som omdanner varmetutstråling fra omgivelsene til digitale bilder. Slike siktemidler inneholder altså elektronisk bildeoverførende teknologi, enten i form av forsterking av restlys eller i form av omdanning av varmestråling. Departementet mener det tilsier

at de overnevnte siktemidlene klart vil rammes av forbudet etter vedlegg IV.

Et videre spørsmål er om forbudet rammer all bruk av nattsikter, også på dagtid. Etter ordlyden omfattes siktemidler for «nattjakt» (night shooting). Ettersom tradisjonelle fosforbaserte nattsikter blir skadet ved bruk om dagen, kan en tolkning være at konvensjonspartene ikke så det nødvendig å presisere i konvensjonen at forbudet var avgrenset til bruk om natten. Samtidig viser den generelle formuleringen hovedsakelig til nattsiktets funksjon. Det taler for at hvorvidt en innretning er egnet for nattjakt (og ikke hvorvidt det brukes til nattjakt) får betydning for rekkevidden av forbudet. Etter departementets vurdering tilsier en tolkning av ordlyden at også bruk av nattsikter på dagtid omfattes av forbudet. Forbudet er videre avgrenset til «sikter» (sighting devices). Dette indikerer at det som er ment å rammes av ordlyden er våpensikter, og at et forbud mot bruk av «sikter for nattjakt bestående av innretninger for elektronisk forstørrelse eller overføring» følger av våre folkerettslige forpliktelser etter Bernkonvensjonen.

Departementet vil understreke at frem til det skjer en eventuell revisjon av Bernkonvensjonen, må partene til konvensjonen ta utgangspunkt i en tolkning av konvensjonens innhold basert på Wienkonvensjonen artikkel 31. Departementet kan ikke se at argumentene fra enkelte høringsinstanser om at Bernkonvensjonen på grunn av dens alder ikke kan anses relevant lengre, kan tillegges vekt. Departementet mener det ikke har kommet innspill i høringen som gjør at forslaget til tydeliggjøring av begrepet «kunstig lys» må endres.

En rekke høringsinstanser har pekt på at det er behov for å åpne for bruk av synlig lys og særskilte siktemidler, herunder termiske siktemidler, i visse tilfeller. Departementet vil vise til at forslaget bygger på en videreføring av gjeldende unntak fra forbudet mot bruk av «kunstig lys». Departementet vil, som omtalt i høringsnotatet, i en kommende forskriftsgjennomgang foreslå at unntakene som i dag følger av viltloven § 20 tredje ledd, samles i utøvelsesforskriften § 29a. Det vil samtidig foreslås presiseringer i ordlyden i forskriften, slik at ordlyden i unntaksbestemmelsen samsvarer bedre med begrepsbruken i forslaget til ny lovbestemmelse. Endringer som følger av den varslede forskriftsgjennomgangen må gjennomføres i etterkant av et eventuelt lovvedtak i Stortinget, og er en forutsetning for at forslag til ny viltressurslov kan tre i kraft.

En rekke høringsinstanser mener det er behov for å åpne for bruk av termiske hjelpemidler ved

offentlig ettersøk. Departementet vil peke på at offentlig ettersøk ikke er omfattet av jaktbegrepet, men at en rekke bestemmelser i lovforslaget likevel gjøres gjeldende for offentlig ettersøk. Se nærmere omtale i punkt 12.7 om offentlig ettersøk og lovforslaget § 55, der departementet blant annet foreslår at viltmyndighetene kan beslutte at enkelte av reglene i loven kapittel 5 kan fravikes ved offentlig ettersøk.

Det er enkelte høringsinstanser som ønsker at det også skal kunne brukes synlig lys og særskilte siktemidler, herunder termiske siktemidler, ved skadefelling og ved lisensfelling. Departementet vil vise til at felling reguleres av bestemmelsene i lovforslaget kapittel 8. Det følger av § 45 tredje og fjerde ledd om lisensfelling, at Kongen ved forskrift eller ved enkeltvedtak kan fravike reglene i andre ledd i særlige tilfeller. Videre følger det av lovforslaget § 46 andre og tredje ledd at det i forskrift eller ved enkeltvedtak kan gis regler om at skadefelling kan gjennomføres uten hensyn til bestemmelser som nevnt i første ledd. For felling som iverksettes av myndighetene etter lovforslaget § 47 kan Kongen gjennom forskrift eller ved beslutning fravike bestemmelser som følger av første ledd.

Departementet vil peke på at svært mange privatpersoner og mange offentlige instanser, foreninger og organisasjoner mener det bør innføres et nytt unntak for bruk av termiske siktemidler ved hjortejakt. Meråker kommune, Sel kommune, Skjåk kommune, Sokndal kommune, Stranda kommune, Fritzøe Skoger AS, Oslo Jeger- og Fiskerforening, Norges Jeger- og Fiskerforbund, NOR-SKOG og en rekke privatpersoner mener et slikt unntak bør avgrenses til jakt på innmark.

Departementet ser at utfordringene med høye hjortebestander i enkelte deler av landet kan gi grunnlag for å vurdere å åpne for bruk av termiske siktemidler ved jakt på hjort. Som nevnt over, vil departementet sende på høring et forslag om nødvendige endringer i forskrift før forslaget om en ny viltressurslov kan tre i kraft. Som følge av de mange høringsinnspillene, vil departementet i forskriftsprosessen vurdere regler som åpner for bruk av termiske siktemidler ved jakt på hjort og eventuelt om dette skal avgrenses til jakt på innmark, slik en rekke høringsinstanser har pekt på.

Som nevnt i høringsnotatet punkt 10.2.4 om ettersøk i forbindelse med jaktutøvelse, bemerker departementene at definisjonen av ettersøk medfører utfordringer utenfor timene med dagslys for jegere som jakter hjortevilt og villsvin. Jegeren har i slike tilfeller behov for bruk av lys for undersøkelse av og rundt skuddsted for å finne, og om nødvendig avlive, lovlig påskutt hjortevilt eller

villsvin i den mørke delen av døgnet. Med bakgrunn i at unntakene som følger av viltloven § 20 tredje ledd foreslås flyttet til utøvelsesforskriften, la departementene til grunn at denne problemstillingen kan vurderes nærmere i det påfølgende forskriftsarbeidet. Denne problemstillingen er også tatt opp av Norges Jeger- og Fiskerforbund, som foreslår at «jeger/jaktlag skal kunne benytte kunstig lys til umiddelbar undersøkelse av og rundt skuddstedet for å få oversikt over situasjonen. Det må sendes melding til kommunen og rettighets-haver ved bruk av kunstig lys også i slike situasjoner». Departementet vil i den kommende forskriftsprosessen vurdere unntak som kan åpne for bruk av synlig lys i forbindelse med den umiddelbare undersøkelsen av og rundt skuddstedet.

Departementets forslag innebærer en avgrensning mot rene håndholdte innretninger eller kikkerter til observasjon som benytter restlysførsterkende eller termisk teknologi under jakt. Flere høringsinstanser er positive til forslaget, herunder Statsforvalteren i Møre og Romsdal, Akershus grunneierlag SA, Fauske og Sørfold Jeger og Fiskerforening, Målselv Jeger og Fiskerforening og Norges Bondelag.

I forbindelse med næringskomiteens behandling av Prop. 149 L (2020–2021), se Innst. 604 L (2020–2021) s. 2, peker næringskomiteen på at en utredning av begrepet kunstig lys bør se nærmere på en «avgrensning mellom håndholdte enheter og våpenmonterte enheter, og om det er i strid med intensjonen i viltloven å forby digitale enheter til observasjon og videoopptak hele døgnet, som håndholdte enheter, basert på om utstyret kan brukes i dårlig lys».

Departementet har, som følge av næringskomiteens merknader, vurdert spørsmålet om det bør være et forbud mot bruk av håndholdte innretninger til observasjon som benytter restlysførsterkende eller termisk teknologi under jakt, herunder såkalte nattkikkerter.

Forvaltningen har over tid lagt til grunn en tolkning som innebærer at slike observasjonsmidler omfattes av forbudet mot kunstig lys. Departementet foreslår at det skal være tillatt å bruke slike innretninger under jakt. Det er da tale om rene observasjonsmidler til jakt som ikke kan festes til eller på annen måte kobles til våpenet og dermed ha funksjon som siktemiddel, eller på annen måte benyttes som et siktemiddel.

Departementet viser til at Bernkonvensjonens vedlegg IV forbyr bruk av «sighting devices for night shooting [...]» ved jakt og fangst av vilt. Oversettelsen i St.prp. nr. 12 (1985–86) er «sikter for nattjakt [...]», se s. 51. Ordlyden kan tale for at

forbudet er ment å omfatte siktemidler som er festet på eller koblet til våpen, eller som på annen måte kan brukes som sikte i en skuddsituasjon. Det vil si våpensikter med slik teknologi.

Departementet legger til grunn at forslaget om å åpne for bruk av håndholdte innretninger til observasjon som benytter restlysførsterkende eller termisk teknologi under jakt, ikke vil bryte med Bernkonvensjonens regler, da dette må anses å ligge utenfor det konvensjonen er ment å regulere av forbudte metoder i vedlegg IV. Videre har departementet kommet til at det ikke foreligger tungtveiende argumenter eller behov for å forby rene håndholdte observasjonsmidler med restlysførsterkende eller termisk teknologi.

Bakgrunnen for departementets forslag, herunder for vurderingen opp mot Bernkonvensjonen, er at kikkerter brukes til observasjon og ikke i skuddsituasjonen. Slike hjelpemidler vil ikke innebære en fare for dyrevelferd eller annen sikkerhetsfare, enten det er på dagtid eller i den mørke delen av døgnet. Departementet mener videre det er lite som taler for at en ansvarsfull jeger vil benytte seg av håndholdte observasjonsmidler med restlysførsterkende eller termisk teknologi for å lokalisere et vilt i mørket for så å skyte mot viltet med et optisk siktemiddel. Det vil i så fall kunne innebære et brudd på kravet om forsvarlig jaktutøvelse, jf. lovforslaget § 21. Bruk av slike innretninger kun til observasjon vil heller ikke, etter departementets vurdering, bryte med Bernkonvensjonens forbud etter artikkel 8 mot bruk av metoder som ikke er selektive eller som kan forårsake at den lokale bestanden av en art forsvinner eller forstyrres alvorlig.

Det er en rekke løsninger som gjør det mulig å feste håndholdte innretninger med restlysførsterkende eller termisk teknologi på et våpen, eller å koble det til et optisk siktemiddel, og dermed benytte det som siktemiddel. Det understrekes at bruk av håndholdte observasjonsmidler med restlysførsterkende eller termisk teknologi, som kan festes på eller kobles til våpenet og brukes i en skuddsituasjon, eller på noen annen måte brukes i en skuddsituasjon, vil anses som et siktemiddel og vil være forbudt etter lovforslaget § 26 første ledd andre punktum.

At bruk av håndholdte restlysførsterkende og termiske kikkerter tillates under jakt, vil innebære at jegere kan lokalisere vilt enklere og mer effektivt i den mørke delen av døgnet enn det som er mulig med konvensjonelle optiske kikkerter. Bruk av kikkert med termisk teknologi vil bidra til enklere lokalisering av vilt også i dagslys. Enkelte innspill som departementet har mottatt i

forbindelse med lovarbeidet har pekt på at det vil være uheldig for jaktens anseelse ved at jakten kan bli for effektiv. Enkelte høringsinstanser, herunder Oslo kommune, Stavanger kommune og NOAH – for dyrs rettigheter er imot å åpne for slike hjelpemidler. Departementet er enig i at det vil være uheldig dersom jakten blir så effektiv at den går utover en bærekraftig forvaltning av en viltart, men legger til grunn at reglene i jakttingsforskriften inneholder tilstrekkelige virkemidler for å motvirke en dette.

Departementet viser også til at rene observasjonsmidler, som restlysfosterkende kikkerter og termiske kikkerter, ikke er regulert verken i Sverige eller i Finland. I Danmark er det ikke lov å bruke termiske eller restlysfosterkende kikkerter under jakt, med unntak av jakt på mårhund og vaskebjørn. Bernkonvensjonen oppstiller minimumsforpliktelser som medlemsstatene må gjennomføre i nasjonal rett. Når det gjelder regulering av håndholdte innretninger som benytter restlysfosterkende eller termisk teknologi under jakt, har enkelte medlemsstater til Bernkonvensjonen ulik nasjonal regulering av slike kikkerter. Det trekkes i retning av at det her foreligger et nasjonalt handlingsrom, og at det ligger til den enkelte medlemsstat å regulere dette ved behov.

8.7 Jakthundtrening og bruk av hund under jakt

8.7.1 Gjeldende rett

Viltloven § 23 første ledd første punktum slår fast at bruk av løs, på drevet halsende hund er forbudt unntatt for jakt på hare, rødrev og gaupe. Begrepet «løs, på drevet halsende hund» er ikke definert i viltloven, men begrepet kan forklares med en jakthund som springer løs, mens den driver viltet foran seg og bjeffer/loser.

Forbudet mot bruk av løs, på drevet halsende hund under jakt stammer fra jaktloven av 1899, og har blitt videreført i viltloven av 1951 og i gjeldende lov, men med enkelte unntak. Videreføring av forbudet mot løs, på drevet halsende hund under jakt er lite omtalt og begrunnet i forarbeidene. Av første ledd andre punktum følger det at for jakt på andre arter kan direktoratet gi samtykke for det enkelte område. I andre ledd første punktum står det at direktoratet fastsetter til hvilke tider jakt med hund kan foregå. Andre ledd andre punktum åpner for at tidene kan settes forskjellig for ulike deler av landet og de kan gjelde bestemte hunderaser. Etter tredje ledd kan det

settes som vilkår for bruk av hund at jakten skjer på områder av en bestemt minstestørrelse.

Viltloven § 26 nr. 3 åpner for at Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om blant annet bruk av ettersøkshund. Utøvelsesforskriften kapittel 7 inneholder nærmere regler om bruk av hund under jakt og felling. Utøvelsesforskriften § 22 tillater bruk av løs, på drevet halsende hund på flere viltarter enn de som følger av viltloven § 23. Bestemmelsen åpner for at løs, på drevet halsende hund også kan brukes ved jakt på rådyr og hjort, og ved felling av gaupe. De øvrige bestemmelsene i utøvelsesforskriften kapittel 7 (§§ 23 til 26) inneholder detaljerte regler knyttet til ettersøkshund og ettersøksekvipasjer. Det er blant annet krav om tilgang på godkjent ettersøkshund ved jakt på elg, hjort og rådyr. Viltforskriften § 4-2 andre ledd inneholder et forbud mot trening av jakthund på vilt i fangenskap.

Viltloven kapittel IX inneholdt tidligere flere bestemmelser om hund. Som følge av at hundeloven ble vedtatt i 2003, ble flere bestemmelser i kapittelet (§§ 53 til 55) tatt ut av viltloven og flyttet til hundeloven. Viltloven § 52 er den eneste gjenværende bestemmelsen i kapittel XI, og er en ren henvisning til hundeloven. Det følger av bestemmelsen at hundeloven gjelder ved sikring av hund, opptak av løs hund, avliving av hund, og reaksjoner mot hundeholderen med videre. Reglene i hundeloven om bruk av hund til jakt og jakthundtrening har en tett sammenheng med viltlovens regler, og omtales nærmere under. Sammenhengen mellom relevante bestemmelser i de ulike lovene er omtalt i Prop. 161 L (2012–2013) kapittel 4.4. I forbindelse med foreslåtte endringer i hundeloven, er hundedressur, jakt og fangst nærmere omtalt i Prop. 85 L (2021–2022) punkt 6.5.

Viltloven § 19 om human jakt omfatter også bruk av hund, se nærmere omtale i punkt 8.1. De rettslige rammene for bruk av hund under jakt følger av flere lover. I tillegg til viltlovens regler, må bruk av hund under jakt ses i sammenheng med naturmangfoldloven § 15 første ledd om at unødig skade, lidelse og jaging av villevende dyr skal unngås. Dyrevelferdsloven § 3 fastsetter et generelt utgangspunkt om at dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger. Denne bestemmelsen gjelder også for jakthunden. Videre følger det av dyrevelferdsloven § 20 at jakt skal utøves på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte.

Hundeloven inneholder en generell aktsomhetsbestemmelse for hundeholder i § 3 første ledd, som sier at en hundeholder skal vise aktsomhet for å unngå at hunden volder skade på

folk, dyr, eiendom eller ting. Videre fremgår det av bestemmelsen at hundeholderen skal sørge for at hunden eller hundeholdet ikke er til urimelig ulempe for folk, miljø eller andre interesser. Blant annet skal hundeholderen søke å avverge at hunden eller hundeholdet skaper utrygghet for andre.

I tillegg inneholder hundeloven enkelte særregler for jakthunder og jakthundtrening. Det fremgår av § 8 første ledd at jakthundtrening, jakt-hundprøver og dressur bare kan foregå med samtykke av grunneieren eller den som har en allmenn bruksrett til eiendommen. Av andre ledd følger det at for bruk av hund under jakt og fangst med videre gjelder også viltloven § 23, jf. § 26, og reindriftsloven § 65.

Hundeloven § 9 første ledd åpner for visse unntak fra reglene om båndtvang. Unntaket i hundeloven § 9 første ledd bokstav f slår fast at båndtvang ikke gjelder for hund når den brukes for jakt, jakthundtrening og jaktprøver mellom 20. august og 1. april eller når båndtvang er fastsatt i medhold av hundeloven § 6 andre ledd bokstav c, d og e. § 9 tredje ledd inneholder også en henvisning til blant annet viltloven. Bestemmelsen sier at en hund som nyttes som jakthund eller er under trening eller prøve for dette, kan slippes på en aktsom måte slik det er naturlig ut fra bruksformålet uten hinder av hundeloven § 4 fjerde ledd når dette ikke er i strid med viltloven, naturmangfoldloven eller regler om båndtvang. Det samme gjelder for trening og prøving av ettersøkshunder.

Det følger av hundeloven § 10 første ledd første punktum at enhver kan oppta hund som er løs i strid med hundeloven §§ 4, 6 eller 7, jf. § 9, eller med forskrift gitt i medhold av disse paragrafene. Videre følger det av andre punktum at i utmark i jakttiden der jakt er lovlig, kan likevel bare rettighetshavere i området og politiet oppta løse hunder.

Av hundeloven § 14 tredje ledd bokstav c følger det at når båndtvang gjelder, kan grunneier, noen som opptrer på dennes vegne, eller jakt- og fangstberettigede, gjøre det inngrep mot hunden som fremstår som nødvendig, herunder avliving, for å avverge skade, så sant inngrepet ikke går lenger enn nødvendig og ikke utover det forsvarlige. Dette gjelder likevel ikke en hund som er i aktiv bruk som ettersøkshund etter sykt eller såret vilt.

Ved skadefelling og lisensfelling av bjørn, jerv, gaupe og ulv for å forhindre skade på bufe og tamrein, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b, kan det gjøres unntak fra reglene om utøvelse av jakt og fangst i viltloven kapittel VI, herunder reglene om bruk av hund. Det samme gjelder der myndighetene av eget tiltak iverksetter felling av vilt etter naturmangfoldloven § 18 tredje

ledd. Dette følger av viltloven § 35 første ledd. Utøvelsen av felling etter naturmangfoldloven § 18, inkludert adgangen til bruk av hund, er nærmere omtalt under punkt 11.2 og 11.3.

8.7.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo i høringsnotatet § 24 en egen bestemmelse om bruk av hund under jakt og jakthundtrening. Forslaget tok utgangspunkt i en annen inndeling enn viltloven § 23. Departementene foreslo å angi hovedregler og prinsipper for bruk av hund i loven, og en forskriftshjemmel som åpner for å gi mer detaljerte regler.

Departementene foreslo i høringsnotatet § 24 første ledd at bruk av hund under jakt og jakthundtrening er tillatt, med mindre annet følger av lov eller forskrift. Forslaget innebar en utvidelse sammenlignet med viltloven § 23, ved at forslaget også gjaldt jakthundtrening.

I høringsnotatet § 24 andre ledd foreslo departementene å innføre en aktsomhetsnorm ved at hundefører må påse at bruken av hund under jakt og jakthundtrening skjer på en aktsom måte, og i tråd med aktsomhetskravene i hundeloven §§ 3 og 9.

I høringsnotatet § 24 tredje ledd foreslo departementene en henvisning til hundeloven for regler om sikring av hund, opptak av løs hund, avliving av hund, reaksjoner mot hundeholderen med videre. Forslaget var en videreføring av viltloven § 52.

I høringsnotatet § 24 fjerde ledd foreslo departementene en detaljert og fleksibel forskriftshjemmel delt inn i bokstav a til e. Myndigheten til å gi forskrift ble foreslått lagt til Kongen. Etter bokstav a fulgte en hjemmel til å gi forskrift om til hvilke tider jakt med hund og jakthundtrening kan foregå. I høringsnotatet § 24 fjerde ledd bokstav b ble det foreslått en forskriftshjemmel om begrensninger og vilkår for bruk av hund under jakt og for jakthundtrening. Etter bokstav c fulgte en hjemmel til å gi forskrift om forbud mot bruk av hund med bestemte funksjonsmåter eller særlige egen-skaper til jakt og jakthundtrening. I høringsnotatet § 24 fjerde ledd bokstav d ble det foreslått en hjemmel til å gi forskrift om krav til ettersøksekvipasjer og om krav om tilgang til godkjent ettersøkshund. I bokstav e foreslo departementene en forskriftshjemmel om trening av jakthund og for jakthundprøver.

Departementene foreslo også at viltloven § 23 andre ledd andre punktum ikke skulle videreføres.

I høringsnotatet omtalte departementene også forslag til nye forskriftsbestemmelser for å regulere bruk av hund til jakt og jakthundtrening. Departementene understreket i høringsnotatet at et forslag til forskriftsbestemmelser skulle sendes på høring på et senere tidspunkt, og at nye forskriftsregler ville bli vedtatt samtidig som forslaget til ny lov vil tre i kraft.

Departementene foreslo at gjeldende forbud mot løs, på drevet halsende hund ikke skulle videreføres i forslaget til ny lov. Departementene foreslo i stedet forskriftshjemmelen i høringsforslaget § 24 fjerde ledd bokstav c, om at Kongen i forskrift kan gi regler om forbud mot bruk av jakthund med bestemte funksjonsmåter eller særlige egenskaper. Dette var ment å gjelde blant annet jakthunder som i dag karakteriseres som løs, på drevet halsende hund. Departementene viste til at utøvelsesforskriften § 22 vil bli endret i lys av dette, for å tydeliggjøre at bruk av løs, på drevet halsende hund under jakt fremdeles skal være forbudt, men med unntak for enkelte viltarter.

Departementene foreslo i tillegg at begrepet «løs, på drevet halsende hund» skulle endres til «drivende» hund i den kommende forskriftsgjennomgangen. Drivende hund ble foreslått definert som en hund som forfølger og driver viltet foran seg med los over lengre tid.

Departementene viste til at det vil bli vurdert å ta inn en ny bestemmelse i utøvelsesforskriften om begrensning i antall hunder som kan brukes samtidig på samme vilt. Videre omtalte departementene i høringsnotatet at det vil bli vurdert å innføre et forbud mot skarpe hunder i den kommende forskriftsgjennomgangen.

Departementene understreket at høringsforslaget § 24 om bruk av hund under jakt og jakthundtrening, og forskrift med hjemmel i denne lovbestemmelsen, vil gjelde tilsvarende ved felling etter naturmangfoldloven § 18. Videre åpnet høringsforslaget kapittel 8 for at det vil være adgang til å fravike blant annet § 24 ved felling etter naturmangfoldloven § 18. Denne adgangen gjelder også for forskrift som er gitt med hjemmel i høringsforslaget § 24.

8.7.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt i overkant av 200 høringsinnspill knyttet til forslaget om regulering av bruk av hund og jakthundtrening. Av disse er det rundt 150 innspill fra privatpersoner. Mange av de private innspillene er likelydende, hvor det anføres at drivende hunder påfører dyrene stress og lidelse, og at drivende hunder under jakt bør

forbys av dyrevelferdsmessige hensyn. Enkelte privatpersoner er skeptiske til at lovforslaget åpner for å regulere bruk av hund nærmere i forskrift.

Flere offentlige instanser, foreninger og organisasjoner stiller seg positive til hele eller deler av forslaget. Det gjelder *Kvinnerad kommune, Innlandet fylkeskommune, Statsforvalteren i Innlandet, Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus, Folkeaksjonen Ny Rovdyrpolitikk, Jegernes Interesseorganisasjon, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Skogeierforbund, Norsk Kennel Klub, Norsk Wachtelhundklubb, NORSKOG og Skogkurs.*

Frosta jeger- og fiskerforening er negativ til forslaget, og skriver at de ønsker å uttrykke dyp bekymring over de foreslåtte endringene, som de mener utgjør en direkte trussel mot løshundjakt.

Enkelte høringsinstanser er negative til bruk av hund til jakt, herunder *Aktivt Rovdyrvern, Dyrebeskyttelsen Norge, Foreningen Våre Rovdyr, FugleAdvokatene, NOAH – for dyrs rettigheter og Norges Miljøvernforbund.* Aktivt Rovdyrvern ønsker et generelt forbud mot bruk av løs, på drevet halsende hund (drivende hund) og skarpe hunder, og mener det må gjelde for jakt og felling av alle arter. Dyrebeskyttelsen Norge mener at jakt med løs hund bør forbys, og skriver:

Denne jaktmetoden er til fare både for hunden og for de ville dyrene. Det er en svært stressende jaktform, hvor ville dyr kan ende opp med å både løpe seg i hjel eller dø etter direkte angrep fra jakthunden.

Flere høringsinstanser, blant annet *Sokndal kommune, Bjerkreim kommune, Lund kommune, Folkeaksjonen Ny Rovdyrpolitikk, Norsk Kennel Klub og Utmarksavdelinga Vest AS* er positive til at også jakthundtrening reguleres av forslaget.

Når det gjelder departementenes forslag om å ikke videreføre regulering av løs, på drevet halsende hund i lov, støttes det av *Lierne kommune, Folkeaksjonen Ny Rovdyrpolitikk, Norges Bondelag, NORSKOG, Rovviltnemnda i region 6 og Villsvinprosjektet.*

Forslaget om å gå bort fra begrepet «løs, på drevet halsende hund» til «drivende hund» støttes ikke av *Jegernes Interesseorganisasjon og Hygeringen*, mens *Oslo Jeger- og Fiskerforening* og *Bergen kommune* stiller seg positive til forslaget.

Noen høringsinstanser, herunder *Utmarksavdelinga Vest AS, Aremark kommune og Indre Østfold kommune* mener jakthundtrening er en del av jaktretten, og at grunneiers enerett til jakthundtrening må inn i lovteksten.

Enkelte høringsinstanser, herunder *Sør-Varanger kommune*, *Grue Finnskog Jeger- og Fiskeforening*, og *Norsk Kennel Klub Jakthunddivisjonen*, er kritiske til at lovforslaget åpner for ytterligere regulering, mens *Norsk Bonde- og Småbrukarlag* ønsker mer regulering og skriver:

Vi ønsker et bedre regelverk rundt bruk av jakthund. Bakteppe for det er at løshund-plagen i beiteområder har eksplodert i takt med antall hundeholdere i Norge. Det gjelder også jakthunder.

Norges Jeger- og Fiskerforbund og Norsk Kennel Klub er noe skeptisk til utformingen av forskriftshjemmelen. Norges Jeger- og Fiskerforbund skriver:

Slik bestemmelsen er foreslått, vil loven ha hjemler til å regulere bruk av hund til jakt, jakthundtrening, felling, jakthundprøver mm i et omfang som i teorien kan medføre en stopp for bruk av hund til jakt, felling og trening. NJFF leser ikke intensjonen med lovbestemmelsen dit hen, men forskriftene vil uansett være av innskrenkende karakter.

En rekke høringsinstanser peker på behovet for bruk av løs, på drevet halsende hund til skadefelling og lisensfelling av store rovdyr. Det gjelder blant annet *Alvdal kommune*, *Aurskog-Høland kommune*, *Engerdal kommune*, *Folldal kommune*, *Sel kommune*, *Tynset kommune*, *Vågå kommune*, Statsforvalteren i Innlandet, *Rovviltnemnda i region 3 / Oppland*, *Statskog SF*, *Akershus grunn-eierlag SA* og Norges Bondelag. Statsforvalteren i Innlandet skriver:

Bruk av hund i forbindelse med felling av rovdyr har blitt et helt nødvendig verktøy i både skadefelling og lisensfelling. Spesielt bruk av løs på drevet halsende hund, nå kalt drivende hund, er omdiskutert. Vi ser frem til videre avklaringer knyttet til hva som ligger i å bruke en drivende hund til felling av rovdyr, noe som vil gjøre det enklere også å forstå lovverket både for forvaltning og jegere, jf. § 24 i lovforslaget.

Vågå kommune skriver:

Viktig at laus på drevet halsende hund blir tillat brukt på store rovdyr, samt trening slik at kommunane kan nytte hundar som er trenar og skikka for oppgåva under skadefellingsopp-

drag. Det må også vere lov å nytte laus på drevet halsende hund under ordinær lisensjakt i lovverket da dette er effektivt for å ta ut fastsett kvote.

Norske Reindriftsamers Landsforbund og *Nord-Senja reinbeitedistrikt* ønsker et forbud mot løs hund i reinbeiteområder. Norske Reindriftsamers Landsforbund skriver:

NRL har i innledningen gitt uttrykk for problemer knyttet til bruk av løse jakthunder innenfor reindriftsområdene. NRL er opptatt av at det utformes forskrift som setter klare regler for bruk av hund under jakt, og hvor det ikke bør tillates hund innenfor reinens parrings- og høstbeiteområder.

Enkelte høringsinstanser, herunder *Mattilsynet* og *Norsk Kennel Klub*, har pekt på at det er behov for å tydeliggjøre hvordan reglene i bestemmelsen skal vurderes opp mot dyrevelferdsloven og hundeloven. Mattilsynet mener blant annet at det bør presiseres i andre ledd at bruk og trening av jakthund skal foregå i samsvar med dyrevelferdsloven. Mattilsynet mener også at forslaget til lovbestemmelse overlapper med dyrevelferdsloven §§ 3, 20 og 26 om trening av dyr. Norsk Kennel Klub peker på at det er uklarheter rundt hvordan kryssende lovverk (hundeloven) vil stå i forhold til trening av jakthund.

8.7.4 Departementets vurderinger

Lovforslaget § 27 inneholder nærmere regler om jakthundtrening og bruk av hund under jakt. Lovforslaget viderefører i all hovedsak innholdet i høringsforslaget § 24.

Jakt med hund har lange tradisjoner i Norge. Jakthunden er en viktig del av ulike former for jakt på både småvilt og storvilt, der hunden enten brukes i bånd eller slippes løs. Formålet med hundens arbeid som løs under jakt er i hovedsak å stille, påvise eller drive vilt slik at jeger kan komme til skudd, eller at hunden apporterer felt småvilt. I bånd kan hunden brukes til å lede jege- ren frem til viltet eller drive viltet mot en post. Utover dette benyttes hunder blant annet til etter- søk av såret eller sykt vilt, bestandskartlegging og i forbindelse med felling med hjemmel i naturm- angfoldloven § 18.

De mange likelydende høringsinnspillene fra privatpersoner viser til at drivende hunder påfører dyrene stress og lidelse, og at det ut ifra dyrevelferdsmessige hensyn bør forbys. Departementet

vil peke på at eventuelle dyrevelferdsmessige utfordringer ved bruk av hund til jakt hovedsakelig er knyttet til bruk av løs hund. Behovet for å regulere bruken av hund til jakt og jakthundtrening vil derfor først og fremst være rettet mot bruk av løs hund. Departementet viser til at forskriftshjemmelen i lovforslaget § 27 tredje ledd er utformet for å ivareta blant annet dyrevelferdsmessige hensyn, og at reglene om forbud mot bruk av drivende hunder skal videreføres i forskrift, men med enkelte unntak. Videre vil departementet, som nevnt under punkt 8.7.2, vurdere nye bestemmelser i kommende forskriftsgjennomgang som vil forby bruken av skarpe hunder og regulere antall hunder som kan brukes samtidig på samme vilt. Departementet mener derfor at hensynet til dyrevelferden, både for viltet som jaktes på og for jakthunden, er ivaretatt ved utformingen av lovbestemmelsen.

Departementet registrerer at flere innspill fra offentlige instanser, foreninger og organisasjoner er positive til en ny utforming av bestemmelsen om bruk av hund til jakt, og at bestemmelsen også omfatter jakthundtrening. Departementet viser til at trening av jakthunder i enkelte tilfeller kan innebære aktiviteter som har klare likheter med en jaktsituasjon uten at viltet felles, men som kan være belastende for viltet. Det er derfor naturlig at også jakthundtrening omfattes på lik linje med regulering av bruk av hund under jakt.

I høringsnotatet ble det pekt på at viltloven inneholder få regler om bruk av hund under jakt, og at viltloven § 23 om bruk av hund har en noe «brå» og lite pedagogisk inngang ved et forbud mot bruk av såkalt løs, på drevet halsende hund. Norsk Kennel Klub og Norges Jeger- og Fiskerforbund er begge positive til at lovbestemmelsen har en mer positiv inngang enn gjeldende regler, men er samtidig skeptiske til at den nærmere reguleringen vil skje gjennom regler i forskrift. Departementet vil vise til at forslaget til ny lovbestemmelse angir hovedregler og prinsipper for bruk av hund, og at det videre gis en forskriftshjemmel som åpner for å gi mer detaljerte regler. Denne lovteknikken er også valgt i flere av de andre lovbestemmelsene i departementets forslag, og vil sikre en fleksibilitet i regelverksutviklingen fremover. Endringer i forskrift vil i alle tilfeller være gjenstand for involvering av relevante fagetater og -miljøer i en ordinær høringsprosess.

Departementet registrerer også at mange høringsinstanser støtter forslaget om å endre begrepet «løs, på drevet halsende hund» til «drivende hund», og at drivende hund reguleres nærmere i forskrift.

Flere høringsinstanser mener at jakthundtrening må anses som en del av grunneiers enerett og synliggjøres i ordlyden i lovforslaget. Sokndal kommune er blant de som mener det vil tydeliggjøre at jakthundtrening er en del av grunneierretten. Kommunen viser i sin høringsuttalelse til at det oppstår konflikter rundt dette, ved at hunder trenes uten tillatelse og slik forringer grunneiers jaktforvaltning og ønske om kontroll på forstyrrelse av viltet i sin private forvaltning og næring. Departementet mener det ikke er grunn til å ta inn dette i lovens ordlyd, da hundeloven § 8 første ledd ivaretar grunneiers rettigheter i tilstrekkelig grad, herunder at jakthundtrening, jakthundprøver og dressur bare kan foregå med samtykke av grunneieren eller den som har allmenn bruksrett til eiendommen.

Bruk av løs, på drevet halsende hund er trukket frem av flere høringsinstanser når det kommer til skadefelling av store rovdyr og lisensfelling. Departementet viser til at viltloven § 35 åpner for at viltmyndighetene kan fravike reglene om utøvelse av jakt og fangst i viltloven kapittel VI, herunder reglene om bruk av hund, ved felling med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. Adgangen til å fravike utøvelsesreglene ved gjennomføring av felling med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b videreføres i departementets lovforslag, se nærmere omtale under punkt 11.2 og 11.3. Det innebærer at drivende hunder kan benyttes i fellingssituasjoner dersom viltmyndighetene åpner for det.

Når det gjelder ønsket fra Norske Reindriftsamers Landsforbund og Nord-Senja reinbeitedistrikt om et forbud mot bruk av løs hund under jakt i reinbeiteområder, viser departementet til at lovforslaget § 27 tredje ledd bokstav b åpner for at det i forskrift kan settes begrensninger og vilkår for bruk av hund under jakthundtrening og jakt. Departementet viser til at problemstillingen som Norske Reindriftsamers Landsforbund og Nord-Senja reinbeitedistrikt peker på, vil kunne adresseres i en senere forskriftsgjennomgang. Departementet viser for øvrig til at reindriftsloven § 65 åpner for regulering av ferdsel i område hvor rein beiter, blant annet om jakthundprøve.

Forslaget om å ikke videreføre innholdet i viltloven § 23 andre ledd andre punktum er ikke kommentert av høringsinstansene. Regelen om at tidene for jakt med løs, på drevet halsende hund kan settes forskjellig for ulike deler av landet og gjelde bestemte hunderaser har vært lite brukt, og anses å ha liten praktisk betydning.

Som det fremgår av punkt 8.7.1 om gjeldende rett, er det regler i både hundeloven og dyrevelferdsloven som er relevante i forbindelse med bruk av hund til jakt og jakthundtrening. Departementet vil understreke at reglene i lovforslaget § 27 med tilhørende forskrifter forutsettes å være innenfor rammene som følger av de relevante bestemmelsene i disse lovene. Det betyr konkret at det er hundelovens regler om båndtvang som er førende. Jakthundtrening med løs hund utenom jakttid må derfor skje utenom båndtvangstiden. Jakthundtrening med båndhund kan imidlertid skje når som helst. I tillegg må grunneiers samtykke innhentes dersom formålet er trening, uavhengig av om hunden er løs eller i bånd. Mattilsynet har pekt på at det er en overlapp mellom lovforslaget og reglene i dyrevelferdsloven §§ 3, 20 og 26 om trening av dyr, og mener det bør presiseres i lovforslaget andre ledd at bruk og trening av jakthund skal foregå i samsvar med dyrevelferdsloven. Departementet er enig med Mattilsynet i at det er en viss overlapp, men er av den oppfatning at det er en naturlig konsekvens av forholdet mellom dyrevelferdsloven som en sektorovergripende lov og forslaget til en ny viltressurslov som en sektorlov. Departementet er likevel kommet til at det er hensiktsmessig å ta inn en presisering i lovforslaget § 27 andre ledd som henviser til dyrevelferdsloven, slik Mattilsynet tilrår. Av lovtekniske hensyn, har departementet i etterkant av høringsrunden kommet til at henvisningen til hundeloven om blant annet sikring av hund, ikke videreføres i lovforslaget. Departementet mener det er tilstrekkelig at henvisningen fremgår av merknaden til lovbestemmelsen. Det er også gjort mindre språklige justeringer i lovforslaget sammenlignet med høringsforslaget.

Departementene omtalte også forslag til nye forskriftsbestemmelser som vil regulere bruk av hund til jakt og jakthundtrening i høringsnotatet. Departementene understreket i høringsnotatet at et forslag til forskriftsbestemmelser sendes på høring på et senere tidspunkt, og at nye regler vil bli vedtatt samtidig som forslaget til ny lov vil tre i kraft. Departementet registrerer at flere høringsinstanser er positive til de reguleringene som foreslås vurdert i en kommende forskriftsprosess.

8.8 Særskilte forbud mot å løse skudd

8.8.1 Gjeldende rett

Reglene om forbud mot bruk av motordrevet fremkomstmiddel under jakt går frem av viltloven § 21. Bestemmelsen bygger på § 45 i jaktloven av

1951. Forbudene som fremgår av bestemmelsen, retter seg mot handlinger som skjer «under jakt». Bestemmelsen sammenfaller med forbudet etter Bernkonvensjonen artikkel 8 og vedlegg IV mot bruk av fly og motorkjøretøy i bevegelse ved jakt og fangst av vilt som er listet under konvensjonen.

Viltloven § 21 første ledd bokstav a inneholder et forbud mot å løse skudd på eller over offentlig vei eller jernbane. Hva som er offentlig vei fremgår ikke av forarbeidene, men må ses i lys av definisjonen av offentlig vei i lov 21. juni 1963 nr. 23 om vegar (veglova) § 1. Bestemmelsen gjelder ikke private veier. Det å løse skudd på eller over privat vei må vurderes konkret opp mot aktsomhetsnormen som følger av viltloven § 19. Forbudet mot å løse skudd gjelder tilsvarende på eller over jernbane. Hva som menes med jernbane er heller ikke omtalt i forarbeidene til viltloven, men må ses i sammenheng med lov 11. juni 1993 nr. 100 om anlegg og drift av jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane m.m. (jernbaneloven) § 1.

Viltloven § 21 første ledd bokstav b inneholder et forbud mot å bruke luftfartøy eller motorkjøretøy til å forfølge vilt eller avlede viltets oppmerksomhet fra jegeren under jakt. Verken «luftfartøy» eller «motorkjøretøy» er nærmere definert i forarbeidene til viltloven.

Viltloven § 21 første ledd bokstav c inneholder et forbud mot bruk av luftfartøy eller motorkjøretøy til lokalisering av vilt utenfor vei. I Rt. 1984 s. 643 ble en helikopterpilot dømt for å ha benyttet helikopter til blant annet å lokalisere og drive villrein under jakt på Hardangervidda.

Viltloven § 21 første ledd bokstav d inneholder et forbud mot å løse skudd fra luftfartøy eller motorkjøretøy. Forbudet er generelt, og det stilles ikke krav til at luftfartøyet eller motorkjøretøyet er i bevegelse eller har motoren i gang. Forbudet gjelder uavhengig av om motorkjøretøyet befinner seg på privat, offentlig eller utenfor vei.

Andre ledd første punktum oppstiller et forbud mot å drive jakt fra motorbåt eller annet flytende eller svevende fartøy drevet med motor, med mindre jegeren er mer enn 2 kilometer fra land, holmer og skjær. Forbudet gjelder både på sjøen og i innsjøer. Med begrepet «motorbåt» menes enhver båt som har en form for motor. I Rt. 1990 s. 68 kom Høyesterett til at jakt fra båt, der påhengsmotoren var vippet opp og bensinlangen frakoblet, også rammes av bestemmelsen, selv om jegeren benyttet årer som fremdrift under selve jakten. Andre ledd andre punktum inneholder et unntak fra forbudet i andre ledd første punktum, ved ettersøk av påskutt sjøfugl i sjø når fartøyets has-

tighet ikke overstiger 5 knop. Bestemmelsen ble tatt inn ved lovendring, se lov 28. mars 2014 nr. 9. Bakgrunnen for lovendringen var at forbudet mot bruk av motorbåt ved ettersøk av lovlig påskutt sjøfugl ikke ivaretok kravet til dyrevelferd på en tilstrekkelig måte, jf. Prop. 161 L (2012–2013) s. 14. Etter tredje punktum har jegeren i slike ettersøkstilfeller bevisbyrden for at påskytingen var lovlig, og skal snarest varsle politi og kommune om bruk av motor under ettersøket.

Videre følger det av viltloven § 21 andre ledd fjerde punktum at fylkeskommunen, for bestemte områder og tidsrom, kan øke eller minske avstanden fra land for forbudssonen (2-kilometersgrensen). Hjemmelen har ikke vært benyttet.

Tredje ledd åpner for at departementet kan fastsette forskrifter om største tillatte hastighet under jakt fra fartøy utenfor område nevnt i andre ledd. Denne myndigheten er delegert til Miljødirektoratet. Det er ikke gitt forskrift i medhold av bestemmelsen.

8.8.2 Forslaget i høringsnotatet

Viltloven § 21 første ledd bokstav a og d regulerer det å «løse skudd», mens bokstavene b og c omhandler forbud mot å «bruke luftfartøy eller motorkjøretøy».

I høringsnotatet foreslo departementene at innholdet i viltloven § 21 i det vesentlige skulle videreføres, men i to lovbestemmelser. Departementenes forslag fremgikk av høringsforslaget § 25 om særskilte forbud mot å løsne skudd under jakt, og høringsforslaget § 26 om forbud mot bruk av luftfartøy, motorkjøretøy og motorfartøy under jakt, jf. omtale i punkt 8.9.

I høringsforslaget § 25 første punktum foreslo departementene at det er forbudt under jakt å løsne skudd på eller over offentlig vei eller jernbane. Videre fremgikk det av forslaget § 25 første punktum at det er forbudt under jakt å løsne skudd fra luftfartøy eller motorkjøretøy.

I høringsforslaget § 25 andre punktum foreslo departementene at Kongen kan gi forskrift om unntak fra forbudet mot å løsne skudd under jakt fra motorkjøretøy for bevegelseshemmede.

Departementene foreslo for øvrig mindre språklige endringer i høringsforslaget § 25 ved at begrepet å «løse» skudd gjennomgående skulle endres til å «løsne» skudd, da dette er mer i tråd med synonymet å «avfyre».

8.8.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt om lag 30 høringsinnspill til høringsforslaget § 25.

NOAH – for dyrs rettigheter støtter innholdet i bestemmelsen. De mener imidlertid også at det bør være forbud mot å løsne skudd over skogsveier, av hensyn til sikkerhet og allemannsretten, og ser ikke hvorfor skogsveier skal være unntatt fra forbudet. Tilsvarende ønsker *Aktivt Rovdyrvern* et totalforbud mot å løsne skudd over vei og jernbane.

Lesja kommune mener det må tas med i bestemmelsen at kommunal fallviltnemnd gis tillatelse til å avlive dyr med skudd på eller ved offentlig vei eller jernbane.

Tynset kommune, Alvdal kommune, Nord-Fron kommune og Folldal kommune mener kommunale skadefellingslag må gis tillatelse til postering i bil under skadefelling av ulv. De viser til at det i dag kan gis dispensasjon for dette, og at om det ikke tas inn i loven, bør det reguleres i forskrift. Tilsvarende syn har *Sør-Varanger kommune*, som viser til at jeger da avgir minimalt med lukt og lyd. *Sør-Varanger kommune* mener dette ikke skal gjelde kun ved skadefelling av ulv, men også ved øvrig skadefelling i kommunal regi.

Mange høringsinstanser, blant annet *Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus, Buskerud fylkeskommune, Agder fylkeskommune, Innlandet fylkeskommune, Åsnes kommune ved råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne, Målselv Jeger og Fiskerforening, Skogkurs, Utmarksavdelinga Vest AS, Norges Fjellstyresamband og Norges Jeger- og Fiskerforbund*, er positive til at det foreslås en forskriftshjemmel som kan åpne for motorisert ferdsel under jakt for personer med bevegelseshemming. Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus skriver:

Det å åpne for at også bevegelseshemmede kan få mulighet for å drive jakt ved bruk av motorisert fremkomstmiddel ser statsforvalteren som positivt. Det åpner opp en mulighet for en gruppe som i dag er ekskludert fra å drive med jakt på grunn av fysiske begrensninger. Det er vår vurdering at omfanget av en eventuell åpning for bruk av motorisert ferdsel knyttet til bevegelseshemmedes jaktutøvelse er begrenset og utgjør liten ekstra belastning på terreng og fauna.

Enkelte av høringsinstansene, som *Målselv Jeger og Fiskerforening*, mener det må understrekes at må foreligge et reelt behov for jakt fra motorkjøre-

tøy, og at det bør stilles krav om legerklærning og konkrete krav til hva denne bør inneholde. *Jegernes Interesseorganisasjon* mener at unntaket fra forbudet for forflytningshemmede må gjelde «motorkjøretøy og motorfartøy».

8.8.4 Departementets vurderinger

Departementet viser til at første punktum i bestemmelsen i det vesentlige er en videreføring av gjeldende rett, og at det er kommet få innspill om konkrete endringer av bestemmelsen. Departementet opprettholder i all hovedsak forslaget som ble sendt på høring, se lovforslaget § 28.

Departementet registrerer at de fleste høringsinstansene er positive til forslaget.

NOAH – for dyrs rettigheter mener det bør være forbud mot å løsne skudd over skogsveier, av hensyn til sikkerhet og allemannsretten. Departementet viser til at skogsbilveier eller andre private veier, skiller seg fra offentlig vei og bane ved at ferdseien er langt lavere. Departementet ser derfor ikke behov for å regulere private veier eksplisitt i lovforslaget. Kravet til forsvarlig jaktutøvelse etter lovforslaget § 21 tilsier for øvrig at jegeren i alle tilfeller skal ha sikker bakgrunn i forbindelse med å løsne skudd.

Når det gjelder forslaget om at det i forskrift kan gis unntak fra forbudet mot å løsne skudd under jakt fra motorkjøretøy for bevegelsehemmede, er høringsinstansene positive. Høringsforslaget kom inn som følge av innspill fra Norges Handikapforbund, Norsk Friluftsliv og Norges Jeger- og Fiskerforbund, for å legge til rette for at bevegelsehemmede i større grad skal kunne få utøve jakt. Et unntak fra forbudet mot å løsne skudd fra motorkjøretøy vil åpne for at en gruppe mennesker får en reell mulighet til å delta i jakt. Departementet er enig med Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus som uttaler at et slikt unntak i liten grad utgjør en ekstra belastning for terreng og fauna.

Forslaget åpner for at personer som på grunn av fysiske utfordringer er avhengig av rullestol, kan få mulighet til å jakte fra motorisert rullestol på visse vilkår. Flere av høringsinstansene har gitt merknader til innholdet i en fremtidig forskrift. Det er blant annet vist til at bruk av motorkjøretøy må dekke et reelt og dokumenterbart behov, og til at forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag § 6 og en eventuell fremtidig forskrift etter viltressursloven må ses i sammenheng. En eventuell forskrift om dette vil følge egne prosesser, og vurderes innenfor rammene av motorisert ferdsel i utmark, jf. lov 10. juni 1977 nr.

82 om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven). Det vil da også vurderes nærmere hvordan et slikt begrenset unntak kan utformes, slik at det ikke bryter med lovforslaget § 21 om forsvarlig jaktutøvelse eller Bernkonvensjonens forbud mot bruk av motorkjøretøy ved jakt og fangst.

Departementet har i etterkant av høringen vurdert begrepsbruken i bestemmelsen. Departementet foreslår å bytte begrepet «bevegelsehemmede» med begrepet «personer med nedsatt bevegelsesevne», da det etter departementets oppfatning er et mer språklig nøytralt og dekkende begrep.

Når det gjelder innspillet fra Lesja kommune om adgangen til avliving med skytevåpen på vei og bane for kommunale faltviltneimnder, viser departementet til at offentlige ettersøk etter lovens system ikke er omfattet av jaktbegrepet, jf. lovforslaget § 3 bokstav b. Det innebærer at utøvelsesreglene, som eksempelvis lovforslaget § 28, kan fravikes ved offentlig ettersøk, se lovforslaget § 55. Departementet mener derfor det ikke er nødvendig å gjøre unntak for slike situasjoner i lovforslaget § 28.

Enkelte høringsinstanser, som Alvdal kommune og Nord-Fron kommune, har vist til behovet for å kunne postere i bil under skadefelling av ulv. Departementet viser til at en slik adgang kan gis i forbindelse med konkrete skadefellingsvedtak etter naturmangfoldloven. Hvilke regler som gjelder ved skadefelling og adgangen til å fravike disse reglene, er regulert i lovforslaget § 46 om skadefelling, jf. punkt 11.3.

8.9 Forbud mot bruk av luftfartøy, motorkjøretøy og motorfartøy

8.9.1 Gjeldende rett

Forbud mot bruk av motordrevet fremkomstmiddel under jakt er i dag regulert i viltloven § 21. Bestemmelsen er nærmere omtalt under punkt 8.8.1.

8.9.2 Forslaget i høringsnotatet

Som nevnt under punkt 8.8.2, foreslo departementene at innholdet i viltloven § 21 i det vesentlige bør videreføres, men at innholdet i bestemmelsen burde splittes opp for å gi bedre oversikt. I høringsforslaget § 26 første ledd foreslo departementene å samle forbudene som er knyttet til «å bruke» luftfartøy, motorkjøretøy og fartøy drevet med motor under jakt.

I høringsforslaget § 26 første ledd bokstav a foreslo departementene et forbud mot å bruke luftfartøy eller motorkjøretøy under jakt til forfølgning av vilt eller til avledning av viltets oppmerksomhet fra jegeren. Forslaget var en videreføring av viltloven § 21 første ledd bokstav b.

I første ledd bokstav b foreslo departementene et forbud mot å bruke luftfartøy eller motorkjøretøy utenfor vei til lokalisering av vilt under jakt. Forslaget var en videreføring av viltloven § 21 første ledd bokstav c.

Departementene foreslo i høringsforslaget § 26 første ledd bokstav c at det er forbudt under jakt å bruke fartøy med motor innen en avstand av 2 kilometer fra land, også holmer og skjær. Departementene viste til at forslaget videreførte innholdet i viltloven § 21 andre ledd første punktum, men at bestemmelsen var noe forenklet ved at «motorbåt eller annet flytende eller svevende fartøy drevet med motor» var endret til «fartøy med motor». Forslaget var ikke ment å medføre materielle endringer, bortsett fra at det ikke ble stilt krav om at fartøyet må være drevet av motor. Etter forslaget var det tilstrekkelig at fartøyet har motor.

I høringsforslaget § 26 andre ledd foreslo departementene en regel som åpner for bruk av motorisert fartøy i forbindelse med ettersøk av påskutt fugl i sjø. Regelen videreførte unntaket som følger av viltloven § 21 andre ledd andre og tredje punktum. Departementene foreslo også å endre begrepet «sjøfugl» til «fugl».

Departementene foreslo at fylkeskommunens myndighet etter viltloven § 21 andre ledd fjerde punktum ikke skulle videreføres.

8.9.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt om lag 30 høringsinnspill til forslaget.

Norges Bondelag, Målselv Jeger og Fiskerforening, Dyrebeskyttelsen Norge og Statskog SF støtter forslaget. *NOAH – for dyrs rettigheter* støtter bestemmelsen som foreslått, men understreker at det er viktig at det ikke gjøres unntak fra denne. *Dyrebeskyttelsen Norge* og *BirdLife Norge* mener forbudet også må gjelde på åpent hav.

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus støtter forslaget om å endre ordlyden i bokstav c fra «fartøy drevet med motor» til «fartøy med motor».

Når det gjelder ettersøk av påskutt fugl i sjø, mener både *Norges Jeger- og Fiskerforbund* og *Statskog SF* at det bør være de lokale reguleringer for fart som begrenser bruken, og ikke en lovbestemt fartsgrense på 5 knop. *Sokndal kommune*,

Bjerkreim kommune og *Lund kommune* mener på sin side at motorkjøretøy må kunne benyttes ved ettersøk, eventuelt kun ved offentlige ettersøk.

Meråker kommune mener det bør fremgå av bestemmelsen at funksjonshemmede kan benytte kjøretøy for persontransport til post, og viser for øvrig til søknadsmuligheter etter forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag § 6.

En rekke høringsinstanser trekker frem bruk av droner i sine innspill. *Målselv Jeger og Fiskerforening* foreslår at det i første ledd bokstav b kan vurderes et komma etter «luftfartøy», for å understreke at bruk av for eksempel drone er forbudt enten en følger over veitrasé eller utenfor trasé. *BirdLife Norge* mener ordlyden er tilstrekkelig tydelig til at forbudet omfatter droner, mens *Oslo kommune* og *Norges Skogeierforbund* mener det bør fremgå eksplisitt av loven at forbudet også gjelder droner. En rekke kommuner, blant disse *Sør-Varanger kommune, Tynset kommune* og *Alvdal kommune*, mener det må være tillatt med droner for kommunalt fallviltarbeid og kommunal skadefelling. *WWF Verdens naturfond* mener droner ikke bør kunne tas i bruk, eventuelt kun i forbindelse med ettersøk, men aldri i områder med generelt droneforbud, som verneområder eller annen sårbar natur. *Norges Jeger- og Fiskerforbund, Statskog SF, S. D. Cappelen Skoger* og de fleste privatpersonene som har gitt innspill til forslaget, mener at det bør åpnes opp for bruk av droner ved ettersøk i forbindelse med jaktutøvelse.

Mattilsynet støtter forslaget, men mener det bør være større åpning for å bruke motor ved ettersøk. *Tilsynet* mener også det kan være behov for å bruke luftfartøy eller lignende ved tilfeller av sykdomsutbrudd på viltlevende dyr, og at loven bør gi hjemmel til å forskriftsfeste unntak i slike tilfeller.

8.9.4 Departementets vurderinger

Departementet merker seg at det er generell støtte til både videreføring og klargjøring av eksisterende regler om forbud mot bruk av luftfartøy, motorkjøretøy og motorfartøy under jakt. Departementet opprettholder i all hovedsak forslaget som ble sendt på høring, se lovforslaget § 29.

Dyrebeskyttelsen Norge og *BirdLife Norge* ønsker at bestemmelsen skal gjelde på åpent hav. Departementet vil i den forbindelse peke på at bestemmelsen i stor grad viderefører gjeldende rett, og det er ikke verken utredet eller hørt på konsekvensene av en utvidelse av bestemmelsens

geografiske virkeområde. Departementet viser til at jakt i liten grad utøves på åpent hav. Departementet foreslår ikke endringer i bestemmelsen på bakgrunn av disse innspillene.

Departementet viser til Mattilsynets ønske om en forskriftshjemmel for bruk av luftfartøy ved sykdomsutbrudd. Forbudet i bestemmelsen gjelder jakt, og tiltak og virkemidler ved et eventuelt sykdomsutbrudd faller utenfor virkeområdet for forslaget til ny lov. Bruk av luftfartøy ved sykdomsutbrudd må vurderes etter dyrehelsesregelverket, se lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven).

Flere høringsinstanser, som Norges Jeger- og Fiskerforbund og Statskog SF, mener det bør være unntak for bruk av droner ved ettersøk i forbindelse med jaktutøvelse. Departementet viser til at lovforslaget § 29 er en videreføring av gjeldende rett. Departementet har ikke foreslått å gjøre unntak for bruk av droner i forbindelse med jakt i høringsforslaget. Ettersøk er en del av jaktbegrepet, jf. § 3 bokstav b. Et slikt unntak vil etter departementets vurdering innebære utfordringer når det gjelder kontroll med at regelverket overholdes. Selv om bruk av droner under jakt vil ha sine fordeler, foreslår ikke departementet å innføre et slikt unntak for ettersøkssituasjoner.

Flere høringsinstanser har uttrykt ønske om at droner eksplisitt nevnes i bestemmelsen som eksempel på luftfartøy som er forbudt å bruke under jakt. Departementet mener droner er omfattet av begrepet luftfartøy, og at det vil være lite hensiktsmessig å skulle liste opp eksempler på de ulike kategoriene. Departementet viser til lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 1-3 der det fremgår at «ubemannet luftfartøy» er ethvert luftfartøy som er selvstyrt eller konstruert for å være selvstyrt, eller for å fjernstyres uten pilot om bord.

En rekke høringsinstanser, som Sør-Varanger kommune, Tynset kommune og Alvdal kommune, mener det er behov for bruk av droner ved kommunalt fallviltarbeid og kommunal skadefelling. Departementet viser til at lovforslaget § 29 er avgrenset til jakt. Det vil si at både offentlig ettersøk og skadefelling ikke omfattes av jaktbegrepet. Hvilke regler i forslaget til ny lov som gjelder for skadefelling følger av lovforslaget § 46 første ledd. Reglene i lovforslaget kapittel 5 gjelder for skadefelling, men etter § 46 andre ledd er det åpnet for at det kan gis regler i forskrift om at bestemmelsene i loven kan fravikes ved gjennomføring av

skadefelling. Når det gjelder kommunens fallviltarbeid i forbindelse med offentlig ettersøk, kan kommunen beslutte at offentlig ettersøk kan gjennomføres uten hensyn til kapittel 5 i loven, jf. lovforslaget § 55.

Departementet viser til at bruk av luftfartøy, motorkjøretøy eller motorfartøy kan være regulert av annet regelverk. Selv om bruk av et av disse fremkomstmidlene er tillatt etter loven her, fritar ikke det fra eventuelt andre plikter eller begrensninger som regulerer bruken. Det vises eksempelvis til lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) med tilhørende forskrifter, og lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven) med tilhørende forskrifter.

Departementet viser til innspillet fra Norges Jeger og Fiskerforbund og Statskog SF om at fartsgrenser for bruk av båt ved ettersøk av påskutt fugl i sjø, bør følge lokale hastighetsbegrensninger. Departementet viser til at bestemmelsen i all hovedsak var ment som en videreføring av gjeldende rett, og at det i forbindelse med lovarbeidet verken er vurdert fordeler eller ulemper ved endring av hastighetsbegrensningen på 5 knop. Departementet foreslår derfor at hastighetsbegrensningen på 5 knop videreføres, jf. lovforslaget § 29 andre ledd.

Som Meråker kommune viser til, reguleres bruk av motorkjøretøy i utmark for personer med nedsatt bevegelseevne av motorferdselloven. Departementet viser til at på snødekt mark kan «funksjonshemmede» få tillatelse til transport med snøskuter etter motorferdsselforskriften § 5 første ledd bokstav b, uten at formålet for transporten er avgjørende. Utenom dette må personer med behov for slik transport søke om å bruke motorkjøretøy på barmark til jaktpost etter den generelle dispensasjonshjemmelen i motorferdsselforskriften § 6, og innhente grunneiers tillatelse. Departementet ønsker ikke dobbeltregulering, og ser derfor ingen grunn til at viltressursloven skal regulere dette i tillegg.

I lovforslaget § 29 andre ledd siste punktum, som gjelder bevisbyrde, er begrepet «lovlig påskyting» erstattet med «at bruken er lovlig». Departementet vil peke på at begrepet vil tydeliggjøre at bevisbyrden knytter seg til hvorvidt det foreligger en ettersøkssituasjon eller ikke. Ut over dette foreslår departementet ikke materielle endringer i lovforslaget § 29 sammenlignet med forslaget som ble sendt på høring.

8.10 Forbud mot bruk av kjemikalier eller gift

8.10.1 Gjeldende rett

Viltloven § 25 første punktum oppstiller i dag et forbud mot bruk av kjemikalier eller gift til avlaving av annet vilt enn smågnagere og krypdyr. Bakgrunnen for den restriktive tilnærmingen er dyrevelferdshensyn og at virkemidlet ikke er selektivt, men også kan ramme utilsiktet. I forarbeidene, Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 56, vises det til uttalelse fra Veterinærinstituttet om at gift til bekjempelse av rovdyr er uforenlig med dyrevernløvens krav, og at giftstoffer lagt ut i naturen vil utsette andre dyr for giften. Det daværende Miljøverndepartementet (nå Klima- og miljødepartementet) hadde derfor en restriktiv holdning til bruk av gift.

Bestemmelsens første punktum hadde ved fastsettelsen av viltloven i 1981 et noe annet innhold enn i dag, da bruk av gift eller kjemikalier til avlaving var forbudt på generelt grunnlag, men der departementet i «særlige tilfelle» kunne gjøre unntak fra forbudet. I forbindelse med fastsettelsen av naturmangfoldloven i 2009 ble første punktum endret til å tillate bruk av kjemikalier og gift til avlaving av smågnagere og krypdyr. Endringen i viltloven § 25 første punktum var en konsekvens av opphevelsen av viltloven § 3 ved fastsettelsen av naturmangfoldloven. Av viltloven § 3 fremgikk det at avlaving av smågnagere og krypdyr var tillatt for å hindre skade på person eller eiendom, og at forbudet mot bruk av feller og gift ikke gjaldt ved slik avlaving.

Bestemmelsen må ses i sammenheng med naturmangfoldloven § 17 første ledd som blant annet sier at smågnagere og krypdyr kan avlives dersom det er nødvendig for å hindre skade på person eller eiendom.

Det følger av viltloven § 25 andre punktum at departementet (som har delegert sin myndighet til Miljødirektoratet) i «særlige tilfelle» kan gjøre unntak fra forbudet også for andre arter enn smågnagere og krypdyr. I Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 56 vises det til at:

Det er bare i helt spesielle tilfeller det kan komme på tale å gi slik tillatelse. Som et nærliggende eksempel kan det nevnes bruk av gass og andre kjemikalier for å hindre utbredelse av sykdommen rabies, som for tiden er et stort problem i Tyskland og Danmark.

Bernkonvensjonen artikkel 8 og vedlegg IV forbyr bruk av gift eller åte som inneholder gift eller bedøvelsesmiddel. At bruk av gift er lite selektivt og har stort skadepotensiale ble tydeliggjort av Høyesterett i Rt. 2002 s. 258, der domfelte hadde lagt ut forgiftet åte med hensikt å avlive ulv. Anken over straffeutmålingen ble forkastet, og Høyesterett la vekt på at utlegging av gift i naturen er en fangstmetode med stort og uoversiktlig skadepotensiale.

Forbudet i Bernkonvensjonen gjelder for alle arter som er oppført i vedlegg II og III til konvensjonen. Noen arter av gnagere er oppført på vedlegg III under Bernkonvensjonen og én art lever i Norge (fjellmarkmus). Artikkel 9 åpner for unntak fra dette forbudet, ut fra nærmere bestemte formål, dersom formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte og uttaket ikke truer bestandens overlevelse. Adgangen etter viltloven § 25 til bruk av kjemikalier og gift mot smågnagere og krypdyr må sees i lys av denne artikkelen.

Adgangen til bruk av gift og medikamenter på vilt reguleres i dag også av viltloven § 35 første ledd. Bestemmelsen slår fast at ved felling av bjørn, jerv, ulv og gaupe for å forhindre skade på bufe og tamrein, og ved felling av vilt i henhold til naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, kan direktoratet bestemme at felling kan utføres uten hensyn til reglene i kapittel VI om utøvelse av jakt og fangst.

Viltforskriften § 2-14 inneholder varslingsregler ved såkalt immobilisering (bedøving). Det går frem av bestemmelsen at «ved immobilisering av viltlevende vilt skal Mattilsynet på forhånd varsles. Dersom immobilisering skal skje i tettbygd strøk skal også politiet på forhånd varsles». Bruk av kjemikalier ved medikamentell immobilisering av vilt er for øvrig regulert både i lov 15. juni 2001 nr. 75 om veterinærer og annet dyrehelsepersonell og lov 4. desember 1992 nr. 132 om legemidler mv.

8.10.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsforslaget § 27 første ledd foreslo departementene at bruk av kjemikalier og gift ved jakt og fangst, og annen form for avlaving av vilt, skulle være forbudt. Forslaget videreførte det generelle forbudet mot bruk av kjemikalier eller gift ved avlaving av vilt som følger av viltloven § 25, men departementene foreslo å presisere i første ledd at forbudet skulle gjelde for jakt og fangst.

Departementene foreslo videre i andre ledd at bruk av kjemikalier eller gift til avlaving av smågnagere etter naturmangfoldloven § 17 skulle være

tillatt. Departementene viste til at viltloven § 25 åpner for bruk av kjemikalier eller gift til avlaving av «smågnagere og krypdyr». Departementene foreslo i høringsforslaget andre ledd at adgangen til å bruke kjemikalier og gift skulle avgrenses til smågnagere.

I tredje ledd ble det foreslått en hjemmel til å gi forskrift om bruk av kjemikalier og gift ved medikamentell immobilisering av levende vilt, blant annet om varslingsregler.

Departementene så ingen grunn til å videreføre ytterligere unntak for bruk av kjemikalier og gift. Departementene foreslo derfor ikke å videreføre innholdet i viltloven § 25 andre punktum som åpner for at departementet i særlige tilfeller kan gjøre unntak fra forbudet.

8.10.3 Høringsinstansenes syn

Forslaget om forbudet mot bruk av kjemikalier og gift ved jakt og fangst og annen avlaving av vilt er omtalt i nærmere 80 høringsinnspill. Av disse er om lag 60 innspill fra privatpersoner.

Blant de som uttaler seg om temaet er det mange som støtter at forbudet mot bruk av gift og kjemikalier foreslås videreført, blant annet *Statsforvalteren i Østfold*, *Buskerud*, *Oslo og Akershus*, *Aktivt Rovdyrvern* og *BirdLife Norge*. Nærmere 60 høringsinnspill fra privatpersoner gir uttrykk for at det er viktig å innføre klare forbud i tråd med Bernkonvensjonen for å sikre beskyttelse av dyrene.

Norges Jeger- og Fiskerforbund og *Statskog SF* mener det er unødvendig at loven skal liste opp alt som er forbudt ved jakt og fangst. De peker på at høringsforslaget § 21 og § 22 angir hva som er lov ved jakt og fangst. *Norges Jeger- og Fiskerforbund* skriver at det uansett er selvsagt at alle må forholde seg til konvensjoner som Norge har ratifisert.

Mattilsynet mener paragrafen overlapper med dyrevelferdsloven §§ 3, 12 og 20. De støtter forbudet i høringsforslaget første ledd. Tilsynet mener at det i andre ledd bør stå at avlavingen skal skje på mest mulig skånsom og effektiv måte, og at loven bør gi hjemmel til å bruke gift for å bekjempe alvorlige smittsomme dyresykdommer. *Mattilsynet* mener også at forskrifter etter bestemmelsen bør hjemles i dyrevelferdsloven §§ 12 og 20.

Enkelte høringsinstanser uttaler seg om dagens unntak for smågnagere og krypdyr. *NOAH – for dyrs rettigheter* ønsker et generelt forbud mot bruk av gift og kjemikalier mot både smågnagere og krypdyr, begrunnet i dyrevernhensyn. De mener man også bør forby salg av gift og kjemikalier, da det er vanskelig å håndheve bruk

hvis salg er tillatt. De ser ikke nødvendigheten av et slikt unntak, og viser også til funn av gift hos rovdyr som følge av at de har spist forgiftede byttedyr. *FugleAdvokatene* støtter at unntaket for bruk av gift tas bort og påpeker at det kan ta opptil en uke før rotter dør av rottegift.

Oslo kommune savner en vurdering av at også bruk av gift og kjemikalier på smågnagere er problematisk ut fra dyrevelferdshensyn. Smågnageres evne til å føle smerte og ubehag forventes å være tilsvarende som hos de større viltartene.

Noen høringsinnspill påpeker at åpningen for bruk av gift og kjemikalier på smådyr (og krypdyr) er skadedyrbekjempelse og derfor ikke bør plasseres i viltloven under regler om utøvelse av jakt og fangst. *Grue Finnskog Jeger- og Fiskeforening*, *Kvinnherad kommune* og *Utmarksavdelinga Vest AS* gir uttrykk for et slikt syn.

Til forslaget om å innta en forskriftshjemmel for adgangen til medikamentell immobilisering mener *NOAH – for dyrs rettigheter*, med henvisning til Bernkonvensjonen artikkel 8, at det må presiseres hvilke formål som kan begrunne medikamentell immobilisering. De mener at det ikke er grunnlag for å tillate bruk av gift ved medikamentell immobilisering, og bruk av kjemikalier for slik immobilisering bør kun tillates i svært begrensede tilfeller når dette kreves av dyrevelferdshensyn for å hjelpe dyret eller for å flytte dyret. Med henvisning til bruk av medikamenter til reproduksjonskontroll av fremmede arter, foreslår *NOAH – for dyrs rettigheter* å endre fra «immobilisering» til «behandling», og at motivet for slik behandling presiseres til «i tilfeller hvor dette er nødvendig for å hjelpe eller flytte dyret, eller for individuell reproduksjonskontroll hos fremmede arter». *NOAH – for dyrs rettigheter* sitt innspill vedrørende immobilisering av rovdyr omtales i punkt 11.4.

Indre Østfold kommune, *Sokndal kommune* og *Aremark kommune* har innspill knyttet til å innta elektriske feller i bestemmelsen. Disse innspillene er omtalt i punkt 8.11.3.

8.10.4 Departementets vurderinger

Departementet viser til at bruk av gift eller kjemikalier ved jakt og fangst er særlig problematisk ut fra dyrevelferdshensyn. Bruk av slike metoder medfører at viltet opplever ubehag og lidelse før det dør. Det er i tillegg vanskelig å kontrollere hvordan bruk av gift og kjemikalier rammer. Gift og kjemikalier som legges ut kan forårsake skade og død for annet vilt og husdyr enn det metoden var tiltenkt å ramme. I tillegg vil arter høyere oppe

i næringskjeden bli skadet eller drept som følge av å spise vilt som har inntatt gift eller kjemikalier. Forbudet mot bruk av kjemikalier eller gift følger av lovforslaget § 31.

Departementet registrerer at det er bred støtte til forbudet mot bruk av gift eller kjemikalier blant høringsinstansene.

Innvendingene mot bestemmelsen går i hovedsak på den lovtekniske reguleringen av dette og nødvendigheten av å ha et slikt lovfestet forbud. Flere høringsinnspill kommenterer at dyrevelferdsloven uansett fastsetter at jakt, fangst og fiske skal utøves på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte og at dyrevelferdsloven gir Kongen adgang til å gi forskrifter med nærmere regulering.

Departementet viser til at det er naturlig at det er en viss overlapp mellom dyrevelferdsloven som en sektorovergripende lov og forslaget til ny viltressurslov som er en sektorlov. For å synliggjøre forbudene i en lov som særlig regulerer hvordan jakt og fangst kan utøves, mener departementet det er grunn til å beholde et slikt forbud mot bruk av gift eller kjemikalier ved jakt og fangst. Departementet viser også til at brudd på reglene i lovforslaget kan sanksjoneres med straff, og at det i tråd med legalitetsprinsippet er behov for klare forbudsregler i lov. Med henvisning til innspillet om at forbudet ikke er nødvendig, fordi det uansett følger av Bernkonvensjonen, viser departementet til at Norge har et dualistisk system, og at et forbud med grunnlag i en folkerettslig avtale derfor må gjennomføres i norsk rett. Forbudet mot bruk av gift eller kjemikalier ved jakt og fangst innebærer at norsk rett er i samsvar med Bernkonvensjonens forbud mot bruk av gift eller kjemikalier. Departementet viser for øvrig til uttalelsen i forarbeidene til dyrevelferdsloven som trekker frem at de jakt- og fangstmetoder som er lovlige etter viltlovgivningen som regel også vil være det etter dyrevelferdsloven, jf. Ot.prp. nr. 15 (2008–2009) s. 106. Departementet vurderer på denne bakgrunn at det er grunn til å videreføre et forbud mot bruk av gift eller kjemikalier i en ny viltressurslov. Sammenlignet med høringsforslaget, foreslår departementet likevel noen justeringer, se lovforslaget § 31.

Dagens regel omfatter «avliving». I høringsforslaget påpekte departementene at begrepet «avliving» favner videre enn det som ligger i den tradisjonelle forståelsen av jakt, fangst og felling. For å bidra til en bedre systematikk i loven, foreslår departementet at bestemmelsen skal regulere «jakt og fangst». I tråd med lovforslagets legaldefinisjoner vil bestemmelsen dermed regulere avlaving under jakt og fangst direkte. Forbudet vil

også kunne omfatte «annen form for avlaving» dersom henvisninger i andre bestemmelser knyttes til forbudet. Departementet viser til at forbudet derfor også gjelder ved lisens- og skadefelling og ved felling iverksatt av myndighetene etter naturmangfoldloven § 18 slik som i dag, jf. lovforslaget § 45 andre ledd, § 46 første ledd og § 47 første ledd. Ved slike uttak er det adgang til å gjøre unntak fra forbudet, se omtale i punkt 11. Ved å presisere at forbudet gjelder i de situasjoner som er aktuelle, mener departementet at det ikke er behov for at bestemmelsen skal angi «annen form for avlaving av vilt», som foreslått i høringsforslaget. Departementet mener dette også gjør lovforslaget § 31 mer i tråd med lovens systematikk.

Når det gjelder dagens unntak fra forbudet for smågnagere og krypdyr, har flere høringsinnspill pekt på at unntaket ikke hører naturlig hjemme der den er plassert i dag og slik den ble foreslått plassert i høringsforslaget. Flere innspill viser til at bruk av gift og kjemikalier er skadedyrbekjempelse, og at adgangen til å avlive slike er hjemlet i andre lover og forskrifter. Naturmangfoldloven § 17 første ledd stadfester at «[s]mågnagere, krypdyr og lakse- og innlandsfisk kan avlives dersom det er nødvendig for å hindre skade på person eller eiendom». Enkelte høringsinstanser har vist til forskrift om skadedyrbekjempelse som er vedtatt med hjemmel i folkehelseloven og smittevernloven.

Departementet er enig i at det ikke er naturlig å nevne avlaving av smågnagere og krypdyr etter naturmangfoldloven § 17 første ledd i en bestemmelse som omhandler jakt og fangst. Hensynet til lovens systematikk og mindre overlapp mellom regelverk tilsier derfor at unntaket tas ut av bestemmelsen på tilsvarende måte som det er foreslått for bestemmelsen om bruk av feller, se vurderingen i punkt 8.5. Departementet vurderer at det heller ikke er naturlig å vise til at kjemikalier eller gift for avlaving av smågnagere og krypdyr kan benyttes i naturmangfoldloven § 17 første ledd. Naturmangfoldloven omhandler vilkårene for uttak av vilttyper og ikke nærmere om hvilke metoder det er adgang til å bruke. Departementet mener adgangen til å benytte gift eller kjemikalier ved skadedyrbekjempelse bør vurderes etter annet regelverk, som dyrevelferdsloven § 12 og nevnte forskrift 21. desember 2000 nr. 1406 om skadedyrbekjempelse. Sistnevnte forskrift gir regler om hvilke kjemikalier det er adgang til å benytte ved skadedyrbekjempelse. Departementet kan ikke se at forslaget om å ikke videreføre unntaket i bestemmelsen har konsekvenser for adgangen til å bruke gift og kjemikalier ved avli-

ving av smågnagere og krypdyr, eller i adgangen til bruk av virkemidler for avliving av smågnagere og krypdyr generelt. Departementet foreslår derfor at unntaket i viltloven § 25 ikke videreføres. Det er da heller ikke grunn til å gå videre inn på adgangen til å bruke gift eller kjemikalier i slike saker, forholdet mellom unntaket og Bernkonvensjonen eller det foreslåtte skillet mellom smågnagere og krypdyr.

Ingen høringsinstanser er imot forslaget om at regelen i viltloven § 25 andre ledd, om adgang til å gjøre unntak for forbudet ved «særlige tilfeller», ikke videreføres. Departementet ser ingen grunn til ytterligere unntak for bruk av kjemikalier og gift enn det som følger av lovforslaget § 31 andre ledd.

Mattilsynet har foreslått at det i loven bør gis hjemmel til å bruke gift for å bekjempe alvorlige smittsomme dyresykdommer. Departementet viser til at en slik bestemmelse ikke hører naturlig hjemme i forslaget til ny viltressurslov, og at det er mer naturlig å vurdere dette med utgangspunkt i dyrehelseregelverket. Slik departementet vurderer det, kan noen av alternativene i naturmangfoldloven § 18 første ledd gi tilstrekkelig hjemmel for uttak, så lenge avlivning er dyrevelferdsmessig forsvarlig. Hva som regnes som forsvarlig avliving reguleres av dyrevelferdsloven § 12, etter en konkret vurdering av Mattilsynet.

Departementet foreslår en hjemmel for Kongen til å gi forskrift om bruk av kjemikalier og gift i forbindelse med såkalt medikamentell immobilisering (bedøving). Medikamentell immobilisering kan unntaksvis være aktuelt ved behov for avliving av vilt i tettbygde strøk, der bruk av tillatte jaktvåpen anses uforsvarlig. Lovforslaget vil gi et klarere hjemmelsgrunnlag også for viltforskriften § 2-14. Mattilsynet mener en forskrift som foreslått bør hjemles i dyrevelferdsloven § 20. Departementet mener derimot forskriftshjemmelen blir klarere i viltressursloven i en bestemmelse som nettopp omhandler bruk av gift og kjemikalier. Departementet ser ikke grunn til å endre begrepet «immobilisering» til «behandling». Bruken av ordet «immobilisering» vil kunne dekke også tilfeller der viltet bedøves for behandling.

Departementet vil peke på at høringsforslaget bruker begrepet «immobilisering av levende vilt». Etter departementets vurdering er det unødvendig å presisere at viltet skal være levende ved immobilisering. Lovforslaget er endret i tråd med dette.

Forskriftshjemmelen i lovforslaget § 31 vil gjelde også ved andre uttak enn jakt og fangst, jf. henvisningene i lovforslaget §§ 45, 46 og 47. Som

nevnt i høringsforslaget, kan uttak som gjennomføres av Statens naturoppsyn i enkelte rovviltsaker forutsette en forutgående medikamentell immobilisering. Det mest praktiske eksempelet er hiuttak av jerv. Adgangen til bruk av kjemikalier eller gift ved slike uttak følger av Instruks for det statlige fellingslaget ved uttak av vilt (fellingsinstruksen) sammenholdt med lovforslaget § 47.

Forskrift om bruk av gift og kjemikalier til immobilisering må fastsettes i tråd med Bernkonvensjonens unntaksbestemmelse i artikkel 9.

8.11 Forbud mot bestemte jakt- og fangstmetoder

8.11.1 Gjeldende rett

Bernkonvensjonen artikkel 8 fastsetter at medlemsstatene, for arter opplistet i konvensjonens vedlegg II og III, skal forby bruken av alle metoder som er ikke-selektive for fangst og avliving av arter av vill fauna og bruk av alle metoder som kan forårsake at den lokale bestand av en art forsvinner eller forstyrres alvorlig, og især metodene i vedlegg IV. Vedlegg IV til konvensjonen angir metoder det er forbudt å benytte ved jakt, fangst og annen utnyttelse av blant annet pattedyr og fugler som er listet opp i vedlegg II og III.

Bernkonvensjonen vedlegg IV forbyr følgende metoder ved jakt og fangst av pattedyr:

- Snarer
- Levende dyr brukt som lokkedyr, som er blindet eller skadet
- Båndopptakere
- Elektriske innretninger konstruert for å drepe eller lamme
- Kunstige lyskilder
- Speil eller andre liknende midler
- Innretninger for å belyse byttet
- Sikter for nattjakt, bestående av innretninger for elektronisk forstørrelse eller overføring
- Sprengstoff, med unntak for ved hvalfangst
- Nett, ved anvendelse for fangst i stor skala og/eller for ikke-selektiv fangst
- Feller, ved anvendelse for fangst i stor skala og/eller for ikke-selektiv fangst
- Gift og forgiftet eller bedøvende åte
- Gass eller utrøyking
- Halvautomatiske eller automatiske våpen med magasin for mer enn to skudd
- Fly
- Motorkjøretøyer i bevegelse.

Ved ratifikasjonen av konvensjonen tok Norge reservasjoner med hensyn til forbudet mot bruk

av halvautomatiske våpen med mer enn to skudd i magasinet ved jakt på elg, hjort og rådyr, og ved selfangst og hvalfangst i samsvar med norske lover og bestemmelser, jf. St.prp. nr. 12 (1985–86) s. 6.

Bernkonvensjonen vedlegg IV forbyr følgende metoder ved jakt og fangst av fugl:

- Snarer, med unntak for ved fangst av rype nord for 58 °N
- Lim
- Kroker
- Levende fugler brukt som lokkefugler, og som er blindet eller skadet
- Båndopptakere
- Elektriske innretninger konstruert for å drepe eller lamme
- Kunstige lyskilder
- Speil eller andre liknende midler
- Innretninger for å belyse byttet
- Sikter for nattjakt, bestående av innretninger for elektronisk forstørrelse eller overføring
- Sprengstoff
- Nett
- Feller
- Gift og forgiftet eller bedøvende åte
- Gass eller utrøyking
- Halvautomatiske eller automatiske våpen med magasin for mer enn to skudd
- Fly
- Motorkjøretøyer i bevegelse.

De fleste metodene angitt i vedlegg IV er gjennomførte i norsk rett. Forbudene mot bruk av kunstige lyskilder, innretninger for å belyse byttet og sikter for nattjakt bestående av innretninger for elektronisk forstørrelse eller overføring ivaretas av viltloven § 20 tredje ledd. Forbudet mot gift og forgiftet eller bedøvende åte ivaretas av viltloven § 25. Forbudet mot halvautomatiske eller automatiske våpen med magasin for mer enn to skudd ivaretas av viltloven § 20 andre ledd. Forbudet mot fly og motorkjøretøyer i bevegelse ivaretas av viltloven § 21. Forbudene mot feller, snarer, lim, kroker og nett er omfattet av forbudet mot bruk av fangstredskaper i viltloven § 24. Forbudet mot bruk av båndopptakere er delvis ivaretatt i utøvelsesforskriften § 30 siste ledd, som forbyr bruk av lydavspillinger for å lokke viltet inn i feller. Forbudet mot bruk av levende dyr som lokkedyr, som er blindet eller skadet, er delvis ivaretatt i utøvelsesforskriften § 30 siste ledd, som forbyr bruk av levende dyr for å lokke viltet inn i feller. Forbudene mot bruk av speil eller andre lignende midler, og gass eller utrøyking ved jakt og fangst, er ikke uttrykkelig gjennomført i norsk regelverk. Forskrift om skade-

dyrbekjempelse angir et forbud mot bruk av visse typer gassingsprodukter. Heller ikke forbudet mot sprengstoff og elektriske innretninger konstruert for å drepe eller lamme kan sies å være gjennomført i norsk rett. Sprengstoff og enkelte former for elektroniske innretninger kan språklig tenkes å falle inn under begrepet «våpen» og vil derfor være forbudt etter viltloven § 20 som kun tillater bruk av skytevåpen med ladning av krutt. Bruk av nevnte metoder faller likevel ikke klart inn under forbudet. Forbudet mot elektriske innretninger konstruert for å drepe eller lamme er delvis innført når det gjelder feller, jf. utøvelsesforskriften § 31 og de fellene som er angitt i vedlegg 1.

Konvensjonen oppstiller minimumsforpliktelser, som vil si at norske myndigheter står fritt til å blant annet forby metodene også for arter som ikke er listet opp i vedleggene til konvensjonen. Det vises for øvrig til omtalen av Bernkonvensjonen under punkt 3.3.1.

8.11.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo i høringsnotatet § 28 en bestemmelse som lister opp metoder angitt i Bernkonvensjonens vedlegg IV, jf. artikkel 8 som ikke allerede er forbudt, eller kun delvis er forbudt etter andre bestemmelser i høringsforslaget eller i forskrifter.

For å oppfylle forpliktelser etter Bernkonvensjonen vedlegg IV, foreslo departementene i høringsforslaget § 28 første ledd bokstav a et forbud mot teknisk eller elektronisk avspilling av lokkelyder.

I høringsforslaget § 28 første ledd bokstav b foreslo departementene et forbud mot bruk av elektriske innretninger konstruert for å drepe eller lamme. I bestemmelsen bokstav c foreslo departementene et forbud mot bruk av speil eller andre blendende innretninger, mens det i bokstav d ble foreslått et forbud mot å bruke gass eller utrøyking under jakt og fangst. I høringsforslaget § 28 første ledd bokstav e foreslo departementene et forbud mot bruk av sprengstoff under jakt og fangst.

I høringsforslaget § 28 første ledd bokstav f foreslo departementene å videreføre et forbud mot bruk av nett under jakt og fangst av vilt. Forslaget var en konsekvens av at dagens bestemmelse om fangstredskaper også ble foreslått endret og dermed ikke lenger vil omfatte nett. Med samme begrunnelse foreslo departementene i høringsforslaget § 28 første ledd bokstav g å videreføre et forbud mot bruk av kroker under jakt og fangst. Forbudet skulle gjelde jakt og

fangst av vilt generelt, og ikke bare av fugl slik forbudet er utformet etter Bernkonvensjonen.

Departementene foreslo i høringsforslaget § 28 første ledd bokstav h et forbud mot bruk av lim under jakt og fangst. Departementene foreslo at forbudet skulle gjelde ved jakt og fangst av vilt generelt, og ikke bare av fugl slik forbudet er utformet etter Bernkonvensjonen.

I høringsforslaget § 28 første ledd bokstav i, foreslo departementene et forbud mot bruk av levende dyr som lokkedyr ved jakt og fangst. Departementenes forslag gikk noe lenger enn forpliktelsene i Bernkonvensjonen artikkel 8 jf. vedlegg IV, ved at forbudet var foreslått å gjelde levende dyr generelt og ikke bare levende dyr som er blindet eller skadet.

Departementene foreslo i høringsforslaget § 28 andre ledd at Kongen kan gi forskrift om å tillate og regulere bruk av metoder angitt i første ledd. Departementene foreslo i tillegg en hjemmel for Kongen til å gi forskrift om «å forby ikke-selektive metoder for jakt og fangst eller metoder for jakt og fangst som kan forårsake at den lokale bestanden av en viltart forsvinner eller forstyrres alvorlig», se høringsforslaget § 28 andre ledd.

8.11.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt om lag 40 høringsinnspill til forslaget om forbudet mot andre jakt- og fangstmetoder. Av disse er over halvparten fra privatpersoner.

NOAH – for dyrs rettigheter, Aktivt Rovdyrvern, Rådet for dyreetikk, BirdLife Norge og Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus gir uttrykk for at de støtter forslaget i sin helhet. Mattilsynet støtter forslaget, men mener det overlapper med dyrevelferdsloven §§ 12 og 20. Tilsynet mener det også bør formuleres et mer generelt forbud mot uforsvarlige metoder, og at forskrifter etter § 28 også bør hjemles i dyrevelferdsloven § 12 og § 20.

Norges Jeger- og Fiskerforbund og Statskog SF vurderer forslaget som unødvendig, se lignende omtale av høringsinnspillet knyttet til forbudet mot gift og kjemikalier. Norges Jeger- og Fiskerforbund påpeker også at forslagene gjør forbudene gjeldende for alle jaktbare viltarter, og at det er flere enn de artene som listes opp i Bernkonvensjonens vedlegg.

Omtrent halvparten av de som uttaler seg om bestemmelsen er negative til forslaget i bokstav a om forbud mot teknisk eller elektronisk avspilling av lokkelyder.

Norges Jeger- og Fiskerforbund mener departementenes forslag innebærer en betydelig innstramning og særdeles streng tolkning av Bernkonvensjonen. De viser til at Miljødirektoratets tolkning i flere år har vært at konvensjonens forbud gjelder et forbud mot avspilling av dyrelyd, det vil si å bruke opptak av dyrelyd som lokkelyd. Denne tolkningen har også vært førende for utviklingen av Norges Jeger- og Fiskerforbunds lokke-app, hvor det kun benyttes lokkelyder laget med menneskestemme og fløyte. De mener konvensjonsbestemmelsen må ses i lys av konteksten den ble laget i. Dersom departementene går videre med forslaget, ber Norges Jeger- og Fiskerforbund subsidiært om at bestemmelsen endres til «avspilling av autentiske dyrelyd som lokkelyd».

Norges Bondelag påpeker at en snever tolkning av forslaget vil kunne utløse tvil om eksempelvis lokkefløyter, gummibelg eller andre vanlige innretninger til lokking av vilt vil være omfattet av forbudet.

Aremark kommune mener dagens bestemmelse i utøvelsesforskriften § 30 dekker hensikten med utilsiktet bifangst tilstrekkelig. Departementenes argumentasjon om at slike hjelpemidler ikke er selektive mener Aremark kommune er riktig for feller, men ikke for jaktutøvelse. De ser ingen prinsipiell forskjell på om det kommer «feil» art inn på manuelt blåst lokkefløyte eller på en avspilt lydfil via høyttaler. Sokndal kommune er blant flere kommuner som har tilsvarende innspill.

Norske Reindriftingsamers Landsforbund er imot forslaget om å forby avspilling av lokkelyder, og viser til at dette kan vanskeliggjøre jakt i topografiske utfordrende områder.

Rovviltets Røst støtter forslaget om å forby lokkelyder fra mobiltelefon. Eidfjord kommune stiller spørsmål ved hvorfor det skal skilles mellom en lyd som blir spilt fra telefonen, eller lyd som kommer fra en fløyte, samt hva som faktisk er ment med «teknisk avspilling». De mener dette forbudet burde blitt endret til å forby mer effektive høyttalere og lignende.

Noen kommuner har uttalt seg om høringsforslaget § 28 første ledd bokstav b. Aremark kommune og Sokndal kommune har foreslått at forbudet mot bruk av elektriske innretninger som er konstruert for å drepe eller lamme skal inntas i bestemmelsen som forbyr gift og kjemikalier. De påpeker at det finnes elektriske feller for drepende fangst av smågnagere, og dette bør komme frem som et lovlig unntak også på slike feller i samme paragraf som kjemikalier og gift. De påpeker at slik ordlyden er i høringsforslaget § 28 er

dette forbudt også til smånagere, og det er trolig ikke hensikten. Også *Indre Østfold kommune* mener bestemmelsen må harmoniseres med elektriske feller for smånagere.

NOAH – for dyrs rettigheter har uttalt seg om forslaget i bokstav h om forbudet mot å bruke lim og bruk av limfeller, se innspillet under bruk av feller under punkt 8.5.3. *FugleAdvokatene* støtter forslaget og gir uttrykk for at dette også bør gjelde for krypdyr.

Det har ikke kommet innspill til de øvrige metodene nevnt i forslaget.

Når det gjelder adgangen til å gjøre unntak fra forbudene, jf. høringsforslaget § 28 andre ledd, mener flere at dersom det skal være forbud mot bruk av lokkelyder, som nevnt i bokstav a, må det likevel åpnes for dette i forskrift. For eksempel mener *Skarelva jaktlag* at bokstav a i forslaget kan fjernes, men at man kan gi unntak etter Bernkonvensjonen artikkel 9.

NOAH – for dyrs rettigheter mener at Bernkonvensjonen ikke tillater generelle unntak i forskrift, kun unntak i enkeltvedtak. Foreningen mener det ikke er gitt tilstrekkelig begrunnelse for hvorfor det skal kunne gjøres unntak fra forbudet i første ledd, og viser til at metodene strider mot dyrevelferdsloven og naturmangfoldloven og ikke bør tillates unntatt. NOAH – for dyrs rettigheter mener også at en del unntak som praktiseres ved jakt på rovdyr i praksis har blitt regler (for eksempel jakt i yngletid). Foreningen mener også at salg av redskap og utstyr for å gjøre de forbudte metodene mulig også må forbys.

8.11.4 Departementets vurderinger

Departementets forslag til forbud mot bestemte jakt- og fangstmetoder går frem av lovforslaget § 32. Departementet opprettholder i all hovedsak forslaget som ble sendt på høring.

Departementet vil vise til at Bernkonvensjonen artikkel 8 oppstiller et forbud mot bruk av metoder som ikke er selektive og som kan forårsake at den lokale bestanden av en art forsvinner eller forstyrres alvorlig. Særlig legges det vekt på å verne truede og sårbare arter. Bernkonvensjonen er en viktig ramme for forvaltningen av viltarter i Norge. Departementet mener norsk regelverk fullt ut må gjenspeile forbudene mot konkrete metoder ved jakt og fangst som er angitt i konvensjonens vedlegg IV, jf. artikkel 8. Departementets lovforslag gjennomfører derfor de metodene som er angitt i vedlegg IV og som ikke allerede er forbudt, eller som kun delvis er forbudt, etter andre bestemmelser i forslaget til ny lov eller i forskrifter.

Departementet har merket seg at enkelte høringsinstanser stiller spørsmål ved nødvendigheten av bestemmelsen. Departementet viser til at Bernkonvensjonen artikkel 8 forplikter medlemslandene til å forby visse jakt- og fangstmetoder. På tilsvarende måte som for forbudet mot bruk av gift og kjemikalier, understreker departementet at regulering gjennom dyrevelferdsloven ikke vil være tilstrekkelig til å gjennomføre forbudene. Formålet med strukturen i flere av bestemmelsene i lovforslaget er dessuten at en rekke jakt- og fangstmetoder er forbudt, med mindre det er åpnet opp for dette i lov eller forskrift.

Til innspillet om at det også bør formuleres et mer generelt forbud mot uforsvarlige metoder, slik Mattilsynet tar til orde for, mener departementet at det vil bidra til å skape ytterligere overlapp med dyrevelferdslovens bestemmelser. Selv om enkelte av metodene ikke er aktuelle i praksis, for eksempel fordi de ikke lenger er i bruk eller fordi de er problematiske ut fra hensynet til dyrevelferd, mener departementet det er nødvendig med et lovfestet forbud mot bruk av metodene.

Departementet registrerer at en rekke høringsinstanser støtter forslaget om forbud mot bestemte jakt- og fangstmetoder.

Videre har departementet merket seg at de fleste innvendingene til høringsforslaget omhandler forslaget i første ledd bokstav a, om et forbud mot «teknisk eller elektronisk avspilling av lokkelyder». Flere mener forbudet er uklart, at det favoriserer vidt og at det er behov for unntak.

Departementet vil vise til at Bernkonvensjonen vedlegg IV forbyr bruk av «tape recorders». I den norske oversettelsen av Bernkonvensjonen, i proposisjonen som samtykker til ratifikasjonen, brukes oversettelsen «båndopptaker», jf. St.prp. nr. 12 (1985–86) s. 51. Departementet legger til grunn at forbudet rammer bruk av båndopptakere som spiller av lokkelyder. Med lokkelyder menes opptak eller imitasjon av lyder fra vilt som brukes for å lokke til seg viltet. I høringsnotatet skrev departementene at bruk av båndopptakere under jakt og fangst er lite aktuelt i dag, men at det nå for eksempel finnes apper som kan brukes for å spille av lokkelyder. Høringsrunden har belyst at bruk av slike elektroniske avspillinger er nokså utbredt. Norges Jeger- og Fiskerforbund har utviklet en lokke-app. Ved utviklingen har de tatt utgangspunkt i at konvensjonens forbud gjelder et forbud mot avspilling av dyrelyder, det vil si å bruke opptak av dyrelyder som lokkelyd, med henvisning til det de mener er Miljødirektoratets tolkning av konvensjonen. Departementet er ikke enig i en slik tolkning av konvensjonen. I lys av

formålet med konvensjonen, og konteksten for inngåelsen, legger departementet til grunn at formålet med forbudet mot båndopptakere var å unngå bruk av en metode som svært effektivt og i stor utstrekning, kan bidra til å lokke til seg vilt. Bruk av båndopptaker eller lignende legger til rette for automatisk bruk av lokkelyder, som for eksempel kan avspilles uten at mennesker er til stede, eller uten mulighet for å tilpasse eller avslutte avspillingen. Forbudet rammer etter departementets vurdering derfor *metoden* for avspilling, uavhengig av hvordan den avspilte lyden er produsert. Avspilling av opptak av lokkelyder laget av mennesker eller for eksempel fløyter vil derfor omfattes av forbudet på samme måte som avspilling av opptak av faktiske dyrelyder. Lokkelyder som produseres på stedet i form av menneskelyder, fløyter eller andre lignende innretninger, og derfor ikke *avspilles*, vil derimot ikke omfattes av forbudet.

I lys av at bruk av lokkelyder er en utbredt metode, og at slik bruk trolig ikke har store konsekvenser for ivaretagelse av arter beskyttet etter Bernkonvensjonen, mener departementet at det ikke er hensiktsmessig å utvide forbudet mer enn det som med rimelighet kan utledes av konvensjonen.

Konvensjonen og vedlegg IV er fra 1979, og det er derfor ikke tatt stilling til ny teknologi som har samme funksjonsmåte som en analog båndopptaker. Etter departementets syn må forbudene etter konvensjonen artikkel 8, jf. vedlegg IV, tolkes dynamisk i lys av samfunnsutviklingen, herunder utvikling av ny teknologi. Departementet mener at forbudet mot båndopptakere må forstås å gjelde all bruk av også elektroniske eller tekniske innretninger til avspilling av lokkelyder hvor formålet er å lokke til seg viltet. Svensk jaktlovgivning inneholder et forbud mot «användning av bandspelare», og dette er tolket til å også omfatte avspilling med mobiltelefoner, CD-spillere og lignende. Departementet legger en tilsvarende tolkning til grunn.

Departementet foreslår å justere ordlyden for å legge forbudet noe nærmere konvensjonsteksten, og foreslår at bestemmelsen fastsetter et forbud mot å bruke «båndopptaker eller lignende for avspilling av lokkelyder». Bestemmelsen innebærer for eksempel at avspilling av lokkelyder ved bruk av apper ikke er tillatt, med mindre det er fastsatt unntak for det i tråd med bestemmelsens andre ledd. Departementet mener det kan fremstå som aktuelt å gjøre unntak for dette i forskrift.

Departementet foreslår i lovforslaget § 32 første ledd bokstav b et forbud mot bruk av elektriske innretninger konstruert for å drepe eller

lamme. Et slikt forbud omfatter for eksempel elektrosjokkvåpen. Elektrosjokkvåpen er forbudt å eie i Norge, jf. våpenforskriften § 9, og kan ikke brukes lovlig under jakt og fangst. Forbudet kan også tenkes å omfatte andre innretninger, eller at det i fremtiden utvikles innretninger som vil falle innenfor definisjonen. Departementet mener derfor det er hensiktsmessig med et forbud som foreslått. I noen høringsinnspill er det pekt på at det finnes innretninger for drepende fangst av smågnagere, og at det derfor er ønskelig med et unntak. På tilsvarende måte som for lovforslaget om forbud om bruk av feller til fangst, og for forslaget om forbud mot gift og kjemikalier, anses det ikke hensiktsmessig å åpne for unntak fra forbudet for smågnagere og eventuelt krypdyr i denne bestemmelsen, da avlivning av slike dyr faller utenfor hva loven er ment å regulere. Bruk av slike metoder som ledd i skadedyrbekjempelse vil måtte vurderes etter dyrevelferdsloven og forskrift om skadedyrbekjempelse. Se vurderingen i punkt 8.5.

Departementet foreslår også i lovforslaget § 32 første ledd bokstav c et forbud mot bruk av speil eller andre blendende innretninger. Departementet viser til at «eller andre blendende innretninger», er en mer presis oversettelse sammenlignet med «eller andre liknende midler», slik det følger av den norske oversettelsen av Bernkonvensjonen i St.prp. nr. 12 (1985–86) om ratifikasjon av konvensjonen, se s. 51. Begrepet «dazzling» er oversatt til «blendende» i sentrale ordbøker. I svensk og finsk jaktregelverk er det forbud mot bruk av speil eller «andra bländande anordningar». Av hensyn til klarhet i lovtoksten foreslår departementet derfor at begrepet «blendende» benyttes. Forbudet i bokstav c mot «andre blendende innretninger» vil blant annet omfatte lasere og innretninger med tilsvarende virkemåte.

I lovforslaget § 32 første ledd bokstav d foreslår departementet et forbud mot å bruke gass eller utrøyking under jakt og fangst. Bruk av utrøyking har tradisjonelt blitt brukt ved blant annet hijakt, men er ikke en utbredt metode i dag.

Departementet foreslår i lovforslaget § 32 første ledd bokstav e et forbud mot bruk av sprengstoff under jakt og fangst. Departementene viser i høringsnotatet til at det ikke tradisjon for å bruke sprengstoff under jakt og fangst av vilt i Norge.

I lovforslaget § 32 første ledd bokstav f foreslår departementet et forbud mot bruk av nett. Bernkonvensjonens forbud mot bruk av nett under jakt og fangst er for pattedyr begrenset til bruk av nett for fangst i stor skala og/eller for ikke-selektiv fangst. For fugl forbyr konvensjonen bruk av nett generelt. Departementet foreslår at det videre-

føres et generelt forbud mot bruk av nett ved jakt og fangst av alt vilt. Fangst er i lovforslaget § 3 bokstav c definert som høsting av vilt ved bruk av felle som avliver viltet eller fanger viltet for avlivering, og avlivering av fanget vilt. Forbudet vil ikke ramme bruk av såkalt mistnett som fangstmetode ved levendefangst av fugl for ringmerking.

Departementet foreslår i lovforslaget § 32 første ledd bokstav g et forbud mot bruk av kroker ved jakt og fangst. Bernkonvensjonen vedlegg IV forbyr bruk av kroker ved jakt og fangst av fugler, men ikke ved jakt og fangst av pattedyr. Bruk av kroker ved jakt og fangst av pattedyr antas å være lite praktisk, men en eventuell bruk vil være problematisk av hensyn til en dyrevelferdsmessig forsvarlig jakt og fangst. Departementet foreslår at forbudet gjelder ved jakt og fangst av vilt generelt, og ikke bare av fugl slik forbudet er utformet etter Bernkonvensjonen.

Forslaget om å forby bruk av nett og kroker er en konsekvens av at dagens bestemmelse om fangstredskaper er foreslått endret og dermed ikke lenger vil omfatte verken nett eller kroker.

Bernkonvensjonen vedlegg IV forbyr bruk av lim ved jakt og fangst av fugler, men ikke ved jakt og fangst av pattedyr. Både hensyn til dyrevelferd og hensynet om å unngå ikke-selektive fangstmetoder, taler for et generelt forbud. Departementet foreslår følgelig i lovforslaget § 32 første ledd bokstav h et generelt forbud mot bruk av lim under jakt og fangst av vilt. Forbudet omfatter som et utgangspunkt både limfeller og for eksempel smøring av lim på stammer og greiner. Bruk av limfeller ved jakt og fangst vil også omfattes av forbudet mot bruk av feller i lovforslaget § 25. Bestemmelsen rammer ikke bruk av limfeller som ledd i skadedyrbekjempelse, se for øvrig omtale av avlivering av smågnagere og krypdyr i punkt 8.5.

Bernkonvensjonen vedlegg IV forbyr kun bruk av levende dyr som er blindet eller skadet som lokkedyr. Forbudet er delvis ivaretatt i utøvelsesforskriften § 30 siste ledd, som forbyr bruk av levende dyr for å lokke viltet inn i feller. Departementet vurderer det som hensiktsmessig at forbudet i sin helhet går frem av lovforslaget sammen med andre forbud som bygger på forpliktelsene i Bernkonvensjonen artikkel 8 jf. vedlegg IV. Etter departementets syn tilsier dyrevelferdshensyn at det bør være forbudt å bruke levende dyr generelt som lokkedyr ved jakt og fangst. Departementet foreslår i lovforslaget § 32 første ledd bokstav i et forbud mot bruk av levende dyr som lokkedyr ved jakt og fangst. Begrepet «dyr» omfatter også fugl.

Bernkonvensjonen artikkel 9 tillater at det, på visse vilkår, gjøres unntak fra forbudene i vedlegg

IV. Departementene foreslo i høringsnotatet § 28 andre ledd en hjemmel til å gi forskrift om å tillate og regulere bruk av samtlige metoder angitt i første ledd. Departementet mener, som i høringsnotatet, at det kan være behov for å gjøre unntak fra bestemmelsen for å beholde fleksibilitet. Departementet mener imidlertid at adgangen til å gjøre unntak bør innskrenkes noe sammenlignet med høringsforslaget. Departementet viser til at enkelte av metodene som er listet opp i første ledd ikke skal benyttes, og at det derfor heller ikke bør åpnes for å gi unntak for dem. Departementet mener det ut fra dyrevelferdshensyn ikke bør åpnes for unntak for bruk av elektriske innretninger konstruert for å drepe eller lamme, speil eller andre blendende innretninger, gass eller utrøyking, sprengstoff, kroker, lim eller levende dyr brukt som lokkedyr. Flere av disse metodene har dessuten enten aldri vært i bruk ved jakt og fangst, eller brukes ikke lenger i Norge. Departementet mener derfor det ikke er behov for å gi unntak for bruk av disse metodene.

Når det gjelder bruk av båndopptaker eller lignende for avspilling av lokkelyder og bruk av nett, mener departementet at det likevel kan være grunn til å sikre en viss fleksibilitet. De nevnte metodene skiller seg også delvis fra de øvrige fordi de ikke dreper dyret direkte.

Når det gjelder NOAH – for dyrs rettigheter sitt standpunkt om at Bernkonvensjonen ikke tillater generelle unntak i forskrift, kun unntak i enkeltvedtak, deler ikke departementet denne forståelsen. Dersom det skal benyttes metoder ved jakt og fangst som er forbudt etter Bernkonvensjonens vedlegg IV, så må vilkårene i konvensjonens artikkel 9 være oppfylt. Dette kan også ivaretas ved fastsettelse av forskrift. Dersom det vurderes å fastsette forskrift som tillater bruk av metoder som er forbudt etter Bernkonvensjonens vedlegg IV, må det for det konkrete tilfellet vurderes om og hvordan det kan sikres at vilkårene i artikkel 9 er ivaretatt. Bruken av metodene ved eventuell adgang til unntak må også vurderes etter dyrevelferdslovens regler.

Departementet foreslår i lovforslaget § 32 tredje ledd at Kongen også kan gi forskrift om forbud mot ikke-selektive metoder for jakt og fangst eller metoder for jakt og fangst som kan forårsake at den lokale bestanden av en viltart forsvinner eller forstyrres alvorlig. Departementet viser til at Bernkonvensjonen oppstiller minimumsforpliktelser, og at medlemslandene står fritt til å fastsette strengere regler om det er ønskelig.

9 Retten til jakt og fangst mv.

9.1 Grunneiers enerett til jakt og fangst

9.1.1 Gjeldende rett

Grunneiers enerett til jakt og fangst fremgår av viltloven § 27. Retten til jakt og fangst er ofte omtalt som en del av grunneierretten. Det følger av bestemmelsen at grunneierens enerett kan utøves med de innskrenkninger som er fastsatt i denne lov og i forskrifter gitt i medhold av loven.

Prinsippet om grunneiers enerett til jakt og fangst på egen eiendom kom inn i loven i sin nåværende form i jaktloven av 1899, og ble videreført i jaktloven av 1951 før det ble tatt inn i viltloven § 27.

Eiendomsrettens generelle utgangspunkt er at grunneier juridisk og faktisk kan disponere over sin egen eiendom. En grunneier kan være én eller flere personer. En grunneier kan også i enkelte tilfeller være et aksjeselskap. I deler av Norge er staten grunneier. For store områder forvaltes da grunneierfunksjonen av Statskog SF. Det finnes også andre typer grunneiere, som for eksempel bygdeallmenninger som eies av et bygdelag. I størstedelen av Finnmark (95%) er Finnmarks-eiendommen (FeFo) grunneier.

Grunnloven § 105 fastsetter at det ved ekspropriasjon skal ytes full erstatning. Departementet viser til HR-2004-2115-A (Barns fiskerett), som gjaldt en bestemmelse om at barn under 16 år ble gitt rett til å fiske innlandsfisk med stang og håndsnøre i vassdrag, jf. lakse- og innlandsfiskeloven § 18. Spørsmålet i saken var om bestemmelsen utløste en plikt til erstatning overfor grunneierne etter Grunnloven § 105. Høyesterett viste til Rt. 1918 s. 403 (Konsesjonslov-dommen) og Rt. 1970 s. 67 (Strandlovdommen), og at det ved vurdering av om inngrep i en grunneiers rådighet gir rett til erstatning etter Grunnloven § 105 tradisjonelt skilles mellom inngrep som bare innebærer en rådighetsinnskrenkning og inngrep som fører til at rettigheter over eiendommen blir overført til andre. Høyesterett uttalte i avsnitt 42:

Som følge av den utviklingen som skjer i samfunnet, har det i fellesskapets interesse vært nødvendig ved lov å pålegge grunneiere ulike begrensninger i rådigheten over sine eiendommer. Det er på det rene at det i dag skal meget til før en slik rådighetsbegrensning vil utløse rett til erstatning etter Grunnloven.

Høyesterett kom i den aktuelle saken til at lakse- og innlandsfiskeloven § 18 ikke utløste erstatningsplikt til grunneierne etter Grunnloven § 105. Bestemmelsen om barns fiskerett var en innskrenkning i grunneiers råderett som grunneierne måtte tåle.

Den europeiske menneskerettskonvensjonen første tilleggsprotokoll artikkel 1 (TP 1-1) gjelder retten til å «nyte sin eiendom i fred.» Også etter Den europeiske menneskerettsdomstolens praksis er visse inngrep i eiendomsretten noe en grunneier må tåle. Det vises nærmere til omtalen i punkt 3.3.2.

Lovgivningen inneholder flere bestemmelser som innskrenker grunneiers enerett til jakt og fangst på sin eiendom. Et eksempel på innskrenkning av grunneiers enerett til jakt og fangst er forfølgingsretten i viltloven § 34. Det følger av bestemmelsen at en som sårer storvilt har rett til å forfølge og tilegne seg dyret også på grunn der en annen har jaktretten. Videre gjør viltloven §§ 32 og 33 innskrenkninger i grunneiers fysiske utnyttelse av sin eiendom når det gjelder retten til jakt og fangst på vei og mot vann. Viltloven § 28 inneholder innskrenkninger om hvordan en grunneier kan disponere sin enerett til jakt og fangst. Viltloven § 37 er et annet eksempel, der kommunen kan beslutte at en eiendom skal slås sammen med andre til et felles viltområde.

Lovgivningen inneholder også bestemmelser som gir klare rammer for jaktutøvelse. Bestemmelsene påvirker igjen grunneiers rett til jakt og fangst. Dette er for eksempel jakttidsforskriften, som gir rammer for hvilke arter og til hvilke tidspunkter jakt og fangst kan drives.

Grunneiers enerett til jakt og fangst innebærer også et utgangspunkt om grunneiers enerett til å disponere over jaktretten ved å overlate jaktretten

til andre, eller å avstå fra jakt og fangst på sin eiendom. Det er også et sentralt prinsipp at frittlevende vilt er eierløst, og ikke en del av grunneiers eiendom.

9.1.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementene i all hovedsak å videreføre hovedregelen i viltloven § 27 om at grunneier har enerett til jakt og fangst. Regler om grunneiers enerett til jakt og fangst fulgte av høringsforslaget § 29.

9.1.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt om lag 40 høringsinnspill til forslaget. *Norges Bondelag* og *Norges Skog-eierforbund* støtter forslaget, men ønsker at ordlyden «innskrenkninger» beholdes. Norges Bondelag viser til at inngrep i grunneierretten rent faktisk er en innskrenkning av eiendomsretten og derfor bedre speiler de faktiske realiteter enn slik det kommer til uttrykk i høringsutkastet. *Norsk Sau og Geit* foreslår også å beholde ordlyden «innskrenkninger».

Flere høringsinstanser, blant annet *Sokndal kommune*, *Kvinnherad kommune* og *Aremark kommune*, mener grunneiers enerett til jakt og fangst også omfatter trening av hund på vilt. Disse høringsinstansene mener også at grunneieres enerett til jakt og fangst bør tydeliggjøres til å være en rett til høsting.

Flere høringsinstanser, blant annet *Aktivt Rovdyrvern* og *Oslo kommune* mener det bør komme tydeligere frem i loven at viltet er eierløst. *Statskog SF* viser til at det kan være naturlig å tydeliggjøre grunneierens forvaltningsansvar i sammenheng med bestemmelsen om retten til jakt og fangst.

Bardu kommune mener det bør konkretiseres at «grunneier» betyr rettighetshaver for å synliggjøre at flere enn én grunneier kan ha en rettighet. *Norges Fjellstyresamband* mener at det i loven gjennomgående bør benyttes «rettighetshaver» i stedet for «grunneier». Det vises til at retten til jakt og fangst i flere tilfeller ikke ligger til grunneier.

9.1.4 Departementets vurdering

Hovedinntrykket fra høringen er at det er bred støtte for å videreføre hovedregelen om grunneiers enerett til jakt og fangst, se lovforslaget § 33.

Departementet foreslo i høringsnotatet at grunneier har enerett til jakt og fangst «med mindre annet følger av lov eller forskrift i medhold av

lov». Forslaget innebar en justering av ordlyden sammenlignet med viltloven § 27, der det står «innskrenkninger». Enkelte høringsinstanser er imot dette endringsforslaget. Departementet mener den foreslåtte ordlyden gir en mer presis angivelse av hva som i dag legges i begrepet innskrenkninger, og opprettholder høringsforslaget. Det presiseres at den oppdaterte ordlyden må anses som en språklig endring.

Flere høringsinstanser ønsker å tydeliggjøre i lovforslaget at retten til jakt og fangst er en høstingsrett. Departementet er enig med disse høringsinstansene i at retten til jakt og fangst må anses som en høstingsrett. I lovforslaget § 3 om definisjoner er begrepet «høsting» brukt, både i definisjonen av «jakt», jf. lovforslaget § 3 bokstav b, og i definisjonen av «fangst», jf. lovforslaget § 3 bokstav c, se punkt 5.3. Departementet mener derfor det ikke er nødvendig å ta inn høstingsbegrepet i lovforslaget § 33. Departementet viser også til at et av de gjennomgående grepene i forslaget som ble sendt på høring var en mer enhetlig begrepsbruk. Ett av begrepene som ble trukket frem var «retten til jakt og fangst». Dette uttrykket er benyttet gjennomgående i lovforslaget kapittel 6 *Retten til jakt og fangst mv.* Departementet mener det er hensiktsmessig å holde fast ved dette.

Enkelte høringsinstanser har trukket frem at loven bør klargjøre at viltet er eierløst. Departementet er enig i dette utgangspunktet. Viltet må anses som eierløst, uavhengig av regler om grunneierretten. Departementet mener utgangspunktet ligger fast, og at det ikke er behov for lovfesting av dette prinsippet. Når det gjelder trening av hund, vises det til at dette reguleres av andre bestemmelser. Se punkt 8.7 om bruk av hund under jakt og jakthundtrening.

Flere høringsinstanser har også tatt til orde for å inkludere bruksrettshaver i bestemmelsen. Departementet viser her til eiendomsrettens generelle utgangspunkt om at en grunneier er den som juridisk og faktisk kan disponere over sin egen eiendom. Eiendomsretten kan være stiftet på ulik vis. Departementet viser også til at grunneier fritt kan overlate retten til jakt og fangst til andre. Dette er nærmere omtalt i punkt 9.3. Departementet holder derfor fast ved at begrepet «grunneier» skal benyttes i bestemmelsen. Retten til jakt og fangst er en rett, men ikke en plikt for grunneieren til å utøve jakt og fangst.

Når det gjelder innspillet om å inkludere et forvalteransvar til retten til jakt og fangst, mener departementet at dette ikke naturlig hører hjemme i bestemmelsen. Departementet påpeker

at retten til jakt og fangst også innebærer en rett til å ikke utøve jakt og fangst.

9.2 Rekkevidden av grunneiers enerett til jakt og fangst

9.2.1 Gjeldende rett

Viltloven §§ 32 og 33 har bestemmelser om rekkevidden av grunneiers enerett til jakt og fangst på eiendommen. I viltloven § 32 omtales grunneiers rett til jakt og fangst mot vann (elv, innsjø, hav og fjord) og i viltloven § 33 omtales grunneiers rett til jakt på vei, jernbane med videre.

Grunneiers jaktrett mot vann (elv, innsjø, hav og fjord) reguleres av viltloven § 32. Det fremgår av viltloven § 32 første punktum at grunneiers jaktrett på elv og innsjø går så langt som grunneiers eiendomsrett. Hvordan eiendomsretten trekkes mot elv og innsjø er regulert i vannressursloven § 13 første ledd og vassdragsloven §§ 2 til 6. I større innsjøer hvor det er et såkalt «fritt midtstykke», følger det av vannressursloven § 17 første punktum at midtstykket er statens eiendom. Dersom innsjøen ligger til en statsallmenning, følger det av vannressursloven § 17 andre punktum at midtstykket inngår i allmenningen.

Etter viltloven § 32 andre punktum har grunneier enerett til jakt og fangst mot hav og fjord så langt landet ligger tørt. Det betyr at grensen for jaktrett varierer med flo og fjære, uavhengig av hvor langt ut eiendomsretten går. Det følger videre av viltloven § 32 tredje punktum at «utenfor denne grense og på grunner og skjær som er overskylt ved alminnelig høyvann og ikke tillegger noen eiendom som kobbeveide, er jakt og fangst tillatt for norske statsborgere og alle som det siste året har vært og fortsatt er bosatt i Norge.» Direktoratet kan i enkelttilfelle gi utlendinger som ikke er bosatt i Norge adgang til slik jakt, jf. viltloven § 32 fjerde punktum.

Bestemmelsen innebærer at allmennheten, med visse begrensninger, i utgangspunktet har fri jaktrett på hav og fjord der landet ikke ligger tørt. Den frie jaktretten kan for eksempel benyttes ved å vasse eller ved bruk av båt eller flåte med de begrensninger som ellers gjelder, blant annet forbudet mot bruk av motorbåt, jf. viltloven § 21 andre ledd. Bestemmelsen må ses i sammenheng med viltlovens geografiske virkeområde i viltloven § 2, se punkt 4.2.1.

Hva som menes med grunner og skjær som tilhører noen eiendom som «kobbeveide» fremgår ikke av lovforarbeidene. Helge Christensen skriver på s. 128 i Lovgivningen om viltstell og jakt

(1967): «Med kobbeveide forståes sel- eller kobbeskjær som fra gammelt av bevislig tilligger bestemt eiendom. Hjemmelen kan være alders tids bruk eller fredlysning i.h.t. Norske lov 5-12-15 (opphøvet ved § 47 i jaktloven av 1899).»

Loven oppstiller en begrensning om at den frie jaktretten i hav og fjord gjelder «norske statsborgere og alle som det siste året har vært og fortsatt er bosatt i Norge». Etter jaktloven av 1951 gjaldt den frie jakten «enhver norsk borger», og ikke andre som var bosatt i landet (ikke norske borgere). Dette kom inn i dagens viltlov i 1981. I Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 60 står det:

Departementet foreslår at jaktretten i hav og fjord utenfor der landet ligger tørt, bør tilligge ikke bare norske statsborgere, men alle som det siste året har vært og fortsatt er bosatt i Norge. Denne utvidelse er i tråd med blant annet reglene i Fjellevens § 32 om retten til jakt i statsallmenning og med fiskereglene i Finnmark. Grensen for grunneiers rett mot hav og fjord vil kunne variere med flo og fjære, slik forholdet også er i dag.

Viltloven § 33 første ledd regulerer grunneiers jaktrett på vei. I første ledd reguleres tre forskjellige situasjoner. Det følger av første ledd første punktum at en eier av vei med tilbehør ikke har rett til jakt og fangst på veien uten at han også eier tilstøtende grunn. Dette innebærer et utgangspunkt om at en eier av vei, for eksempel en grunneier eller et veilag, ikke har rett til å drive jakt og fangst på veien. Jakt på vei er bare tillatt dersom eier av vei også eier tilstøtende grunn. Hvis for eksempel et veilag eier veien og grunneier med tilstøtende eiendom er medlem i veilaget, så har den aktuelle grunneieren rett til jakt og fangst på veien. Det står videre i første ledd andre punktum at den som eier grunnen på begge sider av veien, har retten til jakt og fangst på veien selv om han ikke eier den. Dette innebærer at en grunneier har rett til jakt og fangst på vei som eies av andre, når veien for eksempel går gjennom grunneiers eiendom. I viltloven § 33 første ledd tredje punktum reguleres situasjonen der en vei danner grense mellom grunn som tilhører forskjellige eiere og ingen av dem eier veien. I slike tilfeller har hver av grunneierne rett til jakt og fangst på veien.

I viltloven § 33 første ledd omtales begrepet vei «med tilbehør». Hva som menes med vei med tilbehør er ikke nærmere omtalt i lovens forarbeider. Ved tolkning av begrepet er det relevant å se hen til veglovas veibegrep. I veglova § 1 andre

ledd står det at vei også regnes som «opplagsplass, parkeringsplass, haldeplass, bru, ferjekai eller anna kai som står til beinveges samband med veg eller gate.» I forarbeidene til vegloven, Ot.prp. nr. 53 (1961–62) s. 56, står det at oppregningen i veglova § 1 andre ledd ikke kan anses som uttømmende. Det ble i forarbeidene ansett som selvsagt at banketter, grøfter, skjæringer, fyllinger, stikkrenner, rekkverk, vegmerker og signalinnretninger regnes som del av en vei. Det ble heller ikke funnet grunn til å særskilt nevne fortau og sykkelsti, selv om dette også må anses som en del av veien.

I viltloven § 33 andre ledd står det at reglene om jakt og fangst på vei også gjelder for jernbane, rørgate, gate for kraftledning og lignende anlegg.

Viltloven § 33 om grunneiers jaktrett på vei må ses i sammenheng med viltloven § 21 første ledd bokstav a, som er nærmere omtalt i punkt 8.8. Bestemmelsen inneholder et forbud mot å løse skudd på eller over offentlig vei eller jernbane under jakt.

9.2.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo i høringsnotatet å samle bestemmelsene i viltloven om grunneiers rett til jakt og fangst ved vann og på vei med videre i én bestemmelse, se høringsforslaget § 30. Forslaget var i stor grad en videreføring av innholdet i viltloven § 32 og § 33, men med språklige endringer som hadde til hensikt å gjøre reglene tydeligere og kjønnsnøytrale.

Regler om grunneieres rett til jakt og fangst i elv og innsjø ble foreslått videreført i høringsforslaget § 30 første ledd.

Regler om grunneiers rett til jakt og fangst mot hav og fjord ble foreslått videreført i høringsforslaget § 30 andre ledd. Det ble også foreslått å fjerne begrensningen om at den frie jaktretten i hav og fjord, utenfor der landet ligger tørt, bare gjelder for norske statsborgere og alle som det siste året har vært og fortsatt er bosatt i Norge.

Regler for grunneiers rett til jakt på vei, jernbane med videre ble foreslått videreført i høringsforslaget § 30 tredje og fjerde rett. Det ble foreslått språklige omformuleringer for å tydeliggjøre hvilke situasjoner retten til jakt og fangst gjelder. Det ble også lagt til grunn i høringsnotatet at ordlyden «vei» skal forstås på samme måte som etter veglova § 1 andre ledd, jf. Ot.prp. nr. 53 (1961–62) nr. 56.

9.2.3 Høringsinstansenes syn

Det er få høringsinstanser som har uttalt seg om forslaget til bestemmelse om rekkevidden av grunneiers enerett til jakt og fangst. *Norges Jeger- og Fiskerforbund* støtter forslaget om å fjerne begrensningen om at den frie jaktretten i hav og fjord, utenfor der landet ligger tørt, bare gjelder norske statsborgere og andre som det siste året har vært eller er bosatt i Norge. *NOAH – for dyrs rettigheter* mener det ikke skal være rett til jakt og fangst på, ved eller over vei, selv om grunneier eier veien. Det vises til at det av hensyn til allemannsretten og sikkerhet ikke bør jaktes i nærheten av vei.

9.2.4 Departementets vurderinger

Departementet registrerer at det er få høringsinnspill til forslaget om å samle regler om grunneiers rett til jakt og fangst ved vann og på vei med videre i én bestemmelse. Departementet legger til grunn at forslagene til de språklige endringene er uproblematiske, og opprettholder forslaget som ble sendt på høring.

Departementet viser til at Norges Jeger- og Fiskerforbund støtter forslaget om å fjerne begrensningen om at retten til jakt og fangst i hav og fjord, utenfor der landet ligger tørt, bare skal gjelde norske statsborgere og andre som det siste året har vært eller er bosatt i Norge. Miljødirektoratet har opplyst at de ikke har mottatt søknader fra utenlandske borgere om å drive jakt og fangst i hav og fjord, jf. viltloven § 32 siste punktum. Det legges derfor til grunn at bestemmelsen er lite aktuell i praksis. Forslaget innebærer dermed et utgangspunkt om at allmennheten har rett til jakt og fangst i hav og fjord utenfor der landet ligger tørt.

NOAH – for dyrs rettigheter mener det ikke skal være rett til jakt og fangst på, ved eller over vei av hensyn til allemannsretten og sikkerhet. Departementet viser til at reglene om jakt og fangst i forbindelse med vei må anses som begrensninger i grunneierretten, nettopp av hensyn til sikkerhet. Bestemmelsen må også ses i sammenheng med lovforslaget § 21 om forsvarlig jakt- og fangstutøvelse, se punkt. 8.1. Etter bestemmelsen skal jakt og fangst utøves på en slik måte at det ikke oppstår fare for mennesker eller husdyr, eller skade på eiendom. Departementet mener derfor at hensynene til allemannsretten og sikkerhet er tilstrekkelig ivarettatt.

9.3 Grunneiers adgang til å overlate retten til jakt og fangst

9.3.1 Gjeldende rett

Viltloven § 28 omhandler grunneieres muligheter til å overlate jaktretten til andre. Reglene i bestemmelsen gjelder også for fangst, jf. viltloven § 28 syvende ledd.

Dersom grunneieren overlater «sin eiendom til noen annen til bruk, skal brukeren ha jaktretten med mindre annet er avtalt.» Dette følger av viltloven § 28 første ledd første punktum. I Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 58 fremkommer det at bestemmelsen gjelder der en eiendom blir overlatt til noen annens besittelse og til total bruk. Det vises til at dette typisk vil være ved forpaktning. I juridisk litteratur, ved Håvard H. Holdø i kommentarutgave til viltloven fra Juridika (bekreftet å jour per 7. desember 2024), står det om viltloven § 28 første ledd første punktum blant annet:

Med lovens begrep «overlate til bruk» menes at eiendommen er overlatt i noen annens besittelse og til total bruk, jf. Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 58. I kjernen av bestemmelsen ligger forpaktning av en eiendom, jf. forpaktingslova (LOV-1965-06-25-1). I NOU 1974: 21 s. 96 kan det synes som om bestemmelsen kun gjelder ved forpaktning. Det fremkommer imidlertid av Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 58 at bestemmelsen ikke er avgrenset til bare å gjelde forpaktning. Dette er også i samsvar med forståelsen av de tilsvarende bestemmelsene i jaktloven § 13, jf. Christensen, *Viltstell og jakt* s. 85, og jaktloven 1899 § 2, jf. Dok. nr. 8 1898 s. 83. Forutsatt at eiendommens totale bruk er overlatt til en leietaker eller fester, vil også utleie av hus med grunn og bortfeste, jf. tomtefesteloven (LOV-1996-12-20-106), omfattes av bestemmelsen.

Det følger videre av § 28 første ledd andre punktum at dersom grunneieren forbeholder seg jaktretten, kan jakt ikke drives på brukerens åker og eng i tiden fra og med 1. mars til og med 30. september.

I viltloven § 28 andre ledd første punktum fremgår det at jaktretten ikke kan skilles fra eiendommen for lengre enn ti år av gangen, uten når jaktretten følger bruksretten til eiendommen. Departementet legger til grunn at bestemmelsen tar sikte på situasjoner der jaktretten er etablert som en partiell bruksrett, for eksempel der bare jaktretten leies ut til andre. Tiårsfristen kan ses i sammenheng med jordlova § 12, som oppstiller en

søknadsplikt hvis noen vil dele landbruks- og skogeiendommer. Bestemmelsen i jordlova gjelder også ved fradeling av bruksretter, for eksempel jaktretter. Viltloven § 28 andre ledd oppstiller således en strengere regel, siden det her ikke foreligger en søknadsplikt slik som det er ved deling.

I viltloven § 28 andre ledd andre punktum står det at det på jordskifte likevel kan bestemmes at jaktretten fortsatt skal være felles helt eller delvis. Regelen må ses i lys av at lov 21. juni 2013 nr. 100 om fastsetjing og endring av egedoms- og retts-høve på fast eiendom m.m. (jordskiftelova) gir virkemidler for å omforme eiendommer eller rettigheter, se jordskiftelova kapittel 3. Der det kreves jordskifte, fastsettes rettighetene i jordskifteområdet. Deretter bruker jordskifteretten jordskiftevirkemidler som kan løse de utjenlige forholdene som er påberopt i saken. Jordskiftelova §§ 3-4 til 3-10 fastsetter bestemmelser om hvilke virkemidler som jordskifteretten kan benytte. Hvor jordskifteretten har tatt kravet til behandling, kan jordskifteretten også etter jordskiftelova §§ 3-11 og 3-12 omskipe og avskipe rettigheter i forbindelse med at det er reist jordskiftesak. En fraskilt jaktrett kan dermed føres tilbake til grunneiendommen. Forutsetningen er at det er nødvendig for å oppnå en tjenlig løsning og at den som har jaktretten ikke lider tap. Den jaktberettigede må kompenseres med enten grunn, rettigheter eller penger, se jordskiftelova §§ 3-18 til 3-20 som gir regler for innholdet i jordskifteløysinga.

Etter viltloven § 28 tredje ledd skal en avtale om særskilt bortleie av jaktrett være skriftlig. Gjelder avtalen for mer enn fem år, skal leier og utleier sørge for at melding om leieforholdet med opplysning om vilkårene straks blir sendt til kommunen.

I viltloven § 28 fjerde ledd står det at fremleie av jaktrett ikke kan finne sted uten samtykke fra den som har jaktretten etter § 27. Kongen kan gi nærmere regler om forbud mot fremleie av jaktrett, jf. viltloven § 28 femte ledd. Departementet viser til den nærmere bakgrunnen for bestemmelsen i Ot.prp. nr. 54 (1992–93) s. 20 og s. 26.

I viltloven § 28 sjette ledd står det presisert at også grunneier er ansvarlig for økonomisk skade jakten volder brukeren, dersom grunneieren overlater til noen annen enn grunnens bruker å utøve jakten.

Viltloven § 41 første ledd om kontroll med betalt jegeravgift omtales i punkt 7.2.1.

9.3.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet § 31 foreslo departementene å videreføre deler av innholdet i viltloven § 28 og

§ 41 første ledd i én bestemmelse, men med språklige endringer. Enkelte deler av viltloven § 28 ble ikke foreslått videreført.

I høringsnotatet § 31 første ledd foreslo departementene å videreføre innholdet i viltloven § 28 første ledd første punktum, men med språklige endringer. Det ble foreslått å tydeliggjøre at bestemmelsen handler om totale bruksretter ved å bruke ordlyden «[...] overlater sin eiendom helt eller delvis til andre ved forpaktning, tomtefeste eller annen lignende leie [...]». Viltloven § 28 første ledd andre punktum ble ikke foreslått videreført.

I høringsnotatet § 31 andre ledd foreslo departementene å videreføre innholdet i viltloven § 28 andre ledd første punktum, men med språklige endringer. Henvisningen til jordskifte i viltloven § 28 andre ledd andre punktum ble foreslått som et eget tredje ledd, men knyttet til både første ledd (totale bruksretter) og andre ledd (partielle bruksretter).

Reglene om fremleie i viltloven § 28 femte og sjette ledd ble foreslått samlet og videreført i høringsnotatet § 31 fjerde ledd, mens reglene om erstatningsansvar i viltloven § 28 sjette ledd ble foreslått videreført i høringsnotatet § 31 sjette ledd.

Departementene fant det også hensiktsmessig å flytte innholdet i viltloven § 41 første ledd til høringsnotatet § 31 femte ledd. Forslaget innebar at den som mot eller uten vederlag stiller jakt og fangst til rådighet for en annen, plikter å forvise seg om, og er selv ansvarlig for, at vedkommende har betalt jegeravgift.

Departementene foreslo å ikke videreføre innholdet i viltloven § 28 tredje ledd. Departementet fant ikke behov for å videreføre regler om at avtaler om særskilt bortleie av jaktrett skal være skriftlig, og at avtaler over fem år skal meldes til kommunen. Det ble i høringen bedt særskilt om kommunenes innspill til dette forslaget.

9.3.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt om lag 20 høringsinnspill til forslaget. Kommentarene er særlig knyttet til høringsforslaget § 31 første ledd. *Norges Skogeierforbund* mener forslaget til første ledd bør speilvendes, og at dette medfører at retten til å jakte på arealet tilhører grunneier med mindre annet er avtalt. Mange kommuner, blant annet *Vågå kommune*, *Sjåk kommune*, *Sel kommune*, *Sokndal kommune* og *Nome kommune* foreslår en presisering av første ledd om at bestemmelsen ikke gjelder ved ordinær bortleie av innmark som tilleggsjord

til andre landbrukseiendommer. Flere av kommunene viser til at det stadig er vanligere med bortleie av dyrka jord til aktive bruk. Leietakeren av jorda, som ofte har leid jord på mange mindre bruk, får da en jaktrett på mange små innmarksteiger. Disse kommunene viser til at jakten blir uhensiktsmessig, lite rasjonell og komplisert. *Vindafjord kommune* foreslår en ordning der retten til jakt og fangst ikke følger med ved alminnelig leie av innmark for jordbruksproduksjon for inntil ti år.

Sogn og Fjordane jordskifterett er enig i at den foreslåtte ordlyden er mer presis og gir bedre veiledning enn det som går frem av viltloven § 28. Det foreslås en endring i bestemmelsen som henviser til jordskifteretten, ved at ordlyden «på jordskifte» erstattes med «ved jordskifte».

S. D. Cappelen Skoger påpeker at grunneier ikke bør holdes ansvarlig for at jegere som leier terreng har betalt jegeravgift. Det vises til at det er et upraktisk krav, og må være et ansvar som påhviler den enkelte jeger. *S.D. Cappelen Skoger* foreslår også å fjerne eller omformulere forslaget til sjette ledd.

Flere kommuner, blant annet *Kvinesdal kommune*, *Nordre Follo kommune* og *Vindafjord kommune*, mener det ikke er behov for å videreføre regelen om at avtaler om leie av jaktrett for mer enn fem år skal meldes til kommunen. *Statskog SF* støtter også forslaget om å oppheve meldeplikten, men ser ikke grunn til at kravet om skriftlige avtaler oppheves.

9.3.4 Departementets vurderinger

Departementet foreslår i lovforslaget § 35 å videreføre deler av viltloven § 28 og § 41 første ledd, med enkelte endringer. Departementet viser til at reglene om å overlate retten til jakt og fangst til andre må ses i sammenheng med grunneiers enerett til jakt og fangst i lovforslaget § 33, jf. punkt 9.1. Dette innebærer et utgangspunkt om at grunneier fritt kan disponere over retten til jakt og fangst og overlate retten til andre, med mindre annet følger av lov eller forskrift i medhold av lov. Forslaget til § 35 innebærer begrensninger i grunneiers enerett.

Departementet foreslo i høringsnotatet å videreføre innholdet i viltloven § 28 første ledd første punktum, men å tydeliggjøre hvilke situasjoner bestemmelsen gjelder. Dette ble foreslått ved å bruke ordlyden «[...] overlater sin eiendom helt eller delvis til andre ved forpaktning, tomtefeste eller annen lignende leie [...]». Forslaget var ment å videreføre gjeldende rett, ikke endre retts-

tilstanden. Flere høringsinstanser peker på at reglene ikke skal gjelde ordinær bortleie av innmark som tilleggsjord til andre landbrukseieendommer. Det blir blant annet vist til at høringsforslaget § 31 første ledd innebærer uhensiktsmessig og lite rasjonell jakt på hjortevilt.

Departementets inntrykk fra høringen er at forslaget om å tydeliggjøre rettstilstanden ikke har lyktes. Departementet ser at det i forslaget har blitt lagt til grunn en tolkning av viltloven § 28 første ledd, som innebærer at reglene blir upraktiske. Da viltloven ble vedtatt i 1981, var ikke spørsmålet om leiejord like aktuelt. I løpet av de siste 50 årene har andelen leiejord økt betraktelig, mens forpakning benyttes lite. Tall fra SSB viser at 47 prosent av alt jordbruksareal i drift i 2020 var leiejord. Forarbeidene til viltloven, Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 58, trakk frem at § 28 første ledd første punktum typisk gjelder ved forpakning. Juridisk litteratur, ved Håvard H. Holdø i kommentarutgave til viltloven, har lagt til grunn en tolkning av «overlate til bruk» i viltloven § 28 første ledd til også å gjelde utleie av hus med grunn og bortfeste etter tomtfesteloven, forutsatt at eiendommens totale bruk er overlatt til en leietaker eller fester. Se punkt 9.3.1.

På bakgrunn av innspill fra høringsinstansene, foreslår departementet å ikke gå videre med forslaget i høringsnotatet. Departementet foreslår i stedet i lovforslaget § 35 første ledd å videreføre ordlyden i viltloven § 28 første ledd første punktum og den tolkningen som er lagt til grunn i juridisk litteratur. Dette innebærer et utgangspunkt om at bortleie av jord ikke omfattes av regelen. I slike tilfeller vil grunneier fortsatt ha enerett til jakt og fangst, jf. lovforslaget § 33.

Når det gjelder resten av lovforslaget, § 35 andre til femte ledd, er det få innspill fra høringsinstansene. Departementet foreslår her en videreføring av innholdet i viltloven § 28 andre, fjerde, femte, sjette og syvende ledd, men med språklige endringer som har til hensikt å tydeliggjøre reglene og sikre enhetlig begrepsbruk. Departementet foreslår også enkelte strukturgrep, som å flytte henvisningen til jordskifteretten i et eget ledd og samle innholdet om fremleie i ett ledd i stedet for to. Departementet tar til følge forslaget om språklig endring fra Sogn og Fjordane jordskifterett om at «på jordskifte» endres til «ved jordskifte», jf. lovforslaget § 35 tredje ledd.

Departementet foreslår også i lovforslaget § 35 femte ledd å videreføre innholdet i viltloven § 41 første ledd, omtale i punkt 7.2. Bakgrunnen for dette er at departementet mener innholdet i regelen tematisk hører bedre hjemme med de øvrige

reglene i § 35. Én høringsinstans er kritisk til at grunneiere skal forvise seg om og er ansvarlig for at leietakere har betalt jegeravgift. Departementet viser til at dette er en videreføring av gjeldende regler. På bakgrunn av teknologisk utvikling legger departementet til grunn at de praktiske utfordringene knyttet til dette stadig blir mindre.

Departementet registrerer at det har kommet få innspill til de delene av viltloven § 28 som departementene i høringsnotatet foreslo å ikke videreføre.

Hensynet bak viltloven § 28 første ledd andre punktum er å verne om jordbruksdriften. Departementet legger til grunn at dette hensynet også ivaretas gjennom forslaget til § 21 om forsvarlig jakt- og fangstutøvelse. Departementet legger også til grunn at forslaget ikke er til hinder for at det kan avtales begrensninger mellom partene knyttet til jakt på åker og eng dersom grunneier forbeholder seg retten til jakt og fangst. Departementet opprettholder dermed forslaget i høringsnotatet om at bestemmelsen ikke videreføres.

Det er støtte fra kommunene som har uttalt seg når det gjelder departementets forslag om ikke å videreføre kravet om at avtaler om bortleie skal være skriftlig, og at avtaler med varighet over fem år skal meldes til kommunen. Departementet legger derfor til grunn at kommunene ikke har behov for regelen. Om kravet til skriftlighet, mener departementet at det er en fordel at avtaler om leie av jaktrett er skriftlig, særlig hvis det oppstår en etterfølgende konflikt, eller ved spørsmål om 10-års fristen følges. Departementet mener likevel at det bør være opp til partene å bestemme hvordan en avtale om bortleie skal formaliseres. Det vil da være de ordinære reglene for avtalerett som gjelder. Dette innebærer et prinsipp om formfrihet, som igjen betyr at også muntlige avtaler kan være bindende mellom partene. Departementets forslag om ikke å videreføre innholdet i viltloven § 28 tredje ledd må ses som en forenkling av regelverket.

9.4 Jakt og fangst i sameie mellom eiendommer

9.4.1 Gjeldende rett

Viltloven § 29 handler om retten til jakt og fangst i sameiestrekning. Bestemmelsen videreførte jaktloven av 1951 § 14 første ledd, som igjen videreførte bestemmelsen i jaktloven av 1899 § 3.

I viltloven § 29 første ledd står det: «I sameie har alle med eiendomsrett eller bruksrett til skog,

havnegang, slått eller grunn rett til jakt og fangst med mindre annet følger av avtale eller annet rettsgrunnlag.» Departementet uttaler i Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 58 i tilknytning til bestemmelsen at viltloven § 29 er en særbestemmelse som går foran de generelle reglene i sameieloven. Sameielovens regler kan utfylle bestemmelsene i viltloven der § 29 er ufullstendig.

Ordlyden i bestemmelsen kan gi inntrykk av at regelen gjelder sameie generelt, det vil si både personlig sameie og realsameie. Bestemmelsen er gjennom forarbeider, rettspraksis og litteratur tolket innskrenkende. Innholdet i bestemmelsen kan kort oppsummeres slik at den gjelder en type av realsameier der bruksbeføyelsene har vært oppdelt for eksempel slik at rettighetene til beite, skog, slått med videre er fordelt mellom ulike rettighetshavere. Denne typen sameie/oppdeling av bruk har historisk vært nokså vanlig i Norge, og har i noen sammenhenger vært omtalt som «kløyvd eiendomsrett». Følgen av oppdelingen kan være at det er uklart hvem som er grunneier, og dermed hvem som har rett til jakt og fangst. Det er i slike tilfeller viltloven § 29 supplerer hovedregelen i viltloven § 27 om at det er grunneier som har enerett til jakt og fangst.

Selv om viltloven ellers ikke åpner for at den som har bruksrett i utmark har rett til jakt og fangst, gir bestemmelsen rett til jakt og fangst både for den som har eiendomsrett og den som har bruksrett. I de sakene som har vært behandlet av Høyesterett, har bruksrettene blitt opprettet i tilknytning til at nye bruk ble utskilt fra gårdene som allerede eide sameiestrekningen. De nye gårdene fikk ved utskillelsen bare bruksrett i sameiet, ikke sameierett til grunnen, og Høyesterett fant at bestemmelsen ikke omfattet slike situasjoner. Rt. 1959 s. 1161 og Rt. 1987 s. 183 er eksempler på slike avgjørelser. Særregelen i viltloven § 29 må etter dette antas å gjelde i svært få sameier.

Viltloven § 29 andre ledd har bestemmelser om fastsetting av jaktregler for sameie etter første ledd. Rettighetshaverne kan med en måneds varsel innkalle de øvrige rettighetshaverne til valg av et styre på inntil fem medlemmer som skal forvalte jakten og fangsten i sameiet. Styret skal i samarbeid med kommunen utarbeide forslag til regler for forvaltningen. Forslaget skal forelegges alle rettighetshavere til uttalelse før direktoratet fastsetter reglene.

I viltloven § 29 tredje ledd gis direktoratet myndighet til å vedta et forbud mot jakt og fangst inntil jaktregler etter andre ledd er fastsatt. Dette gjelder hvis «sameiets størrelse og tallet på rettig-

hetshavere gir grunn til det». Før det eventuelt vedtas et forbud, skal direktoratet innhente uttalelse fra kommunen. Et forbud mot jakt og fangst skal kunngjøres.

Det følger av viltloven § 29 fjerde ledd at reglene i andre og tredje ledd gjelder tilsvarende når tre eller flere eiendommer har retten til jakt og fangst i fellesskap.

Viltloven § 29 femte ledd viser tilbake til første ledd og fastslår at jakt og fangst bare kan utøves av én person om gangen, med mindre annet følger av jaktregler fastsatt i samsvar med bestemmelsen, eller som ledd i jordskifte.

9.4.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo i høringsnotatet § 32 å videreføre regelen i viltloven § 29 første ledd om rett til jakt og fangst i sameiestrekninger der bruksbeføyelsene er delt mellom flere eiendommer, men med enkelte endringer som tok sikte på å tydeliggjøre regelen. Departementene viste til at det likevel kunne være grunn til å vurdere om innholdet i viltloven § 29 om jakt og fangst i sameie mellom eiendommer burde oppheves, videreføres som den er eller endres.

Departementene viste til at det i dag er få eiendommer med såkalt «kløyvd eiendomsrett», og at dette innebar at bestemmelsen har betydning for svært få tilfeller. Det ble vist til at bestemmelsen fastsetter rettighetsforholdene i disse tilfellene, og det kan skape uklarheter om rettighetsforholdene hvis reglene oppheves. Departementene pekte på at innholdet i bestemmelsen bygde på lang tids festnede rettsoppfatninger, blant annet en rekke avgjørelser i Høyesterett, og at høringsforslaget tok sikte på å lovfeste denne praksisen.

Bestemmelsene i viltloven § 29 andre til fjerde ledd er spesialregler som gjelder organiseringen av jakt og fangst i sameier som er regulert av bestemmelsen. Departementene foreslo at disse reglene ikke skulle videreføres. Departementene pekte blant annet på at jordskifteretten er bedre egnet enn viltmyndighetene til å løse de problemene som kan oppstå.

9.4.3 Høringsinstansenes syn

Det er få høringsinstanser som har gitt innspill til forslaget. *Sokndal kommune*, *Bjerkreim kommune* og *Lund kommune* mener at setningen i høringsforslaget tredje ledd, herunder «Jakt og fangst på eiendom som nevnt i annet ledd kan bare utøves av en person av gangen», oppfattes som unødvendig streng. Kommunene viser til at forslaget heller

ikke tar høyde for at en slik eiendom kan være av en slik størrelse at det lovlig kan dannes et vald og dermed jaktes i lag.

Norges Skogeierforbund skriver at de tidligere har pekt på at viltloven § 29 ikke har fungert som ønsket, og er positive til endringene som er gjort i lovforslaget.

9.4.4 Departementets vurderinger

Selv om bestemmelsen har betydning for svært få tilfeller, og høringsrunden viser at det er lite oppmerksomhet knyttet til disse reglene, foreslår departementet å gå videre med forslaget som ble sendt på høring. Se lovforslaget § 36.

Bakgrunnen for departementets vurdering er at bestemmelsen fastsetter rettighetsforholdene når jakt og fangst er i sameie mellom eiendommer, og det kan skape uklarheter om rettighetsforholdene hvis reglene oppheves. Departementet ser heller ikke at det er behov for å endre rettstilstanden med tanke på hvem som har rettigheter til jakt og fangst i slike tilfeller. Departementet mener det er viktig at regler om jakt og fangst i sameie mellom eiendommer er tydelige.

For at det skal gå uttrykkelig frem hva bestemmelsen regulerer, foreslår departementet at det i overskriften til bestemmelsen og i lovforslaget § 36 første ledd går frem at bestemmelsen gjelder sameie mellom eiendommer, såkalte realsameier. Dette er tilsvarende det departementene foreslo i høringen. Retten til jakt og fangst i sameier, der flere personer eller organisasjoner eier en eiendom sammen, er regulert gjennom hovedregelen om grunneiers enerett til jakt og fangst i lovforslaget § 33. I lovforslaget § 36 første ledd er det derfor henvist til lovforslaget § 33. Forslaget er i all hovedsak en videreføring av innholdet i viltloven § 29.

I høringsforslaget viste departementene til at viltloven § 29 første ledd måtte ses på som en unntaksregel til hovedregelen om grunneiers enerett til jakt og fangst. Departementet foreslår å lovfeste en slik unntaksregel i lovforslaget § 36 andre ledd. Når det er uklart hvem som er grunneier i et realsameie, fordi eiendoms- eller bruksretten til skog, beite, slått eller grunn tilhører flere eiendommer, foreslår departementet at alle som har slik bruksrett også har en rett til jakt og fangst.

Departementet foreslår videre at oppstillingen av hvilke typer bruksretter som er aktuelle opprettholdes, som i høringsforslaget, i lovforslaget § 36 andre ledd.

Sokndal kommune, Bjerkreim kommune og Lund kommune mener det er unødig strengt at

jakt og fangst på eiendom som nevnt i høringsforslaget § 32 andre ledd bare kan utøves av én person om gangen, jf. tredje ledd. I forbindelse med lovarbeidet har departementet vurdert om bestemmelsen kan oppheves, men mener den kan bidra til at utøvere av jakt og fangst samordner seg. Regelen må også ses i sammenheng med fjerde ledd, som åpner for at andre og tredje ledd ikke gjelder der annet følger av avtale eller rettsgrunnlag. Begrensningen om antall personer som kan drive jakt eller fangst samtidig etter tredje ledd kan dermed fravikes. Departementet foreslår i lovforslaget § 36 tredje ledd å legge til «for hver eiendom som har slik rett» på slutten av setningen. Det innebærer eksempelvis at dersom det etter andre ledd foreligger fem sameiere med bruksrett, kan bare én fra hver sameiepart utøve jakt og fangst samtidig. Det vil si at maksimalt fem personer kan utøve jakt og fangst samtidig i det aktuelle sameieområdet. Forslaget endrer ikke på den forståelsen som er lagt til grunn etter gjeldende rett, men vil bidra til å tydeliggjøre regelen.

I viltloven § 29 fremgår det både for unntaksregelen i første ledd og for regelen om bruksordning i femte ledd, at regelen må vike hvis annet er fastsatt ved avtale, eller det følger av annet rettsgrunnlag. Departementet foreslår, som i høringsforslaget, å samle henvisningen til avtale og annet rettsgrunnlag i forslag til § 36 fjerde ledd.

Departementet foreslår, som i høringen, at innholdet i viltloven § 29 andre til fjerde ledd ikke videreføres i viltressursloven. Dette er spesialregler som gjelder organisering av jakt og fangst i sameier som er regulert av bestemmelsen. Tatt i betraktning at bestemmelsen gjelder svært få sameier, mener departementet at reglene er unødvendig detaljerte. De gir dessuten viltmyndighetene en rolle som tilrettelegger og tvisteløser. Dette er en rolle som er uheldig sett i lys av at viltmyndighetene også har andre oppgaver som kan komme i konflikt med oppgavene som er nevnt i bestemmelsen. Viltmyndighetene kan heller ikke påregnes å ha særlig erfaring eller kunnskap om tvisteløsning i så særegne sameier som bestemmelsene gjelder for. Departementet registrer at det ikke har kommet innspill fra høringsinstansene om ikke å videreføre disse reglene, og vurderer forslaget som uproblematisk.

Forslaget om at bestemmelsen i viltloven § 29 andre til fjerde ledd ikke videreføres, fører til at sameielovens regler vil gjelde mellom rettighetshaberene, enten direkte eller etter analogi. Dette gjelder blant annet regler om bruk, flertallsvedtak, fordeling av utgifter og inntekter med mer. Særregelen i sameieloven om forbud mot å selge

en part i realsameie vil også gjelde. Reglene i sameielloven legger til rette for at rettighetshaverne selv kan regulere bruken der det er nødvendig. Ved eventuell tvist eller uklarhet har rettighetshaverne også mulighet til å kreve sak for jordskifteretten for å fastslå rettigheter, eller ordne bruken. Etter departementets vurdering er jordskifteretten bedre egnet enn viltmyndighetene til å løse de problemene som kan oppstå.

9.5 Rett til jakt og fangst på statens grunn som ikke omfattes av fjellova

9.5.1 Gjeldende rett

På statsgrunn, som ikke reguleres av fjellova, er småviltjakt og fangst tillatt mot løsning av jaktkort og betaling av vederlag. Retten til jakt og fangst gjelder for norske borgere og for alle som det siste året har vært og fortsatt er bosatt i Norge. Dette fremkommer av viltloven § 31 første ledd første punktum.

Tilsvarende krav om statsborgerskap og bosted etter fjellova § 23 ble vurdert av EFTAs overvåkingsorgan (ESA) i 2009 i forbindelse med flere klagesaker. Fra norsk side ble det i forbindelse med dialogen med ESA vist til at tilsvarende krav om statsborgerskap og bosted følger av viltloven § 31. ESA uttalte i sitt avsluttende brev at jakttillatelsen ikke blir tilbudt av norske myndigheter som ledd i kommersiell aktivitet, og at det derfor kan stilles spørsmål om disse tjenestene kan sies å bli tilbudt mot vederlag og dermed være omfattet av tjenestebegrepet i EØS-avtalen artikkel 36. ESA viste videre til at EU-kommisjonen i flere liknende saker om jakttillatelser, har konkludert med at man ikke kan se på tjenester som er tilbudt i en ikke-kommersiell kontekst som å oppfylle kravet om «vederlag». Slike tjenester er derfor ikke en tjeneste etter EØS-avtalen artikkel 36. Departementet legger til grunn at denne forståelsen også gjelder for krav om statsborgerskap og bosted etter viltloven § 31.

Bestemmelsen gjelder i utgangspunktet all eiendom der staten er grunneier. Dette er også forutsatt i forarbeidene til loven. I Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 59 står det at bestemmelsen gjelder for all statsgrunn, og at hovedprinsippet bør være at allmennheten gis adgang til småviltjakt for alle typer statseiendom.

Bestemmelsen gjelder i hovedsak for statens grunn i Nordland og Troms på om lag 27 mill. dekar. I Sør-Norge er det tale om arealer på om lag 5,5 mill. dekar. I tillegg gjelder bestemmelsen

for eiendommer som for eksempel eies av ulike statlige organer.

I ordlyden til bestemmelsen står det eksplisitt at statens grunn som reguleres av fjellova faller utenfor. Fjellova gjelder for statsallmenningene, og dekker i hovedsak de fleste store høyfjellsområdene i Sør- og Midt-Norge, samt noen mindre lavereliggende arealer. Fjellova har et eget kapittel om retten til jakt og fangst, jf. fjellova kap. XI. Viltloven § 31 første ledd første punktum kommer heller ikke til anvendelse for eiendom i Finnmark som eies av Finnmarkseiendommen (Fefo). Retten til jakt og fangst på Finnmarkseiendommen reguleres av Finnmarksloven §§ 25 til 27.

Etter viltloven § 31 andre ledd kan departementet gi nærmere regler om all jakt og fangst på statens grunn utenfor statsallmenning, herunder om lavere pris og fortrinnsrett til jakt og fangst for fast bosatte i kommunen og om utlendingers jaktadgang. I forskrift 20. august 2007 nr. 987 om jakt, felling, fangst og fiske på statsgrunn utenfor statsallmenning er det gitt nærmere bestemmelser om blant annet hvem som har rett til jakt, felling og fangst, om salg av jaktkort og om Statskog SFs myndighet. Sentrale bestemmelser i forskriften er § 3 fjerde og femte punktum. Det følger av bestemmelsene at dersom det er nødvendig å regulere antallet jegere, skal det påses at det er en rimelig fordeling mellom innenbygdsboende og utenbygdsboende jegere eller jaktlag. Ved vurderingen av hva som er en rimelig fordeling, skal det blant annet legges vekt på lokalbefolkningens muligheter til jakt, felling eller fiske innen kommunen.

Viltloven § 31 første ledd andre punktum om reindriftsamers rett til jakt og fangst omtales i punkt 9.6.

9.5.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet § 33 foreslo departementene å videreføre innholdet i viltloven § 31 første ledd første punktum og andre ledd om rett til småviltjakt og fangst på statens grunn som ikke omfattes av fjellova, med enkelte språklige endringer.

9.5.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt få høringsinnspill til forslaget. Departementet har mottatt høringsinnspill fra blant annet *Norges Jeger- og Fiskerforbund*, *Statskog SF*, *Fauske og Sørfold Jeger og Fiskerforening* og *Oslo Jeger- og Fiskerforening*. Norges Jeger- og Fiskerforbund støtter forslaget om å gi rett til jakt og fangst på statens grunn utenfor

fjellova, men foreslår en forenkling av bestemmelsen. Det vises også til at dagens ordning med forvaltning av jakt, felling og fangst på disse områdene fungerer godt. Statskog SF støtter en videreføring av gjeldende rett og anser det som tilstrekkelig med en forskriftsfullmakt for jakt, felling og fangst på statens grunn utenfor statsallmenninger, uten behov for å eksemplifisere forhold som pris og utlendingers jaktadgang.

Oslo Jeger- og Fiskerforening foreslår å stryke bestemmelsen om forskriftshjemmel til lavere pris og fortrinnsrett for fastboende. Foreningen viser til at dette harmonerer dårlig med dagens utvikling av bosettingsmønster, og mener at innenbygdsrettigheter er tilstrekkelig ivaretatt i gjeldende lovverk. En privatperson hevder at forskjellsbehandling mellom lokale og tilreisende med hensyn til pris på jakt er diskriminerende, da jakt anses som rekreasjon og ikke nødvendig for livsopphold. Fauske og Sørfold Jeger og Fiskerforening mener blant annet at ordlyden må endres, slik at lokalbefolkningens muligheter og tilgang til småviltjakt blir tilnærmet lik den som eksisterer på Finnmarkseiendommen eller i statsallmenninger regulert av fjellova.

NOAH – for dyrs rettigheter mener det er svært negativt at statens grunn skal brukes som jaktterreng. De ønsker i stedet en forskrift om fredning eller begrensning av jakt på statens grunn. *Saltdal kommune* mener at lokalbefolkningens tilgang til småviltjakt på statsgrunn utenfor fjellova bør være lik de rettigheter som gjelder i Finnmarkseiendommen og statsallmenninger regulert av fjellova.

9.5.4 Departementets vurderinger

Departementet viser til at lovforslaget § 37 viderefører innholdet i viltloven § 31 første ledd første punktum og andre ledd, med språklige endringer. Formålet med bestemmelsen er å sikre allmenhetens tilgang til småviltjakt og fangst på statens grunn. Departementet anser denne tilgangen som verdifull for befolkningen, noe lovforslaget § 37 legger til rette for. Flere høringsinnspill viser støtte til forslaget.

Departementet merker seg at enkelte høringsinstanser vil justere på ordlyden i forslaget til forskriftshjemmel i høringsforslaget § 33 andre ledd. Norges Jeger- og Fiskerforbund og Statskog SF foreslår blant annet å forenkle bestemmelsen, og mener det ikke er nødvendig å spesifisere forhold som pris og utlendingers adgang til jakt. Departementet deler ikke denne vurderingen og mener det er viktig å tydeliggjøre handlingsrommet for forskrifter etter bestemmelsens andre

ledd. Dette er i tråd med øvrige forskriftshjemler i lovforslaget, som blant annet bidrar til klarhet og brukervennlighet.

Departementet viser til høringsuttalelsen fra Oslo Jeger- og Fiskerforening, som foreslår å fjerne muligheten for å fastsette lavere priser og fortrinnsrett for fastboende gjennom forskrift. Foreningen argumenterer for at regelen ikke harmonerer med dagens bosettingsmønster, og at innenbygdsrettigheter allerede er tilstrekkelig ivaretatt i gjeldende lovverk. Selv om behovet for fortrinnsrett for lokale er noe mindre enn tidligere, blant annet på grunn av restriksjoner som dagskvoter ved uttak av småvilt, viser departementet til den lange tradisjonen i Norge for å gi lokalbefolkningen bedre betingelser for jakt og fiske på statens grunn. Denne praksisen har historiske røtter og er forankret i lokale sedvaner. Forslaget reflekterer og viderefører denne tradisjonen. Departementet ser derfor ikke grunn til å endre dagens ordning.

Departementet opprettholder forslaget som ble sendt på høring, men foreslår språklige justeringer. Lovforslaget § 37 andre ledd er endret til «[...] utlendingers adgang til jakt og fangst». Endringen skyldes en uklarhet i utformingen av høringsnotatet, da forslaget opprinnelig var ment å gjelde både jakt og fangst.

9.6 Reindriftsamers rett til jakt og fangst

9.6.1 Gjeldende rett

I viltloven § 31 første ledd andre punktum vises det til at reindriftsamenes jakt og fangst reguleres av reindriftsloven § 26. Reindriftsloven § 26 omhandler rett til jakt, fangst og fiske i det samiske reinbeiteområdet i forbindelse med lovlig utøvelse av reindrift. Se reindriftsloven § 26, Ot.prp. nr. 25 (2006–2007) og NOU 2001: 35 *Forslag til endringer i reindriftsloven*.

9.6.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsforslaget § 34 foreslo departementene å videreføre innholdet i viltloven § 31 første ledd andre punktum i en egen bestemmelse, men med noen språklige justeringer.

9.6.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt få høringsinnspill til forslaget. Samtlige høringsinstanser er positive til forslaget. *Engerdal Senterparti, Norske Reindriftsa-*

mers Landsforbund og Engerdal kommune uttrykker støtte til forslaget. Norske Reindriftsamers Landsforbund understreker betydningen av bestemmelsen, som synliggjør at jakt og fangst er en viktig del av reindriftsutøvelsen og har sitt grunnlag i alders tids bruk.

9.6.4 Departementets vurderinger

Høringsinnspillene viser at det er støtte for forslaget. Departementet foreslår å opprettholde forslaget om å videreføre innholdet i viltloven § 31 første ledd andre punktum. Det foreslås en egen bestemmelse i lovforslaget § 38. Selv om bestemmelsen må regnes som en ren henvisning til reindriftsloven § 26, mener departementet at det er hensiktsmessig at denne henvisningen fremgår av loven.

9.7 Ferdsl med skytevåpen eller feller på andres eiendom

9.7.1 Gjeldende rett

Det følger av viltloven § 45 at ferdsel med skytevåpen eller fangstredskap er forbudt i utmark der en annen har jaktrett, med mindre det skjer i lovlig ærend, og våpenet bæres uladd. Det følger av forarbeidene til loven, Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 65, at regelen «vil gjøre det lettere for oppsynet når de kommer over folk med våpen som ikke kan fremvise nødvendig dokumentasjon for jaktrett». Regelen i viltloven § 45 gjelder i «utmark». Hva som anses for utmark er ikke nærmere definert i viltloven eller omtalt i forarbeidene til loven.

Bestemmelsen må ses i sammenheng med utgangspunktet om ferdsel i utmark som følger av friluftsløven. Etter friluftsløven § 2 første ledd kan enhver ferdes til fots hele året i utmark, når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. Friluftsløven § 3 regulerer ferdsel i innmark. Begrepet «utmark» er i friluftsløven § 1a andre ledd definert som «udyrtet mark som etter foregående ledd ikke reknes like med innmark». I friluftsløven § 1a første ledd defineres innmark som:

[...] gårdsplass, hustomt, dyrket mark, engslått og kulturbeite samt liknende område hvor almenhetens ferdsel vil være til utilbørlig fortrengsel for eier eller bruker. Udyrkete, mindre grunnstykker som ligger i dyrket mark eller engslått eller er gjerdet inn sammen med slikt område, reknes også like med innmark. Det samme gjelder område for industrielt eller annet særlig øyemed hvor almenhetens ferdsel

vil være til utilbørlig fortrengsel for eier, bruker eller andre.

Forbudet i viltloven § 45 gjelder ferdsel med «skytevåpen eller fangstredskap». Bestemmelsen må ses i sammenheng med viltloven § 20 første ledd om at det under jakt bare kan brukes skytevåpen med ladning av krutt. Når det gjelder bruk av fangstredskap vises det til viltloven § 24 om fangst, og utøvelsesforskriften §§ 31 til 36.

Det følger av bestemmelsen at slik ferdsel skal skje «i lovlig ærend» og det er et krav til at «våpenet bæres uladd». Hva som er et lovlig ærend, må vurderes konkret. I Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 65, presiseres det at lovlig ærend ikke omfatter øvelsesskyting uten samtykke fra grunneier. Departementet legger til grunn at et lovlig ærend for eksempel kan være der det er nødvendig å krysse andres eiendom for å komme til den aktuelle eiendommen der man har en rett til å drive jakt og fangst.

9.7.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet § 35 foreslo departementene i hovedsak å videreføre innholdet i viltloven § 45, med noen endringer. Departementene foreslo å utvide virkeområdet til bestemmelsen ved at regelen gjelder for all eiendom, ikke bare i utmark. Begrepet «fangstredskap» i viltloven § 45 ble foreslått endret til «feller».

9.7.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt få høringsinnspill til forslaget. *Norges Jeger- og Fiskerforbund* støtter forslaget, inkludert at det skal gjelde både feller og innmark. *Statskog SF* er også positiv til forslaget. *Aremark kommune* støtter endringen fra dagens bestemmelse, særlig ved at innmark inkluderes. *Indre Østfold kommune* uttrykker støtte til endringen, og *Sokndal kommune* er positiv til bruken av begrepet «eiendom». *NOAH – for dyrs rettigheter* mener at paragrafen bør forbli uendret.

9.7.4 Departementets vurderinger

Departementet viser til at de fleste høringsinstansene som har uttalt seg til bestemmelsen om ferdsel med skytevåpen og feller på annens eiendom, er positive til forslaget. Departementet foreslår å videreføre innholdet i viltloven § 45, men med språklige endringer sammenlignet med høringsforslaget, se lovforslaget § 39.

Forbudet etter viltloven § 45 knytter seg i dag til «utmark» uten at det er nærmere forklart i loven eller i forarbeidene hva som menes med dette. Dersom friluftslovens definisjon av utmark skal legges til grunn, er ikke dette dekkende for alle arealer hvor det kan utøves jakt og fangst. For eksempel foregår mye av jakten etter hjort og gås på åker og eng, som etter friluftsloven § 1a første ledd defineres som innmark.

NOAH – for dyrs rettigheter mener at paragrafen bør forbli uendret. Dette vil innebære at virkeområdet for bestemmelsen ikke endres. Hensikten med lovforslaget § 39 er, som med viltloven § 45, å hindre ulovlig jakt eller fangst på andres jaktområde. Dette vil gjelde uavhengig av om arealene defineres som utmark eller innmark. Departementet viser til at flere av høringsinstansene er positive til at regelen ikke lenger bare skal gjelde utmark. Departementet er også av den oppfatning at det ikke er hensiktsmessig å ha en avgrensning i bestemmelsen som gjelder utmark og foreslår at forbudet skal gjelde all eiendom der andre har retten til jakt og fangst.

Departementet opprettholder også forslaget fra høringen der begrepet «fangstredskap» i viltloven § 45, ble foreslått endret til «feller». Se punkt 8.5 der det redegjøres nærmere for forslaget til endringer i begrepsbruk knyttet til fangst.

I etterkant av høringsrunden har departementet sett behov for å gjøre språklige endringer i paragrafen. Begrepet «med mindre det skjer i lovlig ærend» foreslås erstattet med et nytt andre punktum i første ledd som lyder «første punktum gjelder ikke nødvendig ferdsel til eller fra et sted hvor jegeren lovlig kan benytte skytevåpen eller feller». Eksempler kan være ferdsel til eller fra eget jaktterreng eller innfangning av løs jakthund. Som i høringen foreslås det et krav om at våpen må bæres uladd ved slik ferdsel.

Departementet har også kommet til at Kongen bør kunne gi regler i forskrift om ferdsel med skytevåpen eller feller på eiendommer der jegeren selv ikke har rett til jakt eller fangst. Forskriftshjemmelen gir myndighetene fleksibilitet til å gi nærmere regler om slik ferdsel ved behov.

9.8 Forbud mot jaging av vilt fra andres jaktområder

9.8.1 Gjeldende rett

Viltloven § 46 regulerer jaging og lokking av vilt fra andres jaktområder. Også tidligere jaktlover har inneholdt bestemmelser som regulerer dette. Viltloven § 46 er lite omtalt i forarbeidene til vilt-

loven og til de tidligere jaktlovene. Forbudet mot jaging av svømmende hjortevilt, jf. viltloven § 22, er omtalt i punkt 10.2.

Det følger av viltloven § 46 første punktum at vilt ikke må jages eller lokkes bort fra andres jaktområde. Forbudet angir ikke hvilke former for jaging eller lokking som omfattes, og gjelder følgelig uavhengig av hvilke metoder som benyttes. Dersom viltet jages, men fortsatt er innenfor jaktområdet, vil bestemmelsen ikke være brutt. Det er ikke et krav etter bestemmelsen at viltet må lokkes eller jages fra andres til eget jaktområde. Det innebærer for eksempel at jaging eller lokking av vilt for å sabotere for jakt også rammes av forbudet, forutsatt at viltet forflytter seg bort fra noens jaktområde. Ordlyden i bestemmelsen tilsier at forbudet ikke er avgrenset til jaktutøvelse, men at forbudet også gjelder utenom jakt.

Begrepet «jages» må ses i sammenheng med naturmangfoldloven § 15 første ledd tredje punktum der det fremkommer at unødig jaging av viltlevende dyr skal unngås. I forarbeidene til endring av naturmangfoldloven beskrives begrepet «jaging» som en slik påvirkning at viltet «endrer retning eller fart i forhold til dets normale frie bevegelse. Begrepet forutsetter at påvirkningen er av et visst minste omfang, og av en viss minste varighet. Det kreves ikke fellings hensikt.», jf. Prop. 161 L (2012–2013) s. 25.

Hva som menes med «lokking» fremgår ikke av lovbestemmelsen eller forarbeidene. Lokking kan i praksis innebære bruk av ulike former for lyd, lukt, åte eller imitasjoner av viltarter (bulvarer), der formålet er å lokke til seg viltet. Bestemmelsen innebærer ikke et generelt forbud mot lokking, men gjelder de tilfellene hvor lokkingen gjør at viltet trekker ut av andres jaktområde.

Viltloven § 46 andre punktum åpner for at fôring av vilt i et planmessig viltstell likevel kan skje. Slik fôring kan gjennomføres uten at det er å anse som et brudd på regelen i første punktum. Om viltet tiltrekkes en fôringsplass, og i den forbindelse trekker ut av noens jaktområde, vil det være tillatt forutsatt at fôringen er en del av et planmessig viltstell. Hva som inngår i et «planmessig viltstell» er ikke omtalt i lovens forarbeider. Fôring er for øvrig nærmere regulert i forskrift 17. desember 2019 nr. 1878 om utlegging av åte og fôring av vilt. Også lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) inneholder hjemler for å regulere fôring av hjortevilt ut fra dyrehelsehensyn. Slik fôring er regulert i forskrift 7. november 2016 nr. 913 om tiltak for å begrense spredning av Chronic Wasting Disease (CWD) § 6.

Etter viltloven § 46 tredje punktum kan grunneier eller bruker av eiendommen skremme eller jage bort vilt når dette må anses nødvendig for å avverge skade eller ulempe.

9.8.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo i høringsnotatet å videreføre innholdet i viltloven § 46 første og andre punktum, med enkelte justeringer. Det ble foreslått å dele bestemmelsen i to ledd. I høringsnotatet § 36 første ledd foreslo departementene et forbud mot å jage eller lokke vilt bort fra andres jaktområder med hensikt, med mindre annet følger av avtale. Forslaget i høringsnotatet § 36 andre ledd var et unntak for grunneier eller bruker av eiendommen til å kunne skremme eller jage bort vilt når det er nødvendig for å avverge skade på person, avling, husdyr, tamrein, skog, fisk, vann eller annen eiendom. Departementene foreslo at adgangen etter viltloven § 46 til å skremme eller jage bort vilt for å avverge «ulempe» ikke skulle videreføres. Viltloven § 46 andre punktum om at fôring av vilt allikevel kan skje som ledd i et planmessig viltstell, ble heller ikke foreslått videreført i høringsforslaget.

9.8.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt om lag ti hørings svar til forslaget, blant disse er *Norges Jeger- og Fiskerforbund*, *Statsforvalteren i Østfold*, *Buskerud*, *Oslo og Akershus* og *NOAH – for dyrs rettigheter*. Høringsinstansene er hovedsakelig positive til forslaget. Flere høringsinstanser, herunder *Statskog SF* og *Norske Reindrifstamers Landsforbund*, peker på at forslaget vil være vanskelig å etterleve i praksis. *Nærøy Jeger- og Fiskeforening*, *Innlandet fylkeskommune*, og *Statskog SF* viser til at forslaget også rammer lokking av arter der det er vanlig å drive lokking, som for eksempel gås, og at det er problematisk.

Statskog SF og Norges Jeger- og Fiskerforbund skriver i sine høringsuttalelser at det ikke er behov for å ha egne bestemmelser om forbud mot lokking. Norges Jeger- og Fiskerforbund trekker frem at det etter deres vurdering ikke oppstår konflikter når jegere lokker på vilt, og Innlandet fylkeskommune skriver at det fremstår for dem at det ikke er noen tradisjon for å avtale lokking på privatrettslig grunnlag for småvilt. Norges Jeger- og Fiskerforbund skriver:

NJFF mener derfor at den samfunnsmessige jaktutviklingen tilsier at det ikke lenger er

behov for å ha egne bestemmelser om forbud mot lokking i en ny viltressurslov. Bestemmelsen om jaging bør videreføres. Jaging er noe helt annet og noe som ikke er ønskelig. NJFF foreslår derfor en ny bestemmelse som kun omhandler forbud mot jaging av vilt.

NOAH – for dyrs rettigheter mener at «med hensikt» bør strykes, fordi det gjør håndhevingen av bestemmelsen vanskeligere. De viser til at det er et problem at løse jakthunder jager dyr fra områder fredet fra jakt. NOAH – for dyrs rettigheter støtter forslaget om at man ikke skal kunne skremme bort ville dyr for å avverge ulempe.

9.8.4 Departementets vurderinger

Det har lenge vært et forbud mot å jage og lokke vilt fra andres eiendommer i viltlovgivningen. Det er grunn til å tro at regelen har bidratt til færre konflikter både mellom forskjellige jaktrettshavere, og mellom jaktrettshavere, grunneiere og brukere gjennom årene. Som i høringsforslaget, mener departementet derfor det er gode grunner for å videreføre sentrale deler av viltloven § 46. Departementets forslag fremgår av lovforslaget § 40.

Høringsinstansene er samstemte i at det er behov for å videreføre regelen om forbud mot jaging av vilt fra andres jaktområde. Etter departementets vurdering kan et forbud mot å jage vilt fra andres jaktområder redusere privatrettslige konflikter. I tillegg tydeliggjør et forbud at sabotering av jakt ved å jage bort vilt fra noens jaktområde er ulovlig. I lovforslaget § 40 første ledd foreslår departementet derfor, som i høringsforslaget, et forbud mot å jage vilt bort fra andres jaktområder.

Et forbud mot å jage vilt kan medføre at utilsiktede situasjoner omfattes. Departementet er kjent med at det under jakt med løs hund kan forekomme at jakthunden løper over ett eller flere jaktområder. Det kan resultere i at vilt jages bort fra en annens jaktområde, selv om det ikke er med hensikt fra hundeføreren. Departementet mener at utilsiktede situasjoner ikke bør rammes av forbudet, og at det må foreligge en mer bevisst handling fra den ansvarlige.

Departementet har registrert at NOAH – for dyrs rettigheter i sin høringsuttalelse skriver at det ikke bør være et krav til hensikt i bestemmelsen, fordi det vil gjøre den vanskeligere å håndheve. Foreningen viser i den sammenheng til løse jakthunder som jager dyr fra områder fredet fra jakt, mens eierne hevder de ikke kan styre hunden. Departementet vil påpeke at bestemmelsen

forbyr jaging av vilt fra andres «jaktområde». Med mindre et fredet område utgjør noens jaktområde, vil situasjonen NOAH – for dyrs rettigheter beskriver ikke omfattes av bestemmelsen. Departementet viser også til at bestemmelsen er ment å hindre privatrettslige konflikter, og ikke jaging som sådan. Etter departementets vurdering er det viktig at utilsiktede situasjoner ikke rammes. Departementet foreslår etter dette et forbud mot å jage bort vilt fra andres jaktområde «med hensikt», se lovforslaget § 40 første ledd. Kravet om at det må foreligge hensikt vil i strafferettslig sammenheng være en del av skyldkravet forsett.

I høringsforslaget § 36 første ledd foreslo departementene også å videreføre den delen av viltloven § 46 første punktum som gjelder forbud mot lokking av vilt fra andres jaktområder. Departementet har merket seg at både Statskog SF og Norges Jeger- og Fiskerforbund har foreslått at forbudet mot lokking ikke skal videreføres. Statskog SF og Norges Jeger- og Fiskerforbund begrunner dette med at den samfunnsmessige jaktutviklingen tilsier at det ikke lenger er behov for å ha egne bestemmelser om forbud mot lokking. Videre peker Nærøy Jeger- og Fiskeforening, Innlandet fylkeskommune og Statskog SF på at forslaget også rammer lokking av arter der det er vanlig å drive lokking, som for eksempel gås. Slik departementet forstår høringsinstansene, er det utviklet en praksis med lokking av vilt uten hensyn til om viltet krysser jaktområder. Ettersom sentrale høringsinstanser, som Statskog SF og Norges Jeger- og Fiskerforbund, erfarer at det ikke er behov for å regulere lokking, foreslår departementet at forslaget i høringsnotatet om å forby lokking ikke videreføres, jf. lovforslaget § 40 første ledd.

I høringsnotatet § 36 første ledd foreslo departementene at det kunne avtales unntak fra forbudet mot å jage og lokke på privatrettslig grunnlag. Det var begrunnet i at forslaget ville innebære et forbud mot bruk av for eksempel lokkelur for jaktrettshavere som disponerer mindre jaktområder. Når forbudet mot lokking ikke videreføres, er det etter departementets vurdering heller ikke behov for en regel som åpner for privatrettslig avtale om unntak.

Et rent forbud mot å jage bort vilt fra andres jaktområde kunne satt grunneier eller bruker i en uheldig posisjon. Departementet mener derfor grunneier og bruker bør ha adgang til å skremme og jage bort vilt for å avverge skade, se lovforslaget § 40 andre ledd. Forslaget er en videreføring av innholdet i viltloven § 46 tredje punktum.

For å unngå et for vidt anvendelsesområde, foreslår departementet at det i lovforslaget § 40 andre ledd angis hvilke skadeobjekter unntaket gjelder for. Departementet har i den sammenheng sett hen til skadeobjektene som følger av naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. I tillegg foreslår departementet at også «person» tas inn, fordi det kan oppstå situasjoner der det er nødvendig for grunneier eller bruker å skremme eller jage bort vilt fra andres jaktområder for å avverge skade på person. Bestemmelsen vil være aktuell der grunneier eller bruker av eiendommen ikke selv disponerer jaktretten. Departementet har merket seg at NOAH – for dyrs rettigheter støtter forslaget om at grunneier eller bruker ikke skal kunne skremme bort ville dyr for å avverge ulempe. Ut over det er ikke høringsforslagets regel om grunneiers og brukers rett til å skremme eller jage bort vilt kommentert av høringsinstansene. Departementet foreslår, som i høringsforslaget, at grunneier eller bruker kan skremme eller jage bort vilt fra andres jaktområde bare når dette er nødvendig for å avverge skade på person, avling, husdyr, skog, tamrein, fisk, vann eller annen eiendom, se lovforslaget § 40 andre ledd.

Departementet registrerer at det ikke har kommet høringsinnspill til departementets forslag om at viltloven § 46 andre punktum ikke videreføres. Bestemmelsen gjelder et unntak fra forbudet mot jaging og lokking av vilt fra andres jaktområder i forbindelse med føring av vilt som ledd i et planmessig viltstell. Etter departementets vurdering er hensikten med et planmessig viltstell ikke å jage bort viltet fra noens jaktområde. Behovet for unntaket er derfor ikke til stede, og departementet ser ingen grunn til å videreføre innholdet i bestemmelsen.

9.9 Grunneiers enerett til sanking av fugleegg og dun

9.9.1 Gjeldende rett

Viltloven § 44 regulerer adgangen til å ta bort egg og dun fra fuglereir. I bestemmelsen står det at grunneieren eller bruker bare kan ta bort egg og dun fra fuglereir av slike fuglearter, til slike tider og i slike områder som departementet bestemmer. For omtale av den delen av viltloven § 44 som gjelder *adgangen* til å ta bort egg og dun fra hvilke fuglearter, til hvilket tider og i hvilke områder vises det til punkt 6.3.

Når det gjelder *retten* til å ta bort egg og dun, kan bestemmelsen leses på to måter. Den kan

leses slik at den gir grunneier eller bruker enerett til å ta bort egg og dun fra fuglereir. Bestemmelsen kan også leses slik at den bare regulerer grunneiers og brukers adgang til å ta bort egg og dun fra fuglereir, men at også andre kan ta bort egg og dun fra fuglereir. Bestemmelsen er i praksis forstått slik at grunneier og bruker har enerett til å ta bort egg og dun fra fuglereir, på samme måte som grunneier har enerett til jakt og fangst etter viltloven § 27.

Viltloven § 48 første ledd regulerer eiendomsretten til blant annet «forlatte egg og egg som oppbevares ulovlig». Det følger av bestemmelsen at slike egg, eller verdien av eggene, tilfaller Viltfondet. Se punkt 12.3 for omtale av viltloven § 48.

Etter viltforskriften § 3-5 kan Miljødirektoratet tillate fjerning, flytting eller skade på egg fra viltarter. Det følger av viltforskriften § 3-13 første og andre ledd at den som gjennomfører uttak i medhold av slik tillatelse på forhånd skal varsle grunneier, og at dersom uttaket krever faste monteringer i terrenget eller inngrep i naturen skal det innhentes tillatelse til dette fra grunneier.

9.9.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo i høringsnotatet at innholdet i viltloven § 44 skulle deles i to bestemmelser. Regler for hvilke fuglearter det er tillatt å sanke egg og dun fra, og de nærmere rammene for sankning, ble foreslått regulert i høringsforslaget § 9, mens retten til sankning av egg og dun ble foreslått regulert i høringsforslaget § 37. Se nærmere beskrivelse om regulering av adgangen til å sanke egg og dun i punkt 6.3.

I høringsnotatet § 37 foreslo departementene en tydeligere lovfesting av grunneiers enerett til sankning av egg fra fuglearter og sankning av dun fra fuglereir, som i større grad tilsvarer reguleringen av grunneiers enerett til jakt og fangst. Departementene foreslo at grunneiers enerett til sankning skulle gjelde «med mindre annet følger av lov eller forskrift gitt i medhold av lov».

Ordlyden ble foreslått, tilsvarende som for høringsforslaget § 9, slik at begrepet «ta bort», som følger av viltloven § 44 ble endret til å «sanke». I tråd med høringsforslaget § 9, foreslo departementene at bestemmelsen skulle gjelde sankning av egg fra fuglearter generelt, og ikke bare egg i fuglereir, og at grunneiers enerett til sankning av dun skulle gjelde for dun i fuglereir.

Departementene foreslo at § 37 skulle plasseres i høringsforslaget kapittel 6, sammen med bestemmelsene om retten til jakt og fangst. Departementene foreslo at reglene om grunn-

eiers rett til jakt og fangst i høringsforslaget kapittel 6 skulle gjelde så langt de passer for sankning av egg fra fuglearter og sankning av dun fra fuglereir.

9.9.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt få høringsinnspill til forslaget. Det er imidlertid en rekke høringsinstanser som har uttalt seg mer overordnet om forslagene om regulering av sankning av egg og dun, og det vises til gjennomgangen av høringsinstansenes syn til høringsforslaget § 9 i punkt 6.3.3.

BirdLife Norge og *NOAH – for dyrs rettigheter* er imot sankning av egg, og støtter derfor ikke en bestemmelse om grunneiers enerett til sankning av egg fra fuglearter og dun fra fuglereir.

Vestland fylkeskommune støtter forslaget.

Jordskifterettene i Hålogaland mener det bør legges til et andre ledd i bestemmelsen som angir jordskifteretten som tvisteløsningsorgan ved tvister om rett til å sanke egg og dun, jf. jordskiftelova § 4-1 bokstav a og b.

9.9.4 Departementets vurderinger

I lovforslaget § 41 foreslår departementet regler om grunneiers enerett til sankning av fugleegg og dun. Adgangen til å sanke egg fra fuglearter og dun fra fuglereir reguleres i lovforslaget § 11, se nærmere omtale i punkt 6.3. Departementet opprettholder i all hovedsak innholdet i forslaget som ble sendt på høring.

Departementet foreslår at retten til å sanke fugleegg og dun skal ligge til grunneier. Lovforslaget § 41 slår derfor fast at «Grunneieren har enerett til å sanke fugleegg fra viltarter og dun fra fuglereir». Dette innebærer en tydeligere regulering av retten til sankning av egg og dun enn etter viltloven § 44. Forslaget bygger på samme systematikk som retten til jakt og fangst, se lovforslaget § 33. Det innebærer blant annet at bestemmelsen plasseres i lovens kapittel 6. Reguleringen er videre i tråd med hvordan forvaltningen har tolket og anvendt viltloven § 44 når det gjelder retten til sankning av egg og dun.

I tråd med lovforslaget § 11, foreslås det at begrepet «sanke» skal benyttes. Til sammenligning heter det i viltloven § 44 å «ta bort» egg og dun. Dette tydeliggjør at bestemmelsen regulerer rettighetene til å sanke egg (høsting) og dun i friluftsliv og næring. Fjerning av egg for skadeførmål skal følge reglene i og i medhold av naturmangfoldloven § 18, og er ikke omfattet av grunneiers enerett etter lovforslaget § 41. På samme måte som for lovforslaget § 11, foreslås

det at grunneiers enerett til å sanke egg gjelder sanking av fugleegg fra viltarter generelt, og ikke kun egg i fuglereir, mens grunneiers enerett til sanking av dun gjelder for dun i fuglereir.

Departementet mener at grunneiers enerett til sanking skal gjelde «med mindre annet følger av eller i medhold av lov». Dette innebærer blant annet at grunneiers enerett til å sanke egg og dun skal gjelde innenfor rammene av lovforslaget § 11. I praksis vil det si at grunneiers enerett til sanking av egg og dun gjelder innenfor de rammene for sanking som er fastsatt i jakttidforskriften. Etter lovforslaget § 51 første ledd er forlatte egg det statlige viltfondets eiendom. Regelen i § 51 er ikke til hinder for grunneiers sanking av fugleegg og dun.

Etter en nærmere vurdering i etterkant av høringen går ikke departementet videre med forslaget om å presisere i bestemmelsen at reglene

om grunneiers rett til jakt og fangst i kapittel 6 skal gjelde så langt de passer for sanking av egg fra fuglearter og sanking av dun fra fuglereir. Begrunnelsen er at det fremstår lite praktisk og lite nødvendig at andre regler i kapittel 6 skal gjelde ved sanking av egg og dun.

Jordskifterettene i Hålogaland har pekt at jordskifteretten kan være tvisteløsningsorgan ved eventuelle tvister om rett til å sanke egg og dun, jf. jordskiftelova § 4-1 bokstav a og b. Etter departementets syn er det ikke naturlig å vise til dette i lovbestemmelsen. Departementet mener at lovbestemmelsene bør være avgrenset til forhold som det er nødvendig å regulere i loven, blant annet for å unngå at loven blir for omfattende. Departementet viser også til at det ikke er foreslått tatt inn en slik henvisning i forbindelse med retten til jakt og fangst.

10 Særlig om hjortevilt og bever

10.1 Åpning for jakt på hjortevilt og krav om fellingstillatelse

10.1.1 Gjeldende rett

Jakt på hjorteviltartene skjer gjennom en arealbasert lokal forvaltning. Det er krav om et visst minsteareal som forutsetning for fastsetting av fellingskvoter. Dette skiller seg fra den øvrige forvaltningen av høstbare viltarter.

Viltloven kapittel V, §§ 16 til 18, inneholder regler som medfører en rekke forvaltningsoppgaver knyttet til hjorteviltartene elg, hjort, villrein, rådyr og dåhjort. Bestemmelsene er særlig aktuelle for kommunene og villreinnemndene når det blant annet gjelder fastsetting av minsteareal og fellingskvoter og tildeling av fellingstillatelse. Reglene i viltloven kapittel V er i hovedsak en videreføring fra jaktloven av 1951.

Nærmere regler om hjorteviltforvaltningen følger av forskrift 8. januar 2016 nr. 12 om forvaltning av hjortevilt (hjorteviltforskriften). Forskriften gjelder for elg, hjort, rådyr og villrein. Miljødirektoratet har i tillegg gitt en egen veileder til forskriften, jf. veileder M-478/2016.

Etter viltloven § 16 første ledd er det direktoratet som bestemmer i hvilke områder jakt på elg, hjort, villrein, rådyr og dåhjort kan drives. Bestemmelsen må ses i sammenheng med at det er jakttidforskriften, jf. viltloven § 9 og naturmangfoldloven § 16, som gir de overordnede rammene for jakt på hjorteviltartene. Etter hjorteviltforskriften § 5 er det kommunen som fastsetter åpning av jakt på elg, hjort og/eller rådyr i kommunen. Bestemmelsen må ses i sammenheng med at jakt og fangst av elg, hjort, rådyr og bever forutsetter at det er gitt kommunale forskrifter som åpner for jakt eller fangst på disse viltartene. Når det gjelder villrein er det Miljødirektoratet som fastsetter forskrift om åpning av jakt i det aktuelle villreinområdet, jf. hjorteviltforskriften § 22.

I viltloven § 16 andre ledd første punktum fremgår det at direktoratet fastsetter minsteareal eller kvoter for felling av dyr av arter som nevnt i første ledd. Det følger av viltloven § 16 andre ledd

andre punktum at kommunen utsteder fellingstillatelse i samsvar med areal- eller kvotefastsettelsen etter første punktum.

Viltmyndigheten fastsetter og tildeler fellingsstillatelse basert på arealvilkår. I forvaltningen benyttes to ulike arealbegrep, jf. hjorteviltforskriften § 2 bokstav b og c.

«Tellende areal», jf. hjorteviltforskriften § 2 bokstav b, er arealet som kommunen legger til grunn ved tildeling av fellingstillatelse. Det følger av hjorteviltforskriften § 8 første ledd første punktum at som tellende areal for elg, hjort og rådyr skal kommunen som hovedregel regne skogareal og myr under skoggrensa. Med skogareal menes produktiv og uproduktiv skog, og lauvskog og barskog, jf. hjorteviltforskriften § 8 første ledd andre punktum. For villrein er hovedregelen at alt areal over skoggrensa er tellende areal, jf. hjorteviltforskriften § 23.

«Minsteareal», jf. hjorteviltforskriften § 2 bokstav c, angir størrelsen på det tellende arealet som normalt skal ligge til grunn for hvert dyr det gis fellingstillatelse på. For villrein regnes minstearealet ut etter at den årlige fellingskvoten er vedtatt, jf. hjorteviltforskriften § 28 tredje ledd. Etter hjorteviltforskriften § 6 fastsetter kommunen minsteareal for elg, hjort og/eller rådyr i forskrift. For villrein, er myndigheten til å vedta årlig fellingskvote lagt til villreinnemnda, jf. hjorteviltforskriften § 28 første ledd.

Viltloven § 16 tredje ledd er en generell unntaksbestemmelse, som åpner for at direktoratet kan gjøre unntak fra reglene i viltloven § 16 andre ledd når det foreligger særlige omstendigheter. Viltloven § 16 tredje ledd kom inn ved lovendring i 1993. I forarbeidene, Ot.prp. nr. 54 (1992–93) s. 25, fremgår det at stor bestandstetthet, store skader på jord- eller skogbruk, høyt antall kollisjoner på vei eller jernbane og dårlig ressursutnytting av viltstammer er forhold som kan begrunne et slikt unntak. I forarbeidene er det også vist til at når direktoratet gjør slikt unntak, åpnes det for jakt uavhengig av det fastsatte minstearealet og kvoter. Departementene er ikke kjent med at unntaksbestemmelsen har vært brukt i praksis.

Etter viltloven § 17 første ledd kan det fastsettes vilkår i fellingstillatelse etter viltloven § 16 om at det skal felles hann eller hunn og eldre eller yngre individ av vedkommende viltart. Dette er også omtalt som rettet avskyting. Det innebærer at fellingskvoten kan spesifiseres etter alder og kjønn. Det følger av hjorteviltforskriften §§ 18 og 29 at vilkår om rettet avskyting kan settes for hjorteviltartene elg, hjort og villrein. Hensikten med reglene om rettet avskyting var opprinnelig å oppnå en mer produktiv hjorteviltstamme ved å spare voksne hunndyr og legge en større del av avskytingen på hanndyr og yngre årsklasser, jf. Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 53. For rådyr følger det av hjorteviltforskriften § 20 femte ledd at fellingsstillatelsen for rådyr i vald uten tillatelse til kvotefri jakt, ikke skal fordeles på definerte kjønns- og aldersgrupper. Rettighetshavernes bestandsplan vil kunne gi føringer på fordelingen av definerte kjønns- og aldersgrupper for rådyr.

I viltloven § 17 andre ledd gis departementet myndighet til å fastsette nærmere regler om utstedelse av fellingstillatelse. Denne forskriftsmyndigheten er delegert til Miljødirektoratet. Forskriftshjemmelen i andre ledd åpner i tillegg for at det kan settes som vilkår for storviltjakt at eiendommer slås sammen etter reglene i viltloven kapittel VIII.

Viltloven § 18 oppstiller hvilke hensyn som skal tas ved fastsetting av minsteareal og fellingskvote etter § 16 andre ledd. Hensynene som fremgår av loven er bestandens størrelse, artens levevilkår i det enkelte distrikt og den skade vedkommende viltart volder. I forarbeidene, Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 53, sies det at bestemmelsen angir de vurderingstemaene som skal legges til grunn for avgjørelsen. Bestemmelsen bygger på § 29 tredje ledd siste punktum i jaktloven av 1951 og Jaktlovutvalgets utkast til § 28, der det fremgår at det skal tas hensyn til bestandens sammensetning og størrelse, artenes levevilkår i distriktet og den skade dyrene volder. Ordet «sammensetning» ble ikke med i lovbestemmelsen da viltloven ble vedtatt, men det forutsettes i forarbeidene at dette hensynet også får betydning for fastsettelse av minsteareal. Viltloven § 18 må ses i sammenheng med reglene om rettet avskyting i viltloven § 17.

Viltloven § 26 nr. 3 og nr. 10 er forskriftshjemler som blant annet åpner for at Kongen kan gi nærmere regler om storviltjakten.

Jakt på elg, hjort og villrein innebærer også krav om innbetaling av fellingsavgift, jf. viltloven § 40 andre ledd.

Beiteskader fra hjortevilt kan i visse områder føre til at det blir vanskelig for skogeier å forynge

skog etter hogst. Lov 27. mai 2005 nr. 31 om skogbruk (skogbrukslova) § 9 andre ledd inneholder en plikt for kommunen som viltmyndighet til å vurdere behovet for å regulere bestanden av hjortevilt der beiting enten fører til vesentlig skader på skog som er under forynging, eller er en vesentlig hindring for å overholde plikten til å forynge skog. Denne regelen må ses i sammenheng med de virkemidlene som kommunen har etter viltloven kapittel V og hjorteviltforskriften.

Naturmangfoldloven inneholder også en særregel knyttet til regulering av hjortevilt. Det følger av naturmangfoldloven § 18 fjerde ledd at kommunen kan gi tillatelse til uttak av hjortevilt og bever for å avverge skade etter § 18 første ledd bokstav b, det vil si for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk, vann eller annen eiendom. Etter viltloven § 35 andre ledd kan direktoratet bestemme at felling som nevnt i første ledd og felling etter naturmangfoldloven § 18 fjerde ledd kan utføres av andre enn den jaktberettigede.

I viltforskriften § 3-5 er det åpnet for skadefelling etter beslutning av kommunen, jf. naturmangfoldloven § 18. I forskriften § 3-5 andre ledd fremgår det at kommunen av eget tiltak kan iverksette uttak av bestemte individ av alle hjorteviltartene og villsvin når de oppholder seg på trafikkerte eller tettbygde områder, og de utgjør en fare for skade på person eller skaper trafikkfarlige situasjoner.

10.1.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo å samle bestemmelser knyttet til jakt på hjortevilt i én lovbestemmelse, jf. høringsforslaget § 38. Forslaget besto av innholdet i viltloven §§ 16 til 18, samtidig som elementer fra hjorteviltforskriften ble foreslått lovfestet.

Departementene foreslo i høringsnotatet § 38 første ledd at kommunen skulle gis myndighet til å fastsette forskrift som åpner for jakt på elg, hjort og rådyr. Departementene foreslo at dåhjort ikke skulle omfattes av forslaget til ordlyd. Forslaget videreførte forutsetningen etter gjeldende rett om at jakt på hjorteviltartene elg, hjort og rådyr bare er tillatt dersom kommunen har åpnet for slik jakt gjennom kommunal forskrift. Forslaget innebar også en lovfesting av hjorteviltforskriften § 5 første punktum. Departementene foreslo videre at jakt på elg, hjort eller rådyr vil kreve fellingstillatelse fra kommunen. Departementene foreslo i tillegg at kommunen skulle tildele fellingstillatelse basert på fastsatt minsteareal. Forslaget var en videreføring av innholdet i viltloven § 16 andre

ledd andre punktum og hjorteviltforskriften § 6 første ledd første punktum.

I høringsnotatet § 38 andre ledd foreslo departementene en regel om villrein. Forslaget innebar også en lovfesting av innholdet i hjorteviltforskriften § 22, men der myndigheten etter forslaget var lagt til Kongen. Videre fulgte det av forslaget at jakt på villrein krever fellingstillatelse fra villreinnemnda med utgangspunkt i fastsatt fellingskvote. Forslaget var en lovfesting av innholdet i hjorteviltforskriften § 28.

I tredje ledd foreslo departementene at det ved fastsetting av minsteareal og fellingskvoter skulle tas hensyn til bestandens størrelse og sammensetning, artens levevilkår i det enkelte distrikt, og den skade viltarten volder. Forslaget var en videreføring av innholdet i viltloven § 18, men med en mindre endring. Endringen innebar at også bestandens «sammensetning» skulle hensyntas ved fastsettelsen av minsteareal og fellingskvoter.

Departementene foreslo i fjerde ledd at Kongen kan gi forskrift om forvaltningen av hjortevilt, blant annet om hvilke oppgaver kommunen eller villreinnemnda skal ha, fastsettelse av arealkrav, organisering av vald, vilkår for å fastsette og å tildele fellingstillatelser, krav til bestandsplaner og rapportering. I forslaget ble det spesifisert særskilt at Kongen i forskrift kan gi regler om hvilke oppgaver kommunen skal ha i forbindelse med hjorteviltforvaltningen, i tråd med de føringene som følger av kommuneloven § 2-1. Forskriftshjemmelen åpnet blant annet for at viltmyndighetene kan stille vilkår i fellingstillatelsen om at det skal felles hann eller hunn, og eldre eller yngre individ av vedkommende viltart.

I høringsnotatet § 38 femte ledd foreslo departementene en forskriftshjemmel som åpnet for at Kongen kan gi forskrift om at kommunen og villreinnemnda kan nekte å tildele fellingstillatelser helt eller delvis, eller tildele ekstra fellingstillatelser, i gjeldende jaktperiode for å nå fastsatte forvaltningsmål.

Departementene foreslo også at innholdet i viltloven § 16 tredje ledd ikke skulle videreføres.

10.1.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt i overkant av 40 høringsuttalelser til forslaget. Forslaget har fått bred støtte blant høringsinstansene.

En rekke høringsinstanser stiller seg positive til utformingen av bestemmelsen, herunder å samle de relevante reglene i én bestemmelse. Det gjelder blant annet *Statsforvalteren i Østfold, Bus-*

kerud, Oslo og Akershus, Statskog SF, Norges Jeger- og Fiskerforbund, samt en rekke kommuner.

Når det gjelder forslaget om å videreføre prinsippet om en arealbasert forvaltning med utgangspunkt i minsteareal, er *Alvdal kommune, Folldal kommune, Nord-Fron kommune, Sel kommune og Tynset kommune* positive til det. Tynset kommune skriver at det er viktig at hjorteviltbestander fortsatt har en arealbasert forvaltning, slik at kommunene kan tildele fellingstillatelser basert på et fastsatt minsteareal. *Sunnfjord kommune, Stad kommune og Gloppen kommune* er kritiske til en slik videreføring. Sunnfjord kommune skriver:

Kommunen er samd i at det i lovteksten må kome tydeleg fram at jakt på hjortevilt føreset at det er gjeve fellingsløyve. Men vi ser ikkje behov for at løyve skal basere seg på minsteareal. Vi meiner tildeling av løyver bør basere seg direkte på bestands situasjonen (i det aktuelle området) og (viltorganas) vedtekne mål for hjorteviltforvaltninga (inkludert naturmangfaldslova § 5). Kommunen ser ingen tungtvegende grunnar til at kommunane skal måtte gå vegen om minsteareal for å tildele løyver, ved endringar i bestandsstorleik eller målsetjingar.

Også Stad kommune og Gloppen kommune mener det er bestandsstørrelsen som bør avgjøre tildeling av fellingstillatelser, ikke arealet, og viser til at der er store forskjeller i kvaliteten på areal både på innmark og utmark, og at hjorten ikke er jevnt fordelt. *Innlandet fylkeskommune* viser til at det er behov for å differensiere til lokale forhold i enkelte tilfeller og skriver:

Som regional myndighet får vi tidvis innspill på at den arealbaserte forvaltningen har en del ulemper, særlig der det er stor variasjon i habitatkvalitet og bestandstetthet mellom ulike arealer. Dette gjelder særlig der man har fragmenterte eiendomsstrukturer. Det ønskes gjerne en mulighet for differensiering til lokale forhold, fremfor minsteareal som skal følge større geografiske skillelinjer. Videre at det bør være større handlingsrom for kommunene å sette egne krav til minimum areal for godkjenning av bestandsplanområder. Slike problemstillinger mener vi generelt sett kan løses ved å inngå frivillig samarbeid om større bestandsplanområder, og fordele fellingstillatelser innad disse. Tematikken rundt minsteareal hører uansett til hjorteviltforskriften og en eventuell revidering av denne.

Flere høringsinstanser, herunder *Aurskog-Høland kommune*, Innlandet fylkeskommune, *Lillestrøm kommune*, Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus og *Kaupanger Hovedgård*, støtter forslaget om å ta inn at det også skal legges vekt på bestandens «sammensetning» ved fastsettelse av minsteareal og fellingskvoter. Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus skriver:

Vi er positive til at det nå foreslås at også hjorteviltbestandenes sammensetning basert på kjønn og alder kan legges til grunn ved fastsettelse av minsteareal og fellingskvoter. Kommunene skal ha en helhetlig forvaltningsplan for hjorteviltet i sin kommune. Det at de nå også kan vektlegge hvordan hjorteviltbestanden er sammensatt når de fastsetter minsteareal og fellingskvoter vil gi kommunene ytterligere et redskap til å gi en mer presis og treffsikker forvaltning av hjorteviltet.

Departementenes forslag til forskriftshjemmel i høringsforslaget femte ledd støttes av flere høringsinstanser, blant disse er *Bergen kommune*, *Fredrikstad kommune*, *Kvinesdal kommune*, *Nordre Follo kommune*, *Sokndal kommune*, *Agder fylkeskommune* og Innlandet fylkeskommune. Kvinesdal kommune skriver:

Vi støtter forslaget om hjemmel til å gi forskrift om at kommunen kan nekte fellingstillatelser, eventuelt tildele ekstra fellingstillatelser, for å nå fastsatte forvaltningsmål. Dette er noe vi lenge har etterspurt, og det vil gi oss bedre muligheter til å følge opp forvaltningsmålene.

Eigersund kommune mener det er viktig at kommunen gis enkle og effektive virkemidler for å sanksjonere vald som ikke rapporterer tilstrekkelig, eksempelvis ved å holde tilbake fellingstillatelsen påfølgende år.

Flere høringsinstanser ønsker å lovfeste at kommunen skal fastsette forvaltningsmål for hjortevilt, og at viltet skal forvaltes ut fra årsleveområde. Det gjelder blant annet *Aremark kommune*, *Kvinnherad kommune*, *Lillestrøm kommune*, *Lund kommune*, *Nes kommune*, *Sokndal kommune* og *Utmarksavdelinga Vest AS*. *Lillestrøm kommune* skriver:

Kommunale forvaltningsmål for hjortevilt må være pilaren i lokal forvaltning. *Lillestrøm kommune* mener imidlertid det bør komme tydeligere fram at det stilles krav til at kommu-

nene skal fastsette mål for forvaltning av hjortevilt. Det vil føre til at målene gir ramme for videre sanksjoner og tiltak i forvaltningen. Det er også sentralt at kommunene fortsatt har et stort handlingsrom for å tilpasse målene til lokale utfordringer og muligheter. *Lillestrøm kommune* mener også at krav om forvaltning over årsleveområder bør komme tydeligere fram i lovteksten, slik at kommuner får et større insitament til å samarbeide over kommunegrensene om felles mål.

Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten, *Villreinnemnda for Forollhogna*, *Statsforvalteren i Innlandet* og *NOAH – for dyrs rettigheter* har i sine høringsuttalelser pekt på forhold ved villreinforvaltningen. *Villreinnemndene* og *Statsforvalteren i Innlandet* viser blant annet til et behov for nasjonale, bevaringsbiologiske vurderinger som grunnlag for fastsetting av fellingskvoter og godkjenning av bestandsplaner, at dette ikke er en oppgave det er naturlig å innlemme i selve loven, men at det er en konsekvens av lovforslaget som de to departementene bør vurdere. *NOAH – for dyrs rettigheter* mener villreinen bør få sterkere vern, og at det ikke skal tillates jakt på denne arten.

NOAH – for dyrs rettigheter mener videre at det er utdatert å hevde at en naturlig forekommende art «gjør skade» i naturen, og ber derfor om at dette fjernes fra bestemmelsens tredje ledd.

10.1.4 Departementets vurderinger

Departementet registrerer at høringsinstansene i det alt vesentlige er positive til høringsforslaget § 38, herunder at det videreføres en arealbasert forvaltning av hjorteviltartene og at det også skal legges vekt på bestandens sammensetning ved fastsettelse av minsteareal og fellingskvoter. Regler om åpning for jakt på hjortevilt og krav til fellingstillatelse går frem av lovforslaget § 42.

Viltloven kapittel V inneholder oppgaver som er lagt til kommune, direktorat og departement. I hjorteviltforskriften er kommunen i mange tilfeller også delegert tilsvarende kompetanse lagt til direktoratet etter viltloven kapittel V. Departementet foreslår at kommunens oppgaver, som en del av viltforvaltningen, hovedsakelig bør fremgå ved tildeling i lov, og at kommunens oppgaver kan utfylles gjennom forskrifter med hjemmel i loven. Departementet mener at også villreinnemndas oppgaver og kompetanse bør fremgå av lovens ordlyd.

Departementet foreslår at bestemmelsen avgrenses til de hjorteviltartene som er gjenstand

for nærmere regulering i hjorteviltforskriften. Det fremgår av forskriften § 2 bokstav a at med hjortevilt forstås elg, hjort, rådyr og villrein. I viltloven § 16 første ledd fremgår dåhjort på listen over hjortevilt. Dåhjort er ikke lenger omfattet av virkeområdet i hjorteviltforskriften, og kan jaktes uten arealbegrensning og uten krav om kommunal fellingstillatelse. Dåhjort er ansett som en fremmed art, og har regulert jakttid gjennom jakttidforskriften. Departementet foreslår av den grunn at dåhjort ikke omfattes av forslaget til ordlyd.

Departementet foreslår å tydeliggjøre at viltmyndighetene også har anledning til å fastsette minsteareal og fellingskvoter med utgangspunkt i bestandens størrelse og «sammensetning», artens levevilkår i det enkelte distrikt, og den skade viltarten volder. Forslaget åpner for at forvaltningen, herunder kommunen og villreinnemnda, i større grad kan vektlegge bestandens sammensetning ved fastsetting av minsteareal og fellingskvoter, slik at det kan tildeles fellingstillatelser på de dyrene som er mest egnet for å nå bestandsmål.

Når det gjelder høringsinstansenes syn på en videreføring av prinsippet om minsteareal, er det enkelte som er kritiske til en slik videreføring. Departementet vil understreke at krav om minsteareal som grunnlag for tildeling av fellingstillatelser er et godt etablert og et bærende prinsipp i hjorteviltforvaltningen. Krav om minsteareal skaper forutsigbarhet for grunneierne, samtidig som regelverket åpner for en fleksibilitet ved å kunne fravike fastsatt minsteareal ved behov. Departementet viser til at hjorteviltforskriften § 7 åpner for at kommunen ved tildeling av fellingstillatelser kan fravike minstearealet for elg, hjort og rådyr med inntil 50 prosent. Fravik kan gjøres på bakgrunn av ulikheter i artens levevilkår i kommunen, bestandens størrelse og utvikling, den skade viltet volder eller andre ekstraordinære forhold.

Departementet noterer seg at NOAH – for dyrs rettigheter mener det er utdatert å hevde at en naturlig forekommende art «gjør skade» i naturen, og ber derfor om at dette fjernes fra tredje ledd. Departementet peker på at hjorteviltarter kan stå for betydelige beiteskader i enkelte områder. I tillegg kan en høy bestandstetthet medføre fare for trafikkskader. Departementet viser til at ordlyden i tredje ledd viderefører innholdet i viltloven § 18 og at hjorteviltforskriften også inneholder bestemmelser som bygger opp under en forvaltning som blant annet skal sikre at hjortevilt ikke forårsaker uakseptable skader og ulemper på andre samfunnsinteresser. Departementet mener

derfor det ikke er grunn til å endre ordlyden i lovforslaget tredje ledd.

Departementet registrerer at flere høringsinstanser ønsker et lovfestet krav om at kommunen skal fastsette forvaltningsmål for hjortevilt, og at viltet skal forvaltes ut fra årsleveområde. Departementet vil peke på at krav om forvaltningsmål for elg, hjort og rådyr følger av hjorteviltforskriften § 3. For villrein kan mål for bestandsstørrelse og utvikling godkjennes av villreinnemnda gjennom bestandsplan. Krav om forvaltningsmål kommer først inn når kommunen har vedtatt å åpne for jakt. Departementet mener derfor det er hensiktsmessig at krav om forvaltningsmål ligger i forskrift, og at krav om å fastsette forvaltningsmål ikke er et kriterium etter loven for kommunens beslutning om å åpne for jakt. Begrepet «årsleveområde» er ikke gjenspeilet i gjeldende rett. Etter departementets forståelse gjenspeiler begrepet et hensyn som skulle ivaretas av de tidligere elgregionemndene. Formålet var å ivareta en regional forvaltning der vandringsmønstre og vandringsområder for trekkende viltarter ses under ett. Departementet vil vise til at lovforslaget § 6 andre ledd åpner for at det kan opprettes særskilte samarbeidsorganer på viltområdet dersom det skulle vise seg å være et behov for det i fremtiden. I tillegg viser departementet til at hjorteviltforskriften §§ 4 og 17 inneholder bestemmelser som legger til rette for interkommunalt samarbeid for å ivareta bestands- eller samfunnsmessige hensyn på et regionalt nivå. Departementet mener derfor det er tilstrekkelig insitament i regelverket til å samarbeide over kommunegrensene om felles mål.

Villreinnemnda for Rondane og Sølknletten, Villreinnemnda for Forollhogna og Statsforvalteren i Innlandet mener det er behov for nasjonale, bevaringsbiologiske vurderinger som grunnlag for fastsetting av fellingskvoter og godkjenning av bestandsplaner. De påpeker at det ikke er naturlig å innlemme oppgaven i selve loven, men at det er en konsekvens av lovforslaget som de to departementene bør vurdere. Departementet viser til at det i april 2024 ble lagt frem en stortingsmelding om villrein, Meld. St. 18 (2023–2024) *Ein forbetra tilstand for villrein*. Meldingen inneholder en rekke oppfølgingspunkter som regjeringen vil vurdere i tiden fremover, og som vil kunne ha en innvirkning på utfordringen som villreinnemndene og statsforvalteren peker på. Når det gjelder innspillet fra NOAH – for dyrs rettigheter om at villreinen bør få sterkere vern, og at det ikke skal tillates jakt på denne arten, viser departementet til at vurderingene om det skal tillates jakt på en sær-

skilt viltart, vurderes gjennom arbeidet med jakt-tidsforskriften.

Hjorteviltforvaltningen bygger på et samspill mellom grunneiere, jegere, kommunen og villre-innemnda. Målet om en kunnskapsbasert forvaltning innebærer at viltmyndighetene mottar nødvendig informasjon, som igjen har en innvirkning på fellingstillatelser som tildeles. De fleste jaktvald har, etter det departementet kjenner til, gode rutiner på rapportering av jaktutbytte og innbetaling av fellingsavgift. Kommunen har i dag begrensede virkemidler i de tilfellene hvor dette ikke etterleveres. Departementet foreslår derfor en forskriftshjemmel i lovforslaget § 42 femte ledd, som åpner for at Kongen kan gi forskrift om at kommunen og villreinnemnda kan nekte å tildele fellingstillatelser helt eller delvis, eller tildele ekstra fellingstillatelser i gjeldende jaktperiode for å nå fastsatte forvaltningsmål. Departementets forslag innebærer at det i forskrift blant annet kan innføres bestemmelser som innskrenker retten en grunneier eller jaktvald har til å få tildelt fellings-tillatelser, selv når kravet til minsteareal er oppfylt. Formålet med forslaget er å legge til rette for at kommunen og villreinnemnda skal nå fastsatte forvaltningsmål ved å bruke fellingstillatelser som et aktivt virkemiddel i hjorteviltforvaltningen.

Departementet foreslår, som i høringsnotatet, at innholdet i viltloven § 16 tredje ledd ikke videreføres. Bakgrunnen er at bestemmelsen ikke har vært brukt i praksis. I tillegg åpner lovforslaget § 42 femte ledd for at det kan gis forskrift om at kommunen i større grad kan benytte fellingstillatelser som virkemiddel for å nå fastsatte forvaltningsmål for hjortevilt. Departementet viser også til at lovforslaget § 53 om bestandsregulering under særegne forhold kan benyttes blant annet der det er behov for å regulere hjorteviltbestanden i et bestemt område. Videre peker departementet på at det foreslås i § 7 tredje ledd at Kongen gis en omgjøringskompetanse etter forvaltningsloven § 35 på vedtak kommunen fatter etter lovforslaget § 42.

10.2 Svømmende hjortevilt

10.2.1 Gjeldende rett

Viltloven § 22 oppstiller et forbud mot jaging eller avliving av svømmende hjortevilt med mindre det forfølges som såret. I forarbeidene til viltloven, Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 68, fremgår det at bestemmelsen må ses på som sikring av human jakt. Viltloven § 22 må ses i sammenheng med naturmangfoldloven § 15 første ledd tredje punk-

tum der det fremgår at unødig jaging av villtlevende dyr skal unngås. I tillegg kommer dyrevelferdsloven §§ 3, 12 og 20 til anvendelse.

Hovedregelen som følger av bestemmelsen, er at det er forbudt å jage eller avlive svømmende hjortevilt. Bakgrunnen for forbudet er at skudd mot vann kan medføre fare for rikosjett og dermed fare for omgivelsene. I tillegg er det kreven- de å avlive svømmende hjortevilt gitt at treffpunktet er begrenset til den delen av dyret som er over vannflaten.

Unntaket fra denne hovedregelen er dersom hjorteviltet forfølges som såret. Dette innebærer som regel at det foreligger en ettersøksituasjon, og at dyrevelferdsmessige hensyn er grunnlaget for å gjøre unntak fra hovedregelen. Slik avliving må avgjøres konkret, under hensyn til hvilke lidelser viltet er påført og risikoen for å påføre dyret ytterligere lidelser.

10.2.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo i høringsnotatet § 39 et forbud mot å jage eller avlive svømmende hjortevilt, med mindre det forfølges som såret i forbindelse med ettersøk, eller i situasjoner der dyrevelferdsmessige hensyn tilsier det. Forslaget var i all hovedsak en videreføring av innholdet i viltloven § 22.

Departementene foreslo også en endring av overskriften, ved at «Svømmende dyr» endres til «Svømmende hjortevilt».

10.2.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt få høringsinnspill til forslaget.

Statskog SF støtter bestemmelsen som foreslått. *Norges Jeger- og Fiskerforbund* støtter at bestemmelsen videreføres, men mener den hører hjemme i utøvelseskapittelet i loven. *NOAH – for dyrs rettigheter* mener det ikke burde være lov å skyte svømmende vilt uavhengig av størrelse, og ønsker at bestemmelsen endres til å omfatte alt vilt. *Mattilsynet* støtter bestemmelsen, men mener den bør formuleres klarere. *Bergen kommune* foreslår en språklig justering.

10.2.4 Departementets vurderinger

Departementet registrerer at høringsinstansene som har uttalt seg støtter en videreføring av en hovedregel som forbyr det å jage eller avlive svømmende hjortevilt. Departementets forslag til bestemmelse som regulerer svømmende hjorte-

vilt følger av lovforslaget § 43. Departementet opprettholder forslaget som ble sendt på høring,

Siden bestemmelsen er avgrenset til hjortevilt, mener departementet, i motsetning til Norges Jeger- og Fiskerforbund, at det er mest hensiktsmessig at bestemmelsen plasseres i lovforslaget kapittel 7.

Departementet foreslår å tydeliggjøre at adgangen til å jage eller avlive svømmende hjortevilt er avgrenset til de situasjonene hvor det skjer i forbindelse med ettersøk av såret hjortevilt, eller i situasjoner der dyrevelferdsmessige hensyn tilsier det.

NOAH – for dyrs rettigheter mener bestemmelsen bør gjelde alt vilt. En regel som gjelder alt vilt vil innebære behov for en rekke unntak både for jakt på flere fuglearter og bever, noe som ikke er en god lovteknisk løsning. Departementet mener derfor det er riktig å avgrense innholdet i bestemmelsen til hjortevilt.

Departementet viser til at lovforslaget § 43 er tydeliggjort sammenlignet med viltloven § 22. Departementet slutter seg til innspillet fra Bergen kommune om å justere ordlyden i bestemmelsen, og vil foreslå å endre «og» til «eller».

10.3 Jakt på og fangst av bever

10.3.1 Gjeldende rett

Viltloven §§ 16 til 18 gjelder også ved jakt og fangst av bever. Nærmere regler er gitt i forskrift 26. april 2017 nr. 519 om forvaltning av bever.

Forvaltningen av bever skiller seg noe fra forvaltningen av hjorteviltartene og fra de andre småviltartene. Kommunen vedtar et mål for bærekraftig forvaltning av bestandene av bever i kommunen, og kan gjennom lokal forskrift åpne for jakt og fangst i hele eller deler av kommunen innenfor gjeldende jakttid for bever, jf. forskrift om forvaltning av bever § 2 og § 3 første ledd. Etter forskriften § 3 andre ledd kan kommunen velge å fastsette en kvote for uttaket.

10.3.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo at kommunen gjennom lokal forskrift kan åpne for jakt og fangst av bever, jf. høringsforslaget § 40 første ledd. Forslaget lovfestet også deler av innholdet i forskrift om forvaltning av bever § 3.

I høringsforslaget § 40 andre ledd foreslo departementene at Kongen kan gi forskrift om jakt og fangst av bever, blant annet legge oppgaver til kommunen. Den foreslåtte forskriftshjemmelen

vil innebære at forskrift om forvaltning av bever, samt gjeldende kommunale forskrifter, kan videreføres med hjemmel i ny lov.

Departementene skrev videre at de ønsket høringsinstansenes syn på om det er grunn til å ha en egen forskriftshjemmel i ny lov som gir hjemmel for å videreføre gjeldende forskrift om bever, samt de kommunale forskriftene som er fastsatt i medhold av forskriften, eller om det er grunn til å forvalte bever som annet småvilt.

10.3.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt nærmere 30 høringsinnspill til forslaget.

Flere høringsinstanser ønsker at bestemmelsen endres til at kommunen «kan» fastsette kvote for uttaket, og følgelig at det ikke skal være krav om dette for å kunne åpne for jakt og fangst av bever. Instanser som har fremmet dette synet er blant annet *Aremark kommune*, *Elverum kommune*, *Fredrikstad kommune*, *Lillestrøm kommune*, *Nes kommune*, *Sokndal kommune*, *Vågå kommune*, *Innlandet fylkeskommune* og *Skogkurs*. Elverum kommune skriver:

I forslaget til lovtekst for § 40 står det at kommunen skal fastsette kvote, mens det i departementets vurderinger står «kan fastsette kvote» slik at det er noe uklart hva departementets hensikt er. Elverum kommune mener dagens ordning der kommunen kan fastsette kvote bør videreføres.

Flere høringsinstanser, blant disse Elverum kommune, *Lom kommune*, *Oslo kommune*, *Nordre Follo kommune*, *Sel kommune*, *Innlandet fylkeskommune*, og *Statsforvalteren i Østfold*, *Buskerud*, *Oslo* og *Akershus* viser til at forvaltning av bever skiller seg fra annet småvilt, og at det er hensiktsmessig at bever forvaltes gjennom egne forskrifter. *NOAH – for dyrs rettigheter* ser ingen grunn til å forvalte bever som annet småvilt. Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus underbygger sitt syn på behovet for en egen forskrift om forvaltning av bever slik:

Bever er en art som trenger en mer bevisst forvaltning enn de fleste andre småviltartene. Dette både i forhold til at arten er spesielt knyttet opp til en avgrenset biotype (vannstreng), og at forvaltning av arten må ses i sammenheng med de problemer og skader som bever kan påføre skog og dyrkamark gjennom oppdemning av vassdrag m.m.

Naturvernforbundet mener beverforskriften er for vag og må moderniseres.

Foreningen Våre Rovdyr er kritisk til at jakttiden er så lang, at jakt er tillatt i yngletiden, og at det er tillatt med uetiske drukningsfeller. Elverum kommune peker også på forhold ved jakttiden for bever.

NOAH – for dyrs rettigheter mener primært at jakt og fangst av bever bør forbys, sekundært at kommunen ikke kan tillate dette selv, og at det ikke bør være tillatt med jakt i yngletiden. De trekker også frem risiko for feilslag i fellene som brukes, og at fellene i praksis dreper ved drukning. De viser til at bever er fredet i Sverige og Finland, og totalfredet i Europa, at bever er viktig i sine leveområder, og at bortfall kan føre til tap av viktige våtmarksområder.

10.3.4 Departementets vurderinger

Reglene i viltloven kapittel V er i mindre grad relevante for forvaltningen av jakt og fangst av bever i dag. Kravet om fellingstillatelse ved jakt på bever ble opphevet i 2017 ved innføring av forskrift om forvaltning av bever. Departementet foreslår at bever reguleres i en egen bestemmelse, jf. lovforslaget § 44. Departementet opprettholder i all hovedsak forslaget som ble sendt på høring.

Departementet viser til at det er bred støtte på kommunalt nivå til forslaget som gir hjemmel for å videreføre gjeldende forskrift om bever, samt de

kommunale forskriftene som er fastsatt i medhold av forskriften.

Flere kommuner, som Elverum kommune, peker på at ordlyden i høringsforslaget § 40 ikke samsvarer med omtalen av bestemmelsen i høringsnotatet, og at det bør legges til grunn i det videre at kommunen *kan* fastsette kvote for uttaket. Departementet er enig i at det er uheldig at kommunene *skal* fastsette kvote for uttaket. Det har ikke vært departementets intensjon at dette skal være et vilkår. Departementet foreslår derfor at ordlyden i lovforslaget § 44 første ledd justeres, slik at nytt andre punktum sier at «Kommunen kan fastsette kvote for uttaket». Ordlyden bygger dermed på regelen i beverforskriften § 3 andre ledd, slik omtalen i høringsnotatet også la til grunn.

I andre ledd foreslår departementet at Kongen kan gi forskrift om forvaltning av bever. I høringsnotatet var ordlyden at Kongen kan gi forskrift om jakt og fangst av bever. Endringen er i tråd med ordlyden i gjeldende beverforskrift, og er ikke ment å innebære materielle endringer.

Departementet registrerer at enkelte høringsinstanser, som blant annet Naturvernforbundet og Foreningen Våre Rovdyr, er kritiske til at beverforskriften er for vag, og at jakttiden på bever kan bryte med yngletidsfredningen. Departementet vil vise til at høringsinstansenes innspill om jakttiden på bever kan vurderes i forbindelse med prosessen knyttet til fastsetting av jakttider etter utløpet av gjeldende jakttidforskrift.

11 Felling av vilt med hjemmel i naturmangfoldloven § 18

11.1 Overordnet om et kapittel om felling etter naturmangfoldloven § 18 mv.

11.1.1 Gjeldende rett

De fleste bestemmelsene i viltloven viser til «jakt» eller «fangst». Det kan være uklart om felling som er vedtatt etter naturmangfoldloven § 18 (lisensfelling, skadefelling og felling som er iverksatt av myndighetene av eget tiltak) omfattes av begrepene «jakt» og «fangst».

Det er i stor grad lagt til grunn i praksis eller fastsatt i forskrift at reglene om jakt- og fangstutøvelse, som et utgangspunkt også gjelder for felling etter naturmangfoldloven § 18. Enkelte bestemmelser i viltloven regulerer uttrykkelig annen felling av vilt enn ved jakt og fangst, for eksempel ved skadefelling av rovvilt og felling som myndighetene iverksetter av eget tiltak. Det vises til viltloven § 26 nr. 4, § 26 nr. 8, § 35, § 42, § 48 første ledd og § 51 andre ledd. Enkelte av disse bestemmelsene forutsetter at andre regler i viltloven gjelder for felling. Viltloven § 35 gir adgang til å fravike reglene i viltloven kapittel VI og grunneiers enerett til jakt og fangst, ved noen nærmere angitte former for felling etter naturmangfoldloven § 18. Viltloven § 35 forutsetter dermed at viltlovens regler om utøvelse av jakt og fangst og viltlovens regler om retten til jakt gjelder ved slik felling. Videre gir viltloven § 42 adgang til å fritta for betaling av jegeravgift ved «felling som ikke er ledd i vanlig jakt og fangst», og kan dermed anses å forutsette at regler om betaling av jegeravgift også gjelder ved annen felling enn vanlig jakt og fangst.

Det er gitt nærmere regler om gjennomføring av felling etter naturmangfoldloven § 18 i utøvelsesforskriften, viltforskriften og rovviltforskriften.

11.1.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementene et kapittel i loven med bestemmelser om gjennomføringen av lisensfelling, skadefelling og felling som

myndighetene har iverksatt av eget tiltak, samt om vederlag for felling etter naturmangfoldloven § 18. Hovedbegrunnelsen for å etablere særlige bestemmelser om felling etter naturmangfoldloven § 18 i viltressursloven, var å tydeliggjøre hvilke regler som gjelder ved slik felling. Departementene mente videre at det å samle bestemmelser som omhandler slik felling i ett kapittel i loven, vil kunne gi en bedre oversikt over reglene.

11.1.3 Høringsinstansenes syn

Enkelte høringsinstanser har synspunkter på forslaget om at utøvelsen av felling etter naturmangfoldloven § 18 med videre reguleres i et eget kapittel i viltressursloven. Helhetsinntrykket er at det ikke er stor motstand mot forslaget.

Norges Jeger- og Fiskerforbund støtter et eget kapittel i viltressursloven om felling etter naturmangfoldloven § 18, og mener det bidrar til bedre oversikt for jegerne. *Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus* og *Statskog SF* støtter et eget fellingskapittel i viltressursloven med særlige bestemmelser om felling etter naturmangfoldloven § 18. *Statsforvalteren i Innlandet* støtter presiseringene knyttet til felling i høringsforslaget §§ 41-44.

NOAH – for dyrs rettigheter mener lisensfelling bør defineres i naturmangfoldloven og ikke i viltressursloven. *Utmarksavdelinga Vest AS* mener det vil være en fordel om viltressursloven er avgrenset til å handle om jakt, fangst og sanking, mens regulering av vilt uten jakttid og annen felling enn jakt, inkludert skademotivert felling, burde reguleres i naturmangfoldloven som også hjemler slike uttak. En privatperson mener at jakt på store rovdyr bør inn i den ordinære jaktlovgevingen, og at særlige forhold kan reguleres i forskrift dersom det er grunn til det.

Norges Skogeierforbund mener at kapittelet er svært uoversiktlig, fordi det i stor grad brukes henvisninger til andre lovbestemmelser og til annet lovverk, og mener strukturen bør gjennomgås på nytt.

11.1.4 Departementets vurderinger

Departementet mener det er en svakhet ved gjeldende rett at det kan være uklart om lisensfelling og skadefelling følger reglene for jakt og fangst. Departementet mener derfor at koblingen mellom felling av vilt som er vedtatt etter naturmangfoldloven § 18, og reglene om utøvelse med videre av jakt og fangst, bør tydeliggjøres.

Departementet mener det er mest hensiktsmessig at dette går frem av viltressursloven, og ikke av naturmangfoldloven eller eventuelt annet regelverk. Etter departementets syn er det grunn til å tro at brukerne av regelverket, særlig jegere, vil benytte viltressursloven fremfor naturmangfoldloven for å finne regler for gjennomføring av felling. Departementet mener derfor det er mest pedagogisk at reglene er plassert i viltressursloven. Denne løsningen sammenfaller i stor grad med gjeldende rett. Etter gjeldende rett og forvaltningspraksis er det også slik at felling som er vedtatt etter naturmangfoldloven § 18 i hovedsak følger reglene for jakt og fangst. Det tilsier at lovregler om utøvelse med videre av felling etter naturmangfoldloven § 18, plasseres sammen disse reglene i viltressursloven.

Departementet foreslår, som i høringsnotatet, at gjennomføringen av felling etter naturmangfoldloven § 18 reguleres i egne bestemmelser som samles i et eget kapittel i viltressursloven. Se lovforslaget kapittel 8 og lovforslaget §§ 45 til 47.

Norges Skogeierforbund mener at det foreslåtte kapittelet om felling etter naturmangfoldloven § 18 er uoversiktlig, blant annet fordi det i stor grad brukes henvisninger til andre lovbestemmelser. Som Norges Skogeierforbund peker på, innebærer forslaget at det ikke går direkte frem av de enkelte bestemmelsene i loven, om det for eksempel er krav til jegeren, utøvelsesregler eller lignende som gjelder for felling som er vedtatt etter naturmangfoldloven § 18. Dette går frem av lovforslaget §§ 45 til 47 lest i sammenheng med de enkelte bestemmelsene i loven. Departementet mener dette samlet sett er en bedre løsning enn at det for eksempel angis i den enkelte lovbestemmelsen om denne gjelder for felling etter naturmangfoldloven § 18. Departementet mener en slik samlet oversikt over viltlovens regulering av felling etter naturmangfoldloven § 18 kan gi en god oversikt, og man vil unngå å gjøre de enkelte lovbestemmelsene i viltressursloven mer omfangsrike enn nødvendig.

Løsningen skiller seg fra reguleringen i viltloven, der felling som er vedtatt etter naturmang-

foldloven § 18 kun nevnes uttrykkelig i noen særskilte bestemmelser. Departementet mener samtidig at løsningen i stor grad vil videreføre gjeldende rett slik den er lagt til grunn i forvaltningspraksis, eller vil gi grunnlag for å videreføre denne praksisen gjennom forskriftsregulering. Departementet viser til at utgangspunktet er at felling etter naturmangfoldloven § 18 i all hovedsak skal følge reglene i viltressursloven når det gjelder krav til jegeren, retten til jakt og fangst og krav til utøvelsen av jakt og fangst. På noen punkter er det imidlertid ulikheter, særlig ved skadefelling og felling som myndighetene har iverksatt av eget tiltak etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Dette er i hovedsak løst ved å gi hjemmel til å videreføre eller fastsette eventuelle særlige regler for slik felling i forskrift.

Departementet mener at det i de enkelte bestemmelsene om felling etter naturmangfoldloven § 18 bør slås fast hvilke regler i viltressursloven som gjelder ved slik felling, se lovforslaget kapittel 8.

Departementet foreslår at det gis egne bestemmelser i viltressursloven om lisensfelling, skadefelling og felling som myndighetene har iverksatt av eget tiltak etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Se lovforslaget §§ 45, 46 og 47. Dette er de aktuelle formene for felling som kan vedtas etter naturmangfoldloven § 18. Naturmangfoldloven § 18 gir hjemmel til å vedta andre former for uttak av vilt fra naturen enn slik felling, for eksempel innfangning. Departementet har imidlertid valgt å avgrense reglene i lovforslaget kapittel 8 til regler om felling. Departementet viser til at lisensfelling, skadefelling og felling som myndighetene har iverksatt av eget tiltak etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd har en særlig sammenheng med de øvrige reglene i viltressursloven, siden loven i stor grad regulerer jakt- og fangstutøvelse. Utgangspunktet er som nevnt at felling etter naturmangfoldloven § 18 i all hovedsak skal følge reglene i viltressursloven om krav til jegeren, retten til jakt og fangst og krav til utøvelsen av jakt og fangst. Departementet viser også til at lovforslaget § 54 gir hjemmel for å gi regler om blant annet innfangning av vilt for vitenskapelige eller andre særlige formål, se punkt 12.6.

Departementet foreslår også at kapittel 8 inneholder en bestemmelse om vederlag ved felling for å avverge skade etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b, og for innsamling av viltmateriale til vitenskapelige formål ved felling etter naturmangfoldloven § 18. Se lovforslaget § 48.

11.2 Lisensfelling

11.2.1 Gjeldende rett

Lisensfelling er en ordning som er etablert i rovviltforskriften for felling av nærmere angitte rovviltarter som det ikke er åpnet for jakt eller fangst av, for å begrense veksten og/eller utbredelsen av bestandene. Rovviltforskriften åpner for at det kan tillates lisensfelling av bjørn, jerv, gaupe og ulv. Gaupe har i dag jakttid, jf. naturmangfoldloven § 16, viltloven § 9 og jakttidforskriften § 2, og forvaltes gjennom kvoteregulert jakt med hjemmel i rovviltforskriften § 11. Ordningen med lisensfelling omfatter derfor i dag i praksis bjørn, jerv og ulv.

Bakgrunnen for ordningen med lisensfelling, er at de aktuelle artene er fredet og fåtallige, og at Norge har forpliktet seg til å gi disse artene en særlig beskyttelse etter Bernkonvensjonen. Det innebærer at det ikke er anledning til å tillate ordinær jakt eller fangst av artene, jf. Bernkonvensjonen artikkel 6. Samtidig har Stortinget vedtatt bestandsmål for artene i Norge, som innebærer at det er et behov for å regulere bestandene. Det er også lagt til grunn at en forvaltning av disse rovviltartene som er mer lik forvaltningen av viltarter med jakttid, vil bidra til å øke aksepten for artenes tilstedeværelse. Dette går blant annet frem av kongelig resolusjon 18. mars 2005 om fastsettelse av rovviltforskriften, hvor det uttales at:

Departementet legger til grunn at rovviltforvaltningen skal bli mer lik forvaltningen av andre viltarter. For å få til dette skal reguleringen av de ulike bestandene i størst mulig grad skje gjennom lisensfelling [...]. Ved bruk av lisensfelling [...] vil vanlige jegere få anledning til å regulere rovviltet mer på linje med det jaktbare viltet. En alminneliggjøring av forvaltningen av rovviltbestandene vil også være med på å øke aksepten for rovviltets tilstedeværelse lokalt.

Det er gitt regler om lisensfelling i rovviltforskriften og utøvelsesforskriften. I rovviltforskriften § 2 bokstav g er lisensfelling definert som «[f]elling av et bestemt antall individer av en viltart med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd b) og c), der kvoten er fastsatt av offentlig myndighet og det kreves at jegeren er registrert som lisensjeger i Jegerregisteret for å kunne delta». Lovhjemmelen for å tillate lisensfelling er naturmangfoldloven § 18. Formålet med lisensfelling kan enten være å avverge skade på blant annet beite-

dyr, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b, eller å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning, jf. § 18 første ledd bokstav c. Lisensfelling gjennomføres på grunnlag av kvoter som vedtas av regionale rovviltnemnder, eller Miljødirektoratet, jf. rovviltforskriften §§ 10 og 13.

Det er lagt til grunn i praksis at lisensfelling skal følge reglene i viltloven om jakt og fangst, i tråd med intensjonen om at rovvilt skal forvaltes mer på linje med jaktbart vilt. Lisensfelling gjennomføres av jegere som har registrert seg som lisensjegere i Jegerregisteret. I den personlige lisensen som er utstedt til registrerte lisensjegere, går det frem at fellingen skal følge de alminnelige reglene for jakt og fangst. Dette innebærer blant annet at lisensfelling følger kapittel VI i viltloven om utøvelse av jakt og fangst, og kapittel VII om retten til jakt og fangst.

Samtidig som lisensfelling bygger på en intensjon om at rovvilt skal forvaltes mer på linje med jaktbart vilt, er det fastsatt noen særlige vilkår for deltakelse i lisensfelling. Dette skal blant annet bidra til å ivareta folkerettslige forpliktelser for forvaltning av bjørn, jerv og ulv. Bernkonvensjonen stiller blant annet krav om rapportering på felling av disse artene, jf. konvensjonens artikkel 9 nr. 2.

Viltloven § 26 inneholder en rekke forskriftshjemler, som sammen med blant annet naturmangfoldloven § 18 og viltloven § 35, er benyttet som hjemmelsgrunnlag for regler om lisensfelling i rovviltforskriften og utøvelsesforskriften. For eksempel kan det gis nærmere regler om blant annet felling og fangst av vilt for «særlige formål uten hensyn til de regler som ellers gjelder» etter viltloven § 26 nr. 4. Se nærmere omtale av § 26 nr. 4 under punkt 12.6.

For å delta i lisensfelling stilles det vilkår om at man er registrert som lisensjeger i Jegerregisteret for den enkelte rovviltart for det enkelte jaktåret, jf. rovviltforskriften § 15 første ledd og utøvelsesforskriften § 13 første ledd. Registreringskravet gjelder også for personer som deltar som hundefører. For å kunne registrere seg som lisensjeger må man ha betalt jegeravgift for det aktuelle jaktåret og overholdt rapporteringsplikten som er angitt i rovviltforskriften § 16, jf. § 15 andre ledd og utøvelsesforskriften § 13 andre ledd. Lisensjegere skal medbringe personlig lisens for gjeldende art og jaktår under fellingen, jf. rovviltforskriften § 15 og utøvelsesforskriften § 13.

Rovviltforskriften § 16 stiller særlige krav om rapportering, meldeplikt og undersøkelse av felte dyr ved lisensfelling. Felling eller forsøk på felling

i forbindelse med lisensfelling skal umiddelbart meldes til statsforvalteren, og eventuelt andre dersom det er bestemt i vedtak om lisensfelling, jf. rovviltforskriften § 16 første ledd første punktum. Lisensjegeren skal fremvise felt dyr for Statens naturoppsyn for umiddelbar kontroll, merking og prøvetaking av biologisk materiale, og jegeren skal kunne påvise fellingssted etter anmodning fra Statens naturoppsyn, politiet eller statsforvalteren, jf. rovviltforskriften § 16 første ledd andre punktum. Lisensjegeren plikter vederlagsfritt å innlevere felt dyr til vitenskapelige formål, jf. rovviltforskriften § 16 andre ledd. Jegeren eller preparant (taksidermist) plikter å innlevere dyret innen 1. juni. Dersom felt rovvilt først leveres til preparant, skal dette gjøres innen 1. mai. Dersom innleveringsplikten ikke overholdes, tilfaller individet i sin helhet det statlige viltfondet, jf. rovviltforskriften § 16 andre ledd siste punktum.

I rovviltforskriften § 17 og utøvelsesforskriften § 27 er det gitt særlige regler om ettersøk ved blant annet skadeskyting av bjørn, jerv og ulv under lisensfelling. Se punkt 8.2 for en nærmere beskrivelse av rovviltforskriften § 17 og utøvelsesforskriften § 27.

Brudd på gjeldende bestemmelser og fastsatte vilkår for lisensfelling kan medføre nektelse av registrering som lisensjeger, jf. rovviltforskriften § 15 fjerde ledd og utøvelsesforskriften § 13 fjerde ledd. Tilsvarende gjelder i andre særlige tilfeller, som regnes som «deltakelse i ulovlig felling eller forsøk på felling, og annen atferd som anses uforenlig med rovviltforvaltningen», jf. rovviltforskriften § 15 fjerde ledd og utøvelsesforskriften § 13 fjerde ledd.

Etter viltloven § 35 første ledd og andre ledd kan direktoratet bestemme at felling av bjørn, jerv, ulv og gaupe for å forhindre skade på bufe og tamrein kan utføres «uten hensyn til reglene i viltloven kapittel VI», og at fellingen kan utføres «av andre enn den jaktberettigede». «Direktoratet» viser i praksis til Miljødirektoratet. Viltloven § 35 gir dermed en adgang til å fravike reglene i viltloven om utøvelse av jakt og fangst, og om retten til jakt og fangst, ved lisensfelling som er hjemlet i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. Ordlyden «bestemme» har i praksis blitt tolket slik at dette kan skje både ved enkeltvedtak og i forskrift.

Det har i svært få tilfeller blitt ansett som aktuelt å fravike reglene om utøvelse av jakt og fangst i viltloven i forbindelse med lisensfelling. Dette må ses i lys av at ordningen skal innebære at rovvilt forvaltes mer på linje med de jaktbare artene. Klima- og miljødepartementet ga etter søknad en

nærmere avgrenset dispensasjon fra forbudet i viltloven § 23 mot bruk av løs, på drevet halsende hund ved lisensfelling av ulv i forbindelse med et skadefellingsprosjekt i Nord-Østerdalen, for lisensfellingsperioden 2023/2024. Dispensasjonen ble hjemlet i viltloven § 35 første ledd.

Det er videre gitt en særregel knyttet til gjennomføring av lisensfelling i utøvelsesforskriften § 29a. Bestemmelsen åpner for å bruke fastmontert kunstig lys ved åtejakt på jerv som skjer som del av lisensfelling. Dette er et unntak fra forbudet i viltloven § 20 om bruk av kunstig lys. Utøvelsesforskriften § 29a er ikke hjemlet i viltloven § 35, men i viltloven § 20, som gir hjemmel for å gi regler om bruk av kunstig lys i andre tilfeller enn nevnt i § 20 tredje ledd.

Da ordningen med lisensfelling ble innført, var praksis at fellingen ble unntatt fra grunneierretten med hjemmel i viltloven § 35, jf. Ot.prp. nr. 37 (1999–2000) s. 23. Dette ble endret ved fastsettelsen av rovviltforskriften, der det ble lagt til grunn at lisensfelling av bjørn, jerv og ulv skulle knyttes til grunneierretten, jf. kongelig resolusjon 18. mars 2005 om fastsetting av rovviltforskriften. Begrunnelsen var blant annet hensynet til samordning med annen jakt i lisensfellingsperioden, bedre lokal forankring og økt alminneliggjøring av rovviltforvaltningen.

11.2.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo en egen bestemmelse om gjennomføring av lisensfelling i viltressursloven. Se høringsforslaget § 41.

Forslaget innebar for det første at kravet om registrering som lisensjeger i Jegerregisteret skulle følge av lovbestemmelsen.

Forslaget innebar for det andre at bestemmelsen skulle angi hvilke av bestemmelsene i viltressursloven som skulle gjelde ved gjennomføring av lisensfelling. Departementene foreslo at bestemmelsene i høringsforslaget kapittel 1, 2, 4, 5, kapittel 6 med unntak av §§ 34 og 37, kapittel 11, og §§ 11, 47, 54, 55 og 57, samt forskrift gitt i medhold av disse bestemmelsene, skulle gjelde ved lisensfelling. Det ble foreslått presisert at ettersøk i forbindelse med lisensfelling skulle følge høringsforslaget § 19 første, andre, fjerde, femte og syvende ledd, på samme måte som ettersøk ved jakt på gaupe.

Forslaget innebar for det tredje en hjemmel for Kongen til å gi nærmere regler i forskrift om gjennomføring av lisensfelling. Departementene foreslo at det skulle spesifiseres i forskriftshjemmelen at det blant annet kan gis regler om å nekte

registrering som lisensjeger. I forskriftshjemmen ble det videre foreslått adgang til å fravike regler for jakt og fangst ved lisensfelling, både lisensfelling hjemlet i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b og bokstav c, i «særlige tilfeller». Departementene foreslo at eventuelle fravikelser fra regler i loven ved lisensfelling skulle skje ved forskrift. Departementene var i tvil om det i tillegg var behov for en adgang til å fravike regler i høringsforslaget ved vedtak direkte i medhold av loven, og ba om høringsinstansenes syn på dette spørsmålet.

11.2.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt om lag 40 høringsinnspill til høringsforslaget § 41 om lisensfelling.

Noen høringsinstanser, inkludert enkelte privatpersoner, mener det ikke skal tillates lisensfelling. *Aktivt Rovdyrvern* mener lisensfelling av rovilt bør avvikes, og at kun profesjonelle med veterinærkompetanse ansatt av det offentlige skal kunne gjennomføre avliving. *NOAH – for dyrs rettigheter* mener primært at forslaget må strykes, med henvisning til at lisensfelling av truede arter er i strid med Bernkonvensjonen. *NOAH – for dyrs rettigheter* ønsker at bestemmelser om lisensfelling avventes til møte i Bernkonvensjonens permanente komité er gjennomført i desember 2024. Foreningen mener samtidig at ved unntak fra det strenge vernet som gjelder for bjørn, jerv og ulv etter konvensjonen, bør det være lovplagte regler for hvordan avlivingen gjennomføres, herunder regler om yngletidsfredning. *Norges Miljøvernforbund* støtter ikke lisensfelling av hensyn til beitebruk. *WWF Verdens naturfond* mener det ikke bør tillates lisensfelling av truede arter som er fredet og som Norge har forpliktet seg til å beskytte etter Bernkonvensjonen.

Enkelte privatpersoner ønsker ikke at Landbruks- og matdepartementet skal ha myndighet til å tillate eller definere lisensfelling.

Statsforvalteren i Innlandet støtter presiseringsknyttet til felling i høringsforslaget §§ 41-44.

Høringsinstansene har i liten grad synspunkter på forslaget om at kravet om registrering som lisensjeger i Jegerregisteret foreslås tatt inn i loven. *NOAH – for dyrs rettigheter* mener vilkårene for å nekte registrering som lisensjeger bør reguleres i loven. Foreningen mener personer som har utøvd jakt på en måte som ikke viser respekt for regelverk eller for ville dyr, ikke skal kunne delta i lisensfelling, selv om atferden ikke er straffbar. Foreningen mener også at det er viktig at bestemmelsen om å nekte registrering som

lisensjeger er egnet til å håndheve. Norges Miljøvernforbund mener at ingen som tidligere er straffet for faunakriminalitet skal tillates deltakelse i lisensfelling.

Høringsinstanser som *Aremark, Bjerkreim, Indre Østfold, Lund og Sokndal kommuner* og *Skogkurs* ønsker at det etableres et særskilt kompetansekrav for lisensjegere. De fleste av kommunene ønsker at dette fastsettes i forskrift. *Skogkurs* mener dette i hvert fall bør gjelde for jaktledelsen. Norges Miljøvernforbund mener at lisensjegere bør håndplukkes av offentlige myndigheter og at det bør kreves at de tilfredsstiller strenge krav til ferdigheter, naturforståelse og jaktetikk.

Det er delte meninger blant høringsinstansene om forslaget om at regler i loven i særlige tilfeller kan fravikes ved lisensfelling. *Aremark, Bjerkreim, Indre Østfold, Lund og Sokndal kommuner* støtter at det skal kunne dispenserers fra bestemmelsene i viltressursloven som er nevnt i bestemmelsen. *Norges Jeger- og Fiskerforbund* mener lisensfelling i hovedsak skal skje med utgangspunkt i regelverket for jakt, og at det er viktig å opprettholde et skille mellom lisensfelling og skadefelling. Foreningen mener samtidig at det er viktig å ha mulighet til å fravike dette i enkelttilfeller ved særlige forhold. *Rindal Senterparti* støtter en åpning for å fravike reglene for jakt og fangst i «særlige tilfeller» ved lisensjakt på de store rovdyrene.

NOAH – for dyrs rettigheter kan ikke se at det er noen begrunnelse for å ta i bruk midler og metoder som ellers er forbudt, uavhengig av hvilke interesser som ligger til grunn for unntaksbasert skyting av store rovdyr. Hvis høringsforslaget § 41 tredje ledd blir stående, mener foreningen at vilkåret om at unntak kan gjøres i «særlige tilfeller» må redegjøres for i lovbestemmelsen. *Oslo kommune* mener at lisensfelling bør følge bestemmelsene for vanlig jaktutøvelse, og viser til intensjonen om at lisensfelling skal bidra til at bjørn, jerv og ulv forvaltes mer på linje med de jaktbare artene. Kommunen mener at unntak fra dette vil kunne undergrave tilliten til, og aksepten for, ordningen. *WWF Verdens naturfond* mener at adgangen til å fravike reglene for jakt og fangst i lovforslaget ved lisensfelling må fjernes.

I høringsforslaget ble det bedt om høringsinstansenes syn på om det skal være adgang til å i særlige tilfeller fravike regler i lovforslaget ved enkeltvedtak direkte i medhold av loven, i tillegg til forslaget om at dette skal kunne fastsettes i forskrift. *Norges Jeger- og Fiskerforbund* støtter alternativet om at Kongen ved enkeltvedtak kan fravike de generelle reglene for lisensfelling i sær-

lige tilfeller. NOAH – for dyrs rettigheter mener det ikke er i samsvar med rettsstatsprinsipper når det åpnes for generelle unntak fra regler vedtatt i loven, når disse vil stride mot allment aksepterte standarder for behandling av dyr. Foreningen mener at omfang og tilfeller hvor unntak kan gjøres må presiseres i loven, og at avgjørelser om å tillate forbudte midler eller metoder må være enkeltvedtak med klageadgang. NOAH – for dyrs rettigheter mener at unntak etter Bernkonvensjonen må skje på sak til sak-basis, og ikke ved generelle unntak i forskrift. Foreningen viser samtidig til at lisensfelling ikke er knyttet til konkrete skade- eller problemsituasjoner, og ser derfor ikke behov for en unntaksregel for raske avgjørelser. Oslo kommune mener det ikke bør være adgang til i særlige tilfeller å fravike regler i lovforslaget ved enkeltvedtak direkte i medhold av loven. *Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus* støtter ikke muligheten for å fravike reglene ved enkeltvedtak. Statsforvalteren kan ikke se at det er et stort behov for en slik adgang, og mener at forskriftsfesting av unntak vil gi en grundigere prosess der aktuelle parter blir involvert. Statsforvalteren mener at forskriftsfesting vil gi mer forutsigbarhet for alle parter, inkludert for offentlig forvaltning, og peker på at det vil være adgang til å klage på enkeltvedtak. Statsforvalteren ser det videre som sannsynlig med klager, og at det vil kunne forsinke gjennomføring av lisensfelling.

NOAH – for dyrs rettigheter og Oslo kommune er kritiske til at det skal være adgang til å gjøre unntak fra grunneierretten ved lisensfelling. NOAH – for dyrs rettigheter mener dette kan være i strid med EMK.

Flere av høringsinstansene har synspunkter på en adgang til å bruke løs, på drevet halsende hund ved lisensfelling. *Alvdal, Folldal, Meråker, Nord-Fron, Sel, Tynset og Vågå kommuner* og *Norges Bondelag* mener lovverket må åpne for bruk av løs, på drevet halsende hund ved lisensfelling av ulv eller annet stort rovvilt. Enkelte av kommunene mener at dette kan tillates i forskrift, mens enkelte andre mener det er å foretrekke at en adgang til bruk av løs, på drevet halsende hund ved lisensfelling bør etableres i loven. Det vises blant annet til at dette vil effektivisere lisensfelling. *Folkeaksjonen ny rovviltpolitikk* mener at muligheten for å bruke drivende hunder ved lisensfelling av store rovvilt må reguleres i forskrift og ikke i form av enkeltvedtak, med henvisning til forutsigbarhet. WWF Verdens naturfond mener at bruk av løs, på drevet halsende hund er uetisk og ikke burde tillates. *Innlandet fylkeskom-*

mune mener på sin side at bruk av løs, på drevet halsende hund er vesentlig for å gjennomføre effektiv og samfunnsøkonomisk felling av ulv og bjørn, og mener at høringsforslaget tar høyde for dette. Fylkeskommunen mener det kan fremstå unødvendig byråkratisk dersom det kreves dispensasjon for hvert enkelt tilfelle, så lenge hensyn til bufe, villrein og annet vilt er ivaretatt.

Nord-Senja reinbeitedistrikt ønsker at det tillates flere virkemidler for å redusere rovviltbestandene, blant annet bruk av lyskilder og lokkelyder.

Om koblingen mellom bestemmelsen om lisensfelling og bestemmelsen om ettersøk i høringsforslaget § 19, mener Norges Jeger- og Fiskerforbund at det er mest ryddig å ha en egen bestemmelse om ettersøk av store rovdyr i et eget kapittel om alle former for ettersøk. Forbundet peker på at rammene for ettersøk av store rovdyr skiller seg på flere punkter fra ettersøk av hjortevilt, villsvin og muflon.

Jegernes Interesseorganisasjon ønsker følgende tillegg til bestemmelsen om forfølgning av store rovdyr ved lisensfelling: «Den som på lovlig grunn for hund reiser rovdyr under lisensjakt, har rett til å forfølge og tilegne seg dyret også på grunn der en annen enn jegeren har jaktretten.»

11.2.4 Departementets vurderinger

Regler om gjennomføring av lisensfelling går frem av lovforslaget § 45, og bygger i stor grad på høringsforslaget § 41. Lisensfelling er foreslått definert i lovforslaget § 3 bokstav d.

Noen av høringsinstansene er imot at det tillates lisensfelling, og støtter av den grunn heller ikke regler om gjennomføringen av lisensfelling. Departementet understreker at naturmangfoldloven § 18 er hjemmelsgrunnlaget for å tillate lisensfelling. Adgangen etter naturmangfoldloven til å tillate lisensfelling har ikke vært en del av høringen.

I høringen har enkelte pekt på at de ikke ønsker at Landbruks- og matdepartementet skal ha myndighet til å definere eller tillate lisensfelling. Departementet vil påpeke at ansvaret for viltressursloven på departementsnivå er delt mellom Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet. Klima- og miljødepartementet har ansvar for reguleringen av felling som vedtas etter naturmangfoldloven § 18, herunder lisensfelling.

Departementet har registrert lite motstand mot å ta kravet om registrering som lisensjeger i Jegerregisteret inn i loven, og opprettholder forslaget. Se lovforslaget § 45 første ledd. Registre-

ringskravet ved utøvelse av lisensfelling skiller seg fra vanlig jakt og fangst. Departementet mener derfor at dette kravet bør gå frem av loven, på samme måte som kravet om registrering i Jegerregisteret for å drive jakt og fangst, se lovforslaget § 15.

Det er imidlertid behov for å gjøre enkelte endringer i lovforslaget § 45 første ledd, sammenlignet med høringsforslaget. Departementet viser til at det, etter høring, er foreslått en ny bestemmelse i lovforslaget § 18 om «Unntak fra kravet om jegerprøve mv. for deltakere under jakt og fangst». Det følger av bestemmelsen at kravene i lovforslaget §§ 14 til 17 til den som utøver jakt og fangst, ikke gjelder for «deltakere under jakt og fangst som ikke bruker jaktvåpen eller som er ansvarlig for feller». Kravet om registrering som lisensjeger i Jegerregisteret gjelder for den som utøver lisensfelling. Som lisensjeger regnes også deltakelse som hundefører, jf. rovviltforskriften § 15 første ledd og utøvelsesforskriften § 13 første ledd andre punktum. På denne bakgrunn mener departementet at det er behov for å tydeliggjøre i lovforslaget § 45 første ledd at kravet om registrering som lisensjeger også gjelder for hundefører. Departementet foreslår at lovforslaget § 45 første ledd skal lyde som følger: «Den som utøver lisensfelling av vilt, skal være registrert som lisensjeger i Jegerregisteret. Kravet gjelder også for deltakelse som hundefører.» Registreringskravet kan utdypes i forskrift, jf. lovforslaget § 45 tredje ledd.

Flere høringsinstanser har pekt på at det er behov for å stille særlige kompetansekrav til lisensjegere i forskrift. Det følger av lovforslaget § 45 at § 20 om kompetansekrav også skal gjelde for lisensfelling, jf. lovforslaget § 45 andre ledd. Lovforslaget § 20 gir Kongen hjemmel til å gi forskrift om «kompetansekrav som skal være oppfylt før utøvelse av jakt, fangst eller sankning av fugleegg og dun, blant annet krav om bestått skyteprøve for jakt på storvilt og organisering av en slik prøve». Departementet viser også til hjemmelen til å gi regler i forskrift om gjennomføring av lisensfelling i lovforslaget § 45 tredje ledd. Departementet mener derfor at loven gir tilstrekkelig hjemmel til å stille kompetansekrav til lisensjegere i forskrift. Om det skal stilles slike krav, vil være en vurdering som må tas i forbindelse med en eventuell forskriftsprosess.

En høringsinstans mener at jegere som skal utøve lisensfelling bør håndplukkes av offentlige myndigheter og at de bør tilfredsstille strenge krav til ferdigheter, naturforståelse og jaktetikk. Tidligere ble bestandsregulering av fredet rovvilt kun foretatt av myndighetene. Den gjeldende ord-

ningen med lisensfelling bygger imidlertid på en intensjon om at rovviltet skal forvaltes mer på linje med det jaktbare viltet. En sentral del av dette er at vanlige jegere skal kunne gjennomføre fellingen. Kravet om registrering som lisensjeger, som kommer i tillegg til krav som også gjelder ved vanlig jakt og fangst som for eksempel jegerprøve, bidrar til å gi oversikt over og kontroll med hvem som kan delta i lisensfelling. Se også om adgangen til å nekte registrering som lisensjeger nedenfor.

Departementet vil peke på at grunneiere kan stille tilleggskrav til lisensjegere som skal utøve felling på deres eiendom, i kraft av grunneiers enerett til jakt og fangst. Lovforslaget § 33 om grunneiers enerett til jakt og fangst gjelder tilsvarende for lisensfelling, jf. lovforslaget § 45 andre ledd. Grunneiere har for eksempel stilt krav om at lisensjegere som skal utøve lisensfelling av bjørn må gjennomføre et nettbasert opplæringskurs.

Hvilke av reglene i viltressursloven som skal gjelde ved lisensfelling følger av lovforslaget § 45 andre ledd. Bestemmelsen bygger på høringsforslaget § 41 andre ledd. Det foreslås at bestemmelsene i lovforslaget kapittel 1, 2, 4 og 5, kapittel 6 med unntak av §§ 38 og 41, og §§ 13, 51, 58 og 60, samt forskrifter gitt i medhold av disse bestemmelsene, skal gjelde ved lisensfelling. Det vil si at reglene om viltforvaltningen (kapittel 2), jegerprøve, registrering i Jegerregisteret, betaling av jegeravgift mv. (kapittel 4), utøvelse (kapittel 5) og rettigheter (kapittel 6) gjelder tilsvarende ved lisensfelling.

I tillegg gjelder lovforslaget § 13 om dager med jakt- og fangstforbud tilsvarende ved lisensfelling. Departementet mener dette er en videreføring av gjeldende rett, da det er lagt til grunn at lisensfelling skal følge reglene i viltloven for jakt og fangst. Forslaget innebærer også at lovforslaget §§ 51, 58 og 60 skal gjelde ved lisensfelling. Lovforslaget § 51 regulerer eiendomsretten til vilt som er avlivet med hjemmel i naturmangfoldloven § 18. Det foreslås at det slås fast at lovforslaget § 51 gjelder ved lisensfelling, for å unngå tvil om at henvisningen til «naturmangfoldloven § 18» i lovforslaget § 51 også omfatter vilt felt ved lisensfelling. Av samme grunn foreslår departementet at det slås fast at § 58 om overtredelsesgebyr og § 60 om straff gjelder for lisensfelling, selv om dette også følger av ordlyden i disse bestemmelsene. Departementet foreslår også at det slås fast at lovforslaget kapittel 1 om innledende bestemmelser gjelder, for å unngå tvil om dette.

Bestemmelser som ikke er listet opp i lovforslaget § 45 andre ledd anses ikke relevante for

gjennomføring av lisensfelling. Dette gjelder lovforslaget kapittel 3 om adgangen til jakt og fangst, sankning av egg og dun med videre, med unntak av § 13 om dager med jakt- og fangstforbud. Lisensfelling vedtas med hjemmel i naturmangfoldloven § 18. De øvrige reglene i lovforslaget kapittel 3 er derfor ikke relevante for lisensfelling. Reglene i lovforslaget kapittel 9 om diverse bestemmelser er heller ikke relevante for lisensfelling, med unntak av § 51. Lovforslaget § 38 om reindriftssame- nes rett til jakt og fangst, og lovforslaget § 41 om grunneiers enerett til sankning av egg og dun, er heller ikke relevante for lisensfelling. Det anses ikke nødvendig å angi at kapittel 11 skal gjelde. I tillegg mener departementet at det kan skape uklarhet dersom lovforslaget § 48 listes opp i § 45 andre ledd, siden § 48 første ledd omfatter et snev- rere fellingsgrunnlag enn lisensfelling, jf. lovforslaget § 3 bokstav d. Departementet understreker imidlertid at lovforslaget § 48 gjelder for lisensfel- ling i den utstrekning det følger av ordlyden i § 48.

I lovforslaget § 22 om ettersøk av påskutt vilt er det foreslått ulike regler for varsling, gjennom- føring og avslutning av ettersøk av henholdsvis såret hjortevilt, villsvin og muflon, og av såret gaupe. Ettersøk i forbindelse med lisensfelling skal følge samme regler som ettersøk ved jakt på gaupe. Departementet mener det må presiseres i lovforslaget § 45 andre ledd andre punktum at «ettersøk i forbindelse med lisensfelling følger § 22 første, andre, fjerde, femte og syvende ledd», for å gjøre det tydelig hvilke deler av lovforslaget § 22 som gjelder ved lisensfelling. Dette er en videreføring av gjeldende regulering i rovviltfor- skriften § 17 og utøvelsesforskriften § 27 andre ledd. Hittil er det kun åpnet for lisensfelling av fre- det rovvilt. Dersom det skulle bli aktuelt å åpne for lisensfelling av andre arter, antar departemen- tet det vil være hensiktsmessig at de samme sær- lige reglene for ettersøk gjelder for slike arter.

Når det gjelder innspillet fra Norges Jeger- og Fiskerforbund om å samle ettersøksreglene i et eget kapittel i loven, og ha en egen bestemmelse om ettersøk av store rovdyr i et slikt kapittel, viser departementet til vurderingene under punkt 8.2.4. Som beskrevet der, mener departementet at det er mer hensiktsmessig å ha et skille i loven mel- lom ettersøk i forbindelse med jakt som skjer i regi av jeger eller jaktlag, og reglene for ettersøk i regi av det offentlige. Som følge av dette systemet, og forslaget om et eget kapittel om felling etter naturmangfoldloven § 18, mener departementet at det ikke er en god lovteknisk løsning med en egen bestemmelse om ettersøk av store rovdyr.

Lovforslaget § 10 om adgangen til jakt og fangst er ikke relevant for lisensfelling, og er der- for ikke foreslått listet opp i § 45 andre ledd. Selv om det ikke er en direkte henvisning til prinsippet om hekke- og yngletidsfredning for gjennomfø- ring av lisensfelling, vil departementet under- streke at prinsippet om hekke- og yngletidsfred- ning i lovforslaget § 10 er et grunnleggende prin- sipp i viltforvaltningen. Prinsippet gjelder følgelig også ved lisensfelling.

Departementet har mottatt ett høringsinnspill der det foreslås å innføre en generell forfølgings- rett for den som reiser rovdyr ved lisensfelling. Departementet viser til at lovforslaget § 23 om rett til å forfølge såret storvilt på annens grunn ved ettersøk vil gjelde ved lisensfelling, jf. lovforslaget § 45 andre ledd. Departementet kan ikke se at det er grunnlag for å innføre en særskilt bestemmelse om en mer generell forfølgingsrett på uskadde dyr ved lisensfelling av store rovdyr.

Departementet opprettholder videre forslaget i høringen om at bestemmelsen gir hjemmel til å gi regler i forskrift om gjennomføring av lisensfel- ling. Se lovforslaget § 45 tredje ledd. Naturmang- foldloven § 18 første ledd gir hjemmel til ved for- skrift eller enkeltvedtak å «tillate» blant annet lisensfelling. Naturmangfoldloven § 18 første ledd vil derfor også gi hjemmel til å gi regler i forskrift som knyttes til å tillate lisensfelling. Det er derfor en viss overlapp mellom forskriftshjemmelen i naturmangfoldloven § 18 første ledd og forskrifts- hjemmelen i lovforslaget § 45 tredje ledd. Dersom bestemmelser i viltressursloven som gjelder for lisensfelling, jf. lovforslaget § 45 andre ledd, gir hjemmel til å gi forskrift, vil slike hjemler også kunne anvendes til å gi regler i forskrift som gjel- der for lisensfelling. Det bør forsøkes å unngå overlapp mellom lovbestemmelser. Departemen- tet har derfor vært i tvil om forslaget om en hjem- mel til å gi forskrift om gjennomføring av lisensfel- ling i viltressursloven skal opprettholdes. Depar- tementet har imidlertid falt ned på at det er hen- siktsmessig at bestemmelsen om lisensfelling inneholder en hjemmel for å gi regler i forskrift om gjennomføringen av lisensfelling. Det vil sikre en tydelig lovhjemmel for å gi slike regler i for- skrift. Det vises også til at rovviltforskriften og utøvelsesforskriften er hjemlet blant annet i vilt- loven § 26 nr. 3 og 4, som kun delvis foreslås vide- reført.

Formuleringen «gjennomføring» av lisensfel- ling er ment å gi hjemmel for å gi regler i forskrift om alle sider ved gjennomføringen av lisensfelling som er vedtatt etter naturmangfoldloven § 18 eller etter forskrift i medhold av § 18. Departementet

mener at det primært er organisering, deltakelse, plikter, utøvelse og forholdet til grunneierretten ved lisensfelling som det kan være aktuelt å gi regler om i forskrift med hjemmel i lovforslaget § 45 tredje ledd. Departementet presiserer at forskriftshjemmelen gjelder for gjennomføring av lisensfelling som er vedtatt etter naturmangfoldloven § 18. Naturmangfoldloven § 18 er hjemmelsgrunnlaget for å gi regler i forskrift om å tillate lisensfelling.

Departementet opprettholder også høringsforslaget om at det presiseres at det kan gis regler om å «nekte registrering som lisensjeger». Se lovforslaget § 45 tredje ledd. Kravet om registrering som lisensjeger i Jegerregisteret følger av lovforslaget § 45 første ledd, og det bør derfor gå frem av loven at det kan gis regler om å nekte slik registrering. Departementet har ikke registrert særlig motstand i høringen mot en hjemmel for å gi slike regler. Departementet viser til at lisensfelling innebærer felling av arter som det ikke er anledning til å drive vanlig jakt og fangst av, i praksis fredet rovvilt. Blant annet av hensyn til ordningens legitimitet i samfunnet, er det behov for å kunne nekte personer som har overtrådt relevant regelverk og vilkår å delta i lisensfelling. Det samme gjelder de som har foretatt andre handlinger som må anses uforenelige med å delta i lisensfelling og bestandsregulering av rovvilt. Avhengig av grunnlaget for slik nektelse, mener departementet at det skal kunne fastsettes regler som nekter registrering for kortere perioder (for eksempel ett jaktår), for lengre perioder (for eksempel flere jaktår), eller permanent. Det å delta i lisensfelling er ingen rettighet. Det innebærer at nektelse av registrering som lisensjeger heller ikke innebærer et rettighetstap.

Departementet opprettholder også at det skal være adgang til å fravike regler om utøvelse, grunneierretten med videre ved lisensfelling. Det vises til at det ble gitt dispensasjon fra forbudet mot bruk av løs, på drevet halsende hund ved lisensfelling av ulv i et avgrenset tilfelle i lisensfellingsperioden 2023/2024, med hjemmel i viltloven § 35. Etter sin ordlyd gir viltloven § 35 i dag direktoratet adgang til å fravike nærmere angitte regler i loven ved lisensfelling som gjennomføres for å avverge skade på bufe eller tamrein, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. Lisensfelling som gjennomføres for å ivareta offentlige interesser av vesentlig betydning, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav c, er ikke omfattet av denne adgangen. I begge tilfeller dreier lisensfelling seg om bestandsregulering, og etter departementets syn kan det ikke anses å være

større eller mindre behov for å fravike regler i loven ved felling hjemlet i bokstav b enn i bokstav c. Departementet mener derfor, som i høringsforslaget, at adgangen til å fravike regler i loven om jakt og fangst skal gjelde ved lisensfelling, uavhengig av formålet med lisensfelling. Departementet har ikke registrert innvendinger mot dette i høringen.

Departementet mener, som i høringsforslaget, at regler for jakt og fangst ved lisensfelling bare skal kunne fravikes i «særlige tilfeller», se lovforslaget § 45 tredje og fjerde ledd. Viltloven stiller ikke et slikt vilkår for å fravike regler i loven ved lisensfelling. Lisensfelling gjennomføres imidlertid for å regulere størrelsen på bestander av rovvilt, og ikke for å avverge konkrete skade- eller problemsituasjoner. Det medfører at behovet for å fravike regler for jakt og fangst er begrenset sammenlignet med skadefelling eller der myndighetene av eget tiltak har iverksatt uttak etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Dette underbygges av at reglene i viltloven i liten grad er fraveket i forbindelse med lisensfelling. Samtidig gir lovforslaget § 53 adgang til å fravike regler i loven i forskrift om bestandsregulering av høstbare arter der det foreligger «særegne forhold». Lisensfelling bygger på en intensjon om at rovviltet skal forvaltes mer på linje med de jaktbare viltartene, og det er derfor naturlig å se hen til adgangen til å fravike regler i loven i forbindelse med jakt og fangst av viltarter med fastsatt jakttid. Etter departementets syn vil det primært foreligge «særlige tilfeller» der kunnskapsbaserte vurderinger tilsier at det er et reelt behov for å fravike regler i loven for å oppnå nødvendig bestandsregulering av de aktuelle rovviltartene.

Forslaget innebærer blant annet at restriksjoner etter kapittel 5 kan fravikes, for eksempel ved å tillate bruk av motorkjøretøy eller lys ved lisensfelling, eller at lisensfelling kan gjennomføres uavhengig av grunneiers tillatelse, dersom det foreligger «særlige tilfeller».

Eventuelle unntak fra regler i viltressursloven ved lisensfelling, må vurderes i lys av Bernkonvensjonen. Etter Bernkonvensjonen, og etter alminnelige forvaltningsrettslige regler om forholdsmessighet, vil det være et avveiningsspørsmål hva som kan og bør tillates i det enkelte tilfellet.

Etter departementets syn vil også intensjonen om at lisensfelling skal bidra til at bjørn, jerv og ulv forvaltes mer på linje med de jaktbare artene, medføre at det er bestemmelser i lovforslaget det er lite praktisk å fravike. Departementet peker særlig på at det vil være anledning til å fravike

grunneierretten ved lisensfelling. Dette vil innebære at grunneier ikke kan nekte lisensfelling på sin eiendom. Ordningen med lisensfelling, slik den er etablert i rovviltforskriften, bygger imidlertid på at lisensfelling skal være knyttet til grunneierretten, på samme måte som jakt og fangst. Departementet mener derfor at det vil være lite aktuelt å fravike grunneierretten ved lisensfelling. Samtidig gir lovforslaget § 53, som gjelder bestandsregulering av viltarter som har jakttid under særegne forhold, en slik adgang. I tråd med intensjonen om at rovviltet gjennom lisensfelling skal kunne forvaltes mer på linje med jaktbart vilt, bør loven derfor gi en adgang til å fravike grunneierretten også ved lisensfelling i særlige tilfeller.

Noen høringsinstanser har pekt på at det kan være i strid med EMK tilleggsprotokoll nr. 1 artikkel 1 (P1-1) å fravike grunneierretten ved lisensfelling dersom grunneier nekter lisensfelling på sin eiendom av ulike grunner. Som beskrevet under punkt 3.3.2, har EMD avsagt flere dommer som kan være relevante for forståelsen av innholdet i rettighetene etter konvensjonen i lys av nasjonale reguleringer av jakt- og fangstutøvelse. Eksempelvis fant EMD i saken Herrmann mot Tyskland at nasjonale regler som påla eiere av jaktmark under et visst areal å bli innlemmet i en jaktordning, utgjorde et inngrep i eiendomsretten etter tilleggsprotokoll 1 artikkel 1. Plikten til å tolerere jakt på egen eiendom innebar en uforholdsmessig byrde for grunneier i denne saken, da han var imot jakt av etiske grunner. Adgangen til å tillate lisensfelling er vesentlig strengere regulert enn jakt og fangst. Det stilles blant annet krav om at fellingen må være nødvendig for å oppnå formål som angitt i loven. Lisensfelling kan tillates for å avverge skade på privat eiendom, eller for å ivareta offentlige interesser, jf. rovviltforskriften § 2 bokstav g. Etter departementets syn vil derfor en adgang til å kunne fravike grunneierretten ved lisensfelling, ikke være i strid med EMK første tilleggsprotokoll. Samtidig skiller lisensfelling seg fra skadefelling, ved at det ikke foreligger konkrete og mer eller mindre akutte skadesituasjoner. Forholdet til EMK første tilleggsprotokoll må vurderes konkret, dersom det skulle bli aktuelt å fravike grunneierretten i forskrift eller ved enkeltvedtak.

En rekke høringsinstanser har synspunkter på hvordan regler i viltressursloven skal kunne fravikes ved lisensfelling; om dette skal kunne skje i forskrift, ved enkeltvedtak eller i begge former. Etter departementets syn bør eventuelle fravikelser som et utgangspunkt skje ved forskrift. Departementet foreslår at en slik forskriftskompetanse

går frem av lovforslaget § 45 tredje ledd. Dersom det er aktuelt å fravike regler i loven ved lisensfelling, vil en forskriftsprosess sikre en grundig prosess med involvering og kunngjøring. Etter departementets syn kan det være særlig viktig med en involverende prosess dersom det vurderes å fravike regler i loven ved lisensfelling. Det å fravike regler i loven ved lisensfelling vil kunne oppfattes kontroversielt, og det bør legges opp til prosesser som i størst mulig grad bidrar til aksept for denne forvaltningen. Departementet antar også at eventuelle fravikelser i de fleste tilfeller vil falle inn under forskriftsbegrepet i forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b, fordi dette som oftest vil gjelde for en mer eller mindre ubestemt krets av personer (lisensjegere).

I høringsforslaget ba departementene om innspill på behovet for å kunne fravike regler i lovforslaget ved vedtak direkte i medhold av loven. En slik adgang følger av viltloven § 35, for regler om utøvelse av jakt og fangst og om grunneierretten. Flere av høringsinstansene er kritiske til en slik adgang, mens enkelte høringsinstanser støtter en slik adgang. Etter departementets syn er det hensyn som taler for og mot at regler i loven skal kunne fravikes ved vedtak direkte i medhold av loven ved lisensfelling. På den ene siden gjennomføres lisensfelling for å regulere størrelsen på bestander av bjørn, jerv og ulv, og er ikke knyttet til konkrete skade- eller problemsituasjoner. Behovet for raske avgjørelser om å fravike regler for jakt og fangst i lovforslaget fremstår derfor begrenset. Dette underbygges av at det i svært liten grad har vært ansett aktuelt å bruke fleksibiliteten etter viltloven § 35 til å fravike regler for jakt og fangst ved lisensfelling ved vedtak direkte i medhold av loven. På den andre siden gir viltloven § 35 en fleksibilitet som kan ivareta behov i spesielle situasjoner, eller behov som er knyttet til så avgrensede situasjoner at det kan være unødvendig og lite hensiktsmessig med en forskriftsprosess. Etter en samlet vurdering har departementet kommet til at det bør være en slik adgang. Se lovforslaget § 45 fjerde ledd.

Et vedtak om å tillate lisensfelling etter naturmangfoldloven § 18 er et enkeltvedtak, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd. Departementet legger til grunn at et vedtak om å fravike regler om jakt og fangst i lovforslaget ved lisensfelling derfor også er et enkeltvedtak. Det innebærer at forvaltningslovens regler om klage vil gjelde.

Det vil også kunne fastsettes regler i forskrift i medhold av lovforslaget § 45 tredje ledd som gir aktuell beslutningsmyndighet adgang til gjennom

enkeltvedtak å fravike regler i viltressursloven eller regler gitt i medhold av viltressursloven.

Når det gjelder innspillet fra NOAH – for dyrs rettigheter om at Bernkonvensjonen innebærer at eventuelle fravikelser fra regler i lovforslaget ved lisensfelling kun kan skje ved enkeltvedtak, deler ikke departementet denne forståelsen. Dersom det skal benyttes metoder ved lisensfelling som er forbudt etter Bernkonvensjonens vedlegg IV, må vilkårene i konvensjonens artikkel 9 være oppfylt. Dette kan også ivaretas ved fastsettelse av forskrift. Dersom det vurderes å fastsette forskrift som tillater bruk av metoder som er forbudt etter Bernkonvensjonens vedlegg IV, må det for det konkrete tilfellet vurderes om og hvordan det kan sikres at vilkårene i artikkel 9 er ivarettatt.

11.3 Skadefelling

11.3.1 Gjeldende rett

Begrepet «skadefelling» benyttes hovedsakelig om felling av vilt for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk, vann eller annen eiendom, hjemlet i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. Skadefelling kan også omfatte felling av vilt med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav a (beskytte naturlig forekommende planter, dyr og økosystemer), bokstav c (ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning) eller bokstav g (fremmede organismer). Skadefelling har som formål å avverge skade forårsaket av vilt i situasjoner hvor det foreligger et konkret skadepotensial. Skadefelling rettes derfor mot ett eller flere bestemte individer av en viltart, jf. viltforskriften § 3-3 første ledd bokstav c og rovviltforskriften § 2 bokstav a.

Myndigheten til å tillate skadefelling etter naturmangfoldloven § 18 ligger som utgangspunkt til Kongen, men er delegert til Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet. I tillegg er kommunen gitt myndighet til å gi tillatelse til uttak av hjortevilt og bever for å avverge skade etter § 18 første ledd bokstav b, samt til å fjerne beverbolig eller dam for å hindre vesentlig skade ved oversvømmelse, jf. naturmangfoldloven § 18 fjerde ledd.

Det er gitt nærmere regler om å tillate skadefelling av vilt i viltforskriften kapittel 3. Reglene i viltforskriften om skadefelling gjelder ikke for smågnagere og krypdyr som gjør skade på person eller eiendom, jf. naturmangfoldloven § 17 første ledd, hjortevilt og bever som gjør skade på avling, skog, vann eller annen eiendom, jf. naturmang-

foldloven § 18 fjerde ledd, eller for gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn, jf. rovviltforskriften. Viltforskriften er gitt med hjemmel i både viltloven og naturmangfoldloven. Etter viltforskriften kapittel 3 kan skadelidte selv gjennomføre skadefelling av enkelte arter etter egen beslutning, mens det for andre arter kreves tillatelse fra kommunen, statsforvalteren eller Miljødirektoratet.

Nærmere regler om å tillate skadefelling av bjørn, jerv, gaupe, kongeørn og ulv er gitt i rovviltforskriften. Rovviltforskriften er, som viltforskriften, gitt med hjemmel i både viltloven og naturmangfoldloven. For skadefelling av bjørn, jerv, gaupe og ulv brukes begrepet «betinget skadefelling», som er definert som «[v]edtak med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd b) om felling av enkeltindivider av rovvilt for å stanse eller forhindre skader på husdyr, tamrein eller annen eiendom som nevnt i loven § 18 første ledd b), der det på forhånd er fastsatt kvote og vilkår av overordnet myndighet», jf. rovviltforskriften § 2 første ledd bokstav a. Skadefelling av bjørn, gaupe, jerv og ulv i henhold til rovviltforskriften §§ 8, 9 og 13 gjennomføres normalt av kommunale eller interkommunale skadefellingslag.

Gjennomføring av skadefelling av vilt er i en viss utstrekning regulert direkte i viltloven. Viltloven bruker imidlertid i stor grad ordlyden «jakt og fangst». Utøvelsesforskriften, rovviltforskriften og viltforskriften inneholder utfyllende regler om gjennomføring av skadefelling. Utøvelsesforskriften gir regler om blant annet aldersgrense, bruk av våpen, jegerprøve, skyteprøve, bruk av hund, bruk av feller, og ettersøk ved felling av skadegjørende vilt i henhold til tillatelse gitt i naturmangfoldloven eller forskrifter med hjemmel i naturmangfoldloven. Viltforskriften gir enkelte regler om gjennomføringen av skadefelling av alle viltarter unntatt smågnagere og krypdyr som gjør skade på person eller eiendom, jf. naturmangfoldloven § 17 første ledd, hjortevilt og bever som gjør skade på avling, skog, vann eller annen eiendom, jf. naturmangfoldloven § 18 fjerde ledd og gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn, herunder regler om metoder og forholdet til grunneierretten. Rovviltforskriften gir enkelte regler om gjennomføring av skadefelling av gaupe, jerv, bjørn og ulv, blant annet regler om forholdet til grunneierretten, metoder for skadefelling og ettersøk.

Det går ikke klart frem av viltloven at krav om jegerprøve, registrering i Jegerregisteret, betaling av jegeravgift med videre gjelder for den som skal gjennomføre skadefelling. Det følger imidlertid forutsetningsvis av viltloven § 42 at kravet om betaling av jegeravgift som et utgangspunkt også

gjelder for annen felling enn vanlig jakt og fangst. Videre følger det i stor grad av utøvelsesforskriften at slike krav også gjelder ved skadefelling.

Det går ikke klart frem av viltloven om skadefelling er omfattet av reglene i lovens kapittel VI om utøvelse av jakt og fangst. Ved skadefelling av bjørn, jerv, gaupe og ulv for å forhindre skade på bufe og tamrein er det imidlertid forutsatt i viltloven § 35 første ledd at viltlovens kapittel VI om utøvelse av jakt og fangst som et utgangspunkt gjelder. For skadefelling av annet vilt er det fastsatt i viltforskriften § 3-13 første ledd at ved uttak av vilt etter denne forskriften «gjelder viltloven kapittel VI og forskrift 22. mars 2002 nr. 313 om utøvelse av jakt, felling og fangst hvis ikke annet er bestemt i tillatelsen».

Det går heller ikke klart frem av viltloven om skadefelling er omfattet av reglene i lovens kapittel VII om retten til jakt og fangst. Ved skadefelling av bjørn, jerv, gaupe og ulv for å forhindre skade på bufe og tamrein, er det imidlertid forutsatt i viltloven § 35 andre ledd at regelen om grunneiers enerett til jakt og fangst som et utgangspunkt gjelder. For skadefelling av annet vilt er det lagt til grunn i viltforskriften § 3-14 at uttak etter forskriften ikke er omfattet av grunneierretten. Det er fastsatt at den som gjennomfører skadefelling i medhold av tillatelse etter viltforskriften på forhånd skal varsle grunneier.

Regelverket gir generelt en vid adgang til å fravike de alminnelige reglene om jakt og fangst ved skadefelling. Viltloven § 26 inneholder en rekke forskriftshjemler, som er benyttet som hjemmelsgrunnlag for regler om skadefelling i rovviltforskriften og utøvelsesforskriften. Etter viltloven § 26 nr. 4 kan det gis nærmere regler om blant annet felling av vilt for «særlige formål uten hensyn til de regler som ellers gjelder». Se nærmere omtale av viltloven § 26 nr. 4 under punkt 12.6.

Videre gir viltloven § 35 første ledd direktoratet adgang til å bestemme at reglene om utøvelse av jakt og fangst kan fravikes ved skadefelling av bjørn, jerv, gaupe og ulv for å forhindre skade på bufe og tamrein. Ordlyden «bestemme» er i praksis tolket til å innebære at reglene kan fravikes ved enkeltvedtak og i forskrift. En slik regel er gitt i rovviltforskriften § 9. I rovviltforskriften § 9 siste ledd tredje punktum er det fastsatt at statsforvalteren kan knytte nærmere vilkår til skadefellingstillatelser, herunder «metoder for felling». I Klima- og miljødepartementets kommentar til bestemmelsen er det presisert at dette innebærer at regler som ellers gjelder i viltloven om fellings-, jakt- og fangstmetoder kan settes til side der statsforvalteren iverksetter skadefelling av rovvilt.

Eksempler er bruk av motorkjøretøy for å lete etter spor og bruk av feller til levende fangst. Miljødirektoratet har i brev av 14. juli 2017 delegert myndighet til å fravike forbudet mot bruk av løs, på drevet halsende hund ved skadefelling av ulv til statsforvalteren. Statsforvalteren gir tillatelse til bruk av løs, på drevet halsende hund ved skadefelling av ulv etter en konkret vurdering. I veilederen M-1440, 2019 «Veileder for gjennomføring av fellingsoppdrag» har Miljødirektoratet for øvrig gjennomgått og vurdert metodebruk ved skadefelling av rovvilt. Viltloven § 35 andre ledd gir direktoratet adgang til å bestemme at felling av bjørn, jerv, gaupe og ulv for å forhindre skade på bufe og tamrein, og skadefelling av hjortevilt og bever etter naturmangfoldloven § 18 fjerde ledd, kan «utføres av andre enn den jaktberettigede». Det vil si at viltlovens regler om retten til jakt og fangst kan fravikes ved slik felling. En slik regel er gitt i rovviltforskriften § 9. Det følger av rovviltforskriften § 9 siste ledd siste punktum at statsforvalteren kan bestemme at skadefelling av bjørn, jerv, gaupe og ulv kan «gjennomføres uavhengig av grunneiers jaktrett, jf. viltloven § 35».

Ved skadefelling av annet vilt enn bjørn, jerv, gaupe og ulv er det fastsatt i viltforskriften § 3-13 første ledd andre punktum at «beslutningsmyndigheten kan tillate andre metoder for uttak» enn de som følger av viltlovens regler om utøvelse av jakt og fangst. Andre metoder for felling kan for eksempel være at man fraviker reglene for bruk av feller eller våpen. Eksempler på tilfeller hvor det er behov for å benytte andre metoder for felling, kan være ved skadefelling i tettbygde strøk, i næringsmiddellegg eller på flyplasser. Etter § 3-13 andre ledd kan Miljødirektoratet etter søknad gi «firma som driver med skadedyrbekjempelse generelle tillatelser til andre avlivingsmetoder på nærmere angitte vilkår».

Etter viltloven § 42 kan departementet gi regler i forskrift om å frita for betaling av jegeravgift ved felling som ikke er ledd i vanlig jakt og fangst. En slik regel er fastsatt i viltforskriften § 3-13 tredje ledd. Det følger av viltforskriften § 3-13 at det ikke er krav om betalt jegeravgift ved skadefelling av vilt etter denne forskriften, men den som bruker skytevåpen eller felle ved uttak skal være registrert i Jegerregisteret.

I rovviltforskriften § 17 og utøvelsesforskriften § 27 er det gitt særlige regler om ettersøk av gaupe, jerv, bjørn, kongeørn og ulv. Reglene gjelder blant annet for ettersøk av disse artene i forbindelse med skadefelling. Se punkt 8.2 for en nærmere beskrivelse av rovviltforskriften § 17 og utøvelsesforskriften § 27.

Eiendomsretten til vilt som er felt ved skadefelling ligger til Viltfondet, jf. viltloven § 48 første ledd andre punktum, se nærmere omtale under punkt 12.3.

11.3.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo en egen bestemmelse om gjennomføring av skadefelling. Se høringsforslaget § 42.

Departementene foreslo at skadefelling som et utgangspunkt skulle følge de fleste reglene om jakt og fangst i høringsforslaget. Departementenes forslag innebar konkret at bestemmelsene i høringsforslagets kapittel 1, 2, 4, 5, kapittel 6 med unntak av § 34, kapittel 11, og §§ 47, 54, 55 og 57, samt forskrift gitt i medhold av disse bestemmelsene, skulle gjelde ved skadefelling. Departementene foreslo at det skulle tydeliggjøres at ettersøk av bjørn, jerv, gaupe og ulv i forbindelse med skadefelling skulle følge høringsforslaget § 19 første, andre, fjerde, femte og syvende ledd, som ved jakt på gaupe.

Departementene foreslo også en hjemmel i høringsforslaget § 42 andre ledd for Kongen til å gi regler i forskrift om gjennomføring av skadefelling, blant annet om at felling kan gjennomføres uten hensyn til bestemmelser i viltressursloven eller forskrift i medhold av loven. Departementene foreslo at Kongen ved enkeltvedtak kan fravike bestemmelser i viltressursloven eller forskrift i medhold av loven, jf. høringsforslaget § 42 tredje ledd.

11.3.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt om lag 40 høringsinnspill til høringsforslaget § 42 om skadefelling.

Norges Bondelag støtter forslaget om å etablere et klart skille mellom skadefelling og ordinær jakt. *Statsforvalteren i Innlandet* støtter presiseringer knyttet til felling i høringsforslaget § 42.

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus støtter forslaget, herunder tydeliggjøring av formalkrav til jegeren. *Skogkurs, Bjerkreim, Indre Østfold, Lund og Sokndal kommuner* mener det bør stilles særskilte kompetansekrav for å kunne drive med skadefelling.

Utmarksavdelinga Vest AS mener bestemmelsen bør plasseres i naturmangfoldloven, mens *Stavanger kommune* mener at lovteksten i § 42 er uklart og bør tydeliggjøres.

Bergen kommune mener det er behov for utfyllende regler om hvilke vilkår som skal ligge til

grunn for kommunenes vurdering av skadefelling hjemlet i naturmangfoldloven § 18 fjerde ledd.

De fleste høringsinnspillene dreier seg om adgangen til å fravike regler for jakt og fangst ved skadefelling. En rekke høringsinstanser, herunder *Innlandet fylkeskommune, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og kommunene Dovre, Lesja, Lom, Sel og Vågå* mener det bør være en videre adgang til bruk av virkemidler ved skadefelling enn ved jakt og fangst. Flere av disse peker spesifikt på at det bør være en slik adgang ved skadefelling av store rovdyr. En rekke høringsinstanser, herunder *Dovre, Lesja, Lom, Sel og Vågå kommuner*, mener en slik videre adgang til virkemiddelbruk bør følge direkte av loven og ikke av forskrift.

Aremark, Bjerkreim, Indre Østfold, Lund og Sokndal kommuner støtter forslaget om at det ved skadefelling tydeligere kan dispenseres fra bestemmelsene som er nevnt. *Innlandet fylkeskommune* mener det kan fremstå unødvendig byråkratisk om det kreves en dispensasjon for hvert enkelt tilfelle så lenge hensyn til bufe, villrein og annet vilt er ivarettatt.

Alvdal, Folldal, Nord-Fron og Tynset kommuner mener regelverket til kommunale skadefellingslag bør inn i egen forskrift.

Flere av høringsinstansene, herunder *Norsk Bonde- og Småbrukarlag, kommunene Alvdal, Bardu, Folldal, Nord-Fron, Saltdal, Tynset og Vågå* mener kommunale og interkommunale skadefellingslag bør ha den samme adgangen til bruk av virkemidler som Statens naturoppsyn. *Bardu og Saltdal kommuner* mener det bør være en hjemmel som gir statsforvalteren og Miljødirektoratet anledning til å dispensere fra bestemmelser slik at skadefelling i regi av kommunale og interkommunale skadefellingslag i større grad sidestilles med de statlige fellingslag.

En rekke høringsinstanser har synspunkter på mer konkrete virkemidler de mener bør tillates ved skadefelling. *Innlandet fylkeskommune* mener at bruk av løs, på drevet halsende hund er vesentlig for å gjennomføre en effektiv og samfunnsøkonomisk felling av ulv og bjørn, og anser at høringsforslaget tar høyde for dette. Også *Meråker kommune* tar til orde for at det bør åpnes for bruk av løs, på drevet halsende hund ved skadefelling av ulv, jerv og bjørn. *Nord-Fron kommune* mener løs, på drevet halsende hund må tillates til bruk og trening på store rovdyr for å ha vel fungerende hunder som kan benyttes ved skadefelling, og ønsker en generell forenkling og effektivisering når det gjelder dispensasjon fra regler om båndtvang og regler om motorferdsel. *Alvdal, Folldal, Sør-Varanger og Tynset kommuner* mener

alle hunderaser må gjøres tilgjengelige, og at skadefellingsmannskap må få dispensasjon fra båndtvang- og motorferdselsforbud. *Engerdal Senterparti* anbefaler at bruk av løs, på drevet halsende hund ved skadefelling av rovvilt integreres i regelverket, inkludert opplæring i bruk av slike hunder. Partiet foreslår at kommunene gis myndighet til å gi tillatelser til bruk av slike hunder for kommunale fellingslag, både i fellingsammenheng og til trening. Sel kommune mener det må tillates bruk av hund og særskilte siktemidler. Dovre, Lesja, Lom, Skjåk og Vågå kommuner mener restlysfosterkende, termisk siktemiddel og andre siktemiddel med liknende teknologi må tillates brukt under skadefelling av store rovvilt, og spesielt ved skadefelling av jerv. Norsk Bonde- og Småbrukarlag skriver i sin høringsuttalelse at det må være lov å bruke droner til å lokalisere vilt ved skadefelling, at kunstig lys må være tillatt, at grunneiers enerett til jakt må kunne tilsidesettes, og at nytt forskriftsverk må åpne for bruk av løs, på drevet halsende hund på rovviltarter det er aktuelt å skadefelle. Også *Norsk Sau og Geit* mener det er riktig å videreføre dagens praksis om at skadefelling skal kunne gjennomføres uten grunneiers samtykke. Alvdal, Folldal, Tynset og Vågå kommuner mener håndvåpen med egnet kaliber må kunne brukes til felling av jerv i steinur.

NOAH – for dyrs rettigheter mener mange unntak gis konsekvent og dermed uthuler forbud mot forbudte metoder. Foreningen mener grunneier må kunne motsette seg skadefelling på egen eiendom, se nærmere beskrivelse av innspillet under punkt 11.2.3. *NOAH – for dyrs rettigheter* støtter ikke en bestemmelse i viltforskriften om at skadefelling kan gjennomføres uavhengig av reglene i viltressursloven. Foreningen er mot at skadefelling presenteres som et «hellig oppdrag» hvor de vanlige lovreglene ikke gjelder, og mener det gir et signal til allmennheten om at «alt» er tillatt mot dyr som gjør «skade».

Rogaland fylkeskommune mener at kommende forskriftsendringer bør åpne for at kommunen får flere alternativer til skadefelling for å redusere høye bestander av hjortevilt i tettbygde strøk.

FugleAdvokatene mener terskelen for skadefellingsvedtak må være høyere enn i dag, mens *Dyrenes Rett* mener skadefelling ikke bør tillates i den perioden dyrene har unger. *NOAH – for dyrs rettigheter* mener skadefelling ikke kan gjennomføres på dager med jaktforbud.

Norges Miljøvernforbund mener at ingen som tidligere er straffet for faunakriminalitet skal kunne tillates å delta i skadefelling.

11.3.4 Departementets vurderinger

Regler om gjennomføring av skadefelling går frem av lovforslaget § 46 og bygger i stor grad på høringsforslaget § 42. Skadefelling er foreslått definert i lovforslaget § 3 bokstav e. Også skadefelling som er vedtatt av kommunen med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 fjerde ledd omfattes av lovforslaget § 46, jf. definisjonen av skadefelling i lovforslaget § 3 bokstav e. Departementet understreker at naturmangfoldloven § 18 er lovgrunnlaget for å tillate skadefelling. Adgangen til å tillate skadefelling etter naturmangfoldloven § 18 har ikke vært en del av høringen.

Departementet foreslår at de fleste reglene i viltressursloven skal gjelde tilsvarende for skadefelling. Det gjelder blant annet regler om viltforvaltningen (lovforslaget kapittel 2), regler om jegerprøve, registrering i Jegerregisteret, betaling av jegeravgift mv. (lovforslaget kapittel 4), regler om utøvelse (lovforslaget kapittel 5) og regler om rettigheter (lovforslaget kapittel 6). Se lovforslaget § 46 første ledd. Forslaget innebærer en tydeligere og mer helhetlig regulering i lov av gjennomføringen av skadefelling, enn etter gjeldende rett. Samtidig er det behov for å videreføre en fleksibilitet til blant annet å kunne gjennomføre skadefelling uavhengig av tillatelse fra grunneier, og til å ha adgang til å bruke metoder som gir tilstrekkelig effektiv og forsvarlig felling. Se lovforslaget § 46 andre og tredje ledd. Det vil være behov for endringer i forskriftene som regulerer skadefelling for å videreføre fleksibiliteten som i dag gjelder for gjennomføring av skadefelling.

Det følger av lovforslaget § 46 første ledd at bestemmelsene i kapittel 1, 2, 4 og 5, kapittel 6 med unntak av §§ 38 og 41, og §§ 51, 58 og 60, samt forskrift gitt i medhold av disse bestemmelsene, gjelder ved skadefelling.

Bestemmelsene som ikke er listet opp, anses ikke relevante for gjennomføring av skadefelling. Lovforslaget kapittel 3 om adgangen til jakt og fangst, sanking av egg og dun med videre, inkludert lovforslaget § 13 om dager med jakt- og fangstforbud er ikke relevant ved skadefelling. Etter gjeldende rett er det lagt til grunn at viltloven § 10 om dager med jaktforbud ikke gjelder for skadefelling. Dette foreslås videreført. Kapittel 9 om diverse bestemmelser er heller ikke relevant for skadefelling, med unntak av lovforslaget § 51 om det statlige viltfondets eiendomsrett og inndragning av ulovlig felt vilt med videre. Lovforslaget § 38 om reindriftssamenes rett til jakt og fangst, og lovforslaget § 41 om retten til sanking

av egg og dun, er heller ikke relevante for skadefelling.

Lovforslaget innebærer at kapittel 4 som et utgangspunkt gjelder tilsvarende ved skadefelling. Det vil si at krav om blant annet jegeravgift, registrering i Jegerregisteret, betaling av jegeravgift, krav om skyteprøve og eventuelle andre kompetansekrav og alderskrav, gjelder for den som skal gjennomføre skadefelling. Noen høringsinstanser mener det er behov for å stille særlige kompetansekrav for utøvelse av skadefelling. Departementet vil vise til at lovforslaget § 46 innebærer at § 20, som gir hjemmel til å gi forskrift om kompetansekrav som må være oppfylt før utøvelse av blant annet jakt og fangst, gjelder tilsvarende for skadefelling. Det vises også til forslaget om en hjemmel for å gi regler i forskrift om gjennomføring av skadefelling, se lovforslaget § 46 andre ledd. Departementet mener derfor at loven gir tilstrekkelig hjemmel til å stille kompetansekrav til jegere som skal utøve skadefelling, dersom det vurderes som aktuelt.

Lovforslaget innebærer videre at kapittel 5 om utøvelse av jakt og fangst som et utgangspunkt gjelder tilsvarende ved skadefelling. Flere høringsinstanser mener at skadefelling ikke skal være omfattet av reglene for utøvelse av jakt og fangst, eller at det burde fastsettes unntak fra forbud mot bruk av enkelte virkemidler direkte i loven fremfor at det gis dispensasjon i enkeltsaker. Departementet viser til at bestemmelsene i lovforslaget kapittel 5 bygger på vurderinger av blant annet sikkerhet, dyrevelferd og internasjonale forpliktelser. Departementet mener derfor at skadefelling som et utgangspunkt skal følge reglene i viltressursloven for utøvelse av jakt og fangst. Departementet viser også til at det etter gjeldende rett, jf. viltloven § 35, er forutsatt at reglene om utøvelse av jakt og fangst som et utgangspunkt gjelder for skadefelling av bjørn, jerv, gaupe og ulv for å avverge skade på bufe og tamrein. For skadefelling av rovvilt i de nevnte tilfellene er forslaget derfor en videreføring av gjeldende rett. For skadefelling av annet vilt etter viltforskriften innebærer forslaget en lovfesting av regelen i viltforskriften § 3-13.

I lovforslaget § 22 om ettersøk av påskutt vilt, er det foreslått ulike regler for varsling, gjennomføring og avslutning av ettersøk av henholdsvis påskutt hjortevilt, villsvin og muflon, og av påskutt gaupe. Reglene i lovforslaget § 22 som gjelder gaupe er en videreføring av gjeldende regler for ettersøk av bjørn, jerv, gaupe, kongeørn og ulv i rovviltforskriften § 17 og utøvelsesforskriften § 27 andre ledd. For å klargjøre hvilke deler av lovfor-

slaget § 22 som gjelder ved skadefelling av disse rovviltartene opprettholder departementet forslaget om å presisere dette i ordlyden i lovforslaget § 46. Se § 46 første ledd andre punktum.

Lovforslaget innebærer videre at kapittel 6 om retten til jakt og fangst som et utgangspunkt gjelder tilsvarende ved skadefelling. For skadefelling av bjørn, jerv, gaupe og ulv for å avverge skade på bufe og tamrein tydeliggjør forslaget utgangspunktet etter viltloven § 35 andre ledd. For skadefelling av annet vilt etter viltforskriften innebærer lovforslaget § 46 en endring sammenlignet med gjeldende rett. Forslaget er imidlertid ikke ment å innebære en realitetsendring. Det vises til nærmere omtale under, om adgangen til å fravike blant annet regelen om grunneierretten ved skadefelling. Det tas sikte på å videreføre regelen i rovviltforskriften § 9 om at skadefelling som iverksettes av statsforvalteren etter bestemmelsen kan «gjennomføres uavhengig av grunneiers jaktrett». Det tas også sikte på å fastsette en tilsvarende bestemmelse i rovviltforskriften § 13, i forbindelse med Miljødirektoratets myndighet til å fatte vedtak om felling etter rovviltforskriften. Det vil også vurderes en bestemmelse i viltforskriften om at skadefelling etter viltforskriften kan gjennomføres uavhengig av grunneiers rett til jakt og fangst.

Lovforslaget innebærer videre at §§ 51, 58 og 60 gjelder ved skadefelling. Lovforslaget § 51 regulerer eiendomsretten til vilt som er avlivet med hjemmel i naturmangfoldloven § 18, og det går dermed direkte frem av ordlyden at bestemmelsen gjelder for skadefelling. Det foreslås likevel at det slås fast at lovforslaget § 51 gjelder ved skadefelling, for å unngå tvil om dette. Av samme grunn foreslår departementet at det slås fast at lovforslaget §§ 58 og 60 gjelder for skadefelling. Det foreslås også å slå fast at lovforslagets kapittel 1 om innledende bestemmelser og kapittel 2 om viltforvaltningen gjelder for skadefelling, for å unngå tvil om dette. Det anses ikke nødvendig å angi at kapittel 11 skal gjelde. I tillegg mener departementet at det kan skape uklarhet dersom lovforslaget § 48 listes opp i § 46 første ledd, siden § 48 første ledd omfatter et snevrere fellingsgrunnlag enn skadefelling, jf. lovforslaget § 3 bokstav e. Departementet understreker imidlertid at lovforslaget § 48 gjelder for skadefelling i den utstrekning det følger av ordlyden i § 48.

Departementet opprettholder forslaget om at Kongen gis hjemmel til å gi regler i forskrift om «gjennomføring av skadefelling». Se lovforslaget § 46 andre ledd.

Naturmangfoldloven § 18 første ledd gir hjemmel til ved forskrift eller enkeltvedtak å tillate

blant annet skadefelling. Naturmangfoldloven § 18 første ledd vil derfor også gi hjemmel til å gi regler i forskrift som knyttes til å «tillate» skadefelling. Det er derfor en viss overlapp mellom forskriftshjemmelen i lovforslaget § 46 andre ledd og naturmangfoldloven § 18 første ledd. Bestemmelser i viltressursloven som etter lovforslaget § 46 første ledd gjelder for skadefelling, og som inneholder hjemmel til å gi forskrift, vil gi hjemmel til å gi forskrift på det aktuelle feltet også for skadefelling. Dette medfører en overlapp mellom forskriftshjemmelen i lovforslaget § 46 andre ledd og slike forskriftshjemler. Det bør forsøkes å unngå overlapp mellom lovbestemmelser. Departementet har likevel kommet til at det er hensiktsmessig å videreføre forslaget om en egen hjemmel for regler i forskrift om gjennomføring av skadefelling, på samme måte som for lovforslaget § 45 og § 47. Det vil gi en tydelig lovhjemmel for å gi regler om gjennomføring av skadefelling i forskrift. Det vises også til at rovviltforskriften og utøvelsesforskriften er hjemlet blant annet i viltloven § 26 nr. 3 og 4, som kun delvis foreslås videreført.

Formuleringen «gjennomføring av skadefelling» er ment å gi hjemmel for å gi regler i forskrift om alle sider ved gjennomføringen av skadefelling som er vedtatt etter naturmangfoldloven § 18 eller etter forskrift i medhold av § 18. Departementet mener det primært er organisering, deltakelse, plikter, utøvelse og forholdet til grunneierretten ved skadefelling det vil være aktuelt å gi regler om i forskrift med hjemmel i lovforslaget § 46 andre ledd. Departementet presiserer at forskriftshjemmelen gjelder for gjennomføring av skadefelling som er vedtatt etter naturmangfoldloven § 18. Naturmangfoldloven § 18 er lovgrunnlaget for å gi regler i forskrift om å tillate skadefelling.

Enkelte høringsinstanser mener at personer som er straffet for faunakriminalitet bør kunne nektes å utøve skadefelling. Ved faunakriminalitet kan en reaksjon være at man ved dom eller forelegg fratras retten til å utøve jakt og fangst. I praksis håndteres dette ved at man mister adgangen til å betale jegeravgift så lenge rettighetstapet består. Kravet om betaling av jegeravgift gjelder som et utgangspunkt også ved skadefelling, jf. lovforslaget § 46 første ledd og § 16. Dersom jegeren skal nektes utøvelse av skadefelling for en lengre periode enn tap av retten til jakt og fangst, kreves det forskriftshjemmel for det. Departementet viser til at lovforslaget § 46 andre ledd gir hjemmel for å gi regler om blant annet deltakelse i skadefelling. Departementet mener dette gir tilstrekkelig hjem-

mel til å gi regler i forskrift om blant annet slike begrensninger i adgangen til å delta i skadefelling.

Departementet mener det bør gå frem av lovforslaget § 46 andre ledd at kommunen kan tildeles oppgaver i forskrift etter bestemmelsen. Departementet viser for eksempel til at kommunen i dag er tildelt oppgaver knyttet til skadefelling etter viltforskriften, som også omfatter en adgang til å fatte avgjørelser om utøvelsen av fellingen. Dette er nytt sammenlignet med forslaget som var på høring.

En rekke høringsinstanser mener det bør være adgang til å bruke flere virkemidler ved skadefelling enn ved jakt og fangst, mens andre høringsinstanser er kritiske til en slik adgang. Departementets vurdering er at det kan gjøre seg gjeldende særlige behov knyttet til effektivitet og presisjon ved skadefelling. Slike behov gjelder ikke bare med hensyn til effektiviteten ved fellingen, men kan også være knyttet til å sikre forsvarligheten ved fellingen. Det kan for eksempel være behov for å gjennomføre felling uavhengig av om det er innhentet tillatelse fra grunneier eller for å bruke virkemidler som bruk av motorkjøretøy eller lys i forbindelse med fellingen. Departementet foreslår derfor, som i høringen, at det skal være adgang til å fravike regler i viltressursloven ved skadefelling. Se lovforslaget § 46 andre og tredje ledd.

Departementet viser til at flere bestemmelser i viltloven, viltforskriften og rovviltforskriften enten fraviker reglene om jakt og fangst ved skadefelling, forutsetter at disse reglene ikke gjelder ved skadefelling, eller gir adgang til å fravike regler om jakt og fangst ved skadefelling. Departementet mener det er behov for en tydelig hjemmel for å kunne videreføre fleksibiliteten etter disse bestemmelsene. Lovforslaget § 46 andre ledd gir derfor Kongen hjemmel til å gi forskrift blant annet om at «felling kan gjennomføres uten hensyn til bestemmelser som nevnt i første ledd». Adgangen til å gi regler som fraviker regler i eller i medhold av viltressursloven, gjelder generelt for skadefelling. Det vil si uavhengig av art eller det nærmere formålet med skadefellingen. Dette vil ivareta fleksibiliteten som i dag følger av viltloven § 35 og av forskrifter som gjelder for skadefelling, og som det ikke er til hensikt å innskrenke. Departementet mener denne utvidelsen først og fremst er knyttet til ordlyden i viltloven § 35. Det vises for eksempel til at viltforskriften § 3-13 i dag gir beslutningsmyndigheten adgang til å tillate andre metoder ved skadefelling av vilt etter forskriften, enn det som følger av viltloven kapittel VI og utøvelsesforskriften. Departementet antar der-

for at lovforslaget på dette punktet ikke vil medføre særlige endringer i praksis.

Departementet opprettholder forslaget om at det i tillegg skal være adgang til å fravike reglene i loven ved enkeltvedtak direkte i medhold av loven ved skadefelling. Se lovforslaget § 46 tredje ledd. Dette viderefører fleksibiliteten som i dag følger av viltloven § 35 for skadefelling av bjørn, jerv, gaupe og ulv for å avverge skade på bufe og tamrein, samt for skadefelling av annet vilt etter viltforskriften § 3-13. Vedtak om å tillate felling etter naturmangfoldloven § 18 er et enkeltvedtak, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd. Departementet legger til grunn at en avgjørelse om å fravike regler om gjennomføring av slik felling også vil være et enkeltvedtak. Det innebærer at forvaltningslovens regler om blant annet klage vil gjelde for slike vedtak. Departementet viser til at det også kan fastsettes regler i forskrift i medhold av lovforslaget § 46 andre ledd som gir aktuell beslutningsmyndighet adgang til å ved enkeltvedtak fravike regler i viltressursloven eller regler gitt i medhold av viltressursloven.

Eventuelle unntak fra bestemmelser gitt i eller i medhold av viltressursloven ved skadefelling må vurderes i lys av behovet for å gjøre et slikt unntak og egnetheten ved virkemiddelet som vurderes. Eventuelle unntak fra reglene i loven eller i medhold av loven må også vurderes i lys av Bernkonvensjonen. I henhold til forpliktelser etter Bernkonvensjonen, og til alminnelige forvaltningsrettslige regler om forholdsmessighet, vil det være et avveiningsspørsmål hva som kan og bør tillates i det enkelte tilfelle.

Enkelte høringsinstanser mener fravikelse av grunneierretten kan komme i konflikt med EMK tilleggsprotokoll nr. 1 artikkel 1 (P1-1), dersom grunneier av ulike grunner nekter skadefelling på sin eiendom. Hvorvidt en regulering som griper inn i eiendomsretten er i overensstemmelse med konvensjonen, beror blant annet på om inngrepet er hjemlet i lov, forfølger et legitimt formål, og om det ivaretar en rimelig balanse mellom hensynet til samfunnets interesser og kravet om beskyttelsen av individuelle rettigheter (proporsjonalitetskravet). Konvensjonspartene har en betydelig skjønnsmargin i vurderingen av om et inngrep er proporsjonalt. Departementets vurdering er at en adgang til å bestemme at skadefelling kan skje uten hensyn til utgangspunktet om at grunneier har enerett til jakt og fangst på sin eiendom, ikke er i strid med forpliktelser etter EMK tilleggsprotokoll nr. 1 artikkel 1. For det første er skadefelling strengere regulert enn jakt og fangst, jf. vilkårene i naturmangfoldloven § 18. Skadefelling må

blant annet oppfylle formål som nevnt i naturmangfoldloven § 18 første ledd, og det kan ikke være noen annen tilfredsstillende måte å oppnå formålet på, jf. naturmangfoldloven § 18 andre ledd. Skadefelling gjennomføres for å avverge skade på ulike interesser – private, offentlige eller naturmangfold. Etter departementets syn er det klart at skadefelling ivaretar et legitimt formål. Departementet vil også peke på systemet på dette punktet, som innebærer at hovedregelen ved jakt, fangst og lisensfelling er at grunneier vil kunne motsette seg slike uttak av vilt på sin eiendom, mens det kan være mer aktuelt å gjennomføre felling selv om grunneier motsetter seg dette når det er snakk om skadefelling og felling som myndighetene iverksetter av eget tiltak i medhold av naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Departementets oppfatning er også at skadefelling i de fleste tilfeller gjennomføres fordi grunneier eller bruker opplever skader forårsaket av vilt på egen eiendom, og dermed søker om og får tillatelse til skadefelling. Følgelig vil det bare unntaksvis være slik at skadefelling skjer uavhengig av om grunneier har tillatt felling. Et eksempel på sistnevnte situasjon er ved beitebruk med husdyr og tamrein, der det vil kunne være aktuelt å tillate skadefelling av rovvilt basert på bruksretten til beite, som er uavhengig av grunneierretten. Departementets syn er at dette systemet ivaretar en rimelig balanse mellom hensynet til samfunnets interesser og kravet om beskyttelse av individuelle eiendomsrettigheter.

En rekke høringsinstanser mener det må gjøres unntak fra forbud mot enkelte jakt- og fangstmetoder i forskrift, særlig for skadefelling av rovvilt. Flere har pekt på et behov for å bruke drivende hunder (løs, på drevet halsende hund) ved skadefelling av rovvilt. Departementet viser til omtalen i punkt 8.7 om at forbudet mot bruk av drivende hunder under jakt foreslås flyttet til forskrift, jf. lovforslaget § 27. I høringsnotatet ble det beskrevet at utøvelsesforskriften § 22 vil bli endret i lys av dette, for å tydeliggjøre at bruk av drivende hunder under jakt fremdeles skal være forbudt, men med unntak for enkelte viltarter. Et slikt forbud vil gjelde tilsvarende for skadefelling, jf. lovforslaget § 46 første ledd og § 27. Samtidig innebærer lovforslaget § 46 andre og tredje ledd en adgang til å bestemme at drivende hunder skal kunne benyttes ved skadefelling. Som beskrevet i høringsnotatet vil et forslag til forskriftsbestemmelser bli sendt på høring på et senere tidspunkt, og nye regler vil bli vedtatt samtidig som forslaget til ny lov trer i kraft.

Flere høringsinstanser mener det bør etableres egne regler i forskrift om blant annet utøvelsesregler for kommunale og interkommunale skadefellingslag. Som beskrevet, mener departementet at utgangspunktet skal være at reglene for jakt- og fangstutøvelse i lovforslaget kapittel 5 skal gjelde ved skadefelling. Om det skal gjøres unntak fra regler om jakt- og fangstmetoder ved skadefelling må vurderes i forbindelse med eventuelle senere forskriftsprosesser.

Noen høringsinstanser ønsker en hjemmel som gir statsforvalteren og Miljødirektoratet anledning til å dispensere fra regler om jakt- og fangstutøvelse ved skadefelling. Departementet viser til at myndigheten til å gi forskrift er foreslått lagt til Kongen. Adgangen til å fravike reglene i viltressursloven ved skadefelling, jf. lovforslaget § 46 andre og tredje ledd, kan delegeres og forankres på ulike myndighetsnivå, slik at ulike myndigheter har forskjellig kompetanse på området, dersom det er hensiktsmessig. En nærmere vurdering av dette vil eventuelt foretas i en forskriftsgjennomgang.

11.4 Felling iverksatt av myndighetene

11.4.1 Gjeldende rett

Etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd kan myndigheten etter loven av eget tiltak iverksette uttak av vilt for formål som nevnt i § 18 første ledd. Det innebærer at felling kan besluttes uavhengig av søknad om fellingstillatelse. Eksempler på tilfeller der det kan være aktuelt at myndighetene iverksetter uttak av eget tiltak, kan være situasjoner der vilt har forvillet seg inn i bebyggelse og utgjør en fare for personer eller eiendom, eller uttak som krever særlige vurderinger og kompetanse, som for eksempel felling av jerv i yngletiden (hiuttak).

Myndigheten til å iverksette uttak av vilt etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd er ved kongelig resolusjon 19. juni 2009 nr. 705 lagt til Klima- og miljødepartementet. Departementet har i brev 8. november 2012 delegert myndigheten videre til Miljødirektoratet. Statens naturoppsyn, som er en del av Miljødirektoratet, gjennomfører i de fleste tilfeller felling som Klima- og miljødepartementet eller Miljødirektoratet har iverksatt etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd.

Miljødirektoratet har delegert myndighet til å iverksette uttak av vilt etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd til kommunen og statsforvalteren i noen nærmere angitte problemområder og skadesituasjoner, jf. brev 16. september 2013 med

referanse 2013/5052. Kommunen er delegert myndighet til å iverksette uttak av bestemte individer av alle hjorteviltartene og villsvin når de oppholder seg på trafikkerte eller tettbygde områder og utgjør en fare for skade på person eller skaper trafikkfarlige situasjoner. Kommunen er også delegert myndighet til å iverksette uttak av særlig aggressive individer av knoppsvane og kanadagås når de oppholder seg på områder hvor de utgjør en fare for skade på person, eller hindrer ferdsel. Statsforvalteren er delegert myndighet til å iverksette uttak av bestemte individer av moskus når de vandrer til, eller oppholder seg i tettbygde områder, slik at de kan utgjøre en fare for skade på person eller skaper trafikkfarlige situasjoner. Statsforvalteren er også gitt myndighet til punktering av egg tilhørende knoppsvane og kanadagås når disse hekker ved områder hvor de er til hinder for ferdsel eller trafikkavvikling, når disse ved tilgrising av badeplasser, friområder eller lignende utgjør en helsemessig risiko, eller når disse på hekkeplassen fortrenger andre naturlig forekommende arter.

Myndighetenes uttak etter naturmangfoldloven tredje ledd er ikke ansett å være et enkeltvedtak, jf. Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) s. 390. Dette er presisert i naturmangfoldloven § 18 tredje ledd andre punktum.

Det følger av naturmangfoldloven § 18 tredje ledd andre punktum at felling etter bestemmelsen om nødvendig kan skje på annens eiendom. I forarbeidene til naturmangfoldloven, Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) s. 390 står det blant annet følgende om naturmangfoldloven § 18:

Uttak etter første ledd vil bli foretatt av grunneieren eller annen rettighetshaver, eller noen som har fått fullmakt fra en av disse. Slike tiltak kan bare skje på egen grunn. Myndighetens uttak etter tredje ledd kan i medhold av annet punktum skje uten hensyn til grunneierens eller andres enerett til jakt og fangst (jf. særlig viltloven § 27), og om nødvendig også andre steder enn i utmarka, f.eks. når elg har forvillet seg inn i bebyggelsen eller når en bjørn har tatt opphold i tettbygd strøk og opptrer usky og nærgående overfor mennesker.

Etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd siste punktum kan Kongen gi nærmere forskrift om slikt uttak. Slik forskrift er ikke gitt.

Etter viltloven § 35 første og andre ledd kan direktoratet bestemme at felling kan utføres uten hensyn til reglene i kapittel VI om utøvelse av jakt og fangst, og av andre enn den jaktberettigede.

Det siste vil si at fellingen kan utføres uten hensyn til reglene om grunneiers enerett til jakt og fangst. Viltloven § 35 forutsetter dermed at reglene i viltloven kapittel VI om utøvelse av jakt og fangst, og viltloven § 27 om grunneiers enerett til jakt og fangst, som et utgangspunkt gjelder ved felling som myndighetene iverksetter av eget tiltak.

En beslutning etter viltloven § 35 om at felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd kan gjennomføres uten hensyn til reglene i kapittel VI, eller av andre enn den jaktberettigede, er ikke ansett som et enkeltvedtak, jf. Prop. 118 L (2015–2016) s. 36. Begrunnelsen er at naturmangfoldloven § 18 tredje ledd klargjør at selve uttaket ikke regnes som enkeltvedtak, og det er da ansett å være desto mindre grunn for å anse bestemmelser om fremgangsmåten som et enkeltvedtak.

Med hjemmel i viltloven § 35 er det fastsatt i rovviltforskriften § 13 at Miljødirektoratet, eller den direktoratet bemyndiger «kan, uten hensyn til de regler som ellers gjelder, av eget tiltak iverksette felling av vilt, når dette anses nødvendig for å ivareta offentlige interesser av betydning, herunder å forhindre skade på person, vesentlig skade på eiendom, eller skade på naturlig fauna, flora eller økosystemer, jf. naturmangfoldloven § 18 tredje ledd».

Etter viltforskriften § 3-13 gjelder viltloven kapittel VI om utøvelse av jakt og fangst som et utgangspunkt ved uttak Miljødirektoratet iverksetter av eget tiltak etter viltforskriften § 3-7, jf. viltforskriften § 3-13 første ledd. Miljødirektoratet kan tillate andre metoder for uttak, jf. § 3-13 første ledd.

Lov 21. juni 1996 nr. 38 om statlig naturoppsyn (naturoppsynsloven) regulerer oppgavene og fullmaktene til Statens naturoppsyn. Oppsynets oppgaver følger av naturoppsynsloven § 2. Av loven § 3 første ledd første punktum følger det at «Oppsynet har rett til å ferdes med bruk av motorkjøretøy, båt eller luftfartøy når dette er nødvendig for utføring av oppsynets oppgaver». Forholdet til viltlovens regler går ikke frem av naturoppsynsloven.

Klima- og miljødepartementet har opprettet et statlig fellingslag, som er organisert som en integrert del av Statens naturoppsyn, jf. instruks for det statlige fellingslaget ved uttak av vilt (versjon 2). Instruksen er fastsatt i medhold av lov 21. juni 1996 nr. 38 om statlig naturoppsyn (naturoppsynsloven) § 2 fjerde ledd og § 5. Fellingslaget skal blant annet lede og gjennomføre uttak når Miljødirektoratet av eget tiltak beslutter, eller etter søknad treffer vedtak om uttak av vilt med hjemmel i naturmangfoldloven § 18, og vedtar at det statlige fellingslaget tar ansvaret for fellingen, jf. fel-

lingsinstruksens punkt 2.1. I fellingsinstruksen er det i punkt 3 fastsatt følgende om metodebruk at:

3.1 Det statlige fellingslaget kan, uten hensyn til de regler som ellers gjelder, jf. viltloven § 35, velge den etter forholdene mest hensiktsmessige metode i arbeidet med uttak av dyr innenfor de rammer Bern-konvensjonen setter.

3.2 Uttak etter denne instruks er å anse som en del av det statlige naturoppsynets oppgaver i henhold til naturoppsynsloven. Motorisert ferdsel i forbindelse med uttak av dyr er således tillatt med hjemmel i naturoppsynsloven § 3 første ledd og motorferdselloven § 4 første ledd bokstav a, jf. samme lovs § 8.

3.3 Det statlige fellingslaget skal opparbeide kompetanse innenfor aktuelle metoder for uttak av dyr, og utvikle mest mulig effektive, sikre og dyrevelferdsmessige forsvarlige metoder.

Med hjemmel i fellingsinstruksens punkt 3.1 og viltloven § 35, benytter Statens naturoppsyn i enkelte tilfeller virkemidler som er forbudt etter viltloven kapittel VI. Eksempler er bruk av motor-kjøretøy, håndvåpen til avliving og medikamenter til immobilisering.

For de tilfellene der kommunen og statsforvalteren er delegert myndighet til å iverksette uttak av vilt etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, er følgende fastsatt om gjennomføring av uttaket, jf. brev 16. september 2013 med referanse 2013/5052:

Felling av vilt i medhold av delegasjonen skal som hovedregel foregå i samsvar med gjeldende regler for ordinær jakt- og fangstutøvelse. Gjeldende regler om våpen og ammunisjon skal følges. Reglene kan bare fravikes der dette er strengt nødvendig for å ivareta en rask og effektiv felling i vanskelige situasjoner. I særlig akutte situasjoner kan kommunen/fylkesmannen bestemme at det kan benyttes motorisert kjøretøy, annet egnet fangstredskap enn de ellers lovlige, og kunstig lys.

Når kompetent viltmyndighet gjennomfører felling av eget tiltak må det foregå i nært samarbeid med politiet. Dette gjelder i forhold til politiet som ordensmakt dersom trafikk og tilskuere i en gitt situasjon må omdirigeres, og det gjelder i forhold til bruk av våpen i tettbygde områder. Det er et overordnet mål at hensynet til borgernes sikkerhet alltid går foran ved vurdering av felling av vilt i tettbygde områder.

Den som gjennomfører uttaket, skal være registrert i Jegerregisteret med betalt jegeravgift. For felling av storvilt skal skyteprøve være avlagt for siste jaktår.

11.4.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo en egen bestemmelse om gjennomføring av felling som myndighetene iverksetter av eget tiltak etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Se høringsforslaget § 43.

Departementene foreslo at kapittel 1, 2, 4, 5, kapittel 6 med unntak av § 34, kapittel 11, og §§ 47 og 54, samt forskrift gitt i medhold av bestemmelser i disse kapitlene skulle gjelde ved felling som myndighetene iverksetter etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Dette innebar at felling som myndighetene iverksetter etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd kobles til de aller fleste reglene i høringsforslaget om jakt og fangst, herunder reglene om metoder for utøvelse av jakt og fangst, krav om jegerprøve, skyteprøve med videre og reglene om retten til jakt og fangst. Departementene foreslo at det skulle tydeliggjøres at ettersøk i forbindelse med felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd av bjørn, jerv, gaupe og ulv skulle følge høringsforslaget § 19 første, andre, fjerde, femte og syvende ledd.

Departementene foreslo også i høringsforslaget § 43 andre ledd en hjemmel for Kongen til å gi nærmere regler i forskrift om gjennomføring av felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, blant annet om at felling kan gjennomføres uten hensyn til bestemmelser i loven her eller forskrift i medhold av loven. I høringsforslaget § 43 tredje ledd foreslo departementene videre en hjemmel for Kongen til å beslutte å fravike første ledd. Departementene foreslo å presisere i lovteksten at en slik beslutning ikke er et enkeltvedtak.

I sammenheng med høringsforslaget § 43, foreslo departementene også at naturmangfoldloven § 18 tredje ledd andre punktum skulle endres, ved at vilkåret «om nødvendig» tas ut.

11.4.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt om lag 150 høringsinnspill til høringsforslaget § 43 om felling iverksatt av myndighetene.

Et betydelig flertall av de som har uttalt seg er kritiske til forslaget.

Nesten 140 privatpersoner, *FugleAdvokatene* og *Naturvernforbundet i Nordre Follo* er imot forslaget og mener bestemmelsen må strykes. De

fleste av disse innspillene viser til at bestemmelsen er en blankofullmakt for myndighetene til å avlive vilt uten å bry seg om dyrevernregler eller grunneieres rett til å frede egen eiendom fra jakt.

NOAH – for dyrs rettigheter mener bestemmelsen er i strid med Bernkonvensjonen, Århuskonvensjonen, EMK og trolig Grunnloven, og at den må strykes. Dersom høringsforslaget § 43 videreføres, mener foreningen at unntak fra regler i viltressursloven ved uttak etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd må fattes som enkeltvedtak som publiseres og som kan påklages. *NOAH – for dyrs rettigheter* mener at setningen «en slik beslutning er ikke et enkeltvedtak» er i strid med Århuskonvensjonen artikkel 9, og må tas ut.

NOAH – for dyrs rettigheter støtter heller ikke at formuleringen «om nødvendig» tas ut av naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, da foreningen mener at dette vil være i strid med EMK og grunneiers rett til å nekte jakt og fangst. *NOAH – for dyrs rettigheter* peker på at flere av metodene som brukes ved fellingsoppdrag av store rovdyr i Norge kan oppleves som uetiske av noen grunneiere, og disse grunneierne må derfor ha anledning til å beskytte sine rettigheter. *NOAH – for dyrs rettigheter* mener at en avgjørelse om å tillate forbudte midler eller metoder ved avliving av store rovdyr, må formes og betraktes som et enkeltvedtak. Foreningen mener videre at vedtaket om bruk av forbudte metoder ved lisensfelling og skadefelling og felling iverksatt av myndighetene etter høringsforslaget § 43 må være skriftlig, det må offentliggjøres i god tid før fellingsoppdraget gjennomføres, og det må gis en reell mulighet til å klage på vedtaket.

Under sitt innspill til høringsforslaget om forbud mot bruk av gift og kjemikalier trekker *NOAH – for dyrs rettigheter* frem at rovdyr ofte immobiliseres fra helikopter eller bås. Foreningen mener det må fattes vedtak om dette etter naturmangfoldloven § 18 for å være i tråd med unntaksreglene i Bernkonvensjonen artikkel 9, og at dette må kunne klages på i samsvar med Århuskonvensjonen artikkel 9 tredje ledd. *NOAH – for dyrs rettigheter* mener at dagens praksis med henvisning til lov om Statens Naturoppsyn som begrunnelse for dette, er i strid med Bernkonvensjonen, og de mener videre at GPS-merking til forvaltningsmål eller lettere avliving av jerv ikke er et valid unntakstilfelle etter Bernkonvensjonen.

Utmarksavdelinga Vest AS ønsker at bestemmelsen plasseres i naturmangfoldloven.

Statsforvalteren i Innlandet støtter presiseringene knyttet til felling i høringsforslaget § 43.

Haram kommune mener det er et alternativ å innlemme kommunalt ettersøk under bestemmelsen.

En privatperson mener at Landbruks- og matdepartementet ikke skal kunne definere gjennomføring av felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, da dette er Klima- og miljødepartementets ansvarsområde.

11.4.4 Departementets vurderinger

Regler for gjennomføringen av felling som myndighetene iverksetter etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd fremgår av lovforslaget § 47, og bygger i stor grad på høringsforslaget § 43.

Departementet har vært i tvil om det er behov for, og naturlig med, en egen bestemmelse i viltressursloven som regulerer gjennomføringen av felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Dette skyldes at myndighetene, eller jegere som er særskilt pekt ut av myndighetene, i de fleste tilfeller gjennomfører slik felling, og at naturmangfoldloven § 18 tredje ledd gir en hjemmel for å gi «nærmere forskrift om slikt uttak». Samtidig bygger lovforslaget § 47 i stor grad på en videreføring av viltloven § 35 om adgangen til å fravike regler om utøvelse av jakt og fangst og grunneierretten, der myndighetene iverksetter felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Departementet mener det er ønskelig å videreføre denne adgangen, og lovtekniske hensyn tilsier at utgangspunktet om at slik felling følger reglene for jakt og fangst da burde gå tydeligere frem. Departementet har også lagt vekt på at det pedagogisk sett kan være en fordel at utgangspunktene for gjennomføring av felling iverksatt av myndighetene av eget tiltak er plassert sammen med de tilsvarende utgangspunktene for andre aktuelle former for felling av vilt med hjemmel i naturmangfoldloven § 18.

Departementet understreker at myndighetenes adgang til å av eget tiltak iverksette felling for formål som nevnt i naturmangfoldloven § 18 ikke har vært en del av høringen. Departementet vil også påpeke at ansvaret for viltressursloven på departementsnivå er delt mellom Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet, og at Klima- og miljødepartementet har ansvar for reguleringen av felling etter naturmangfoldloven § 18, inkludert lovforslaget § 47.

Lovforslaget § 47 innebærer at de fleste reglene i viltressursloven som gjelder for jakt og fangst gjelder tilsvarende for felling som myndighetene iverksetter etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Dette innebærer at felling etter

naturmangfoldloven § 18 tredje ledd knyttes tydeligere opp mot regler for jakt og fangst enn etter gjeldende rett, og at slik felling knyttes til flere bestemmelser i viltressursloven enn det er gjort i viltloven. Samtidig er det behov for å videreføre fleksibiliteten til blant annet å kunne gjennomføre slik felling uavhengig av tillatelse fra grunneier, og til å ha adgang til å bruke metoder som gir tilstrekkelig effektiv og forsvarlig felling.

Departementet mener det ikke er aktuelt å innlemme kommunalt ettersøk i bestemmelsen, som ønsket av noen høringsinstanser. Bestemmelsen skal gi regler om gjennomføring av felling vedtatt etter naturmangfoldloven § 18. Lovforslaget §§ 22 og 55 gir regler om kommunens rolle ved ettersøk etter såret vilt, og ved offentlig ettersøk av vilt som er sykt eller skadd utenom jaktutøvelse. Begge bestemmelsene gir fleksibilitet med hensyn til jakt- og fangstmetoder.

Det følger av lovforslaget § 47 første ledd at kapittel 1, 2, 4 og 5, kapittel 6 med unntak av §§ 38 og 41, § 51 og § 60, samt forskrift gitt i medhold av disse bestemmelsene, gjelder ved felling som myndighetene iverksetter etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd.

Bestemmelsene som ikke er listet opp i lovforslaget § 47 første ledd, anses ikke relevante for gjennomføring av slik felling. Dette gjelder blant annet lovforslaget kapittel 3 om adgangen til jakt og fangst, sankning av egg og dun med videre, som blant annet innebærer at regelen om dager med jakt- og fangstforbud i lovforslaget § 13 ikke gjelder ved slik felling. Dette er en videreføring av gjeldende rett. Reglene i lovforslaget kapittel 9 om diverse bestemmelser er heller ikke relevante for slik felling, med unntak av § 51 om det statlige viltfondets eiendomsrett og inndragning av ulovlig felt vilt med videre. Lovforslaget § 38 om reindriftssamenes rett til jakt og fangst, og lovforslaget § 41 om retten til sankning av egg og dun, er heller ikke relevante.

Lovforslaget innebærer at kapittel 4 om jegerprøve, registrering i Jegerregisteret, betaling av jegeravgift og krav om skyteprøve eller andre kompetansekrav som et utgangspunkt gjelder tilsvarende ved felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. At dette går frem av regelverket er nytt sammenlignet med viltloven, men departementet anser at dette ikke medfører endring i praksis. Departementet legger til grunn at ansatte i Statens naturoppsyn, kommunen, eller i andre deler av forvaltningen som gjennomfører felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, oppfyller krav om jegerprøve, jegeravgift, og eventuelle andre særskilte kompetansekrav.

Lovforslaget innebærer videre at kapittel 5 om utøvelse av jakt og fangst som et utgangspunkt gjelder tilsvarende ved felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Dette viderefører systemet etter viltloven § 35 første ledd, som forutsetter at reglene i viltloven om utøvelse av jakt og fangst som et utgangspunkt gjelder ved slik felling.

Lovforslaget innebærer også at kapittel 6 om retten til jakt og fangst, med unntak av §§ 38 og 41, som et utgangspunkt gjelder tilsvarende ved felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Dette er i stor grad en videreføring av systemet etter viltloven § 35 andre ledd, som forutsetter at grunneierretten som et utgangspunkt gjelder ved slik felling.

Det foreslås også at det går frem av lovforslaget § 47 at lovforslaget § 51 skal gjelde ved felling som myndighetene iverksetter etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Dette følger av ordlyden i § 51, men er tatt med i opplistingen i lovforslaget § 47 for å unngå uklarheter. Det foreslås også at det slås fast at lovens kapittel 1 om innledende bestemmelser og kapittel 2 om viltforvaltningen, gjelder for skadefelling, for å unngå tvil om dette. Det anses ikke nødvendig å si at kapittel 11 skal gjelde.

I forslaget som var på høring var det foreslått at bestemmelsene i loven om overtredelsesgebyr og straff ikke skulle gjelde for bestemmelsen om felling som myndighetene iverksetter av eget tiltak. Etter en nærmere vurdering etter høringen, har departementet kommet til at det ved overtredelse av lovforslaget § 47 eller forskrifter gitt i medhold av § 47 skal kunne ilegges straff. Det bør være adgang til å anmelde myndighetene, og eventuelt andre som utfører slik felling på vegne av myndighetene, dersom man mener at regler om gjennomføringen av fellingen er overtrådt, slik at det er mulig å få behandlet saken i domstolene. En henvisning til lovforslaget § 60 er derfor tatt inn i § 47. Departementet viderefører imidlertid forslaget om at det ikke skal kunne ilegges overtredelsesgebyr som følge av overtredelse av lovforslaget § 47 eller forskrifter i medhold av § 47. Felling som iverksettes i henhold til naturmangfoldloven § 18 tredje ledd gjennomføres i de fleste tilfeller av myndighetene, og etter departementets syn er det ikke naturlig at myndighetene skal ilegge seg selv overtredelsesgebyr.

I lovforslaget § 22 om ettersøk av såret vilt, er det foreslått ulike regler for varsling, gjennomføring og avslutning av ettersøk av henholdsvis såret hjortevilt, villsvin og muflon, og av påskutt gaupe. Regelen i lovforslaget § 22 for gaupe er en

videreføring av gjeldende regler for ettersøk av bjørn, jerv, gaupe, kongeørn og ulv i rovviltforskriften § 17 og utøvelsesforskriften § 27 andre ledd. Departementet opprettholder at det presiseres i lovforslaget § 47 første ledd andre punktum at ved ettersøk i forbindelse med felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd av bjørn, jerv, gaupe, kongeørn og ulv gjelder § 22 første, andre, fjerde, femte og syvende ledd tilsvarende, for å klargjøre hvilke deler av lovforslaget § 22 som gjelder ved slik felling.

Departementet opprettholder forslaget om at Kongen gis hjemmel til å gi forskrift om gjennomføring av felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Se lovforslaget § 47 andre ledd.

Naturmangfoldloven § 18 tredje ledd siste punktum inneholder en hjemmel til å gi forskrift om felling som myndighetene iverksetter av eget tiltak. Der bestemmelser i viltressursloven som skal gjelde ved felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, jf. lovforslaget § 47 første ledd, inneholder forskriftshjemler, vil disse hjemlene også gjelde for felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Hensynet til å unngå dobbeltregulering kan derfor tale mot at lovforslaget § 47 andre ledd skal inneholde en hjemmel til å gi forskrift om gjennomføringen av felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. På den andre siden mener departementet at det kan være hensiktsmessig med en slik forskriftshjemmel i lovforslaget § 47, når lovregler for gjennomføring av fellingen går frem av denne bestemmelsen, og bestemmelsen også omfatter en adgang til å fravike disse reglene i forskrift.

Formuleringen «gjennomføring» av felling er ment å gi hjemmel for å gi regler i forskrift om alle sider ved gjennomføringen av felling som er vedtatt etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Departementet antar det primært er organisering, deltakelse, plikter, utøvelse og forholdet til grunneierretten ved felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd det kan være aktuelt å gi regler om i forskrift med hjemmel i lovforslaget § 47 andre ledd.

Departementet mener det bør gå frem av lovforslaget § 47 andre ledd at kommunen kan tildeles oppgaver i forskrift etter bestemmelsen. Departementet viser til at kommunen i dag er delegert oppgaver etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, som også omfatter en adgang til å fatte avgjørelser om utøvelsen av fellingen. Det at kommunen kan tildeles oppgaver i forskrift etter bestemmelsen er nytt sammenlignet med høringsforslaget.

Etter departementets syn er det behov for å videreføre fleksibilitet for myndighetene når det gjelder virkemiddelbruk, forholdet til grunneierretten og til å eventuelt fravike andre regler for jakt og fangst i forbindelse med fellingsoppdrag iverksatt av myndighetene. Se lovforslaget § 47 andre og tredje ledd. Departementet mener blant annet at adgangen til å benytte andre metoder i forbindelse med felling etter viltforskriften § 3-13, rovviltforskriften § 13, fellingsinstruksen for det statlige fellingslaget og delegasjonsvedtak etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, bør videreføres.

Departementet foreslår, som i høringsforslaget, at bestemmelsen både skal gi hjemmel til å fravike regler i viltressursloven ved forskrift, se lovforslaget § 47 andre ledd og ved beslutning direkte i medhold av loven, se lovforslaget § 47 tredje ledd. Forslaget er i stor grad en videreføring av gjeldende rett. Det vil også kunne fastsettes regler i forskrift i medhold av lovforslaget § 47 andre ledd som gir aktuell beslutningsmyndighet adgang til å beslutte å fravike regler i viltressursloven eller regler gitt i medhold av viltressursloven.

Departementet registrerer at det er betydelig motstand mot en slik adgang blant de av høringsinstansene som har uttalt seg om forslaget. Høringsinstansene viser til at bestemmelsen gir en vid fullmakt til å bruke virkemidler som ellers ikke er tillatt, for eksempel av dyrevelferdsmessige eller sikkerhetsmessige grunner. Departementet vil fremheve at det er i særskilte problem- eller skadesituasjoner at myndighetene av eget tiltak iverksetter felling i medhold av naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Denne typen fellingsoppdrag kan stille særlige krav til effektiviteten og presisjonen ved felling, eller kan på annen måte stille særlige krav til virkemidler ved felling. Det kan for eksempel dreie seg om vilt som har forvillet seg inn i tettbebygde strøk og som det er behov for å avlive. Det kan også dreie seg om situasjoner hvor det er behov for å unngå spredning av sykdom, eller krevende fellingsoppdrag hvor det er behov for å benytte metoder som ellers ikke er tillatt for å oppnå forsvarlig felling. Departementet viser blant annet til at fellingsinstruksen til det statlige fellingslaget bygger på at Statens naturoppsyn skal ha adgang til å avgjøre hva som er den mest hensiktsmessige metodebruken i det konkrete tilfellet. Samtidig er det ikke slik at det i alle tilfeller der myndighetene iverksetter felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, vil gjøre seg gjeldende særlige krav til effektivitet og presisjon. Utgangspunktet er at

også slik felling skal følge de fleste reglene i viltressursloven som gjelder for jakt og fangst. Departementet vil også fremheve at felling som iverksettes etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd ofte gjennomføres av myndighetene selv (Statens naturoppsyn) eller jegere som er særskilt utpekt.

Departementet mener også at det er et praktisk behov for, i konkrete tilfeller, å kunne gjennomføre felling uten grunneiers tillatelse der myndighetene iverksetter felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Situasjonene kan knytte seg til arter med stor aksjonsradius, som kan gjøre det vanskelig å fastslå hvor individene befinner seg når fellingen besluttes.

Departementet understreker at eventuelle unntak fra regler i viltressursloven må vurderes i lys av forpliktelsene etter Bernkonvensjonen, også ved felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. I henhold til alminnelige forvaltningsrettslige regler om forholdsmessighet og forpliktelser etter Bernkonvensjonen, vil det som ved annen felling etter naturmangfoldloven § 18 være et avveiningsspørsmål hva som kan og bør tillates i det enkelte tilfelle.

Det har kommet innvendinger i høringen mot at bestemmelsen gir adgang til å fravike grunneierretten, på samme måte som for de foreslåtte bestemmelsene om lisensfelling, skadefelling og bestandsregulering av jaktbart vilt under særegne forhold. Det er blant annet anført at en slik regel vil være i strid med vernet av eiendomsretten etter EMK tilleggsprotokoll nr. 1 artikkel 1 (P1-1). Hvorvidt en regulering som griper inn i eiendomsretten er i overensstemmelse med konvensjonen beror blant annet på om inngrepet er hjemlet i lov, forfølger et legitimt formål og om det ivaretar en rimelig balanse mellom hensynet til samfunnets interesser og kravet om beskyttelsen av individuelle rettigheter (proporsjonalitetskravet). Konvensjonspartene har en betydelig skjønnsmargin i vurderingen av om et inngrep er proporsjonalt. Departementets vurdering er at en adgang til å bestemme at felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd kan skje uten hensyn til grunneierretten, ikke er i strid med forpliktelser etter EMK tilleggsprotokoll nr. 1 artikkel 1. Departementet viser til at felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd må oppfylle formål som nevnt i naturmangfoldloven § 18 første ledd, og at det ikke kan være noen andre tilfredsstillende måter å oppnå formålet på. Departementet anser det klart at slik felling forfølger et legitimt formål. Departementet viser også til beskrivelsen under punkt 11.3.4 av systemet på dette punktet, som inne-

bærer at hovedregelen ved jakt, fangst og lisensfelling er at grunneier vil kunne motsette seg slike uttak av vilt på sin eiendom, mens det kan være mer aktuelt å gjennomføre felling selv om grunneier motsetter seg dette ved skadefelling og felling som myndighetene iverksetter av eget tiltak i medhold av naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Som beskrevet mener departementet at dette systemet ivaretar en rimelig balanse mellom hensynet til samfunnets interesser og kravet om beskyttelse av individuelle eiendomsrettigheter.

I høringen har det kommet innvendinger mot at en beslutning om å fravike regler i viltressursloven i forbindelse med felling som myndighetene iverksetter av eget tiltak ikke vil være et enkeltvedtak, og at en slik beslutning derfor ikke kan påklages etter forvaltningsloven § 28. Det er anført at høringsforslaget er i strid med Århuskonvensjonen. Departementets forslag bygger på en videreføring av den gjeldende forståelsen av viltloven § 35, som er at en avgjørelse om at felling av vilt etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd kan gjennomføres uten hensyn til nærmere angitte regler i loven, ikke er et enkeltvedtak. Begrunnelsen for dette er at naturmangfoldloven § 18 tredje ledd slår fast at selve avgjørelsen om å tillate uttaket ikke regnes som enkeltvedtak. I Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) s. 390 er det vist til at uttak av vilt som myndighetene iverksetter av eget tiltak etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, ikke er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven, og bestemmelsen er ment å presisere dette for å unngå tvil. Siden avgjørelsen om å tillate uttaket ikke er ansett som et enkeltvedtak, legger departementet til grunn at det heller ikke er naturlig at bestemmelser om fremgangsmåten ved uttaket er enkeltvedtak. Se for øvrig Prop. 118 L (2015–2016) s. 36. Spørsmålet om hvordan behov for rettssikkerhetsgarantier i saksbehandlingen best kan ivaretas gjelder generelt for miljøforvaltningen. Etter departementets syn er dette en problemstilling som eventuelt bør løftes på et mer overordnet plan, i forbindelse med forvaltningslovens regel, fremfor i forbindelse med viltressurslovens regel.

I høringen foreslo departementene å fjerne vilkåret «om nødvendig» fra naturmangfoldloven § 18 tredje ledd andre punktum. Bestemmelsen sier i dag at uttak som myndighetene iverksetter av eget tiltak kan «om nødvendig skje på annens eiendom». Noen høringsinstanser er kritiske til forslaget, og mener dette vil være i strid med EMK og grunneiers rett til å nekte jakt og fangst.

Bakgrunnen for forslaget om å endre naturmangfoldloven § 18 tredje ledd er at viltloven § 35,

som også gir adgang til å fravike grunneierretten ved skadefelling av rovvilt etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b og ved uttak av vilt generelt etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, ikke stiller et tilsvarende vilkår om at dette må være nødvendig. Departementet viser også til at etter lakse- og innlandsfiskeloven § 13 kan departementet «uten hensyn til den enkelte grunneier eller rettighetshaver» gi tillatelse til å fange stamfisk og settefisk og til vitenskapelige undersøkelser eller praktiske forsøk og fiskekulturtiltak. Det følger av bestemmelsen at før fangst eller arbeid igangsettes «skal grunneiere og fiskeberettigete varsles». Departementets syn er at det bør være et større samsvar særlig mellom naturmangfoldloven § 18 og lovforslaget § 47 på dette punktet, men også med lakse- og innlandsfiskeloven § 13.

På en side kan det anses naturlig å ta inn et tilsvarende vilkår i lovforslaget § 47, fremfor å fjerne det fra naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, da dette i alle tilfeller er uttak som kun kan gjennomføres dersom det ikke finnes andre tilfredsstillende løsninger for å oppnå det aktuelle formålet. Det er lite praktisk at myndighetene skal iverksette slike uttak og gjennomføre disse uavhengig av grunneierretten, dersom dette ikke er vurdert som nødvendig. På den andre siden kan det at uttak etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd kun kan gjennomføres dersom det ikke finnes andre tilfredsstillende løsninger for å oppnå det aktuelle formålet, tilsi at det ikke er behov for å stille et slikt vilkår. Hensynet til grunneiers rettigheter kan i stor grad anses å være ivare tatt gjennom rammene som gjelder for å tillate et uttak etter naturmangfoldloven § 18.

Det er generelt sett et større behov for fleksibilitet når myndighetene iverksetter uttak etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, enn for uttak etter naturmangfoldloven § 18 første ledd. Det er derfor ikke naturlig at det gjelder et strengere vilkår for å gjennomføre felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd på annens eiendom, enn for uttak som er hjemlet i naturmangfoldloven § 18 første ledd. Viltloven § 35 gir som nevnt direktoratet adgang til å bestemme at felling av rovvilt for å avverge skade etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b kan gjennomføres av andre enn den jaktberettigede, uten at det stilles et vilkår om at dette må være nødvendig. Departementet mener det heller ikke er naturlig at det skal gjelde strengere regler for uttak av lakse- og innlandsfisk etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd på annens eiendom, enn etter lakse- og innlandsfiskeloven § 13.

Et vilkår i lovforslaget § 47 om at fravikelse av grunneierretten må være nødvendig, vil kunne medføre noe mer saksbehandling i forbindelse med uttak av vilt hjemlet i naturmangfoldloven § 18 tredje ledd enn det som er tilfelle etter gjeldende rett. Det er behov for å ha fleksibilitet ved slike uttak, og departementet mener derfor at et slikt vilkår vil være lite hensiktsmessig.

Departementet viser til vurderingene over om forholdet mellom en hjemmel til å fravike grunneierretten ved felling som myndighetene iverksetter etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd og EMK tilleggsprotokoll nr. 1 artikkel 1. Departementet kan ikke se at det er nødvendig at loven stiller et slikt vilkår for at regelen skal være i samsvar med EMK tilleggsprotokoll nr. 1 artikkel 1.

På bakgrunn av dette foreslår departementet at naturmangfoldloven § 18 tredje ledd andre punktum endres, ved at vilkåret «om nødvendig» tas ut. Departementet antar at forslaget ikke vil medføre endringer i praksis. I tillegg foreslås det at ordlyden «annens eiendom» endres til «andres eiendom», for å modernisere ordlyden.

Forslaget innebærer at regelen i naturmangfoldloven § 18 tredje ledd andre punktum, om at uttak som myndighetene iverksetter av eget tiltak kan skje på annens eiendom, opprettholdes for øvrig. Bestemmelsen omfatter flere former for uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk enn felling av vilt og innfangning av stamfisk og settefisk, undersøkelser eller praktiske forsøk og fiskekulturtiltak.

11.5 Vederlag for felling

11.5.1 Gjeldende rett

Det følger av viltloven § 51 andre ledd at vederlag for felling i henhold til naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b kan fastsettes av departementet. Naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b regulerer felling av viltarter som gjennomføres for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk, vann eller annen eiendom. I forarbeidene til viltloven § 51 andre ledd, Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 68, er det beskrevet at bestemmelsen gir adgang til å fastsette vederlag for felling av pattedyr og fugler som anses særlig skadelige, og at bestemmelsen tar sikte på tilfeller hvor det er særlig påkrevd å oppnå felling, for eksempel på grunn av ekstra store rovdyrskader på bufe. Myndigheten etter § 51 andre ledd er delegert til Miljødirektoratet, jf. forskrift 2. april 1982 nr. 592. I kommentarutgaven til naturmangfoldloven (Backer, 2010) s. 176 er det lagt til grunn at myndigheten står

ganske fritt i valg av kriterier for vederlaget, og at dette kan være for eksempel anvendt tid eller antall felte individer.

Viltloven § 51 andre ledd må ses i sammenheng med viltloven § 51 første ledd. Etter § 51 første ledd kan skuddpremie bare fastsettes for viltarter som har jakttid og som gjør skade, og trenger godkjennelse av fylkeskommunen eller den fylkeskommunen i samråd med direktoratet gir fullmakt. Se nærmere omtale i punkt 12.4.

I rovviltforskriften § 9a er det gitt regler om godtgjøring ved skadefelling av bjørn, jerv, gaupe og ulv. Etter § 9a kan kommunen utbetale godtgjøring for den tid kommunalt/interkommunalt oppnevnt fellingslag benytter til skadefellingsforsøk, på grunnlag av satser fastsatt av Klima- og miljødepartementet.

11.5.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsforslaget § 44 første ledd foreslo departementene at vederlag for felling for å avverge skade etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b og for innsamling av viltmateriale til vitenskapelig formål ved felling etter naturmangfoldloven 18, kunne fastsettes av Kongen.

Departementene foreslo videre en hjemmel for Kongen til å gi forskrift om vederlag som nevnt i høringsforslaget § 44 første ledd, blant annet om å tildele kommunen oppgaver i forbindelse med slikt vederlag. Se høringsforslaget § 44 andre ledd.

11.5.3 Høringsinstansenes syn

Det er få høringsinstanser som har uttalt seg om forslaget.

Statsforvalteren i Innlandet støtter presiseringene i høringsforslaget § 44, mens *Utmarksavdelinga Vest AS* mener bestemmelsen bør plasseres i naturmangfoldloven.

NOAH – for dyrs rettigheter ser ikke behovet for bestemmelsen når det etter utøvelsesforskriften § 14 er en plikt til å innlevere gaupe, jerv, bjørn eller ulv vederlagsfritt for vitenskapelige formål. Foreningen mener det er viktig at vederlag for felling ikke utgjør en slags skuddpremie. *NOAH – for dyrs rettigheter* mener bestemmelsen virker som et forsøk på å belønne jegere for jakt på truede arter, og at dette øker konfliktnivået knyttet til rovviltforvaltningen. Foreningen mener ressursene heller bør rettes mot ikke-letale tiltak som øker aksepten for store rovdyr. *NOAH – for dyrs rettigheter* peker på at begrepet «innsamling av viltmateriale til vitenskapelig formål» kan tol-

kes vidt, og mener det må presiseres i bestemmelsen at slike vitenskapelige formål må være knyttet til konkrete prosjekter ved forskningsinstitusjoner eller universiteter i Norge.

Beiarn kommune mener fellingsvederlag for gaupe må videreføres i loven, og trekker frem minkende interesse, oppslutning og rekruttering til å ta jaktoppdrag ved lisensfelling og skadefelling av gaupe og jerv.

11.5.4 Departementets vurderinger

Utbetaling av vederlag kan i noen tilfeller være en forutsetning for å sikre effektiv skadefelling, og departementet mener det fortsatt bør være adgang til å fastsette vederlag for felling av vilt for å avverge skade. Som i høringsforslaget, mener departementet derfor det er behov for å videreføre en hjemmel for myndighetene til å fastsette vederlag for felling som er hjemlet i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. Se lovforslaget § 48.

Som i høringsforslaget, mener departementet at adgangen til å fastsette vederlag for felling fortsatt skal være knyttet til felling etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. Det vil si at det kan fastsettes vederlag for felling av viltarter som gjennomføres for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk, vann eller annen eiendom.

Lisensfelling av fredet rovvilt hjemles i all hovedsak i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. Ordlyden i lovforslaget § 48 innebærer at også lisensfelling som er hjemlet i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b, omfattes av bestemmelsen. Departementet mener imidlertid at det som et utgangspunkt er lite aktuelt å yte fellingsvederlag i forbindelse med lisensfelling. Departementet viser til vurderingen om at behovet for å gi vederlag for felling er knyttet til situasjoner hvor det foreligger en konkret skadesituasjon og hvor det er behov for å yte vederlag for å oppnå tilstrekkelig effektiv felling. Slike hensyn gjør seg ikke gjeldende ved lisensfelling. Lisensfelling er bestandsregulering av fredet rovvilt, og har ikke som formål å avverge konkrete skadesituasjoner. Adgangen til å fastsette fellingsvederlag ved skadefelling ivaretar derfor i stor grad behovet for å gi vederlag i forbindelse med felling av store rovdyr.

Etter naturmangfoldloven § 18 kan det tillates felling av alle viltarter, også fredede eller truede viltarter. Dette tilsier at myndigheten til å fastsette vederlag for felling etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b fortsatt bør ligge på et for-

valtningsnivå som blant annet gir mulighet til å vurdere slike ordninger på et nasjonalt plan. Myndigheten til å fastsette vederlag for felling etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b skal derfor ligge hos Kongen. Til sammenligning innebærer lovforslaget § 52, som regulerer adgangen til å fastsette ordninger for skuddpremie på jaktbare arter som gjør skade, at slike ordninger godkjennes av kommunen.

Departementet mener fellingsvederlag etter bestemmelsen skal være begrenset til kompensasjon for medgått tid og nødvendige utgifter ved felling eller fellingsforsøk. Dette anses dekkende for hva det kan være behov for å kompensere i forbindelse med felling som nevnt i bestemmelsen. Departementet mener det ikke skal være adgang til å gi regler om vederlag per felt individ av en viltart (skuddpremie) ved felling etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. Adgangen til å fastsette skuddpremie følger av lovforslaget § 52, der det heter at en skuddpremieordning bare kan fastsettes for viltarter som har jakttid og som gjør skade. Se nærmere omtale i punkt 12.4. Etter en nærmere vurdering etter høring har departementet kommet til at det bør presiseres i lovbestemmelsen at det ikke kan fastsettes vederlag per felt individ av en viltart (skuddpremie) ved felling etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b, for at dette skal være helt tydelig. Se lovforslaget § 48 første ledd andre punktum. Dette er nytt sammenlignet med høringsforslaget § 44. Departementet foreslår også en teknisk justering i ordlyden sammenlignet med høringsforslaget, som følge av at det er lagt til et nytt andre punktum i bestemmelsens første ledd.

Bestemmelsen må anses avgrenset mot lønn som gis for felling i ansettelsesforhold, som for eksempel felling som utføres av Statens naturoppsyn, slik at dette ikke må fastsettes av Kongen i form av enkeltvedtak eller forskrift.

Departementet foreslår at Kongen kan «gi forskrift eller fatte enkeltvedtak» om vederlag for felling av vilt for å avverge skade etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. Se lovforslaget § 48 første ledd første punktum. Dette er en noe justert ordlyd sammenlignet med høringsforslaget. Justeringen er kun av teknisk karakter, for å samle regelen om vederlag for felling etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b i første ledd, og regelen om vederlag for innsamling av viltmateriale i andre ledd. Adgangen til å fastsette vederlag som nevnt både i forskrift og ved enkeltvedtak er ment å videreføre gjeldende rett på dette punktet. Samtidig er departementets vurdering at det praktiske behovet i all hovedsak

knytter seg til hjemmel til å gi forskrift om slikt vederlag. Departementet viser til at det i viltloven § 51 andre ledd er hjemmel for ordningen for vederlag til kommunalt/interkommunalt oppnevnte skadefellingslag, som er etablert i rovviltforskriften § 9a.

I enkelte tilfeller utbetaler myndighetene vederlag for innsamling av viltmateriale for vitenskapelige formål. Dette skjer i dag på privatrettslig grunnlag gjennom avtale. Som i høringsforslaget, mener departementet at det er hensiktsmessig at myndighetene har hjemmel til å gi forskrift også om slikt vederlag ved felling etter naturmangfoldloven § 18. Departementet har imidlertid kommet til at det ikke er nødvendig at loven uttrykkelig legger myndigheten til å fastsette et slikt vederlag til Kongen, slik det ble foreslått i høringsforslaget § 44 første ledd. Det er tilstrekkelig at bestemmelsen gir Kongen myndighet til å gi forskrift om slikt vederlag. For vederlag for innsamling av viltmateriale foreslår departementet derfor at Kongen kan gi forskrift om vederlag for «innsamling av viltmateriale til vitenskapelig formål ved felling etter naturmangfoldloven § 18». Se lovforslaget § 48 andre ledd. Departementet mener behovet for å gi forskrift om vederlag er begrenset til innsamling av viltmateriale ved felling etter naturmangfoldloven § 18. For viltarter med jakttid kan et eventuelt behov for økonomiske insentiver for å få gjennomført slik innsamling ivaretas på privatrettslig grunnlag, for eksempel gjennom salg av viltet. For vilt som felles med

hjemmel i naturmangfoldloven § 18 tilfaller viltet det statlige viltfondet, se lovforslaget § 51.

Kommunen skal kunne tildeles oppgaver i forbindelse med vederlag som nevnt i bestemmelsen. Som i høringsforslaget foreslås dette presisert i bestemmelsen, i tråd med kommuneloven § 2-1. Se lovforslaget § 48 tredje ledd. Etter en nærmere vurdering etter høring, har departementet imidlertid kommet til at det er behov for å presisere nærmere hva slags oppgaver kommunen skal kunne tildeles. Departementet mener at kommunen skal kunne tildeles oppgaver «knyttet til utbetaling og annen administrasjon». Departementet viser til vurderingen over om at fastsetting av vederlag for felling av vilt for å avverge skade etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b bør ligge på nasjonalt nivå. Samtidig er det hensiktsmessig at kommunen kan gis enkelte administrative oppgaver der statlig myndighet har gitt regler om fastsettelse av vederlag, eller har fastsatt slikt vederlag. Departementet viser til at kommunen kan utbetale godtgjøring til kommunalt/interkommunalt oppnevnt fellingslag i forbindelse med skadefelling av rovvilt, blant annet på grunnlag av satser fastsatt av Klima- og miljødepartementet, etter rovviltforskriften § 9a. Når det gjelder vederlag for innsamling av viltmateriale til vitenskapelige formål ved felling etter naturmangfoldloven § 18, mener departementet at det også i disse tilfellene er administrative oppgaver som det vil være aktuelt å legge til kommunen.

12 Diverse bestemmelser

12.1 Forbud mot hold av vilt i fangenskap mv.

12.1.1 Gjeldende rett

Viltloven § 7 første ledd oppstiller et forbud mot å holde vilt i fangenskap, med mindre annet følger av lov eller vedtak med hjemmel i lov. I viltloven § 7 andre ledd er det en forskriftshjemmel som gir Kongen myndighet til å gi forskrift om adgang til å holde vilt i fangenskap, og om oppdrett, farming og utsetting av vilt i innhegnet område. I forskrift kan det videre settes krav om tillatelse og særskilte håndhevingsregler for å stanse ulovlig virksomhet.

I tillegg gjelder dyrevelferdsloven for alt hold av dyr. Forskrift 5. september 2016 nr. 1035 om dyrevelferd ved fremvisning av dyr er gitt med hjemmel i dyrevelferdsloven og gjelder for dyreparker. Forskriften angir en positiv liste over dyrearter som kan holdes uten nærmere søknad. Listen omfatter ikke viltlevende pattedyr, men dyreparker kan søke om tillatelse fra Mattilsynet til å fremvise andre arter enn de som fremgår av vedlegg 1, jf. forskriften § 4 andre ledd. Det fremgår videre av § 4 femte ledd at tillatelse etter denne forskriften ikke fritar for plikt til å påse at fremvisning er tillatt etter annet regelverk.

Forbudet i viltloven § 7 mot hold av vilt i fangenskap ble, med bakgrunn i dyrevelferdshensyn, tatt inn i viltloven ved lovendring 11. juni 1993, jf. Ot.prp. nr. 54 (1992–93). Bestemmelsen ble da tatt inn som en tredje setning i viltloven § 3 første ledd om fredningsprinsippet. Ved ikrafttredelse av naturmangfoldloven 1. juli 2009 ble fredningsprinsippet flyttet til naturmangfoldloven, men forbudet mot hold av vilt i fangenskap ble beholdt i viltloven og flyttet til § 7.

Forbudet mot hold i fangenskap gjelder «vilt». I viltloven § 2 første ledd er vilt definert som alle viltlevende landpattedyr og fugler, amfibier og krypdyr. Forbudet ble tidligere også håndhevet for eksotiske reptiler og krypdyr fordi det ble ansett som «vilt» i henhold til definisjonen. Forvaltningspraksis ble endret da Borgarting lag-

mannsrett ved dom 20. januar 2015 (LB-2014-93257) tolket viltbegrepet innskrenkende til å kun gjelde arter som lever eller kan leve vilt innenfor lovens virkeområde. Departementene viser til nærmere omtale av viltbegrepet i punkt 5.4.3.1. I dag omfattes hold av eksotiske reptiler og krypdyr av forskrift 11. mai 2017 nr. 597 om forbud mot å innføre, omsette og holde eksotiske dyr. Forskriften er gitt med hjemmel i dyrevelferdsloven, og gir unntak for hold av nærmere listede arter.

Med hjemmel i viltloven § 7 andre ledd er det gitt flere forskriftsbestemmelser om hold av vilt i fangenskap. Departementene viser blant annet til viltforskriften § 4-2 om forbud mot hold av vilt for bestemte formål. Etter bestemmelsens første ledd er det ikke tillatt å holde vilt når formålet er jakt i innhegnet område, fremvisning i sirkus, falkoneri eller hold som kjøledyr eller hobbydyr. I viltforskriften § 4-2 andre ledd presiseres det at trening av hund på vilt i fangenskap ikke er tillatt. I viltforskriften §§ 4-6 til 4-9 er det gitt konkrete unntak fra forbudet mot hold av vilt i fangenskap, blant annet som grunnlag for næringsutvikling. Dette gjelder forskjellige former og krav til viltoppdrett, hold av vilt i dyrepark eller for midlertidig fremvisning, og hold av vilt for å gjenoppbygge bestander eller andre særlige formål. I tillegg er det i viltforskriften § 2-10 gitt anledning til innfangning av skadd vilt for kortvarig rehabilitering. I viltforskriften § 4-4 er det oppstilt en plikt til å sikre at vilt som holdes ikke kan rømme, og forskriften kapittel 5 har regler om vilt som har rømt.

I viltforskriften kapittel 6 er det gitt regler om utsetting av vilt i naturen. Utsetting av vilt er kun tillatt når dette følger av bestemmelsene i forskriftens kapittel 6 og reglene i forskrift om fremmede organismer, jf. viltforskriften § 6-1. Forskrift om fremmede organismer, jf. naturmangfoldloven § 30 og 31, inneholder blant annet regler om forbud mot utsetting av nærmere angitte organismer og stiller krav om tillatelse for utsetting av blant annet vilt av arter, underarter eller bestander som ikke fra før finnes i distriktet og organismer som ikke hører til noen art, stamme eller bestand som forekommer naturlig på stedet.

12.1.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo i høringsforslaget § 45 å videreføre forbudet i viltloven § 7 mot hold av vilt i fangenskap. Departementene foreslo språklige endringer i ordlyden, blant annet ved at det kommer tydeligere frem at bestemmelsen handler om et forbud.

Som en følge av at begrepet «vilt» i høringsforslaget er foreslått å forstås på samme måte som i naturmangfoldloven § 3 bokstav p, vil flere arter være omfattet av forbudet mot hold av vilt i fangenskap.

Departementene foreslo i høringsforslaget § 45 andre ledd i all hovedsak å videreføre forskriftshjemmelen i viltloven § 7, men foreslo blant annet at begrepet «farming» og «[...] og utsetting av vilt i innhegnet område» som fremgår av viltloven, ikke ble videreført. Departementene foreslo at det i forskrift også kan gis regler om tilsyn, om gebyr ved behandling av søknader om hold av vilt i fangenskap og om ansvar og plikter i forbindelse med rømming.

I høringsforslaget § 45 tredje ledd foreslo departementene en forskriftshjemmel for å gi regler om utsetting av vilt som forekommer naturlig på stedet. Det ble foreslått at vilt som ikke forekommer naturlig på stedet skal følge reglene i naturmangfoldloven kapittel IV.

12.1.3 Høringsinstansenes syn

Departementet mottok om lag ti høringsinnspill til høringsforslaget § 45 om å videreføre et forbud mot hold av vilt.

Innlandet fylkeskommune, Rådet for dyreetikk, Dyrebeskyttelsen, NOAH – for dyrs rettigheter, Mattilsynet og BirdLife Norge støtter forslaget om å videreføre et generelt forbud mot vilt i fangenskap. Innlandet fylkeskommune mener at viltforskriften § 4-2 bør endres, og viser til et behov for å kunne ha villsvin i hegn for å trene hunder til villsvinjakt. Rådet for dyreetikk mener det bør være unntak for rehabilitering og gjenutsetting, men er skeptisk til oppdrett av vilt for utsetting til jaktformål. Dyrebeskyttelsen mener at viltoppdrett og innfangning av vilt til dyreparker også bør forbys. NOAH – for dyrs rettigheter mener at vilt i fangenskap kun skal kunne tillates ut fra hensyn til dyret selv eller arten (rehabilitering eller forskningsbasert oppbevaring), og at man i klartekst bør forby oppdrett av ville dyr i næringsammenheng. De viser til at oppdrettede dyr har dårligere forutsetninger for å klare seg i naturen, og lavere dyrevevferd og utvikling for dyr i fangenskap, noe selv

hjørteoppdrettere skal ha påpekt. Videre mener NOAH – for dyrs rettigheter at det bør være forbudt å holde vilt i fangenskap for jakt- og jakthundtrening. Mattilsynet savner føringer om hvilke unntak som kan forskriftsfestes, og mener at unntak uansett ikke kan stride mot dyrevevferdsloven §§ 22 og 28.

Tynset kommune, Alvdal kommune og Folldal kommune mener det bør være adgang til å ha vilt i hegn for å ta vare på en viss andel genetisk variasjon, og at det bør være adgang til å ha villsvin i hegn for å trene hunder i skadefellingssammenheng.

12.1.4 Departementets vurderinger

Departementet mener det er viktig å videreføre en tydelig regel som stadfester et forbud mot hold av vilt i fangenskap. Når vilt holdes fanget kan dette stride mot de verdier viltloven og dyrevevferdsloven bygger på. Vilt har sitt naturlige tilhold i vill tilstand og vil lett kunne lide i fangenskap. Hold av vilt kan også innebære uheldige følger for naturmangfoldet, på grunn av risikoen for rømming og spredning av sykdommer. Norsk viltforvaltning har gjennom langvarig forvaltningspraksis hatt en restriktiv holdning til hold av vilt i fangenskap. Som i høringsforslaget, viderefører lovforslaget § 49 dette utgangspunktet.

Departementet registrerer at det er bred støtte blant høringsinstansene som har uttalt seg til forslaget om å videreføre et forbud mot hold av vilt i fangenskap. Dyrebeskyttelsen og NOAH – for dyrs rettigheter mener det bør fremgå av ordlyden i bestemmelsen at oppdrett av ville dyr i næringsammenheng er forbudt. Departementet viser til at det er få viltarter det er åpnet for å drive oppdrett av. Oppdrett av hjort og dåhjort krever tillatelse fra kommunen, jf. viltforskriften § 4-6 første ledd, mens oppdrett av annet vilt krever tillatelse fra direktoratet, jf. viltforskriften § 4-6 andre ledd.

Det foreligger en streng praksis i forvaltningen knyttet til behandling av søknader om oppdrett av andre arter enn hjort og dåhjort som Miljødirektoratet mottar. Dette er også i tråd med hensikten med forbudet mot hold av vilt.

Departementet legger vekt på at hjorteoppdrett har en næringsmessig betydning og at det kreves tillatelse fra viltmyndighetene for å drive oppdrett. Departementet mener det er grunnlag for å videreføre adgang til oppdrett for visse viltarter der vi allerede har etablert produksjon i oppdrett. De foreslåtte endringer i definisjon av vilt, jf. lovforslaget § 3 bokstav a, vil også medføre behov

for å revidere forskriftsbestemmelsene om oppdrett, herunder hvilke formål og hvilke arter som er aktuelle for oppdrett.

Mattilsynet har i sin høringsuttalelse pekt på at det bør være føringer om hvilke unntak som kan forskriftsfestes, og mener at unntak uansett ikke kan stride mot dyrevelferdsloven §§ 22 og 28. Departementet viser til at forskriftshjemmelen inneholder et generelt unntak fra forbudet om å holde vilt i fangenskap og om oppdrett av vilt. Departementet mener det er lite hensiktsmessig å liste opp i lovbestemmelsen ulike forhold hvor hold av vilt er tillatt. Det kan medføre en detaljert ordlyd som vil bryte med utformingen som er lagt til grunn i øvrige lovbestemmelser i lovforslaget. Det vises til reglene i viltforskriften kapittel 4. Departementet mener en generell forskriftshjemmel vil ivareta en fleksibilitet og sikre at nærmere regler lettere kan tilpasses ved behov.

Flere høringsinstanser, som Rådet for dyreetikk og Tynset kommune, har gitt innspill som peker på behov for ulike unntak fra forbudet mot hold av vilt. Departementet mener dette er forhold det vil være naturlig å vurdere i forbindelse med en eventuell forskriftsgjennomgang.

12.2 Oppbevaring, omsetning og annen håndtering av vilt og egg

12.2.1 Gjeldende rett

Viltloven § 48a første ledd fastslår at ingen må oppbevare eller omsette fredet vilt eller fredede egg uten at vedkommende for det enkelte eksemplar kan godtgjøre å ha nødvendig tillatelse. Bestemmelsen rammer ulovlige handlinger knyttet til fredet vilt og fredede egg som er tilfalt Viltfondet eller kommunen etter viltloven § 48.

Viltloven § 48a ble tilføyd ved lov 11. juni 1993 nr. 106, og trådte i kraft 1. januar 2005. Bakgrunnen for bestemmelsen var et behov for bedre virkemidler for å hindre miljøkriminalitet, både internasjonalt og nasjonalt, jf. Ot.prp. nr. 54 (1992–93) s. 5 og 6. Departementet pekte på at når det gjelder dyrearter, er mange arters eksistens «avhengig av nasjonale regler og internasjonale handelsreguleringer som setter forbud mot jakt (herunder samling av egg) og restriksjoner på preparering og omsetning». Bestemmelsen ble også ansett som sentral for å oppfylle Norges forpliktelser etter CITES-konvensjonen og Bernkonvensjonen. Bernkonvensjonen forbyr besittelse av og innenlands handel med viltarter listet på vedlegg II, levende eller døde, herunder utstoppede dyr eller lett kjennelige produkter av disse, der dette

vil bidra til å effektivisere bestemmelsene i artikkelen, jf. artikkel 6 bokstav e. Når det gjelder CITES-konvensjonen har bestemmelsen mistet sin praktiske betydning etter at naturmangfoldloven § 26 om handel mv. ble vedtatt. Naturmangfoldloven § 26 gir det rettslige grunnlaget for å gjennomføre forpliktelsene etter CITES-konvensjonen og er hjemmel for forskrift 15. juni 2018 nr. 889 om innførsel, utførsel, besittelse mv. av truede arter av vill fauna og flora (CITES-forskriften).

Hva som ligger i begrepene som omfattes av bestemmelsen er nærmere forklart i Ot.prp. nr. 54 (1992–93) s. 27. Med «fredet vilt» menes vilt det ikke er jakttid på, og med «fredede egg» menes egg det ikke er adgang til å sanke. Begrepet «egg» omfatter både levende egg, råteegg (med dødt foster) og ubefruktede egg (uten foster). Alternativet «oppbevare» vil i utgangspunktet ramme alle former for forvaring eller besittelse. Kun midlertidig besittelse, som har sin bakgrunn i at det er søkt om tillatelse til å beholde det fredede viltet eller de fredede eggene, vil ikke rammes. For midlertidig besittelse er det fastsatt regler som blant annet setter frist for å søke om tillatelse til å få beholde viltet, se viltforskriften §§ 7-4 og 7-7. Alternativet «omsette» får selvstendig betydning når omsetning, eller medvirkning til omsetning, finner sted uten at det er i forbindelse med oppbevaring. Ifølge forarbeidene markerer dette alternativet det spesielt straffbare i å omsette fredet vilt. Ettersom dette er Viltfondets (eller kommunens) eiendom kan også bestemmelser i lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven) om heleri og underslag være aktuelle. Dersom vedkommende «godtgjør» å ha nødvendig tillatelse, er ikke handlingen (besittelsen) straffbar. «Godtgjøre» innebærer at vedkommende må bevise å inneha nødvendig tillatelse. Bestemmelsen oppstiller i praksis en omvendt bevisbyrde. Det er vedkommende som er i besittelse av viltet som må godtgjøre at nødvendig tillatelse foreligger. Slik tillatelse må foreligge for hvert enkelt eksemplar. Dersom dokumentasjon på eierskapet ikke kan fremlegges, vil viltet tilfalle det statlige viltfondet etter viltloven § 48. Uten dokumentasjon på eierskapet er besittelsen straffbar etter viltloven § 56.

Tillatelsen kan ha hjemmel i forskjellige bestemmelser. Det mest vanlige vil være at direktoratet, som forvalter av Viltfondets eiendom, har gitt tillatelse til å beholde et eksemplar som etter viltloven § 48 tilfaller Viltfondet. Nødvendig tillatelse vil også kunne foreligge i form av at eksemplaret er merket eller registrert etter forskrifter

om merking og registrering gitt med hjemmel i viltloven § 49a.

I viltforskriften § 7-5 første ledd forbys det å erverve, motta, gi bort, selge eller annonsere fugleegg.

Etter viltloven § 48a andre ledd kan Kongen gjøre unntak for eldre individer av nærmere bestemte arter av fredet vilt og egg som var i privat besittelse før bestemmelsens ikrafttreden. Bestemmelsen ble gitt fordi det i en overgangsperiode var nødvendig å kunne registrere eller utstede tillatelse for eldre individer av søkepliktig fallvilt som ble omfattet av første ledd, jf. Ot.prp. nr. 54 (1992–93) s. 28. Unntaksbestemmelsen ble også benyttet for arter som det har vært vanlig å tildele privatpersoner for preparering i til dels stort omfang.

Det er gitt regler om registrerings- og merkeplikt for eldre preparater av dødt vilt i forskrift 21. mars 2005 nr. 247 om registrering og merking av eldre preparater av dødt vilt. Plikten til etterregistrering og merking gjaldt dverggås, kongeørn, jaktfalk, vandrefalk, havørn, snøugle, slagugle og lappugle av eldre dato enn forskriftens ikrafttredelse (21. mars 2005). Etterregistreringen og merkingen skulle gjennomføres i perioden 21. mars 2005 til 31. desember 2007. For slike eldre preparater var det ikke nødvendig å bevise eller sannsynliggjøre at opprinnelsen til preparatet var lovlig.

Viltloven § 49 inneholder også regler om håndtering og omsetning av vilt. I bestemmelsens andre ledd er direktoratet gitt hjemmel for å gi forskrifter om preparaters og andres adgang til håndtering, utstopping og omsetning av dødt vilt. Bestemmelsen er også omtalt i punkt 12.9.1.

12.2.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsforslaget § 46 første ledd foreslo departementene et forbud mot oppbevaring eller omsetning av fredet vilt og egg fra viltarter med mindre man kunne bevise å ha nødvendig tillatelse for det enkelte eksemplar.

Bestemmelsen bygget på innholdet i viltloven § 48a, men med mindre endringer. For eksempel foreslo departementene at «fredede egg» skulle erstattes med «egg fra viltarter». Det ble samtidig foreslått å presisere at forbudet mot oppbevaring og omsetning ikke skulle gjelde for egg som er lovlig sanket eller lovlig oppdrettet og som omsettes som mat, se høringsforslaget § 46 andre ledd.

Viltloven § 48a andre ledd var hjemmel for en overgangsordning med begrenset varighet, fra 21. mars 2005 til 31. desember 2007. Siden det var

lenge siden overgangsordningen ble avsluttet, kunne departementene ikke se behov for videre bruk av unntaksregelen, og foreslo at denne ikke skulle videreføres.

Departementene foreslo at innholdet i viltloven § 49 andre ledd skulle videreføres i høringsforslaget § 53 første ledd bokstav a. I forslaget ble det tydeliggjort at det i forskrift kan gis bestemmelser om taksidermisters og andres adgang til «oppbevaring» av dødt vilt.

12.2.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt få høringsinnspill til høringsforslaget § 46.

BirdLife Norge støtter paragrafen slik den er foreslått. *Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus* vil understreke viktigheten av presiseringen om at det er forbudt å oppbevare eller omsette alt fredet vilt eller egg fra viltarter.

NOAH – for dyrs rettigheter mener det er viktig at bestemmelsen er i samsvar med CITES-konvensjonen og CITES-forskriften, og mener det er nødvendig å ta inn en henvisning til reglene om eiersertifikat etter CITES-regelverket i bestemmelsen, for å unngå misforståelse om de rettslige virkninger av å ha «nødvendig tillatelse for det enkelte eksemplar». De viser til at CITES-forskriften er under endring og mener at det er viktig å beholde eiersertifikat-kravet og at eventuelle endringer ikke bør gjelde for ville dyr av arter som står på vedlegg 3, herunder jakttroféer.

Økokrim støtter forslaget om å fjerne ordet «fredede» egg. De mener videre at unntaket i andre ledd er vanskelig å håndheve, da man må føre bevis for at eggene ikke «omsettes som mat», noe som blir problematisk siden det gjøres unntak for egg som er lovlig oppdrettet. De stiller også spørsmål ved om det skal avgrenses til egg som er lovlig oppdrettet i Norge eller også lovlig oppdrett i utlandet. De mener unntaket i det minste bør begrenses til egg med innhold. Egg som er tømt for innhold, er ikke ment til mat, men til samlervirksomhet. Det bør også oppstilles krav om at de som oppbevarer eller omsetter slike egg må godtgjøre at eggene omsettes som mat, og at eggene stammer fra lovlig oppdrett. Uten en justering av denne bestemmelsen, er Økokrim redd den vil kunne bidra til å legitimere oppbevaring og omsetning av egg i samleøyemed. Når det gjelder omsetning av egg mener Økokrim at ordlyden bør sammenholdes med ordlyden i viltforskriften § 7-5.

Se også høringsinnspill knyttet til høringsforslaget om taksidermisters og andres håndtering av dødt vilt, jf. lovforslaget § 53 under punkt 12.9.3.

12.2.4 Departementets vurderinger

Departementet foreslår en regel som regulerer oppbevaring, omsetning og annen håndtering av vilt og egg fra viltarter, se lovforslaget § 50. Departementets forslag bygger på innholdet i viltloven § 48a og § 49 andre ledd, med mindre endringer. Lovforslaget i § 50 samler regler om oppbevaring, omsetning og annen håndtering av vilt og egg, som ble foreslått i høringsforslaget § 46 og § 53 første ledd bokstav a. Av pedagogiske hensyn mener departementet at det er hensiktsmessig å samle regler om oppbevaring, omsetning og annen håndtering av vilt og egg på denne måten, slik at regelverket blir enklere å finne frem i og at en unngår dobbeltreguleringer. Departementet foreslår i tillegg enkelte justeringer av forslaget sammenlignet med det som ble sendt på høring.

Departementet mener det er grunn til å videreføre innholdet i viltloven § 48a. Bestemmelsen benyttes jevnlig som grunnlag for tiltalebeslutninger og for inndragning av ulovlig vilt til det statlige viltfondet, bestemmelsen er viktig for å oppfylle Norges forpliktelser etter Bernkonvensjonen, og den utfylles delvis av viltforskriften kapittel 7.

Lovforslaget § 50 første ledd fastsetter at oppbevaring og omsetning av fredet vilt eller egg fra viltarter er forbudt uten at man for det enkelte eksemplar kan godtgjøre å ha nødvendig tillatelse, med mindre annet følger av eller i medhold av lov. Departementet mener det er viktig at viltressursloven fastsetter at hovedregelen er et forbud mot oppbevaring og omsetning av fredet vilt og egg fra viltarter.

Forbudet mot oppbevaring og omsetning gjelder «fredet vilt og egg fra viltarter». Med «fredet vilt» menes vilt som det ikke er fastsatt jakttid for eller hvor det foreligger fredningsvedtak.

Departementet foreslår at forbudet skal omfatte «egg fra viltarter», fremfor «fredede egg» slik ordlyden er i viltloven § 48a. Egg fra alle viltarter har lenge vært både registrerings- og merkepliktige. Endringen vil forenkle bestemmelsen for brukere og forvaltning. Departementet presiserer at med «egg» menes egg fra viltarter (fugler, krypdyr og amfibier), uavhengig av om de er med foster, ubefruktet (uten foster) eller dødt (råteegg), i tillegg til egg som er tømt for innhold. Departementet foreslo i høringsnotatet at forbudet mot oppbevaring og omsetning ikke skulle ramme «egg som er lovlig sanket eller lovlig oppdrettet og som omsettes som mat.» Presiseringen var ment å klargjøre at det ikke skal gjelde et forbud mot salg av egg som er lovlig sanket i samsvar med jakttidforskriften. Det ble i høringsnotatet

vist til at det for eksempel foregår salg av måkeegg som er sanket innenfor rammene av denne forskriften. Presiseringen skulle også klargjøre at det ikke skal gjelde et forbud mot salg av egg fra viltarter som holdes i lovlig oppdrett, som vaktel-egg. Departementet fastholder at forbudet ikke er ment å ramme slike egg, men mener at slike unntak nettopp er bedre egnet for regulering i forskrift og at nærmere avgrensninger av forbudet kan gjøres der. At forbudet kun omfatter egg fra viltarter klargjør at forbudet ikke rammer egg fra industrihøns.

Dagens forbudsbestemmelse i viltloven § 48a første ledd innebærer at oppbevaring og omsetning ikke er lov «uten at han for det enkelte eksemplar kan godtgjøre at han har nødvendig tillatelse». Departementet mener dette utgangspunktet må videreføres. Departementet oppfatter at dette er en praktisk viktig regel som fastsetter at det ved en straffeforfølgning vil være den tiltalte som har bevisbyrden for at vedkommende har tillatelse til oppbevaring eller omsetning. I høringsnotatet hadde departementet foreslått å erstatte «godtgjøre» med «bevise». Selv om forslaget kun var ment som en endring av språklig karakter, ønsker ikke departementet å skape unødvendig tvil om betydningen av endringen. Departementet går derfor ikke videre med dette forslaget. Departementet mener at det er tilstrekkelig med et krav om alminnelig sannsynlighetsovervekt for å godtgjøre at oppbevaringen er lovlig. Som «nødvendig tillatelse» vil typisk et eierbevis etter viltforskriften være tilstrekkelig. Det samme vil et innførselsbevis etter CITES-regelverket.

Til NOAH – for dyrs rettigheter sitt innspill om samordning med CITES-forskriften, bemerker departementet at CITES-forskriften ikke lenger inneholder krav om CITES-eiersertifikat og merking for innenlands besittelse av eksemplarer av visse CITES-arter. Departementet mener derfor at en slik henvisning ikke lenger anses nødvendig. Ordningen ble avvirket med virkning fra 12. desember 2024, med bakgrunn i Miljødirektoratets anbefaling om dette. Direktoratet pekte i sin vurdering på at det ikke er en optimal samgang mellom krav om eierbevis i henhold til viltforskriften og kravene i CITES-forskriften, men at uten reglene om CITES-eiersertifikat vil innenlands besittelse av flere arter eller eksemplarer også være regulert av andre regelverk. Viltforskriftens regler om eierbevis gjør det mulig for norske myndigheter å regulere innenlands besittelse med døde eksemplarer av noen arter som er listet av CITES (eksemplarer av 28 arter). Forbudet

etter lovforslaget § 50 vil derfor, som tidligere, ikke ramme tilfeller der Miljødirektoratet har valgt å ikke treffe vedtak om inndragning etter lovforslaget § 51, eller at eksemplaret er merket eller registrert etter forskrifter om merking og registrering gitt med hjemmel i lovforslaget § 56.

Departementet mener også at bestemmelsen bør fastslå at forbudet gjelder «med mindre annet følger av eller i medhold av lov». Dette tillegget innebærer for eksempel at forbudet ikke rammer oppbevaring eller omsetning av vilt eller egg som ikke er merke- eller registreringspliktig. Hvilke arter og egg som er merke- eller registreringspliktig følger i dag av vedlegg 1 til viltforskriften.

Lovforslaget § 50 andre ledd fastsetter at «Kongen kan gi forskrift om taksidermistere og andres adgang til oppbevaring, omsetning, overdragelse, erverv, utstopping og annen håndtering av vilt og egg fra viltarter». Forskriftshjemmelen åpner for nærmere regulering av omsetnings- og oppbevaringsforbudet etter første ledd, og viderefører samtidig forskriftshjemmelen som i dag kommer frem av viltloven § 49 andre ledd. I høringsforslaget var viltloven § 49 andre ledd foreslått videreført i § 53 første ledd bokstav a, med enkelte justeringer. I tråd med høringsforslaget mener departementet at det bør tydeliggjøres at det i forskrift kan gis bestemmelser om taksidermistere og andres adgang til «oppbevaring». Av hensyn til å forhindre miljøkriminalitet mener departementet at det bare i begrenset grad bør legges til rette for omsetning av fredet vilt og egg.

For å sikre håndheving av regelverket mener departementet at forskriftshjemmelen bør utformes nokså vidt for å hindre miljøkriminalitet knyttet til vilt og egg. Forskriftshjemmelen i viltloven § 49 andre ledd omfatter «dødt vilt», mens forbudet i § 48a første ledd omfatter «fredet vilt eller fredede egg». Egg omfattes etter dagens praksis av viltbegrepet, men departementet mener det bør komme klart frem i forskriftshjemmelen i lovforslaget § 50 andre ledd at den gjelder «egg», i tillegg til «vilt». «Egg» omfatter også egg som er tømt for innhold. Oppbevaring og omsetning av egg uten innhold fremstår som en særlig aktuell form for miljøkriminalitet. Departementet mener også det bør komme klart frem at det er adgang til å gi forbud og bestemmelser om de fleste former for overgang av eierskap. Departementet foreslår derfor at forskriftshjemmelen omfatter adgang til å gi regler om «taksidermistere og andres adgang til oppbevaring, omsetning, overdragelse, erverv, utstopping og annen håndtering av vilt og egg». En slik formulering klargjør at det også er adgang til å forby for eksempel at egg gis bort eller byttes.

Departementet vurderer at presiseringene vil gjøre hjemmelsgrunnlaget for viltforskriften § 7-5 klarere.

Samlet sett vurderer departementet at bestemmelsen utgjør et viktig virkemiddel for å motvirke miljøkriminalitet, og for å oppfylle Norges forpliktelser etter internasjonale konvensjoner til å forhindre ulovlig omsetning av vilt og egg.

12.3 Det statlige viltfondets eiendomsrett og inndragning av ulovlig felt vilt mv.

12.3.1 Gjeldende rett

Viltloven § 48 første ledd første punktum regulerer Viltfondets og kommunens eiendomsrett til vilt som ulovlig er felt, innført til Norge eller ulovlig holdes fanget, eller til verdien av dette viltet. Bestemmelsen definerer eiendomsretten til vilt som det ikke foreligger en lovlig rett til å besitte. Nærmere omtale av viltfond følger av punkt 5.4.

Levende vilt er eierløst, med mindre det er gitt tillatelse til å eie og holde viltet fanget. Dødt vilt er også eierløst, helt til noen tar dyret i sin besittelse. Idet noen tar dyret i sin besittelse, etableres eiendomsretten gjennom viltloven § 48. Det innebærer i utgangspunktet at ingen, utenom Viltfondet og kommunen, kan etablere eiendomsrett til funn av dødt vilt i naturen. Det er likevel tillatt å tilegne seg fallvilt av arter som ikke er registreringspliktige, jf. viltforskriften § 7-2 og vedlegg til viltforskriften. Den som ønsker å overta eiendomsretten til fallvilt av registreringspliktig vilt, må levere viltet til autorisert preparant (taksidermist) innen fire uker, og preparanten må søke om å overføre eiendomsretten fra Viltfondet, jf. viltforskriften § 7-4 første og andre ledd.

Det stilles ikke vilkår om at det foreligger en straffbar handling eller at det er utvist skyld for å kunne inndra vilt etter viltloven § 48. Bestemmelsen omfatter både hele dyr og deler av dyr, og inneholder ingen størrelses- eller vektavgrensning.

Bestemmelsen praktiseres slik at Viltfondet eller kommunen automatisk erverver eiendomsrett til vilt omfattet av viltloven § 48, og at ervervet ikke utgjør et enkeltvedtak. Det innebærer at det heller ikke har vært klageadgang i disse sakene. Forståelsen har vært at saker etter viltloven § 48 ikke er offentlig myndighetsutøvelse, men utøvelse av privat autonomi for staten.

At viltet er «ulovlig felt» innebærer at det er felt uten hjemmel, jf. naturmangfoldloven § 15, eller at det er felt i strid med regler gitt i eller i medhold av viltloven. Det følger av lovens forar-

beider at bestemmelsen tar sikte på å ramme felling i strid med pålegg om rettet avskyting, felling uten at det er innhentet fellingstillatelse og lignende situasjoner, se Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 65.

Når viltet er «ulovlig» innført, er det innført i strid med lov eller forskrift. For eksempel der det mangler en tillatelse til å innføre viltet der regelverket krever tillatelse. Viltet må være innført til Norge, jf. viltloven § 48 første ledd første punktum. Bestemmelsen omfatter ulovlig innførsel av både dødt og levende vilt. For fremmede viltarter som ble innført før 1. januar 2016, fulgte krav om tillatelse av viltloven § 47. For vilt innført etter 1. januar 2016, følger kravet om tillatelse av naturmangfoldloven § 29 om fremmede organismer. Det er i tillegg flere forskrifter som regulerer adgangen til å innføre vilt til landet, eksempelvis forskrift 19. juni 2015 nr. 716 om fremmede organismer og forskrift 15. juni 2018 nr. 889 om innførsel, utførsel, besittelse mv. av truede arter av vill fauna og flora (CITES-forskriften). Brudd på forskrifter som regulerer innføring av vilt, vil også medføre at viltet er «ulovlig innført» etter viltloven § 48.

Også vilt som holdes ulovlig i fangenskap tilfaller Viltfondet. Etter viltloven § 7 er det forbudt å holde vilt i fangenskap, med noen unntak. I hvilke tilfeller vilt lovlig kan holdes i fangenskap, er omtalt i punkt 12.1.

Det følger videre av viltloven § 48 første ledd andre punktum at også forlatte egg, egg som oppbevares ulovlig, fallvilt, og vilt som er felt ved skadefelling eller lisensfelling etter naturmangfoldloven §§ 17, 17 a og 18 tilfaller Viltfondet. Med «egg» menes både levende egg, råteegg (egg med dødt foster) og ubefruktede egg (egg uten foster), jf. Ot.prp. nr. 54 (1992–93) s. 27. Fallvilt er dødt vilt som ikke er felt under lovlig jakt, fangst eller lisensfelling, jf. viltforskriften § 1-4 bokstav b.

Dersom viltet nevnt i viltloven § 48 første ledd er hjortevilt eller bever, tilfaller det kommunen, jf. viltloven § 48 andre ledd første punktum. Det samme gjelder om viltet er villsvin, jf. viltforskriften § 7-2 fjerde ledd og § 7-3 første ledd. Inntekter fra omsetning av ulovlig felt vilt og fallvilt av hjortevilt og bever, samt hjortevilt og bever som felles etter tillatelse gitt i medhold av naturmangfoldloven § 18, kan regnes som inntekt til det kommunale viltfondet, jf. forskrift om kommunale viltfond m.m. § 3 bokstav b. Alt annet vilt som er ulovlig felt, innført eller fanget, eller verdien av det, tilfaller Viltfondet.

Det følger av viltloven § 48 andre ledd andre punktum at ved ulovlig felling av hjortevilt eller bever i jakttid, kan kommunen overlate viltet, eller dets verdi, til den jaktberettigede mot tilsvarende

fradrag i vedkommende sin fellingskvote. Bestemmelsen omfatter hjortevilt eller bever felt i strid med viltloven eller naturmangfoldloven, eller bestemmelser gitt i medhold av disse, men innenfor den fastsatte jakttiden for arten. For at kommunen skal kunne overlate viltet, eller dets verdi, til den jaktberettigede og gjøre tilsvarende fradrag i fellingskvoten til vedkommende, må den jaktberettigede fortsatt ha gjenstående kvote. Bestemmelsen har vært praktisert slik at ulovlig felt vilt ikke skal tilfalle det jaktlag eller den personen som har vært med på fellingen, og slik at dyr ulovlig felt av den jaktberettigede både belastes kvoten for vedkommende vald og inndras til inntekt for Viltfondet. Kravet om fellingstillatelse for felling av bever ble opphevet i 2017 ved forskrift om forvaltning av bever. Kommunen kan likevel fastsette en kvote for uttaket, jf. forskrift om forvaltning av bever § 3 andre ledd.

Viltloven § 48 tredje ledd oppstiller en plikt for kommunen til å sørge for at viltet blir tatt vare på. Det følger av lovens forarbeider at plikten innebærer ansvar for ivaretagelsen og omsetningen av viltet, herunder egg, i tillegg til ansvaret for forvaltningen av midlene, jf. Ot.prp. nr. 37 (1999–2000) s. 52. Kommunens ansvar etter viltloven § 48 tredje ledd er følgelig ikke begrenset til hjortevilt og bever, men omfatter alt vilt som er det statlige viltfondets eller kommunens eiendom etter viltloven § 48 første eller andre ledd. Plikten gjelder for både dødt og levende vilt. Kommunens plikt etter viltloven § 48 tredje ledd gjelder likevel ikke for bjørn, jerv, gaupe eller ulv. Det følger av rovviltforskriften § 16 andre ledd første punktum at den som feller gaupe, jerv, bjørn eller ulv plikter å innlevere dyret til vitenskapelige formål.

12.3.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsforslaget § 47 foreslo departementene i hovedsak å videreføre innholdet i viltloven § 48, men med enkelte oppdateringer og presiseringer. Departementene foreslo i første ledd første punktum å presisere at det er «ulovlig» innført vilt som rammes, og å erstatte «Viltfondet» med «det statlige viltfondet».

Departementene foreslo i § 47 andre ledd første punktum at dersom viltet nevnt i § 47 første ledd er hjortevilt eller villsvin, tilfaller viltet kommunen. Forslaget skilte seg fra gjeldende regel i viltloven § 48 andre ledd første punktum ved å ta ut bever, og legge til villsvin. I § 47 andre ledd tredje punktum ble det foreslått en presisering av hjemmelsgrunnlaget i naturmangfoldloven.

I tillegg foreslo departementene i høringsfor-
slaget § 47 tredje ledd å innføre en forskriftshjem-
mel for nærmere regulering av det statlige viltfond-
ets eiendomsrett, saksbehandling, og kommunens
plikt til å ivareta vilt og egg på vegne av det
statlige viltfondet og kommunen.

12.3.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt om lag ti høringsinn-
spill til høringsforlaget § 47.

Innlandet fylkeskommune skriver at forslaget er
hensiktsmessig. Også *BirdLife Norge* støtter for-
slaget.

Sivilombudet viser i sin høringsuttalelse til
konkrete saker de har behandlet om Viltfondets
og kommunens eiendomsrett. Ombudet ber
departementet vurdere å klargjøre hvorvidt vil-
tressursloven bør ha uttrykkelige regler for admini-
strativ inndragning og hvilke krav som i tilfelle
vil gjelde til saksbehandlingen av slike saker, her-
under om forvaltningslovens regler om enkeltved-
tak kommer til anvendelse og hvilket beviskrav
som gjelder. Også *Økokrim* peker på at det bør
klargjøres hvilket beviskrav som gjelder ved vur-
deringen av om vilt tilfaller det statlige viltfondet.
Økokrim skriver videre at forholdet til straffelo-
vens inndragningsbestemmelser bør omtales.

Mattilsynet mener paragrafen kan komme i
strid med regelverket om dyrehelse i saker der
dyr og varer er innført ulovlig, og der Mattilsynet
bestemmer at de skal returneres til avsenderlan-
det, bli avlivet eller destruert. De skriver at depar-
tementet bør sikre at det ikke er motstrid mellom
regelverkene.

Fredrikstad kommune skriver i sin høringsut-
talelse at kommunene burde ha mulighet til å til-
dele hjortevilt som er felt med tillatelse av kom-
munen etter naturmangfoldloven § 18 både i jaktti-
den, og i en kortere periode utenfor jakttiden når
denne er nært forestående. *Sokndal kommune*,
Bjerkreim kommune og *Lund kommune* er alle
opptatt av at andre ledd andre setning vil bli van-
skelig å håndheve dersom kvoten bare er på ett
dyr. Kommunene foreslår en adgang til å kunne
trekke fra neste års kvote eller utstede ekstra
avgift, eventuelt begge deler.

12.3.4 Departementets vurderinger

Prinsippet om at ingen eier frittlevende vilt er vik-
tig i norsk viltforvaltning. Det er også det offentli-
ges eiendomsrett til blant annet ulovlig felt vilt og
fallvilt. Departementet foreslår derfor i stor grad å
videreføre det statlige viltfondets og kommunens

rett slik det følger av viltloven § 48. På bakgrunn
av høringen og Sivilombudets uttalelse i sak 2024/
2381 av 3. desember 2024, foreslår departementet
imidlertid å tydeliggjøre at det også er en hjem-
mel til å inndra vilt, se lovforslaget § 51. Departe-
mentet opprettholder i all hovedsak innholdet i
forslaget som ble sendt på høring, men med
redaksjonelle endringer.

Som nevnt i punkt 12.3.1 praktiseres dagens
regel slik at Viltfondet eller kommunen automa-
tisk erverver eiendomsrett til vilt omfattet av vil-
tloven § 48, og at ervervet ikke utgjør et enkeltved-
tak. Departementet har merket seg Sivilombudets
høringsuttalelse, der det bes om å vurdere å klar-
gjøre uttrykkelige regler for administrativ inn-
dragning, og hvilke krav som i tilfelle vil gjelde til
saksbehandlingen av slike saker. I tillegg har
departementet fått oversendt Sivilombudets
uttalelse i sak 2024/2381, som blant annet gjelder
spørsmålet om viltloven § 48 regulerer det offent-
liges eiendomsrett, eller er en hjemmel for inn-
dragning. Til dette uttaler ombudet i uttalelsen
avsnitt 49 og 50:

For at kommunen skal få eiendomsretten til vil-
tet, jf. viltloven § 48, må kommunen gjøre en
administrativ prøving av om viltet er «ulovlig
felt». Konsekvensen av kommunens avgjørelse
er at et felt vilt eller verdien av det tilfaller kom-
munen, potensielt på bekostning av en privat
part som mener å være rettmessig eier av vil-
tet. Det er få forskjeller mellom denne admini-
strative prøvingen og de vurderingene som den
offentlige forvaltningen skal gjøre etter
bestemmelser om administrativ inndragning i
andre naturressurslover.

På bakgrunn av den prøvingen som kom-
munen må gjøre for å avgjøre om vilkåret for
kommunens eiendomsrett er oppfylt,
uttalelsene i forarbeidene til lovene som er ved-
tatt i etterkant av viltloven, sammenhengen i
regelverket, og de faktiske konsekvensene
avgjørelsen kan få for en privat part, taler for at
viltloven § 48 er en bestemmelse om admini-
strativ inndragning, og ikke kun en hjemmel for
å konstatere det offentliges eiendomsrett.

Til spørsmålet om det er klageadgang på en avgjø-
relse om administrativ inndragning etter viltloven
§ 48 fordi viltet er «ulovlig felt», uttalte ombudet i
avsnitt 58:

Selv om inndragning etter viltloven § 48 ikke
innebærer en vurdering av skyld, vil konse-
kvensen av kommunens avgjørelse kunne opp-

leves inngripende, og den som mener å ha eiendomsretten vil derfor ha en forventning om at rettssikkerheten blir ivare tatt gjennom en klage mulighet. Viltloven inneholder ikke regler som gir jegeren en mulighet i en annen avgjørelse å få prøvd om fellingen skjedde i tråd med fellingstillatelsen eller ei før domstolen eventuelt skal ta stilling til om kommunen har tvangsgrunnlag, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 4-1. Jegerens rettigheter ivaretas følgelig ikke av andre regler i viltforvaltningen. Etter ombudets syn vil kommunens beslutning etter § 48 være myndighetsutøvelse og også bestemmende for jegerens rettigheter og plikter.

Når det gjaldt eiendomsretten til ulovlig felt vilt, skrev ombudet i avsnitt 65:

Sivilombudet er enig med X kommune i at eiendomsretten følger av loven, og at en avgjørelse om eiendomsretten i seg selv ikke kan påklages. På bakgrunn av redegjørelsen over, mener imidlertid ombudet at kommunen ikke kan høres med at det kun er eiendomsretten som er avgjort i avgjørelsen 24. oktober 2022, men at kommunen ved viltnemnda har tatt stilling til om elgoksen er felt i strid med loven. Kommunen har også foretatt en bevisvurdering knyttet til denne vurderingen.

Departementet er enig i Sivilombudets betraktninger. For å tydeliggjøre det statlige viltfondets og kommunens eiendomsrett til vilt som er ulovlig felt, ulovlig innført til Norge eller ulovlig holdes fanget, eller verdien av dette, og til forlatte egg, egg som oppbevares ulovlig, fallvilt og vilt som er avlivet i medhold av naturmangfoldloven §§ 17, 17 a og 18, foreslås dette eksplisitt fastslått i bestemmelsen, se lovforslaget § 51 første ledd. Departementet mener det også er behov for presisering knyttet til alternativet «innført», slik det følger av gjeldende regel i viltloven § 48. Det er ikke tydelig ut fra ordlyden i bestemmelsen at det er «ulovlig» innført vilt det statlige viltfondet eller kommunen har eiendomsrett til. Departementet foreslår i lovforslaget § 51 første ledd første punktum å presisere at det er «ulovlig» innført vilt som omfattes.

Departementet mener videre at det er behov for tydeligere regler for å kunne inndra vilt som er ulovlig felt, ulovlig innført til Norge eller ulovlig holdes fanget, eller verdien av dette, og til forlatte egg, egg som oppbevares ulovlig, fallvilt og vilt som er avlivet i medhold av naturmangfoldloven §§ 17, 17 a og 18. I sin uttalelse 2024/2381 avsnitt 34, skriver ombudet at det ut fra ordlyden ikke er

klart om bestemmelsen innebærer en administrativ inndragningshjemmel for forvaltningen. Departementet mener det er uheldig om ordlyden i en bestemmelse om inndragning er uklar. For å utelukke eventuell tvil foreslår departementet en tydeligere inndragningshjemmel, der også begrepet «inndra» tas inn i lovteksten, se lovforslaget § 51 andre ledd.

Som Sivilombudet konkluderer med i sin uttalelse 2024/2381, vil inndragning av vilt utgjøre et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Det innebærer at forvaltningslovens regler om saksbehandlingen får anvendelse, med mindre annet er bestemt i lov eller i medhold av lov, jf. forvaltningsloven § 1. Forvaltningsloven inneholder blant annet generelle regler om saksforberedelse ved enkeltvedtak og om krav til vedtaket. I saker der viltmyndighetene inndrar vilt er det viktig med en svært hurtig saks gang for å sikre at viltet ikke forringes. Det innebærer at forvaltningslovens regler om blant annet utredningsplikt, jf. forvaltningsloven § 17, og om umiddelbar begrunnelse av vedtaket, jf. forvaltningsloven § 24, ikke passer i disse sakene. Etter departementets vurdering er det derfor behov for andre saksbehandlingsregler ved inndragning av vilt etter lovforslaget § 51. Når det gjelder forvaltningslovens regler om forhåndsvarsel følger det av forvaltningsloven § 16 tredje ledd bokstav a at forhåndsvarsel kan unnlates dersom slik varsling vil medføre fare for at vedtaket ikke kan gjennomføres. Videre følger det av forvaltningsloven § 23 at et enkeltvedtak skal være skriftlig «om ikke dette av praktiske grunner vil være særlig byrdefullt for forvaltningsorganet». I saker om inndragning av vilt vil det verken være tid til forhåndsvarsel eller skriftlig vedtak dersom viltet skal være egnet for konsum. Konsekvensen av å vente kan for eksempel være at kjøttet fra dyret forderves, og blir ubrukelig. Etter departementets vurdering har forvaltningsloven på disse punktene tilstrekkelige unntak for å ivareta den raske saksbehandlingen inndragning av vilt krever. Departementet mener likevel pedagogiske hensyn taler for å innta tydelige regler om dette i forskrift. Videre vil det være behov for regler i forskrift som regulerer tilfellene der antatt ulovlig felt vilt er inndratt, og klagebehandlingen avdekker at viltet var lovlig felt. Departementet foreslår på denne bakgrunn at Kongen kan gi nærmere regler om saksbehandlingen og krav til vedtaket, se lovforslaget § 51 fjerde ledd.

Saker om inndragning av vilt kan virke inngripende overfor vedkommende som får viltet inndratt. Det gjelder selv om inndragningen ikke har

et pønalt formål. Dette er også Sivilombudet inne på i sin uttalelse i sak 205/83 (SOMB-1983-51). Departementet mener det er gode grunner for å stille krav til klar sannsynlighetsovervekt for at det statlige viltfondet eller kommunen har eiendomsrett til vilt, jf. lovforslaget § 51 første ledd, for at viltet kan inndras.

Departementet har merket seg at Økokrim i sin høringsuttalelse skriver at forholdet til straffelovens inndragningsbestemmelser bør omtales. Viltloven § 48 har vært anvendt som hjemmel for inndragning i straffeprosessuelle former. I Rt. 1996 s. 353 uttaler Høyesterett på s. 358:

Jeg bemerker at viltloven § 48 er en selvstendig inndragningsbestemmelse. Bestemmelsen stiller ikke noe krav om at det foreligger en straffbar handling eller er utvist skyld. Det er likevel i praksis lagt til grunn at slik inndragning kan skje i straffeprosessuelle former, jf Rt-1977-1115. Denne avgjørelsen gjaldt riktignok forholdet til den tidligere jaktlov § 57, men det var ikke meningen å gjøre noen endring i rettstilstanden på dette punkt ved viltloven av 1981.

Departementet har ikke til hensikt å endre denne praktiseringen. Også i HR-2022-666-A ble viltloven § 48 benyttet som hjemmel for inndragning. I denne saken var Høyesterett enig i aktors påstand om at straffeloven § 69 ikke fikk anvendelse fordi den ulovlig felte fjellreven tilfalt Viltfondet i medhold av viltloven § 48. Dette er ikke nærmere begrunnet, men departementet antar at bakgrunnen er forståelsen om at Viltfondet automatisk erverver eiendomsrett til ulovlig felt vilt. Når departementet nå foreslår en tydeligere inndragningshjemmel, er det departementets forståelse at lovforslaget § 51 og straffelovens inndragningsbestemmelser ikke utelukker hverandre, og at påtalemyndigheten må vurdere dette konkret i den enkelte straffesak.

Som nevnt har Mattilsynet påpekt at det også eksisterer dyrehelseregler ved ulovlig innførsel av vilt. For å være sikker på at bestemmelsen ikke kommer i motstrid med annet regelverk, eksempelvis dyrehelseregelverket, foreslår departementet at forvaltningen må ta stilling til om vilt som er ulovlig felt, ulovlig innført til Norge, eller ulovlig holdes fanget, bør inndras. Departementet foreslår derfor et fritt skjønn for forvaltningen til å vurdere om viltet skal inndras eller ikke i lovforslaget § 51 andre ledd. Departementet vil likevel påpeke at med mindre annet regelverk anvendes, bør det klare utgangspunktet være at slikt vilt skal inndras.

Etter gjeldende rett tilfaller vilt som nevnt i viltloven § 48 første ledd kommunen dersom det er hjortevilt eller bever. Det innebærer at blant annet fallvilt av og ulovlig felt hjortevilt og bever tilfaller kommunen. Kravet om fellingstillatelse for jakt og fangst av bever ble opphevet ved forskrift 26. april 2017 om forvaltning av bever. Når kravet om fellingstillatelse er bortfalt, er det heller ingen fellingskvote å gjøre fradrag i. Etter departementets vurdering er det følgelig ikke lenger aktuelt at bever som er ulovlig felt, ulovlig innført eller ulovlig holdes fanget, eller fallvilt av bever, tilfaller kommunen. Forslaget innebærer at fallvilt av bever og bever som er ulovlig felt, ulovlig innført til Norge eller ulovlig holdes fanget, eller verdien av det, tilfaller det statlige viltfondet. Videre tilfaller verdien av ulovlig felt eller ulovlig innført villsvin det kommunale viltfondet etter viltforskriften § 7-3 første ledd andre punktum. Også fallvilt av villsvin tilfaller det kommunale viltfondet, jf. viltforskriften § 7-2 fjerde ledd. Etter departementets vurdering blir det et mer helhetlig regelverk om også alternativet «villsvin» følger av loven. Departementet foreslår etter dette at villsvin tilføyes i bestemmelsens ordlyd, se lovforslaget § 51 første ledd.

Viltloven § 48 andre ledd åpner for at kommunen kan overlate hjortevilt og bever som er ulovlig felt i jakttid, eller dets verdi, til den jaktberettigede mot tilsvarende fradrag i vedkommendes fellingskvote. Ettersom det er foreslått at bever ikke lenger skal tilfalle kommunen, og det heller ikke er fellingskvoter på villsvin, foreslår departementet at denne adgangen kun videreføres for hjortevilt, se lovforslaget § 51 tredje ledd.

Departementet registrerer at Fredrikstad kommune i sin høringsuttalelse skriver at kommunene burde ha mulighet til å tildele hjortevilt som er felt med tillatelse av kommunen etter naturmangfoldloven § 18 både i jakttiden, og i en kortere periode utenfor jakttiden når denne er nært forestående. Etter departementets syn vil det bli vanskelig å sette en godt begrunnet grense forut for jakttiden. Videre skjer overdragelsen av hjorteviltet mot fradrag i jaktberettigedes fellingskvote, som gjelder innenfor artens jakttid. Departementet mener derfor det er gode grunner for at kommunen bare har adgang til å overlate hjorteviltet eller dets verdi til den jaktberettigede når felling skjer innenfor jakttid også ved felling av hjortevilt etter naturmangfoldloven § 18. Etter departementets oppfatning bør det fremgå tydelig av bestemmelsen at felling må skje innenfor jakttid for at kommunen kan overlate hjorteviltet eller dets verdi til den jaktberettigede også ved fel-

ling etter naturmangfoldloven § 18. Departementet foreslår derfor at det presiseres i lovteksten, se lovforslaget § 51 tredje ledd.

Som nevnt i punkt 12.3.1, har viltloven § 48 andre ledd vært praktisert slik at ulovlig felt vilt ikke skal tilfalle det jaktlag eller den personen som har vært med på fellingen. Praktiseringen gjør at det ikke vil være lønnsomt å felle vilt ulovlig. I sak 205/83 (SOMB-1983-51), som Sivilombudet viser til i sin høringsuttalelse, ba ombudet om en klargjøring av lovteksten ved en senere revisjon av loven. Som Sivilombudet påpekte i saken fra 1983 tilsier hensynet til et tydelig regelverk at dette bør fremgå av lovens ordlyd. Departementet foreslår i lovforslaget § 51 tredje ledd første punktum at kommunen kan overlate hjortevilt som er ulovlig felt i jakttid «av andre enn den jaktberettigede» til den jaktberettigede mot fradrag i vedkommendes fellingskvote. Det innebærer at der det er den jaktberettigede som har felt dyret ulovlig, er det ikke anledning til å overlate hjorteviltet til den jaktberettigede.

Videre har bestemmelsen vært praktisert slik at dyr ulovlig felt av den jaktberettigede både belastes kvoten for vedkommende vald og inndras til inntekt for det statlige viltfondet. Jakt på hjorteviltartene skjer gjennom en arealbasert lokal forvaltning, og det er krav om et visst minsteareal for fastsetting av fellingskvoter, se nærmere i punkt 10.1. Uten fradrag i kvoten, blir realiteten at jaktberettigede som feller dyr ulovlig belaster bestanden mer enn det vilmyndigheten har lagt til grunn ved forvaltningen av arten. Det gjelder uavhengig av om det ulovlig felte viltet inndras til inntekt for kommunen, og uavhengig av størrelsen på den jaktberettigedes kvote. Viltfaglige hensyn tilsier derfor at dersom man feller et dyr man ikke har kvote til, bør det gjøres fratrukk i kvoten for dyr av samme art. På denne bakgrunn foreslår departementet at det fastsettes direkte i loven at det skal gjøres fratrukk i den jaktberettigedes kvote ved ulovlig felt hjortevilt, jf. lovforslaget § 51 tredje ledd andre punktum. Departementet vil understreke at ingen av disse reaksjonene har et pønalt formål, selv om de kan virke inngripende overfor den jaktberettigede.

Utfyllende regler om Viltfondets eiendomsrett følger i dag av viltforskriften § 7-1 til § 7-5. Departementet mener det er hensiktsmessig at nærmere regulering følger av forskrift, og foreslår en hjemmel for Kongen til å fastsette nærmere regler om det statlige viltfondets eiendomsrett, om inndragning og om saksbehandling og krav til vedtaket, se lovforslaget § 51 fjerde ledd. Departementet viser til redegjørelsen over om behovet for

regler om saksbehandling og krav til vedtak i slike saker. Videre mener departementet at kommunens plikter til å ivareta vilt på vegne av Viltfondet, jf. viltloven § 48 tredje ledd, bør klargjøres. Det er lite hensiktsmessig å lage uttømmende regler i loven over hvilke arter, og i hvilke tilfeller, vilt bør tas vare på. Det kan være ulike grunner til at dødt eller levende vilt skal ivaretas, slik som for eksempel ved sykdomsutbrudd eller endret bestandssituasjon. Dette er også forhold som kan endre seg i løpet av kort tid. Departementet foreslår en forskriftshjemmel om at Kongen kan gi forskrift om kommunens plikt til å ivareta vilt på vegne av det statlige viltfondet og kommunen.

12.4 Skuddpremier

12.4.1 Gjeldende rett

I NOU 1974: 21 *Viltstellet, jakt og fangst* s. 114 vurderte Jaktlovutvalget blant annet om det i det hele tatt burde være adgang til å stille opp premier for felling eller fangst av skadevilt, sett på bakgrunn av et overordnet formål med loven om å opprettholde landets naturlige artsrikdom av vilt. Utvalget kom til at det burde være en viss mulighet for slik premiering, og foreslo at det kunne fastsettes premier for felling eller fangst av pattedyr og fugler som ble ansett som særlig skadelige.

Da viltloven ble vedtatt av Stortinget i 1981 var forslaget i viltloven § 51 første ledd et forbud mot skuddpremier. Etter viltloven § 51 andre ledd kunne departementet likevel fastsette vederlag for felling av pattedyr og fugler som ble ansett som særlig skadelige. I Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 67 står det:

Departementet går inn for at det i utgangspunktet settes forbud mot skuddpremier. Det er fra flere høringsinstanser blitt påpekt at bruk av skuddpremier harmonerer dårlig med moderne viltforvaltning og de prinsipper lovforslaget ellers bygger på. Departementet er enig i dette og vil her peke på at det etter lovforslagets § 1 er en målsetting å bevare naturens artsrikdom.

I Innst. O. nr. 50 (1980–81) s. 11 delte kommunal- og miljøvernkomitéen seg i to ved vurderingen av det foreslåtte forbudet mot skuddpremier. Flertallet støttet forslaget. Komitéens mindretall viste til økning av rovviltskade, og mente det burde være anledning til å bruke skuddpremie for rovvilt det er fastsatt jakttid for.

Den vedtatte bestemmelsen ble imidlertid ikke satt i kraft samtidig som resten av loven, jf. kgl.res. 2. april 1982. Kort tid etter at viltloven trådte i kraft ble bestemmelsen endret ved lov 8. april 1983 nr. 17, og forbudet i daværende § 51 første ledd ble opphevet. Adgang til å gi skuddpremie etter viltloven § 51 ble endret til å gjelde viltarter som har jakttid og som gjør skade, slik bestemmelsen i hovedsak lyder i dag.

Viltloven § 51 første ledd åpner for å tillate skuddpremier. Det er to vilkår som må være oppfylt for at skuddpremier kan tillates. For det første må viltarten det skal utbetales skuddpremie for ha jakttid. Det betyr at det må være fastsatt jakttid, jf. viltloven § 9 andre ledd med tilhørende forskrifter. For det andre må viltarten gjøre en form for skade. Hva som utgjør «skade» er ikke definert i loven. Vilkåret er knyttet til skade forårsaket av viltarten som sådan, og ikke til skade forårsaket av konkrete individ av arten.

Begrepet «skuddpremie» er heller ikke definert i loven, og heller ikke nærmere forklart i lovens forarbeider. I juridisk teori er det lagt til grunn at «[s]kuddpremier knytter seg til ordninger hvor felling av vilt gir pengepremier eller annet vederlag», se Håvard H. Holdø, *Viltloven. Lovkommentar*, § 51. (skuddpremier), Juridika (kopiert 20. februar 2024).

Av viltloven § 51 første ledd andre punktum fremgår det at fastsettelse av skuddpremie trenger godkjenning av fylkeskommunen, eller den fylkeskommunen i samråd med direktoratet gir fullmakt. Miljødirektoratet ga i brev 13. januar 2014 fylkeskommunene myndighet til å delegere tillatelse til å fastsette skuddpremie til kommunene. Det er ingen rapporteringsplikt for opprettelse av slike ordninger. Departementene har derfor begrenset oversikt over omfanget av skuddpremieordninger i landet. Informasjon fra fylkeskommunene indikerer at det ikke har vært mange nye søknader om skuddpremieordninger de siste ti årene.

Viltloven regulerer ikke hvem som skal eller kan finansiere skuddpremieordninger. Departementet legger til grunn at utgangspunktet er at den som søker om godkjenning av skuddpremie selv må finansiere ordningen. Det følger av forskrift 15. mai 2011 nr. 537 om kommunale og fylkeskommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort § 5 bokstav b at kommunale eller fylkeskommunale viltfond ikke kan brukes til skuddpremier.

Viltloven § 51 andre ledd regulerer adgangen til å yte vederlag ved felling i medhold av naturmangfoldloven § 18 bokstav b, det vil si felling for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog,

fisk, vann eller annen eiendom. Departementene viser til nærmere omtale av adgangen til å yte vederlag ved felling i medhold av naturmangfoldloven § 18 bokstav b i punkt 11.5.

12.4.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsforslaget § 48 foreslo departementene at skuddpremieordninger bare kan fastsettes for viltarter som har jakttid og som gjør skade. Det ble også foreslått et forbud mot skuddpremie på gaupe. Departementene foreslo at en skuddpremieordning trenger godkjenning, og at myndigheten til å godkjenne slike ordninger skulle legges til kommunen. Videre ble det foreslått at kopi av vedtak om godkjente skuddpremieordninger skal sendes Kongen.

12.4.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt svar fra over 200 høringsinstanser. Blant disse er om lag 150 høringsinnspill fra privatpersoner.

Det er blandede tilbakemeldinger på forslaget. Majoriteten av kommunene er positive til at adgangen til å kunne fastsette skuddpremier videreføres, og at myndigheten til å godkjenne disse legges til kommunen. Blant disse er *Tynset kommune*, *Nord-Fron kommune* og *Sør-Varanger kommune*. Også *Buskerud fylkeskommune* og *Innlandet fylkeskommune* støtter forslaget om at myndigheten til å godkjenne en skuddpremieordning legges til kommunen.

Enkelte kommuner, blant disse *Aremark kommune*, *Indre Østfold kommune* og *Sokndal kommune*, er skeptiske til at også private initiativ til skuddpremier må godkjennes av kommunen.

Norges Jeger- og Fiskerforbund skriver at de ser behov for en ordning som belønner jegere for å jakte på enkelte arter som gjør skade, og at det er naturlig at det bare knyttes til arter med jakttid, unntatt gaupe. Forbundet foreslår at ordningen bør omtales som vederlag for å signalisere at alle arter har lik verdi. Det er flere andre høringsinstanser som også mener ordningen bør kalles noe annet enn «skuddpremie». Blant disse er *Statskog SF*, som foreslår at det bør kalles «fellingsvederlag», og *Norges Skogeierforbund* som nevner alternativet «vederlag for felling».

Noen høringsinstanser mener avgjørelsesmyndigheten i disse sakene fortsatt bør ligge hos fylkeskommunen. Blant disse er *Elverum kommune*, *Oslo kommune* og *Larvik kommune*. Det begrunnes med at fylkeskommunen vil sikre mer likartet praksis.

Saltdal kommune og *Norsk Sau og Geit* mener det også bør kunne fastsettes skuddpremie på gaupe, mens en rekke organisasjoner og privatpersoner mener skuddpremier som sådan bør forbys. Blant disse er *Dyrebeskyttelsen Norge*, *NOAH – for dyrs rettigheter* og *Dyrenes rett*. Begrunnelsene er blant annet at skuddpremie er utdatert, at det bryter med prinsippet om dyrs egenverdi, og at det ikke er et egnet virkemiddel. *NOAH – for dyrs rettigheter* skriver:

NOAH erfarer imidlertid at mange kommuner mangler dokumentasjon på at skade av vesentlig betydning på eiendom eller næringsinteresser har oppstått, og at ordningen dermed heller ikke oppfyller kravene i loven. *NOAH* erfarer også at lokale jeger- og fiskerforeninger i mange tilfeller utlover skuddpremier uten godkjenning fra kommunen.

Det er også offentlige høringsinstanser som mener ordningen med skuddpremie ikke bør videreføres. Blant disse er *Agder fylkeskommune* og *Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus*. *Statsforvalteren* skriver:

Ved å sette skuddpremie på enkeltarter signaliserer man at disse artene i mindre grad har egenverdi, noe som igjen kan medføre at jegere får mindre respekt for humanjakt overfor disse artene. I en moderne viltforvaltning mener vi at skuddpremie ikke bør være et aktuelt virkemiddel, og at denne paragrafen bør tas ut i ny lov.

Mattilsynet skriver i sin høringsuttalelse at forslaget gjelder forhold som kan føre til brudd på dyrevelferdsloven §§ 3, 12 og 20. De skriver videre at:

Vi forstår at skuddpremie kan være et hensiktsmessig virkemiddel for å redusere bestanden av skadevoldende dyr. Som dyrehelsemyndighet støtter vi bruk av skuddpremie for å hindre spredning av dyresjukdommer.

12.4.4 Departementets vurderinger

Skuddpremier er ett av flere virkemidler i viltlovgivningen som har til formål å regulere bestander som gjør skade. En skuddpremie er en økonomisk kompensasjon for hvert individ av en art som felles. Kompensasjon for medgått tid som ikke er knyttet til fellingsresultatet, er ikke en skuddpremie. Regler om skuddpremier fremkom-

mer av lovforslaget § 52. Departementet opprettholder forslaget som ble sendt på høring.

Bruk av skuddpremie er et tema med motstridende interesser. Hensynet til dyrevelferd og dyrs egenverdi står ofte mot hensynet til effektivt uttak av vilt som gjør skade. Innspillene fra høringen bærer preg av dette.

Etter departementets oppfatning kan økonomiske virkemidler være egnet til å motivere til jakt. Respekten for jakt og fangst er imidlertid avhengig av formålet med jakt- og fangstutøvelsen. Departementet mener derfor det er viktig at en skuddpremieordning bare fastsettes når det foreligger behov for å redusere skade, og foreslår derfor at en skuddpremieordning bare kan fastsettes for viltarter som gjør «skade». Denne oppfatningen støttes også av Norges Jeger- og Fiskerforbund i deres høringsuttalelse.

Norges Jeger- og Fiskerforbund mener det er naturlig at en skuddpremieordning bare knyttes til arter med jakttid, unntatt gaupe. Departementet er enig i det. Gaupe er en jaktbar art, jf. jakttidsforskriften §§ 1 og 2. Gaupe er imidlertid underlagt et særlig forvaltningsregime, med et bestandsmål som forvaltningen følger opp og ordninger med kvoter for jakt og skadefelling. Av den grunn anser departementet at behovet for skuddpremie, som et økonomisk virkemiddel for å motivere til jakt på gaupe, stiller seg annerledes enn for andre høstbare arter.

Departementet har merket seg at det har kommet mange innspill i høringen om at skuddpremier bør forbys. Som nevnt over er det departementets oppfatning at økonomiske virkemidler er egnet til å motivere til jakt på viltarter som gjør skade i et område. Departementet mener likevel det bør være en god kontroll med et slikt virkemiddel. Departementet foreslår derfor å videreføre kravet om at en skuddpremieordning trenger godkjenning. En skuddpremieordning som ikke er godkjent, er ulovlig.

Flere kommuner, blant annet Oslo kommune, trekker i sine høringsuttalelser frem at avgjørelsesmyndigheten til å fastsette skuddpremieordninger fortsatt bør ligge hos fylkeskommunen, fordi det vil sikre mer ensartet praksis. Departementet er enig i at det trolig vil føre til mer ensartet praksis å legge avgjørelsesmyndigheten til fylkeskommunen. Det er imidlertid kommunen som kjenner de lokale behovene for en skuddpremieordning best, og behovene vil kunne være forskjellige også mellom kommuner i samme fylke. Det er følgelig departementets vurdering at myndigheten til å fastsette skuddpremier bør ligge hos kommunen. Det innebærer at statsforvalteren blir klage-

instans for vedtak kommunen fatter om skuddpremieordninger, jf. lovforslaget § 7 andre ledd.

Lovforslaget innebærer at privat initierte skuddpremieordninger må godkjennes av kommunen for å være i tråd med regelverket. Departementet registrerer at blant annet Aremark kommune, Indre Østfold kommune og Sokndal kommune er skeptiske til det. Departementet mener imidlertid at det er viktig av hensyn til både prinsippet om dyrs egenverdi, og respekten for jakt og fangst, at skuddpremieordninger bare benyttes når det er behov for det. Departementet vurderer at en offentlig instans er nærmere til å foreta en objektiv vurdering av et slikt behov enn private, og mener følgelig at kommunen også bør godkjenne privat initierte skuddpremieordninger.

Omfanget av skuddpremier etter gjeldende regelverk har vært preget av manglende oversikt. Bruk av skuddpremie er, som nevnt over, et tema med motstridende interesser. Hensynet til dyrevelferd og dyrs egenverdi står ofte mot hensynet til effektivt uttak av vilt som gjør skade. Departementet mener derfor det er hensyn som taler for at statlige viltmyndigheter bør følge med på utviklingen av bruken av skuddpremieordninger. På denne bakgrunn foreslår departementet at kopi av vedtak om skuddpremieordninger skal sendes til Kongen. Kongens myndighet kan delegeres til departementet eller direktoratet etter vanlige forvaltningsrettslige regler.

Mattilsynet har i sin høringsuttalelse vist til at forslaget kan komme i strid med dyrevelferdsloven §§ 3, 12 og 20. Dette er regler om dyrs egenverdi uavhengig av den nytteverdien det har for mennesker, om at jakt og avliving skal skje på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte. Av dyrevelferdsloven § 12 fjerde ledd følger det også at avliving ikke skal skje som et selvstendig underholdnings- eller konkurranseelement. Også flere andre høringsinstanser, blant disse NOAH – for dyrs rettigheter og Dyrebeskyttelsen Norge, viser til at skuddpremie vil stride med prinsippet om dyrs egenverdi. Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus peker på at skuddpremie kan medføre at jegere får mindre respekt for dyrene. Departementet er enig i at et økonomisk insentiv til å felle flere individer av en art som gjør skade, kan øke risikoen for at noen ser på enkelte arter som skadedyr. Departementet vil imidlertid påpeke at selv om det fastsettes skuddpremie for en art, må jegeren ved jaktutøvelsen forholde seg til øvrige regler i både viltressursloven, naturmangfoldloven og dyrevelferdsloven. Departementet kan derfor ikke se at økonomisk kompensasjon for felling av vilt strider med prinsippet om

dyrs egenverdi, eller at det medfører at jakt ikke utøves på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte. Departementet vil også nevne at brudd på reglene i viltressursloven kan føre til administrative sanksjoner eller straff, uavhengig av om det er fastsatt en skuddpremie.

I sin høringsuttalelse trekker NOAH – for dyrs rettigheter frem erfaringer med kommuner som mangler dokumentasjon på at skade av vesentlig betydning på eiendom eller næringsinteresser har oppstått, og lokale jeger- og fiskerforeninger som utlover skuddpremier uten godkjenning av kommunen. Departementets forslag innebærer at det bare kan fastsettes skuddpremieordninger på viltarter med jakttid og som gjør skade. Skadebegrepet er nærmere omtalt i merknaden til lovforslaget § 52. Departementet vil påpeke at vedtak om både avslåtte og fastsatte skuddpremieordninger kan påklages til statsforvalteren av noen med rettslig klageinteresse. Videre vil departementet nevne at det er et krav om at en skuddpremieordning må være godkjent av kommunen for å være lovlig.

Departementet har merket seg at flere høringsinstanser foreslår at ordningen gis et annet navn enn «skuddpremie». Norges Jeger- og Fiskerforbund foreslår at ordningen bør omtales som vederlag, mens Norges Skogeierforbund nevner «vederlag for felling» som et alternativ. Departementet er enig med høringsinstansene i at begrepet «skuddpremie» er et belastet begrep, og ikke nødvendigvis reflekterer formålet bak bestemmelsen slik det er i dag. En annen definisjon av ordningen kan imidlertid medføre at tilfeller man i dag ikke definerer som skuddpremier, vil omfattes av bestemmelsen. Det gjelder for eksempel Villsvinprosjektet, der jegeren får betalt for å levere inn prøvemateriell til forskningsformål mot betaling. Også tilfeller der noen er ansatt for å drive viltpleie i et område vil kunne omfattes av bestemmelsen dersom den gjelder vederlag. Departementet mener det vil være uheldig, og foreslår derfor å videreføre begrepet «skuddpremie».

12.5 Bestandsregulering under særegne forhold

12.5.1 Gjeldende rett

Det følger av viltloven § 26 nr. 4 at Kongen kan gi nærmere regler om «innsamling av egg og deler av vilt og om felling, merking og fangst av vilt for vitenskapelige eller andre særlige formål uten hensyn til de regler som ellers gjelder». Hva som

menes med «andre særlige formål» er nærmere omtalt i Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 57:

Andre særlige formål enn rent vitenskapelige, kan være statistiske formål, eller veterinærmedisinske, med sikte på bekjempelse ved felling av vilt for å hindre spredning av smittsomme viltsykdommer. Et annet tiltak som denne bestemmelsen vil åpne adgang for, er bestandsregulering av f.eks. villrein for å hindre at bestanden blir så stor at beitegrunnet ødelegges. Slike tiltak bør bare komme på tale hvor utvidet jakttid og økte fellingskvoter ikke fører frem.

Forskriftshjemmelen i viltloven § 26 nr. 4 åpner for at det i forskrift kan gis nærmere regler om bestandsregulering. Det forutsettes i Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 57 at forskrift om bestandsregulering bare bør «komme på tale hvor utvidet jakttid og økte fellingskvoter ikke fører frem».

I viltloven § 26 nr. 4 står det videre at det er adgang til å gi forskrift «uten hensyn til de regler som ellers gjelder». Dette må forstås som en adgang til å fravike reglene i viltloven og forskrifter fastsatt i medhold av viltloven. Det er frem til i dag ikke gitt forskriftsbestemmelser i medhold av forskriftshjemmelen som er begrunnet ut fra hensynet til bestandsregulering. Det vises til høringsnotatet punkt 14.6 for omtale av det øvrige innholdet i viltloven § 26 nr. 4.

Viltloven § 36 handler om viltorganenes mulighet til å pålegge en eller flere grunneiere å selge jaktkort til allmennheten der det kan oppstå uheldige bestandsforhold, fordi grunneiere vedvarende har unnlatt å utnytte småviltjakten. Se nærmere omtale i høringsnotatet punkt 11.8. Viltloven § 51 første ledd åpner for å tillate skuddpremier på vilt som har jakttid og gjør skade. Se nærmere omtale i punkt 12.4.

Jakttidsforskriften § 3 inneholder en rekke bestemmelser som delegerer myndighet til å fravike den generelle jakttiden for enkelte arter. Et eksempel på dette er jakttidsforskriften § 3 nr. 1, der statsforvalteren, etter nærmere vilkår, kan åpne for jakt på grågås utenom den ordinære jakttiden når det foreligger en godkjent lokal forvaltningsplan.

Bestandsutvikling er også et sentralt hensyn i kommunenes vurdering av om det skal åpnes for jakt av elg, hjort og rådyr, jf. hjorteviltforskriften § 5. Etter hjorteviltforskriften § 3 skal kommunen vedta mål for utvikling av bestander av elg, hjort og rådyr, der det er åpnet for jakt på disse. Det følger videre av hjorteviltforskriften § 4 første ledd at

kommunene bør samarbeide om felles mål for hjorteviltbestandene når det er hensiktsmessig å samordne bestandsplanleggingen over kommunegrensene. Når det gjelder skadefelling av hjortevilt, er kommunene gitt myndighet til å tillate uttak av hjortevilt for å avverge skade etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b, jf. § 18 fjerde ledd. Skadefelling er nærmere regulert i viltforskriften kapittel 3.

Lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) har enkelte bestemmelser som kan virke inn på bestander av høstbart vilt i tilfeller av dyresykdommer, dyrelidelser med videre. Det følger av matloven § 23 første ledd første setning at Mattilsynet fører tilsyn og kan fatte nødvendige vedtak for gjennomføring av bestemmelser gitt i eller i medhold av matloven. Dette inkluderer blant annet nødvendig vedtak om «avlivning». I matloven § 19 tredje ledd er det videre en forskriftshjemmel, som gir Kongen myndighet til å gi nærmere forskrifter for å forebygge, overvåke og bekjempe dyresykdommer og smittestoffer. Det er i bestemmelsen (bokstav a-f) opplistet en rekke momenter som faller inn under forskriftshjemmelen. Forskriftskompetansen er ved delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790 og 7. april 2006 nr. 444 gitt til Mattilsynet.

12.5.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo i høringsforslaget § 49 første punktum at Kongen i forskrift kan gi regler om å regulere bestanden av viltarter som har jakttid dersom det foreligger «særegne forhold». Departementene foreslo å videreføre muligheten for at det i forskrift kan gis bestemmelser som fraviker loven eller forskrift i medhold av loven innenfor fastsatt jakttid. I andre punktum foreslo departementene at det bare kan gis forskrift for en tidsperiode av inntil fem år av gangen. Forslaget var delvis en videreføring av innholdet i viltloven § 26 nr. 4

12.5.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt om lag 170 høringsuttalelser knyttet til forslaget. Av disse er rundt 130 fra privatpersoner. Svært mange av disse innspillene er likelydende og viser til at de mener forslaget gir staten rett til å overstyre grunneiers rett til å frede sitt eget område fra jakt, noe som er i strid med menneskerettighetene. Enkelte privatpersoner mener grunneier selv må kunne bestemme at det ikke skal utøves jakt på eiendommen.

Mange kommuner, blant annet *Aremark kommune*, *Bjerkreim kommune*, *Fredrikstad kommune*, *Indre Østfold kommune*, *Nord-Fron kommune*, *Nordre Follo kommune*, *Sel kommune*, *Stavanger kommune* og *Suldal kommune*, er positive til forslaget. Stavanger kommune skriver:

Kommunen støtter forslag til ny § 49 om bestandsregulering under særlige forhold. Dette er viktig for å løse spesielle utfordringer som ikke håndteres gjennom ordinær jakt.

Nordre Follo kommune ser forslaget i sammenheng med forvaltningen av hjortevilt og skriver:

Lovforslagets hjemmel til å innføre regler i forskrift som tillater kommunen å nekte eller tildele ekstra fellingstillatelser underveis i jakta, kombinert med forskriftshjemmel om bestandsregulering, kan styrke kommunens rolle i bestandsforvaltningen.

Andre offentlige instanser som *Agder fylkeskommune*, *Innlandet fylkeskommune*, *Mattilsynet*, *Statsforvalteren i Innlandet* og *Statsforvalteren i Møre og Romsdal* er også positive til forslaget. Innlandet fylkeskommune skriver:

Vi støtter lovforslaget § 49 om at det kan gis forskrift om bestandsregulering av viltarter med jakttid, dersom det foreligger særegne forhold. Ut fra vårt synspunkt bør en slik bestemmelse avgrenses til helt særskilte tilfeller. Dette kan eksempelvis dreie seg om ekstraordinære skader på andre samfunnsinteresser, negative konsekvenser på andre arter og tiltak i sammenheng med sykdomsutbrudd.

Mattilsynet mener at særegne forhold også bør omfatte sykdomsutbrudd der bestandsregulering kan medvirke til å hindre eller bremse sykdomspreidning.

Skogkurs, *Norges Skogeierforbund* og *Norges Bondelag* er av de foreningene og organisasjonene som har uttalt seg positive til forslaget.

Enkelte høringsinstanser, herunder *Innlandet fylkeskommune*, *Norges Skogeierforbund* og *Norges Bondelag*, har pekt på at det bør være en høy terskel for bruk av bestemmelsen. Innlandet fylkeskommune skriver:

Vi stiller oss bak departementenes vurdering om at det skal være en høy terskel for at slik forskrift skal gis. Den private eiendomsretten må ikke tilsidesettes unødvendig. Hensynene

bør først og fremst være knyttet til vesentlige samfunnsinteresser, og ikke alene for å optimalisere næringsvirksomheter.

Norges Bondelag skriver:

Det understrekes likevel at terskelen for å kunne gjøre et slikt inngrep i grunneierretten bør være høy og bare benyttes når det ut fra viltsfaglige hensyn utgjør en påtrengende behov for å regulere enkelte viltbestander.

Norges Skogeierforbund viser til at de tidligere har spilt inn et behov for et slikt verktøy, og skriver:

Vi mener det er positivt at departementet peker på andre samfunnsinteresser som f.eks. landbruk skal vektlegges når det vurderes bruk av denne bestemmelsen, og kobling mot annet lovverk (eksempelvis skogbrukslova) og forskriftsarbeidet vil være essensielt. Likevel understreker vi behovet for å tydeliggjøre terskelen for bruk av en slik hjemmel, da fravikelse av grunneierretten er noe det bør være som brukes som siste utvei.

Flere høringsinstanser, utover de private høringsinnspillene, er negative til forslaget. Det gjelder blant annet *Statskog SF*, *BirdLife Norge*, *Foreningen Våre Rovdyr*, *Naturvernforbundet*, *Naturvernforbundet i Nordre Follo*, *NOAH – for dyrs rettigheter*, *Norges Jeger- og Fiskerforbund* og *Norges Miljøvernforbund*. Naturvernforbundet mener paragrafen må spisses mot bestandsreduksjoner av arter som utgjør betydelig økologisk trussel mot annet naturmangfold, for eksempel elg og hjort, og at det ikke er akseptabelt å innføre tvangsjakt mot eiers samtykke. Norges Jeger- og Fiskerforbund og Statskog SF mener det er et svært inngripende forslag å åpne for å kunne sette både lov og forskrifter til side i hele fem år. Statskog SF mener forslaget bør begrenses til helt spesielle tilfeller som ekstraordinære skader på andre samfunnsinteresser, negative konsekvenser på andre arter og tiltak i sammenheng med sykdomsutbrudd. Norges Jeger- og Fiskerforbund skriver at viltbestander bør reguleres gjennom jakt, og at det har vært et bærende element i loven så langt. Norges Jeger- og Fiskerforbund mener dette prinsippet bør videreføres og at forslaget bør strykes. NOAH – for dyrs rettigheter mener forslaget fremstår som et forsøk på å fjerne muligheten til å frede private områder fra jakt, noe som er svært betenkelig

med tanke på naturkrisen. NOAH – for dyrs rettigheter skriver:

NOAH er primært av den bestemte oppfatning at § 49 må tas ut av lovforslaget siden den er i strid med både Bernkonvensjonen, Århuskonvensjonen og Den europeiske menneskerettskonvensjon (i siste fall antakeligvis også med Grunnloven).

Utmarksavdelinga Vest AS stiller seg undrende til forslaget om å regulere bestander av viltarter som har jakttid på annen måte enn gjennom ordinær jakt, og mener bruk av tiltak som bryter med innarbeidede velfungerende ordninger må være siste utvei.

Enkelte kommuner, blant annet Aremark kommune, Bjerkreim kommune, Fredrikstad kommune, Indre Østfold kommune og *Sokndal kommune* mener kommunene bør ha en sentral rolle i prosessen ved utforming og fastsettelse av slik forskrift. Fredrikstad kommune skriver:

Kommunen ønsker å påpeke behovet for å fange opp lokale og regionale forskjeller i best mulig grad, ved at det etableres muligheter for kommunene til å ha en avgjørende rolle for fastsetting av hvilke arter, tidsrom og metoder som er aktuelle.

Agder fylkeskommune mener fylkeskommunen skal gis mulighet til å gi forskrift om bestandsregulering av høstbart vilt under særegne forhold.

12.5.4 Departementets vurderinger

Jakt og fangst er effektive måter å regulere bestander på. For enkelte høstbare arter kan særegne forhold føre til en økning av bestandsstørrelsen som i sin tur medfører uønskede effekter på naturgrunnlag og samfunnsinteresser. I slike tilfeller kan høsting gjennom jakt og fangst etter de alminnelige reglene være utilstrekkelig. Regler om bestandsregulering følger av lovforslaget § 53.

Etter departementets oppfatning er adgangen til å fastsette forskrift om bestandsregulering etter viltloven § 26 nr. 4 vanskelig tilgjengelig. Bestemmelsen gir også svært vide rammer for å fravike loven og forskriftsverket. Departementet mener en forskriftshjemmel om bestandsregulering bør tydeliggjøres, og rammes inn i større grad enn i viltloven § 26 nr. 4. På denne bakgrunn foreslår departementet at en forskriftshjemmel om bestandsregulering fremgår som en egen bestemmelse i loven.

Departementet registrerer at det er stor oppmerksomhet fra høringsinstansene knyttet til forslaget om en egen bestemmelse om bestandsregulering under særegne forhold. Høringsinstansene er delt i synet på forslaget.

Departementet har merket seg at flere høringsinstanser er negative til forslaget med begrunnelse om at staten ikke bør ha adgang til å overstyre grunneieres rett til å velge om det skal utøves jakt eller ikke på egen eiendom. Departementet understreker at forslaget er en sikkerhetsventil, der terskelen for at det skal kunne gis forskrift om bestandsregulering er høy. Forslaget til forskriftshjemmel er i utgangspunktet ment å være et langsiktig virkemiddel, der naturmangfoldlovens regler om skadefelling ikke passer. Skadefelling etter naturmangfoldloven § 18 er ment å rette seg mot enkeltindivider eller grupper av skadevoldende individer, mens forskriftshjemmelen vil rette seg mot tilfeller der det er behov for virkemidler for å regulere bestanden av en høstbar viltart som sådan. Videre bygger forslaget på at jakt og fangst etter ordinære regler skal være forsøkt uten tilstrekkelig resultat før bestemmelsen kan tas i bruk. Dette samsvarer med uttalelser i Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 57 om at forskrift om bestandsregulering bare bør «komme på tale hvor utvidet jakttid og økte fellingskvoter ikke fører frem».

Behovet for en terskel er tatt opp av flere høringsinstanser, herunder Innlandet fylkeskommune, Norges Skogeierforbund og Norges Bondelag. Departementet slutter seg til innspillet fra Norges Bondelag som skriver at terskelen for inngrep i grunneierretten bør være høy, og at det bare bør benyttes når det ut fra viltfaglige hensyn utgjør et påtrengende behov for å regulere enkelte viltbestander. Departementet viser til at det i lovforslaget § 53 stilles vilkår om at det må foreligge særegne forhold for at hjemmelen til å fastsette forskrift kan benyttes. Med «særegne forhold» menes for eksempel tilfeller der bestandens størrelse eller sammensetning over tid gir uheldige effekter på dyrehelse, natur- eller samfunnsinteresser. Dette er i etterkant av høringen tatt inn i ordlyden i lovbestemmelsen. Mattilsynet har i sin høringsuttalelse vist til at særegne forhold også bør omfatte sykdomsutbrudd der bestandsregulering kan medvirke til å hindre eller bremse sykdomsspredning. Departementet mener regelen ikke vil være aktuell å benytte dersom det har blitt påvist et sykdomsutbrudd i en viltart. I disse tilfellene vil dyrehelseregelverket være førende for hvilke tiltak som er aktuelle å iverksette. Lovforslaget § 53 er imidlertid ikke til

hinder for at hensynet til å forhindre et fremtidig sykdomsutbrudd kan være relevant. Et eksempel kan være der tette rådyrbestander, som opprettholder meget høye bestander av flått, utgjør en betydelig risiko for spredning av flåttbårne sykdommer til mennesker.

Både Norges Jeger- og Fiskerforbund og Utmarksavdelinga Vest AS peker på at regulering av viltbestander skal gjøres gjennom jakt. Departementet er enig i dette utgangspunktet, og vil understreke at forslaget bygger på at bestandsregulering gjennom jakt og fangst er det grunnleggende virkemiddelet. Forskrifter om bestandsregulering med hjemmel i lovforslaget § 53 vil først være aktuelt å vurdere dersom ønsket bestandsnivå ikke oppnås gjennom jakt og fangst. Som nevnt over, mener departementet at fastsetting av en forskrift om bestandsregulering forutsetter at viltmyndighetene har registrert en uheldig bestandsutvikling av den aktuelle viltarten over tid. Departementet har i lovforslaget derfor lagt inn et vilkår om at «jakt og fangst over tid ikke har vært tilstrekkelig for å oppnå ønsket bestand».

Som flere foreninger og privatpersoner er inne på i sine høringsuttalelser, innskrenker lovforslaget § 53 retten grunneier har til jakt og fangst etter lovforslaget § 33. Departementet vil derfor understreke at hensynet til grunneierretten må vurderes opp mot behovet for å gjennomføre nødvendig bestandsregulerende tiltak. I denne vurderingen vil forholdet til EMK tilleggsprotokoll nr. 1 artikkel 1 (P1-1) stå sentralt. Behovet for forskrift om bestandsregulerende tiltak, vil ta utgangspunkt i hensyn for å ivareta naturgrunlaget og samfunnsinteresser i det aktuelle området. Dette kan for eksempel være hensynet til landbruk, skog eller for samfunnet, for eksempel utfordringer knyttet til antall trafikkpåkjørsler eller lignende. Også hensynet til arten selv, eller hensyn til andre arter kan gi grunnlag for å benytte hjemmelen. Dersom det blir aktuelt med forskrift om bestandsregulering, vil det innebære et krav om innhenting av kunnskapsgrunnlag, dokumentasjon og en involverende prosess med høring av et forskriftsforslag.

Av lovtekniske hensyn har departementet i etterkant av høringen kommet til at lovforslaget § 53 bør angi hvilke konkrete bestemmelser i loven eller forskrift gitt i medhold av loven det skal være adgang til å fravike ved fastsettelse av forskrift om bestandsregulering.

Departementet er enig med blant annet Aremark kommune og Fredrikstad kommune om at kommunen bør ha en sentral rolle i prosessen med utformingen og fastsettelsen av en slik for-

skrift. Dersom det er aktuelt å vurdere forskrift med geografisk virkeområde over flere kommuner, mener departementet det er naturlig at også fylkeskommunen som regional viltmyndighet involveres, slik Agder fylkeskommune peker på i sitt høringsinnspill.

Når det i forskrift skal vurderes hvilke virkemidler som er aktuelle for den konkrete høstbare arten, må forholdet til Bernkonvensjonen vurderes, jf. punkt 3.3.1. Det kan ikke velges virkemidler som er i strid med konvensjonen, med mindre det er gitt unntak i norsk rett i tråd med konvensjonen artikkel 9.

I utgangspunktet vil virkemidlene i forskriften rette seg mot allmennheten, det vil si at målet er å øke jakt- eller fangstsinnsatsen på den høstbare arten. Departementet legger til grunn at det også kan være aktuelt at selve gjennomføringen organiseres av det offentlige. Dette må tydelig fastsettes i en eventuell forskrift, sammen med ordninger for godtgjørelse med videre som er relevant for gjennomføringen.

I høringsforslaget § 49 andre punktum foreslo departementet at forskrift kan gis for en tidsperiode av inntil fem år av gangen. Statskog SF og Norges Jeger- og Fiskerforbund mener dette er svært inngripende. Departementet er enig i at forslaget om bestandsregulering er et inngripende tiltak. Det er derfor lagt til grunn en høy terskel for å kunne fastsette slik forskrift. Departementet mener samtidig at forskrift om bestandsregulering bør kunne gis over en lengre periode, slik at nødvendige tiltak kan iverksettes over flere år der det anses nødvendig. Det gir ordningen en viss fleksibilitet, og vil bidra til at målet for bestandsreguleringen lettere kan nås. Departementet har på bakgrunn av høringsinstansenes innspill kommet til at en periode på inntil tre år bedre vil balansere hensynet til grunneiers rettigheter og de samfunnshensyn som begrunner bestandsreguleringen. Departementet foreslår derfor at lovforslaget endres i tråd med dette, se lovforslaget § 53 andre ledd andre punktum. Dersom ønskede mål om bestandsregulerende tiltak ikke er nådd innen den fastsatte perioden, vil det være anledning til å forlenge forskriften med ytterligere perioder på inntil tre år om gangen. Dette vil kreve oppdatert dokumentasjon og vurderinger i en ny høring. Departementet vil samtidig peke på at lovforslaget § 53 andre ledd andre punktum ikke er til hinder for at statlig viltmyndighet kan fastsette en kortere frist for forskriftens virkeperiode. Bakgrunnen for å foreslå en tidsbegrensning i loven er å sikre at forskriften ikke blir en permanent løsning for å fravike bestemmelser i lov.

12.6 Merking av levende vilt, innfangning, felling mv. for vitenskapelige eller andre særlige formål

12.6.1 Gjeldende rett

Viltloven § 26 nr. 4 gir Kongen hjemmel til å gi nærmere regler om «innsamling av egg og deler av vilt og om felling, merking og fangst av vilt for vitenskapelige eller andre særlige formål uten hensyn til de regler som ellers gjelder». Myndigheten til å gi regler i forskrift etter § 26 nr. 4 er delegert til Miljødirektoratet, jf. forskrift 2. april 1982 nr. 592 og forskrift 15. mars 2013 nr. 283.

Innsamling av deler av vilt kan blant annet dreie seg om innsamling av vingefjær til aldersbestemmelse, og merking tar sikte på ringmerking av fugl, jf. Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 57.

Tiltakene kan ha to formål; vitenskapelige eller andre særlige formål. Hva som kan omfattes av «andre særlige formål» er utdypet i forarbeidene til bestemmelsen, se Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 57. Dette kan for eksempel være statistiske, veterinærmedisinske eller bestandsregulerende formål. Veterinærmedisinske regler kan gis med sikte på å hindre spredning av smittsomme vilt sykdommer, eksempelvis ved felling av vilt. For omtale av bestandsregulerende formål vises det til punkt 12.5.1.

Bestemmelsen gir adgang til å gi forskrift som nevnt «uten hensyn til de regler som ellers gjelder». I forarbeidene, Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 57, er det vist til at det kan gis forskrift i medhold av § 26 nr. 4 «uavhengig av reglene om fredning m.v.».

Viltloven § 26 nr. 4 må ses i sammenheng med naturmangfoldloven § 18, og særlig første ledd bokstav f som inneholder en delvis overlappende bestemmelse. Naturmangfoldloven § 18 regulerer annet uttak av vilt etter vurdering av myndighetene, og under første ledd bokstav f er det åpnet for at Kongen ved forskrift eller enkeltvedtak kan tillate uttak av vilt for «forskning, undervisning eller taksonomisk virksomhet». Det følger av forarbeidene til naturmangfoldloven, Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) s. 389, at:

Forskningsformål kan f.eks. være innfangning og avliving av individer av en art for å undersøke påvirkninger av forurensning. Undervisningsformål kan f.eks. være dissekering av eksemplarer av arter i naturfagsammenheng. Begrepet «forsknings- og undervisningsformål» kan foruten rent vitenskapelige formål

også omfatte statistiske eller veterinærmedisinske formål. Bestemmelsen vil også kunne omfatte forsøk med dyr for å vinne kunnskap av biologisk, psykologisk, etnologisk, fysikalsk eller kjemisk art, jf. lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern og forskrift 15. januar 1996 nr. 23 om forsøk med dyr.

Selv om bestemmelsen i viltloven § 26 nr. 4 og naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav f har en viss overlapp, er naturmangfoldlovens bestemmelse snevrere og mer spesifikk enn viltloven § 26 nr. 4, siden § 26 nr. 4 gir hjemmel for uttak også for andre særlige formål. Naturmangfoldloven § 18 stiller også som vilkår for å tillate uttak at formålet med uttaket ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte og at uttaket ikke truer bestandens overlevelse, jf. bestemmelsens andre ledd. I tillegg gir viltloven § 26 nr. 4 adgang til å gi forskrift «uten hensyn til de regler som ellers gjelder». Naturmangfoldloven § 18 gir ikke en slik adgang.

Viltloven § 26 nr. 4 må også ses i sammenheng med dyrevelferdsloven. Dyrevelferdsloven § 10 regulerer merking av dyr av hensyn til dyrevelferd. Bestemmelsen gjelder også for merking av ville dyr. Ved merking av dyr skal det benyttes forsvarlige metoder som ikke påfører dyret atferdsmessige begrensninger eller unødige påkjenninger og belastninger, jf. § 10 første ledd. Etter dyrevelferdsloven § 10 andre ledd kan Kongen gi nærmere forskrifter om krav til merking av dyr, herunder påby og forby merking og merkemethoder, påby at merkede dyr skal være registrert i et register og bestemme hvem som skal ha innsyn i registeret.

Viltforskriften er gitt med hjemmel i blant annet viltloven § 26 nr. 4, og gir regler om felling, merking og fangst av vilt til vitenskapelige eller andre særlige formål. I viltforskriften §§ 2-3 til 2-7 er det gitt regler om tillatelse til merking av vilt, utstedelse av lisens for ringmerking, bruk av fangstredskaper ved ringmerking og rapportering ved ringmerking. Etter viltforskriften § 3-11 kan Miljødirektoratet etter søknad gi tillatelse til eller av eget tiltak iverksette uttak av vilt til «forskning, undervisning, museumsvirksomhet eller andre særlige formål». Det følger av viltforskriften §§ 3-12 at søknad om uttak av vilt etter § 3-11 skal fremmes skriftlig, og at når søknaden avgjøres skal det særlig legges vekt på «formålet med og behovet for uttaket, bestandssituasjonen, dyrevelferd for dyret og dets avkom, mulige virkninger for naturmangfoldet og andre samfunnsmessige hensyn». I viltforskriften

§§ 3-13 og 3-14 er det gitt regler om metoder og varsling ved slike uttak.

Etter viltloven § 26 nr. 5 kan Kongen gi nærmere regler i forskrift om «innfangning av vilt for overføring i live til annet område». Myndigheten etter bestemmelsen er delegert til Miljødirektoratet, jf. forskrift 2. april 1982 nr. 592 og forskrift 15. mars 2013 nr. 283.

Viltforskriften er gitt med hjemmel i blant annet § 26 nr. 5. Viltforskriften kapittel 2 inneholder regler om innfangning av vilt fra naturen. Innfangning av vilt for blant annet overføring til annet område er regulert i viltforskriften § 2-2. I viltforskriften §§ 2-8 til 2-10 er det gitt regler om innfangning av vilt for overføring til viltoppdrett, overføring til dyrepark og rehabilitering. Regler om saksbehandling, merking av fangstredskaper og varsling ved innfangning av vilt er gitt i viltforskriften §§ 2-11 til 2-14. I viltforskriften § 6-2 er det gitt regler om utsetting av vilt som er innfanget i medhold av tillatelse etter viltforskriften kapittel 2.

Viltloven § 26 nr. 5 må ses i sammenheng med naturmangfoldloven § 18. Naturmangfoldloven § 18 gir regler om «annet uttak» av vilt, som omfatter innfangning og flytting av levende vilt, jf. naturmangfoldloven § 3 bokstav o. Naturmangfoldloven § 18 gir blant annet hjemmel for å tillate innfangning av vilt «til gjenoppbygging av bestander», jf. første ledd bokstav d, og til «lovlig oppdrettsvirksomhet», jf. første ledd bokstav e. Forskriftshjemmelen i viltloven § 26 nr. 5 er videre enn hjemmelen i naturmangfoldloven § 18, siden viltloven § 26 nr. 5 ikke stiller krav til formålet med flytting av vilt, utover at viltet skal overføres i live til et annet område. Naturmangfoldloven § 18 stiller i tillegg som vilkår for å tillate innfangning av vilt at formålet med uttaket ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte og at uttaket ikke truer bestandens overlevelse, se bestemmelsens andre ledd.

12.6.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo i høringsnotatet i hovedsak en videreføring av innholdet i viltloven § 26 nr. 4 og § 26 nr. 5. Det ble foreslått at innholdet i disse bestemmelsene ble samlet i én bestemmelse, se høringsforslaget § 50. Forslaget innebar også en videreføring av deler av viltloven § 49a, som gir hjemmel til å gi forskrift om blant annet merking av dødt og levende vilt. Se nærmere omtale av viltloven § 49a under punkt 12.8.

Departementene foreslo i høringsforslaget § 50 første punktum at Kongen kan gi forskrift om

merking av levende vilt, innsamling av deler av vilt, innsamling av egg, innfangning, fangst og felling av vilt for vitenskapelig eller annet særlig formål.

Departementene foreslo at kravet om at det kun kan gis regler for «vitenskapelig eller annet særlig formål» også skulle gjelde for forskrifter om «innfangning av vilt for overføring i live til annet område», som etter viltloven § 26 nr. 5 ikke har et slikt krav. Etter departementenes syn ville endringen få liten praktisk betydning, fordi innfangning av vilt for forflytting til et annet område kun er aktuelt i mer særegne situasjoner.

Departementene foreslo i høringsforslaget § 50 andre punktum at det skulle være adgang til å gi forskrift etter bestemmelsens første punktum, som fraviker regler i høringsforslaget. Forslaget innebar en videreføring av gjeldende rett hva gjaldt viltloven § 26 nr. 4. Fordi det ble foreslått at viltloven § 26 nr. 4 og nr. 5 skulle slås sammen, innebar forslaget også at restriksjoner som følger av høringsforslaget kan fravikes ved innfangning av vilt.

12.6.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt få høringsinnspill til høringsforslaget § 50.

Mattilsynet peker på at bestemmelsen overlapper med dyrevelferdsloven § 3 om dyrs egenverdi, § 10 om merking, § 13 om dyreforsøk og § 21 om innfangning. Tilsynet mener dette bør være forbudt som hovedregel, på tilsvarende måte som forbudet mot hold av vilt i fangenskap etter høringsforslaget § 45. Videre mener tilsynet det bør presiseres at innfangning og annen bruk for vitenskapelig formål er «forsøk» etter dyrevelferdsloven § 13.

NOAH – for dyrs rettigheter mener at bruken av «særlige forhold» er problematisk fordi det gir en blankofullmakt til å fravike lovens øvrige regler. De mener «særlige forhold» ikke er konkretisert for flere av tiltakene og bør erstattes med konkrete formål. Også *FugleAdvokatene* foreslår å ta ut «annet særlig formål», eventuelt at dette spesifiseres nærmere. *NOAH – for dyrs rettigheter* mener også at høringsforslaget § 49 bør strykes og at § 50 ikke skal inkludere «regulering». *NOAH – for dyrs rettigheter* mener det ikke følger lovens logikk å inkludere fangst i paragrafen, da det er definert som «høsting» og ikke er et vitenskapelig formål.

BirdLife Norge støtter paragrafen slik den står. *Utmarksavdelinga Vest AS* mener regelen bør tas ut og legges til naturmangfoldloven.

12.6.4 Departementets vurderinger

Regler for håndtering av vilt for vitenskapelige eller andre særlige formål går frem av lovforslaget § 54.

Lovforslaget § 54 første ledd er en forskriftshjemmel og innebærer at Kongen kan gi regler om håndtering av vilt for «vitenskapelige eller andre særlige formål». Innholdet i begrepene foreslås i all hovedsak å ha tilsvarende innhold som etter § viltloven § 26 nr. 4 og § 26 nr. 5, og deler av innholdet i § 49a.

Med «vitenskapelige formål» menes for eksempel tiltak for å øke kunnskapen om en art, eller overvåke effekten av ulike reguleringstiltak. Departementet mener det er naturlig å se hen til forståelsen av «forskning», slik det er lagt til grunn i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav f, jf. Ot.prp. nr. 52 (2008–2009) s. 390. Dette innebærer for eksempel «innfangning og avlaving av individer av en art for å undersøke påvirkninger av forurensning».

I forarbeidene til viltloven § 26 nr. 4 nevnes «statistiske formål, eller veterinærmedisinske formål, med sikte på bekjempelse ved felling av vilt for å hindre spredning av smittsomme viltsykdommer», som eksempler på formål som ikke er rent vitenskapelige, men som kan falle inn under begrepet «andre særlige formål». Departementet legger tilsvarende forståelse til grunn for lovforslaget her. Forvaltningsmerking av vilt er et annet eksempel. Forvaltningsmerking gjennomføres blant annet for å gi forvaltningen oversikt over bestandssituasjonen for enkelte arter, eller for å få oversikt over enkelte individer av viltarter.

«Andre særlige formål» omfatter ikke bestandsregulering av arter som har jakttid, etter som dette er foreslått som en egen forskriftshjemmel i lovforslaget § 53, se punkt 12.5.

Flere høringsinstanser har påpekt at kategorien «andre særlige formål» er for vid og uspesifikk. Som departementene har redegjort for i høringsforslaget, skal begrepet omfatte særegne og enkeltstående unntakssituasjoner, hvor det er et behov for håndtering av vilt. Departementet vurderer at det er ønskelig å beholde en fleksibilitet i bestemmelsen.

Departementet foreslår i lovforslaget § 54 første ledd bokstav a til bokstav d at Kongen kan gi forskrift om merking av levende vilt, innsamling av deler av vilt, innsamling av egg samt innfanging og felling av vilt. Dette er en annen inndeling av bestemmelsen enn det som ble sendt på høring.

Departementet påpeker at dagens hjemmel for merking av vilt er regulert både i dagens viltlov

§ 26 nr. 4 (formålsavgrenset) og i § 49a (uten formålsavgrensning). Departementet vurderer at en hjemmel for regler i forskrift om merking av levende vilt for vitenskapelig eller annet særlig formål dekker behovet for en hjemmel knyttet til merking av levende vilt.

Regler om adgangen til innsamling av egg og til innfanging og felling av vilt, vil i de fleste tilfeller kunne hjemles i naturmangfoldloven § 18. Naturmangfoldloven § 18 gir hjemmel til ved enkeltvedtak eller i forskrift å tillate uttak av vilt for en rekke formål. Det vises til at innfanging av vilt blant annet kan tillates for gjenoppbygging av bestander, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav d og for oppdrett, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav e, og at uttak mer generelt kan tillates for forskning, undervisning eller taksonomisk virksomhet, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav f.

Selv om regler om adgangen til innsamling av egg og til innfanging og felling av vilt, i de fleste tilfeller vil kunne hjemles i naturmangfoldloven § 18, er ikke forskriftshjemmelen i naturmangfoldloven § 18 dekkende for alle tilfeller der det kan være behov for å gi forskrift om innsamling av egg eller om innfanging, eller felling av vilt. Departementet mener det blant annet er behov for å videreføre en forskriftshjemmel i viltressursloven for reglene i viltforskriften om å tillate innfanging av vilt for overføring i live til annet område, herunder for overføring til dyrepark, og om å tillate innfanging og annet uttak av vilt for annet særlig formål, som ikke omfattes av naturmangfoldloven § 18. Som nevnt er begrepet «andre særlig formål» ment å omfatte særegne og enkeltstående unntakssituasjoner.

Etter departementets syn skal naturmangfoldlovens regler primært regulere adgangen til «uttak», mens bestemmelsene i viltressursloven skal gi nærmere regler om gjennomføringen. Naturmangfoldloven § 18 vil derfor være den primære hjemmelen for forskrift om å tillate annet uttak av vilt enn ved høsting

Naturmangfoldloven § 18 er utformet for å gjennomføre forpliktelser etter Bernkonvensjonen. Uttak av viltarter som er listet i konvensjonens vedlegg II er som utgangspunkt ikke tillatt, men kan likevel tillates dersom vilkårene i konvensjonens artikkel 9 er oppfylt. Naturmangfoldloven § 18 er utformet for å gjennomføre artikkel 9. Forskrift om å tillate innsamling av egg fra viltarter listet i Bernkonvensjonens vedlegg II, eller innfanging av eller felling av viltarter listet i Bernkonvensjonens vedlegg II, skal derfor hjemles i

naturmangfoldloven § 18 og ikke i viltressursloven § 54.

Departementet er enig i innspillet fra NOAH – for dyrs rettigheter, om at «fangst» ikke hører hjemme i en forskriftshjemmel om «innfangning, fangst og felling av vilt», slik det fremsto i høringsforslaget. Ifølge den foreslåtte definisjonen av «fangst» i § 3 bokstav c innebærer fangst «høsting», og det er noe annet enn vitenskapelige eller andre særlige formål. Departementet mener derfor at begrepet «fangst» ikke skal fremgå av lovforslaget § 54.

Departementet viser til at det, ved tiltak som gjennomføres for vitenskapelige formål, kan være behov for å fravike bestemmelser gitt i loven eller i forskrifter gitt i medhold av loven. Som nevnt skal kategorien «annet særlig formål» omfatte særegne og enkeltstående unntakssituasjoner hvor det er behov for å håndtere vilt. Departementets vurdering er at det er behov for å ha fleksibilitet til å kunne fravike restriksjoner som lovforslaget innebærer i slike tilfeller. De fleste reglene i loven gjelder for «jakt» og «fangst», og vil derfor ikke gjelde for håndtering av vilt som nevnt i § 54 første ledd. Departementet viser til definisjonene av «jakt» og «fangst» i lovforslaget § 3. Eksempler på bestemmelser som vil gjelde for slik håndtering av vilt og som det kan være særlig aktuelt å kunne fravike, er lovforslaget § 30 om bruk av åte og regler gitt i medhold av lovforslaget § 31 andre ledd om forskrift om bruk av kjemikalier og gift ved medikamentell immobilisering av vilt. Departementet foreslår derfor i § 54 andre ledd at det i forskrifter etter første ledd er adgang til å fravike bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven. Sammenlignet med forslaget som var på høring, presiserer formuleringen i lovforslaget § 54 at også bestemmelser gitt i forskrift i medhold av loven kan fravikes.

Eventuelle regler som fraviker regler i loven, eller forskrift i medhold av loven, må vurderes i lys av forpliktelsene etter Bernkonvensjonen. Bernkonvensjonens regler, og alminnelige forvaltningsrettslige regler om forholdsmessighet, innebærer at det er et avveiningsspørsmål hva som kan og bør tillates.

I §§ 45 til 47 foreslås det egne bestemmelser om lisensfelling, skadefelling og felling som myndighetene iverksetter av eget tiltak etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Dersom det er tale om slike former for felling av vilt, vil det være lovforslaget §§ 45 til 47 som gir reglene om gjennomføringen av slik felling. Andre former for uttak av vilt som er tillatt i medhold av naturmangfoldloven § 18, for eksempel flytting av vilt som myndighe-

tene av eget tiltak iverksetter etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, kan reguleres med hjemmel i lovforslaget § 54.

12.7 Offentlig ettersøk av skadd eller sykt vilt utenom jaktutøvelse

12.7.1 Gjeldende rett

Ettersøk av sykt eller skadd vilt kan gjennomføres av det offentlige både i og utenfor jakttid.

Ved et ettersøk i forbindelse med jaktutøvelse (jaktlig ettersøk) er det kommunen som beslutter når det jaktlige ettersøket avsluttes. Dette vil normalt være tilfelle når kommunen mener det ikke lenger er mulig eller sannsynlig å kunne gjenfinne dyret. Etter at et jaktlig ettersøk er avsluttet, kan ny informasjon tilkomme, og ettersøk etter et dyr kan da gjenopptas i regi av viltmyndigheten. Det er da snakk om et offentlig ettersøk. Slike ettersøk er knyttet til jakt på storvilt, men i praksis dreier det seg om ettersøk av påskutt og såret hjortevilt. Ved et offentlig ettersøk, er det ikke lenger tale om jaktutøvelse. Utøvelsesreglene i viltloven kapittel VI er som oftest godt egnet for gjennomføring av offentlige ettersøk. Offentlig viltmyndighet kan imidlertid tillate bruk av virkemidler i offentlige ettersøk som det ellers ikke er anledning til i forbindelse med jakt. Regler om grunneieres enerett til jakt og fangst gjelder heller ikke ved offentlig ettersøk.

Det vil også være et offentlig ettersøk dersom det igangsettes ettersøk av sykt eller skadd vilt utenom jaktutøvelse. I slike tilfeller er det ofte snakk om trafikkskadd vilt. Det er presisert i Prop. 161 L (2012–2013) s. 11 at avlaving av trafikkskadd vilt ikke faller inn under jaktbegrepet. Det innebærer at viltlovens utøvelsesregler kan fravikes også i slike ettersøkssituasjoner. Ettersøk og avlaving i slike tilfeller er heller ikke avhengig av grunneiers samtykke, da regler om grunneieres enerett til jakt og fangst ikke gjelder ved offentlig ettersøk.

Ved endringslov 30. juni 2000 nr. 65, jf. Ot.prp. nr. 37 (1999–2000) kapittel 7, ble det blant annet lagt til rette for at fellingsavgifter som fastsettes av kommunen, skal gå inn i kommunale viltfond, jf. endring av viltloven § 43. Formålet med endringen var at kommunene skulle få ansvaret for håndtering av fallvilt med videre av hjortevilt og bever. Det ble ikke gitt sentrale føringer for hvordan kommunene skulle løse oppgaven med håndtering av fallvilt. Kommunens ansvar og oppgaver knyttet til ettersøk, håndtering av fallvilt og

påkjørsler av vilt følger heller ikke klart av viltlovens bestemmelser.

Ved fastsettelsen av forskrift om kommunale viltfond og fellingsavgifter for elg og hjort i 2001, ble det åpnet for at fylkeskommunale og kommunale viltfond kan brukes til å dekke kommunens utgifter til ettersøk og håndtering av skadd vilt og fallvilt i kommunen. Fellingsavgifter fra jakt på hjort og elg er en viktig inntektskilde til det kommunale viltfondet. Verdien av fallvilt av hjortevilt og bever tilfaller også kommunalt viltfond, jf. viltloven § 48 andre ledd og utøvelsesforskriften § 29 tredje ledd. Det følger av viltforskriften § 7-2 fjerde ledd at fallvilt av villsvin også tilfaller det kommunale viltfondet. Det kommunale viltfondet kan brukes til å dekke kostnader forbundet med ettersøk og håndtering av skadd vilt og fallvilt i kommunen, jf. forskrift om kommunale viltfond m.m. § 5 bokstav a.

Utøvelsesforskriften § 29 første ledd inneholder en varslingsplikt for den som utenom ordinær jakttid eller fellingsperiode kommer over skadet storvilt eller kongeørn som er påført store lidelser og ikke kan leve eller bli friskt. Vedkommende skal umiddelbart melde dette til kommunen, og kommunen skal sørge for avliving dersom dyret ikke kan bli friskt. I forbindelse med kommunens ansvar for å følge opp varselet og avlive storviltet, vil det i mange tilfeller være nødvendig med undersøkelser knyttet til skadetilfellet og et påfølgende ettersøk. Det følger av utøvelsesforskriften § 29 andre ledd at kommunen skal varsle statsforvalteren og politiet dersom skadet vilt etter første ledd er gaupe, jerv, bjørn, ulv eller kongeørn. Etter § 29 andre ledd andre punktum kan statsforvalteren og politiet beslutte at ettersøk skal gjennomføres med særlig kvalifisert personell. Tilsvarende ansvarsfordeling er lagt til grunn i rovviltforskriften § 17 tredje ledd.

Rovviltforskriften § 17 tredje ledd inneholder en varslingsplikt for kommunen tilsvarende regelen i utøvelsesforskriften § 29 andre ledd. Det følger av bestemmelsen at ved ettersøk av rovvilt som påtreffes skadet eller skades utenom lovlig jakt eller fellingsforsøk, skal kommunen straks varsle statsforvalteren og nærmeste politimyndighet. Videre følger det at statsforvalteren og politiet kan beslutte at ettersøk skal gjennomføres med særlig kvalifisert personell.

12.7.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo i høringsforslaget § 51 å innføre en egen bestemmelse som gir hjemmel for å regulere offentlig ettersøk av sykt vilt eller

vilt som er skadd utenom jaktutøvelse. Selv om offentlig ettersøk ikke har en direkte sammenheng med jaktutøvelse, mente departementene det var hensiktsmessig å forankre reglene om slike ettersøk i forslaget til ny viltressurslov.

Departementene foreslo en formalisering og lovfesting av kommunens ansvar og oppgaver for ettersøk av sykt vilt eller vilt som er skadd utenom jaktutøvelse. Forslaget bygget på de føringene som følger av kommuneloven § 2-1 tredje ledd. Departementene viste til at der kommunen er gitt oppgaver, bør dette fremgå av lov eller forskrift.

I første ledd foreslo departementene at kommunen i rimelig utstrekning skal sørge for ettersøk og håndtering av sykt vilt og vilt som er skadd utenom jaktutøvelse. Departementene foreslo at plikten skal gjelde alt vilt.

Departementene foreslo i høringsforslaget § 51 første ledd andre punktum å tydeliggjøre at grunneiers enerett til jakt og fangst ikke gjelder ved offentlig ettersøk.

I høringsforslagets § 51 andre ledd første punktum foreslo departementene en lovfesting av kommunens varslingsoppgaver ved ettersøk av bjørn, jerv, gaupe, kongeørn og ulv som er sykt eller skadd utenom utøvelse av jakt og felling. Departementene foreslo at kommunen i slike tilfeller skal varsle statsforvalteren og nærmeste politimyndighet uten opphold. Departementene foreslo i andre ledd andre punktum en lovfesting av statsforvalterens oppgaver ved gjennomføring og avslutning av slikt ettersøk.

Departementene foreslo i tredje ledd å lovfeste kommunens adgang til å benytte det kommunale viltfondet ved ettersøk etter første ledd.

I høringsforslaget fjerde ledd foreslo departementene en hjemmel for at Kongen kan gi regler i forskrift om varsling, om viltmyndighetenes oppgaver ved ettersøk og avliving av sykt eller skadd vilt utenom jaktutøvelse og om rapportering av offentlig ettersøk og fallvilt til statistiske eller vitenskapelige formål.

12.7.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt nærmere 100 høringsinnspill til høringsforslaget § 51.

Kvinnherad kommune støtter forslaget. *Nordre Follo kommune* og *Norges Fjellstyresamband* er positive til en egen bestemmelse, slik at det blir et skille mellom ettersøk i forbindelse med jakt og offentlig ettersøk.

Mange høringsinstanser er kritiske til at bestemmelsen skal gjelde alt vilt. Dette gjelder blant annet *Aurskog-Høland kommune*, *Bergen*

kommune, Gjemnes kommune, Halden kommune, Snåsa kommune, Kvinesdal kommune, Vennesla kommune, Vågå kommune og Agder fylkeskommune. Bergen kommune skriver:

Vi er enig i at ansvaret for skadet småvilt er utydelig og spredt i gjeldende lovverk, men mener det er urimelig at ansvaret nå skal plasseres på kommunene uten medfølgende midler. Selv om lovforslaget har lagt til «i rimelig utstrekning» plasseres nå ansvaret formelt hos kommunen, og samfunnets forventning til oppfølging av småvilthendelser, spesielt i storbykommuner med høy frekvens av dyr-menneske interaksjoner vil bli enormt ressurs- og kompetansekrevene.

Snåsa kommune skriver:

Forslaget betyr at kommunen får utvidet ansvar og plikt for alt sykt og skadet vilt utenom jakta, og ikke bare hjortevilt og kongeørn slik det er i dag. Ved å utvide kommunens plikt til å omfatte alt vilt så synes det helt nødvendig at departementene ser på en mer bærekraftig finansiering av fallviltordningen, samt en klarere ansvarsfordeling.

Innlandet fylkeskommune, Haram kommune, Grenland landbrukskontor, FugleAdvokatene og Bird-Life Norge støtter en utvidelse av kommunens oppgaver til å gjelde alt vilt. Innlandet fylkeskommune peker på at forslaget innebærer en lovfesting av generell ettersøksplikt for kommunen, uavhengig av art, og fylkeskommunen anser det som positivt ut fra hensyn til etikk og dyrevelferd. Grenland landbrukskontor skriver:

Kommunen er av den oppfatning at ordlyden om at kommunen skal følge opp sykt og skadd vilt er et positivt bidrag for å lovfeste viktigheten av å ta dyrevelferdsmessig hensyn til alt sykt og skadd vilt, innenfor rimelighetens grenser.

Enkelte høringsinstanser, herunder *Stad kommune, Gloppen kommune, Telemark fylkeskommune, Stryn kommune, Eigersund kommune, Nordland fylkeskommune, Vestland fylkeskommune, Østfold fylkeskommune og Fritzøe Skoger AS*, mener kommunale viltfond ikke skal kunne brukes til fallviltforvaltning. Høringsinstansene er kritiske til lovforslaget tredje ledd, og ønsker at tredje ledd fjernes.

Svært mange av høringsinstansene etterlyser andre finansieringskilder som kan dekke kommunens utgifter ved ettersøk og håndtering av skadd vilt og fallvilt, og at dette må være en forutsetning for at kommunens ansvar også skal omfatte småvilt. Flere kommuner, herunder *Flå kommune og Midt-Telemark kommune*, mener at eier av vei og jernbane kan betale for ettersøk forårsaket av slike ferdselsårer. *Tynset kommune* foreslår et statlig økonomisk bidrag per utrykning. *Nome kommune* foreslår at kommunen kan fakturere utgifter knyttet til ettersøk av påkjørt vilt til eier av fylkesveier, riksveier, europaveier og jernbane. *Moss kommune* skriver:

Andre finansieringsløsninger for kommunens ettersøk- og fallviltarbeid vurderes som nødvendig dersom kommunen får lovfestet ansvar for småvilt. Moss kommune er svært positive til at departementene beskriver at det skal ses på en annen finansiering av fallviltarbeidet i kommunene. Dette støtter vi på alle mulige måter, da det kan bidra til store dyrevelferdsmessige gevinster om det blir endret til at veieier eller baneieier (jernbane) tar kostnaden ved viltpåkjørsler.

Innlandet fylkeskommune skriver:

Vil sterkt oppfordre til at man forsøker å oppnå en bedre løsning enn hva man har i dag for å finansiere kommunens lovpålagte oppgaver knyttet til skadd vilt og fallvilt. Fallvilthåndtering og finansiering av dette er et gjentagende tema i henvendelser til oss fra kommunal viltforvaltning.

Stryn kommune skriver:

Andre finansieringsordninger bør undersøkes slik at viltfondet kan bli brukt til det viltfondet burde bli brukt til, blant annet bedre forvaltninga av hjortevilt, kunnskapsinnhenting, kompetanseheving og grunneigarane si bestandsplanlegging.

Bergen kommune peker på at veieier er ansvarlig for kostnadene med å fjerne påkjørt vilt som ligger dødt på eller ved veien, og mener det er naturlig at veieier også er finansielt ansvarlig for kostnadene knyttet til ettersøk og håndtering av vilt som følge av påkjørsel på veieiers vei. *Stiftelsen Norsk Hjortesenter* mener det er urimelig at kommunale viltfond skal ta kostnadene for at biltrafikk skader eller dreper ville dyr, og skriver:

Skal ein vere konsekvent må det vere slik at skadevaldar, det vil seie vegeigar eller bilistane, må ta ansvar for dei lidingane som trafikk påfører ville dyr. Dersom eit slikt økonomisk ansvar vert lagt til vegeigar, vil dette skape eit sterkare insentiv til å jobbe meir med førebygging. Finansiering av trafikkskadd vilt kan til dømes gjerast ved at ein aukar vegavgifta med kr 20, noko som vil dekke kostnadane med ettersøka.

Akershus fylkeskommune, Skogkurs, Kvinnherad kommune og Lillestrøm kommune er blant høringsinstansene som er positive til at det skal sees på en annen finansiering av kommunens utgifter til ettersøk og fallviltarbeid.

En rekke høringsinstanser mener det må komme tydeligere frem at andre hjelpemidler enn det som er tillatt under jakt kan tas i bruk ved offentlig ettersøk. Dette gjelder blant annet *Alvdal kommune, Averøy kommune, Bamble kommune, Eidsvoll kommune, Follidal kommune, Gjemnes kommune, Lierne kommune, Midt-Telemark kommune, Nome kommune, Nordre Follo kommune, Nord-Fron kommune, Rendalen kommune, Råde kommune, Sør-Varanger kommune, Vågå kommune, Innlandet fylkeskommune, Skogkurs og Skarelva jaktlag*. Gjemnes kommune skriver at det må fremgå direkte i lov eller forskrift at det ved offentlige ettersøk er tillatt å bruke hjelpemidler som ikke er tillatt ved ordinær jaktutøvelse. Nordre Follo kommune skriver:

Kommunen mener det er positivt at forslaget forsøker å lage et skille mellom ettersøk i forbindelse med jakt og offentlig ettersøk. Samtidig er det kun høringsnotatet som tydeliggjør at offentlig ettersøk er frakoblet jaktutøvelse, og dermed kan fritas fra de ordinære utøvelsesreglene. Kommunen mener det bør vurderes om denne adgangen bør fremkomme direkte i lovforslagets bestemmelse om offentlig ettersøk. Dette kan bidra til et tydeligere regelverk og redusere misforståelser.

Skogkurs og Råde kommune ønsker kompetansekrav for å utøve offentlig ettersøk, spesielt siden man kan fravike utøvelsesreglene.

Enkelte høringsinstanser er kritiske til begrepet «i rimelig utstrekning». *Sokndal kommune, Bjerkreim kommune og Lund kommune* mener begrepet er for svakt, og mener kommunen «skal sørge for» ettersøk. *NOAH – for dyrs rettigheter* mener «i rimelig utstrekning» skal strykes. Norges Fjellstyresamband mener det fremdeles bør

være kommunens plikt å iverksette ettersøk når man får melding om skadde dyr, og at formuleringen «rimelig utstrekning» ikke må benyttes. *Fredrikstad kommune* peker på at forståelsen om hva som er «rimelig utstrekning» knyttet til dyrevelferd er i stadig endring, og står ikke alltid proporsjonalt til muligheten for ressursbruk hos det offentlige. Bergen kommune skriver at selv om lovforslaget har lagt til «i rimelig utstrekning», plasseres nå ansvaret formelt hos kommunen, og samfunnets forventning til oppfølging av småvilt hendelser. *Lillestrøm kommune og Indre Østfold kommune* mener at publikum ikke vil ha forståelse for «rimelig utstrekning». *Statsforvalteren i Møre og Romsdal* mener at «rimelig utstrekning» må klargjøres, slik at man ikke vil ende opp med svært ulik praksis fra kommune til kommune. *Statskog SF* mener begrepet «i rimelig utstrekning», bør tydeliggjøres og være i samsvar med de dyrevelferdsmessige hensyn som følger av loven for øvrig.

Flere høringsinstanser er skeptiske til begrepet «håndtering» i forslagets første ledd. Det gjelder blant annet *Aurskog-Høland kommune*, Bergen kommune, Fredrikstad kommune, Gjemnes kommune, Indre Østfold kommune, Kvinesdal kommune, Lillestrøm kommune, Lom kommune, Oslo kommune, Skjåk kommune, Suldal kommune, Ørsta kommune og Skogkurs. Kvinesdal kommune skriver:

Med den nye bestemmelsen skal vi sørge for ettersøk og håndtering av dyret. Begrepet «håndtering» gir potensiale for konflikter. Som kjent har folk svært ulikt syn på hva som er riktig håndtering av syke og skadde dyr. Mener det er helt urimelig at kommunen skal måtte gå inn og ta et ansvar i slike saker, vi har hverken kompetansen eller ressursene som kreves.

Aurskog-Høland kommune stiller spørsmål ved hva som menes med «håndtering», og skriver:

Det kan være en utfordring i forhold til hjelpeplikten i dyrevelferdsloven at kommunen defineres inn i en håndteringsrolle. Slik vilt er definert vil et kommunalt ansvar også kunne bli svært omfattende.

Suldal kommune mener begrepet «håndtering» gir potensiale for konflikter og diskusjoner, siden vanlig praksis ofte har vært avliving, og at det er ulike syn på hva som er rett håndtering av syke og skadde dyr. Flere av høringsinstansene, herunder *Aremark kommune, Aurskog-Høland kommune,*

Fredrikstad kommune, Gjemnes kommune, Indre Østfold kommune, Kvinesdal kommune, Lom kommune, *Sel kommune* og Skjåk kommune ønsker at begrepet «avliving» skal brukes i stedet for «håndtering».

12.7.4 Departementets vurderinger

Departementet registrerer at mange høringsinstanser er positive til en egen bestemmelse om offentlig ettersøk av sykt eller skadd vilt utenom jaktutøvelse, og at reglene tydeliggjøres gjennom lovforslaget. Departementet registrerer også at oppmerksomheten fra mange av høringsinstansene er rettet mot hvordan kommunens oppgaver skal finansieres. Regler om offentlig ettersøk av sykt eller skadd vilt utenom jaktutøvelse går frem av lovforslaget § 55.

Lovforslaget § 55 innebærer en formalisering og lovfesting av kommunens ansvar og oppgaver for ettersøk av sykt vilt eller vilt som er skadd utenom jaktutøvelse. Forslaget bygger på de føringene som følger av kommuneloven § 2-1 tredje ledd. Der kommunen er gitt oppgaver, bør dette fremgå av lov eller forskrift. Departementet mener det er mest hensiktsmessig å forankre reglene om slike ettersøk i loven, selv om det ikke har en direkte sammenheng med jaktutøvelse. Kommunen har over tid fulgt opp slike ettersøk. Verdien av fallvilt (eksempelvis hjortevilt) tilfaller de kommunale viltfondene og utgifter ved offentlig ettersøk kan dekkes over kommunale viltfond.

Forslaget lovfester en plikt for kommunen til å sørge for «ettersøk» av alt vilt som er sykt eller skadd utenom jaktutøvelse, også småvilt. At forslaget også omfatter småvilt vil, etter departementets mening, styrke dyrevelferden, slik også Aremark kommune og Grenland landbrukskontor peker på. Departementets forslag innebærer en utvidelse sammenlignet med avgrensningen til storvilt i utøvelsesforskriften § 29.

Departementet vil peke på at dette ansvaret må ses i lys av hva som er praktisk mulig for en kommune å følge opp. Ansvaret, og den kommunale ettersøksplikten, er derfor avgrenset til «i rimelig utstrekning». I praksis vil dette avhenge av kommunens tilgjengelige ressurser gjennom blant annet bruk av kommunale viltfond.

Departementet mener at den foreslåtte avgrensningen vil føre til at kommunen ikke pålegges forpliktelse som innebærer mer enn det kommunens tilgjengelige ressurser åpner for.

I høringsforslaget ble det foreslått at kommunen også skulle ha plikt til «håndtering» av sykt eller skadd vilt som blir gjenfunnet ved et offentlig

ettersøk. Departementet registrerer at flere høringsinstanser er skeptiske til begrepet «håndtering». Flere mener begrepet er uklart og at det kan føre til mer arbeid for kommunene enn det som følger av utøvelsesforskriften § 29, som er avliving dersom dyret ikke kan bli friskt. Departementet er enig i at begrepet kan tolkes dithen at det pålegger kommunen en utvidet hjelpeplikt i slike tilfeller. Departementet vil peke på at det ikke har vært hensikten bak forslaget, og foreslår derfor å endre ordlyden i lovforslaget noe. Endringen innebærer at «håndtering» erstattes med «om nødvendig avliving». Endringen vil etter departementets vurdering samsvare bedre med innholdet i utøvelsesforskriften § 29 og gjøre det klart at kommunen har et handlingsrom når det aktuelle dyret er lokalisert gjennom et ettersøk. I de fleste tilfeller vil det være tale om avliving av det skadde dyret. Regelen gir også kommunen anledning til å vurdere alternative tiltak i den konkrete situasjonen med utgangspunkt i dyrevelferdslovens regler om hjelpeplikt. Departementet viser også til at det i viltforskriften § 2-10 følger at sykt eller skadd vilt kan ivaretas for rehabilitering, dersom viltet i løpet av kort tid kan tilbakeføres til sitt naturlige miljø. Videre foreslår departementet at det tilføyes i bestemmelsen at kommunens ansvar også innebærer den påfølgende håndteringen av avlivet vilt, se lovforslaget § 55 første ledd.

Enkelte av høringsinstansene, som Stryn kommune, mener kommunale viltfond ikke skal brukes til å dekke kommunens utgifter ved ettersøk og fallvilt håndtering. Departementet vil understreke at forslaget lovfester det som i dag følger av forskrift om kommunale viltfond m.m. § 5 bokstav a, som sier at kommunale viltfond blant annet kan brukes til å dekke kommunens utgifter til ettersøk og håndtering av skadd vilt og fallvilt i kommunen. Lovforslaget § 55 tredje ledd er på samme måte som forskriftsregelen en kan-bestemmelse. Det innebærer at kommunen selv kan ta stilling til om fondet skal dekke slike utgifter. Departementet mener det er hensiktsmessig å videreføre forslaget, slik at kommunen ikke er avskåret fra å kunne benytte denne muligheten.

Enkelte kommuner har vesentlig større utgifter til ettersøk og håndtering av skadd vilt og fallvilt enn andre kommuner. Dette kan blant annet følge av høye viltbestander i et område, eller fordi topografi og snøforhold gjør at dyrene samles i dalbunner der også veg og jernbane går. De utgiftene kommunene har, viser seg i mange tilfeller å overstige kommunens inntekter til det kommunale viltfondet.

Departementet viser til at det i forbindelse med innspillmøter til lovarbeidet er pekt på at det ikke er rimelig at jegerens innbetaling av fellingsavgifter for elg og hjort brukes til å dekke kommunens kostnader til ettersøk av trafikkskadd vilt og håndtering av slikt fallvilt i kommunen.

Departementet viser til at regjeringen nylig har lagt frem en ny dyrevelferdsmelding, Meld. St. 8 (2024–2025) *Dyrevelferd*, hvor det på s. 184 fremgår at regjeringen blant annet vil utrede alternative løsninger for finansiering av kommunalt arbeid med ettersøk og håndtering av skadde og døde dyr etter påkjørsler.

Mange høringsinstanser peker på at det er behov for å tydeliggjøre i lovforslaget at offentlig ettersøk ikke er en del av jaktbegrepet, og at det offentlige derfor kan åpne for bruk av hjelpemidler som ikke er tillatt under jakt. Nordre Follo kommune mener i denne sammenheng at det bør vurderes om denne adgangen bør fremkomme direkte i lovforslagets bestemmelse om offentlig ettersøk. Enkelte høringsinstanser peker på et ønske om bruk av termiske hjelpemidler og droner ved offentlig ettersøk. Departementet er enig med høringsinstansene i at forslaget til lovbestemmelse bør være tydeligere når det kommer til viltmyndighetenes adgang til å benytte hjelpemidler under offentlig ettersøk som ikke er tillatt under jakt. Departementet foreslår å tydeliggjøre hvilke regler i forslaget til ny lov som gjelder ved offentlig ettersøk, og hvilke av disse reglene viltmyndighetene kan fravike. I lovforslaget § 55 fjerde ledd første punktum følger det at § 14, § 17, § 20, kapittel 5, § 51 og kapittel 10 gjelder ved offentlig ettersøk. Videre foreslås det at viltmyndigheten kan beslutte at offentlig ettersøk kan gjennomføres uten hensyn til nærmere angitte bestemmelser i eller i medhold av kapittel 5. Forslaget tydeliggjør at offentlig ettersøk ikke er en del av jaktbegrepet. Det innebærer for eksempel at verken dager med jakt- og fangstforbud, se lovforslaget § 13, eller grunneiers enerett til jakt og fangst, se lovforslaget § 33, gjelder ved offentlig ettersøk. Departementets forslag lovfester forvaltningspraksis knyttet til offentlig ettersøk. Avgrensningen av bestemmelsens rekkevidde innebærer at det ikke er nødvendig å videreføre høringsforslaget § 51 første ledd andre punktum om at grunneiers enerett til jakt og fangst ikke gjelder ved offentlig ettersøk i lovforslaget § 55.

Enkelte høringsinstanser, herunder Skogkurs og Råde kommune, ønsker at det kan stilles kompetansekrav til de som skal utføre offentlig ettersøk. Departementet er enig i at det kan være behov for kompetansekrav for offentlig ettersøk,

og foreslår derfor at lovforslaget § 20, som regulerer kompetansekrav, også skal gjelde for offentlig ettersøk. Departementet vil for øvrig nevne at kommunen står fritt til å stille krav om særskilt kompetanse i arbeidskontrakter, anbudsrunder med videre som retter seg mot hvordan det kommunale ansvaret skal følges opp.

Det er ingen høringsinstanser som har merknader til forslaget om en forskriftshjemmel som åpner for at Kongen kan gi forskrift om blant annet varsling og viltmyndighetenes oppgaver ved ettersøk.

12.8 Merke- og registreringsplikt

12.8.1 Gjeldende rett

Etter viltloven § 49a første punktum kan Kongen fastsette forskrifter om merking og registrering av dødt og levende vilt, preparater av vilt, og egg. Av andre punktum fremgår det at preparater og/eller andre kan pålegges plikt til å utføre merking av preparater og gi opplysninger til et sentralt register om preparant, oppdragsgiver og preparat. Tredje punktum slår fast at det kan pålegges betaling av gebyr for gjennomføring av merking og registrering.

Bestemmelsen er en ren forskriftshjemmel. Myndigheten til å gi forskrift er delegert til Miljødirektoratet i forskrift 13. september 2019 nr. 1124.

Bestemmelsen ble tilføyd viltloven ved lov 11. juni 1993 nr. 106. Utgangspunktet for lovendringen var et behov for bedre virkemidler for å hindre miljøkriminalitet, både nasjonalt og internasjonalt. Også hensynet til CITES-konvensjonen var sentralt. Det følger av lovens forarbeider at bestemmelsen tar sikte på å minske bevisproblemene når det er tvil om viltets opprinnelse, og at den var ment å supplere § 48a om oppbevaring mv. av fredet vilt, jf. Ot.prp. nr. 54 (1992–93) s. 10 og 28. I forarbeidene ble det vist til et klart behov for at også eldre individer skulle merkes og registreres, jf. Ot.prp. nr. 54 (1992–93) s. 11.

Merke- og registreringsplikten er i dag regulert nærmere i viltforskriften kapittel 7. Plikten omfatter kun døde eksemplarer av nærmere angitte arter som fremkommer av viltforskriften vedlegg 1, jf. viltforskriften § 1-4 bokstav e og j. Døde eksemplarer av registreringspliktige viltarter registreres i Fallviltbasen, jf. viltforskriften § 7-6. Fallviltbasen er et nasjonalt søknadssystem for dødt vilt av arter som er registrerings- og merkepliktige, jf. viltforskriften § 1-4 bokstav c. I forskrift 21. mars 2005 om registrering og merking av eldre

preparater og dødt vilt er det gitt regler om registrering og merking av enkelte arter som er eldre enn forskriftens ikrafttredelsesdato.

Gebyrhjemmelen i viltloven § 49a tredje punktum innebærer at det i forskrift kan gis bestemmelser om gebyr for merking og registrering av arter som er merkepliktige og/eller registreringspliktige. Det er gitt nærmere regler om gebyr i viltforskriften § 7-13. Gebyret gjelder preparater som både registreres og merkes. Gebyret skal dekke opprettelse, drift og vedlikehold av Fallviltbasen og gjennomføring av merkeordningen. De arter som bare er registreringspliktige føres inn i Fallviltbasen uten krav om betaling av gebyr.

Regler om merking og registrering er også gitt andre steder i regelverket.

I viltloven § 26 nr. 4 er det gitt en forskriftshjemmel for merking av vilt for vitenskapelige eller andre særlige formål uten hensyn til de regler som ellers gjelder, se omtale i kapittel 12.6.

I viltloven § 49 er det også gitt forskriftshjemler om registrering for viltpreparater. Viltloven § 49 første ledd gir Kongen hjemmel til å fastsette forskrifter om blant annet plikt for viltpreparater til å føre skriftlige oppgaver over vilt som mottas og hvem det mottas fra. Viltorganene kan kreve de skriftlige oppgavene fremlagt. Myndigheten etter første ledd er delegert til Miljødirektoratet gjennom forskrift 13. september 2019 nr. 1124. Se øvrig omtale av bestemmelsen i punkt 12.9 om autorisasjon av taksidermister.

12.8.2 Forslaget i høringsnotatet

Viltloven § 49a er hjemmel for regler i viltforskriften kapittel 7, og departementene la i høringsnotatet til grunn at innholdet i bestemmelsen burde videreføres. Departementene foreslo regler om merke- og registreringsplikt i høringsforslaget § 52.

Viltpreparater omtales i dag som «taksidermister». Departementene foreslo at ordlyden i regelverket endres i tråd med dette.

Videre foreslo departementene at dagens hjemmel i forskrift til å pålegge preparater og andre plikt til å merke preparater og gi opplysninger til et sentralt register, skulle utvides til å gjelde preparater og egg.

Departementene foreslo at formuleringen i høringsforslaget § 52 skulle omfatte hjemmel til å gi forskrift om «merking og registrering av dødt vilt, preparater av vilt og levende og døde egg, og om registrering av levende vilt». Grunnen til at adgangen til å gi forskrift om merking av levende vilt ble foreslått tatt ut, sammenlignet med dagens

hjemmel i viltloven § 49a, var at dette ville bli dekket av forslaget til forskriftshjemmel om blant annet merking av levende vilt for vitenskapelig eller annet særlig formål, slik det ble formulert i høringsforslaget § 50.

Innholdet i viltloven § 49 første ledd om autorisasjon av taksidermister ble foreslått videreført i høringsforslaget § 53 første ledd bokstav b. Departementene foreslo også å tydeliggjøre at det kunne gis forskrift om taksidermistens plikt til å registrere opplysninger om vilt som mottas, og ikke kun at det mottas og hvem det mottas fra, se høringsforslaget § 53 første ledd bokstav c.

Departementene vurderte at det var et behov for å tydeliggjøre det rettslige grunnlaget for behandling av personopplysninger. Departementene foreslo i tråd med dette, i høringsforslaget § 53 første ledd bokstav e, en hjemmel til å gi forskrift om behandling av nødvendige personopplysninger ved taksidermister og andres registrering av opplysninger i et sentralt register.

12.8.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt få høringsinnspill til høringsforslaget § 52.

BirdLife Norge støtter bestemmelsen som den er foreslått, mens *Utmarksavdelinga Vest AS* mener forslaget bør legges i naturmangfoldloven.

NOAH – for dyrs rettigheter mener paragrafen kan stå som den er. De påpeker at det er nødvendig at bestemmelsen er samordnet med merke- og registreringsplikt etter CITES-forskriften.

Norsk Taksidermist Forbund påpeker at høringsforslaget § 52 og § 53 åpner opp for detaljstyring gjennom forskrifter, for eksempel viltforskriften. Foreningen viser til at de allerede har påpekt svakheter i dagens viltforskrift og konkrete krav som stilles der. De inviterer til videre samarbeid med oppfølging av praktiske hindre i deres yrkesutøvelse. Når de gjelder begrepsbruk støtter de moderniseringen fra «preparant/viltpreparant» til «taksidermist», og håper på framtidig kontinuitet i erstatningen av gamle begreper.

12.8.4 Departementets vurderinger

Merke- og registreringsplikt er viktig for å kunne håndheve og effektivisere reglene knyttet til forbud mot omsetning og oppbevaring av fredet vilt og egg fra viltarter, samt straffeansvaret for brudd på slike regler, jf. lovforslaget § 50 og § 60. Merking og registrering vil minske bevisproblemer knyttet til viltet eller eggets opprinnelse. Bestemmelsen bidrar til at Norge har effektive virkemid-

ler for å hindre miljøkriminalitet, både nasjonalt og internasjonalt. Departementet foreslår i lovforslaget § 56 regler om merke- og registreringsplikt.

Sammenlignet med høringsforslaget, er det gjort enkelte endringer i lovforslaget av pedagogiske hensyn. Det foreslås at regler om merking og registrering samles i lovforslaget § 56.

Forslaget viderefører i hovedsak innholdet i forskriftshjemmelen i viltloven § 49a. I viltforskriften er det gitt nærmere regler om merking og registrering av blant annet dødt og levende vilt. Høringsinnspillet fra Norsk Taxidermist Forbund knytter seg til nærmere utforming av forskriftsbestemmelser. Departementet tar ikke stilling til innholdet i forskriften nå.

Til NOAH – for dyrs rettigheter sitt innspill om samordning med CITES-forskriften, bemerker departementet at CITES-forskriften siden 12. desember 2024 ikke lenger inneholder krav om CITES-eiersertifikat og merking for enkelte virveldyr. Departementet viser til omtalen i punkt 12.2.4 om tilsvarende innspill.

Departementet bemerker at det skal være adgang til å gi regler om registrering av dødt vilt etter lovforslaget § 56 bokstav a. Adgangen til å gi regler om merking av levende vilt er etter lovforslaget § 54 begrenset til vitenskapelig eller andre særlige formål. Denne begrensningen innebærer at regelen i lovforslaget § 54 blir snevrere sammenlignet med dagens regulering i viltloven § 49a. Departementet mener at hjemmelen i lovforslaget § 54 dekker behovet for en hjemmel knyttet til merking av levende vilt.

I høringsforslaget § 52 foreslo departementene at forskriftshjemmelen omfattet merking og registrering av både levende og døde egg. I lovforslaget § 56 foreslår departementet å benytte begrepet «egg». Ordlyden blir dermed lik øvrige bestemmelser om egg i lovforslaget. Med egg menes egg fra viltarter (fugler, krypdyr og amfibier), uavhengig av om de er med foster, ubefruktet (uten foster) eller dødt (råteegg), i tillegg til egg som er tømt for innhold.

I høringsforslaget § 53 første ledd bokstav c ble det foreslått en forskriftshjemmel om taksidermisters plikt til å registrere opplysninger om vilt som mottas og hvem det mottas fra i et sentralt register. Forslaget var en videreføring av innholdet i viltloven § 49 som hjemler registreringsplikt pålagt taksidermister og andre. Denne bestemmelsen fremgår nå av lovforslaget § 56 bokstav b. Dette innebærer at også forskriftshjemmelen for behandling av personopplysninger, som fremgikk av høringsforslaget § 53 første ledd bokstav e, foreslås videreført i lovforslaget § 56. Lovforslaget

§ 57 vil derfor først og fremst regulere autorisasjon og tilsyn med taksidermister, se punkt 12.9.

Departementet ser at det i høringsforslaget § 52 og § 53 ble en viss overlapp mellom formuleringen «taksidermisters og andres plikt til å gi opplysninger om taksidermist, oppdragsgiver og preparat til et sentralt register» og formuleringen «taksidermisters plikt til å registrere opplysninger om vilt som mottas og hvem det mottas fra i et sentralt register». For å unngå slik overlapp, foreslår departementet at innholdet i de to forskriftshjemlene erstattes med formuleringen «taksidermisters og andres plikt til å gi opplysninger til et sentralt register om vilt som mottas, om taksidermist, om hvem viltet mottas fra, og om viltpreparatet», jf. lovforslaget § 56 bokstav b. Begrepet «oppdragsgiver» vil omfattes av begrepet «hvem viltet mottas fra».

Det er i dag gitt utfyllende bestemmelser i viltforskriften kapittel 7 om plikten til å registrere opplysninger i et sentralt register, også kalt Fallviltbasen. I Fallviltbasen registreres blant annet eierskap til det ferdige preparatet. Eierskap og eventuelt overføring av eierskap mellom personer sikrer at det aktuelle preparatet har en verifiserbar eier. Identifikasjon av eier innebærer registrering av personopplysninger. Departementet viser til omtalen av personopplysningsloven og personvernforordningen i punkt 5.3.1. Mange av de samme hensynene ved behandling av personopplysninger i Jegerregisteret gjelder for behandling av personopplysninger i Fallviltbasen. Departementet mener det er behov for å tydeliggjøre det rettslige grunnlaget for behandling av personopplysninger i tråd med gjeldende regelverk.

Aktuelle behandlingsgrunnlag for registrering av opplysninger i Fallviltbasen er personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav c og b. Etter personvernforordningen artikkel 6 nr. 3 krever behandling av personopplysninger med grunnlag i artikkel 6 nr. 1 bokstav c og e et supplerende rettsgrunnlag. For behandlingsgrunnlagene i bokstav c og e oppstilles et krav om nødvendighet, noe som innebærer at behandlingen av personopplysninger må være nødvendig for å oppfylle en rettslig forpliktelse, utføre en oppgave i allmenhetens interesse eller for å utøve offentlig myndighet.

Lovforslaget § 56 bokstav c gir hjemmel til å gi regler om behandling av nødvendige personopplysninger ved taksidermisters og andres registrering av opplysninger i et sentralt register, blant annet om formålet med behandlingen av opplysningene, hvem som er behandlingsansvarlig, hvilke opplysninger og opplysningskategorier

som kan registreres, hvem som har tilgang til opplysningene, adgang til å utlevere opplysningene, innsyn, retting, sperring og sletting av opplysninger og om informasjonssikkerhet og internkontroll. Forslaget til bestemmelse vil, sammen med nødvendige forskriftsbestemmelser, fungere som et supplerende rettsgrunnlag. Det vil bli lagt opp til en etterfølgende prosess med å utrede og sende på høring forslag til forskriftsbestemmelser.

Departementet viderefører også Kongens adgang til å gi forskrift som fastsetter plikt om betaling av gebyr for gjennomføring av merking og registrering, som foreslått i høringsnotatet, jf. lovforslaget § 56 bokstav d.

12.9 Autorisasjon og tilsyn med taksidermister

12.9.1 Gjeldende rett

Viltloven § 49 første ledd gir Kongen hjemmel til å fastsette forskrifter om autorisasjon av viltpreparanter og om plikt for viltpreparanter til å føre skriftlige oppgaver over vilt som mottas og hvem det mottas fra. Viltorganene kan kreve de skriftlige oppgavene fremlagt. Myndigheten etter første ledd er delegert til Miljødirektoratet gjennom forskrift 13. september 2019 nr. 1124. I bestemmelsen andre ledd er direktoratet gitt hjemmel for å gi forskrifter om preparanternes og andres adgang til håndtering, utstopping og omsetning av dødt vilt.

Bakgrunnen for bestemmelsen var blant annet å oppfylle Norges forpliktelser etter CITES-konvensjonen og Bernkonvensjonen.

Viltloven § 49 første ledd bidrar til å føre kontroll med omsetningen av vilt, og dermed følge opp de forpliktelser Norge har påtatt seg i konvensjonene. Bestemmelsen, og forskriftene knyttet til den, er et virkemiddel for å føre kontroll med at gjeldende fredningsbestemmelser overholdes.

Autorisasjon av preparanter er nærmere regulert i viltforskriften kapittel 7 om ivaretagelse av dødt vilt (§§ 7-10 til 7-12), og § 8-2 om tilsyn.

Autorisasjonsordningen omfatter all ervervsmessig preparering samt preparering av registreringspliktig vilt. Den er særlig viktig for registreringspliktige arter, fordi dette er arter som har spesiell miljømessig, samfunnsmessig, vitenskapelig eller viltfaglig interesse. Autorisasjonsordningen skal sikre fagmessig utøvelse. Preparanter uten offentlig autorisasjon kan kun preparere til eget bruk, og kan ikke preparere arter som er

betegnet som registreringspliktige i vedlegg 1 til viltforskriften.

Viltloven § 26 nr. 11 gir Kongen hjemmel til å gi nærmere regler blant annet om saksbehandlingen til utfylling av reglene i tjenesteloven for autorisasjon av preparanter, herunder om saksbehandlingsfrist og rettsvirkninger av fristoverskridelse. Det følger av bestemmelsen at unntak fra tjenesteloven § 11 andre ledd bare kan gjøres når det er begrunnet ut fra tvingende allmenne hensyn, herunder hensynet til privatpersoners beskyttelsesverdige interesser. Bestemmelsen ble tatt inn i viltloven ved vedtakelsen av lov 19. juni 2009 nr. 103 om tjenestevirksomhet (tjenesteloven). Bestemmelsen er gitt av hensyn til gjennomføring av tjenstedirektivet (direktiv 2006/123/EF) i norsk rett.

Omtale av andre deler av dagens § 49 er inntatt i punkt 12.2 om oppbevaring og omsetning av fredet vilt og egg, og i punkt 12.8 om merke og registreringsplikt.

12.9.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo at innholdet i forskriftshjemlene i viltloven § 49 første og andre ledd skulle videreføres. Regler om håndtering av dødt vilt, autorisasjon av taksidermister med videre ble foreslått i høringsforslaget § 53.

Viltpreparanter omtales i dag som taksidermister. Innholdet i viltloven § 49 andre ledd ble foreslått videreført i høringsforslaget § 53 første ledd bokstav a, men med språklige endringer. I forslaget ble det tydeliggjort at det i forskrift kan gis bestemmelser om taksidermisternes og andres adgang til «oppbevaring» av dødt vilt. Se punkt 12.2 for nærmere omtale av høringsforslaget § 53 første ledd bokstav a.

Viltloven § 49 første ledd om autorisasjon av taksidermister ble foreslått videreført i høringsforslag § 53 første ledd bokstav b.

I dag er «skriftlige oppgaver» i viltloven § 49 første ledd erstattet av registrering i datasystem. I høringsforslaget § 53 første ledd bokstav c foreslo departementene at det kan gis forskrift om taksidermisternes plikt til å registrere opplysninger om vilt som mottas i et sentralt register. I høringsforslaget § 53 første ledd bokstav e ble det foreslått at det kan gis forskrift om behandling av nødvendige personopplysninger. Omtale av høringsforslaget § 53 bokstav c og e hva gjelder taksidermisternes plikt til å registrere opplysninger om vilt som mottas og hvem det mottas fra og behandling av nødvendige personopplysninger er inntatt i punkt 12.8 om merke- og registreringsplikt.

Departementene viste til viltforskriften § 8-2, som har regler om tilsyn hos autoriserte preparanter. Tilsyn kan oppfattes inngripende overfor den som kontrolleres. Det ble derfor foreslått at det skulle tas inn en uttrykkelig hjemmel for å gi forskrift om tilsyn med taksidermister, jf. høringsforslaget § 53 første ledd bokstav d.

Departementene mente at forskriftshjemmelen i viltloven § 26 nr. 11 var nødvendig av hensyn til gjennomføring av tjenestedirektivet, og innholdet i bestemmelsen ble derfor foreslått videreført i høringsforslaget § 53 andre ledd.

12.9.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt få høringsinnspill til høringsforslaget § 53.

BirdLife Norge støtter paragrafen som foreslått, og *NOAH – for dyrs rettigheter* mener paragrafen kan stå som den er.

Utmarksavdelinga Vest AS mener bestemmelsen bør fjernes og legges til naturmangfoldloven.

Norsk Taxidermist Forbund påpeker at høringsforslaget § 52 og § 53 åpner opp for detaljstyring gjennom forskrifter, for eksempel viltforskriften. Foreningen viser til at de allerede har påpekt svakheter i dagens viltforskrift og konkrete krav som stilles der. De inviterer til videre samarbeid med oppfølging av praktiske hindre i deres yrkesutøvelse. Når det gjelder begrepsbruk støtter de moderniseringen fra «preparant/viltpreparant» til «taksidermist», og håper på framtidig kontinuitet i erstatningen av gamle begreper.

12.9.4 Departementets vurderinger

Bestemmelser om håndtering av dødt vilt med videre er viktige som virkemidler for å motvirke miljøkriminalitet og forhindre brudd på fredningsbestemmelsene, og for å oppfylle Norges forpliktelser etter internasjonale konvensjoner til å forhindre ulovlig omsetning av vilt. Departementet er av den grunn ikke enig i at bestemmelsen bør fjernes, og mener det heller ikke vil være naturlig å legge bestemmelsen til naturmangfoldloven.

Departementet har etter høringen kommet til at innholdet i høringsforslaget § 53 av pedagogiske årsaker bør deles i tre ulike bestemmelser, slik at regelverket blir enklere å finne frem i og at en unngår dobbeltreguleringer. Lovforslaget § 50 regulerer «taksidermistens og andres» adgang til oppbevaring, omsetning, utstopping og annen håndtering av vilt (se punkt 12.2), regler om merke- og registreringsplikt følger av lovforslaget § 56, se punkt (12.8), mens lovforslaget § 57 regu-

lerer autorisasjon og tilsyn med taksidermister. Departementet viser til de nevnte punktene i proposisjonen for en nærmere omtale av øvrige deler av forslaget.

I lovforslaget § 57 bokstav a foreslås det at kongen kan gi forskrift om autorisasjon av taksidermister, mens det i bokstav b er gitt en hjemmel for tilsyn og kontroll. Dette tilsvarer innholdet i høringsforslaget § 53 bokstav b og d.

I lovforslaget § 57 bokstav c foreslås at det kan gis forskrift om saksbehandlingen til utfylling av reglene i tjenesteloven for autorisasjon av taksidermister. Forslaget tilsvarer høringsforslaget § 53 andre ledd.

Departementet ser ingen grunn til å gå inn på dagens forskriftsregulering knyttet til praktiseringen av taksidermistyrket i dette lovforslaget, men viser til at det ved eventuelle forskriftsendringer vil gjennomføres høring og involvering på vanlig måte.

12.10 Bruk av åte til jakt, fangst og felling mv.

12.10.1 Gjeldende rett

Det følger av viltloven § 26 nr. 8 at Kongen kan gi nærmere regler om adgangen til å legge ut åte i forbindelse med jakt, fangst og felling av vilt eller for andre særlige formål, herunder om utlegging av åte for å lokke til seg vilt når dette kan skade viltet eller naturmiljøet. Forskriftshjemmelen ble tilføyd ved lov 17. september 2010 nr. 57 om endringer i naturmangfoldloven, viltloven mv. (nødverge, bruk av åte).

Bakgrunnen for endringen omtales i forarbeidene, Prop. 75 L (2009–2010) s. 6:

Vilt vil naturlig oppsøke konsentrasjoner av mat/næring. Ved menneskeskapt konsentrasjon av mat/næring i form av et åte vil det kunne oppstå forhold som påvirker det enkelte individ eller det aktuelle miljø, og under gitte forutsetninger representerer en risiko for både vilt, miljø og i unntakstilfeller mennesker. Etter departementets syn er det behov for en lov- hjemmel for en betryggende håndtering og regulering i forskrifts form av bruk av åte for ulike formål.

I Prop. 75 L (2009–2010) s. 37 står det videre:

Endringen innebærer at det kan gis forskrift som regulerer, herunder forbyr, utlegging av åte for jakt-, fangst- eller fellingsformål, eller andre særlige formål. Adgangen til å regulere i

forskrift omfatter bl.a. utlegging av åte for å lokke til seg vilt der dette kan skade viltet eller naturmiljøet. Bestemmelsen retter seg mot utlegging. Hjemmelen skal for eksempel ikke være til hinder for at et selvdødt hjortevilt, eller et hjortevilt som er nedlagt av rovvilt, oppsøkes for å studere de rovdyr som eter byttedyret.

Miljødirektoratet har som delegert forskriftsmyndighet fastsatt forskrift 17. desember 2019 nr. 1878 om utlegging av åte og føring av vilt (åteforskriften). Forskriften trådte i kraft 1. januar 2020, og skiller mellom utlegging av åte og føring. Bruk av åte betyr å legge ut dyre- eller plantemateriale for å trekke vilt til åteplassen for jakt, fangst, merking, felling, overvåking, fotografering eller lignende. Føring innebærer å legge ut dyre- eller plantemateriale for å gi næring til vilt, eller avlede vilt fra avlinger, trafikk, bebyggelse eller andre områder. Det følger av forskriften at utlegging av åte er tillatt, men at det er restriksjoner eller forbud knyttet til enkelte viltarter, herunder store rovdyr, kongeørn og villsvin. Forskriften slår fast at all føring av store rovdyr, kongeørn og villsvin er forbudt, mens aktsom føring av andre arter er tillatt. Statsforvalteren og kommunen kan ved lokal forskrift begrense eller regulere utlegging av åte nærmere. Se også omtale av matlovens regulering av føring i punkt 9.8.1.

12.10.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo i høringsforslaget § 54 å videreføre en hjemmel for å kunne regulere bruken av åte i forbindelse med jakt, fangst og felling av vilt eller for andre særlige formål i forskrift. Forslaget bygget på ordlyden i viltloven § 26 nr. 8, men var noe forenklet. Departementene foreslo videre at forskriftshjemmelen også skulle omfatte regulering av «føring».

12.10.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt i underkant av 20 høringsinnspill til bestemmelsen.

Statskog SF og *BirdLife Norge* støtter forslaget slik det er fremlagt. *Sokndal kommune*, *Bjerkreim kommune* og *Lund kommune* er positive til at det skilles mellom føring og åte. *Statsforvalteren i Innlandet* støtter vurderingen om at hjemmelen og forskriften tydelig må omfatte føring av vilt, og ønsker at åteforskriften gjennomgås. *Saltdal kommune* ønsker presiseringer og konkretiseringer i återegelverket, og ønsker også at åteforskriften gjennomgås.

Norges Jeger- og Fiskerforbund støtter videreføring av bestemmelsen, men mener den må legges til lovens utøvelseskapittel.

Utmarksavdelinga Vest AS mener at begrepet «felling» må tas ut av bestemmelsen.

Mattilsynet mener bestemmelsen kan komme i strid med dyrevelferdsloven § 3, § 14 bokstav d og § 20, og at forskrifter bør hjemles i dyrevelferdsloven § 20.

NOAH – for dyrs rettigheter mener at det bør være et forbud i lov mot føring av store rovdyr og kongeørn, men da i naturmangfoldloven, og at det ikke skal være tillatt å legge ut åte for bjørn. *NOAH – for dyrs rettigheter* mener det må følge av loven til hvilke formål utlegging av åte og føring kan tillates, og mener at utlegging av åte og føring i forbindelse med jakt, fangst og felling ikke skal være tillatt.

Både *Norges Miljøvernforbund* og *FugleAdvokatene* mener bruk av åte bør være forbudt. *Norges Miljøvernforbund* mener at det bør gis unntak fra forbudet ved bekjempelse av sykdom og fremmede arter. *FugleAdvokatene* ønsker totalforbud mot åte og lokkeduer på jorder, da dette forstyrrer dyrenes naturlige adferd og legger til rette for at et større antall dyr drepes, og ønsker at bestemmelsen fjernes.

12.10.4 Departementets vurderinger

Departementet registrerer at høringsinstansene har ulikt syn på forslaget om videreføring av en forskriftshjemmel om adgangen til å legge ut åte eller til å føre vilt. Regler om bruk av åte til jakt og fangst med videre fremgår av lovforslaget § 30. Departementet opprettholder i all hovedsak forslaget som ble sendt på høring.

Departementet er enig med *Norges Jeger- og Fiskerforbund* i at bestemmelsens plassering passer bedre i kapittel 5 i lovforslaget, og foreslår endringer i tråd med dette. Endringen vil innebærer at det ikke er nødvendig å ha med begrepet «felling» slik ordlyden opprinnelig var foreslått, og som er pekt på av *Utmarksavdelinga Vest AS*. De relevante bestemmelsene i kapittel 8 om felling henviser blant annet til kapittel 5 om hvilke regler i lovforslaget som gjelder ved ulike former for felling.

Når det gjelder merknaden fra *Mattilsynet* om at bestemmelsen gjelder forhold som kan komme i strid med enkelte bestemmelser i dyrevelferdsloven, vil departementet vise til at bestemmelsen er en forskriftshjemmel. Forholdet til reglene i dyrevelferdsloven må vurderes ved gjennomgang av forskrift.

NOAH – for dyrs rettigheter mener det bør lovfestes et forbud mot å føre store rovdyr og kongeørn, men da i naturmangfoldloven. Departementet viser til at et slikt forbud i dag følger av åteforskriften § 7. Departementet mener det er hensiktsmessig at reglene om føring er samlet i en egen forskrift, og foreslår derfor ikke å lovfeste forbudet i naturmangfoldloven, slik NOAH – for dyrs rettigheter ønsker.

Departementet mener det er fordeler ved bruk av åte og føring i forbindelse med utøvelse av jakt, fangst og felling. Blant annet kan det bidra til at jegeren får bedre kontroll over skuddsituasjonen. Samtidig mener departementet det er behov for å sette rammer, for bruk av åte for ulike formål gjennom forskrift, og viser til uttalelsene i Prop. 75 L (2009–2010), punkt 12.10.1.

13 Håndheving og sanksjoner mv.

13.1 Innledning

13.1.1 Behovet for administrative sanksjoner

Etterlevelse av viltloven med tilhørende forskrifter er viktig for å sikre en bærekraftig forvaltning av viltet, slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares og at dyrevelferden ivaretas. Flere av bestemmelsene i regelverket regulerer handlinger av høy alvorlighetsgrad, slik som å ivareta dyrevelferd, sikkerhet og enkeltpersoners rettigheter. Det er mange overtredelser som ikke kan repareres ved retting, tilbakeføring eller andre avbøtende tiltak. Andre lovbrudd har mindre alvorlig karakter.

Viltloven inneholder kun én sanksjonsbestemmelse. Det følger av viltloven § 56 at den som overtrer regler i eller i medhold av loven kan straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år. Ut over denne bestemmelsen, er det ikke andre sanksjonsmuligheter for forvaltningen ved brudd på viltlovens regler. Veiledning, informasjon og kommunikasjon kan bidra til forståelse for lovens verdier, og er viktig for å oppnå god etterlevelse av regelverket. Slike virkemidler vil imidlertid ikke alltid være tilstrekkelig. Departementet mener det er behov for at forslaget til ny lov inneholder bestemmelser som gir forvaltningen virkemidler som kan bidra til en effektiv oppfølging av regelverket.

Regler om administrative sanksjoner og straff kan bidra til at brukerne av regelverket innretter seg i tråd med de rammer som regelverket setter.

Forvaltningsloven kapittel IX inneholder regler om administrative sanksjoner. Det følger av forvaltningsloven § 43 at en administrativ sanksjon er en negativ reaksjon som kan ilegges av et forvaltningsorgan, som retter seg mot en begått overtredelse av lov, forskrift eller individuell avgjørelse, og som regnes som straff etter den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK).

Anmeldelse, påtale og straff i form av bøter eller fengsel er kostnads- og tidkrevende. Ved mindre alvorlige lovbrudd er straffeforfølgning sjelden hensiktsmessig, og disse sakene blir gjerne ikke prioritert av politiet. Allmennpreventive hensyn taler for at også disse lovbruddene i

større grad bør sanksjoneres. Departementet legger til grunn at det også er behov for andre virkemidler enn en straffebestemmelse for å sanksjonere overtredelser av bestemmelser i forslaget til ny lov og tilhørende forskrifter på viltfeltet. Slike virkemidler kan blant annet være administrative sanksjoner etter forvaltningsloven kapittel IX, jf. omtale i punkt 13.2 og 13.3. Å innføre regler om administrative sanksjoner vil samsvare med anbefalingen i NOU 2003: 15 *Fra bot til bedring*. Også i stortingsmeldingen om miljøkriminalitet, Meld. St. 19 (2019–2020), foreslås det å styrke den strafferettslige og administrative håndhevingen av miljøkriminalitet.

I høringsnotatet reiste departementene spørsmål om behovet for andre administrative sanksjoner enn overtredelsesgebyr og administrativt rettighetstap. Departementet har merket seg at *NOAH – for dyrs rettigheter* mener det bør være adgang til å ilegge administrativ inndragning etter viltressursloven. *Sivilombudet* mener det bør klargjøres hvorvidt den nye viltressursloven bør ha uttrykkelige regler for administrativ inndragning og hvilke krav som i tilfelle vil gjelde til saksbehandlingen av slike saker. Når det gjelder administrativ inndragning, vil departementet vise til lovforslaget § 51 der blant annet inndragning av ulovlig felt vilt er regulert. Slik administrativ inndragning er ikke ansett som straff etter EMK, og er derfor ikke omtalt i dette kapitlet. Departementet viser til omtale i punkt 13.3.

13.1.2 Forholdet mellom administrative sanksjoner og straff

Der det er ilagt en administrativ sanksjon på grunn av en lovovertrødelse, kan ikke parten senere straffefølges for det samme lovbruddet på grunn av forbudet mot dobbeltstraff i EMK protokoll 7 artikkel 4 nr. 1. Ved å innføre bestemmelser om administrative sanksjoner må forvaltningen ta stilling til hvilke saker som bør anmeldes og følge straffespolet, og hvilke saker som bør forfølges administrativt. Dette følger også av forvaltningsloven § 47, som inneholder regler om samordning av sanksjoner.

Sporvalget må avgjøres etter en konkret vurdering av alvorlighetsgraden i den handlingen eller unnlatelsen som har skjedd. Som et utgangspunkt bør de mest alvorlige sakene følge straffespolet. Det innebærer at saker av en slik art og omfang at overtredelsen, etter gjeldende rettspraksis kan medføre fengselsstraff, normalt bør følge straffespolet. Hensynet til effektiv saksbehandling og ønsket om å reagere raskt, må tillegges vekt ved sporvalget. Et vedtak om administrativ sanksjon kan ilegges raskere enn straff. Slike vedtak vil normalt også kunne følges opp mer effektivt av forvaltningen enn gjennom ordinær straffeforfølgning.

Administrative sanksjoner er godt egnet ved enkle lovbrudd med liten grad av skjønn. I saker som krever skjønnsmessige avveininger tilsier rettssikkerhetshensyn at det normalt bør gjennomføres etterforskning, og at påtalemyndigheten bør ta stilling til saken. Det gjelder for eksempel brudd på plikten til forsvarlig jaktutøvelse, jf. lovforslaget § 21. Slike overtredelser av viltressursloven bør derfor alltid følge straffespolet. Som et utgangspunkt er bruk av administrative sanksjoner heller ikke egnet ved gjentatte brudd på samme bestemmelse. Det samme gjelder der saken omfatter flere lovbrudd som bør avgjøres samlet, og der noen av lovbruddene bare kan følges opp gjennom straff. Etter departementets mening er administrative sanksjoner heller ikke godt egnet ved brudd på bestemmelser som ivaretar private rettigheter. Slike rettigheter bør ivaretas ved at rettighetshaver tar saken opp, enten ved anmeldelse til politiet eller i form av krav om erstatning for skade. Et eksempel på dette er jakt uten grunneiers tillatelse.

13.2 Overtredelsesgebyr

13.2.1 Gjeldende rett

Etter forvaltningsloven § 44 første ledd kan forvaltningsorganer ilegge overtredelsesgebyr der det er fastsatt i lov. Overtredelsesgebyr er et administrativt fastsatt pålegg om at en person eller et foretak skal betale et pengebeløp til det offentlige på grunn av et lovbrudd, når dette utgjør straff etter EMK, se Prop. 62 L (2015–2016) s. 22.

Etter forvaltningsloven § 44 andre ledd kan overtredelsesgebyr ilegges etter faste satser, eller utmåles i det enkelte tilfelle (individuell utmåling) innenfor en øvre ramme som må fastsettes i eller i medhold av lov. Videre følger det av forvaltningsloven § 44 tredje ledd at ved individuell utmåling

av overtredelsesgebyr mot fysiske personer, kan det blant annet legges vekt på overtredelsens omfang og virkninger, fordeler som er eller kunne ha vært oppnådd ved lovbruddet, samt overtredersens skyld og økonomiske evne. Dersom overtredelsesgebyr ilegges på stedet, følger det av forvaltningsloven § 44 fjerde ledd at forhåndsvarsel kan unnlates. Av forvaltningsloven § 44 femte ledd første punktum følger det videre at oppfyllesfristen er fire uker fra vedtaket ble truffet, mens det av andre punktum følger at det kan fastsettes en lengre frist i vedtaket eller senere. Overtredelsesgebyret tilfaller statskassen, jf. forvaltningsloven § 44 sjette ledd.

Viltloven inneholder ingen bestemmelser om overtredelsesgebyr. Ved brudd på plikten til å gi viltorganene opplysninger om jaktutbytte med videre etter viltloven § 50 første punktum, gir viltloven § 50 andre punktum hjemmel til å ilegge tilleggsavgift på jegeravgiften det påfølgende året. En slik tilleggsavgift ligger nært opp til overtredelsesgebyr. Tilleggsavgiften etter viltloven § 50 legges til jegeravgiften det påfølgende året. Det innebærer at dersom vedkommende velger å ikke betale jegeravgift det påfølgende året, faller kravet bort.

13.2.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo i høringsnotatet § 55 å innføre overtredelsesgebyr for forsettlig eller uaktsomme overtredelser av konkrete bestemmelser. Det ble også foreslått hjemmel til å ilegge foretak overtredelsesgebyr for overtredelser begått forsettlig eller uaktsomt av noen som handlet på vegne av foretaket.

I tredje ledd ble det foreslått en hjemmel slik at Kongen kan gi forskrift om utmåling av overtredelsesgebyr.

Foreldelsesfristen for å ilegge overtredelsesgebyr ble foreslått å være to år, med fristavbrytelse ved forhåndsvarsel eller vedtak om overtredelsesgebyr. Det ble også foreslått at vedtak om overtredelsesgebyr skal være tvangsgrunnlag for utlegg.

13.2.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt nærmere 20 høringsinnspill til forslaget om å innføre hjemmel for overtredelsesgebyr. Majoriteten av høringsvarene er positive til forslaget. Blant disse er *Nordre Follo kommune*, *Statsforvalteren i Innlandet* og *Statsforvalteren i Møre og Romsdal*. *Innlandet fylkeskommune* skriver:

Overtredelsesgebyr og administrative rettighetstap, som foreslått i §§ 55-56, vil etter vår mening være viktig av preventive årsaker og kunne styrke håndhevingen av miljøkriminalitet. Dette er særlig aktuelt for mindre alvorlige forhold, som normalt ikke prioriteres av politiet, og ikke krever en skjønnsmessig vurdering.

Mattilsynet skriver at forslaget bør harmoniseres med dyrevelferdsloven § 34 om overtredelsesgebyr, og at det bør avklares hvilken hjemmel som skal brukes ved brudd på regelverket.

NOAH – for dyrs rettigheter støtter forslaget om å innføre overtredelsesgebyr, men mener forslaget i høringsnotatet § 12 første ledd (krav til jaktprøve), § 18 (forsvarlig jakt- og fangstutøvelse), § 19 første ledd (avlive påskutt og såret vilt), § 21 (jaktvåpen og ammunisjon) og § 27 (forbud mot bruk av kjemikalier og gift) også bør omfattes av bestemmelsen. De skriver blant annet at det er en farlig forståelse at alle saker om lovbrudd der det må foretas skjønnsmessige avveininger, kun kan behandles i straffesporet.

Nærøy Jeger- og Fiskeforening er bekymret for at uhell vil rammes på linje med forsett eller uakt-somhet. *Grong jakt- og fiskeforening* mener loven ikke bør åpne for bruk av overtredelsesgebyr. De begrunner sitt syn med at det vil føre til dårligere rettssikkerhet for jegerne, og at forskjellige kontrollmyndigheter vil kontrollere jegerne.

13.2.4 Departementets vurderinger

Som nevnt i punkt 13.1, mener departementet det er behov for administrative sanksjoner i forslaget til ny lov. Overtredelsesgebyr kan i stor grad ha samme preventive og pønale virkning som en bot. Etter departementets vurdering vil overtredelsesgebyr være en egnet administrativ sanksjon for overtredelse av flere av bestemmelsene i forslaget til ny lov. Departementets forslag til bestemmelse om overtredelsesgebyr fremgår av lovforslaget § 58. Departementet opprettholder forslaget som ble sendt på høring, men med en oppdatert paragrafopplisting og inndeling.

Innlandet fylkeskommune trekker i sin høringsuttalelse frem at overtredelsesgebyr særlig er aktuelt for mindre alvorlige forhold som ikke krever en skjønnsmessig vurdering. Departementet er enig i det. Mindre alvorlige forhold, som gjerne ikke prioriteres av politiet, bør som hovedregel sanksjoneres med overtredelsesgebyr. Også der overtredelsen kan konstateres uten skjønnsmessige vurderinger, kan overtredelsesgebyr være en

hensiktsmessig sanksjon for overtredelser av viltressursloven. Dersom det må foretas en skjønnsmessig vurdering for å konstatere overtredelse av loven, kreves gjerne etterforskning for å belyse faktum. Slik departementet ser det, bør disse sakene følges av påtalemyndigheten. Departementet har registrert at NOAH – for dyrs rettigheter mener det også bør kunne ilegges overtredelsesgebyr for overtredelse av høringsforslaget § 12 første ledd, § 18, § 19 første ledd, § 21 og § 27. Av Prop. 62 L (2015–2016) s. 55 følger det at bruk av administrative sanksjoner må være rettssikkerhetsmessig forsvarlig, der blant annet lovbruddets karakter og om sakstypen reiser vanskelige rettslige eller bevismessige spørsmål vil være relevant. Videre står det på s. 55:

Rettsikkerhetskonsyn veier tyngre jo mer alvorlige overtredelser og sanksjoner det er tale om. Mer alvorlige overtredelser begått av fysiske personer utenfor næringsvirksomhet, bør som utgangspunkt sanksjoneres straffrettlig, i alle fall hvis det skal kunne ilegges inngripende sanksjoner. Fysiske personer som opptrer utenfor næringsvirksomhet, bør i slike tilfeller som utgangspunkt ha tilgang til straffeprosessens rettssikkerhetsgarantier.

Departementet er enig med NOAH – for dyrs rettigheter i at hvorvidt det er behov for skjønnsmessige avveininger ikke bør utelukke bruk av en administrativ sanksjon. Etter departementets vurdering vil overtredelse av bestemmelsene NOAH – for dyrs rettigheter lister opp, imidlertid være alvorlige overtredelser av viltressursloven. Eksempelvis vil brudd på forsvarlig jakt- og fangstutøvelse kunne ha alvorlige følger for både sikkerhet og dyrevelferd, og krever ofte etterforskning for å belyse faktum og sikre bevis. Videre vil utlegging av giftig åte ha stort skadepotensial og normalt kreve omfattende etterforskning. Departementets vurdering er derfor at overtredelse av høringsforslaget § 12 første ledd, § 18, § 19 første ledd, § 21 og § 27 bør følge straffesporet.

Videre mener departementet at overtredelsesgebyr er lite egnet ved brudd på bestemmelser som skal ivareta rettighetsforhold mellom private, som for eksempel jakt uten grunneiers tillatelse. I slike tilfeller er det ikke naturlig at det reageres fra det offentlige uten at grunneier er involvert, for eksempel ved anmeldelse.

Overtredelsesgebyr er som regel heller ikke hensiktsmessig ved lovbrudd der det er behov for å reagere med både straff, inndragning og rettig-

hetstap. Det samme gjelder der lovbrøyteren har begått flere lovbrudd som bør avgjøres samlet, og hvor noen lovbrudd kun kan forfølges i straffespo-ret. I slike saker er det behov for en samlet reaksjon, og den bør følge straffespo-ret.

Departementet har merket seg at Mattilsynet skriver i sin høringsuttalelse at forslaget bør harmoniseres med dyrevelferdsloven § 34 om overtredelsesgebyr, og at det bør avklares hvilken hjemmel som skal brukes ved brudd på regelverket. Etter departementets forståelse bør det vurderes konkret i den enkelte sak hvilken hjemmel som bør anvendes ved brudd på regelverket. I den forbindelse vil overtredelsens karakter og hvilket regelverk som primært brytes være relevant. Etter omstendighetene kan det også være aktuelt at det fattes vedtak etter begge regelverkene. I slike tilfeller følger det av forvaltningsloven § 47 andre ledd at forvaltningsorganet må sørge for samordning av behandlingen av spørsmålet om å ilegge sanksjoner. Departementet mener derfor det ikke kan avklares på forhånd hvilken hjemmel som skal benyttes, eller hvilken følge det eventuelt får for utmålingen av overtredelsesgebyret. Departementet vil for øvrig bemerke at det er grunn til å anta at en slik overtredelse ofte vil være så alvorlig at den bør forfølges av påtalemyndigheten.

Etter departementets vurdering tilsier preventive hensyn at både forsettlig og uaktsomme overtredelser bør kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr. Dette samsvarer også med skyldkravet til straff i lovforslaget § 60. Departementet registrerer at Nærøy Jeger- og Fiskeforening er bekymret for at uhell vil rammes på linje med forsett eller uaktsomhet. Til det vil departementet bemerke at skyldkravet uaktsomhet har en terskel, jf. straffeloven § 23. Det følger av bestemmelsen at den «som handler i strid med kravet til forsvarlig opptreden på et område, og som ut fra sine personlige forutsetninger kan bebreides, er uaktsom.» Rene uhell oppfyller følgelig ikke skyldkravet. Departementet foreslår at skyldkravet i lovforslaget § 58 er forsett eller uaktsomhet.

Departementet foreslår at myndigheten til å ilegge overtredelsesgebyr legges til Kongen. Det innebærer at myndigheten kan delegeres til underliggende organer, som for eksempel departement eller direktorat.

Enkelte av overtredelsene departementet foreslår sanksjonert med overtredelsesgebyr, kan være begått av noen som handler på vegne av et foretak. Det kan for eksempel være brudd på reglene i viltforskriften knyttet til taksidermisters registreringsplikt. Departementet mener derfor at

også foretak bør kunne ilegges overtredelsesgebyr. Etter forvaltningsloven § 46 første ledd første punktum er skyldkravet for å ilegge et foretak en administrativ sanksjon «uaktsomhet». Departementet kan ikke se at det er grunnlag for å fravike dette utgangspunktet i viltressursloven. Vurderingen av om overtredelsesgebyr skal ilegges et foretak, reguleres nærmere av forvaltningsloven § 46 andre ledd. Momentene som listes opp i forvaltningsloven § 46 andre ledd, gjelder også ved individuell utmåling av gebyr for foretak.

Departementet har merket seg at Grong jakt- og fiskeforening mener det ikke bør åpnes for bruk av overtredelsesgebyr i viltressursloven, fordi det vil føre til dårligere rettssikkerhet for jegerne. Til det vil departementet påpeke at overtredelsesgebyr er en administrativ sanksjon, og utgjør straff etter EMK. Det innebærer at flere rettssikkerhetsgarantier gjelder ved ileggelse av overtredelsesgebyr. Departementet nevner eksempelvis selvinkrimineringsvern og vern mot dobbeltstraff. Etter departementets vurdering medfører det ikke svekket rettssikkerhet å innføre hjemmel for overtredelsesgebyr.

For å kunne tilpasse utmålingen av overtredelsesgebyr til behovene i viltressursloven, foreslår departementet en hjemmel for at Kongen kan gi forskrift om nærmere regler om utmåling av overtredelsesgebyr. En slik forskrift skal også fastsette øvre ramme for individuelt utmålte overtredelsesgebyrer, jf. forvaltningsloven § 44 andre ledd.

Etter departementets syn bør et vedtak om overtredelsesgebyr avgjøres i rimelig tid etter at overtredelsen har skjedd. Oppdagelsesrisikoen for enkelte overtredelser er lav, og det kan ta tid for forvaltningen å klargjøre saksforholdet. Departementet foreslår at adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr foreldes to år etter at overtredelsen er opphørt. Dette samsvarer med foreldelsesfristen for bøter i straffeloven § 86 første ledd bokstav a. Når oppdagelsesrisikoen for enkelte overtredelser er lav, vil det trolig være tilfeller der forvaltningen kan komme til å sende ut forhåndsvarsel eller fatte vedtak om overtredelsesgebyr nært opp mot toårsfristen. Hensynet til både kontradiksjon og riktige forvaltningsavgjørelser tilsier at foreldelsesfristen avbrytes når det er gitt forhåndsvarsel eller fattet vedtak om overtredelsesgebyr. Departementet foreslår derfor at toårsfristen avbrytes når det er gitt forhåndsvarsel eller fattet vedtak om overtredelsesgebyr.

Departementet foreslår videre at vedtak om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse

(tvangsfyllbyrdelsesloven) § 7-2 første ledd bokstav e.

13.3 Administrativt rettighetstap

13.3.1 Gjeldende rett

Forvaltningsloven § 45 gjelder administrativt rettighetstap. Etter forvaltningsloven § 45 første ledd første punktum kan forvaltningsorganer ilegge administrativt rettighetstap når det er fastsatt i lov. Etter forvaltningsloven § 45 første ledd andre punktum er administrativt rettighetstap en administrativ sanksjon som trekker tilbake eller begrenser en offentlig tillatelse. Det innebærer at tilbakekallet eller begrensningen i den offentlige tillatelsen utgjør straff etter EMK, jf. forvaltningsloven § 43. I lovens forarbeider presiseres det at det finnes mange vedtak om å kalle tilbake offentlige tillatelser som ikke utgjør straff etter EMK, se Prop. 62 L (2015–2016) s. 22. Hvorvidt en reaksjon må anses som et administrativt rettighetstap eller et tilbakekall av en offentlig tillatelse, vil i stor grad bero på begrunnelsen for reaksjonen. Grensen mellom et administrativt rettighetstap og et tilbakekall av offentlig tillatelse er nærmere omtalt i Prop. 62 L (2015–2016) s. 91 flg.

Administrativt rettighetstap kan bare ilegges så langt det etter overtredelsens art, alvor og forholdene for øvrig fremstår som forholdsmessig, jf. forvaltningsloven § 45 andre ledd første punktum. Videre følger det av forvaltningsloven § 45 andre ledd andre punktum at vedtaket skal gjelde for en bestemt tid. At vedtaket skal gjelde «for en bestemt tid» er ikke til hinder for at opphør av rettighetstapet knyttes til at bestemte forhold inntre, for eksempel at visse formalfeil begått av den private parten og som dannet grunnlag for rettighetstapet, blir rettet opp, se Prop. 62 L (2015–2016) s. 198.

Dagens viltregelverk har ingen generell hjemmel for administrativt rettighetstap. Regelverket inneholder enkelte hjemler for inndragning av rettigheter. Eksempler på det er viltforskriften § 2-4 tredje ledd, som gir hjemmel til å trekke tilbake lisens for ringmerking, viltforskriften § 7-12, som gir hjemmel til å trekke tilbake autorisasjon som preparant (taksidermist), og utøvelsesforskriften § 12a andre ledd, som hjemler tilbakekall av autorisasjon som jegerprøveinstruktør.

13.3.2 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet § 56 foreslo departementene en hjemmel for å trekke tilbake eller begrense en til-

latelse eller autorisasjon ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av høringsforslaget § 12 andre ledd, § 50 og § 53. Det samme ble foreslått ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av bestemmelser i forskrift gitt med hjemmel i de nevnte bestemmelsene, og plikter som følger av enkeltvedtak gitt med hjemmel i de nevnte bestemmelsene.

Departementene foreslo videre å innta forholdsmessighetsvurderingen i forvaltningsloven § 45 andre ledd av pedagogiske hensyn. Departementene foreslo også at vedtak om rettighetstap skal gjelde for en bestemt tid, og at rettighetstapet maksimalt kan vare to år.

Foreldelsesfristen for å ilegge administrativt rettighetstap ble foreslått å være to år, med fristavbrytelse ved forhåndsvarsel eller vedtak om administrativt rettighetstap.

Departementene foreslo også en forskriftshjemmel om fastsettelse og gjennomføring av administrativt rettighetstap.

13.3.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt få høringsinnspill til forslaget om å innføre hjemmel for administrativt rettighetstap. Disse er fra *Eidsvoll kommune*, *Innlandet fylkeskommune*, *Mattilsynet* og *NOAH – for dyrs rettigheter*.

Mattilsynet skriver i sin høringsuttalelse at bestemmelsen bør harmoniseres med dyrevelferdsloven § 33 om aktivitetsforbud, og at det bør avklares hvilken hjemmel som skal brukes i saker om brudd på regelverket.

Innlandet fylkeskommune viser til at administrativt rettighetstap vil være viktig av preventive hensyn, og at det kan styrke håndhevingen av miljøkriminalitet.

NOAH – for dyrs rettigheter er positive til at det foreslås hjemmel for administrativt rettighetstap i loven. De mener imidlertid at det i tillegg bør være anledning til å ilegge administrativt rettighetstap ved overtredelse av høringsforslaget §§ 45 og 54. NOAH – for dyrs rettigheter foreslår også at det bør åpnes for administrativt rettighetstap i andre tilfeller ved brudd på regler gitt i eller i medhold av loven, der gjennomføring av aktiviteten ikke er avhengig av at det er blitt utstedt en tillatelse til aktiviteten (som rett til å jakte). Videre mener NOAH – for dyrs rettigheter det er unødvendig at bestemmelsen nevner at rettighetstap etter første ledd kan ilegges hvis det etter overtredelsens art, alvor og forholdene for øvrig fremstår som forholdsmessig. De viser til at dette allerede følger av forvaltningsloven § 45 andre ledd, og

dermed er overflødig. Etter NOAH – for dyrs rettigheter sin oppfatning bør det ikke fastsettes et øvre tak for rettighetstapets varighet i loven. Det begrunnes med at regelverksbrudd ved utøvelse av jakt og fangst, og ulovlig jakt, er vanskelig å oppdage.

13.3.4 Departementets vurderinger

Rettighetstap kan hindre at lovovertridere med spesielle autorisasjoner eller tillatelser, gis handlingsrom for å begå gjentatte lovbrudd. Muligheten for å ilegge rettighetstap, administrativt eller straffeprosessuelt, anses nødvendig av allmennpreventive grunner. Rettighetstap kan også bidra til økt respekt for regelverket, og økt tillit til at utøvelse av jakt, fangst og felling, og forvaltningen av vilt, skjer på en trygg og lovlig måte. Departementet foreslår i lovforslaget § 59 å innføre hjemmel for administrativt rettighetstap. Departementet opprettholder i all hovedsak forslaget som ble sendt på høring.

Rettighetstap som ledd i en straffesak forutsetter at politiet prioriterer saken. Brudd på bestemmelsene som i dag kan medføre rettighetstap etter viltlovgivningen, anses ikke nødvendigvis som alvorlige i strafferettslig forstand. Disse overtredelsene bør likevel kunne medføre et rettighetstap.

Som i høringen, foreslår departementet at tillatelse til å innfange og merke vilt, til å være instruktør i jegerprøveopplæringen, samt autorisasjon som preparant kan trekkes tilbake gjennom administrativt rettighetstap. Dette er rettigheter som er gitt under forutsetning av at de utøves i samsvar med detaljerte regler i viltforskriften og utøvelsesforskriften. Forslaget samsvarer med rettighetene som kan tilbakekalles i dag. Innholdet i høringsforslaget § 53 er i lovforslaget fordelt på §§ 50, 56 og 57. Bestemmelsen er derfor justert for å omfatte overtredelse av alle disse bestemmelsene.

Departementet registrerer at NOAH – for dyrs rettigheter mener det bør være anledning til å ilegge administrativt rettighetstap også ved overtredelse av høringsforslaget §§ 45 og 54 (hold av vilt i fangenskap og bruk av åte), og ved brudd på regler gitt i eller i medhold av loven, der gjennomføring av aktiviteten ikke er avhengig av at det er blitt utstedt en tillatelse til aktiviteten, slik som rett til å jakte. Tillatelse til å holde vilt i fangenskap gis normalt ikke, foruten til hold av vilt i dyrepark, jf. lovforslaget § 49 og viltforskriften § 4-8 og § 4-9. Etter departementets vurdering er det

grunn til å tro at alvorlige brudd på regelverket som begrunner tilbakekall av en slik tillatelse, ofte er knyttet til dyrevelferdsregelverket og bør sanksjoneres deretter. Etter departementets vurdering er det derfor ikke behov for en hjemmel til å tilbakekalle tillatelse gitt med hjemmel i lovforslaget § 49. Når det gjelder bruk av åte, er dette regulert gjennom åteforskriften. Bruk av åte er omtalt i punkt 12.10. Etter åteforskriften § 8 fjerde ledd, jf. § 9 tredje ledd, kreves det tillatelse til utlegging av åte til brunbjørn. Videre følger det av åteforskriften § 5 andre ledd at åteplassen skal ryddes når bruk av åte er avsluttet. Det kreves ny tillatelse for å legge ut nytt åte. Dersom det foreligger forhold som gjør at vedkommende ikke bør få legge ut nytt åte, kan statsforvalteren avslå søknaden. Etter departementets vurdering er det derfor ikke behov for en hjemmel til å tilbakekalle tillatelse gitt med hjemmel i lovforslaget § 30. Videre er det departementets vurdering at det i utgangspunktet skal være tale om alvorlige overtredelser av loven for å frata noen rett til å jakte. Slike alvorlige overtredelser krever normalt etterforskning for å belyse faktum og sikre bevis. Etter departementets vurdering bør disse sakene derfor følge straffesporet.

Preventive hensyn tilsier at både forsettlig og uaktsomme overtredelser bør kunne sanksjoneres med administrativt rettighetstap. Dette samsvarer også med skyldkravet til straff i lovforslaget § 60.

Departementet foreslår videre at myndigheten til å ilegge administrativt rettighetstap legges til Kongen. Da kan myndigheten delegeres til underliggende organer, som for eksempel departement eller direktorat.

I høringen foreslo departementene av pedagogiske hensyn å lovfeste at administrativt rettighetstap bare kan ilegges hvis det ut fra overtredelsens art, alvor og forholdene for øvrig fremstår som forholdsmessig. Dette følger også av forvaltningsloven § 45 andre ledd. NOAH – for dyrs rettigheter har i sitt høringsinnspill foreslått å ta ut dette forholdsmessighetsprinsippet fra viltressursloven, fordi det retter seg mot forvaltningen, og kravet allerede følger av forvaltningsloven § 45 andre ledd. Departementet er enig i disse betraktningene, og foreslår derfor ikke å innta forholdsmessighetsprinsippet i lovforslaget § 59.

Videre bør en hjemmel for administrativt rettighetstap fastsette at rettighetstapet må være tidsbestemt, samt angi en maksimal varighet rettighetstap kan ilegges. I Prop. 62 L (2015–2016) s. 198 står det at det:

[...] bare unntaksvis kan bli aktuelt å fastsette rettighetstap for et lengre tidsrom enn to år, for eksempel dersom det dreier seg om en omfattende overtredelse som krenker vesentlige interesser og som har skjedd forsettlig eller grovt uaktsomt, jf. NOU 2003:15 punkt 13.8. En så alvorlig overtredelse bør – ut fra departementets anbefalinger om bruk av straff og administrative sanksjoner – normalt anmeldes til politiet, uavhengig av hva som måtte følge av forholdsmessighetsbegrensningen.

Departementet har merket seg at NOAH – for dyrs rettigheter mener det ikke bør lovfestes en maksimal varighet for rettighetstapet i viltressursloven. NOAH – for dyrs rettigheter begrunner det med at regelverksbrudd ved utøvelse av jakt og fangst og ulovlig jakt er vanskelig å oppdage, og at det blant annet forekommer høye nivåer av skadeskyting. NOAH – for dyrs rettigheter mener at dette utgjør spesielle forhold ved viltforvaltningen. Departementet vil påpeke at den maksimale varigheten for rettighetstapet er den maksimale tiden rettighetstapet kan vare fra endelig vedtak er fattet. At det kan ta lang tid å oppdage lovbruddet, kan medføre at foreldelsesfristen for å kunne ilegge administrativt rettighetstap har gått ut. Departementet kan imidlertid ikke se at det er forhold som er spesielle for viltforvaltningen. Departementet mener det ikke er spesielle forhold ved viltforvaltningen som tilsier at maksimal tid for administrativt rettighetstap bør overstige utgangspunktet om to år. Dersom overtredelsens karakter tilsier at rettighetstapet bør være lenger enn to år, bør saken anmeldes til politiet. Departementet foreslår etter dette at vedtaket skal gjelde for en viss tid, og at rettighetstapet maksimalt kan vare to år.

Som NOAH – for dyrs rettigheter er inne på i sin høringsuttalelse er oppdagelsesrisikoen for enkelte overtredelser lav, og det kan ta tid for forvaltningen å klargjøre saksforholdet. Departementet vil påpeke at det styrker rettssikkerheten når det ikke går for lang tid mellom overtredelsen og illeggelse av sanksjonen. Etter departementets syn bør derfor illeggelse av administrativt rettighetstap avgjøres i rimelig tid etter at overtredelsen har skjedd. Departementet foreslår at adgangen til å ilegge administrativt rettighetstap foreldes to år etter at overtredelsen er opphørt. Dette samsvarer med forslaget til foreldelsesfrist for overtredelsesgebyr i lovforslaget § 58 sjette ledd.

Videre foreslår departementet å fastsette en forskriftshjemmel for nærmere regulering om fastsettelse og gjennomføring av rettighetstap.

Det åpner for å gi nærmere regler blant annet om saksbehandlingen.

Departementet har merket seg at Mattilsynet i sin høringsuttalelse skriver at forslaget bør harmoniseres med dyrevelferdsloven § 33 om aktivitetsforbud, og at det bør avklares hvilken hjemmel som skal brukes ved brudd på regelverket. Departementet mener det bør vurderes konkret i den enkelte sak hvilken hjemmel som skal anvendes ved brudd på regelverket. I den forbindelse vil overtredelsens karakter og hvilket regelverk som primært brytes være relevant. Etter omstendighetene kan det også være aktuelt at det fattes vedtak etter begge regelverkene. I slike tilfeller følger det av forvaltningsloven § 47 andre ledd at forvaltningsorganet må sørge for samordning av behandlingen av spørsmålet om å ilegge sanksjoner. Departementet mener derfor det ikke kan avklares på forhånd hvilken hjemmel som skal benyttes. Departementet vil for øvrig bemerke at det er grunn til å tro at en slik overtredelse ofte vil være så alvorlig at den bør følges av påtalemyndigheten.

13.4 Straff

13.4.1 Gjeldende rett

Viltloven § 56 omhandler straff. Første ledd er generelt utformet, og retter seg mot alle typer overtredelser av viltloven og tilhørende forskrifter. Strafferammen for overtredelser etter første ledd er bøter eller fengsel i inntil ett år. Under særlig skjerpene omstendigheter kan fengsel inntil to år anvendes. En skjerpene omstendighet kan blant annet være at det har foregått en organisert eller systematisk jakt eller fangst av totalfredede arter, jf. Ot.prp. nr. 54 (1992–93) s. 28. Utgangspunktet for skyldkravet i straffeloven § 21 er at straffelovgivningen bare rammer forsettlige lovbrudd med mindre annet er bestemt. Det følger av viltloven § 56 første ledd siste setning at også uaktsomme lovbrudd omfattes.

Viltloven § 56 andre ledd er en særregel for brudd på retten til jakt og fangst, og slår fast at slike overtredelser kun straffes med bøter. Andre ledd regulerer straff dersom noen krenker en annens rett ved å jakte, sette fangstredskaper for, fange eller drepe eierløse dyr. En «annens rett» vil typisk være den rett til jakt eller fangst vedkommende har i kraft av å være grunneier eller å ha jakt- eller fangstrett på annen måte. For å kunne straffe etter § 56 andre ledd må dyret være eierløst. Hvis dyret eies av noen, som for eksempel tamrein og husdyr, kommer straffelovens bestemmelser om tyveri, underslag eller skadeverk til

anvendelse. Skyldkravet etter viltloven § 56 andre ledd er forsett.

I viltloven § 56 tredje ledd er det presisert at overtredelser som også medfører brudd på naturmangfoldloven, skal straffes etter naturmangfoldloven § 75. Hvis det oppstår et spørsmål om lovvalg mellom viltloven og naturmangfoldloven har sistnevnte lov forrang, jf. HR-2016-1253-A avsnitt 26.

Både medvirkning til og forsøk på overtredelser av bestemmelsene i viltloven med tilhørende forskrifter er straffbart. For medvirkning følger det av straffeloven § 15. At forsøk på overtredelse etter § 56 første ledd er straffbart, følger av straffeloven § 16. Sammenhengen til straffeloven § 16 innebærer likevel at kun forsettlige forsøk er straffbare. Uaktsomme forsøk er ikke straffbare. Når det gjelder forsøk på overtredelse etter § 56 andre ledd, følger det av viltloven § 56 andre ledd andre punktum at forsøk er straffbart.

13.4.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo i høringsnotatet § 57 å videreføre innholdet i straffebestemmelsen i viltloven § 56. Departementene foreslo i første ledd at den som overtrer regler gitt i eller i medhold av loven straffes med bøter eller fengsel inntil ett år dersom ikke forholdet rammes av strengere straffebud. Departementene foreslo også at under særlig skjerpene omstendigheter kan fengsel inntil to år anvendes. Det ble også foreslått at uaktsom overtredelse skulle være straffbar.

Videre foreslo departementene i andre ledd at den som krenker en annens rett ved å jage, sette fangstredskaper for, fange eller drepe dyr som ikke er i noens eie, skulle straffes med bøter. Departementene foreslo også at forsøk på dette skulle være straffbart.

I tredje ledd foreslo departementene at dersom en overtredelse også gjaldt naturmangfoldloven, skulle straffebestemmelsen i naturmangfoldloven anvendes.

13.4.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt om lag ti høringsinnspill til høringsforslagets straffebestemmelse.

Flere høringsinstanser gir uttrykk for at strafferammen for overtredelse av viltloven er for lav. *NOAH – for dyrs rettigheter* skriver i sin høringsuttalelse at den høyeste strafferammen bør endres til å samsvare med naturmangfoldloven. *NOAH – for dyrs rettigheter* trekker også frem at ved å heve strafferammen, gir det adgang til å bruke

straffeprosessuelle tvangsmidler som teknisk sporing av kjøretøy, jf. straffeprosessloven § 202 b. *Statskog SF* og *Kongsberg kommune* peker på differansen i straffereaksjon for ulovlig jakt i og utenfor jakttid, og stiller spørsmål ved om det bør være et markant skille i straff mellom ulovlig felling på jaktseongens siste dag (som straffes etter viltloven) og ulovlig felling første dag utenfor jaktseongen (som straffes etter naturmangfoldloven). *Aktivt Rovdyrvern* mener strafferammen for faunakriminalitet bør økes betydelig, og at politiet bør få egne avsnitt som jobber med faunakriminalitet spesifikt.

Norges Bondelag mener at straffesanksjoner bør reserveres for de mer kvalifiserte bruddene på regelverket. De skriver:

Vi mener at holdningsskapende arbeid og økt bevissthet rundt kravene til dyrevelferd under jakt vil være mer effektive tiltak for å bedre dyrevelferden, enn utstrakt bruk av straffesanksjoner for de mindre alvorlige bruddene på regelverket.

Økokrim peker i sin høringsuttalelse på at viltloven § 56, som ble foreslått videreført i høringsforslaget § 57, inneholder to regler om forholdet mellom viltloven og andre lover, henholdsvis første ledd første punktum og tredje ledd. Til dette skriver *Økokrim*:

Når én handling innebærer en overtredelse av to ulike straffebestemmelser, kan man enten være i en situasjon der de to straffebestemmelsene verner de samme interessene. Da må det foretas et lovvalg mellom de to bestemmelsene. Eller man kan være i en situasjon der de to straffebestemmelsene verner ulike interesser, og anvendelse av ett straffebud ikke alene ivaretar alle interessene. Da er hovedregelen at begge bestemmelsene kan anvendes i ideal-konkurrens, med mindre det er holdepunkter for en annen løsning, eksempelvis ved en subsidiaritetsklausul.

Ordlyden i utkastet § 57 (som viderefører den gjeldende straffebestemmelsen i viltloven § 56), sett opp mot departementenes beskrivelse av gjeldende rett i kapittel 15.5.1, gir ikke noe klart svar på hvorvidt formuleringene i straffebestemmelsen er ment som regler om valg mellom straffebud som verner samme interesser, eller som en avskjæring av idealkonkurrens der flere straffebud verner ulike interesser. Dette bør klargjøres i det videre lov-arbeidet.

Økokrim trekker også frem at straffebestemmelsen bør knytte kvalifiseringen i skjerpet strafferamme til «grove» overtredelser, i stedet for til «særdeles skjerpene omstendigheter». De viser til at det vil samsvare bedre med kvalifiseringen i naturmangfoldloven, og også lakse- og innlandsfiskloven. Videre mener Økokrim det vil gi bedre forutsigbarhet hvis lovbestemmelsen angir hvilke momenter man særlig skal legge vekt på ved vurderingen av om skjerpet strafferamme får anvendelse, slik det fremgår av eksempelvis naturmangfoldloven § 75 andre ledd andre punktum.

Mattilsynet mener høringsforslaget § 57 bør harmoniseres med dyrevelferdsloven § 37 om straff, og at det bør avklares hvilken hjemmel som skal brukes som grunnlag for straff for brudd på regelverket.

13.4.4 Departementets vurderinger

Som nevnt i punkt 13.1.1, er etterlevelse av viltloven med tilhørende forskrifter viktig for å sikre en bærekraftig forvaltning av viltet, slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares og at dyrevelferden ivaretas. Selv om departementet foreslår å innføre regler om administrative sanksjoner, tilsier preventive hensyn at det også er behov for en straffehjemmel i loven. Departementets forslag til straffebestemmelse følger av lovforslaget § 60. Av lovtekniske hensyn har departementet, i etterkant av høringen, tydeliggjort hvilke bestemmelser i loven som ved overtredelse kan straffesanksjoneres.

Meld. St. 19 (2019–2020) om miljøkriminalitet presenterer en helhetlig politikk for å styrke innsatsen mot miljøkriminalitet nasjonalt og internasjonalt. Hovedformålet er å redusere den negative påvirkningen miljøkriminalitet har på klima og miljø. Stortingsmeldingen, som ble behandlet i Stortinget 24. november 2020, legger grunnlaget for et langsiktig oppfølgingsarbeid på tvers av ulike sektorer, inkludert straff ved overtredelse av regler som regulerer gjennomføring av jakt, felling og fangst. I stortingsmeldingen er det blant annet pekt på behovet for å heve strafferammen i flere lover, herunder viltloven. Det omfatter både viltlovens alminnelige strafferamme på ett år og regelen om straff ved skjerpene omstendigheter hvor strafferammen er to år. Det er i meldingen vist til at strafferammen i viltloven § 56 er lavere enn i naturmangfoldloven, hvor strafferammen er henholdsvis ett og fem år. Det vises til at heving av strafferammen vil gi et tydelig signal om at alvorlige brudd på viltloven ikke anses som mindre

alvorlige enn brudd på andre miljølover, blant annet naturmangfoldloven.

I tillegg til å vurdere heving av strafferammen, viser meldingen til omtalen om endringer og utforming av straffebestemmelser i NOU 2003: 15 *Fra bot til bedring*. Dette inkluderer vurdering av behovet for å bruke straff for hver enkelt handlingsnorm, samt å vurdere strafferammen i lys av blant annet strafferammene i andre miljølover og i straffeloven.

Som ledd i regjeringens oppfølging av stortingsmeldingen, har Klima- og miljødepartementet gitt Miljødirektoratet i oppdrag å utforme forslag til lovbestemmelser og levere et utkast til høringsnotat. Arbeidet inkluderer forslag til ny straffebestemmelse som skal erstatte viltloven § 56.

Departementet registrerer at flere høringsinstanser tar til orde for høyere strafferammer i viltressursloven. Som NOAH – for dyrs rettigheter peker på i sin høringsuttalelse, vil det også åpne for bruk av straffeprosessuelle tvangsmidler som teknisk sporing av kjøretøy, jf. straffeprosessloven § 202 b. Departementet er enig med høringsinstansene i at strafferammen for overtredelse av viltlovgivningen bør heves, og i større grad samordnes med strafferammene i naturmangfoldloven. Det er likevel departementets mening at den nærmere vurderingen av strafferammene i viltressursloven bør ses i sammenheng med oppfølgingen av stortingsmeldingen om miljøkriminalitet. Det vil gi mulighet til å vurdere strafferammene i loven i sammenheng med andre lover på miljøfeltet. Departementet foreslår derfor å videreføre deler av innholdet i straffebestemmelsen i viltloven § 56. Departementet vil vurdere eventuelle endringer i straffebestemmelsen i forbindelse med arbeidet med oppfølgingen av stortingsmeldingen om miljøkriminalitet.

Departementet har merket seg at Økokrim i sin høringsuttalelse peker på at viltloven § 56 inneholder regler om forholdet mellom viltloven og andre lover i henholdsvis første og tredje ledd. Om idealkonkurrens uttaler Økokrim:

Når én handling innebærer en overtredelse av to ulike straffebestemmelser, kan man enten være i en situasjon der de to straffebestemmelsene verner de samme interessene. Da må det foretas et lovvalg mellom de to bestemmelsene. Eller man kan være i en situasjon der de to straffebestemmelsene verner ulike interesser, og anvendelse av ett straffebud ikke alene ivaretar alle interessene. Da er hovedregelen at begge bestemmelsene kan anvendes i ideal-

konkurrens, med mindre det er holdepunkter for en annen løsning, eksempelvis ved en subsidiaritetsklausul.

Videre trekker Økokrim frem at høringsforslaget ikke gir noe klart svar på om formuleringene i straffebestemmelsen er ment som regler om valg mellom straffebud som verner samme interesser, eller som en avskjæring av idealkonkurrens der flere straffebud verner ulike interesser. Departementet mener det er uheldig om lovforslagets straffehjemmel inneholder regler som kan oppfattes som en avskjæring av idealkonkurrens. I tilfeller der en handling innebærer overtredelse av to ulike straffebestemmelser, vil påtalemyndigheten ta stilling til spørsmålet om det må foretas et lovvalg, eller om bestemmelsene kan anvendes i idealkonkurrens. Departementet ser derfor ikke behov for å regulere lovvalget. På bakgrunn av Økokrims høringsinnspill foreslår departementet at forholdet mellom viltloven og andre lover i høringsforslaget § 57 første og tredje ledd ikke videreføres. Dette skiller lovforslaget § 60 fra høringsforslaget § 57.

Når det gjelder Mattilsynets høringsinnspill om å harmonisere straffebestemmelsen i lovforslaget og straffebestemmelsen i dyrevelferdsloven, og avklare hvilken hjemmel som skal brukes som grunnlag for straff for brudd på regelverket, viser departementet til redegjørelsen fra Økokrim om idealkonkurrens.

Videre har departementet merket seg at Økokrim foreslår at straffebestemmelsen bør knytte kvalifiseringen i skjerpet strafferamme til «grove» overtredelser, i stedet for til «særdeles skjerpene omstendigheter». Dette vil samsvare bedre med kvalifiseringen i naturmangfoldloven, og også lakse- og innlandsfiskloven. Departementet er enig med Økokrim, og foreslår å knytte kvalifiseringen i skjerpet strafferamme til «grove» overtredelser. Forslaget innebærer ikke realitetsendringer. Videre viser departementet til Økokrims innspill om at det vil gi bedre forutsigbarhet hvis lovbestemmelsen angir hvilke momenter man særlig skal legge vekt på ved vurderingen av om skjerpet strafferamme får anvendelse, slik det fremgår av eksempelvis naturmangfoldloven § 75 andre ledd andre punktum. Departementet er enig med Økokrim i at det vil gi bedre forutsigbarhet om momenter man særlig skal legge vekt på ved vurderingen av om skjerpet strafferamme får anvendelse, følger direkte av loven. Departementet mener likevel en slik angivelse bør ses i sammenheng med en senere vurdering av strafferammer og behovet for straff for hver enkelt hand-

lingsnorm i forbindelse med oppfølgingen av stortingsmeldingen om miljøkriminalitet.

Departementet registrerer videre at Norges Bondelag mener holdningsskapende arbeid og økt bevissthet rundt kravene til dyrevelferd under jakt vil være mer effektive tiltak for å bedre dyrevelferden, enn utstrakt bruk av straffesanksjoner for de mindre alvorlige bruddene på regelverket. Departementet vil først trekke frem at det er foreslått hjemmel for overtredelsesgebyr ved mindre alvorlige overtredelser av regelverket. Videre vil departementet påpeke at veiledning, informasjon og kommunikasjon kan bidra til forståelse for lovens verdier, og er viktig for å oppnå god etterlevelse av regelverket. Det er likevel departementets vurdering at slike virkemidler ikke alltid er tilstrekkelig.

13.5 Avsluttende bestemmelser

I lovforslaget § 61 foreslår departementet regler om ikrafttredelse, opphevelse og overgangsbestemmelser.

Departementet foreslår i lovforslaget § 61 første ledd at loven trer i kraft fra det tidspunktet Kongen bestemmer, og at Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid. Et viktig hensyn for ikrafttredelsestidspunktet er at nødvendige forskriftsendringer kommer på plass samtidig. Ikrafttredelse av viltressursloven krever en gjennomgang og oppdatering av enkelte bestemmelser i forskrifter gitt med hjemmel i viltloven. Dette gjelder for eksempel forskriftsbestemmelser om bruk av hund, jf. punkt 8.7 og bruk av synlig lys og særskilte siktemidler, jf. punkt 8.6.

Fra den tid loven trer i kraft, oppheves viltloven. Kongen kan oppheve de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid, jf. lovforslaget § 61 andre ledd.

Når en lov oppheves, er utgangspunktet at også forskrifter med hjemmel i denne loven vil være uten rettslig virkning. Det er et omfattende forskriftsverk til viltloven, og departementet har ikke lagt opp til å oppdatere alle forskriftene før loven trer i kraft. Departementet foreslår derfor at det presiseres at forskrifter gitt i medhold av viltloven også gjelder etter at viltressursloven har trådt i kraft, jf. lovforslaget § 61 tredje ledd.

Lovforslaget innebærer i det vesentlige en videreføring av mange av viltlovens bestemmelser. Det er likevel flere bestemmelser i viltloven som ikke videreføres, i tillegg er det foreslått enkelte nye bestemmelser som for eksempel

regler for overtredelsesgebyr og administrativt rettighetstap. Departementet har i lovforslaget § 61 fjerde ledd foreslått en forskriftshjemmel om at departementet kan gi overgangsbestemmelser. Det vil være behov for en helhetlig gjennomgang av overgangsbestemmelser før ikrafttredelse av viltressursloven. Det vises her til at det blant annet kan være behov for å regelfeste hva som skjer med tidligere inngåtte avtaler og flertallsvedtak med hjemmel i viltloven § 37, en bestemmelse som ikke videreføres.

Ikrafttredelse av viltressursloven innebærer behov for endringer i annet regelverk. Dette er i hovedsak endringer av redaksjonell karakter, som for eksempel at henvisninger til viltloven erstattes med henvisninger til viltressursloven. Endringer i andre lover tas inn som en egen bestemmelse i § 62, og er nærmere omtalt i merknader til loven, jf. punkt 16.

14 Bestemmelser i viltloven som ikke foreslås videreført

14.1 Gjeldende bestemmelser

14.1.1 Viltloven § 15 nr. 1

Etter viltloven § 15 nr. 1 kan direktoratet (Miljødirektoratet), uten hensyn til regler om fredning og jakttider, gi fellingstillatelse på utsatt vilt i innhegnet område eller på øy. Bestemmelsen innebærer at Miljødirektoratet ved enkeltvedtak eller forskrift kan gi fellingstillatelse uavhengig av om det er tillatt jakt eller fangst av vedkommende art etter viltloven § 9, jf. naturmangfoldloven § 16, og uavhengig av fastsatte tidsrammer eller geografiske avgrensninger for jakt og fangst. Fellingsstillatelse kan også gis med hjemmel i viltloven § 15 nr. 1 uten hensyn til viltloven § 10 om dager med jaktforbud. Statsforvalteren er delegert myndighet etter § 15 nr. 1, jf. rundskriv nr. 15/83 datert 21. juli 1983.

Adgangen til å sette ut vilt i innhegnet område eller på øy er i dag svært begrenset. Etter viltloven § 7 skal ingen holde vilt i fangenskap med mindre annet følger av lov eller vedtak med hjemmel i lov, og etter viltforskriften § 4-2 første ledd er det ikke tillatt å holde vilt i fangenskap når formålet er jakt i innhegnet område.

Dyrevelferdsloven § 28 inneholder bestemmelser om utsetting av vilt. Adgangen til jakt på utsatt fugl er videre regulert i midlertidig forskrift 24. august 1990 nr. 761 om forbud mot jakt på utsatt fugl. Forskriften inneholder et generelt forbud mot jakt på utsatte individer, med mindre visse vilkår er oppfylt. Utsetting av vilt i naturen er også regulert i forskrift om fremmede organismer §§ 9 til 13. Praksis for å tillate utsetting av vilt i naturen er restriktiv.

Ingen forskrifter er fastsatt med hjemmel i viltloven § 15 nr. 1, og departementet er ikke kjent med at det i senere tid er gitt fellingstillatelse med hjemmel i viltloven § 15 nr. 1 ved enkeltvedtak.

14.1.2 Viltloven § 26 nr. 9

Viltloven § 26 nr. 9 gir hjemmel for å fastsette forskriftsregler «om innførsel og utførsel av dødt og levende vilt og av egg». Bestemmelsen ble innført

ved endringslov 11. juni 1993 nr. 106. Bakgrunnen for at bestemmelsen ble innført var ifølge Ot.prp. nr. 54 (1992–93) et ønske om å sikre en hjemmel for de forskriftene som var under utarbeidelse for å gjennomføre Konvensjonen om internasjonal handel med truede arter av vill flora og fauna (CITES-konvensjonen), når det gjelder de arter som omfattes av viltloven. Viltloven § 26 nr. 9 er erstattet ved vedtakelsen av naturmangfoldloven § 26 i 2009. Det følger av naturmangfoldloven § 26 at «[f]or å gjennomføre konvensjon 3. mars 1973 om internasjonal handel med truede arter av vill flora og fauna (CITES) eller andre internasjonale forpliktelser, eller for øvrig for å bevare naturlig villevende arter, kan Kongen gi forskrift om inn- og utførsel, transport, omsetning og oppbevaring eller besittelse av levende eller døde eksemplarer eller deler av slike». Da naturmangfoldloven ble vedtatt, ble det samtidig vedtatt at bestemmelsen i viltloven § 26 nr. 9 oppheves fra den tid Kongen bestemmer, jf. Ot.prp. nr. 52 (2008–2009). På s. 460 i proposisjonen står det om viltloven § 26 nr. 9 at «hjemmelen i nr. 9 blir erstattet av den generelle regelen for alle arter i naturmangfoldloven § 26». Så langt er opphevelsen ikke satt i kraft. Det følger av s. 397 i proposisjonen at bestemmelsen ikke var ment som noen realitetsendring i forhold til lov om innførsel og utførselregulering, men at hjemmelsgrunnlag nå ble samlet i naturmangfoldloven, og at bestemmelsen først og fremst gir en hjemmel for å vedta forskrifter om inn- og utførsel av døde eller levende eksemplarer villevende arter eller deler av slike på land, i innsjøer og vassdrag og i sjøen. Det er gitt en forskrift om CITES i medhold av viltloven § 26 nr. 9. Denne forskriften er senere opphevet og erstattet av forskrift 15. juni 2018 nr. 889 om innførsel, utførsel, besittelse mv. av truede arter av vill fauna og flora (CITES-forskriften), som er gitt i medhold av blant annet naturmangfoldloven § 26. Regler om innførsel av levende eller levedyktige organismer følger også av naturmangfoldloven § 29. Med hjemmel blant annet i denne bestemmelsen er forskrift 19. juni 2015 nr. 716 om fremmede organismer fastsatt. Forskriften har som formål å hindre innførsel, utsetting og spredning av fremmede organismer

som medfører, eller kan medføre, uheldige følger for naturmangfoldet. Matloven gir hjemmel til å regulere import og handel med levende dyr ut fra dyrehelsehensyn, jf. §§ 12 og 19.

14.1.3 Viltloven § 30

I viltloven § 30 vises det til at bestemmelsene i lov 19. juni 1992 nr. 59 om bygdeallmenninger kap. 7 gjelder for retten til jakt og fangst i bygdeallmenning. Bestemmelsen er en ren henvisning til bygdeallmenningsloven kapittel 7. Bygdeallmenningsloven kapittel 7 har blant annet bestemmelser om hvem som har rett til jakt og fangst, og hva allmenningsstyret kan beslutte om blant annet utvidet adgang til jakt og fangst, felles viltområde, driftsavtale, bortleie, bruksregler og jaktkort.

14.1.4 Viltloven § 36

Viltloven § 36 er todelt. Etter viltloven § 36 første ledd skal kommunen arbeide for en forsvarlig utnyttelse av muligheten for småviltjakt der dette er forenlig med § 1 i loven.

Viltloven § 36 andre til femte ledd handler om salg av jaktkort og viltorganenes mulighet til å pålegge grunneiere eller rettighetshavere å selge jaktkort. Det står i viltloven § 36 andre ledd at kommunen i samråd med grunneierne skal søke om å oppnå en minnelig ordning for salg av jaktkort i større områder. Etter viltloven § 36 tredje ledd kan viltorganene pålegge en eller flere grunneiere å selge jaktkort til allmennheten der det kan oppstå uheldige bestandsforhold, fordi grunneiere vedvarende har unnlatt å utnytte småviltjakten. Pålegget skal være tidsbegrenset og kan gis for maksimalt fem år. Det fremkommer av viltloven § 36 fjerde ledd at det i pålegget kan bestemmes hvor mange jaktkort som skal selges, fordelingen av jaktkortene og hvem som skal administrere jaktkortsalget. Ved fastsettelse av kortpris skal det tas hensyn til vanlig pris i distriktet.

Inntekten av jaktkortene tilfaller rettighetshaveren, jf. viltloven § 36 femte ledd. Det står videre i bestemmelsen at dersom pålegget gjelder flere rettighetshavere, deles inntekten forholdsvis, og dersom en rettighetshaver finner at ordningen har medført tap, kan det begjæres skjønn til avgjørelse av spørsmålet om erstatning.

14.1.5 Viltloven §§ 37 og 38

Viltloven §§ 37 og 38 gir regler om sammenslåing av eiendommer til felles viltområde. Viltloven § 37

gjelder sammenslåing av viltområde som favner alle former for jaktutøvelse, mens viltloven § 38 har mer spesifikke regler knyttet til sammenslåing av eiendommer for å oppnå minsteareal for jakt på hjortevilt.

Viltloven § 37 gir hjemmel for å tvinge grunneiere inn i et samarbeid om felles viltforvaltning. Bestemmelsen fastsetter hvilke prosedyrer som må følges ved sammenslåingen. Etter viltloven § 37 første ledd skal viltorganene ved opplysning og tilrettelegging arbeide for å organisere utmarksarealer til felles viltområde. Hensikten er å fremme forsvarlig og rasjonell viltforvaltning. Første ledd gjelder viltorganene samlet, men de øvrige leddene i viltloven § 37 legger oppgaver direkte til kommunen. Hvis kommunen finner at flere eiendommer bør slås sammen til felles viltområde, skal kommunen først prøve å oppnå en frivillig avtale, jf. viltloven § 37 andre ledd. Kommunen skal i slike tilfeller innkalle de jaktberettigede til et fellesmøte. Oppnås ikke enighet, fastsetter viltloven § 37 tredje ledd at et flertall av de jaktberettigede kan beslutte at eiendommene skal slås sammen til et felles viltområde. Hvis flere eiendommer er slått sammen til et felles viltområde, kan de jaktberettigede ved flertallsvedtak fastsette regler om utøvelse av jakt, salg av jaktkort, gjennomføring av viltstelltiltak og fordeling av omkostninger og utbytte av jakten, jf. viltloven § 37 fjerde ledd. Vedtak etter tredje og fjerde ledd må godkjennes av kommunen, se viltloven § 37 femte ledd. Kommunens avgjørelse kan påklages til direktoratet.

I viltloven § 37 sjette ledd er det en forskriftshjemmel om at departementet kan gi nærmere regler om gjennomføring av bestemmelsen. Dette er gjort ved forskrift 24. oktober 1984 nr. 1878 om gjennomføring av bestemmelsene om sammenslåing av eiendommer til felles viltområde i viltlovens § 37. I forskriften er det blant annet gitt bestemmelser om innkalling til og gjennomføring av fellesmøte, regler der eiendommene strekker seg over flere kommuner eller fylker og regler om ikrafttredelse og varighet av flertallsvedtak om sammenslåing.

Viltloven § 38 inneholder regler om sammenslåing av eiendommer for å oppnå minsteareal for jakt på hjortevilt. I forarbeidene til viltloven, Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 63, fremgår det at bestemmelsen er «en særregel til fremme av en effektiv gjennomføring av hjorteviltjakt når eiendommer hver for seg ikke når opp i minsteareal for felling». Det følger av § 38 første ledd at for eiendommer som hver for seg ikke når opp i minsteareal for felling av hjortevilt, skal kommunen

søke å få i stand frivillig sammenslåing. Det fremgår av andre ledd at dersom frivillig ordning ikke oppnås, kan direktoratet etter forslag fra kommunen treffe vedtak om tvungen sammenslåing. Viltloven § 38 tredje ledd åpner for at de jaktberettigede kan bestemme fordeling av fellingskvote og utbytte. Blir enighet ikke oppnådd, treffer kommunen avgjørelse, som kan påklages til direktoratet.

I viltloven § 38 fjerde ledd er det en forskriftshjemmel om at departementet kan gi nærmere regler om gjennomføring av bestemmelsen. Dette er gitt ved forskrift 24. oktober 1984 nr. 1879 om gjennomføring av bestemmelsene om sammenslåing for å oppnå minsteareal for hjorteviltjakt i viltloven § 38. I forskriften er det blant annet gitt regler om varsel og kunngjøring om hvilke eiendommer som er aktuelle for tvungen sammenslåing, om fastsetting av forvaltningsregler og regler der eiendommene ligger i forskjellige kommuner eller fylker.

Viltloven § 17 andre ledd er en forskriftshjemmel som gir departementet myndighet til å fastsette nærmere regler om utstedelse av fellingstillatelse og «herunder sette som vilkår for stortviltjakt at eiendommer slås sammen etter reglene i kapittel VIII». Forskriftshjemmelen henviser til reglene i viltloven §§ 37 og 38.

14.1.6 Kort om sentrale regler i jordskiftelova

I mange tilfeller har grunneiere som har ønsket en felles ordning av jakt og fangst reist krav om sak for jordskifteretten med sikte på å få til et hensiktsmessig samarbeid. Det er tilstrekkelig at én eier reiser slikt krav for at saken skal bli behandlet av jordskifteretten. Med utgangspunkt i kravet og tilsvar fra de øvrige berørte eiendommene skal jordskifteretten i den forbindelse ta stilling til den geografiske utstrekningen av jordskifteområdet, se jordskiftelova § 6-9.

Etter jordskiftelova § 3-8 kan jordskifteretten gi eller endre regler for eksisterende sambruk mellom eiendommer. Hvor det ikke foregår eksisterende sambruk, og det er særlige grunner for det, kan jordskifteretten opprette sambruk og gi regler om sambruk. Jordskifteretten kan også ordne forholdene mellom eier og bruksrettshaver og mellom bruksrettshavere. Bestemmelsen forutsetter at bruksretten ligger til en eiendom; den gjelder ikke personlige bruksretter.

Det er et vilkår for å gjennomføre jordskifte at eiendoms- eller rettighetsforholdene er utjenlige jf. § 3-2, at jordskifte kan gi en merverdi, jf. § 3-3, at nødvendige offentlige tillatelser er gitt, jf. § 3-17,

og at de som er berørt av jordskifteløsningen ikke lider tap, jf. § 3-18.

Hvis det skal etableres en ny bruksordning etter § 3-8, må det foreligge særlige grunner. I forarbeidene til jordskiftelova, Prop. 101 L (2012–2013) s. 426, er det vist til at forutsetningen innebærer at det foreligger mer enn alminnelige grunner. Det er videre vist til at samarbeid om jakt og fiske som krever samarbeid på tvers av eiendoms-grensene for å få til en rasjonell utnyttelse av ressursene, er eksempler på dette. I Prop. 101 L (2012–2013) s. 427 uttales følgende:

Når for eksempel fråver av tenlege jaktvald anten øydelegg for nokon av eigarane, eller tvingar alle til urasjonell organisering av jakta, er dette eit eksempel på kva som vil falle inn under vilkåret «særlege grunnar». Det kan ikkje vere tvil om at jordskifteretten óg etter gjeldande reglar kan skipe sambruk for jakt, og gi reglar om det i område der det ikkje er sambruk i jakta frå før. Rettspraksis etter gjeldande lov er såleis relevant.

Når det utarbeides en bruksordning etter jordskiftelova § 3-8, vil jordskifteretten som regel etter jordskiftelova § 3-10 også etablere et lag som skal styre den felles bruken i fremtiden. Jordskifteretten vil i den forbindelse også utarbeide vedtekter for laget.

Kostnadene ved jordskiftet fordeles mellom partene etter den nytte partene har av jordskifteløsningen, se jordskiftelova kapittel 7. Jordskifterettens avgjørelse har tvangskraft, se tvangsfullbyrdelsesloven § 4-1 andre ledd bokstav a. Det kan først reises ny sak for jordskifteretten etter ti år, se jordskiftelova § 3-37.

Jordskiftelova § 1-5 fastsetter hvem som kan reise sak for jordskifteretten. Det er etter første ledd den som eier fast eiendom, eller har en rett knyttet til fast eiendom, eller som fester grunn. Med hjemmel i tredje ledd kan offentlige myndigheter uten å være eier av en eiendom i jordskiftet, også kreve jordskifte etter kapittel 3. Det er da en forutsetning at den offentlige myndigheten har hjemmel til ekspropriasjon til det tiltaket som skal gjennomføres.

14.2 Forslaget i høringsnotatet

Departementene foreslo at bestemmelsen i viltloven §§ 15 nr. 1 og 26 nr. 9 ikke skulle videreføres i ny lov.

I høringsnotatet foreslo departementene også at viltloven § 30 ikke skulle videreføres, siden bestemmelsen kun er en henvisning til reglene i bygdeallmenningsloven. Departementene foreslo videre at viltloven § 36 ikke skulle videreføres, blant annet begrunnet i at reglene om pålegg av salg av jaktkort til allmenheten aldri tidligere har vært benyttet. Viltloven §§ 37 og 38 ble heller ikke foreslått videreført, og det ble i høringsnotatet blant annet vist til reglene i jordskiftelova.

14.3 Høringsinstansenes syn

Departementet har mottatt relativt få høringsinnspill til forslagene om ikke å videreføre innholdet i viltloven § 15 nr. 1, § 26 nr. 9, § 30, § 36, § 37 og § 38 i ny lov. Høringsinstansene som har uttalt seg er i hovedsak positive til departementenes forslag.

NOAH – for dyrs rettigheter mener det ikke er behov for en hjemmel om å gi fellingstillatelse på utsatt vilt i innhegnet område eller på øy, og støtter forslaget om at bestemmelsen i viltloven § 15 nr. 1 ikke videreføres i ny lov. *Norges Skogeierforbund* støtter forslaget om å ikke videreføre henvisningen til bygdeallmenningsloven i forslaget til ny lov. *Innlandet fylkeskommune* og *Statsforvalteren i Innlandet* støtter forslaget om at viltloven §§ 36, 37 og 38 ikke videreføres. Innlandet fylkeskommune viser til at bestemmelsene er lite brukt, og at tvangsmessige virkemidler anses som lite konfliktdepende og ugunstige for å oppnå en langvarig fungerende forvaltning. De peker på at jordskifterettene har bedre forutsetninger for å løse slike problemstillinger enn det viltforvaltningen har. Innlandet fylkeskommune er også enig med departementene i at forslaget til bestemmelse om bestandsregulering vil være et bedre virkemiddel for å håndtere uheldige bestandsforhold enn å gi grunneiere pålegg om salg av jaktkort etter viltloven § 36. Statsforvalteren i Innlandet mener at bestemmelsene i §§ 36, 37 og 38 bygger på gamle og utdaterte prinsipper om maksimal utnyttelse av vilt, som må tilpasses dagens samfunnsutvikling, og at det ikke lenger er behov for bestemmelser som tvinger fram jakt på alt areal. Videre mener Statsforvalteren i Innlandet at de utfordringer som var ment å bli fanget opp med disse bestemmelsene heller bør håndteres gjennom fordelene som kan oppnås med god organisering etter bestemmelsene i hjorteviltforskriften, og suppleres med tiltak etter forslaget til bestemmelse om bestandsregulering.

Buskerud fylkeskommune er uenig i forslaget om å ikke videreføre viltloven § 36. Fylkeskom-

munen anbefaler at innholdet i viltloven § 36 om allmenhetens jaktadgang bør videreføres for å sikre allmenhetens adgang til småviltjakt. Samtidig støtter Buskerud fylkeskommune forslaget om at viltloven §§ 37 og 38 ikke videreføres i ny lov. Også andre høringsinstanser, blant annet *Kvinesdal kommune*, *Norges Jeger- og Fiskerforbund* og *Sogn og Fjordane jordskifterett*, støtter forslaget om å ikke videreføre viltloven §§ 37 og 38.

14.4 Departementets vurderinger

Departementet har i høringsnotatet foreslått å ikke videreføre innholdet i viltloven § 15 nr. 1, § 26 nr. 9, § 30, § 36, § 37 og § 38 i viltressursloven. Departementet registrerer at det er kommet få høringsinnspill til forslaget. Det forsterker departementets oppfatning om at bestemmelsene er lite brukt.

Departementet foreslår at bestemmelsen i viltloven § 15 nr. 1, som gir hjemmel for å gi fellingsstillatelse på utsatt vilt i innhegnet område eller på øy, ikke videreføres i viltressursloven. Tidligere var det en viss adgang til å sette ut høstbare viltarter for jakt, både i innhegning og på øy. I dag er denne adgangen svært begrenset, og bestemmelsen har mistet mye av sin aktualitet. Naturmangfoldloven § 18 ivaretar eventuelle behov for skadefelling av individer som tidligere har blitt satt ut, og som ikke har jakttid eller som det ikke er mulig å ta ut i løpet av jakttiden. I tillegg vil lovforslaget § 54 gi hjemmel til å gi regler i forskrift om blant annet felling av vilt for vitenskapelige eller særlige formål. Se omtale i punkt 12.6.

Departementet mener det ikke er behov for å videreføre innholdet i viltloven § 26 nr. 9 i viltressursloven, eller for å overføre innholdet i bestemmelsen til naturmangfoldloven. Bestemmelsen i viltloven ble innført for å ha hjemmel til å gi nærmere regler for gjennomføring av CITES-konvensjonen. Hjemmelen i naturmangfoldloven § 26 dekker i dag det som det er behov for, og anses som tilstrekkelig hjemmel for gjennomføring av CITES-konvensjonen på dette punktet. «Inn- og utførsel» i viltlovens bestemmelse dekkes av «internasjonal handel» i naturmangfoldlovens bestemmelse, og «dødt og levende vilt og av egg» dekkes i denne sammenheng av «truede arter av vill flora og fauna».

Departementet har vurdert behovet for å videreføre en egen bestemmelse som henviser til bygdeallmenningsloven, slik som viltloven § 30, i forslaget til ny lov, men finner ikke behov for dette. Det legges til grunn at rettighetshavere og all-

menningsstyrene er godt kjent med bygdeallmenningsloven, og at loven blant annet regulerer retten til jakt og fangst i bygdeallmenninger.

Departementet foreslår heller ikke å videreføre reglene i viltloven § 36 i forslaget til ny lov. Viltloven § 36 omhandler kommunens ansvar for å legge til rette for småviltjakt, salg av jaktkort til allmennheten, og viltorganenes mulighet til å pålegge grunneiere eller rettighetshavere å selge jaktkort.

Det vises til at innholdet i viltloven § 36 første ledd må ses i sammenheng med innholdet i lovforslaget § 7. Departementet mener kommunens arbeid for å legge til rette for utnyttelse av småviltjakt, kan ses på som en naturlig del av kommunens arbeid for å fremme formålet med loven. Når det gjelder de øvrige delene av paragrafen, er departementet ikke kjent med at disse reglene noen gang har vært benyttet. Departementet mener at forslaget til forskriftshjemmel om bestandsregulering i lovforslaget § 53 er et bedre virkemiddel for å håndtere uheldige bestandsforhold, enn å gi grunneiere eller rettighetshavere pålegg om salg av jaktkort til allmennheten.

Departementet foreslår heller ikke å videreføre innholdet i viltloven § 37 om sammenslåing av eiendommer til felles viltområde. De fleste landbrukseiendommer i Norge har et begrenset arealgrunnlag når det gjelder tilrettelegging for jakt og fangst. I mange tilfeller er det behov for å slå sammen viltområder slik at jakt og fangst kan drives på en hensiktsmessig måte. Slik sammenslåing bør etter departementets syn fortrinnsvis skje gjennom frivillig samarbeid mellom eiendommer. Frivillighet gir høyst sannsynlig bedre mulighet for stabilt og konstruktivt samarbeid enn løsninger som er påtvunget.

Miljødirektoratet har opplyst at reglene i viltloven § 37 er lite brukt. I de tilfellene hvor de er brukt, er det ofte et høyt konfliktnivå mellom de jaktberettigede – noe som gjør det krevende for forvaltningen å finne en løsning. Departementet viser til omtalen av jordskiftelova i punkt 14.1. Jordskiftelova gir alternative, og trolig bedre, muligheter for grunneiere som mener det er behov for å slå sammen jakt- og fangstområder. Det vises blant annet til jordskiftelovas regler om

bruksordning. Departementet har også vurdert hvorvidt viltmyndigheten skal gis kravskompetanse etter jordskiftelova § 1-5 til å reise sak for jordskifteretten, men mener at fordelene ved en slik løsning ikke er i samsvar med de ulempene en slik regel vil kunne få for de involverte grunneierne.

Når det gjelder viltloven § 38, som omhandler sammenslåing av eiendommer for å oppnå minsteareal for jakt, har bestemmelsen i stor grad mistet sin aktualitet på grunn av utviklingen av større forvaltningsenheter og økt bruk av frivillige organiseringer som utmarkslag. Departementet er ikke kjent med at denne bestemmelsen lenger benyttes, og vurderer at ressursene som kreves for å håndheve slike bestemmelser ikke står i forhold til den nytten de gir. Departementet mener virkemidlene i jordskiftelova gir alternative, og trolig bedre, muligheter for grunneiere som mener at det er behov for å slå sammen jaktområder for å oppnå minsteareal for jakt på hjortevilt. Departementet viser til at alle høringsinstansene som har uttalt seg til forslaget, er positive til ikke å videreføre bestemmelsen. Departementet opprettholder derfor forslaget om ikke å videreføre innholdet i viltloven § 38 i forslaget til ny lov.

Departementet merker seg at alle høringsinstansene som har uttalt seg til forslaget om å ikke videreføre innholdet i viltloven §§ 37 og 38, er positive til dette. Departementet opprettholder derfor forslaget i høringsnotatet om å ikke videreføre innholdet i viltloven §§ 37 og 38 i viltressursloven. Som en konsekvens av departementets forslag, vil forskrifter tilknyttet viltloven §§ 37 og 38 oppheves i etterkant av et lovvedtak. Det vil i den forbindelse bli utredet behov for overgangsordninger. Departementet har ikke oversikt over antall avtaler eller flertallsvedtak som fortsatt eksisterer og som er gitt med hjemmel i viltloven § 37. Det er grunn til å tro at det er snakk om et fåtall slike avtaler og flertallsvedtak. Departementet viser til omtalen i punkt 15 om overgangsregler. Det følger av omtalen at behovet for overgangsregler for eksisterende avtaler og flertallsvedtak etter viltloven § 37 vil bli vurdert i forbindelse med forskrift om overgangsregler.

15 Økonomiske og administrative konsekvenser

Målet med den nye loven er å sikre at forvaltning av viltressursene gjennom jakt, fangst, felling og annen håndtering av vilt skjer på en bærekraftig og forsvarlig måte. Lovforslaget viderefører i hovedsak gjeldende rett og etablerte forvaltningsprinsipper på viltområdet, og moderniserer og forenkler viltlovgivningen. Forslaget gir rammer for jakt- og fangstutøvelsen som er tilpasset utviklingen i annet lovverk og tilgjengelige teknologiske virkemidler.

Loven er utformet som en fullmaktslov basert på generelle bestemmelser, der det også er tatt inn hjemler for å fastsette nærmere regler i forskrifter. Enkelte bestemmelser i den eksisterende lovgivningen er over tid erstattet av annen lovgivning. Lovforslaget fremstår forenklet og bedre samordnet med andre lover sammenlignet med gjeldende lov.

Enkelte forskriftshjemler i gjeldende lov som ikke har blitt tatt i bruk, er ikke videreført i forslaget til ny lov. Eksisterende forskrifter med hjemmel i viltloven vil bli videreført frem til departementet endrer eller opphever forskriftene. Prosessen med å gjennomføre nødvendige forskriftsendringer i eksisterende forskrifter som følge av lovforslaget, vil bli fulgt opp så snart som mulig etter et eventuelt lovvedtak i Stortinget.

Endringer i eksisterende forskrifter eller fastsetting av nye forskrifter med hjemmel i viltressursloven vil bli vurdert og sendt på høring i tråd med forskrift 19. februar 2016 nr. 184 om instruks om utredning av statlige tiltak (utredningsinstruksen).

I den nye loven er forskriftsmyndigheten gjennomgående lagt til Kongen. Kongen kan delegere myndighet til andre statlige forvaltningsnivåer. Bestemmelsene fører ikke til vesentlige nye oppgaver for viltmyndighetene, og den nye loven endrer ikke oppgavefordelingen mellom statlige myndigheter. Uavhengig av lovarbeidet besluttet regjeringen i mars 2023 å flytte direktoratsansvaret for høstbare viltressurser fra Miljødirektoratet til Landbruksdirektoratet. Endringen ble iverksatt 1. januar 2025. Ansvars- og oppgavefordelingen mellom direktoratene i den samlede viltforvaltningen både for høstbare og ikke-høstbare viltarter,

vil i etterkant av Stortingets vedtak av ny lov bli fulgt opp gjennom delegering til rette vedkommende direktorat.

Enkelte bestemmelser i den nye loven tydeliggjør og lovfester kommunens oppgaver og ansvar. Dette er i tråd med føringer som følger av kommuneloven § 2-1 og en direkte oppfølging av Kommunal- og distriktsdepartementets særlovsgjennomgang.

Lovforslaget etablerer på en del områder et tydeligere hjemmelsgrunnlag for nærmere regler, og større grad av innramming av plikter og oppgaver som er lagt til jegere og offentlige myndigheter. Forslaget innebærer også blant annet lovfesting av enkelte regler som i eksisterende regelverk er gitt i forskrift.

Det er foreslått en egen forskriftshjemmel om bestandsregulering. Hjemmelen må anses som en sikkerhetsventil som kan bli tatt i bruk hvis det foreligger særegne forhold, og der målet ikke nås gjennom jakt og fangst. Fastsettelse av en slik forskrift vil innebære krav om innhenting av kunnskapsgrunnlag og dokumentasjon og forutsetter en involverende situasjonsbestemt prosess, som vil kunne innebære merarbeid for forvaltningen.

Departementet foreslår at viltlovens bestemmelser om sammenslåing av eiendommer til felles viltområde ikke videreføres. Ved eventuell tvist eller uklarhet har rettighetshaverne mulighet til å kreve sak for jordskifteretten for å fastslå rettigheter, eller opprette en bruksordning for de involverte eiendommene. Jordskifteretten kan mer effektivt enn viltmyndighetene bidra til å løse de problemene som kan oppstå.

Forslaget til ny lov skiller mellom ettersøk av såret vilt ved jaktutøvelse, og offentlige ettersøk etter sykt eller skadd vilt utenom jaktutøvelse, lovfester kommunens og statsforvalterens plikter ved ettersøk, og gir hjemmel for å fastsette nærmere regler i forskrift om det offentliges oppgaver ved ettersøk. Eventuelle økonomiske konsekvenser av at forskriftshjemmelen tas i bruk, vil bli fulgt opp i ordinære budsjettprosesser.

Kommunens og statsforvalterens oppgaver med offentlig ettersøk tydeliggjøres i loven. Ettersøksplikten gjelder alt vilt, men er i lovforslaget

avgrenset til «i rimelig utstrekning». Lovforslaget bygger videre på at kommunale viltfond kan brukes til å dekke kommunens utgifter ved ettersøk og fallvilthåndtering. Regjeringen har i Meld. St. 8 (2024–2025) *Dyrevelferd* lagt opp til å utrede alternative løsninger for finansiering av kommunalt arbeid med ettersøk og håndtering av skadde og døde dyr etter påkjørsler.

Lovforslaget inneholder en ny hjemmel for Kongen til å gi regler i forskrift om å fastsette vederlag for innsamling av viltmateriale til vitenskapelig formål ved felling etter naturmangfoldloven § 18. Staten utbetaler i noen utstrekning slikt vederlag i dag, på privatrettslig grunnlag. Den nye loven legger ikke opp til etablering av noen konkrete, nye ordninger for utbetaling av slikt vederlag med hjemmel i denne bestemmelsen, men eventuelle nye vederlagsordninger kan medføre en økonomisk kostnad og noe merarbeid for forvaltningen ved administrasjon av ordningen. Det foreslås også å videreføre at Kongen kan gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om vederlag for felling av vilt for å avverge skade etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. Bestemmelsen er hjemmel for ordningen for godtgjøring av kommunale og interkommunale fellingslag ved skadefelling av rovvilt.

I forslaget til ny lov er det lagt til grunn at viltmyndighetenes inndragning av ulovlig felt vilt med videre er et enkeltvedtak med klagerett. Forslaget bygger på innspill fra Sivilombudet, som har pekt på at slike beslutninger må anses som enkeltvedtak. Forslaget vil innebære noe merarbeid for viltmyndighetene, men departementet viser til at det i forskrift vil utarbeides forenklede saksbehandlingsregler som vil bli tilpasset slike saker.

Lovforslaget innebærer at kommunen skal godkjenne skuddpremieordninger. Dette er en ny oppgave for kommuner som ikke allerede har fått oppgaven delegert fra fylkeskommunen. Omfanget av skuddpremieordninger vil normalt være begrenset, og forslaget anses ikke å gi vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser for kommunene. Statsforvalteren vil være klageinstans for kommunens vedtak om skuddpremieordninger, og vil følgelig kunne få noe merarbeid knyttet til behandling av klagesaker.

Lovforslaget viderefører de sentrale virkemidlene i viltforvaltningen, som blant annet gebyrfinansiert obligatorisk jegerprøve, jegerregister, og ordningen med innbetaling av jeger- og fellingsavgifter til inntekt for et statlig viltfond, samt kommunale viltfond. Lovforslaget viderefører at kommunen kan fastsette fellingsavgiften for elg og hjort innenfor de rammene som følger av statsbudsjettet.

Viltfondsmidlene skal som tidligere brukes til forvaltningstiltak som kommer viltet og allmennheten til gode, herunder grunnlag for en kunnskapsbasert viltforvaltning gjennom bestands- og helseovervåking av viltbestander samt tilrettelegging for jegerrapportering og jaktstatistikk. Satser for gebyr og avgifter til inntekt for viltfond vil i tråd med tidligere praksis bli fastsatt av Stortinget ved behandlingen av de årlige budsjettproposisjonene.

Lovforslaget medfører således ikke vesentlige, nye økonomiske eller administrative konsekvenser for jegere eller for forvaltningsmyndighetene. Eventuelle offentlige utgifter som følge av lovforslaget vil dekkes innenfor Landbruks- og matdepartementets og Klima- og miljødepartementets gjeldende budsjetttrammer.

16 Merknader til lovforslaget

Til viltressursloven

Til § 1

Lovens formål er å sikre at forvaltning av viltressursene gjennom jakt, fangst, felling og annen håndtering av vilt skjer på en bærekraftig og forsvarlig måte. Det vises til punkt 4.1.

Med «forvaltning» menes her både høsting av viltressursene gjennom jakt og fangst, og regulering av viltressursene gjennom felling og annen håndtering av vilt.

I naturmangfoldloven § 3 bokstav g er høsting definert som «jakt, fangst, fiske og innsamling av planter eller plantedeler (medregnet bær og frukter) og sopp, i friluftsliv og næring». Vilkår for å tillate høsting av en viltart gjennom jakt og fangst etter naturmangfoldloven § 16 er nærmere omtalt under punkt 6. En forutsetning for at det kan utøves jakt og fangst på en viltart er at det foreligger et høstingsverdig overskudd. På den måten vil naturens produktivitet og artsrikdom opprettholdes og bevares.

Paragrafen omfatter også regulering av viltressursene på annen måte enn gjennom jakt og fangst. Det gjelder «felling», blant annet lisens- og skadefelling, og gjennom «annen håndtering», blant annet regler om egg- og dunsanking, hold av vilt, innfangning av vilt, merking av vilt og bestandsregulering under særegne forhold.

I viltloven § 1 er det «viltproduksjonen» som kan høstes. Begrepet «viltproduksjonen» er erstattet med begrepet «viltressursene». Dette sammenfaller med lovens innretning som en ressurslov, og vil også ha klare likheter med formålsbestemmelsen i havressurslova.

Hensynet til bærekraft er tydeliggjort i paragrafen. Dette er en videreføring av det forvaltningsmessige utgangspunktet som også følger av forarbeidene til viltloven. I Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 45 er det understreket at det å ta vare på dyrelivet i naturen, har forrang fremfor oppgavene med fordeling. Forarbeidenes bruk av begrepet «fordeling» kan forstås slik at det er tale om høsting gjennom jakt og fangst av overskuddet som viltressursene produserer.

Prinsippet om å gi dyrelivet i naturen forrang er grunnleggende for å ivareta en bærekraftig forvaltning av viltartene. Naturmangfoldlovens overordnede forvaltningsprinsipper legger klare rammer for viltforvaltningen. I dette ligger et grunnleggende prinsipp om en bærekraftig forvaltning. Bærekraftprinsippet er i dag forankret i både naturmangfoldloven § 5 om forvaltningsmål for arter, naturmangfoldloven § 15 første ledd om forvaltningsprinsipp og i naturmangfoldloven § 16 tredje og fjerde ledd om høsting av vilt.

Koblingen til dyrevelferdsloven er ny, og gjør at hensynet til dyrevelferd forankres i paragrafen. En bærekraftig forvaltning av viltet forutsetter at selve utøvelsen av jakt, fangst, felling og annen håndtering av vilt også skjer på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte i tråd med utøvelsesreglene i kapittel 5 og dyrevelferdslovens regler. Utøvelsesreglene for jakt og fangst vil, som en hovedregel, også gjelde for felling, se omtale i punkt 11.2 til 11.4.

Henvisningen til naturmangfoldloven og dyrevelferdsloven indikerer at viltressursloven er en sektorlov underlagt de rettslige rammene som følger av det sektorovergripende lovverket.

Til § 2

Paragrafen regulerer lovens geografiske virkeområde. Det vises til punkt 4.2.4.

Det følger av *første ledd* at loven gjelder på norsk landterritorium. Det inkluderer også innsjøer og vassdrag. Videre følger det at loven gjelder i norsk territorialfarvann ved Fastlands-Norge og i Norges økonomiske sone opprettet i medhold av lov 17. desember 1976 nr. 91 om Norges økonomiske sone. At loven bare gjelder på norsk landterritorium innebærer at loven ikke får anvendelse i bilandene, da disse ikke er en del av Kongeriket Norge. Se også lov 27. februar 1930 nr. 3 om Bouvet-øya, Peter I's øy og Dronning Maud Land m.m. (bilandsloven) § 1.

Det følger av *andre ledd* at loven ikke gjelder på Svalbard og Jan Mayen. Lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard [Svalbardloven] § 2 og lov 27. februar 1930 nr. 2 om Jan Mayen § 2 fastsetter at

det er norsk privatrett, strafferett og den norske lovgivningen om rettspleien som gjelder for disse områdene, med mindre annet er bestemt. For Svalbard er det gitt egne regler om blant annet jakt, fangst og felling av vilt i lov 15. juni 2001 nr. 79 om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven) kapittel IV og i tilhørende forskrifter.

Siden loven ikke gjelder på Svalbard, Jan Mayen eller i bilandene, gjelder den heller ikke i farvannet utenfor disse områdene, eller i den økonomiske sonen utenfor Svalbard eller Jan Mayen.

Til § 3

Paragrafen inneholder definisjoner av sentrale begreper i loven. Det vises til punkt 4.3.

I *bokstav a* defineres «vilt» som naturlig villtlevende landpattedyr, fugler, krypdyr og amfibier, inkludert krysningsarter med andre arter, uavhengig av om viltet lever eller kan leve vilt i Norge. Med «dyr» menes her arten, og ikke det enkelte individ. Også oppdrettede viltarter omfattes av begrepet «vilt». Definisjonen av vilt samsvarer med innholdet i viltdefinisjonen som følger av naturmangfoldloven § 3 bokstav p. Det som skiller seg fra naturmangfoldlovens viltdefinisjon er den siste delen av definisjonen som også inkluderer krysningsarter med andre arter, og at «vilt» gjelder uavhengig av om viltet lever eller kan leve vilt i Norge. Definisjonen av vilt er utformet slik at klarhetskravet i strafferetten ivaretas.

Egg fra viltarter er også omfattet av viltbegrepet, selv om det ikke fremgår av ordlyden i definisjonsbestemmelsen. Med egg menes egg fra viltarter (fugler, krypdyr og amfibier), uavhengig av om de er med foster, ubefruktet (uten foster) eller dødt (råteegg), og egg som er tømt for innhold.

I *bokstav b* defineres «jakt» som høsting av vilt ved bruk av skytevåpen som avliver viltet, og den forutgående lokaliseringen av viltet og ettersøk og avliving av såret vilt. Begrepet defineres både ut ifra hvordan aktiviteten utøves og den tidsmessige avgrensningen. Definisjonen tar utgangspunkt i at jakt er omfattet av høstingsbegrepet i naturmangfoldloven § 3 bokstav g.

I *bokstav c* defineres «fangst» som høsting av vilt ved bruk av felle som avliver viltet eller fanger viltet for avliving, og avliving av fanget vilt. Definisjonen tar utgangspunkt i at fangst er omfattet av høstingsbegrepet i naturmangfoldloven § 3 bokstav g. Definisjonen avgrenses til bruk av feller. Det er et skille mellom jakt og fangst gjennom avlivingsmetoden som brukes. Fangst utøves ved bruk av feller, mens jakt utøves ved at viltet avlives ved bruk av skytevåpen. Fangstbegrepet

avgrenses mot innfangning, hvor viltet etter å ha blitt fanget skal leve videre, for eksempel i forbindelse med merking eller overføring til annet område.

I *bokstav d* defineres «lisensfelling» som felling av et bestemt antall individer av en viltart med hjemmel i naturmangfoldloven § 18, der kvoten er fastsatt av en offentlig myndighet og det kreves at jegeren er registrert som lisensjeger i Jegerregisteret for å delta. Lisensfelling kan omfatte både felling ved bruk av skytevåpen som avliver viltet og bruk av felle som avliver viltet eller fanger viltet for avliving og avlivingen. Tidsmessig omfatter lisensfelling selve avlivingen av viltet ved bruk av skytevåpen eller felle, men også den forutgående lokaliseringen av viltet og ettersøk og avliving av såret vilt. Lisensfelling med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 faller utenfor jakt- og fangstbegrepene. Det er likevel i hovedsak de samme reglene som gjelder for utøvelse av lisensfelling som under jakt og fangst, se § 45.

I *bokstav e* defineres «skadefelling» som felling av ett eller flere bestemte individer av en viltart med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav a, b, c eller g, og fjerde ledd. Skadefelling kan omfatte både felling ved bruk av skytevåpen som avliver viltet og bruk av felle som avliver viltet eller fanger viltet for avliving og avlivingen. Tidsmessig omfatter skadefelling selve avlivingen av viltet ved bruk av skytevåpen eller felle, men også den forutgående lokaliseringen av viltet og ettersøk og avliving av såret vilt. Skadefelling med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 faller utenfor jakt- og fangstbegrepene. Utgangspunktet er likevel at de samme reglene gjelder for skadefelling som for jakt og fangst, se § 46.

Til § 4

Paragrafen er ny og har ikke vært gjenstand for høring.

Paragrafen er et resultat av konsultasjoner med Sametinget, som også ga innspill om å styrke hensynet til samisk kulturutøvelse under høringen av loven. Det vises til punkt 2.4.

Hovedformålet med paragrafen er å sikre at samiske interesser tillegges vekt ved myndighetsutøvelse som direkte berører samisk kultur og tradisjon. Det er også et mål å bidra til økt kunnskap om at vedtak etter loven kan påvirke samiske interesser direkte.

Etter paragrafen skal det, ved vedtak i medhold av denne loven som berører samiske interesser direkte, innenfor rammen som gjelder for den

enkelte bestemmelse, legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur.

Paragrafen innebærer ikke at samiske interesser uten videre skal ha forrang innenfor det skjønnsrommet som myndigheten har etter loven. Hvilken vekt samiske interesser har, må vurderes konkret med hensyn til hvilken del av loven det gjelder, hvor sentralt den samiske kulturutøvelsen står, og hvilke andre interesser som er relevante.

Forpliktelsen til å legge tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur følger også av konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 og ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater artikkel 8.

For øvrig vil også konsultasjonsplikten i same-loven kapittel 4 gjelde.

Til § 5

Paragrafen er ny og har ikke vært gjenstand for høring. Paragrafen er et resultat av konsultasjoner med Sametinget. Det vises til punkt 2.4.

Paragrafen presiserer at loven gjelder med de avgrensningene som følger av internasjonale avtaler og folkeretten ellers. Paragrafen medfører at loven må tolkes innskrenkende eller settes til side dersom den er i strid med internasjonale avtaler eller folkeretten.

Dette betyr likevel ikke at en folkerettslig plikt utgjør en selvstendig hjemmel for ulike tiltak i de tilfellene der det er nødvendig med hjemmel i lov etter legalitetsprinsippet.

Til § 6

Paragrafen omhandler statlige viltmyndigheter. Det vises til punkt 5.1. Fylkeskommunens og kommunens oppgaver fremgår av § 7.

Etter *første ledd* er Kongen, departementet, direktoratet og statsforvalteren statlige viltmyndigheter. At «Kongen» inkluderes som en viltmyndighet i loven er nytt, og har blant annet sammenheng med at forskriftsmyndigheten gjennomgående i loven er lagt til Kongen. Det følger av vanlige forvaltningsrettslige regler at Kongens myndighet kan delegeres til underordnede organer som departementet, direktoratet og statsforvalteren. Kongen har også etter Grunnloven §§ 3 og 12 en alminnelig organisasjons- og instruksjonsmyndighet over underliggende organer.

De statlige viltorganene skal arbeide for å fremme formålet med loven og gi råd og veiledning i saker om viltforvaltningen. Hensikten bak bestemmelsen er blant annet å sikre at de statlige

viltmyndighetene har en helhetlig kompetanse innen viltforvaltning. Ordlyden «gi råd og veiledning i saker om viltforvaltning» må tolkes utvidende til å gjelde alle typer henvendelser fra for eksempel organisasjoner, bedrifter eller enkeltpersoner. Bestemmelsen er ikke begrenset til enkeltvedtak etter lovverket.

Etter *andre ledd* kan Kongen gi forskrift om opprettelse av villreinnemnder, regionale rovvilt-nemnder og andre særlige samarbeidsorganer og deres virksomhet. Forskriftshjemmelen er en videreføring av viltloven § 4 andre ledd, men med en presisering knyttet til villreinnemnder og regionale rovvilt-nemnder. Villreinnemndene er opprettet i medhold av forskrift 8. januar 2016 nr. 12 om forvaltning av hjortevilt, og de regionale rovvilt-nemndene er opprettet i medhold av forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt.

Til § 7

Paragrafen presiserer fylkeskommunens og kommunens oppgaver etter loven. Det vises til punkt 5.2. Deler av paragrafen viderefører innholdet i viltloven § 4 og § 6.

Fylkeskommunen og kommunen skal etter *første ledd* arbeide for å fremme formålet med loven, og gi råd og veiledning i saker om viltforvaltning. Ordlyden er tilsvarende som for statlige viltmyndigheter i § 6, og er en videreføring av innholdet i viltloven § 6 første ledd. Hensikten bak bestemmelsen er blant annet å sikre at fylkeskommunen og kommunen har en helhetlig kompetanse innen viltforvaltning. Ordlyden «gi råd og veiledning i saker om viltforvaltning» må tolkes utvidende til å gjelde alle typer henvendelser fra for eksempel organisasjoner, bedrifter eller enkeltpersoner. Bestemmelsen er ikke begrenset til enkeltvedtak etter lovverket.

Etter *andre ledd* er statsforvalteren klageinstans for enkeltvedtak truffet av kommunen etter loven her eller forskrift i medhold av loven her. Statlig klageinstans på kommunale vedtak avviker fra utgangspunktet i forvaltningsloven § 28 andre ledd. Statsforvalteren skal i klagesakene legge stor vekt på hensynet til det kommunale selvstyret ved prøving av det frie skjønn, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd.

Etter *tredje ledd* kan Kongen, når vilkårene for omgjøring etter forvaltningsloven § 35 er oppfylt, omgjøre kommunens vedtak. Kongen, departementet eller direktoratet vil der oppgaver er tildelt kommunen, ikke anses som «annet overordnet organ» eller «overordnet myndighet» etter forvaltningsloven § 35 andre og tredje ledd. Dersom

disse statlige myndighetene skal ha omgjøringskompetanse til kommunens vedtak, må det bestemmes i særlovgivningen. I bestemmelsen legges omgjøringskompetansen til Kongen ved to vedtakstyper. Dette er vedtak om fellingstillatelse på hjortevilt etter § 42, jf. punkt 10.1, og godkjenning av skuddpremieordninger etter § 52, jf. punkt 12.4. Kongens myndighet etter bestemmelsen kan delegeres til departementet eller direktoratet etter vanlige forvaltningsrettslige regler.

I *fjerde ledd* følger en forskriftshjemmel om at Kongen kan gi forskrift om at oppgaver etter loven skal legges til fylkeskommunen eller kommunen. Forskriftshjemmelen vil dekke de tilfellene der det ikke er presisert i den enkelte forskriftshjemmel i loven at det kan legges oppgaver til fylkeskommunen eller kommunen.

Til § 8

Paragrafen bygger på viltloven § 26 første ledd nr. 7, men med oppdateringer slik at behandling av personopplysninger i Jegerregisteret er i tråd med gjeldende regler etter personvernlovgivningen. Det vises til punkt 5.3.

Etter *første ledd* skal Kongen føre et sentralt jegerregister med nødvendige opplysninger for at jakt, fangst og felling kan utøves og viltet forvaltes i samsvar med loven. Hensikten til bestemmelsen er å fungere som et supplerende rettsgrunnlag etter personvernforordningen, jf. personopplysningsloven § 1. Aktuelle behandlingsgrunnlag for registrering av opplysninger i Jegerregisteret er personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav c og e. Etter personvernforordningen artikkel 6 nr. 3 krever behandling av personopplysninger med grunnlag i artikkel 6 nr. 1 bokstav c og e et supplerende rettsgrunnlag. For behandlingsgrunnlagene i bokstav c og e oppstilles et krav om nødvendighet, noe som innebærer at behandlingen av personopplysninger må være nødvendig for å oppfylle en rettslig forpliktelse, utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller for å utøve offentlig myndighet.

Det er bare «nødvendige opplysninger» som skal registreres for at jakt, fangst og felling kan utøves og viltet forvaltes etter loven. Med nødvendige opplysninger menes blant annet personalia, informasjon om jegerprøve og jegeravgift, status på rapporteringsforpliktelser, registrering som lisensjeger og våpenopplysninger. Bestemmelsen må ses i sammenheng med § 1 om formålet til loven, jf. punkt 4.1, og § 15 om jegerens plikt til å være registrert i Jegerregisteret, jf. punkt 7.1. Registrering i Jegerregisteret gjelder også for per-

soner som utøver lisensfelling. Se også § 45 første ledd, jf. punkt 11.2. Registrering i Jegerregisteret er en av flere forutsetninger for å kunne utøve jakt, fangst og felling.

Andre ledd gir Kongen hjemmel til å gi forskrift om behandling av personopplysninger i registeret. Det listes opp eksempler på hva det kan gis forskrift om. Dette er bestemmelser om formålet med behandling av opplysningene, hvem som er behandlingsansvarlig, hvilke opplysninger og opplysningskategorier som kan registreres, hvem som har tilgang til opplysningene, adgang til å utlevere opplysningene, retting, sperring og sletting av opplysninger, informasjonssikkerhet og internkontroll. Listen er ikke uttømmende, og er ment å dekke innholdet i personvernforordningen.

Til § 9

I paragrafen samles reglene om forvaltning av det statlige viltfondet, adgangen til å opprette kommunale og fylkeskommunale viltfond og rammer for hvordan fondene kan finansieres. Det vises til punkt 5.4.

Etter *første ledd* skal Kongen gi forskrift om innkreving av en jegeravgift og av en fellingsavgift for villrein. Bestemmelsen viderefører deler av innholdet i viltloven § 40 første ledd. Både jegeravgiften og fellingsavgiften for villrein fastsettes hvert år i forbindelse med statsbudsjettet. Bestemmelsen er også en videreføring av innholdet i viltloven § 40 andre ledd første punktum, men er avgrenset til å gjelde villrein.

Andre ledd har bestemmelser om det statlige viltfondet. Etter *første punktum* forvalter Kongen et statlig viltfond som har til formål å fremme viltforvaltningen. Begrepet «fremme viltforvaltningen» er ment å være vidt, slik at oppgaver innen vern, viltstelltiltak, viltundersøkelser og erstatningsordninger, oppsyn og kontroll omfattes, jf. Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 64. Det følger av retningslinjene til det statlige viltfondet fastsatt av Stortinget i 1989, jf. Budsjett-innst. S nr. 5 – 1988–1989 s. 67, at «Viltfondet skal nyttast til forvaltningstiltak som kjem viltet og allmenta til gode, under dette viltforvaltning i kommunane, lokale, regionale og sentrale vilttiltak, viltforskning, førebyggjande tiltak mot og vederlag for skadar valda av hjortevilt, jegerregister og jegersørvis.» Landbruks- og matdepartementet har fastsatt en egen instruks for det statlige viltfondet, datert 21. juni 2019, med endringer senest 19. november 2019. I *andre punktum* presiseres det at inntektene fra jegeravgiften og fellingsavgiften for villrein tilfal-

ler det statlige viltfondet. Bestemmelsen viderefører innholdet i viltloven § 43 første ledd første punktum.

Tredje ledd lovfester regler for det fylkeskommunale viltfondet. Det følger av bestemmelsen at fylkeskommuner som mottar overføring fra det statlige viltfondet, skal etablere fylkeskommunale viltfond. Bestemmelsen lovfester innholdet i forskrift 15. mai 2011 nr. 537 om kommunale og fylkeskommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort § 1 andre ledd tredje punktum.

I *fjerde ledd* samles regler om det kommunale viltfondet. I kommuner der det er adgang til jakt på elg, hjort eller rådyr, skal det opprettes et kommunalt viltfond som har til formål å fremme viltforvaltningen i kommunen, jf. *første punktum*. Bestemmelsen lovfester deler av innholdet i forskrift om kommunale og fylkeskommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort § 1 andre ledd første punktum. Ordlyden «der det er adgang til jakt» viser til § 42 første ledd. Jakt på elg, hjort og rådyr forutsetter at kommunen i forskrift har åpnet for slik jakt.

Etter *fjerde ledd andre punktum* kan kommunen gi forskrift om fastsetting og innkreving av fellingsavgift for hvert dyr som felles av elg og hjort, innenfor rammer vedtatt av Stortinget. Fastsetting og innkreving av avgift gjelder rettigheter eller plikter til et ubestemt antall eller en ubestemt krets av personer. Dette innebærer at kommuner som ønsker å fastsette fellingsavgift, må gjøre dette gjennom forskrift. Maksimalsatsene for fellingsavgiftene fastsettes hvert år i forbindelse med statsbudsjettet. I *tredje punktum* presiseres det at inntekter fra fellingsavgiftene tilfaller det kommunale viltfondet.

Etter *femte ledd* kan Kongen gi forskrift om kommunale og fylkeskommunale viltfond, blant annet om hvilke inntekter som skal eller kan tilfalle viltfondene og hvordan midlene kan disponeres. Bestemmelsen viderefører innholdet i viltloven § 43 tredje punktum, men gjør det tydeligere at det er tale om en forskriftshjemmel som også åpner for å gi regler utover kun anvendelsen av midlene i kommunale viltfond.

Til § 10

Paragrafen gir hjemmel for å tillate jakt og fangst av viltarter i Norge, og er i stor grad en videreføring av viltloven § 9 andre ledd. Det vises til punkt 6.2.

Første ledd gjengir forvaltningsprinsippet som også følger av naturmangfoldloven § 15 første ledd første punktum. Prinsippet er også omtalt

som fredningsprinsippet, og innebærer at det bare er arter som det uttrykkelig er fastsatt jakttid for, som det kan utøves jakt på eller fangst av. Naturmangfoldloven utgjør en ramme for vedtak om å tillate jakt og fangst. Begrunnelsen for å fastslå fredningsprinsippet for jakt og fangst også i viltressursloven, er opplysningshensyn.

Etter *andre ledd* kan Kongen gi forskrift om å tillate jakt og fangst, blant annet om hvilke viltarter det er tillatt å jakte på eller drive fangst av, til hvilke tider og i hvilke områder det er tillatt med jakt og fangst og om kvoter for jakt og fangst. Bestemmelsen må ses i sammenheng med naturmangfoldloven § 16 tredje til femte ledd, som angir vilkår som må være oppfylt for at jakt og fangst skal kunne tillates, og hensyn som skal vektlegges i slike vurderinger. Dette er tydeliggjort ved at det uttrykkelig følger av bestemmelsen at hjemmelen til å gi forskrift gjelder innenfor rammene av naturmangfoldloven § 16. Henvisningen til naturmangfoldloven § 16 er ikke ment å avgrense mot øvrige, relevante bestemmelser i naturmangfoldloven. Det er også andre bestemmelser i naturmangfoldloven som er relevante for avgjørelsen om å tillate jakt eller fangst. Det gjelder særlig forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 og reglene om bærekraftig bruk i naturmangfoldloven kapittel II. At viltet skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven følger av formålsbestemmelsen, se punkt 4.1.

Forskriftshjemmelen i andre ledd må ses i sammenheng med internasjonale avtaler som innebærer en forpliktelse til å ivareta eller forvalte en art på særskilt måte. Det pekes særlig på forpliktelser etter Bernkonvensjonen. For viltarter som er oppført på konvensjonens vedlegg II, er det ikke anledning til å tillate jakt og fangst etter bestemmelsen, da avliving kun kan tillates i samsvar med konvensjonens artikkel 9.

Tredje ledd gir uttrykk for prinsippet om hekke- og yngletidsfredning. Prinsippet er grunnleggende i viltforvaltningen, og er begrunnet i både dyrevelferdshensyn og bestandshensyn. Jakt og fangst i hekke- og yngletiden kan innebære unødig lidelse for viltet. Hekke- og yngletidsfredningen tilsier derfor at det som en klar hovedregel ikke bør tillates jakt eller fangst av en art i den perioden avkom av vedkommende art er avhengig av moren for å overleve. Prinsippet gjelder for alle viltarter, også for fremmede viltarter.

Bestemmelsen er ikke en absolutt skranke mot å fastsette jakt- og fangsttider i hekke- eller yngletiden til en art. Det er likevel kun unntaksvis aktuelt å fravike hekke- og yngletidsfredningen ved fastsetting av tider for jakt og fangst, som for

eksempel der det er behov for å stanse spredningen av fremmede viltarter. Også for uønskede, fremmede viltarter, bør det imidlertid forsøkes å ta hensyn til dyrevelferden i forbindelse med fastsetting av jakt- og fangsttider.

Fjerde ledd gir Kongen hjemmel til å gi forskrift om tildeling av oppgaver etter andre ledd til fylkeskommunen og kommunen. Det vises til punkt 5.2.

Til § 11

Paragrafen gir Kongen adgang til å tillate sanking av fugleegg fra viltarter og dun fra fuglereir. Hensikten med paragrafen er å regulere høsting av fugleegg fra viltarter og innsamling av dun fra fuglereir i friluftsliv og næring. Det vises til punkt 6.3.

Paragrafen er avgrenset mot sanking av egg og dun fra domestiserte fuglearter, og er også ment å være avgrenset mot sanking av egg og dun fra fuglearter som opprinnelig er villlevende, men som holdes eller oppdrettes.

I *første ledd* slås det fast at sanking av fugleegg fra viltarter og sanking av dun fra fuglereir bare er tillatt dersom det er åpnet for det i eller i medhold av lov. For sanking av egg fra viltarter følger dette også av det overordnede forvaltningsprinsippet i naturmangfoldloven § 15 første ledd første punktum.

Med «sanking» forstås å samle inn ressurser fra naturen, i denne sammenheng egg og dun. Sanking skal i denne sammenheng avgrenses mot fjerning av fugleegg som utelukkende skjer for å avverge skade. Slik fjerning av egg omfattes ikke av bestemmelsen, men følger av reglene i naturmangfoldloven § 18. Sanking av dun er ikke «høsting» eller et «uttak» etter naturmangfoldloven § 3 bokstav g og o, og omfattes ikke av prinsippet i naturmangfoldloven § 15 første ledd første punktum.

Bestemmelsen skiller mellom sanking av fugleegg «fra viltarter» og sanking av dun «fra fuglereir», se også andre og tredje ledd.

Andre ledd første punktum gir Kongen hjemmel til å gi forskrift om å tillate sanking av fugleegg fra viltarter, blant annet om hvilke arter det kan sankes egg fra, og til hvilke tider og i hvilke områder det kan sankes. Formuleringen «blant annet» viser at opplystingen ikke er uttømmende. Hjemmelen vil for eksempel gi adgang til å gi regler som setter nærmere rammer og begrensninger for sanking av egg, som begrensninger på antall egg som kan sankes per fuglereir.

Begrepet «egg» omfattes av definisjonen av «vilt», se punkt 5.3.4. Dette omfatter egg uavhengig av om de er med foster, ubefruktet (uten foster) eller dødt (råteegg), og egg som er tømt for innhold. Paragrafen dreier seg imidlertid om sanking av egg fra naturen, og det er ikke praktisk å sanke egg som er tømt for innhold.

Sanking av egg etter bestemmelsen er en form for høsting etter naturmangfoldloven. Se nærmere vurderinger i punkt 6.3.4. Bestemmelsen må derfor ses i sammenheng med naturmangfoldloven § 16 tredje til femte ledd, som angir vilkår som må være oppfylt for at høsting skal kunne tillates, og hvilke hensyn som skal vektlegges i slike vurderinger. Dette er tydeliggjort ved at det uttrykkelig følger av bestemmelsen at hjemmelen til å gi forskrift gjelder innenfor rammene av naturmangfoldloven § 16.

Henvisningen til naturmangfoldloven § 16 er ikke ment å avgrense mot øvrige relevante bestemmelser i naturmangfoldloven. Det er andre bestemmelser i naturmangfoldloven som også er relevante for avgjørelsen om å tillate sanking av egg. Det gjelder særlig forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 og reglene om bærekraftig bruk i naturmangfoldloven kapittel II. Bestemmelsen må også ses i sammenheng med naturmangfoldloven § 15 første ledd andre og tredje punktum, som blant annet forbyr unødig skade på reir og unødig jaging av vilt. At viltet skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven følger av formålsbestemmelsen, se punkt 4.1.

Forskriftshjemmelen må også ses i sammenheng med internasjonale avtaler som innebærer en forpliktelse til å ivareta eller forvalte en art på særskilt måte. Det vises særlig til forpliktelser etter Bernkonvensjonen. For viltarter som er oppført på konvensjonens vedlegg II, forbyr Bernkonvensjonen som en hovedregel forsettlig fjerning av egg, og slik aktivitet kan kun tillates i samsvar med konvensjonens artikkel 9.

Det er ikke krav om jegerprøve, registrering i Jegerregisteret eller betaling av jegeravgift for å sanke fugleegg fra viltarter. Kravene i §§ 14 til 17 gjelder for «den som skal utøve jakt og fangst». § 20 gir imidlertid hjemmel for å stille kompetansekrav for å utøve sanking av fugleegg og dun. Se punkt 7.5.

Andre ledd *andre punktum* gir Kongen hjemmel til å gi forskrift om rapportering til statistiske eller vitenskapelige formål i forbindelse med sanking av egg. Dette kan for eksempel være rapportering som er begrunnet i et behov for å få kunnskap om omfanget av eggsanking i forbindelse med vurderinger av effekter av eggsanking.

Tredje ledd gir Kongen hjemmel til å gi forskrift om å tillate sanking av dun fra fuglereir, blant annet om hvilke fuglearter det kan sankes dun fra, og til hvilke tider og i hvilke områder det kan sankes. Formuleringen «blant annet» viser at oppstillingen ikke er uttømmende. Sanking av dun faller utenfor naturmangfoldlovens definisjon av høsting. Det er derfor ikke nødvendig å følge kravene i naturmangfoldloven § 16 ved fastsettelse av forskrift om å tillate sanking av dun. Tredje ledd er derfor formulert annerledes enn andre ledd på dette punktet. På samme måte som sanking av egg, må bestemmelsen imidlertid ses i sammenheng med naturmangfoldloven § 15 første ledd andre og tredje punktum, som blant annet forbyr unødig skade på reir og unødig jaging av vilt.

Til § 12

Paragrafen gir Kongen adgang til å gi forskrift om lodden (jakt på ender) i Kautokeino kommune, og på denne måten gi grunnlag for å bevare og videreføre lodden som en del av samisk kultur og sedvane gjennom regler i forskrift. Det vises til punkt 6.4.

Første ledd gir Kongen hjemmel til å «tillate og regulere» lodden. Bestemmelsen er ment å gi hjemmel for regler i forskrift om blant annet å tillate lodden og innenfor hvilke rammer lodden tiltales. Dette omfatter tidsrammen for jakten, geografisk avgrensning for jakten, kvote for jakten med videre. Bestemmelsen er også ment å gi hjemmel for regler i forskrift om blant annet hvilke vilkår og plikter som eventuelt skal gjelde for å utøve lodden, for eksempel om hvem som har adgang til å utøve lodden, og om den nærmere organiseringen av lodden og om saksbehandling.

Hvorvidt det skal åpnes for lodden, og innenfor hvilke rammer, er vurderinger som gjøres når det tas stilling til om det skal gis forskrift. Bestemmelsen innebærer ikke i seg selv en åpning for lodden.

Rammene for lodden kan ikke gå på bekostning av hensyn til ressursen, og det er en forutsetning for at det skal kunne åpnes for lodden i forskrift at jakten utøves på en måte og i et omfang som er dyrevelferdsmessig forsvarlig og bærekraftig.

Etter *andre ledd* kan kommunen tildeles oppgaver i forskrift etter første ledd. Det vises til punkt 5.2.

Til § 13

Paragrafen er en videreføring av viltloven § 10. Det vises til punkt 6.5.

Det følger av paragrafen at det er forbudt å utøve jakt og fangst fra og med 24. desember til og med 31. desember. Videre følger det at jakt og fangst heller ikke er tillatt på langfredag, påskeaften og første påskedag.

Paragrafen gjelder selv om en viltart har jakttid de aktuelle dagene.

Forbudet er avgrenset til å gjelde jakt og fangst, samt lisensfelling, jf. § 45 andre ledd. Sanking av fugleegg fra viltarter og dun fra fuglereir vil ikke være omfattet av bestemmelsen, da dette ikke er «jakt» eller «fangst», jf. lovforslaget § 3 bokstav b og c. Skadefelling, felling iverksatt av myndighetene og offentlige ettersøk er ikke omfattet av bestemmelsen.

Til § 14

Krav om bestått jegerprøve er ett av flere krav i kapittel fire som stilles til den som skal utøve jakt og fangst. Paragrafen er en videreføring av viltloven § 39 og utøvelsesforskriften § 8. Det vises til punkt 7.1.

Etter *første ledd* skal personer som skal utøve jakt og fangst, ha bestått jegerprøven. Med jegerprøven menes obligatorisk kurs som skal sikre at den som utøver jakt og fangst har et tilstrekkelig kunnskaps- og ferdighetsnivå. Dette inkluderer blant annet forståelse av jaktbare arter, bruk av skytevåpen og fangstredskap, forsvarlig jakt- og fangstutøvelse og relevant regelverk.

I henhold til *andre ledd* kan Kongen gi forskrift om jegerprøven, blant annet om krav til alder, obligatorisk kurs og eksamen, kursavgift, eksamensgebyr, autorisasjon som jegerprøveinstruktør og unntak fra kravet om å ha bestått jegerprøven. Eksemplene er ikke uttømmende. Unntak fra kravet om å ha bestått jegerprøven kan for eksempel være aktuelt for utenlandske jegere som kan dokumentere å kunne drive tilsvarende jakt i sitt hjemland.

Til § 15

Registrering i Jegerregisteret er ett av flere krav i kapittel fire som stilles til den som skal utøve jakt og fangst. Paragrafen er en videreføring av innholdet i utøvelsesforskriften, der det kan utledes et krav om at en jeger må være registrert i Jegerregisteret for å kunne utøve jakt og fangst. Paragrafen lovfester at personer som skal utøve jakt og

fangst i Norge, må være registrert i Jegerregisteret, se punkt 7.1. Registreringen skjer automatisk ved godkjent jegerprøve. Kravet om registrering gjelder også for jegere som er fast bosatt i utlandet (både nordmenn og utlendinger) og som ikke har bestått norsk jegerprøve. Disse må dokumentere at de fyller vilkårene for å drive tilsvarende jakt i sitt bopelsland. Dersom Jegerregisteret vurderer at vilkårene for å jakte i bopelslandet er oppfylt, registreres disse personene også i Jegerregisteret. Registeret gir myndighetene oversikt over blant annet hvem som er kvalifisert til å utøve jakt og fangst og hvem som har betalt jegeravgift.

Reglene knyttet til opprettelsen av og innholdet i Jegerregisteret følger av § 8.

Til § 16

Krav om betaling av jegeravgift er ett av flere krav i kapittel fire som stilles til den som skal utøve jakt og fangst. *Første ledd første punktum* oppstiller et krav om at den som skal utøve jakt og fangst skal ha betalt jegeravgift etter § 9 for det aktuelle jaktåret. I *andre punktum* fremgår det at jaktåret regnes fra og med 1. april til og med 31. mars. Det vises til punkt 7.2.

Andre ledd stiller krav til jegeren om å kunne dokumentere at jegeravgiften for det aktuelle året er betalt. Jegeren skal ha dokumentasjon på betalt jegeravgift under jakt og fangst. Jegeren skal på forespørsel fra grunneier, noen som opptrer på grunneiers vegne eller jaktoppsynet fremvise dokumentasjon. I dag oppfylles kontrollplikten ved at en jeger viser frem gyldig jegeravgiftskort. Jegeravgiftskortet inneholder i dag en QR-kode som grunneier, noen som opptrer på grunneiers vegne eller jaktoppsynet kan lese av for å verifisere opplysningene i Jegerregisteret, inkludert at jegeravgiften er betalt.

Tredje ledd inneholder en forskriftshjemmel om jegeravgift. Det kan blant annet gis regler i forskrift om fritak fra betaling av jegeravgift og krav til hva som skal anses som gyldig dokumentasjon for betalt jegeravgift. Fritak fra betaling av jegeravgift er nærmere regulert i utøvelsesforskriften § 7, hvor det blant annet er gitt fritak for den som er under opplæring i jakt eller fangst.

Til § 17

Krav om alder er ett av flere krav i kapittel fire som stilles til den som skal utøve jakt og fangst. Paragrafen viderefører innholdet i deler av viltloven § 26 nr. 1. Paragrafen åpner for at Kongen kan gi regler i forskrift om aldersgrenser for å

utøve jakt og fangst. Aldersgrenser for jakt og fangst kan, som i dag, differensieres blant annet for jakt og fangst av småvilt og storvilt, og for bruk av ulike jaktvåpen. Det vises til punkt 7.3.

Til § 18

Paragrafen er ny og har ikke vært gjenstand for høring.

Paragrafen viderefører gjeldende praksis om at deltakere under jakt og fangst som ikke bruker jaktvåpen eller som er ansvarlige for feller, er fritatt fra krav om jegerprøve, registrering i Jegerregisteret, betaling av jegeravgift og aldersgrenser for jakt og fangst, jf. §§ 14 til 17. Paragrafen er tatt inn som følge av innspill i høringsrunden for å unngå uklarheter. Det vises til omtale i punkt 7.1.

Ved utøvelse av lisensfelling er det krav til registrering i Jegerregisteret, også for de som deltar som hundeførere uten våpen, se § 45.

Til § 19

Paragrafen gir Kongen adgang til å gi nærmere regler om rapportering til statistiske eller vitenskapelige formål i forbindelse med jakt eller fangst. Det vises til punkt 7.4. Paragrafen gjelder også for felling etter kapittel 8, se §§ 45 til 47.

Forskriftshjemmelen i *første ledd* har ingen avgrensning i hvem som kan pålegges å rapportere. Det legges til grunn at rapporteringsforpliktelser kan pålegges både jegere, grunneiere og tilbydere av jakt og fangst. Dette utelukker ikke at også andre som er tilknyttet utøvelse av jakt og fangst kan pålegges rapporteringsforpliktelser.

Det følger av bestemmelsen *bokstav a* at det kan gis regler om krav til rapportering av opplysninger til statistiske eller vitenskapelige formål i forbindelse med jakt og fangst og registrering av opplysningene. Dette innebærer at det kan fastsettes regler i forskrift om hva som skal rapporteres, frister for rapportering og på hvilken måte dette skal skje. Opplysninger kan for eksempel omfatte informasjon om jaktutbytte, viltarten, kjønn, alder og slaktevekt.

Etter *bokstav b* kan det gis regler om krav til innlevering av hele eller deler av vilt til formål som nevnt i bokstav a. Innlevering av vilt forutsetter at opplysningene ikke kan skaffes på andre måter.

Etter *bokstav c* kan det gis regler om tilleggsavgift til jegeravgiften det påfølgende jaktår ved manglende rapportering etter bokstav a eller manglende innlevering etter bokstav b. Tilleggsavgiften ligger nært opp til et overtredelsesgebyr, men

skiller seg fra overtredelsesgebyr ved at tilleggsavgiften er knyttet til jegeravgiften det påfølgende jaktåret. Det innebærer at dersom vedkommende velger å ikke betale jegeravgift det påfølgende jaktåret, faller kravet bort.

Andre ledd gjør det tydelig at fastsetting av tilleggsgebyr etter første ledd bokstav c ikke skal regnes som enkeltvedtak.

Til § 20

Paragrafen fastsetter en hjemmel for Kongen til å gi forskrift om kompetansekrav som skal være oppfylt før utøvelse av jakt, fangst eller sankning av fugleegg og dun. Det vises til punkt 7.5.

Det følger av paragrafen at det blant annet kan være krav om bestått skyteprøve for jakt på storvilt, og organiseringen av en slik prøve. Dersom det i fremtiden skulle bli aktuelt å tillate andre typer skytevåpen enn skytevåpen med ladning av krutt, jf. § 24, åpner bestemmelsen for å fastsette eventuelle andre kompetansekrav i tillegg til jegerprøven. Bestemmelsen er ikke avgrenset til ulike skyteprøver. Den åpner også for å gi forskrift om andre former for kompetansekrav, som for eksempel krav til kurs, eller bestått kvalifikasjonsprøve. Eksemplene er ikke ment å være uttømmende.

Til § 21

Paragrafen om forsvarlig jakt- og fangstutøvelse er ment å sikre at alle deler av jakt- og fangstutøvelsen skjer på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte, og slik at viltet ikke blir utsatt for unødige lidelser eller fare for unødige lidelser. Paragrafen viderefører, med noen justeringer, reglene i viltloven § 19 om human jakt. Forarbeider og praksis etter viltloven er dermed relevante tolkningsmomenter. Det vises til punkt 8.1.

Paragrafen oppstiller en aktsomhetsnorm som suppleres med øvrige reguleringer i lovverket og tilhørende forskrifter som gjelder utøvelsen av jakt og fangst. Forarbeidene til viltloven, blant annet Prop. 161 L (2012–2013) s. 5 til 7 som omtaler generelle krav til jakt, beskriver sentrale elementer i aktsomhetsnormen.

Med «viltet» menes her både det aktuelle individet det jaktes på og annet vilt som er i nærheten av og kan bli berørt av jaktutøvelsen. Samtidig skal utøvelsen ikke medføre fare for mennesker eller husdyr, eller skade på eiendom. Definisjonene av jakt og fangst i § 3 bokstav b og c viser hva som omfattes av «alle deler av jakt- og fangstutøvelsen».

Det er stor variasjon i jakt- og fangstsituasjoner på viltarter, jaktformer og i jegerens erfarings- og ferdighetsnivå. Det er utvilsomt jegeren som må håndtere dette, og som er ansvarlig for at hele jakt- og fangstforløpet utøves forsvarlig og innenfor dyrevelferdsmessig akseptable og sikre rammer.

Paragrafen oppstiller en terskel knyttet til hva som anses å være forsvarlig overfor viltet. Terskelen overskrides dersom jegeren utsetter viltet for *unødige* lidelser eller fare for *unødige* lidelser. Forsvarlighetsvurderingen må ta utgangspunkt i en konkret helhetsvurdering.

Den rettslige standarden for god jegerskikk, som bestemmelsen gir uttrykk for, er dynamisk, og innholdet utvikler seg med tiden. Rettspraksis gir en nærmere ramme for hva som anses å falle innenfor den til enhver tid gjeldende aktsomhetsnormen.

Alkohol og annen ruspåvirkning i forbindelse med jakt vil for eksempel ikke være forenlig med kravet til forsvarlig jaktutøvelse. Det gjelder både faren det kan medføre for viltet, andre jegere, andre personer og annen eiendom. For øvrig vil det heller ikke være forenlig med de kravene som stilles til håndtering av skytevåpen etter straffeloven § 188 om uforsiktig omgang med skytevåpen eller eksplosiver.

Paragrafen vil, som de øvrige utøvelsesreglene i kapittel 5, gjelde tilsvarende for felling i henhold til naturmangfoldloven § 18, jf. §§ 45 til 47 og nærmere omtale i punkt 11.

Til § 22

Paragrafen regulerer undersøkelses- og ettersøkningsplikten. Det vises til punkt 8.2.

Første ledd første punktum lovfester en generell undersøkelsesplikt for jegeren. Det følger av bestemmelsen at den som under jakt skyter mot vilt, skal forvise seg om viltet er truffet. Bestemmelsen viderefører innholdet i utøvelsesforskriften § 27 første ledd andre punktum, men er ikke avgrenset til å gjelde storvilt. Videre følger det av første ledd *andre punktum* at et såret vilt skal avlives så snart som mulig med lovlig jaktvåpen på en dyrevelferdsmessig forsvarlig og sikker måte. Selv om det er et mål om å avlive et såret vilt så raskt som mulig, må jegeren likevel gjøre dette innenfor forsvarlige rammer. Avlivingen skal gjennomføres med lovlig jaktvåpen. Hva som er lovlig jaktvåpen fremgår av § 24 med tilhørende forskriftsbestemmelser.

Etter *tredje punktum* kan Kongen gi forskrift om avliving av såret småvilt som fraviker kravet

om lovlig jaktvåpen. Forskriftshjemmelen er avgrenset til avlaving av småvilt. Regelen vil åpne for andre avlivingsmetoder, forutsatt at metoden er innenfor rammene av dyrevelferdslovens krav til avlaving skal skje på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte, se dyrevelferdsloven § 12.

Jegerens plikt til å foreta ettersøk gjelder generelt. Både småvilt og storvilt omfattes av ettersøksplikten. Bestemmelsen viderefører den forståelsen som er lagt til grunn over tid, og som i dag kan utledes av viltlovens forarbeider, viltloven § 19 og dyrevelferdsloven § 20. *Andre ledd første punktum* slår fast at jegeren har en generell ettersøksplikt. Dersom jegeren ved umiddelbar undersøkelse av og rundt skuddstedet verken finner dyret eller kan utelukke at det er truffet, skal jegeren starte et ettersøk. Med «jeger» menes her også jaktlag i de tilfellene hvor jegeren jakter sammen med andre i et jaktlag, jf. femte ledd. Med «ettersøk» menes søket som finner sted dersom man ikke finner det påskutte dyret gjennom den umiddelbare undersøkelsen på og rundt skuddstedet. Et påskutt dyr skal i utgangspunktet alltid anses som truffet. Det skal foretas et ettersøk dersom det ikke er mulig å konstatere at skuddet var et bomskudd. Ettersøk skal alltid iverksettes når man kan konstatere at skuddet traff viltet eller når man ikke kan utelukke at det kan ha blitt truffet. I den siste gruppen faller alle tilfeller hvor viltet fortsetter videre uten synlige tegn på at det er truffet, samtidig som jeger ikke har dokumentasjon for det motsatte. Hvor langt plikten til å drive ettersøk strekker seg i tid og rom, vil avhenge av hvilken viltart det dreier seg om, den konkrete jaktsituasjonen og om det finnes særbestemmelser som nærmere beskriver ettersøksplikten for den aktuelle viltarten. Av andre ledd *andre punktum* følger det at jegeren ikke skal jakte på nye dyr mens ettersøket pågår. Dette gjelder ettersøkssituasjoner av både såret småvilt og såret storvilt.

Tredje ledd inneholder særlige regler i forbindelse med ettersøk av hjortevilt, villsvin og muflon. Hjortevilt er en samlebetegnelse for viltartene elg, hjort, dåhjort, villrein og rådyr. *Tredje ledd første punktum* inneholder varslingsregler ved ettersøk av de nevnte viltartene. Jegeren skal varsle kommunen dersom viltet ikke blir funnet innen utgangen av dagen det ble såret. Dette er en lovfesting av tidsbegrensningen som følger av varslingsregelen i utøvelsesforskriften § 27 tredje ledd. Jegerens varslingsplikt er avgrenset til kommunen. Avgrensningen i varslingsplikten er imidlertid ikke til hinder for at jegeren varsler grunneier eller andre rettighetshavere av eget initiativ.

Tredje ledd andre punktum tydeliggjør sammenhengen mellom jegerens ettersøksplikt og kommunens myndighet i ettersøkssituasjoner. Jegeren skal vederlagsfritt gjennomføre ettersøket frem til dyret blir avlivet eller funnet dødt, eller kommunen beslutter at ettersøket skal avsluttes. Det vil si at plikten til å drive et ettersøk i utgangspunktet ikke er avgrenset i tid. Av tredje ledd *tredje punktum* følger det at kommunen kan beslutte å ta ledelsen av eller yte bistand ved slikt ettersøk, og beslutte at ettersøket avsluttes. Fra det tidspunktet kommunen beslutter å avslutte ettersøket, regnes ikke dyret lenger som såret under jaktutøvelse, jf. sjette ledd og § 55. Dyr som senere finnes dødt regnes som fallvilt og skal ikke belastes fastsatt kvote. Eiendomsretten til fallvilt er regulert i § 51. I de tilfellene hvor et ettersøk krysser en kommunegrense, vil den ansvarlige kommunen fortsatt være den kommunen hvor viltet ble såret.

Fjerde ledd inneholder særlige regler om varsling, gjennomføring og avslutning av ettersøk ved jakt på gaupe. Ettersøk ved jakt på gaupe skiller seg fra ettersøk av øvrig storvilt, siden gaupe er underlagt særlige varslingsregler ved ettersøk i utøvelsesforskriften § 27 andre ledd og rovviltforskriften § 17 andre ledd. *Fjerde ledd første punktum* lovfester at jegeren ved ettersøk av gaupe skal varsle statsforvalteren og nærmeste politimyndighet uten opphold. I tillegg skal kommunen varsles dersom den skadde gaupen ikke blir funnet innen utgangen av den dagen den ble såret. *Fjerde ledd andre punktum* sier at statsforvalteren avgjør den videre gjennomføringen og avslutningen av ettersøk av gaupe. Fra det tidspunktet statsforvalteren beslutter å avslutte ettersøket, regnes ikke dyret lenger som såret under jaktutøvelse, jf. § 55 andre ledd. Jegeren skal vederlagsfritt bistå forvaltnings- eller politimyndigheten i det videre ettersøket, jf. *tredje punktum*.

Femte ledd viser til at andre til fjerde ledd også gjelder for jaktlaget når jegeren deltar i et jaktlag. Dette bygger opp under det solidaritetsprinsippet som ligger til grunn innad i et jaktlag, og lovfester reglene som følger av utøvelsesforskriften § 27 første og tredje ledd.

Sjette ledd inneholder en regel om at et ettersøk i forbindelse med jaktutøvelse kan gå over til et offentlig ettersøk. Bestemmelsen tar utgangspunkt i at kommunen først må beslutte at jegerens ettersøk av såret hjortevilt, villsvin og muflon avsluttes. Etter at kommunen har besluttet å avslutte jegerens eller jaktlagets ettersøk etter tredje ledd, kan kommunen beslutte å starte søk etter dyret som et offentlig ettersøk. *Sjette ledd*

inneholder en henvisning til bestemmelsen om offentlig ettersøk, jf. § 55, for å tydeliggjøre denne overgangen. Offentlig ettersøk er ikke omfattet av jaktbegrepet slik dette er definert, se § 3 bokstav b. Det innebærer at offentlig ettersøk ikke er en del av selve jaktutøvelsen, noe som åpner for at kommunen i slike tilfeller kan beslutte å fravike enkelte av de ordinære utøvelsesreglene i loven for å bidra til et effektivt ettersøk, jf. § 55 fjerde ledd.

Forskriftshjemmelen i *syvende ledd* åpner for at Kongen kan gi regler om ettersøk, blant annet om jegerens og jaktlagets plikter ved ettersøk, om ettersøkets varighet og krav om ettersøkshund. Det vises til regler om ettersøk i utøvelsesforskriften kapittel 7 og 8.

Til § 23

Paragrafen viderefører, med enkelte mindre endringer, innholdet i viltloven § 34 om rett til å forfølge såret storvilt på andres grunn. Forarbeider og praksis etter viltloven er dermed relevante tolkningsmomenter. Det vises til punkt 8.3.

Forfølgingsretten følger av *første ledd første punktum*, der det fremgår at den som under jakt sårer storvilt, har rett til å forfølge og tilegne seg viltet også på grunn der andre enn jegeren har retten til jakt og fangst. Bestemmelsen presiserer at forfølgingsretten er knyttet til jaktutøvelse. Med storvilt menes storvilt med jakttid. Det gjelder elg, hjort, dåhjort, villrein, rådyr, villsvin, muflon og gaupe. Forfølgingsretten utløses av en ettersøkssituasjon, og adgangen til å forfølge såret vilt på andres grunn bidrar til å gjenfinne det sårete viltet raskere. Med «såret» menes at jegeren med sikkerhet må kunne konstatere at viltet er såret som følge av påskytingen for at forfølgingsretten kan benyttes. Forfølgingsretten innebærer i realiteten en innskrenkning i grunneierretten, jf. § 33. I en konkret ettersøkssituasjon hvor en jeger eller jaktlag ser at det sårete viltet forflytter seg ut av eget jaktfelt og over på andres grunn, må det vurderes om forfølgingsretten og varslingsplikten som følger ved bruk av forfølgingsretten, skal iverksettes.

Første ledd *andre punktum* slår fast at det er jegeren som har bevisbyrden for lovlig forfølging. I *tredje punktum* følger det at forfølgingsretten er avgrenset i tid, ved at den opphører ved utgangen av den dag viltet kom inn på andres grunn. Av *fjerde punktum* følger det at kommunen ved ettersøk etter § 22 tredje ledd kan beslutte å forlenge adgangen jegeren har til å forfølge viltet på andres grunn. Regelen tydeliggjør kommunens

rolle i ettersøkssituasjoner, og at en utvidelse av forfølgingsrettens tidsavgrensning kan besluttes dersom kommunen mener det er hensiktsmessig eller nødvendig for at jegeren eller jaktlaget kan oppnå et vellykket ettersøk. Bakgrunnen for regelen er at et ettersøk kan vare over lengre tid enn tidsbegrensningen etter tredje punktum, og ettersøket kan gjelde jaktfeltet til den ansvarlige jegeren eller jaktlaget og tilstøtende eiendommer.

I praksis vil det kunne være tilfeller hvor det sårete storviltet ikke gjenfinnes innen fristen som følger av forfølgingsretten. Kommunen kan da i forbindelse med ettersøket bestemme at jegeren eller jaktlaget skal bistå i det videre ettersøket frem til dyret blir avlivet, gjenfunnet dødt, eller frem til kommunen beslutter at ettersøket avsluttes. Kommunens beslutning i forbindelse med ettersøket kan innebære at forfølgingsretten forlenges i tid, men at det da skjer i forbindelse med det pågående ettersøket etter § 22 tredje ledd.

Andre ledd viderefører varslingsregelen som følger av viltloven § 34 andre ledd. Kommunen har en sentral rolle i ettersøk etter § 22 tredje ledd, og skal derfor varsles når jeger eller jaktlag tar i bruk forfølgingsretten. Siden forfølgingsretten i realiteten er en innskrenkning i grunneierretten, følger det at grunneier også skal varsles.

Tredje ledd viderefører reglene som følger av viltloven § 34 tredje ledd. Grunneieren har ikke rett til å jakte på eller fange vilt som forfølges etter reglene i første ledd, men kan likevel avlive viltet på forfølgerens vegne når dyrevelferdshensyn tilsier det. Bestemmelsen må ses i sammenheng med dyrevelferdsloven §§ 4 og 12.

Fjerde ledd viderefører reglene som følger av viltloven § 34 fjerde ledd. Det følger av *første punktum* at det er forbudt å løsne skudd i andres hage eller gårdstun under forfølging etter første ledd. Regelen bygger opp under kravet til forsvarlig jaktutøvelse, jf. § 21. Forbudet innebærer at hvis det sårede storviltet befinner seg i andres hage eller gårdstun, kan det ikke avlives av jeger eller jaktlag. I disse tilfellene må kommunen som viltmyndighet tilkalles. Kommunen må i slike tilfeller avslutte ettersøket og beslutte å overta ettersøket som et offentlig ettersøk, jf. § 55. Det vil gi kommunen adgang til å fravike enkelte av reglene i kapittel 5 om utøvelse av jakt og fangst, siden offentlig ettersøk ikke er omfattet av jaktbegrepet. Kommunen har ansvaret for å avlive det sårede storviltet innenfor rammene av dyrevelferdsloven § 12. *Andre punktum* er en objektiv erstatningsregel som slår fast at jegeren plikter å erstatte skade som forfølgningen påfører andres eiendom.

Til § 24

Paragrafen viderefører, med noen justeringer, reglene i viltloven § 20 om bruk av våpen under jakt. Forarbeider og praksis etter viltloven er dermed relevante tolkningsmomenter. Regelen er begrunnet i prinsippet om forsvarlig jaktutøvelse, se § 21. Det vises til punkt 8.4.

Paragrafen gjelder «jakt», jf. § 3 bokstav b. Det følger av *første ledd* at det er tillatt å bruke skytevåpen til jakt. Begrepet «skytevåpen» er foreslått å ha det samme innholdet som definisjonen i våpenlova § 2 nr. 2, jf. Prop. 165 L (2016–2017) s. 80. Bruk av skytevåpen vil etter loven her ikke begrenses til skytevåpen med ladning av krutt, slik regelen er i viltloven § 20. En eventuell fremtidig endring som omfatter andre skytevåpen, for eksempel luftgevær, fjær- eller gassdrevne våpen, bue eller armbrøst må i tilfelle fastsettes ved å endre forskriften om bruk av våpen, se utøvelsesforskriften § 15.

Begrepene «våpendeler» og «ammunisjon» må forstås på samme måte som definisjonene i våpenlova § 2 nr. 3 og § 2 nr. 4.

Det er en forutsetning for at skytevåpenet, våpendelene eller ammunisjonen kan tillates at det er egnet til å avlive viltet på en sikker og dyrevelferdsmessig forsvarlig måte. Hvilke skytevåpen som anses egnet til å avlive viltet på en sikker og dyrevelferdsmessig forsvarlig måte, må ses i lys av dyrevelferdslovens rammer. Dette innebærer blant annet at skytevåpenet og eventuelt tilhørende prosjektil må ha tilstrekkelig presisjon og drepeevne på den viltarten som skytevåpenet brukes på. Med ordlyden «sikker» menes hensynet til omgivelsene rundt, blant annet til mennesker, andre dyr og eiendom.

Vilkår for erverv av søknadspliktig skytevåpen, våpendeler og ammunisjon til jakt følger av våpenlova § 11.

Det følger av *andre ledd* at bruk av selvskudd er forbudt uten unntak. Selvskudd er en anordning som automatisk utløser et skudd fra et ladd våpen som går av ved berøring av tråder eller lignende som er koblet til avtrekkeren. Dette er en videreføring av viltloven § 20 tredje ledd første punktum.

Tredje ledd åpner for at Kongen i forskrift kan gi nærmere regler om hvilke skytevåpen og våpendeler og hva slags ammunisjon som er tillatt å bruke under jakt.

Til § 25

Paragrafen gjelder bruk av feller til fangst. Paragrafen viderefører innholdet i viltloven § 24 med noen justeringer. Forarbeider og praksis etter viltloven er dermed relevante tolkningsmomenter. Det vises til punkt 8.5.

Utgangspunktet følger av *første ledd*, og er at bruk av feller er forbudt med mindre annet følger av lov eller forskrift. Bestemmelsen bygger på innholdet i viltloven § 24 første ledd første punktum, men uttrykket «feller» er nytt. Innholdet i begrepet «feller» må ses i sammenheng med opplistingen av ulike tillatte feller i utøvelsesforskriften § 31, jf. forskriften vedlegg 1. Uttrykket er et samlebegrep som blant annet omfatter slagfeller, snarer, båser og bur.

Etter *andre ledd* kan Kongen gi forskrift om bruk av feller. Bestemmelsen erstatter viltloven § 24 andre ledd. Forskriftshjemmelen er tydeligere enn tilsvarende regel i viltloven, og noe mer detaljert. Forskriften kan etter lovens ordlyd gjelde bruken av feller, hvilke arter som kan tillates fanget i feller, hvilke feller som er tillatt, krav om merking og tilsyn, håndtering av fanget vilt, fjerning av ulovlige feller og typegodkjenning av feller. I tillegg kan det gis regler om organisering av en godkjenningsordning, inkludert fastsetting av gebyr for godkjenning. Det legges til grunn at nye feller utvikles, testes og dokumenteres for produsentens regning, og at det bare er selve godkjenningsprosedyren hos myndighetene som det kan kreves gebyr for. Det er nytt i bestemmelsen at det i forskrift kan fastsettes regler om organiseringen av en godkjenningsordning.

Etter *tredje ledd* kan det gis forskrift om skytevåpen, ammunisjon eller andre metoder som kan brukes ved avliving av levende fanget vilt. Krav til skytevåpen og ammunisjon må ses i sammenheng med § 24 om jaktvåpen og ammunisjon. Begrepet «andre metoder» innebærer at det også kan gis forskriftsbestemmelser om andre metoder for avliving av levende fanget vilt. Det er en forutsetning at avlivingsmetodene for levende fanget vilt er dyrevelferdsmessig forsvarlige.

Til § 26

Paragrafen regulerer bruk av synlig lys og særskilte siktemidler. Det vises til punkt 8.6.

Første ledd første punktum slår fast at «bruk av lyskilder som gir synlig lys under jakt og fangst er forbudt, med mindre annet følger av eller i medhold av lov.» «[L]yskilder som gir synlig lys» vil typisk omfatte ildslys (fakler og bål), elektrisk lys

(lommelykter, lyskastere, hodelykter med videre), synlig laser og lys som stammer fra en kjemisk reaksjon (for eksempel lysstaver eller lignende). Dette gjelder både bevegelige lyskilder og fastmonterte lyskilder med jakt- eller fangstformål.

Lys som stammer fra naturen i form av direkte eller indirekte lys fra solen eller månen omfattes ikke. Det samme gjelder lys fra bebyggelse, lys fra gatelykter ved veier eller lignende, siden dette er forhold som jegeren ikke kan påvirke. Slikt lys er heller ikke satt opp i forbindelse med jakten eller med jakt som formål. Ulike typer rødpunktsikter, elektroniske avstandsmålere og optiske siktekorn eller -skinner, omfattes heller ikke av forbudet. Begrepet «lyskilder som gir synlig lys» samsvarer godt med kategorien i Bernkonvensjonen vedlegg IV om «kunstige lyskilder» (artificial light sources) og med kategorien om «innretninger for å belyse byttet» (devices for illuminating targets), og er ment å dekke begge kategoriene.

Første ledd *andre punktum* innebærer et forbud mot «bruk av restlysfosterkende og termiske siktemidler, og andre siktemidler med teknologi som har til formål å lyse opp eller forbedre synligheten av omgivelsene eller viltet for jegeren.» Kategorien «restlysfosterkende og termiske siktemidler» innebærer at ulike teknologier omfattes av forbudet. Fosforbaserte lysfosterkningstuber forsterker synlig og nær-infrarødt lys, slik at dårlig opplyste omgivelser kan sees i mørket gjennom et sikte. Denne type nattoptikk er ikke egnet til bruk på dagtid, siden de kan bli ødelagt ved eksponering av sterkt lys. Digitale restlysfosterkere benytter lysfølsomme bildebrikker som omdanner restlys eller infrarødt (IR) lys til elektroniske signaler som gir digitale bilder på en skjerm. Slik teknologi omfattes også av forbudet i andre punktum. Digitale termiske siktemidler (bildeomvendere) benytter sensorer som omdanner varmeutstråling fra omgivelsene til digitale bilder. Enkelte digitale siktemidler har både restlysfosterkende og termiske egenskaper i samme enhet. Siktemidler med slik teknologi kan monteres direkte på jaktvåpen.

Det er også modeller som gjennom enkle festebraketter kan monteres på konvensjonelle optiske kikkertsikter, enten i bakkant eller i forkant. Disse alternativene omfattes også av forbudet, uansett om innretningen er en del av siktemiddelet eller om det kan monteres på et konvensjonelt optisk kikkertsikte.

Andre punktum slår også fast at siktemidler med ny teknologi som innehar tilsvarende egenskaper som restlysfosterkende og termiske siktemidler, omfattes av forbudet. Det fremgår derfor

av siste del av andre punktum at andre siktemidler med teknologi som har til formål å lyse opp eller forbedre synligheten av omgivelsene eller viltet for jegeren også er forbudt.

Forbudet i andre punktum avgrenses mot konvensjonelle optiske kikkertsikter.

I *andre ledd* fremgår det at Kongen kan gi forskrift om unntak fra forbudet etter første ledd og stille krav om varsling og rapportering. Unntakene kan blant annet omhandle vilkår knyttet til viltarter, jakt- og fangstformer og avgrensninger i tid, sted eller terreng. Bestemmelsen åpner for at gjeldende unntak som følger av viltloven § 20 tredje ledd andre punktum bokstav a til d kan flyttes til forskrift. I tillegg vil bestemmelsen gi hjemmel for gjeldende varslingsregler som fremkommer av viltloven § 20 fjerde ledd og rapporteringskravene som følger av utøvelsesforskriften § 29a. Forskriftshjemmelen åpner for at det også kan fastsettes nye unntak fra forbudet etter første ledd i fremtiden, forutsatt at unntaket er i tråd med kriteriene som oppstilles av Bernkonvensjonen artikkel 9.

Til § 27

Paragrafen regulerer jakthundtrening og bruk av hund under jakt. Det vises til punkt 8.7. Hundeloven inneholder enkelte regler knyttet til jakthundtrening. Dette gjelder blant annet krav om samtykke fra grunneier og regler om unntak fra båndtvang ved jakthundtrening. Paragrafen må videre ses i sammenheng med hundelovens regler.

Første ledd slår fast at jakthundtrening og bruk av hund under er tillatt, med mindre annet følger av eller i medhold av lov. Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende rett, men gjør det tydeligere at jakthundtrening og bruk av hund under jakt i utgangspunktet er tillatt. At bestemmelsen også gjelder for jakthundtrening innebærer en utvidelse sammenlignet med viltloven § 23, som kun regulerer bruk av hund «under jakt».

Andre ledd oppstiller en aktsomhetsnorm, og pålegger hundefører en plikt til å påse at bruken av hund under jakthundtrening og jakt skjer på en aktsom måte. I likhet med de øvrige utøvelsesreglene i kapittel 5, bygger § 27 opp under regelen i § 21 om forsvarlig jakt- og fangstutøvelse. Andre ledd er til dels overlappende med hundeloven § 3 første ledd bokstav a. Hundeloven § 9 andre og tredje ledd inneholder også aktsomhetskrav knyttet til bruk av løs hund der det er gitt unntak fra sikringsreglene. For å tydeliggjøre hundeførerens ansvar når hund brukes under jakt eller i jakthundtrening, inneholder bestemmelsen en hen-

visning til de relevante aktsomhetsbestemmelsene i hundeloven.

Kravet til aktsom bruk av hund under jakt og jakthundtrening må også ses i sammenheng med naturmangfoldloven § 15 første ledd om at unødig skade, lidelse og jaging av viltlevende dyr skal unngås. Dyrevelferdsloven § 3 fastsetter et generelt utgangspunkt om at dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger. Denne bestemmelsen gjelder for viltet, men også for jakthunden. Videre følger det av dyrevelferdsloven § 20 at jakt skal utøves på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte – noe som også oppstiller en rettslig ramme for aktsomhetsvurderingen og hvordan hunden kan brukes under jakt. Dyrevelferdsloven § 26 vil være relevant for måten jakthundtrening kan skje på etter andre ledd. Dyrevelferdsloven oppstiller relevante rammer for bruk av hund til jakt og jakthundtrening, og det fremgår av andre ledd at bruk av hund under jakt og jakthundtrening må skje i samsvar med dyrevelferdsloven.

Det er stor variasjon av jakthunder når det gjelder raser, funksjonsmåter og jaktegenskaper som har betydning for bruk av hund under jakt og jakthundtrening og hensynet til viltet som hunden brukes på. Forskriftshjemmelen i *tredje ledd* åpner for en viss fleksibilitet i adgangen til å fastsette nærmere regler ved behov. Etter *bokstav a* fremgår det at Kongen kan gi forskrift om til hvilke tider jakthundtrening og jakt med hund kan foregå. Bestemmelsen gjelder for alle typer jakthunder. Etter *bokstav b* kan Kongen gi forskrift om begrensninger og vilkår for jakthundtrening og bruk av hund under jakt. Bestemmelsen åpner for at det blant annet kan gis regler om hundens funksjonsmåte, herunder krav til boghøyde og egenskaper, antall hunder som kan benyttes, og om gjennomført og godkjent aversjonskurs mot for eksempel sau. Det fremgår av *bokstav c* at Kongen kan gi forskrift om forbud mot bruk av hund med bestemte funksjonsmåter eller særlige egenskaper til jakthundtrening og jakt. Bestemmelsen gir hjemmel for at det i forskrift kan videreføres et forbud mot bruk av blant annet løs, på drevet halssende hund. Begrepet «særlige egenskaper» åpner også for at det i forskrift kan innføres forbud mot såkalt skarpe hunder under jakt og jakthundtrening der hensikten er at hunden ved bitt holder, skader eller dreper vilt. *Bokstav d* slår fast at Kongen kan gi forskrift om krav til ettersøksekvipasjer og om krav om tilgang til godkjent ettersøkshund. Det åpner for at det i forskrift blant annet kan settes ulike kompetansekrav til ettersøksekvipasjer som brukes til ettersøk i forbin-

delse med jakt, og ettersøksekvipasjer som skal brukes til offentlige ettersøk. Dette kan innebære både krav til utdanning, godkjenning og registrering av ettersøksekvipasjer. Det fremgår av *bokstav e* at Kongen kan gi forskrift om trening av hund for jakthundprøver til jakt. Bestemmelsen åpner for at det blant annet kan gis regler om at trening av hund på vilt i fangenskap ikke er tillatt. Forskriftshjemmelen må ses i sammenheng med, og avgrenses mot, reglene i hundeloven §§ 8 og 9 om jakthundtrening. Regler om sikring av hund, opptak av løs hund, avliving av hund, reaksjoner mot hundeholderen med videre følger for øvrig av hundeloven.

Til § 28

Paragrafen regulerer forhold og situasjoner der det under jakt er forbudt å løsne skudd. Det vises til punkt 8.8. Formålet med paragrafen er å ivareta sikkerhetsmessige hensyn ved jaktutøvelsen. Paragrafen er avgrenset til å gjelde «under jakt», jf. § 3 bokstav b.

Første punktum slår fast at det er forbudt under jakt å løsne skudd på eller over offentlig vei eller jernbane, eller fra luftfartøy eller motorkjøretøy. Innholdet i begrepet offentlig vei følger av veglova § 1, og innholdet i begrepet jernbane følger av jernbanelova § 1. Private veier er ikke omfattet av bestemmelsen. I første punktum videreføres forbudet i viltloven § 21 første ledd bokstav a og d. Videreføringen innebærer at forarbeider og praksis etter disse bestemmelsene vil gjelde også etter den nye bestemmelsen. Definisjonen av «luftfartøy» etter lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 2-1 er et «sivilt luftfartøy». Begrepet «luftfartøy» må ses i lys av luftfartsloven med tilhørende forskrifter, samt en språklig forståelse av hva som naturlig ligger i dette begrepet. Det innebærer blant annet at begrepet omfatter motorisert fly, seilfly, helikopter, varmluftballong, luftskip, hangglider og paraglider. Det er for øvrig ikke et krav om at luftfartøyet må ha motor eller at det må ha fører, se luftfartsloven § 15-1. Droner er regnet som luftfartøy i henhold til luftfartsloven med tilhørende forskrifter. Bruk av droner i forbindelse med jakt- og fangstutøvelse er forbudt. Begrepet «motorkjøretøy» må ses i sammenheng med definisjonsbestemmelsen i lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (vegtrafikkloven) § 2, der det fremgår at «Med kjøretøy forstås innretning som er bestemt til å kjøre på bakken uten skinner. Med motorvogn forstås kjøretøy som blir drevet fram med motor».

I *andre punktum* åpnes det for at Kongen kan gi forskrift om unntak fra forbudet mot å løsne skudd under jakt fra motorkjøretøy for personer med nedsatt bevegelsesevne. Med nedsatt bevegelsesevne menes her at jegeren er avhengig av rullestol for å kunne forflytte seg. En eventuell forskrift må vurderes innenfor rammene av motorisert ferdsel i utmark, jf. lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven).

Til § 29

Paragrafen oppstiller forbud mot bruk av luftfartøy, motorkjøretøy og motorfartøy under jakt. Paragrafen er avgrenset til å gjelde «under jakt», jf. § 3 bokstav b. Det vises til punkt 8.9.

Første ledd bokstav a og b viderefører forbudet i viltloven § 21 første ledd bokstav b og c, og forarbeider og praksis etter disse bestemmelsene gjelder også etter den nye bestemmelsen.

Første ledd bokstav a slår fast at det er forbudt under jakt å bruke luftfartøy eller motorkjøretøy til forfølgning av vilt eller til avledning av viltets oppmerksomhet fra jegeren. Det vil for eksempel være forbudt å la en bilmotor stå på tomgang for å forstyrre viltet. Hva som menes med luftfartøy og motorkjøretøy er omtalt i merknaden til § 28 over.

Første ledd bokstav b slår fast at det er forbudt under jakt å bruke luftfartøy eller motorkjøretøy utenfor vei til lokalisering av vilt. Forbudet rammer både jegeren selv og andre som deltar i jaktutøvelsen.

Etter *første ledd bokstav c* er det forbudt under jakt å bruke fartøy med motor innen en avstand på to kilometer fra land. Bestemmelsen gjelder både i sjø og ferskvann, jf. uttrykket «avstand av to kilometer fra land». Avstandsbegrensningen gjelder også holmer og skjær. *Første ledd bokstav c* viderefører forbudet i viltloven § 21 andre ledd første punktum. Det stilles ikke krav om at fartøyet må være «drevet» av motor. Det er tilstrekkelig at fartøyet har motor. Hensynet til effektiv håndheving av bestemmelsen tilsier også at for eksempel bruk av årer i en motorbåt er omfattet, selv om påhengsmotoren er vippet opp og bensinlangen frakoblet.

Andre ledd inneholder en regel som gir unntak fra forbudet i bokstav c, og åpner for bruk av motorisert fartøy i forbindelse med ettersøk av fugl i sjø. Forutsetningen for bruk av motorisert fartøy i en slik ettersøkssituasjon, er at fartøyets hastighet ikke overstiger 5 knop. *Andre ledd* viderefører særregelen i viltloven § 21 andre ledd andre og tredje punktum. Bestemmelsen gjelder

for ettersøk av «fugl». Det vil si at bestemmelsen ikke er avgrenset til kun å gjelde sjøfugl, siden begrepet sjøfugl ikke er et entydig begrep. Hensynet til et effektivt og raskt ettersøk på sjøen vil være like viktig uavhengig av hvilken kategori fuglen anses å falle inn under. Forbudet gjelder i «sjø». Det vil si både i saltvann og i innsjøer. Bestemmelsen må ses i sammenheng med ettersøksplikten som følger av § 22. Av andre ledd andre punktum følger det at jegeren har bevisbyrden for lovlig bruk. Det vil si at jegeren må kunne bevise at bruken av motorfartøyet skjer i forbindelse med en ettersøkssituasjon. Jegeren skal snarest varsle politiet og kommunen om bruk av motor under ettersøket. Varsling til politiet og kommunen om bruk av motor under ettersøk bør som hovedregel skje før ettersøket starter.

Til § 30

Paragrafen er en forskriftshjemmel, og er i stor grad en videreføring av viltloven § 26 nr. 8. Forarbeider og praksis etter viltloven er dermed relevante tolkningsmomenter. Det vises til punkt 12.10.

Føring og bruk av åte er i utgangspunktet tillatt etter loven her. Paragrafen åpner for at det kan gis nærmere regler om adgangen til å legge ut åte eller til å føre vilt i forbindelse med jakt og fangst av vilt eller for andre særlige formål. Slike regler kan blant annet være forbud mot bruk av åte og føring i visse tilfeller, krav om aktsom bruk av åte og om rydding av benyttede føringplasser. Med «særlige formål» menes blant annet fotografering, observasjon eller andre aktverdige formål. Opplysningen er ikke uttømmende.

Til § 31

Paragrafen regulerer forbudet mot bruk av kjemikalier eller gift ved jakt og fangst. Det vises til punkt 8.10. Paragrafen viderefører i hovedsak viltloven § 25.

Første ledd oppstiller et forbud mot bruk av kjemikalier eller gift ved jakt og fangst. Bestemmelsen innebærer at det ikke er adgang til å bruke gift eller åte som inneholder gift eller bedøvelsesmiddel. Bestemmelsen viderefører gjeldende rett, med enkelte endringer. Forbudet gjelder direkte ved jakt og fangst i tråd med definisjonene i § 3, og ved ulike former for felling gjennom henvisninger, jf. § 45 andre ledd, § 46 første ledd og § 47 første ledd. Det er ikke adgang til å gjøre unntak fra forbudet ved jakt og fangst, unntatt ved bruk til medikamentell immobilisering, jf. andre

ledd. Ved felling etter kapittel 8, er det på visse vilkår adgang til å gjøre unntak fra forbudet. Bruk av gift eller kjemikalier ved avlivning av dyr må uansett vurderes i henhold til dyrevelferdslovens bestemmelser, slik som §§ 3, 12 og 20.

Andre ledd inneholder en forskriftshjemmel for Kongen til å gi forskrift om bruk av kjemikalier og gift i forbindelse med såkalt medikamentell immobilisering (bedøving) av vilt. Medikamentell immobilisering kan unntaksvis være aktuelt ved behov for avliving av vilt i tettbygde strøk, der bruk av tillatte jaktvåpen anses uforsvarlig.

Til § 32

Paragrafen omhandler forbud mot bestemte jakt- og fangstmetoder. Det vises til punkt 8.11.

Første ledd fastsetter et forbud mot bruk av en rekke metoder under jakt og fangst. Bestemmelsen gjennomfører forbud mot metoder som er forbudt etter Bernkonvensjonen artikkel 8, jf. vedlegg IV. Første ledd lister opp forbudte metoder som ikke allerede er gjennomført eller kun er delvis gjennomført i lov eller forskrift.

Første ledd *bokstav a* fastsetter et forbud mot bruk av båndopptaker eller lignende for avspilling av lokkelyder. Lokkelyder er opptak eller imitasjon av lyder fra vilt som brukes for å lokke til seg viltet. Forbudet omfatter tekniske eller elektroniske innretninger som spiller av lyder som kan brukes til å lokke vilt, og omfatter båndavspillere, opptak på mobiltelefon, apper, CD-spillere og alle andre former for opptak og avspilling av lokkelyder. Det omfatter ikke bruk av egen stemme, fløyte eller lignende som lager lokkelyder på stedet og ikke spilles av.

I bestemmelsen *bokstav b* til *bokstav i* fremgår det forbud mot bruk av elektriske innretninger konstruert for å drepe eller lamme, speil eller andre blendende innretninger, gass eller utrøyking, sprengstoff, nett, kroker, lim og levende dyr som lokkedyr.

Forbudene mot lim, kroker og nett viderefører forbudet mot bruk av fangstredskaper i viltloven § 24. Bruk av limfeller ved jakt og fangst vil også omfattes av forbudet mot bruk av feller i § 25.

Etter *andre ledd* kan Kongen gi forskrift om å tillate og regulere bruk av metoder angitt i første ledd bokstav a og f. Eventuelle forskrifter som hjemles i bestemmelsen må være i tråd med Bernkonvensjonen artikkel 9, som på visse vilkår tillater at det gjøres unntak fra forbudene i vedlegg IV.

Etter tredje ledd kan Kongen gi forskrift om forbud mot ikke-selektive metoder for jakt og fangst eller metoder for jakt og fangst som kan

forårsake at den lokale bestanden av en viltart forsvinner eller forstyrres alvorlig. Formuleringen er lik Bernkonvensjonen artikkel 8 og underbygger at konvensjonen oppstiller minimumsforpliktelser. Med ikke-selektive metoder menes metoder for jakt og fangst som ikke kan målrettes tilstrekkelig presist til jakt eller fangst på bestemte arter eller individuelle dyr. Eksempelvis vil metoder som legger til rette for stor-skala jakt og fangst, eller metoder som på andre måter risikerer å ramme arter vilkårlig, kunne omfattes av et slik forbud.

Til § 33

Paragrafen viderefører viltloven § 27 og hovedregelen om grunneiers enerett til jakt og fangst. Forarbeider og praksis etter viltloven er dermed relevante tolkningsmomenter. Det vises til punkt 9.1.

Ordlyden «med mindre annet følger av eller i medhold av lov» må forstås på samme måte som «innskrenkninger» etter viltloven § 27. Eksempler på regler som begrenser grunneiers enerett er forfølgingsretten etter § 23, § 34 om rekkevidden av grunneiers enerett til jakt og fangst og § 35 om grunneiers adgang til å overlate retten til jakt og fangst. Begrensninger kan også følge av andre lover eller forskrifter, for eksempel matloven § 23 første ledd. Annet regelverk kan ha avvikende eller supplerende bestemmelser knyttet til retten til jakt og fangst, se for eksempel fjellova kapittel XI, bygdeallmeningsloven kapittel 7 og Finnmarksloven §§ 25 til 27.

Til § 34

Paragrafen samler og viderefører innholdet i viltloven §§ 32 og 33, med enkelte endringer. Forarbeider og praksis etter viltloven er dermed relevante tolkningsmomenter. Det vises til punkt 9.2.

Etter *første ledd* går grunneiers rett til jakt og fangst i elver og innsjøer så langt som eiendomsretten. Bestemmelsen viderefører viltloven § 32 første ledd, med språklige endringer. Hvordan eiendomsretten trekkes mot elv og innsjø er regulert i lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) og lov 15. mars 1940 nr. 3 om vassdragene (vassdragsloven).

I henhold til *andre ledd første punktum* går grunneiers rett til jakt og fangst mot hav og fjord så langt som landet til enhver tid ligger tørt. Bestemmelsen viderefører viltloven § 32 andre punktum. Dette innebærer et utgangspunkt om at grensen for jaktrett varierer med flo og fjære, uavhengig av hvor langt eiendomsretten går. Utenfor grensen for grunneiers rett til jakt og fangst, har

allmennheten rett til jakt og fangst med de begrensninger som ellers følger av lov eller forskrift gitt i medhold av lov, jf. andre ledd *andre punktum*. Regelen viderefører innholdet i viltloven § 32 tredje punktum. Retten til jakt og fangst mot hav og fjord, så langt som landet til enhver tid ligger tørt, er ikke lenger begrenset til å gjelde norske statsborgere eller personer som det siste året har vært og fortsatt er bosatt i Norge. Dette markeres ved ordlyden «allmennheten». Andre ledd *tredje punktum* fastsetter at andre punktum også gjelder på grunner og skjær som er overskylt ved alminnelig høyvann, med mindre retten til jakt og fangst fra gammelt av ligger til noens eiendom som kobbeveide. Med kobbeveide forstås sel- eller kobbeskjær som fra gammelt av ligger til en bestemt eiendom. Bestemmelsen tilsvarende regelen i viltloven § 32 tredje punktum, men med språklige endringer.

Etter *tredje ledd første punktum* har eieren av en vei ikke rett til jakt og fangst på veien, med mindre eieren også eier den tilstøtende eiendommen. Dersom grunneier eier grunnen på begge sider av en vei, har grunneier også rett til jakt og fangst på veien selv om veien eies av andre, jf. *andre punktum*. Hvis en vei danner grensen mellom grunn som tilhører forskjellige grunneiere og ingen av disse eier veien, har hver av grunneierne rett til jakt og fangst på veien, jf. *tredje punktum*. Bestemmelsen viderefører viltloven § 33 første ledd, men med språklige endringer. Veibegrepet skal forstås på samme måte som i veglova § 1 andre ledd, jf. Ot.prp. nr. 53 (1961–62) s. 56.

Det følger av *fjerde ledd* at tredje ledd gjelder tilsvarende for jernbane, rørgate, gate for kraftledning og lignende anlegg. Med rørgate forstås en åpen «gate» i skog og mark som brukes til å føre rørledninger for vann til kraftstasjoner eller vannforsyninger. Bestemmelsen viderefører viltloven § 33 andre ledd, jf. første ledd.

Til § 35

Paragrafen regulerer grunneiers adgang til å overlate retten til jakt og fangst, og må ses i sammenheng med grunneiers enerett til jakt og fangst i § 33. Paragrafen viderefører deler av viltloven § 28 og § 41 første ledd, med enkelte endringer. Forarbeider og praksis etter viltloven er dermed relevante tolkningsmomenter. Det vises til punkt 9.3.

Dersom grunneieren overlater bruken av sin eiendom til andre, skal brukeren ha jaktretten med mindre annet er avtalt, jf. *første ledd*. Bestemmelsen er en videreføring av viltloven § 28 første ledd første punktum. Bestemmelsen regulerer det

forhold at en eiendom blir overlatt til noens besittelse og til total bruk, typisk ved forpaktning, jf. Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 58. Bestemmelsen gjelder også utleie av hus med grunn og bortfeste etter tomtefesteloven, forutsatt at eiendommens totale bruk er overlatt til en leietaker eller fester.

Etter *andre ledd* kan retten til jakt og fangst ikke skilles fra eiendommen for lengre tid enn ti år om gangen. Bestemmelsen viderefører regelen i viltloven § 28 andre ledd første punktum. Det er ikke anledning til å selge jaktretten separat fra eiendommen. Bestemmelsen gjelder situasjoner der jaktretten er etablert som en partiell bruksrett, for eksempel der bare jaktretten leies ut til andre. En avtale som skiller jaktretten fra eiendommen for en lengre periode enn ti år er ikke gyldig mellom partene, jf. HR-2018-1782-A.

Det følger av *tredje ledd* at første og andre ledd ikke gjelder der jordskifteretten ved jordskifte har bestemt noe annet, jf. jordskiftelova kapittel 3. Bestemmelsen viser til at andre ordninger kan være bestemt av jordskifteretten. Bestemmelsen peker tilbake på både situasjoner nevnt i første ledd og i andre ledd.

Fjerde ledd første punktum regulerer fremleie av retten til jakt og fangst. Med fremleie menes at en leietaker av en jaktrett leier ut hele eller deler av jaktretten til en tredjeperson. Det er ikke anledning til fremleie uten samtykke fra grunneieren. *Andre punktum* gir Kongen adgang til å fastsette forbud mot fremleie i forskrift. Bestemmelsen er en videreføring av viltloven § 28 fjerde og femte ledd med språklige endringer.

Femte ledd fastsetter at den som stiller jakt og fangst til rådighet for en annen, plikter å forvise seg om og er selv ansvarlig for at vedkommende har betalt jegeravgift. Med stille «til rådighet» menes å gjøre noe tilgjengelig til andres bruk uavhengig av om det betales vederlag eller ikke. Bestemmelsen viderefører innholdet i viltloven § 41 første ledd.

Sjette ledd fastsetter at dersom grunneier overlater retten til jakt og fangst til andre enn den som bruker grunnen, er også grunneier ansvarlig for å dekke skade som jakt og fangst påfører brukeren. Dette innebærer at grunneieren og jegeren er solidarisk ansvarlige for å dekke kostnader ved skade som følger av jakt og fangst. Et solidaransvar er en ansvarsform som innebærer at to eller flere «debitorer» er ansvarlig for å dekke samme kostnad, og «kreditor» kan kreve hver og en av dem for hele beløpet. Bestemmelsen viderefører viltloven § 28 sjette ledd med språklige endringer som har til hensikt å tydeliggjøre innholdet i bestemmelsen.

Til § 36

Paragrafen regulerer jakt og fangst i sameie mellom eiendommer. Paragrafen viderefører deler av viltloven § 29, med enkelte endringer. Forarbeider og praksis etter viltloven er dermed relevante tolkningsmomenter. Det vises til punkt 9.4.

Første ledd gjelder sameier mellom eiendommer, såkalte realsameier. Dette er tydeliggjort i ordlyden ved at uttrykket «sameie mellom eiendommer» er brukt, og at første ledd henviser til § 33 som fastsetter hovedregelen om grunneiers enerett til jakt og fangst. Uttrykket «mellom eiendommer» er også i andre sammenhenger brukt for å få frem at bestemmelsene gjelder realsameie, blant annet i jordskiftelova kapittel 3. Begrepet er godt innarbeidet innen tingsretten.

Andre ledd inneholder et unntak fra første ledd og hovedregelen om grunneiers enerett til jakt og fangst. Der det er uklart hvem som er grunneiere i et realsameie, fordi eiendoms- eller bruksretten til skog, beite, slått eller grunn tilhører flere eiendommer, har alle eiendommene som har slik bruksrett, også en rett til jakt og fangst. Bestemmelsen bygger på lang tids festnede rettsoppfatninger, blant annet en rekke avgjørelser i Høyesterett, og det tas sikte på å lovfeste denne praksisen.

Unntaksregelen gjelder ikke for enhver type bruksrett. Opplistingen av hvilke typer bruksretter som er aktuelle samsvarer med opplistingen i viltloven § 29 første ledd, men uttrykket «havnegang» er endret til å gjelde rett til beite. Dette er kun en språklig endring.

Tredje ledd fastslår at jakt og fangst på eiendommer som nevnt i andre ledd bare kan utøves av én person om gangen for hver eiendom som har slik rett. Regelen kan bidra til at utøvere av jakt og fangst samordner seg. Bestemmelsen må også ses i lys av sikkerhetshensyn.

Det følger av *fjerde ledd* at andre og tredje ledd ikke gjelder der annet følger av avtale eller annet rettsgrunnlag. Reglene i sameieloven legger til rette for at rettighetshaverne selv kan regulere bruken der det er nødvendig. Ved eventuell tvist eller uklarhet har rettighetshaverne også mulighet til å kreve sak for jordskifteretten for å fastslå rettigheter eller ordne bruken.

Til § 37

Paragrafen viderefører innholdet viltloven § 31 første ledd første punktum og andre ledd om rett til småviltjakt og fangst på statens grunn som ikke omfattes av fjellova, med enkelte språklige endringer. Forarbeider og praksis etter viltloven

er dermed relevante tolkningsmomenter. Det vises til punkt 9.5.

Etter *første ledd* er småviltjakt og fangst på de delene av statens grunn som ikke omfattes av fjellova tillatt for norske statsborgere og for alle som det siste året har vært og fortsatt er bosatt i Norge. Forutsetningen er at jegeren på forhånd har løst jaktkort og betalt vederlag. Tilsvarende krav om statsborgerskap og bosted etter fjellova § 23 ble vurdert av EFTAs overvåkingsorgan i 2009 i forbindelse med flere klagesaker. Det ble da lagt til grunn at disse kravene ikke bryter med EØS-avtalen artikkel 36 om tjenester.

Etter *andre ledd* kan Kongen gi forskrift om jakt og fangst på statens grunn som ikke omfattes av fjellova, blant annet om lavere vederlag og fortrinnsrett til jakt og fangst for fast bosatte i kommunen og om utlendingers adgang til jakt og fangst. Bestemmelsen gjelder for all jakt og fangst, og er ikke avgrenset til småviltjakt og fangst.

Til § 38

Paragrafen viderefører innholdet i viltloven § 31 første ledd andre punktum. Det vises til punkt 9.6.

Det følger av paragrafen at reindriftsloven § 26 gjelder i forbindelse med reindriftsamenes rett til jakt og fangst ved lovlig utøvelse av reindrift. Paragrafen er en ren henvisningsbestemmelse. Se reindriftsloven § 26, jf. Ot.prp. nr. 25 (2006–2007) og NOU 2001: 35 *Forslag til endringer i reindriftsloven*.

Til § 39

Paragrafen viderefører innholdet i viltloven § 45, med endringer. Forarbeider og praksis etter viltloven er dermed relevante tolkningsmomenter. Det vises til punkt 9.7.

Etter *første ledd første punktum* er ferdsel med skytevåpen eller feller forbudt på eiendommer der jegeren selv ikke har rett til jakt og fangst. Med «eiendom» menes alle arealer hvor det kan drives jakt og fangst. Regelen er ikke begrenset til utmark. Begrepet «jeger» omfatter den som driver med jakt eller fangst.

Første punktum gjelder ikke nødvendig ferdsel til eller fra et sted hvor jegeren lovlig kan benytte skytevåpen eller feller, jf. *andre punktum*. Det er tilstrekkelig at jegeren har et behov for å ferdes med våpen eller felle på eiendommen, eksempelvis der det er nødvendig å krysse en annens eiendom for å komme til den aktuelle eiendommen der man har en rett til å drive jakt og

fangst. Se også Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 65. Det er en forutsetning for slik ferdsel at våpen bæres uladd, jf. *tredje punktum*. Bestemmelsen er ment å være avgrenset til jakt- og fangstsituasjoner, og gjelder derfor ikke ferdsel i forbindelse med konkurranseskyting, lovlig skytetrening på bane eller lignende lovlige aktiviteter.

Ferdseforbudet etter første ledd er ikke til hinder for at ferdsel på andres eiendom kan skje etter §§ 23 og 55.

Etter andre ledd kan Kongen gi forskrift om ferdsel med skytevåpen eller feller på eiendommer der jegeren selv ikke har rett til jakt og fangst.

Til § 40

Paragrafen viderefører deler av viltloven § 46 første og tredje punktum. Forarbeider og praksis etter viltloven er dermed relevante tolkningsmomenter. Det vises til punkt 9.8.

Etter *første ledd* er det forbudt å jage bort vilt fra andres jaktområde med hensikt. Med «jage» menes at viltet endrer retning eller fart i forhold til dets normale frie bevegelse. Begrepet forutsetter at påvirkningen er av et visst minste omfang, og av en viss minste varighet. Begrepet skal forstås på samme måte som «jaging» etter naturmangfoldloven § 15 første ledd tredje punktum, jf. Prop. 161 L (2012–2013) s. 25. Med «andres jaktområde» menes områder der vedkommende ikke har rett til jakt og fangst. For å omfattes av forbudet må viltet jages ut av noens jaktområde.

Det er et vilkår at jagingen gjøres med «hensikt» for å rammes av forbudet. Det innebærer at det må foreligge en mer bevisst handling fra den ansvarlige. Hensikten må være å jage viltet bort fra noens jaktområde. Hva som er bakgrunnen for ønsket om å jage det fra andres jaktområde er uten betydning. Det innebærer at både jaging av vilt fra andres jaktområde med hensikt om å bedre egne jaktmuligheter, og jaging av vilt fra andres jaktområde for å hindre viltet fra å bli felt, omfattes av forbudet. På den andre siden vil ikke et planmessig viltstell omfattes av forbudet, fordi hensikten ikke er å jage viltet bort fra noens jaktområde. Kravet om at det må foreligge en hensikt vil i strafferettslig sammenheng være en del av skyldkravet forsett.

Etter *andre ledd* kan grunneiere eller brukere av en eiendom skremme eller jage bort vilt fra andres jaktområde når det er nødvendig for å avverge skade på person, avling, husdyr, tamrein, skog, fisk, vann eller eiendom. Bestemmelsen er aktuell der grunneier eller bruker av eiendom-

men ikke selv disponerer jaktretten. Med «bruker» menes her både forpaktere og leietakere til jordbruksarealer på eiendommen. Begrepet «jage» i andre ledd har samme innhold som etter første ledd. Med begrepet «skremme» menes en mer kortvarig påvirkning av viltet med formål å endre viltets retning eller fart i forhold til dets normale frie bevegelse. Det kan for eksempel være å lage en høy lyd.

Grunneier eller bruker kan jage bort vilt fra andres jaktområder for å «avverge» skade. Det innebærer at det kan skje som et forebyggende tiltak, og at det ikke er nødvendig at skade allerede har oppstått. Det må være en reell fare for at skade vil skje. Det er ikke tilstrekkelig å ha observert vilt som kan tenkes å gjøre skade. Med «eiendom» menes for eksempel faste innretninger som bygninger og gjerder, og gjenstander som biler og redskaper.

Ved skremming eller jaging av vilt for å avverge skade må grunneier eller bruker av eiendommen også forholde seg til krav i andre regelverk. I denne forbindelse nevnes for eksempel dyrevelferdsloven § 3 om at dyr skal beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger, samt naturmangfoldloven § 15 første ledd om at unødig skade, lidelse og jaging av viltlevende dyr skal unngås.

Til § 41

Paragrafen regulerer retten til sanking av fugleegg fra viltarter og dun fra fuglereir. Det vises til punkt 9.9.

Paragrafen må ses i sammenheng med § 11, som gir Kongen hjemmel til å tillate sanking av fugleegg fra viltarter og sanking av dun fra fuglereir. Hvilke arter det er tillatt å sanke egg og dun fra, tidsrammene for slik sanking, i hvilke områder dette er tillatt med videre, fastsettes i forskrift i medhold av § 11. Grunneiers enerett til sanking av fugleegg og dun gjelder innenfor rammene av § 11 og forskrift gitt i medhold av § 11. Dette følger av formuleringen i § 41 om at grunneiers enerett gjelder «med mindre annet følger av eller i medhold av lov».

Reglene om grunneiers enerett til jakt og fangst i kapittel 6 gjelder så langt de passer også for sanking av fugleegg fra viltarter og sanking av dun fra fuglereir.

Etter § 51 første ledd er forlatte egg det statlige viltfondets eiendom. Regelen i § 51 første ledd er ikke til hinder for grunneiers sanking av egg og dun.

Til § 42

Paragrafen regulerer jakt på hjortevilt og krav om fellingstillatelse. Paragrafen er på mange områder en videreføring av bestemmelser i viltloven. Forarbeider og praksis etter viltloven er dermed relevante tolkningsmomenter. Det vises til punkt 10.1.

Det fremgår av *første ledd første punktum* at det er kommunen, innenfor rammene av § 10, som er gitt myndighet til å gi forskrift som åpner for jakt på elg, hjort og rådyr. Bestemmelsen viderefører forutsetningen etter gjeldende rett om at jakt på hjorteviltartene elg, hjort og rådyr er tillatt dersom kommunen har gitt forskrift som åpner for slik jakt. Bestemmelsen innebærer en lovfesting av hjorteviltforskriften § 5 første ledd første punktum.

Etter første ledd *andre punktum* fremgår det at jakt på elg, hjort eller rådyr krever fellingstillatelse fra kommunen. Bestemmelsen innebærer at det ikke er adgang til å jakte på de nevnte viltartene før fellingstillatelse fra kommunen er gitt. Første ledd *tredje punktum* viser til at kommunen tildeler fellingstillatelse basert på et fastsatt minsteareal. Bestemmelsen viderefører innholdet i viltloven § 16 andre ledd andre punktum og hjorteviltforskriften § 6 første ledd første punktum. Med minsteareal menes størrelsen på det tellende arealet som normalt skal ligge til grunn for hvert dyr det gis fellingstillatelse på. Med tellende areal menes arealet som kommunen legger til grunn ved tildeling av fellingstillatelser. Arealkategoriene følger av hjorteviltforskriften.

I *andre ledd første punktum* fremgår det at Kongen kan gi forskrift som åpner for jakt på villrein. Bestemmelsen tydeliggjør at jakt på villrein, innenfor rammene av § 10, er tillatt dersom det er gitt forskrifter som åpner for slik jakt. Bestemmelsen er en lovfesting av innholdet i hjorteviltforskriften § 22, men der myndigheten er lagt til Kongen. I andre ledd *andre punktum* følger det at jakt på villrein krever fellingstillatelse fra villreinnemnda med utgangspunkt i fastsatt fellingskvote. Bestemmelsen er en lovfesting av innholdet som følger av hjorteviltforskriften § 28.

Det følger av *tredje ledd* at det, ved fastsetting av minsteareal og fellingskvoter, skal tas hensyn til bestandens størrelse og sammensetning, artens levevilkår i det enkelte distriktet, og den skaden viltarten volder. Bestemmelsen tydeliggjør at viltmyndighetene har anledning til å fastsette minsteareal og fellingskvoter med utgangspunkt i bestandens størrelse, men også sammen-

setning. Med bestandens sammensetning menes her særlig hvordan individene er fordelt på kjønn og alder, men også andre egenskaper, som for eksempel genetisk variasjon, kan inngå. Bestemmelsen åpner for at forvaltningen, herunder kommunen og villreinnemnda, i større grad kan vektlegge bestandens sammensetning ved fastsetting av minsteareal og fellingskvoter, og slik at det kan tildeles fellingstillatelser for de dyrene som er mest egnet for å nå kommunens bestandsmål.

Etter *fjerde ledd* kan Kongen gi forskrift om forvaltningen av hjortevilt, blant annet om hvilke oppgaver kommunen eller villreinnemnda skal ha, fastsetting av arealkrav, organisering av vald, vilkår for å fastsette og å tildele fellingstillatelser, krav til bestandsplaner og rapportering. Forskriftshjemmelen er grunnlag for reglene i hjorteviltforskriften, og spesifiserer at Kongen i forskrift kan gi regler om hvilke oppgaver kommunen skal ha i forbindelse med hjorteviltforvaltningen, i tråd med kommuneloven § 2-1. Fjerde ledd gir adgang til å gi nærmere regler i forskrift som åpner for å stille vilkår i fellingstillatelsene, blant annet at det skal felles hann eller hunn, og eldre eller yngre individ av vedkommende viltart. Slike regler fremgår for øvrig i dag av hjorteviltforskriften §§ 18 og 29.

Femte ledd er en forskriftshjemmel der Kongen kan gi forskrift om at kommunen og villreinnemnda kan nekte å tildele fellingstillatelser helt eller delvis, eller tildele ekstra fellingstillatelser i gjeldende jaktperiode for å nå fastsatte forvaltningsmål. Bestemmelsen åpner for at det i forskrift blant annet kan innføres bestemmelser som innskrenker retten en grunneier eller jaktvald har til å få tildelt fellingstillatelser selv når kravet til minsteareal er oppfylt. Formålet er å legge til rette for at kommunen og villreinnemnda kan nå fastsatte forvaltningsmål ved å bruke fellingstillatelser som et aktivt virkemiddel i hjorteviltforvaltningen. Det vil for eksempel kunne gis regler i forskrift om justering av fellingstillatelser der det er mangler ved jegernes rapporteringsforpliktelser, pålagt innlevering av prøver eller deler av vilt, samt tilfeller der vald ikke har betalt fellingsavgift i tide. Forskriftshjemmelen vil i tillegg åpne for at det kan gis regler om at kommunen og villreinnemnda kan gis adgang til å nekte å utstede fellingstillatelser helt eller delvis til vald der fellingsresultatet over tid ikke er i samsvar med fastsatte forvaltningsmål. Bestemmelsen er tenkt som et virkemiddel for viltmyndighetene også i de tilfeller hvor et vald ikke innretter seg etter uttaket i henhold til fastsatt bestandsplan.

Til § 43

Paragrafen fastsetter en hovedregel om et forbud mot å jage eller avlive svømmende hjortevilt. Det vises til punkt 10.2.

Hensynet bak paragrafen er dyrevelferd, og regelen må ses i sammenheng med § 21 om forsvarlig jakt- og fangstutøvelse og dyrevelferdsloven § 3.

Paragrafen omhandler ikke bare å skyte mot hjortevilt, men også andre forsøk på å innhente eller fange svømmende hjortevilt. Med «jage» menes alle former for påvirkning av dyrets fart eller retning mens det svømmer. Ikke bare jegerens egen aktivitet omfattes, men også påvirkning av dyret ved bruk av hund, lyd eller andre metoder. Begrepet jages må tolkes på samme måte som i forbudet mot unødig jaging av viltlevende dyr i naturmangfoldloven § 15.

Paragrafen åpner imidlertid for at svømmende hjortevilt kan jages eller avlives dersom det forfølges i forbindelse med et ettersøk i medhold av § 22 eller § 55. I slike tilfeller er viltet skadd, og det vil være dyrevelferdsmessige hensyn som er avgjørende. Paragrafen tar også høyde for at det kan forekomme situasjoner hvor det ikke foreligger et ettersøk, men hvor en jeger kommer over et tilfeldig skadd hjortevilt som legger på svøm. Dyrevelferdsmessige hensyn vil dermed tilsi at jegeren også kan forfølge og avlive svømmende hjortevilt i slike tilfeller.

Til § 44

Paragrafen regulerer jakt på og fangst av bever. Det vises til punkt 10.3.

Første ledd første punktum stadfester at jakt på og fangst av bever er tillatt dersom kommunen innenfor rammene av § 10 har gitt forskrift som åpner for slik jakt og fangst. Med «innenfor rammene av § 10» menes at Kongen i forskrift har fastsatt jakt- og fangsttid for bever. Kommunen kan i forskrift tillate jakt og fangst av bever i hele eller deler av kommunen innenfor fastsatt jakt- og fangsttid for bever. *Andre punktum* åpner for at kommunen kan fastsette en kvote for uttaket.

Andre ledd åpner for at Kongen kan gi forskrift om forvaltning av bever, blant annet legge oppgaver til kommunen.

Til § 45

Paragrafen gir regler om gjennomføring av lisensfelling som er vedtatt med hjemmel i naturmangfoldloven § 18. Det vises til punkt 11.2. Lisensfelling er definert i § 3 bokstav d.

Det følger av *første ledd første punktum* at den som utøver lisensfelling skal være registrert som lisensjeger i Jegerregisteret. Kravet kommer i tillegg til krav for å utøve jakt og fangst som følger av §§ 14 til 17. Formuleringen «[d]en som utøver lisensfelling» viser til personer som bærer våpen i forbindelse med lisensfelling og personer som er ansvarlig for feller i forbindelse med lisensfelling. Kravet gjelder også for deltakelse som hundefører i forbindelse med lisensfelling, jf. *andre punktum*. At kravet om registrering som lisensjeger også gjelder for hundefører er ulikt fra jakt og fangst, da det ikke er krav om registrering i Jegerregisteret for å delta som hundefører i forbindelse med jakt og fangst, se § 18.

Andre ledd angir hvilke bestemmelser i loven her som gjelder tilsvarende ved lisensfelling. Utgangspunktet er at de fleste reglene om gjennomføring av jakt og fangst gjelder ved lisensfelling. § 10 om adgangen til jakt og fangst er ikke relevant for lisensfelling, og det går derfor ikke frem av loven at prinsippet om hekke- og yngletidsfredning gjelder ved lisensfelling. Prinsippet om hekke- og yngletidsfredning i § 10 følger imidlertid av et grunnleggende prinsipp i viltforvaltningen, som også gjelder ved lisensfelling.

Tredje ledd gir hjemmel for Kongen til å gi forskrift om gjennomføring av lisensfelling. Det kan gis regler i forskrift om blant annet deltakelse i, plikter i forbindelse med, utøvelse av og rettighetsforhold ved lisensfelling. Som presisert i tredje ledd kan det gis regler i forskrift om å nekte registrering som lisensjeger. Det kan gis regler om å nekte registrering i en kortere eller lengre tidsperiode, eventuelt permanent. Forskriftshjemmelen overlapper delvis med forskriftshjemmelen i naturmangfoldloven § 18 første ledd og med forskriftshjemler i de enkelte bestemmelsene i loven her som gjelder ved lisensfelling etter § 45 andre ledd.

Etter tredje og *fjerde ledd* kan det bestemmes i forskrift eller ved enkeltvedtak at bestemmelser i viltressursloven kan fravikes i forbindelse med lisensfelling. Dette er bare aktuelt i «særlige tilfeller». Det vil primært foreligge et særlig tilfelle der kunnskapsbaserte vurderinger tilsier at det er et reelt behov for å fravike regler i loven for å oppnå nødvendig bestandsregulering av de aktuelle artene. Eventuelle unntak fra regler i loven eller i medhold av loven om utøvelse av jakt og fangst må vurderes i lys av Bernkonvensjonen. I henhold til forpliktelser etter Bernkonvensjonen og alminnelige forvaltningsrettslige regler om forholdsmessighet, vil det være et avveiningsspørsmål hva som kan og bør tillates i det enkelte tilfellet. Intenjonen om at lisensfelling skal bidra til at bjørn,

jerv og ulv forvaltes mer på linje med viltarter med fastsatt jakt- eller fangsttid, vil medføre at det er bestemmelser i loven som det vil være lite praktisk å fravike. Et vedtak etter § 45 fjerde ledd om å fravike bestemmelser som nevnt i andre ledd vil være omfattet av forvaltningslovens regler om klage.

Til § 46

Paragrafen gir regler for gjennomføring av skadefelling. Det vises til punkt 11.3. Hjemmelen for å tillate skadefelling følger av naturmangfoldloven § 18. Skadefelling er definert i § 3 bokstav e.

Første ledd angir hvilke bestemmelser i loven som gjelder tilsvarende for skadefelling. Utgangspunktet er at de fleste reglene om gjennomføring av jakt og fangst også gjelder ved skadefelling. Samtidig omfatter skadefelling ulike situasjoner, der ulike viltarter kan volde skade på en rekke ulike interesser. Det kan være aktuelt å fravike de ordinære reglene for jakt og fangst for å gi nødvendige og egnede rammer og vilkår tilpasset det konkrete skadetilfellet.

Andre ledd åpner for at Kongen kan gi nærmere regler om gjennomføringen av skadefelling i forskrift. Det kan gis regler i forskrift om blant annet deltakelse i, plikter i forbindelse med, utøvelse av og rettighetsforhold ved skadefelling. Det er presisert i bestemmelsen at det blant annet kan gis regler om at slik felling kan gjennomføres uten hensyn til bestemmelser i loven eller forskrift i medhold av loven. Forskriftshjemmelen overlapper delvis med forskriftshjemmelen i naturmangfoldloven § 18 første ledd, og med forskriftshjemler i de enkelte bestemmelsene i loven som gjelder ved skadefelling etter § 46 første ledd.

Eventuelle unntak fra regler i loven eller i medhold av loven om utøvelse av jakt og fangst må vurderes i lys av forpliktelsene etter Bernkonvensjonen. I henhold til forpliktelser etter Bernkonvensjonen og alminnelige forvaltningsrettslige regler om forholdsmessighet, vil det være et avveiningsspørsmål hva som kan og bør tillates i det enkelte tilfelle.

Det kan også være annet regelverk som gjør seg gjeldende i tilfeller der det er aktuelt å fravike regler om jakt og fangst i loven. Ett eksempel er at forholdet til motorferdselregelverket må avklares ved tillatelse til bruk av motorkjøretøy i forbindelse med skadefelling. Dersom tillatelsen til skadefelling gjelder for et verneområde, må forholdet til vernebestemmelsene også avklares.

Reglene i § 10 om adgangen til jakt og fangst er ikke relevante for skadefelling, og det går der-

for ikke frem av loven at prinsippet om hekke- og yngletidsfredning gjelder ved skadefelling. Prinsippet om hekke- og yngletidsfredning i § 10 følger imidlertid av et grunnleggende prinsipp i viltforvaltningen, som også gjelder ved skadefelling.

Etter *tredje ledd* kan Kongen ved enkeltvedtak fravike bestemmelser som nevnt i første ledd. Forvaltningslovens regler om klage vil gjelde for slike vedtak.

Til § 47

Paragrafen gir regler for gjennomføring av felling som myndighetene har iverksatt i medhold av naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. Det vises til punkt 11.4.

Første ledd angir hvilke bestemmelser i viltressursloven som gjelder tilsvarende for felling iverksatt av myndighetene. Utgangspunktet er at de fleste reglene om gjennomføring av jakt og fangst også gjelder ved felling iverksatt av myndighetene.

Andre ledd åpner for at Kongen kan gi nærmere regler om gjennomføringen av felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd i forskrift. Forskriftshjemmelen er ment å gi grunnlag for å gi regler i forskrift om blant annet deltakelse i, plikter i forbindelse med, utøvelse av og rettighetsforhold ved slik felling. Det er presisert i bestemmelsen at det blant annet kan gis regler om at slik felling kan gjennomføres uten hensyn til bestemmelser i loven eller forskrift i medhold av loven. Forskriftshjemmelen overlapper med forskriftshjemmelen i naturmangfoldloven § 18 tredje ledd siste punktum, og med forskriftshjemler i de enkelte bestemmelsene i loven her som gjelder ved felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd.

Tredje ledd gir Kongen adgang til å beslutte å fravike bestemmelser som nevnt i første ledd. En slik beslutning anses ikke som et enkeltvedtak, jf. også naturmangfoldloven § 18 tredje ledd andre punktum. Forvaltningslovens regler om klage vil derfor ikke gjelde for slike vedtak.

Eventuelle unntak fra viltlovens regler om utøvelse av jakt og fangst må vurderes i lys av forpliktelsene etter Bernkonvensjonen, også ved felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd. I henhold til alminnelige forvaltningsrettslige regler om forholdsmessighet og forpliktelser etter Bernkonvensjonen, vil det som ved annen felling etter naturmangfoldloven § 18 være et avveiningsspørsmål hva som kan og bør tillates i det enkelte tilfelle.

Til § 48

Paragrafen gir regler om vederlag for felling av vilt etter naturmangfoldloven § 18. Det vises til punkt 11.5.

Første ledd første punktum legger myndigheten til å gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om vederlag for felling for å avverge skade etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b til Kongen. Til sammenligning er adgangen til å godkjenne skuddpremieordninger på viltarter som har jakttid og som gjør skade, lagt til kommunen. Se § 52 og omtale i punkt 12.4.

Bestemmelsen omfatter skadefelling etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. Lisensfelling som vedtas etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b omfattes også av bestemmelsen. Det anses imidlertid lite aktuelt å yte fellingsvederlag ved lisensfelling.

Det er ikke adgang til å fastsette vederlag per felt individ av en viltart (skuddpremie) etter bestemmelsen, jf. første ledd *andre punktum*. Adgangen til å fastsette skuddpremie følger av § 52. Vederlag som kan gis etter bestemmelsen er begrenset til kompensasjon for medgått tid og nødvendige utgifter ved felling eller fellingsforsøk. Bestemmelsen tar sikte på situasjoner hvor det er behov for å betale vederlag for å oppnå tilstrekkelig effektiv felling. Bestemmelsen er også avgrenset mot lønn som gis for felling i ansettelsesforhold, som for eksempel felling som utføres av Statens naturoppsyn.

Andre ledd gir hjemmel for Kongen til å gi forskrift om vederlag for innsamling av viltmateriale til vitenskapelige formål ved felling etter naturmangfoldloven § 18. Dette kan blant annet være regler som angir i hvilke tilfeller det kan fastsettes slikt vederlag, hvem som har myndighet til dette, administrasjon og saksbehandling.

Etter *tredje ledd* kan kommunen tildeles oppgaver etter første og andre ledd knyttet til utbetaling og annen administrasjon. Dette innebærer blant annet at kommunen ikke kan tildeles myndighet til å fastsette selve vederlaget.

Til § 49

Paragrafen viderefører et forbud mot hold av vilt. Forarbeider og praksis etter viltloven er dermed relevante tolkningsmomenter. Det vises til punkt 12.1.

Første ledd slår fast at det er forbudt å holde vilt i fangenskap, med mindre annet følger av lov eller forskrift gitt i medhold av lov. Bestemmelsen viderefører forbudet som følger av viltloven § 7.

Bakgrunnen for regelen er at vilt har sitt naturlige tilhold i vill tilstand og vil lett kunne lide i fangenskap. Hold av vilt kan også innebære uheldige følger for naturmangfoldet, på grunn av risikoen for rømming og spredning av sykdommer. Langvarig forvaltningspraksis har lagt til grunn en restriktiv holdning til hold av vilt i fangenskap. Hva som menes med «vilt» følger av definisjonen i § 3 bokstav a. Viltbegrepet er ikke begrenset til arter som lever eller kan være viltlevende i Norge. Bestemmelsen er ikke til hinder for at viltmyndighetene eller Mattilsynet kan fatte enkeltvedtak om tillatelse til hold av vilt når det er hjemmel til dette i lov eller forskrift.

Andre ledd gir hjemmel for at det kan gis regler i forskrift om adgang til å holde vilt i fangenskap og om oppdrett av vilt, blant annet om krav til tillatelse, gebyr for behandling av søknader om å holde vilt i fangenskap, tilsyn med hold og oppdrett, håndhevingsregler for å stanse ulovlig virksomhet og regler om ansvar og plikter i forbindelse med rømming. Forskriftshjemmelen er noe utvidet sammenlignet med hjemmelen etter viltloven § 7, og samsvarer bedre med reglene som følger av viltforskriften.

Tredje ledd første punktum gir hjemmel for å gi regler i forskrift om utsetting av vilt som forekommer naturlig på stedet. Nærmere regler er gitt i viltforskriften kapittel 6. *Andre punktum* gjelder utsetting av vilt som ikke forekommer naturlig på stedet, og henviser til at utsetting i slike tilfeller reguleres av reglene i naturmangfoldloven kapittel IV.

Til § 50

Paragrafen regulerer oppbevaring, omsetning og annen håndtering av vilt og egg fra viltarter. Paragrafen viderefører innholdet i viltloven § 48a første ledd og deler av innholdet i viltloven § 49 andre ledd. Forarbeider og praksis etter viltloven er dermed relevante tolkningsmomenter. Det vises til punkt 12.2

Første ledd fastsetter at oppbevaring og omsetning av fredet vilt eller egg fra viltarter er forbudt uten at man for det enkelte eksemplar kan godtgjøre å ha nødvendig tillatelse, med mindre annet følger av eller i medhold av lov.

Forbudet mot å «oppbevare» vil i utgangspunktet ramme alle former for forvaring eller besittelse. En rent midlertidig besittelse, som har sin bakgrunn i at det for eksempel er søkt om å overta eiendomsrett fra det statlige viltfondet, vil ikke rammes.

Med «omsetning» menes kjøp og salg. Omsetning er i utgangspunktet straffbart også når det finner sted uten forbindelse til oppbevaring.

Begrepet «fredet vilt» omfatter i utgangspunktet vilt som ikke har jakttid, og vilt det er fattet fredningsvedtak for.

Egg fra viltarter er i utgangspunktet også omfattet av viltbegrepet, men likevel tatt inn i ordlyden for å unngå uklarerheter. Med «egg» menes egg fra fugler, krypdyr og amfibier, uavhengig av om de er med foster, ubefruktet (uten foster) eller dødt (råteegg), i tillegg til egg som er tømt for innhold. Oppbevaring eller overdragelse av egg uten innhold er typisk ved samlervirksomhet. Bestemmelsen klargjør dermed at slik virksomhet omfattes av forbudet.

At forbudet gjelder «uten at man for det enkelte eksemplar kan godtgjøre å ha nødvendig tillatelse», innebærer at det er lovlig å oppbevare fredet vilt eller egg når vedkommende kan sannsynliggjøre at vedkommende har nødvendig tillatelse. Med «nødvendig tillatelse» menes typisk eierbevis. Det er tilstrekkelig med alminnelig sannsynlighetsovervekt for å legge dette til grunn.

Forbudet gjelder «med mindre annet følger av bestemmelser gitt i eller i medhold av lov». Dette innebærer at dersom oppbevaring er i tråd med lov eller forskrift med hjemmel i lov, omfattes ikke oppbevaringen av forbudet. Bestemmelsen må for eksempel ses i sammenheng med reglene om merking- og registreringsplikt, jf. § 56. I praksis betyr dette for eksempel at det ikke er forbudt å oppbevare arter som ikke er merke- og registreringspliktige etter viltforskriften vedlegg 1.

Andre ledd fastsetter at «Kongen kan gi forskrift om taksidermistens og andres adgang til oppbevaring, omsetning, overdragelse, erverv, utstopping og annen håndtering av vilt og egg fra viltarter». Bestemmelsen innebærer at Kongen kan regulere forbudet mot oppbevaring og omsetning etter første ledd nærmere, men går også lenger enn dette ved at hjemmelen omfatter flere handlinger og «vilt» generelt. Forskriftshjemmelen gir adgang til å forby for eksempel overdragelse og erverv. «Overdragelse og erverv» er noe videre enn kjøp og salg, og omfatter for eksempel handlinger som innebærer å ta imot, eller å gi fra seg egg, gjennom for eksempel gave eller bytting. Begrepet «håndtering» må leses i lys av de øvrige alternativene i bestemmelsen, og vil for eksempel ikke omfatte å gi regler om merking, innfangning, hold, avlving med videre som er regulert i andre bestemmelser. Begrepet «vilt» omfatter også dødt vilt. Alternativet er først og fremst ment å ramme

annen håndtering av dødt vilt som ikke allerede er listet opp i bestemmelsen. For levende vilt vil det først og fremst være aktuelt å gi regler om omsetning, overdragelse med videre.

Med egg menes egg fra viltarter (fugler, krypdyr og amfibier), uavhengig av om de er med foster, ubefruktet (uten foster) eller dødt (råteegg), i tillegg til egg som er tømt for innhold.

Til § 51

Paragrafen fastsetter det statlige viltfondets eller kommunens eiendomsrett til ulovlig felt vilt med videre. Videre følger det av paragrafen når slikt vilt med videre kan inndras til fordel for det statlige viltfondet eller kommunen. Paragrafen er i hovedsak en videreføring av innholdet i viltloven § 48. Forarbeider og praksis etter viltloven er dermed relevante tolkningsmomenter. Det vises til punkt 12.3.4.

Første ledd første punktum fastsetter det statlige viltfondets eiendomsrett til vilt som ulovlig er felt, ulovlig innført til Norge eller ulovlig holdes fanget, eller til verdien av slikt vilt. «Ulovlig felt» innebærer at viltet er felt i strid med regler gitt i eller i medhold av loven her eller naturmangfoldloven. Med «ulovlig innført» menes at viltet er innført i strid med lov eller forskrift, for eksempel der det mangler en tillatelse til å innføre viltet. Videre må det ulovlig innførte viltet være innført til Norge. Regelen omfatter ulovlig innførsel av både dødt og levende vilt. Alternativet om at vilt som «ulovlig holdes fanget» eies av det statlige viltfondet, må ses i sammenheng med § 49 om forbud mot hold av vilt i fangenskap. Etter § 49 er det forbudt å holde vilt i fangenskap, med mindre annet følger av lov eller forskrift i medhold av lov. Dersom vilt holdes i fangenskap uten slik hjemmel, omfattes forholdet av § 51 første ledd første punktum. Det er uten betydning hvordan viltet er anskaffet. Det avgjørende for det statlige viltfondets eiendomsrett er om viltet holdes ulovlig i fangenskap.

Av første ledd *andre punktum* følger det at fallvilt og vilt som er avlivet med hjemmel i naturmangfoldloven §§ 17, 17 a og 18, forlatte egg, og egg som oppbevares ulovlig også tilfaller det statlige viltfondet. *Tredje punktum* fastsetter at det er kommunen som har eiendomsretten til viltet nevnt i første ledd dersom det er hjortevilt eller villsvin. Med hjortevilt menes elg, hjort, dåhjort, villrein og rådyr. Med «fallvilt» menes vilt som dør av andre årsaker enn gjennom jakt og fangst, jf. *fjerde punktum*. Det kan for eksempel være tilfeller der dyr dør som følge av ulykke, påkjørsel eller syk-

dom. Døde individer av vilt i noens eie, for eksempel i oppdrett eller dyrepark, anses ikke som fallvilt. Med «egg» menes egg fra fugler, krypdyr og amfibier, uavhengig av om de er med foster, ubefruktet (uten foster), eller dødt (råteegg), i tillegg til egg som er tømt for innhold.

Andre ledd første punktum fastsetter at myndigheten etter loven kan inndra vilt og egg, eller verdien av dette, når det er klar sannsynlighet for at det statlige viltfondet eller kommunen har eiendomsretten til viltet. De tilfellene det statlige viltfondet eller kommunen har eiendomsrett til viltet, følger av første ledd. Beviskravet «klar sannsynlighet» er ikke like strengt som beviskravet i straffetretten, men strengere enn kravet til alminnelig sannsynlighetsovervekt ellers i sivilretten. Bestemmelsen kan også anvendes ved straffeprosessuell inndragning.

Etter andre ledd *andre punktum* tilfaller viltet som inndras den som har eiendomsrett etter første ledd. Det innebærer at inndratt hjortevilt og villsvin, eller verdien av dette, tilfaller kommunen, mens øvrig inndratt vilt og egg, eller verdien av dette, tilfaller det statlige viltfondet.

Tredje ledd første punktum åpner for at kommunen, mot tilsvarende fradrag i vedkommendes fellingskvote, kan overlate a. hjortevilt som er ulovlig felt i jakttid av andre enn den jaktberettigede, b. hjortevilt felt i jakttid med tillatelse av kommunen etter naturmangfoldloven § 18, eller c. verdien av hjortevilt som nevnt i bokstav a. og b., til den jaktberettigede. Der det er den jaktberettigede som har felt dyret ulovlig, er det ikke anledning til å overlate hjorteviltet til den jaktberettigede. Med den «jaktberettigede» menes i denne sammenheng grunneier, person eller jaktlag som har lovbestemt eller avtalefestet rett til hjorteviltjakt. Med «tilsvarende fradrag» i vedkommendes fellingskvote menes at den jaktberettigede må ha kvote på tilsvarende hjortevilt som er felt, med hensyn på art, kjønn og alder. Det er ikke tilstrekkelig at vedkommende bare har kvote til arten som sådan. Bestemmelsen er en «kan»-regel. Det innebærer at den jaktberettigede ikke har en rett til å få overlatt dyret etter denne bestemmelsen.

Av tredje ledd *andre punktum* følger det at hjortevilt som er felt ulovlig av den jaktberettigede skal belastes vedkommendes fellingskvote uavhengig av om viltet, eller viltets verdi, inndras av kommunen. Det innebærer at ulovlig felt hjortevilt både kan belastes den jaktberettigedes kvote og inndras til inntekt for kommunen.

Etter *fjerde ledd* kan Kongen gi forskrift om nærmere regulering av det statlige viltfondets eiendomsrett, kommunens plikt til å ivareta vilt og

egg nevnt i første og andre ledd, inndragning etter andre og tredje ledd, og saksbehandling og krav til vedtak etter paragrafen her.

Til § 52

Paragrafen regulerer når det kan fastsettes en skuddpremieordning. Paragrafen er i hovedsak en videreføring av viltloven § 51. Forarbeider og praksis etter viltloven er dermed relevante tolkningsmomenter. Det vises til punkt 12.4.

Med «skuddpremieordning» menes en ordning der det ytes økonomisk kompensasjon for hvert individ av en art som felles. Kompensasjonen må ha en viss økonomisk verdi, men er ikke begrenset til rene pengeutbetalinger. Økonomisk kompensasjon kan både være rene pengeutbetalinger, men også tilfeller der jegeren for eksempel får et lodd i trekningen av noe med økonomisk verdi. Kompensasjon for medgått tid, som ikke er knyttet til fellingsresultatet, er ikke en skuddpremie. Det er heller ikke en skuddpremie der jegeren får betalt for å levere hele eller deler av viltet, herunder prøvetaking, til vitenskapelige formål.

Etter *første ledd første punktum* kan skuddpremieordninger bare fastsettes for viltarter som «har jakttid». Det innebærer at det må være fastsatt jakttid for arten etter jakttidforskriften. Det kan imidlertid ikke fastsettes skuddpremieordninger på gaupe, jf. bestemmelsen andre ledd. Et vilkår for å kunne fastsette en skuddpremieordning, er at det er en viltart som gjør skade. «Skade» kan gjelde skade på person, avling, husdyr, tamrein, skog, fisk, vann eller annen eiendom. Det kan også gjelde skade på naturmangfold, arten selv eller andre arter. Skadebegrepet er følgelig ment å være videre enn etter § 40 om forbud mot jaging av vilt fra andres jaktområder og etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. Den aktuelle arten må faktisk gjøre skade i området – det er ikke tilstrekkelig med en potensiell skade. Det er ikke nødvendig at det enkelte individet som felles har gjort skade. Kravet til at arten må gjøre skade innebærer at det ikke er adgang til å fastsette en skuddpremieordning der begrunnelsen kun er at det skal avholdes en jaktkonkurranse. En slik skuddpremieordning vil også stride med dyrevelferdsloven § 12 fjerde ledd, som sier at avlaving av dyr ikke skal skje som et selvstendig underholdnings- eller konkurranseelement.

Myndigheten til å godkjenne en skuddpremieordning er lagt til kommunen, jf. første ledd *andre punktum*.

Av første ledd *tredje punktum* følger det at kopi av vedtak om skuddpremieordning skal sendes

Kongen. Med «vedtak» menes både kommunens vedtak i førsteinstans og et eventuelt klagevedtak fra statsforvalteren. Kongens myndighet kan delegeres til departementet eller direktoratet etter vanlige forvaltningsrettslige regler.

Det kan ikke fastsettes skuddpremieordninger for gaupe, jf. *andre ledd*.

Til § 53

Paragrafen inneholder regler om bestandsregulering under særegne forhold. Det vises til punkt 12.5.

Første ledd inneholder en forskriftshjemmel som gir mulighet for å regulere bestander av vilt. Forskriftsmyndigheten er lagt til Kongen, men slik at myndigheten kan delegeres til annen statlig viltmyndighet. Bestemmelsen er ment å være en sikkerhetsventil der terskelen for at det skal kunne gis forskrift er høy. Bestemmelsen er avgrenset til å gjelde viltarter med fastsatt jakttid. Dette innebærer at en forskrift om bestandsregulering må holde seg innenfor rammene som følger av § 10 og jakttidforskriften. For viltarter det ikke er jakttid på, må eventuell regulering av bestander håndteres etter annet regelverk, for eksempel etter naturmangfoldloven § 18. Begrepet «regulere» viser til at tiltak etter bestemmelsen faller utenfor jaktbegrepet, se § 3 bokstav b. Paragrafen bygger på at lovens regler som et utgangspunkt også gjelder for slik bestandsregulering, men at det i forskrift om bestandsregulering kan gis regler som fraviker enkelte av lovens regler. Utgangspunktet for forvaltning av viltbestander er at det skjer gjennom utøvelse av jakt og fangst. For enkelte høstbare arter kan det imidlertid oppstå særegne forhold som kan føre til en økning av bestandsstørrelsen som i sin tur medfører uønskede effekter på dyrehelse, natur- og samfunnsinteresser, jf. *bokstav a*. Terskelen er at det må foreligge «særegne forhold». Dette kan for eksempel være konsekvenser for landbruk, skog eller for samfunnet, for eksempel utfordringer knyttet til antall trafikkpåkjørslere eller lignende. Det kan også gis forskrift med utgangspunkt i dyrevelferdsmessige hensyn, både når det gjelder arten selv eller av hensyn til andre arter. Dette kan for eksempel gjelde der en viltart fortrenger andre arter eller påvirker økosystemer på en uheldig måte, eller i tilfeller hvor bestandstettheten av en viltart gjør at næringsgrunnlaget ikke er tilstrekkelig – noe som gir negative følger for viltets fysiske tilstand og helse.

Det er videre en forutsetning at jakt og fangst over tid ikke har vært tilstrekkelig for å oppnå

ønsket bestand, jf. *bokstav b*. Dette samsvarer med uttalelser i Ot.prp. nr. 9 (1980–81) s. 57 om at forskrift om bestandsregulering bare bør «komme på tale hvor utvidet jakttid og økte fellingskvoter ikke fører frem».

I *andre ledd første punktum* angis hvilke bestemmelser det er anledning til å fravike i forskrift. Dette gjelder blant annet grunneierretten, jf. § 33. Dette innebærer at grunneier ikke kan nekte at det gjennomføres bestandsregulerende tiltak på sin eiendom. I et slikt tilfelle må forskriften inneholde regler om varsling av grunneier. En eventuell fravikelse av grunneierretten kan komme i konflikt med EMK tilleggsprotokoll nr. 1 artikkel 1 (P1-1), dersom grunneier nekter jakt eller fangst på sin eiendom av ulike grunner. Forholdet til EMK første tilleggsprotokoll må derfor vurderes konkret dersom det i forskrift er aktuelt å fravike grunneierretten.

Dersom det i forskrift er aktuelt å fravike bestemmelser i lov eller forskrift, må det i forskriften angis hvilke bestemmelser som kan fravikes. Dette må vurderes ut fra hvilken art det dreier seg om, og hvilket virkemiddel som er best egnet eller vil gi mest effekt. Ved en eventuell fravikelse knyttet til hvilke virkemidler som er aktuelle for den konkrete høstbare arten, må forholdet til Bernkonvensjonen vurderes. Dersom den høstbare arten er opplistet i vedlegg III, må virkemidlene i forskriften holde seg til metoder som ikke er forbudte i vedlegg IV. Det kan ikke velges virkemidler som er i strid med konvensjonen, med mindre det er gitt unntak i norsk rett i tråd med konvensjonen artikkel 9.

I utgangspunktet vil virkemidlene i forskriften rette seg mot allmennheten, det vil si at målet er å øke jakt- eller fangststørrelsen på den høstbare arten. Det kan også være aktuelt at selve gjennomføringen organiseres av det offentlige.

Det følger av *andre ledd andre punktum* at det bare kan gis forskrift for en tidsperiode på inntil tre år om gangen. Det vil være anledning til å forlenge forskriften med ytterligere treårsperioder, men det vil kreve oppdatert dokumentasjon og vurderinger i en ny høring. Bakgrunnen for en tidsbegrensning i loven er å sikre at forskriften ikke blir en permanent løsning for å fravike bestemmelser i lov.

Til § 54

Paragrafen regulerer håndtering av vilt for vitenskapelige eller andre særlige formål. Det vises til punkt 12.6. Paragrafen er i all hovedsak en videreføring av innholdet i viltloven § 26 nr. 4, § 26 nr. 5

og deler av § 49a. Paragrafen må ses i sammenheng med naturmangfoldloven § 18, og særlig § 18 første ledd bokstav f, som ofte vil være en dekkende hjemmel for å gi regler om adgangen til uttak av vilt. Naturmangfoldloven § 18 skal være den primære hjemmelen for forskrift om å tillate annet uttak av vilt enn ved høsting. Paragrafen må også ses i sammenheng med dyrevelferdsloven, blant annet § 10 som regulerer merking av dyr av dyrevelferdshensyn og § 21 som regulerer innfangning.

Første ledd fastsetter at Kongen kan gi forskrift om tiltak som nevnt i bokstav a til d. Adgangen til å gi forskrift er begrenset av at den skal gis for «vitenskapelige eller andre særlige formål». Med «vitenskapelige formål» menes for eksempel tiltak for å øke kunnskapen om en art eller overvåke effekten av ulike reguleringstiltak. Også andre forskningsrelaterte formål omfattes. «Andre særlige formål» kan blant annet omfatte statistiske eller veterinærmedisinske formål, som ikke er rent vitenskapelige. Forvaltningsmerking av vilt er et eksempel. Alternativet vil for øvrig være begrenset til særegne og enkeltstående unntakssituasjoner det er behov for håndtering av vilt.

Første ledd bokstav a fastsetter at det kan gis forskrift om merking av levende vilt for vitenskapelige eller andre særlige formål. Merking av dødt vilt og merking av levende og døde egg reguleres i § 56. Lovforslaget § 54 første ledd bokstav a gir hjemmel for å gi regler om adgangen til merking av viltlevende individer av viltarter og merking av vilt som holdes i fangenskap. Bestemmelsen gir også hjemmel for regler om gjennomføringen av slik merking. Det kan for eksempel gis regler om varsling, bruk av fangstredskaper, rapportering og om saksbehandlingen. Merking av viltlevende individer av vilt gjennomføres for eksempel for å samle inn kunnskap om viltbestandene, både av myndighetene og av organisasjoner som har tillatelse til det. Dette er et formål som vil omfattes av kategorien «vitenskapelige» formål. Merking for «andre særlige formål» kan for eksempel være forvaltningsmerking av vilt.

Første ledd bokstav b fastsetter at det kan gis forskrift om innsamling av deler av vilt for vitenskapelige eller andre særlige formål. Bestemmelsen innebærer at det blant annet kan gis regler om adgangen til innsamling av deler av vilt, om gjennomføring av innsamling og om saksbehandling knyttet til innsamling. Innsamling av vingefjær fra levende fugl for aldersbestemmelse er et eksempel på en form for innsamling av deler av vilt det kan gis regler om etter bestemmelsen.

Første ledd bokstav c fastsetter at det kan gis forskrift om innsamling av egg for vitenskapelige eller andre særlige formål. Med egg menes egg fra viltarter (fugler, krypdyr og amfibier), uavhengig av om de er med foster, ubefruktet (uten foster) eller dødt (råteegg), i tillegg til egg som er tømt for innhold. Bestemmelsen gir hjemmel for regler om adgangen til innsamling av egg, om gjennomføringen av slike tiltak og om regler tilknyttet saksbehandling. Forskrift om å tillate innsamling av egg fra viltarter listet i Bernkonvensjonen vedlegg II, skal hjemles i naturmangfoldloven § 18.

Første ledd bokstav d fastsetter at det kan gis forskrift om innfangning og felling av vilt for vitenskapelige eller andre særlige formål. Bestemmelsen vil gi hjemmel for regler om adgangen til innfangning og felling av vilt, om gjennomføringen av slike tiltak og om regler tilknyttet saksbehandling. Et eksempel på et tilfelle der det kan være aktuelt å gi regler om innfangning eller felling av vilt for «andre særlige formål», kan være felling av vilt som har kommet seg til en holme eller en øy, hvor det ikke kan leve. Et annet eksempel kan være situasjoner hvor enkeltindivider av viltarter, som i utgangspunktet ikke er del av norsk fauna, innvandrer naturlig og derfor ikke anses som en fremmed organisme, men hvor det er et behov for å felle individet og felling ikke kan hjemles i naturmangfoldloven § 18. Forskrift om å tillate innfangning eller felling av viltarter listet i Bernkonvensjonen vedlegg II, skal hjemles i naturmangfoldloven § 18.

Andre ledd fastsetter at forskrifter etter første ledd kan fravike bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven. Bestemmelsen innebærer at det kan gis regler om merking av levende vilt, innsamling av egg, innfangning og felling av vilt for vitenskapelige eller andre særlige formål, som fraviker restriksjoner som følger av loven eller av forskrifter gitt i medhold av loven. De fleste reglene i loven gjelder for «jakt» og «fangst», og vil derfor ikke gjelde for håndtering av vilt som nevnt i § 54 første ledd. Det er likevel enkelte bestemmelser i loven det kan være aktuelt å kunne fravike ved slik håndtering som § 30 om bruk av åte og regler i medhold av § 31 andre ledd om bruk av kjemikalier og gift til immobilisering.

Til § 55

Paragrafen inneholder regler om offentlig ettersøk av sykt eller skadd vilt utenom jaktutøvelse. Det vises til punkt 12.7.

Første ledd regulerer at kommunen i rimelig utstrekning skal sørge for ettersøk og om nødven-

dig avliving av sykt vilt og vilt som er skadd utenom jaktutøvelse, og for den påfølgende håndteringen av avlivet vilt. Bestemmelsen lovfester det kommunale ansvaret for slike ettersøk. Ansvaret må ses i lys av hva som er praktisk mulig for en kommune å følge opp, og er derfor avgrenset til «i rimelig utstrekning». I praksis vil dette avhenge av kommunens tilgjengelige ressurser gjennom blant annet bruk av kommunale viltfond, jf. tredje ledd. Kommunens ansvar gjelder alt vilt uavhengig om det er fastsatt jakttid på viltarten eller ikke.

I *andre ledd første punktum* følger nærmere varslingsregler ved ettersøk av bjørn, jerv, gaupe, kongeørn eller ulv som er syk eller skadd utenom utøvelse av jakt og felling. I slike tilfeller skal kommunen uten opphold varsle statsforvalteren og nærmeste politimyndighet. Bestemmelsen bygger på tilsvarende varslingsregler som følger av utøvelsesforskriften § 29 andre ledd første punktum og rovviltforskriften § 17 tredje ledd. Andre ledd *andre punktum* fastsetter at statsforvalteren avgjør den videre gjennomføringen og avslutningen av slikt ettersøk, og kan beslutte at ettersøket skal gjennomføres med særlig kvalifisert personell. Bestemmelsen er en lovfesting av innholdet i utøvelsesforskriften § 27 andre ledd andre punktum og utøvelsesforskriften § 29 andre ledd andre punktum.

Tredje ledd fastslår at kommunale viltfond kan benyttes til å dekke kommunens kostnader etter første ledd. Regelen er en lovfesting av innholdet i forskrift om kommunale og fylkeskommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort § 5 bokstav a. Det er opp til kommunen selv å beslutte om kommunale viltfond skal benyttes til å dekke utgifter ved ettersøk etter første ledd.

Fjerde ledd første punktum tar utgangspunkt i at offentlige ettersøk ikke er omfattet av jaktbegrepet. Bestemmelsen slår fast hvilke av lovens regler som gjelder ved offentlige ettersøk. *Andre punktum* åpner også for at viltmyndighetene, herunder kommunen eller statsforvalteren, kan beslutte at ettersøk etter første og andre ledd kan gjennomføres uten hensyn til nærmere angitte bestemmelsene i eller i medhold av kapittel 5. Det innebærer at viltmyndighetene ikke er bundet av de nærmere angitte utøvelsesreglene i loven ved gjennomføringen av et offentlig ettersøk, dersom det anses nødvendig for å gjenfinne og avlive det skadde dyret. En slik beslutning er ikke et enkeltvedtak. Dyrevelferdshensyn tilsier at eventuelle begrensninger i utøvelsesreglene ikke bør være til hinder for å gjenfinne og eventuelt avlive det skadde viltet raskest mulig. Dette er også kommet

til uttrykk i Prop. 161 (2012–2013) s. 10 i forbindelse med bruk av kunstig lys ved trafikkpåkjørler. Miljøverndepartementet uttrykte den gang at ettersøk av trafikkskadd vilt ikke er jakt, og at forbudet i viltloven mot bruk av kunstig lys ikke er til hinder for bruk av slikt lys ved ettersøk av påkjørt vilt.

Viltmyndigheten er i alle tilfeller ansvarlig for at avlivingen i forbindelse med offentlig ettersøk skjer innenfor rammene av dyrevelferdsloven § 12.

Femte ledd er en forskriftshjemmel som åpner for at Kongen kan gi forskrift om varsling, viltmyndighetenes oppgaver ved ettersøk og avliving av sykt eller skadd vilt utenom jaktutøvelse og rapportering av offentlig ettersøk og fallvilt til statistiske eller vitenskapelige formål.

Til § 56

Paragrafen gir regler om merke- og registreringsplikt. Det vises til punkt 12.8.

Bokstav a, b og c viderefører i hovedsak viltloven § 49a om merke- og registreringsplikt samt deler av § 49 første ledd.

Paragrafen tar sikte på å redusere bevisproblemer om viltets opprinnelse og eierskap.

Etter *bokstav a* kan Kongen gi forskrift om merking og registrering av dødt vilt, preparater av vilt og levende og døde egg og om registrering av levende vilt. Det er spesifisert at hjemmelen gir adgang til å gi regler om taksidermisters og andres plikt til å utføre merking av preparater og egg. Adgang til å gi forskrifter om blant annet merking av levende vilt er regulert av § 54. Preparater av vilt er for eksempel utstoppet vilt, skinnfeller med videre. Med egg menes egg fra viltarter (fugler, krypdyr og amfibier), uavhengig av om de er med foster, ubefruktet (uten foster) eller dødt (råteegg), i tillegg til egg som er tømt for innhold. Det er gitt regler i viltforskriften om registrering og merking av dødt vilt. En oversikt over merke- og registreringspliktige arter fremgår av forskriften vedlegg 1.

Etter *bokstav b* kan Kongen gi forskrift om taksidermisters og andres plikt til å gi opplysninger til et sentralt register om vilt som mottas, om taksidermist, om hvem viltet mottas fra og om viltpreparatet. En adgang til å gi forskrift om taksidermist kan for eksempel innebære at det innføres plikt til å gi opplysninger om hvem som foretar preparering (utstopping). En adgang til å gi forskrift om viltet som mottas kan for eksempel innebære at det innføres plikt for taksidermister til å gi opplysninger om oppdragsgiver. En adgang til å gi

forskrift om viltpreparatet kan for eksempel innebære at det innføres plikt til å gi opplysninger om det utstoppede viltet. Med viltpreparat menes også deler av vilt, som for eksempel skinn og kranier, som bearbeides med sikte på varig konservering.

Bokstav c gir hjemmel for at Kongen kan gi forskrift om behandling av nødvendige personopplysninger ved taksidermisters og andres registrering av opplysninger i et sentralt register, jf. bokstav b. Momentene det kan gis forskriftsbestemmelser om er ikke uttømmende, og er ment å dekke innholdet i personvernforordningen, se omtale under punkt 5.3.

Bokstav d fastsetter at Kongen kan gi forskrift om plikt til å betale gebyr for gjennomføring av merking og registrering. Gebyret skal gå til å dekke det offentlige kostnader med merke- og registreringsordningen. Inntektene fra gebyrordningen skal ikke overstige kostnadene med merke- og registreringsordningen. I viltforskriften § 7-13 er det gitt regler om gebyr for preparater som registreres og merkes.

Til § 57

Paragrafen regulerer autorisasjon og tilsyn med taksidermister. Paragrafen viderefører deler av viltloven § 49 første ledd og § 26 nr. 11. Det vises til punkt 12.9.

Begrepet «taksidermister» erstatter viltlovens begrepsbruk «preparant» eller «viltpreparant».

Bokstav a fastsetter at Kongen kan gi forskrift om autorisasjon av taksidermister.

Bokstav b fastsetter at Kongen kan gi forskrift om tilsyn med autoriserte taksidermister og kontroll med vilt som oppbevares.

Bokstav c er en videreføring av viltloven § 26 nr. 11, og er gitt med hensyn til gjennomføringen av tjenstedirektivet (direktiv 2006/123/EF) i norsk rett. Bestemmelsen må ses i sammenheng med tjensteloven § 11 andre ledd og omtrent tilsvarende bestemmelse i tjensteloven § 27, som også gjennomfører tjenstedirektivet. I likhet med det som påpekes i Ot.prp. nr. 70 (2008–2009) s. 163 for tjensteloven § 27, oppstiller lovforslaget § 57 bokstav c en skranke for adgangen til å gjøre unntak fra tjensteloven § 11 andre ledd. Slike alternative ordninger må være «begrunnet ut fra tvingende allmenne hensyn». Begrepet «begrunnet ut fra» skal forstås som en henvisning til det EØS-rettslige proporsjonalitetsprinsippet. Om dette prinsippet, samt begrepet «tvingende allmenne hensyn», kan det ses hen til definisjonsbestemmelsen i tjensteloven § 5 bokstav h, samt merknadene til bestemmelsen. «[H]ensynet til

privatpersoners beskyttelsesverdige interesser» er å regne som et slikt allment hensyn, og kan for eksempel begrunnes i at en automatisk innvilgelse kan ha konsekvenser for tredjeperson som det kan være nødvendig å forhindre.

Til § 58

Paragrafen gir regler om adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr for overtredelser av angitte bestemmelser i eller i medhold av loven. Det vises til punkt 13.2.

Det følger av *første ledd* at myndigheten til å ilegge overtredelsesgebyr ligger til Kongen. Det innebærer at myndigheten kan delegeres til underliggende organer, for eksempel departement eller direktorat.

Av første ledd følger det videre at skyldkravet for å kunne ilegges overtredelsesgebyr er forsett eller uaktsomhet. Innholdet i skyldkravene forsett og uaktsomhet er det samme som etter straffeloven §§ 22 og 23.

Overtredelsesgebyr «kan» ilegges ved overtredelse av de opplistede bestemmelsene.

I *andre ledd* gis tilsvarende regler for overtredelse av bestemmelser i forskrift gitt med hjemmel i de nevnte bestemmelsene, mens *tredje ledd* har tilsvarende regler for overtredelse av plikter som følger av enkeltvedtak gitt med hjemmel i de nevnte bestemmelsene.

Avgjørelsen av om overtredelsesgebyr skal ilegges eller ikke, skjer etter en samlet vurdering av en rekke hensyn. I tillegg til avveiningene mellom straffesporet eller forvaltningssporet, som følger av punkt 13.1.2, er momentene i forvaltningsloven § 44 tredje ledd om utmåling av overtredelsesgebyr også egnet ved vurderingen av om overtredelsesgebyr skal ilegges eller ikke.

Fjerde ledd fastslår at foretak kan ilegges overtredelsesgebyr for overtredelser som er begått forsettlig eller uaktsomt av noen som har handlet på vegne av foretaket. Med foretak menes enhver form for sammenslutning, eksempelvis selskap, forening og enkeltpersonforetak. For at foretaket kan ilegges overtredelsesgebyr, må den som overtrer loven ha handlet på vegne av foretaket. Det innebærer at både lovovertrедeren og handlingen må ha en viss tilknytning til foretaket. Det er ikke et krav om at vedkommende er ansatt i virksomheten. Også overtredelser av en selvstendig oppdragstaker som handler på vegne av foretaket, omfattes av foretakets ansvar.

Femte ledd inneholder en forskriftshjemmel for utmåling av overtredelsesgebyr. En slik forskrift skal også fastsette øvre ramme for individu-

elt utmålte overtredelsesgebyrer, jf. forvaltningsloven § 44 andre ledd.

Det følger av *sjette ledd første punktum* at adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr foreldes to år etter at overtredelsen er opphørt. Fristen gjelder både for ileggelse av overtredelsesgebyr for enkeltpersoner og for foretak. Av *andre punktum* fremgår det at foreldelsesfristen avbrytes når det gis forhåndsvarsel eller fattes vedtak om overtredelsesgebyr. Avbrutt foreldelsesfrist ved vedtak kan være aktuelt der forhåndsvarsel er unnlatt, fordi overtredelsesgebyret ilegges på stedet, jf. forvaltningsloven § 44 fjerde ledd, og vedtaket om ilagt overtredelsesgebyr påklages.

Syvende ledd fastslår at vedtak om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse (tvangsfullbyrdelsesloven) § 7-2 første ledd bokstav e.

Til § 59

Paragrafen gir regler om adgangen til å ilegge administrativt rettighetstap for overtredelser av bestemmelser i forskrift gitt med hjemmel i angitte bestemmelser i loven. Det vises til punkt 13.3.

Rettighetstapet retter seg mot lovovertrederen, som kan være et foretak eller en enkeltperson. Administrativt rettighetstap kan ilegges som eneste sanksjon mot en lovovertrедelse, eller i kombinasjon med overtredelsesgebyr. Forbudet mot dobbeltstraff etter EMK protokoll 7 artikkel 4 nr. 1 forutsetter imidlertid at der forvaltningen mener det bør reageres med både administrativt rettighetstap og overtredelsesgebyr, må det skje samtidig.

Det følger av *første ledd* at myndigheten til å ilegge administrativt rettighetstap ligger til Kongen. Det innebærer at myndigheten kan delegeres til underliggende organer, for eksempel departement eller direktorat.

Videre er skyldkravet fastsatt i første ledd. Skyldkravet for å kunne ilegge administrativt rettighetstap er forsett eller uaktsomhet. Innholdet i skyldkravene forsett og uaktsomhet er det samme som etter straffeloven §§ 22 og 23.

Etter *andre ledd* følger det at vedtak om rettighetstap skal gjelde for en bestemt tid. Det innebærer at varigheten på rettighetstapet må fastsettes i vedtaket om rettighetstap. Videre følger det av andre ledd at rettighetstapet maksimalt kan vare to år. Perioden regnes fra tidspunktet for endelig vedtak om rettighetstap.

Tredje ledd første punktum fastsetter at adgangen til å ilegge administrativt rettighetstap forel-

des to år etter at overtredelsen er opphørt. Av *andre punktum* fremgår det at toårsfristen avbrytes når det er gitt forhåndsvarsel eller fattet vedtak om administrativt rettighetstap. Avbrutt foreldelsesfrist ved vedtak kan være aktuelt der forhåndsvarsel er unnlatt etter forvaltningsloven § 16 tredje ledd, og vedtaket om administrativt rettighetstap påklages.

Etter *fjerde ledd* kan Kongen gi forskrift om fastsetting og gjennomføring av administrativt rettighetstap. Bestemmelsen åpner for at det blant annet kan gis nærmere regler om saksbehandlingen. Forskriften kan ikke utvide adgangen til å ilegge rettighetstap ut over det som følger av første ledd.

Til § 60

Paragrafen regulerer straff for overtredelser av angitte bestemmelser i eller i medhold av loven. Det vises til punkt 13.4.

Skyldkravet etter første til tredje ledd og femte ledd er forsett eller uaktsomhet. Definisjon av strafferettslig forsett følger av straffeloven § 22, mens definisjonen av strafferettslig uaktsomhet følger av straffeloven § 23 første ledd.

Det følger av *første ledd* at den alminnelige strafferammen er fengsel inntil ett år for overtredelser av angitte bestemmelser i loven.

Etter *andre ledd* er den alminnelige strafferammen for overtredelser av bestemmelser i forskrift gitt med hjemmel i angitte bestemmelser i loven fengsel inntil ett år.

Tredje ledd regulerer overtredelse av plikter som følger av enkeltvedtak gitt med hjemmel i § 45 fjerde ledd, § 46 tredje ledd og § 48 første ledd. Den alminnelige strafferammen er også her fengsel inntil ett år.

Av *fjerde ledd* følger det at fengsel inntil to år kan anvendes ved grove overtredelser av bestemmelser nevnt i første til tredje ledd. Med «grove overtredelser» menes det samme som «særlig skjerpene omstendigheter» i viltloven § 56 første ledd andre punktum. En grov overtredelse kan for eksempel foreligge når det har foregått en organisert eller systematisk jakt eller fangst av totalfredede arter. Ved brudd på fredningsregler, er i hvilken grad arten er truet, et moment ved vurderingen av overtredelsens grovhet. Det er også et moment ved vurderingen om det foreligger vinnings hensikt, og i hvor sterk grad den ulovlige handlingen er økonomisk motivert.

Etter *femte ledd første punktum* kan den som forsettlig eller uaktsomt overtrer § 33 eller § 41 straffes med bøter. Bestemmelsen viderefører regelen i viltloven § 56 andre ledd om at den som

krenker en annens rett ved å jage, sette fangstredskaper for, fange eller drepe dyr som ikke er i noens eie, straffes med bøter. Etter *andre punktum* er også forsøk straffbart.

Til § 61

Paragrafen har regler for ikrafttredelse, opphevelse av viltloven og overgangsbestemmelser. Det vises til punkt 13.5.

Det foreslås i *første ledd* at loven settes i kraft fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid. Fra samme tidspunkt oppheves lov 29. mai 1981 nr. 38 om jakt og fangst av vilt (viltloven), jf. *andre ledd*. Kongen kan oppheve de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Etter *tredje ledd* vil forskrifter gitt i medhold av viltloven gjelde også etter at loven har trådt i kraft. Dette forutsetter at innholdet i forskriften også kan hjemles i ny lov. Bestemmelsen presiserer at forskrifter gitt i medhold av viltloven fortsatt vil gjelde selv om loven oppheves. Forskriftene gjelder til de oppheves eller endres. Eventuelle endringer i forskriftene, må gis i medhold av nye forskriftshjemler i viltressursloven.

Ved ikrafttredelse av viltressursloven, vil det være behov for overgangsregler. Etter *fjerde ledd* kan departementet gi overgangsbestemmelser. Overgangsbestemmelser ved ikrafttredelse av loven vil dermed fremgå av egen forskrift.

Til § 62

Paragrafen inneholder forslag til endringer i andre lover som følge av innføringen av viltressursloven. Endringene er først og fremst tekniske tilpasninger og oppdatering av henvisninger.

Til nr. 1 (endringer i oreigningslova)

Oreigningslova § 30 nr. 22 oppheves. Det er ikke lenger nødvendig med henvisningen til viltloven i oreigningslova siden viltloven § 36 ikke videreføres i ny viltressurslov, jf. punkt 16. Viltloven §§ 37 og 38 videreføres heller ikke, jf. punkt 16.

Til nr. 2 (endringer i straffeprosessloven)

Straffeprosessloven § 67 andre ledd bokstav c endres slik at henvisningen til viltloven § 56 første ledd annet punktum erstattes med viltressursloven § 60.

Til nr. 3 (endringer i bygdeallmenningsloven)

Bygdeallmenningsloven § 7-3 oppheves. Etter bygdeallmenningsloven § 7-3 kan allmenningsstyret beslutte at bygdeallmenning eller del av bygdeallmenning skal inngå i slike felles viltområder som er omhandlet i lov 29. mai 1981 nr. 38 om viltet §§ 37 og 38. Viltloven §§ 37 og 38 oppheves og videreføres ikke i ny viltressurslov, jf. punkt 14.

Til nr. 4 (endringer i naturoppsynsloven)

Naturoppsynsloven § 2 første ledd nr. 5 endres slik at henvisningen til viltloven erstattes med viltressursloven.

Til nr. 5 (endringer i kystvaktloven)

Kystvaktloven § 11 første ledd bokstav f endres slik at henvisningen til viltloven erstattes med viltressursloven.

Til nr. 6 (endringer i hundeloven)

Hundeloven § 8 andre ledd endres slik at henvisningen til viltloven § 23, jf. § 26 endres til viltressursloven § 27. Hundeloven § 9 tredje ledd endres slik at viltloven erstattes med viltressursloven.

Til nr. 7 (endringer i Finnmarksloven)

Finnmarksloven § 21 første ledd endres slik at henvisningen til viltloven erstattes med viltressursloven.

Til nr. 8 (endringer i naturmangfoldloven)

Naturmangfoldloven § 16 første ledd endres slik at henvisningen til viltloven erstattes med viltressursloven.

Naturmangfoldloven § 18 tredje ledd endres ved at vilkåret «om nødvendig» i bestemmelsens tredje ledd andre punktum tas ut. Endringen innebærer at det ikke gjelder et vilkår om at uttak som myndigheten iverksetter av eget tiltak bare kan skje på andres eiendom «om nødvendig». Endringen er ikke ment å innebære en realitetsendring, i form av at terskelen for å iverksette tiltak på annens eiendom uten tillatelse senkes, men skal gi et bedre samsvar mellom reglene i naturmangfoldloven § 18, viltressursloven §§ 45 til 47 og lakse- og innlandsfiskeloven § 13. I tråd med alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper, må iverksettelse av uttak på annens eiendom vurderes opp mot forholdsmessigheten ved et slikt tiltak, sett opp mot det konkrete uttaket.

Til nr. 9 (endringer i våpenlova)

Våpenlova § 11 andre ledd endres slik at henvisningen til viltloven § 20 erstattes med viltressursloven 24.

Landbruks- og matdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven)

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 Formål

Lovens formål er å sikre at forvaltning av viltressursene gjennom jakt, fangst, felling og annen håndtering av vilt skjer på en bærekraftig og forsvarlig måte, i samsvar med naturmangfoldloven og dyrevelferdsloven.

§ 2 Geografisk virkeområde

Loven gjelder på norsk landterritorium, i norsk territorialfarvann ved Fastlands-Norge og i Norges økonomiske sone opprettet i medhold av lov 17. desember 1976 nr. 91 om Norges økonomiske sone.

Loven gjelder ikke på Svalbard og Jan Mayen.

§ 3 Definisjoner

I loven forstås med:

- vilt: naturlig villevende landpattedyr, fugler, krypdyr og amfibier, inkludert krysningsarter med andre arter, uavhengig av om viltet lever eller kan leve vilt i Norge
- jakt: høsting av vilt ved bruk av skytevåpen som avliver viltet, og den forutgående lokaliseringen av viltet og ettersøk og avliving av såret vilt
- fangst: høsting av vilt ved bruk av felle som avliver viltet eller fanger viltet for avliving, og avliving av fanget vilt
- lisensfelling: felling av et bestemt antall individer av en viltart med hjemmel i naturmangfoldloven § 18, der kvoten er fastsatt av en offentlig myndighet og det kreves at jegeren er registrert som lisensjeger i Jegerregisteret for å delta
- skadefelling: felling av ett eller flere bestemte individer av en viltart med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav a, b, c eller g, og fjerde ledd.

§ 4 Samiske interesser

Ved vedtak i medhold av loven her som berører samiske interesser direkte, skal det innenfor rammen som gjelder for den enkelte bestemmelse, legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur.

§ 5 Forholdet til folkeretten

Loven gjelder med de avgrensningene som følger av internasjonale avtaler og folkeretten ellers.

Kapittel 2 Viltforvaltning

§ 6 Statlige viltmyndigheter

Kongen, departementet, direktoratet og statsforvalteren er statlige viltmyndigheter og skal arbeide for å fremme formålet med loven og gi råd og veiledning i saker om viltforvaltning.

Kongen kan gi forskrift om opprettelse av villreinnemnder, regionale rovviltneemnder og andre særlige samarbeidsorganer og deres virksomhet.

§ 7 Fylkeskommunens og kommunens oppgaver etter loven, klagerett og omgjøring

Fylkeskommunen og kommunen skal arbeide for å fremme formålet med loven og gi råd og veiledning i saker om viltforvaltning.

Statsforvalteren er klageinstans for enkeltvedtak truffet av kommunen etter loven her eller forskrift gitt i medhold av loven her.

Når vilkårene for omgjøring etter forvaltningsloven § 35 er oppfylt, kan kommunens vedtak etter §§ 42 og 52 også omgjøres av Kongen.

Kongen kan gi forskrift om at oppgaver etter loven her skal legges til fylkeskommunen eller kommunen.

§ 8 Jegerregisteret

Kongen skal føre et sentralt jegerregister med nødvendige opplysninger for at jakt, fangst og felling kan utøves og viltet forvaltes i samsvar med loven her.

Kongen kan gi forskrift om behandling av personopplysninger i registeret, blant annet om formålet med behandling av opplysningene, hvem som er behandlingsansvarlig, hvilke opplysninger og opplysningskategorier som kan registreres, hvem som har tilgang til opplysningene, adgang til å utlevere opplysningene, retting, sperring og sletting av opplysninger, informasjonssikkerhet og internkontroll.

§ 9 Jegeravgift, fellingsavgift og viltfond

Kongen skal gi forskrift om innkreving av en jegeravgift, og av en fellingsavgift for villrein.

Kongen skal forvalte et statlig viltfond som har til formål å fremme viltforvaltningen. Inntektene fra jegeravgiften og fra fellingsavgiften for villrein skal tilfalle det statlige viltfondet.

Fylkeskommuner som mottar overføring fra det statlige viltfondet, skal etablere fylkeskommunale viltfond.

I kommuner der det er adgang til jakt på elg, hjort eller rådyr, skal kommunen etablere et kommunalt viltfond som har til formål å fremme viltforvaltningen i kommunen. Kommunen kan gi forskrift om fastsetting og innkreving av fellingsavgift for hvert dyr som felles av elg og hjort, innenfor rammer fastsatt av Stortinget. Inntektene fra fellingsavgiftene skal tilfalle det kommunale viltfondet.

Kongen kan gi forskrift om kommunale og fylkeskommunale viltfond, blant annet om hvilke inntekter som skal eller kan tilfalle viltfondene, og hvordan midlene kan disponeres.

Kapittel 3 Adgangen til jakt og fangst, sankning av egg og dun mv.

§ 10 Adgangen til jakt og fangst

Jakt og fangst er tillatt dersom det er åpnet for det i eller i medhold av lov.

Innenfor rammene av naturmangfoldloven § 16 kan Kongen gi forskrift om å tillate jakt og fangst, blant annet om hvilke viltarter det er tillatt å jakte på eller drive fangst av, til hvilke tider og i hvilke områder det er tillatt med jakt og fangst, og om kvoter for jakt og fangst. Det kan fastsettes ulike tider for jakt og fangst for de enkelte delene av landet. Tidsrammen kan gjelde en bestemt tid av døgnet eller uken, og den kan settes forskjellig avhengig av viltets kjønn og alder.

I forskrift etter andre ledd bør det ikke tillates jakt og fangst i hekke- eller yngletiden for vedkommende art.

Kongen kan gi forskrift om tildeling av oppgaver etter andre ledd til fylkeskommunen og kommunen.

§ 11 Sanking av fugleegg og dun

Sanking av fugleegg fra viltarter og sankning av dun fra fuglereir er tillatt dersom det er åpnet for det i eller i medhold av lov.

Innenfor rammene av naturmangfoldloven § 16 kan Kongen gi forskrift om å tillate sankning av fugleegg fra viltarter, blant annet om hvilke arter det kan sankes egg fra, og til hvilke tider og i hvilke områder det kan sankes. Kongen kan gi forskrift om rapportering til statistiske eller vitenskapelige formål i forbindelse med sankning av fugleegg fra viltarter.

Kongen kan gi forskrift om å tillate sankning av dun fra fuglereir, blant annet om hvilke fuglearter det kan sankes dun fra, og til hvilke tider og i hvilke områder det kan sankes.

§ 12 Lodden (jakt på ender) av hensyn til samisk kultur og sedvane

Innenfor rammene av naturmangfoldloven § 16 kan Kongen gi forskrift om å tillate og regulere lodden (jakt på ender) i Kautokeino kommune, blant annet om hvilke arter det er tillatt å jakte på, i hvilke områder og til hvilke tider det kan jaktes, kvoter for jakten, vilkår for deltakelse i jakten og plikter ved deltakelse i jakten.

Kommunen kan tildeles oppgaver i forskrift etter første ledd.

§ 13 Dager med jakt- og fangstforbud

Jakt og fangst er ikke tillatt fra og med 24. desember til og med 31. desember eller på langfredag, påskeaften og første påskedag.

Kapittel 4 Jegerprøve, registrering i Jegerregisteret, betaling av jegeravgift mv.

§ 14 Jegerprøve

Jakt og fangst kan bare utøves av personer som har bestått jegerprøven.

Kongen kan gi forskrift om jegerprøven, blant annet om krav til alder, obligatorisk kurs og eksamen, kursavgift, eksamensgebyr, autorisasjon som jegerprøveinstruktør og unntak fra kravet om å ha bestått jegerprøven.

§ 15 Registrering i Jegerregisteret

Den som skal utøve jakt og fangst, skal være registrert i Jegerregisteret, jf. § 8.

§ 16 Betaling av jegeravgift

Den som utøver jakt og fangst, skal ha betalt jegeravgift etter § 9 for det aktuelle jaktåret. Jaktåret regnes fra og med 1. april til og med 31. mars.

Dokumentasjon på betalt jegeravgift skal medbringes under jakt og fangst og fremvises på forespørsel fra grunneier, noen som opptrer på grunneiers vegne, eller jakttoppsynet.

Kongen kan gi forskrift om jegeravgift, blant annet om fritak fra betaling av jegeravgift og krav til gyldig dokumentasjon for betalt jegeravgift.

§ 17 Aldersgrenser ved utøvelse av jakt og fangst

Kongen kan gi forskrift om aldersgrenser for å utøve jakt og fangst.

§ 18 Unntak fra kravet om jegerprøve mv. for deltakere under jakt og fangst

Kravene i §§ 14 til 17 til den som utøver jakt og fangst, gjelder ikke for deltakere under jakt og fangst som ikke bruker jaktvåpen, eller som ikke er ansvarlige for feller.

§ 19 Rapportering og innlevering for statistiske eller vitenskapelige formål

Kongen kan gi forskrift om

- a. krav til rapportering av opplysninger til statistiske eller vitenskapelige formål i forbindelse med jakt og fangst og registrering av opplysningene
- b. krav til innlevering av hele eller deler av vilt til formål som nevnt i bokstav a
- c. tilleggsavgift til jegeravgiften for det påfølgende jaktåret ved manglende rapportering etter bokstav a eller manglende innlevering etter bokstav b.

Fastsetting av tilleggsavgift etter forskrift gitt i medhold av første ledd bokstav c er ikke et enkeltvedtak.

§ 20 Kompetansekrav

Kongen kan gi forskrift om kompetansekrav som skal være oppfylt før utøvelse av jakt, fangst eller sanking av fugleegg og dun, blant annet krav om bestått skyteprøve for jakt på storvilt og organisering av en slik prøve.

Kapittel 5 Utøvelse av jakt og fangst

§ 21 Forsvarlig jakt- og fangstutøvelse

Jakt og fangst skal utøves på en slik måte at viltet ikke utsettes for unødige lidelser eller fare for unødige lidelser, og slik at det ikke oppstår fare for mennesker eller husdyr eller skade på eiendom.

§ 22 Undersøkelles- og ettersøksplikt

Den som under jakt skyter mot vilt, skal forvise seg om viltet er truffet. Et såret vilt skal så snart som mulig avlives med et lovlig jaktvåpen på en dyrevelferdsmessig forsvarlig og sikker måte. Kongen kan gi forskrift om avliving av såret småvilt som fraviker kravet om lovlig jaktvåpen.

Dersom jegeren ved umiddelbar undersøkelse av og rundt skuddstedet verken finner dyret eller kan utelukke at det er truffet, skal jegeren starte et ettersøk. Jegeren skal ikke jakte på nye dyrs ettersøket pågår.

Ved ettersøk av hjortevilt, villsvin og muflon skal jegeren varsle kommunen dersom dyret ikke blir funnet innen utgangen av den dagen det ble såret. Jegeren skal vederlagsfritt gjennomføre ettersøket frem til dyret blir avlivet eller funnet dødt, eller kommunen beslutter at ettersøket skal

avsluttes. Kommunen kan beslutte å ta ledelsen av eller yte bistand ved slikt ettersøk og at ettersøket skal avsluttes.

Ved ettersøk av gaupe skal jegeren varsle statsforvalteren og nærmeste politimyndighet uten opphold, og i tillegg varsle kommunen dersom dyret ikke blir funnet innen utgangen av den dagen det ble såret. Statsforvalteren avgjør den videre gjennomføringen og avslutningen av ettersøk av gaupe. Jegeren skal vederlagsfritt bistå forvaltnings- eller politimyndigheten i det videre ettersøket.

Andre til fjerde ledd gjelder også for jaktlaget når jegeren deltar i et jaktlag.

Etter at kommunen har besluttet å avslutte ettersøket etter tredje ledd, kan kommunen beslutte å starte søk etter dyret som et offentlig ettersøk, jf. § 55.

Kongen kan gi forskrift om ettersøk, blant annet om jegerens og jaktlagets plikter ved ettersøk, hvor lenge ettersøket skal vare og krav om ettersøkshund.

§ 23 Rett til å forfølge såret storvilt på andres grunn ved ettersøk

Den som under jakt sårer storvilt, har rett til å forfølge og tilegne seg viltet også på grunn der andre har retten til jakt og fangst. Jegeren har bevisbyrden for at forfølgningen er lovlig. Forfølgningsretten opphører ved utgangen av den dagen viltet kom inn på grunnen der andre har retten til jakt og fangst. Kommunen kan ved ettersøk etter § 22 tredje ledd beslutte å forlenge adgangen til å forfølge viltet etter leddet her.

Jegeren skal snarest mulig gi grunneieren og kommunen melding om forfølgning som nevnt i første ledd og om utfallet.

Grunneieren har ikke rett til å jakte på eller fange vilt som forfølges etter første ledd, men kan likevel avlive viltet på forfølgerens vegne når dyrevelferdshensyn tilsier det.

Ved forfølgning etter første ledd er det ikke tillatt å løsne skudd i andres hage eller på andres gårdstun. Jegeren plikter å erstatte skade som forfølgningen påfører andres eiendom.

§ 24 Jaktvåpen og ammunisjon

Til jakt skal det bare brukes skytevåpen, våpendeler og ammunisjon som er egnet til å avlive viltet på en sikker og dyrevelferdsmessig forsvarlig måte.

Bruk av selvskudd til jakt er forbudt.

Kongen kan gi forskrift om hvilke skytevåpen og våpendeler og hva slags ammunisjon som er tillatt å bruke under jakt.

§ 25 Fangst

Bruk av feller til fangst av vilt er forbudt, med mindre annet følger av eller i medhold av lov.

Kongen kan gi forskrift om bruk av feller, hvilke arter det tillates fangst av ved bruk av feller, tillatte feller, krav om merking av feller, krav om tilsyn, håndtering av fanget vilt, fjerning av ulovlige feller, typegodkjenning av feller og organisering av en godkjenningsordning, inkludert fastsetting av gebyr for godkjenning.

Kongen kan gi forskrift om skytevåpen og ammunisjon eller andre metoder som kan brukes ved avliving av levende fanget vilt.

§ 26 Bruk av synlig lys og særskilte siktemidler

Bruk av lyskilder som gir synlig lys under jakt og fangst er forbudt, med mindre annet følger av eller i medhold av lov. Det samme gjelder bruk av restlysførsterkende og termiske siktemidler og andre siktemidler med teknologi som har til formål å lyse opp eller forbedre synligheten av omgivelsene eller viltet for jegeren.

Kongen kan gi forskrift om unntak fra forbudet etter første ledd og stille krav om varsling og rapportering.

§ 27 Jakthundtrening og bruk av hund under jakt

Jakthundtrening og bruk av hund under jakt er tillatt, med mindre annet følger av eller i medhold av lov.

Hundeføreren skal sørge for at jakthundtrening og bruk av hund under jakt skjer på en akt-som måte og i samsvar med aktsomhetskravene i hundeloven §§ 3 og 9 og med dyrevelferdsloven.

Kongen kan gi forskrift om

- til hvilke tider jakthundtrening og bruk av hund under jakt kan foregå
- begrensninger og vilkår for jakthundtrening og bruk av hund under jakt
- forbud mot bruk av hund med bestemte funksjonsmåter eller særlige egenskaper til jakthundtrening og jakt
- krav til ettersøksekvipasjer og om krav om tilgang til godkjent ettersøkshund
- trening av hund for jakthundprøver og til jakt.

§ 28 Særskilte forbud mot å løsne skudd

Det er forbudt under jakt å løsne skudd på eller over offentlig vei eller jernbane eller fra luftfartøy eller motorkjøretøy. Kongen kan gi forskrift om unntak fra forbudet mot å løsne skudd under

jakt fra motorkjøretøy for personer med nedsatt bevegelsesevne.

§ 29 Forbud mot bruk av luftfartøy, motorkjøretøy og motorfartøy

Under jakt er det forbudt å bruke

- luftfartøy eller motorkjøretøy til forfølgning av vilt eller til avledning av viltets oppmerksomhet fra jegeren
- luftfartøy eller motorkjøretøy utenfor vei til lokalisering av vilt
- fartøy med motor innen en avstand av to kilometer fra land, også holmer og skjær.

Forbudet i første ledd bokstav c gjelder ikke ved ettersøk etter § 22 av fugl i sjø, forutsatt at fartøyets hastighet ikke overstiger 5 knop. Jegeren har bevisbyrden for at bruken er lovlig og skal snarest varsle politiet og kommunen om bruken av fartøy med motor under ettersøket.

§ 30 Bruk av åte til jakt og fangst mv.

Kongen kan gi forskrift om adgangen til å legge ut åte eller til å føre vilt i forbindelse med jakt og fangst av vilt eller for andre særlige formål.

§ 31 Forbud mot bruk av kjemikalier eller gift

Bruk av kjemikalier eller gift ved jakt og fangst er forbudt.

Kongen kan gi forskrift om bruk av kjemikalier og gift ved medikamentell immobilisering av vilt, blant annet om varslingsregler.

§ 32 Forbud mot bestemte jakt- og fangstmetoder

Under jakt og fangst er det forbudt å bruke

- båndopptaker eller lignende for avspilling av lokkelyder
- elektriske innretninger konstruert for å drepe eller lamme
- speil eller andre blendende innretninger
- gass eller utrøyking
- sprennstoff
- nett
- kroker
- lim
- levende dyr som lokkedyr.

Kongen kan gi forskrift om å tillate og regulere bruk av metodene angitt i første ledd bokstav a og f.

Kongen kan gi forskrift om forbud mot ikke-selektive metoder for jakt og fangst eller metoder for jakt og fangst som kan forårsake at den lokale bestanden av en viltart forsvinner eller forstyrres alvorlig.

Kapittel 6 Retten til jakt og fangst mv.

§ 33 Grunneiers enerett til jakt og fangst

Grunneieren har enerett til jakt og fangst på sin grunn, med mindre annet følger av eller i medhold av lov.

§ 34 Rekkevidden av grunneiers enerett til jakt og fangst

I elver og innsjøer går grunneiers rett til jakt og fangst så langt som eiendomsretten.

Mot hav og fjord går grunneiers rett til jakt og fangst så langt som landet til enhver tid ligger tørt. Utenfor grensen for grunneiers rett til jakt og fangst har allmennheten rett til jakt og fangst med de begrensningene som ellers følger av eller i medhold av lov. Andre punktum gjelder også på grunner og skjær som er overskyt ved alminnelig høyvann, med mindre retten til jakt og fangst fra gammelt av ligger til noens eiendom som kobbeveide.

Eieren av en vei har ikke rett til jakt og fangst på veien, med mindre eieren også eier den tilstøtende eiendommen. En grunneier som eier grunnen på begge sidene av en vei, har rett til jakt og fangst på veien, selv om veien eies av andre. Hvis en vei danner grensen mellom grunn som tilhører forskjellige grunneiere, og ingen av disse eier veien, har hver av grunneierne rett til jakt og fangst på veien.

Tredje ledd gjelder tilsvarende for jernbane, rørgate, gate for kraftledning og lignende anlegg.

§ 35 Grunneiers adgang til å overlate retten til jakt og fangst

Overlater en grunneier bruken av sin eiendom til andre, skal brukeren ha jaktretten med mindre annet er avtalt.

Retten til jakt og fangst kan ikke skilles fra eiendommen for lengre tid enn ti år om gangen.

Første og andre ledd gjelder ikke dersom jordskifteretten ved jordskifte etter jordskiftelova kapittel 3 har bestemt noe annet.

Fremleie av retten til jakt og fangst krever samtykke fra grunneieren. Kongen kan gi forskrift om forbud mot fremleie av retten til jakt og fangst.

Den som stiller jakt og fangst til rådighet for andre, plikter å forvise seg om og er selv ansvarlig for at vedkommende har betalt jegeravgift.

Dersom en grunneier overlater retten til jakt og fangst til andre enn den som bruker grunnen, er også grunneieren ansvarlig for å dekke kostnader ved skade som jakt og fangst påfører brukeren.

§ 36 Jakt og fangst i sameie mellom eiendommer

Ved sameie mellom eiendommer gjelder grunneiers enerett til jakt og fangst i § 33 tilsvarende.

Er det uklart hvem som er grunneiere i et sameie, fordi eiendoms- eller bruksretten til skog, beite, slått eller grunn tilhører flere eiendommer, har alle eiendommene som har slik bruksrett, også en rett til jakt og fangst.

Jakt og fangst på eiendommer som nevnt i andre ledd kan bare utøves av én person om gangen for hver eiendom som har slik rett.

Andre og tredje ledd gjelder ikke der annet følger av avtale eller annet rettsgrunnlag.

§ 37 Rett til jakt og fangst på statens grunn som ikke omfattes av fjellova

På de delene av statens grunn som ikke omfattes av fjellova, er småviltjakt og fangst tillatt for norske statsborgere og for alle som det siste året har vært og fortsatt er bosatt i Norge, mot å løse jaktkort og betale et vederlag.

Kongen kan gi forskrift om jakt og fangst på statens grunn som ikke omfattes av fjellova, blant annet om vederlag etter første ledd, lavere vederlag og fortrinnsrett til jakt og fangst for fast bosatte i kommunen, og om utlendingers adgang til jakt og fangst.

§ 38 Reindriftssamenes rett til jakt og fangst

Reindriftssamenes rett til jakt og fangst i forbindelse med lovlig utøvelse av reindrift følger av reindriftsloven § 26.

§ 39 Ferdsel med skytevåpen eller feller på eiendommer der jegeren ikke har rett til jakt og fangst

Ferdsel med skytevåpen eller feller er forbudt på eiendommer der jegeren selv ikke har rett til jakt og fangst. Første punktum gjelder ikke nødvendig ferdsl til eller fra et sted hvor jegeren lovlig kan benytte skytevåpen eller feller. Ved ferdsl etter andre punktum skal våpen være uladd.

Kongen kan gi forskrift om ferdsl med skytevåpen eller feller på eiendommer der jegeren selv ikke har rett til jakt og fangst.

§ 40 Forbud mot jaging av vilt fra andres jaktområder

Å jage vilt bort fra andres jaktområder med hensikt er forbudt.

Grunneiere eller brukere av en eiendom kan skremme eller jage bort vilt fra andres jaktområder når det er nødvendig for å avverge skade på

person, avling, husdyr, tamrein, skog, fisk, vann eller eiendom.

§ 41 *Grunneiers enerett til sanking av fugleegg og dun*

Grunneieren har enerett til å sanke fugleegg fra viltarter og dun fra fuglereir, med mindre annet følger av eller i medhold av lov.

Kapittel 7 Hjortevilt og bever

§ 42 *Åpning for jakt på hjortevilt og krav om fellings-tillatelse*

Innenfor rammene av § 10 er jakt på elg, hjort og rådyr tillatt dersom kommunen har gitt forskrift som åpner for slik jakt. Jakt på elg, hjort eller rådyr krever fellingstillatelse fra kommunen. Kommunen tildeler fellingstillatelse basert på et fastsatt minsteareal.

Innenfor rammene av § 10 er jakt på villrein tillatt dersom Kongen har gitt forskrift som åpner for slik jakt. Jakt på villrein krever fellingstillatelse fra villreinnemnda med utgangspunkt i fastsatt felingskvote.

Ved fastsetting av minsteareal og fellingskvoter skal det tas hensyn til bestandens størrelse og sammensetning, artens levevilkår i det enkelte distriktet, og den skaden viltarten volder.

Kongen kan gi forskrift om forvaltningen av hjortevilt, blant annet om hvilke oppgaver kommunen eller villreinnemnda skal ha, fastsetting av arealkrav, organisering av vald, vilkår for å fastsette og tildele fellingstillatelser, krav til bestandsplaner og rapportering.

Kongen kan gi forskrift om at kommunen og villreinnemnda kan nekte å tildele fellingstillatelser helt eller delvis eller tildele ekstra fellingstillatelser i gjeldende jaktperiode for å nå fastsatte forvaltningsmål.

§ 43 *Svømmende hjortevilt*

Det er forbudt å jage eller avlive svømmende hjortevilt, med mindre det forfølges som såret i forbindelse med et ettersøk i medhold av §§ 22 eller 55, eller i situasjoner der dyrevelferdsmessige hensyn tilsier det.

§ 44 *Jakt på og fangst av bever*

Innenfor rammene av § 10 er jakt på og fangst av bever tillatt dersom kommunen har gitt forskrift som åpner for slik jakt og fangst i hele eller deler av kommunen. Kommunen kan fastsette kvoter for uttaket.

Kongen kan gi forskrift om forvaltning av bever, blant annet om at oppgaver legges til kommunen.

Kapittel 8 Felling etter naturmangfoldloven § 18 mv.

§ 45 *Lisensfelling*

Den som utøver lisensfelling av vilt, skal være registrert som lisensjeger i Jegerregisteret. Kravet gjelder også for deltakelse som hundefører.

Ved lisensfelling gjelder bestemmelsene i kapittel 1, 2, 4 og 5, kapittel 6 unntatt §§ 38 og 41, og §§ 13, 51, 58 og 60 i loven her, samt forskrifter gitt i medhold av disse bestemmelsene. Ved ettersøk i forbindelse med lisensfelling gjelder § 22 første, andre, fjerde, femte og syvende ledd i loven her tilsvarende.

Kongen kan gi forskrift om gjennomføring av lisensfelling, blant annet om å nekte registrering som lisensjeger, og om at felling i særlige tilfeller kan gjennomføres uten hensyn til bestemmelser som nevnt i andre ledd.

Kongen kan ved enkeltvedtak fravike bestemmelser som nevnt i andre ledd i særlige tilfeller.

§ 46 *Skadefelling*

Ved skadefelling av vilt gjelder bestemmelsene i kapittel 1, 2, 4 og 5, kapittel 6 unntatt §§ 38 og 41, og §§ 51, 58 og 60 i loven her, samt forskrifter gitt i medhold av disse bestemmelsene. Ved ettersøk i forbindelse med skadefelling av bjørn, jerv, gaupe, kongeørn og ulv gjelder § 22 første, andre, fjerde, femte og syvende ledd i loven her tilsvarende.

Kongen kan gi forskrift om gjennomføring av skadefelling, blant annet om at felling kan gjennomføres uten hensyn til bestemmelser som nevnt i første ledd, og om å tildele kommunen oppgaver.

Kongen kan ved enkeltvedtak fravike bestemmelser som nevnt i første ledd.

§ 47 *Felling iverksatt av myndighetene*

Ved felling av vilt som er iverksatt av myndighetene etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, gjelder bestemmelsene i kapittel 1, 2, 4 og 5, kapittel 6 unntatt §§ 38 og 41, og §§ 51 og 60 i loven her, samt forskrifter gitt i medhold av disse bestemmelsene. Ved ettersøk i forbindelse med felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd av bjørn, jerv, gaupe, kongeørn og ulv gjelder § 22 første, andre, fjerde, femte og syvende ledd i loven her tilsvarende.

Kongen kan gi forskrift om gjennomføring av felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, blant annet om at felling kan gjennomføres uten hensyn til bestemmelser som nevnt i første ledd, og om å tildele kommunen oppgaver.

Kongen kan beslutte å fravike bestemmelser som nevnt i første ledd. En slik beslutning er ikke et enkeltvedtak.

§ 48 *Vederlag for felling mv.*

Kongen kan gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om vederlag for felling av vilt for å avverge skade etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. Det kan ikke fastsettes vederlag per felt individ av en viltart (skuddpremie) ved felling etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b.

Kongen kan gi forskrift om vederlag for innsamling av viltmateriale til vitenskapelige formål ved felling etter naturmangfoldloven § 18.

I forskrift etter første og andre ledd kan kommunen tildeles oppgaver knyttet til utbetaling og annen administrasjon.

Kapittel 9 Diverse bestemmelser

§ 49 *Forbud mot hold av vilt i fangenskap mv.*

Det er forbudt å holde vilt i fangenskap, med mindre annet følger av eller i medhold av lov.

Kongen kan gi forskrift om adgang til å holde vilt i fangenskap og om oppdrett av vilt, blant annet om krav til tillatelse, gebyr for behandling av søknader om å holde vilt i fangenskap, tilsyn med hold og oppdrett, håndhevingsregler for å stanse ulovlig virksomhet og regler om ansvar og plikter i forbindelse med rømming.

Kongen kan gi forskrift om utsetting av vilt som forekommer naturlig på stedet, blant annet om adgangen til å avlive ulovlig utsatt vilt og dekning av utgifter. For utsetting av vilt som ikke forekommer naturlig på stedet, gjelder reglene i naturmangfoldloven kapittel IV.

§ 50 *Oppbevaring, omsetning og annen håndtering av vilt og egg fra viltarter*

Oppbevaring og omsetning av fredet vilt eller egg fra viltarter er forbudt uten at man for det enkelte eksemplar kan godtgjøre å ha nødvendig tillatelse, med mindre annet følger av eller i medhold av lov.

Kongen kan gi forskrift om taksidermisters og andres adgang til oppbevaring, omsetning, overdragelse, erverv, utstopping og annen håndtering av vilt og egg fra viltarter.

§ 51 *Det statlige viltfondets eiendomsrett og inndragning av ulovlig felt vilt mv.*

Det statlige viltfondet har eiendomsretten til vilt som er ulovlig felt, ulovlig innført til Norge eller ulovlig holdes fanget, eller til verdien av slikt vilt. Det samme gjelder fallvilt, vilt som er avlivet med hjemmel i naturmangfoldloven §§ 17, 17 a og

18, forlatte egg og egg som er oppbevart, omsatt, ervervet eller overdratt i strid med § 50. Er slikt vilt hjortevilt eller villsvin, har kommunen eiendomsretten til viltet. Med fallvilt menes vilt som dør av andre årsaker enn gjennom jakt og fangst.

Myndigheten etter loven kan inndra vilt og egg, eller verdien av dette, når det er klar sannsynlighet for at det statlige viltfondet eller kommunen har eiendomsretten etter første ledd. Det inndratte tilfaller den som har eiendomsrett etter første ledd.

Kommunen kan, mot tilsvarende fradrag i vedkommendes fellingskvote, overlate til den jaktberettigede

- a. hjortevilt som er ulovlig felt i jakttid av andre enn den jaktberettigede
- b. hjortevilt felt i jakttid med tillatelse av kommunen etter naturmangfoldloven § 18
- c. verdien av hjortevilt som nevnt i bokstav a og b.

Hjortevilt som er ulovlig felt av den jaktberettigede skal belastes vedkommendes fellingskvote, uavhengig av om viltet eller viltets verdi inndras av kommunen.

Kongen kan gi forskrift om nærmere regulering av det statlige viltfondets eiendomsrett, kommunens plikt til å ivareta vilt og egg nevnt i første og andre ledd, inndragning etter andre og tredje ledd, og saksbehandling og krav til vedtak etter paragrafen her.

§ 52 *Skuddpremieordninger*

Skuddpremieordninger kan bare fastsettes for viltarter som har jakttid, og som gjør skade. Fastsetting av skuddpremieordninger skal godkjennes av kommunen. Kopi av vedtak om skuddpremieordninger skal sendes Kongen.

Det kan ikke fastsettes skuddpremieordninger for gaupe.

§ 53 *Bestandsregulering under særegne forhold*

Kongen kan gi forskrift om regulering av bestanden av viltarter som har jakttid, dersom

- a. det foreligger særegne forhold, som at bestandens størrelse eller sammensetning over tid gir uheldige effekter på dyrehelse, natur- eller samfunnsinteresser, og
- b. jakt og fangst over tid ikke har vært tilstrekkelig for å oppnå ønsket bestand.

Forskrifter etter første ledd kan fravike § 24 første ledd, § 25 første ledd, § 26 første ledd, § 28 første punktum, § 29, § 32 første ledd bokstav a og f, § 33, § 39 første ledd, § 40 første ledd, § 41, § 42 første og andre ledd eller forskrift gitt i medhold av § 24 tredje ledd, § 25 andre og tredje ledd, § 27

tredje ledd, § 30 og § 42 fjerde ledd. Slike forskrifter kan fastsettes for en periode på inntil tre år om gangen.

§ 54 Håndtering av vilt for vitenskapelige eller andre særlige formål

Kongen kan for vitenskapelige eller andre særlige formål gi forskrift om

- a. merking av levende vilt
- b. innsamling av deler av vilt
- c. innsamling av egg
- d. innfangning og felling av vilt.

Forskrifter etter første ledd kan fravike bestemmelser gitt i eller i medhold av loven her.

§ 55 Offentlig ettersøk av sykt eller skadd vilt utenom jaktutøvelse

Kommunen skal i rimelig utstrekning sørge for ettersøk og om nødvendig avliving av sykt vilt og vilt som er skadd utenom jaktutøvelse, og for den påfølgende håndteringen av avlivet vilt.

Ved ettersøk av bjørn, jerv, gaupe, kongeørn eller ulv som er syk eller skadd utenom utøvelse av jakt og felling, skal kommunen uten opphold varsle statsforvalteren og nærmeste politimyndighet. Statsforvalteren avgjør den videre gjennomføringen og avslutningen av slikt ettersøk og kan beslutte at ettersøket skal gjennomføres med særlig kvalifisert personell.

Kommunale viltfond kan benyttes til å dekke kommunens kostnader etter første ledd.

Ved offentlig ettersøk etter første og andre ledd gjelder bestemmelsene gitt i eller i medhold av § 14, § 17, § 20, kapittel 5, § 51 og kapittel 10 i loven her. Viltmyndighetene kan beslutte å gjennomføre ettersøk uten hensyn til bestemmelsene gitt i § 24 første ledd, § 25 første ledd, § 26 første ledd, § 28 første punktum, § 29, § 32 første ledd bokstav a og f, eller bestemmelser gitt i forskrift i medhold av § 24 tredje ledd, § 25 andre og tredje ledd, § 27 tredje ledd og § 30, dersom det anses nødvendig for å gjenfinne og avlive det skadde dyret.

Kongen kan gi forskrift om varsling, viltmyndighetenes oppgaver ved ettersøk og avliving av sykt eller skadd vilt utenom jaktutøvelse og rapportering av offentlig ettersøk og fallvilt til statistiske eller vitenskapelige formål.

§ 56 Merke- og registreringsplikt

Kongen kan gi forskrift om

- a. merking og registrering av dødt vilt, preparater av vilt og egg og registrering av levende vilt, blant annet om taksidermisters og andres plikt til å utføre merking av preparater og egg

- b. taksidermisters og andres plikt til å gi opplysninger til et sentralt register om vilt som mottas, om taksidermist, om hvem viltet mottas fra, og om viltpreparatet
- c. behandling av nødvendige personopplysninger ved taksidermisters og andres registrering av opplysninger i et sentralt register etter bokstav b, blant annet om formålet med behandlingen av opplysningene, hvem som er behandlingsansvarlig, hvilke opplysninger og opplysningskategorier som kan registreres, hvem som har tilgang til opplysningene, adgang til å utlevere opplysningene, innsyn, retting, sperring og sletting av opplysninger og om informasjonssikkerhet og internkontroll
- d. plikt til å betale gebyr for gjennomføring av merking og registrering.

§ 57 Autorisasjon og tilsyn med taksidermister

Kongen kan gi forskrift om

- a. autorisasjon av taksidermister
- b. tilsyn med autoriserte taksidermister og kontroll med vilt som oppbevares
- c. saksbehandlingen til utfylling av reglene i tjenesteloven for autorisasjon av taksidermister, blant annet om saksbehandlingsfrist og rettsvirkninger av fristoverskridelse. Unntak fra tjenesteloven § 11 andre ledd kan bare gjøres når det er begrunnet ut fra tvingende allmenne hensyn, herunder hensynet til privatpersoners beskyttelsesverdige interesser.

Kapittel 10 Håndheving og sanksjoner

§ 58 Overtredelsesgebyr

Kongen kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer § 10 første ledd, § 11 første ledd, § 13, § 15, § 16 første og andre ledd, § 22 andre til fjerde ledd, § 25 første ledd, § 26 første ledd, § 27 første ledd, § 28 første punktum, § 29, § 32 første ledd, § 35 femte ledd, § 39, § 40, § 41, § 42 første og andre ledd, § 43, § 44 første ledd, § 45 første og andre ledd, § 46 første ledd, § 49 første ledd, § 50 første ledd, § 51 første til tredje ledd og § 52.

Kongen kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser i forskrift gitt med hjemmel i § 9 første og fjerde ledd, § 10 andre ledd, § 11 andre og tredje ledd, § 12 første ledd, § 14 andre ledd, § 16 tredje ledd, § 17, § 19 første ledd bokstav a og b, § 20, § 22 første ledd tredje punktum og syvende ledd, § 25 andre og tredje ledd, § 26 andre ledd, § 27 tredje ledd, § 28 andre punktum, § 30, § 32 andre og tredje ledd, § 42 fjerde ledd, § 44 andre ledd,

§ 45 tredje ledd, § 46 andre ledd, § 48, § 49 andre og tredje ledd, § 50 andre ledd, § 51 fjerde ledd, § 54 første ledd, § 56 og § 57.

Kongen kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer plikter som følger av enkeltvedtak gitt med hjemmel i § 45 fjerde ledd, § 46 tredje ledd og § 48 første ledd.

Foretak kan ilegges overtredelsesgebyr for overtredelser av bestemmelsene nevnt i første til tredje ledd når overtredelsen er begått forsettlig eller uaktsomt av noen som har handlet på vegne av foretaket.

Kongen kan gi forskrift om utmåling av overtredelsesgebyr.

Adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr foreldes to år etter at overtredelsen er opphørt. Fristen avbrytes når det gis forhåndsvarsel eller fattes vedtak om overtredelsesgebyr.

Vedtak om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 59 *Administrativt rettighetstap*

Kongen kan trekke tilbake eller begrense en tillatelse eller autorisasjon hvis overtrederen forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser i forskrift gitt med hjemmel i § 14 andre ledd, § 50 andre ledd, § 54 første ledd, § 56 og § 57.

Et vedtak om rettighetstap skal gjelde for en bestemt tid, og rettighetstapet kan maksimalt vare to år.

Adgangen til å ilegge administrativt rettighetstap foreldes to år etter at overtredelsen er opphørt. Fristen avbrytes når det er gis forhåndsvarsel eller fattes vedtak om administrativt rettighetstap.

Kongen kan gi forskrift om fastsetting og gjennomføring av administrativt rettighetstap etter første ledd.

§ 60 *Straff*

Med bøter eller fengsel inntil 1 år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer § 10 første ledd, § 11 første ledd, § 13, § 14 første ledd, § 15, § 16 første og andre ledd, § 21, § 22 første ledd første og andre punktum og andre til fjerde ledd, § 23 andre til fjerde ledd, § 24 første og andre ledd, § 25 første ledd, § 26 første ledd, § 27 første og andre ledd, § 28 første punktum, § 29, § 31 første ledd, § 32 første ledd, § 35 femte ledd, § 37 første ledd, § 39 første ledd, § 40, § 42 første og andre ledd, § 43, § 44 første ledd, § 45 første og andre ledd, § 46 første ledd, § 47 første ledd, § 49 første ledd, § 50 første ledd, § 51 første til tredje ledd, § 52 og § 55 første til fjerde ledd.

Med bøter eller fengsel inntil 1 år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser i forskrift gitt med hjemmel i § 9 første og fjerde ledd, § 10 andre ledd, § 11 andre og tredje ledd, § 12 første ledd, § 14 andre ledd, § 16 tredje ledd, § 17, § 19 første ledd bokstav a og b, § 20, § 22 første ledd tredje punktum og syvende ledd, § 24 tredje ledd, § 25 andre og tredje ledd, § 26 andre ledd, § 27 tredje ledd, § 28 andre punktum, § 30, § 31 andre ledd, § 32 andre og tredje ledd, § 35 fjerde ledd andre punktum, § 37 andre ledd, § 39 andre ledd, § 42 fjerde ledd, § 44 andre ledd, § 45 tredje ledd, § 46 andre ledd, § 47 andre ledd, § 48, § 49 andre og tredje ledd, § 50 andre ledd, § 51 fjerde ledd, § 54 første ledd, § 55 femte ledd, § 56 og § 57.

Med bøter eller fengsel inntil 1 år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer plikter som følger av enkeltvedtak gitt med hjemmel i § 45 fjerde ledd, § 46 tredje ledd og § 48 første ledd.

Ved grove overtredelser etter første til tredje ledd kan fengsel inntil 2 år anvendes.

Med bøter straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer § 33 eller § 41. Forsøk er straffbart.

Kapittel 11 Ikrafttredelse, overgangsbestemmelser og endringer i andre lover

§ 61 *Ikrafttredelse, opphevelse og overgangsbestemmelser*

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Fra samme tid oppheves lov 29. mai 1981 nr. 38 om jakt og fangst av vilt. Kongen kan oppheve de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Forskrifter gitt i medhold av viltloven gjelder også etter at loven her har trådt i kraft.

Departementet kan gi overgangsbestemmelser.

§ 62 *Endringer i andre lover*

Fra det tidspunktet loven her begynner å gjelde, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eiendom oppheves § 30 nr. 22.
2. I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker skal § 67 andre ledd bokstav c lyde:
 - c. overtredelse av militær straffelov § 34 annet ledd annet straffalternativ, jf. tredje ledd, vareførselsloven § 12-9, skatteforvaltningsloven §§ 14-12 og 14-13, utlendingsloven § 108 tredje ledd, jf. sjette ledd, regnskapsloven § 8-5 første ledd første og tredje

punktum, jf. tredje ledd første punktum, bokføringsloven § 15 første ledd første og tredje punktum, jf. tredje ledd første punktum, alkoholloven § 10-1 annet ledd, arbeidsmiljøloven § 19-1 annet ledd, allmenngjøringsloven § 15, kystvaktloven § 36 annet ledd, *viltressursloven* § 60, forureningsloven § 78 første ledd og § 79 tredje ledd, produktkontrollloven § 12 første ledd, svalbardmiljøloven § 99 første ledd første punktum og transplantasjonslova § 23a.

3. I lov 19. juni 1992 nr. 59 om bygdeallmenninger oppheves § 7-3.
4. I lov 21. juni 1996 nr. 38 om statlig naturoppsyn skal § 2 første ledd nr. 5 lyde:
 5. *lov [...] om jakt, fangst og felling av vilt mv.,*
5. I lov 13. juni 1997 nr. 42 om Kystvakten skal § 11 første ledd bokstav f. lyde:
 - a. *lov [...] om jakt, fangst og felling av vilt mv.,*
6. I lov 7. april 2003 nr. 74 om forsvarlig hundehold gjøres følgende endringer:

§ 8 andre ledd skal lyde:

For bruk av hund under jakt og fangst mv. gjelder også *viltressursloven* § 27, reindriftsloven § 65 og naturmangfoldloven § 34 med forskrifter.

§ 9 tredje ledd første punktum skal lyde:

En hund som nyttes som jakthund eller er under trening eller prøve for dette, kan slippes på en akt-

som måte, slik det er naturlig ut fra bruksformålet uten hinder av § 4 fjerde ledd, når dette ikke er i strid med *viltressursloven*, naturmangfoldloven, reindriftsloven eller regler om båndtvang.

7. I lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark skal § 21 første ledd første punktum lyde:

Finnmarkseiendommen skal forvalte de fornybare ressursene på sin grunn i samsvar med lovens formål og innenfor de rammer som følger av *viltressursloven*, lakse- og innlandsfiskloven og annen lovgivning.

8. I lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold gjøres følgende endringer:

§ 16 første ledd skal lyde:

Vedtaket om å tillate høsting av vilt treffes med hjemmel i *lov [...] om jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven)*.

§ 18 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Uttaket regnes ikke som enkeltvedtak, og *kan skje* på *andres* eiendom.

9. I lov 20. april 2018 nr. 7 om våpen, skytevåpen, våpendeler og ammunisjon skal § 11 andre ledd tredje punktum lyde:

Dei skytevåpna som er nemnde i første og andre punktum, *skal* i tillegg oppfylle krava til jaktvåpen som er gjevne i eller i medhald av *viltressursloven* § 24.

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på
www.regjeringen.no

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon – 04/2025

